

Tehlikeli günler...

Cemil Ertem 21.02.2008

Geç de olsa cari açık sorununun gerçek nedenini keşfettik. Bunu Rahmi Koç da söyledi sonunda. Birincisi, ihracat artıyor ama buna bağlı ithalat ondan daha hızlı artıyor. İkincisi, ihracatın katma değeri düşük. 107 milyar dolarlık ihracatı 170 milyar dolarlık ithalatla yapıyor olmak, bir yerde yapısal bir sorun olmayabilir. Ama ne yazık ki, bu yapısal bir sorun. Çünkü ihraç ettiğiniz bir birim mal içindeki ithal mal oranı giderek yükseliyor. Bunun da iki temel nedeni var; birincisi, ithalatın kur düştükçe kura duyarlı olarak artması, yani sanayicinin dışarıdan daha ucuz girdi bulması. İkincisi de, Türkiye'nin giderek teknolojik olarak dışarıya bağımlı olması. Bu noktaya bir sürecin sonunda geldik. 1980–2000 döneminde, Türkiye'nin ithalatının sektörel yapısında önemli değişiklikler meydana gelmiş ve madencilik ürünlerinin 1980 yılında yüzde 53 olan payı 2000 yılında yüzde 21,4'e gerilerken, sanayi ürünlerinin payı yüzde 42'den yüzde 70,6'ya, tarım ürünlerinin payı ise yüzde 5'ten yüzde 8'e yükselmisti. Türkiye 2001 krizinden sonra düşük kur ve yüksek faize dayalı para politikasını seçmiştir. Bu, ithalatın artmasında ikinci kırılma noktasıdır. Bu para politikasının reel ekonomiye yansması, ara mali üreten ana sanayilerin düşük kur sayesinde giderek ucuzlayan ithalata dayalı büyümeleri şeklinde oldu. Düşük kur, yüksek reel faiz, finansal dengeleri ve fiyat istikrarını korurken, ya da korur görünürken, şirketlerin borçlanma oranlarını bozdu ve öz sermaye dengesini uzun vadeli borçlara dönük olarak sağladı. Bugün Türkiye'nin ithalatının yüzde 74'ünü sanayi kullanmaktadır. Öte yandan ithalat kura duyarlı ama ihracat değildir. İhracatın yapısı analiz edildiğinde düşük katma değerli mallar öne çıkmaktadır. İthalatta ise bunun tersi bir durum var. İleri teknoloji grubunda yer alan yüksek katma değerli mallar ithal edilmekte, ithal girdili düşük katma değerli olanlar ihraç edilmektedir. Yani Türkiye sanayii "taşeron" çalışmakta ve fason üretim, sanayinin yapılanmasında temel yönelimi oluşturmaktadır. Katma değer zincirinde, Türkiye'nin aldığı pay gittikçe azalmaktadır. İhracat yapan sanayicinin kâr oranları da düşmektedir. Ancak bunun sorumlusu yalnızca değerli YTL değildir. İhracat yanlış politikalar sonucunda ara mali ithalatına bağımlı olarak gelişti. Türkiye, böyle olunca ancak coğrafi avantajlar, gümrük birliği etkileri sonucu ihracat yapar oldu. Avrupa dışında dünyanın geri kalanına mal yollayacak fiyat ve teknoloji rekabetini yakalayamadık. ?imdi bu tablonun bize çok büyük sorunlar yaratacağı günlere geliyoruz. Türkiye'nin ihracat ağırlığı AB'ye dönük. Bir önceki yıla göre, 2007 yılında AB ülkelerine dönük ihracatımız yüzde 26 artarak 60 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiş. Toplam ihracat içinde AB payı yüzde 56,4. Ama AB'den kötü haberler geliyor. AB'deki yavaşlama artık gözle görünür bir hal aldı. Üstelik bu durum kalıcı gözüküyor. Yani AB, durgunluktan ABD gibi kolay çıkamaz. Geçen yıl son çeyrekte AB'nin büyümesi 2,3'e düştü. Ama bundan önemlisi Almanya ve Fransa'nın büyümesinin bunun altında olması. Üstelik bizim ihracatımızın en yüksek olduğu (2007 yılında 12 milyar dolar) Almanya'daki düşüş ürkütücü. Son çeyrekte Almanya büyümesi 1,8 olmuş. Türkiye'nin ihracatı düştüğü gibi cari açığı finanse eden Avrupa kaynaklı sermaye girişleri de yavaşlayabilir. Tehlikeli günlere giriyoruz.

22.02.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kerkük tamam, Türkiye kalıcı

Bu operasyonun amacının yalnızca PKK'yı silahsızlandırmak ve teslim almak olduğundan emin miyiz? Zaten PKK –istese de istemese de- silahları bırakacaktı. Orada ABD'nin dışladığı silahlı hiçbir güç orta vadede barınamaz. PKK, belki zorunlu olarak, siyasallaşma sürecine girmişti. Silahları bırakmak üzere olan bir silahlı güce saldırmak silahları bırakma demektir. Peki niye? Çok Basit: Bundan sonra orada bulunmanın askerî gerekçesi için. Türkiye orada kalacak. Askerler geri dönecek ama Türkiye, siyasi ve ekonomik olarak orada artık. Kerkük anlaşması yapıldı bile. Nasıl mı? İşte operasyonun ekonomi-politiği: Türkiye ekonomisi hızla küresel durgunluğun tetiklediği bir açmaza doğru gidiyor. Bugün ekonomi, yarım yamalak gelişen bir sanayi ve finans-hizmetler sektörleri üzerinde duruyor. AB finansal hizmetler tek pazarına girdik bile. Türkiye, bankacılık, sigortacılık ve diğer mali hizmetlerde ve piyasalarda, tam üyeliliğin gerçekleşmesinden çok önce tek pazar uygulamasına fiilen geçiyor. Banka ve sigorta gibi fon havuzu sektörler Türk burjuvazisinin denetiminde olmayacak. Hatta bir müddet sonra Türkiye avroya geçerse Merkez Bankası Avrupa Merkez Bankası'nın yerel bir şubesi olacak. Mali kesimin yakın gelecekteki bu entegrasyonu bir kesim iktidar odağı için belirsizlik ve endişe kaynağı. Öte yandan sanayiye dayalı büyümeye çalışan kesimlerin 20. yüzyıl başındaki Alman burjuvazisi gibi iki önemli "küçük" sorunu var: 1) Hammadde sorunu 2) Pazar sorunu. Hammadde sorununun başında tabi petrol ve doğalgaz gibi enerji kaynakları geliyor. Türkiye ekonomisi giderek artan enerji maliyetlerini kaldıracak durumda değil. İkinci sorunumuz tabii pazar. Türkiye pazarı artık yeterli değil. Zaten günümüzde hiçbir ekonomi yalnız ulusal pazara dayalı olarak gelişemez. Bunun için diğer Avrupalı ve Asyalı rakiplerine göre zayıf olan Türkiye, Ortadoğu'da yaratacağı siyasi ve askeri güçle pazar olanaklarını güçlendirmeye çalışıyor. Türkiye büyük burjuvazisi ABD ve AB'nin de onanıyla K. Irak'taki enerji kaynakları üzerinde söz sahibi olmak istiyor. Bu son yapılan operasyon hem ABD'ye hem de AB'ye bölgedeki en büyük askerî güç benim; sizin buralardaki malınızın mülkünüzün teminatı benim operasyonudur. Bu operasyonun dört temel amacı vardır: 1) Türkiye'nin militarist bölgesel güç olduğunu kanıtlama ve bu yolla Irak'taki enerji damarlarını denetleme pozisyonu yakalaması amacı 2) Bağımsız ama sorunsuz bir Kürt Federe devletinin kurulması amacı 3) Kerkük'ün Kürt bölgesi içinde değil de özel statüde kalması amacı 4) Silahları bırakma ve politik yeni bir açılım yapma aşamasında olan PKK'yı "silah bırakmamaya" zorlamak. Bundan sonrası için birçok senaryo geliştirilebilir. Ancak sonuç olarak bölgenin tarihsel gelişimi ve dünyadaki sermaye birikiminin yönü tek bir noktayı işaret etmektedir: TÜSİAD'tan Hükümete kadar olan kesimler, ABD'yle uzlaştıkları gibi, bu müdahalenin yumuşak bir Federe Kürt Devleti'ni ve Kerkük meselesini gündeme taşımasını istemektedirler. Kerkük'ün Kürt yönetimi sınırları içinde kalması, ancak enerji kaynaklarının uluslararası denetimi şimdilik anlaşma noktasıdır. (Bu uzun vadeli anlaşmanın yapıldığını çeşitli kaynaklar teyit etmektedir.) Bu anlamda Türkiye'nin askerî varlığı değil ama siyasi ve ekonomik varlığı bölgede kalıcıdır. Ya da kalıcı olması planlanmaktadır. Bu operasyon özünde Türkiye, Kürt yönetimi ve İran'ın, Amerikan çıkarları ve Bush sonrası politikaları doğrultusunda kucaklaşma operasyonudur. Türkiye'de, şimdiki Irak yönetimi de, ABD'de ve Kürtler de yüz milyarlarca dolar olan petrol, doğal gaz, uyuşturucu, inşaat, lojistik, ulaştırma ve giderek finans-hizmetler gibi para basan alanları başıboş ve birbirlerine bırakmayacaklardır. Herkes gücü ve uygulayacağı stratejinin doğruluğu-geçerliliği oranında pay alacaktır. Ölen çocuklar mı dediniz? 26.02.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD'ın önerileri ve Attali Planı

Cemil Ertem 28.02.2008

TÜSİAD, ekonomi yönetimiyle önceki gün yaptığı toplantı öncesi katılımcılara Sarkozy'nin düşünür ve iktisatçı Attali'ye hazırlattığı Planı dağıtmış. TÜSİAD'ın ekonomiyle ilgili paketi de daha çok içinde bulunduğumuz durgunluğa yönelik acil önlemleri kapsıyor. Ancak bunların içinde uzun vadeli reformlar da var. TÜSİAD'ın, bu adımı ve Fransa'nın Attali Planı'nı öne çıkarması bizce iki önemli vurguyu içeriyor: Birincisi; ekonomi, dünyadaki daralmaya da bağlı olarak, şu günleri acil müdahaleler olmadan kazasız atlatamaz. Burada IMF şartlarını da yerine getirmemiz yeterli değil; bizim kendimize özgü acil önlemleri almamız gerekir. İkincisi; "K.İrak müdahalesini bir yere kadar anlayabiliyoruz. Türkiye, muhataplarıyla (ABD ve Kürt yönetimi) acil olarak anlaşmalıdır. Savaş üzerinden ve savaşa dayalı bir ekonomi ve büyüme istemiyoruz." TÜSİAD, yapılan müdahalenin ancak ABD'nin çizdiği sınırlar ve süre içinde olmasını istemektedir. Çünkü böyle olursa bu müdahale amacına ulaşır. Bu amaç da çok açık olarak; Türkiye'nin Kerkük konusunda masaya oturması ve enerji hatlarının, yeni dönemde, kontrol mekanizmasının dışında kalmamasıdır. Uzun vadeli amaç ise, Irak ve Ortadoğu pazarında Türkiye'nin hatırı sayılır bir oyuncu olmasıdır. Asker bu iki "ulvi" amaç için orada. Ama Türkiye'de, Türkiye'nin emperyal bir güç olarak savaşa dayalı büyümesini isteyenler de var. Bu kesim hâlâ çağdışı büyüme ve kapalı ekonomi anlayışından hareket ediyor. Yatırımların gelirden bağımsız talep yaratıcı olarak devlet tarafından devreye sokulması Keynes iktisadında kısa dönem çaresidir. Keynes'in önerisi talep yanlı sorunların kısa dönemde çözümü içindir. Ancak Harrod'un Keynes'ten sonra 1930'ların sonunda geliştirdiği yaklaşım, yatırımların talep yanında kapasite yaratma yönünü de ele alır ve bunun, Keynes'in aksine, uzun dönem çaresi olduğunu söyler. Bu yaklaşım, onu ortaya atan ve savunanlardan bağımsız olarak, toplumun değil devletin üretmesine dayanan bir ekonomiyi öne çıkarır. Devletin toplum yerine üretimi ise her alanda tekliliği getirir. Ekonomide, siyasette, kültürde tek bacak üstünde yürümek baskıcı, otoriter ve içe kapalı bir yapının ilk işaretleridir. Böyle toplumların, saldırgan, milliyetçi ve gereğinden fazla silahlanan ordular temel direği olur. Silahlanarak ve ele geçirerek ayakta durur bu toplumlar. Yurttaşlarının ne kazandığı ne yediği-içtiği önemli değildir. Çünkü talebi devlet yaratır, bireyler değil. ?imdi TÜSİAD'ın Hükümetin önüne örnek olsun diye koyduğu Attali Raporu, yukarıdaki çağdışı yaklaşım dışında, önemli bir açılım. Rapor, eğitim ve teknoloji seferberliğine dayanıyor. Yeni ve çağdaş bir sosyal güvenlik sistemini, KOBİ'lere yönelik kapsamlı reformları ele alıyor. Ancak Attali Raporu'nun önemli bir yanı da vilayet düzeyindeki idari yapıyı 10 yıl içinde ortadan kaldıracak olması. Bunun yerine Attali, demokratik yerel yönetimler öneriyor. Rapora göre, bölgesel yerel yönetimler öne çıkacak ve büyük şehir belediyeleri yönetimde etkin olacak. TÜSİAD, Türkiye'nin artık 19. ve 20. yüzyıldan kalma anlayışlarla kalkınamayacağını, tam aksine etrafı dikenli tellerle çevrili bir kışlaya döneceğini görüyor. Ama sonuçta, TÜSİAD işin sermaye yanını temsil ediyor. Toplumun geri kalanı da kendi çıkarları konusunda TÜSİAD kadar etkin olmalı. 29.02.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mayın tarlası

Cemil Ertem 03.03.2008

Yeni dönemin ipuçları ortaya çıkmaya başladı. Mesela Stiglitz çoktan beri Bush ve ekibinin yanlışları üzerine konuşuyor. Hatta geçenlerde daha da ileri giderek Amerikan ekonomisinin geldiği noktada Greenspan'ın de payı olduğunu söyledi. Aslında doğru da söylüyor. Çünkü Greenspan başından beri yüksek faiz ve karşılıksız

dolarla beslenen bir "Daimi Savaş Ekonomisinin" gitmeyeceğini biliyordu. Ama buna uzunca bir süre göz yumdu. Daimi Savaş Ekonomisi kavramı ilk kez 1994 yılında Walter Oakes tarafından kullanıldı. Bu kavram, Askerî Endüstriyel Kompleksi (AEK) öne çıkararak, ikinci savaş sonrası geliştirilen "ileri savunma doktrini"nin yeni döneme uyarlanmasını anlatıyordu. Bunun kısa ifadesi, denizaşırı Amerikan müdahaleciliğin "Washington Konsensüsü"nü gerçekleştirmek üzere yeniden ayaklanmasıydı. Aslında bu durum "sürdürülebilir" ve rasyonel bir yapıyı bizim önümüze koymuyor. AEK ekonomisi yalnız savaş dönemlerini değil, barışçı dönemleri de kapsıyor ve kaynakların rasyonel dağılımını önüyor. Bu ekonominin çıkmaz bir sokak olduğunu dünya şimdilerde anladı. Stiglitz, "Irak üç trilyon dolara mal oluyor; biz bu parayla hem Irak'ı savaşız yeniden yapılandırdık hem de sorunlarımızı hallederdik" diyor. Amerika, bugün "gelişmekte olan ülkelere" yapılan silah satışının yüzde 40'ını sağlıyor. Yine Amerika kendisinden sonra gelen 27 ülkenin toplam askerî giderlerine eş miktarda askerî harcama yapıyor. Rakamlar dudak uçuklatıcı: Askerî harcamaların ABD bütçesindeki çıplak büyüklüğü 400 milyar dolar seviyesinde. Buna askerî Ar-Ge, faiz, sosyal güvenlik gibi ekler binince rakam ikiye katlanıyor. İşin ilginç yanı ABD'nin askerî harcamaları soğuk savaş dönemini bile aratacak düzeye doğru tırmanıyor. O zaman Sovyetlerin ortadan kalkması bize, birçoklarının iddia ettiği gibi, yeni bir dönemi anlatmıyor. Peki, dünya ekonomisi böyle akıldışı bir durumu niye 60 yıldır sırtında taşıyor? Bunun birçok yanıtı var: Ancak, bugünlerde önümüze çıkan en önemli ipucunun, 1971'de çöken para sisteminin yerine, karşılığı olan ve yapılan üretimi yansıtacak bir para sisteminin değil de, Amerika'nın militarist gücüne bağlı doların geçmesi olduğunu söyleyebiliriz. Buna bağlı olarak, geçtiğimiz 60 yılın ilk 30 yılı, artan yoksulluğa rağmen artan silahlanmayla geçti. Bu, silah satanlarının devletlerini zenginleştirdi ama silah alanları yoksullaştırıp onlara baskıcı rejimleri getirdi. Son 30 yıldaki AEK ekonomisi ise hem yoksulluğu getirdi hem de üretimsizliği. Gelişmiş ülkeler --ki başta ABD- giderek dinamizmini kaybetti. Kendini yenilemeyen birçok sektörde kar oranları düştü. Dünyanın üretim ekseninin "azgelişmişlere" kaydırılması da sorunu çözmedi. Bugün 284 milyon Amerikalının, 33 milyonu yoksulluk sınırının altında, ABD'de enflasyon gelişmekte olan ülkeler seviyesine çıktı. Bernanke, çok yerinde bir tanımlamayla içinde bulundukları durumu mayın tarlasına benzetti. ?imdi bu mayın tarlasında ne kadar yürüyeceğimiz konuşuluyor; Marketwatch'da yer alan bir makalede bunun bir kriz olduğu ve 2011 yılına kadar sürebileceği belirtildi. Krizin bitmesi, süreye değil de, mayınların temizlenmesine bağlı. AEK ekonomisi, karşılıksız doları, gerçek olmayan (üretim dayandırmayan) bir finans sistemini ve çarpık fiyatları getirdi. ABD mayın tarlasında daha fazla kalmayacak. Peki, onun 60 yıldır silahlandığı Türkiye gibiler nerede duracak? Bu sorunun yanıtını cuma günü arayalım.

04.03.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Doğuya bakın çözüm orada!

Cemil Ertem 17.03.2008

Bugün geçen hafta kaldığımız yerden yani hükümetin Güneydoğu paketinden, GAP'ın tamamlanmasından bahsedecektik. Ancak AKP'ye açılan kapatma davası bu konuyu da davanın politik etkileriyle birlikte ele almamızı gerektirdi. Çünkü kapatma davasının en önemli hedeflerinden birisi AKP'nin, Kürt sorununda siyasi çözüme varacak ekonomik ve sosyal bir paketi ortaya atacak olması. Bir kere bölgesel kalkınma, GAP'ın tamamlanması ya da bölgeye yeni "yatırım paketleri" getirerek olmaz. AKP'nin ekonomik açılımı, giderek

AKP'den bağımsızlaşarak, mutlaka sosyal ve siyasal bir çerçeveye oturacaktı. Bu olası sonuç, Kürt sorununda siyasi çözümü kendi sonu olarak gören kesimleri çok rahatsız etti. Kapatma davasının en önemli gerekçelerinden birisi budur. Kürt sorunu aynı zamanda kendi karşıtını yaratan ve besleyen bir sorundur. Yani Türkiye'de militarist, baskıcı bir oligarşinin varlığı, bölgedeki sorunlara ve Kürt sorununun şimdiye kadar çözülmemiş olmasına büyük ölçüde bağlıdır. Bugün yaşadığımız ekonomik ve politik birçok sorun bu sorunun türevi olarak ortaya çıkıyor ve geliyor. Türkiye'nin içe kapalı, azgelişmiş bir diktatörlük olarak kalmasından yana çıkarı olanlar için Güneydoğu'nun geri kalmışlığı adeta bir fırsatlar denizi. Bunun için, Cumhuriyet tarihi boyunca, yapılması gereken toprak reformları bir türlü yapılmadı. Bugün yaşadığımız Kürt sorununun kökü buradadır. Türkiye oligarşisinin yapısı ve güçler dengesi her dönem değişti ama onun içindeki Ankara'ya bağlı yarı-feodal yapılar varlığını hep korudu. Bu yapılar eskiden toprak ve maraba gücüyle oligarşi içinde yer alıyorlardı. ?imdi paramiliter yapılar örgütleyerek oligarşi içindeki yerlerini alıyorlar. Bu yapılar ayrıca doğuda hayvancılığın ve kaçakçılığın çökmesinden sonra uyuşturucu trafiğini yönetiyor ve bizzat yapıyorlar. Korucu örgütlenmesi ve yapısı ekonomik gücünü iki yerden alıyor; birincisi devletin örtülü ödenekleri, ikincisi uyuşturucu parası. Bugün bu yapı bütün gücüyle politik bir güç olarak duruyor. Ve Kürt sorununu yönetiyor. Doğunun makûs talihi bu çerçevede bir içe kapanma ve kapitalist sömürüye açılama tarihidir de. Eğer Türkiye büyük burjuvazisi başından beri yeteri kadar güçlü olsaydı ve doğudaki feodal unsurlarla ittifak yapmak yerine, onları tasfiye edip, doğunun kapitalist yoldan sömürsünü öne çıkarsaydı bugün Kürt sorununu bu kadar ağır yaşamıyor olacaktık. Bu tablo bize Ankara oligarşisinin nereden beslendiğini de söylemiyor mu? ?imdi bu çerçevede AKP'nin ne milyarlarca dolarlık doğu paketleri ne de GAP'ın tamamlanması sorunun çözümü için yeterlidir. Proje ve bu projeleri gerçekleştirecek para elbette gerekli ama Ankara'daki demokrasi dışı yapıyı ve Güneydoğu'daki paramiliter-yarı feodal düzeni değiştirecek reformları yapmazsanız yine başa dönerseniz. Türkiye önümüzdeki birkaç yıl içinde seksen yılda yapmadığı doğu reformunu yapacak. Niye mi? Birincisi: Kuzeydoğu Anadolu'nun Rusya'nın Putin-Medvedev'li döneminde ekonomik mekânsal önemi artacaktır. Ben Medvedev'li dönemde Rusya'nın küresel-liberal entegrasyona çok hızlı yaklaşacağını öngörüyorum. Bu anlamda Türkiye'deki darbeci güçlerin Rusya ittifakı faktörü --Ahmet Altan'ın çok yerinde sorusu- geçerli değil. Hatta tam tersi bir dinamik söz konusu. İkincisi Irak ve Ortadoğu'yu artık küresel-liberal dünyanın bir parçası sayabilirsiniz. Bu konuya devam edeceğiz.

18.03.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye nerede duracak?

Cemil Ertem 21.03.2008

Çarşamba günü Merkez Bankası faiz indirmede. Bunun iki anlamı var: Birincisi Fed faiz indirse bile artık bizim onu takip etmemiz çok güç; çünkü siyasi risklerimiz var. İkincisi ABD kaynaklı bu dalgalanma uzun süreli ve başta enflasyon hedefi olmak üzere, fiyat istikrarı dâhilinde, birçok hedefi tutturmamız artık zor. Yani para politikasının etkinsizliği sürecine girdik. ?imdi artık, para ve maliye politikası gibi araçlar yerine, siyasi ve ekonomik riskleri yönetmek önem kazandı. Türkiye bunu yapabilir mi? Bu süreçte AKP'nin hata yapmayacağını söylemek çok güç. Darbecilerin amaçları yalnız parti kapatıp kaos yaratmak değil. Küresel krizin Türkiye'ye olan etkisini artırıp hükümetin ömrünü kısaltmak. Bu amacın başarıya ulaşması için bütün ekonomik şartlar mevcut.

?imdilerde yaşıadığımız gel-gitlerin 1970'lerden beri yaşanılanlardan farklı olduğunu artık biliyoruz. ?imdi yaşıadığımız bir kriz değil, daha doğrusu şimdi ortaya çıkmış bir kriz değil. Bu olan, dünyadaki siyasi ve ekonomik güç dengesinin değişimi ve 1971'de başladı. 1971'de Nixon doları altından ayırıp başıboş bıraktığında bugünlerinde adımını atmıştı. O tarihten bu yana ABD ekonomisi kaynaklı birçok sarsıntı yaşıadık. Ama bu sonuncusu doların ve ABD'nin egemenliğine son vereceği için en güçlüsü ve sonuç alıcı olanı. Avro-dolar paritesi bu çok önemli gerçeği yansıtıyor. ?u an avro bölgesi milli geliri tarihte ilk defa ABD milli gelirini aştı. ?imdi burada Türkiye açısından tartışmamız gereken iki olgu var. İlki; ABD'nin parasal ve ekonomik güç devrinin, dünyada siyasi ve ekonomik bir ayrışmayla mı yoksa bütünleşmeyle mi sonuçlanacağı, ikincisi ise bu süreçte Türkiye'nin rolü ve duracağı yer. Dünya ekonomisindeki yeni dengenin bir ayrışma (gelişmiş ülkeler-gelişmemiş ülkeler ya da bölgeler) olarak değil de tam anlamıyla küresel bir bütünleşmeyle oluşacağını söyleyebiliriz. "Gelişen ülkeler" ekonomilerine baktığımızda bu gerçeği görüyoruz. Örneğin DAX endeksinin (Almanya) yılbaşından beri kaybı yüzde 10 civarında. Gelişmekte olan ülkelerin kaybı da 12,5 civarında. Ancak burada ilginç bir nokta var. Bu süreçte dünya ekonomisinin üretim üssü olan ekonomilerinden Brezilya ve Arjantin'in borsaları Bovespa ve Meriva yüzde 3 seviyelerinde değer kaybetti. Siyasi sorunlarla boğuşan ve yağmacı ekonominin artıklarını temizleyemeyen Türkiye'nin İMKB'si ise yılbaşından bu yana yüzde 23,3 değer kaybetti. İMKB'nin 14 Mart müdahalesinden sonraki kaybı ise yüzde 7,5. Aynı şekilde Brezilya Reali yılbaşından bu yana dolar karşısında en iyi performansı gösteren para. YTL ise, yüzde 9 reel faize rağmen, eksi yüzde 4 ile dolar karşısında en kötü performansı gösteren para. Bu rakamlar bize şu sonuçları veriyor: Dünya tam küreselleşmeye doğru gidiyor. Bu süreç, yeni bir dünya parası, gelişmiş-gelişmemiş ülke ayrımlarının ve kategorilerinin değiştiği yeni bir yapı, ABD-AB bütünleşmesi ve onlara eklenilen bir Rusya yaratacak. Ortadoğu bu çerçevede şekillenecek. Geldik kritik soruya: Türkiye nerede duracak? Brezilya, Arjantin gibi, daha on yıl öncesinin borç batağı ülkeleri gelişmiş ülke sınıfına atlarken Türkiye, Avrupa ile Ortadoğu arasında kavruk, içe kapalı militarist bir diktatörlük mü olacak yoksa AB üyesi bir demokrasi mi? Birinci seçeneği isteyenler ellerindeki kartları açıyorlar. Ya ikinci seçeneği isteyenler ve bu ülkenin gerçek sahipleri? Onlar da artık üzerlerindeki ölü toprağını atıp ellerini gösterebilirler.

21.03.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'nin patatesçileri

Cemil Ertem 25.03.2008

Bütün bu olanlar ve darbecilerin amaçları, bir zamanlar bir ada olmasına rağmen patatesle beslenen, 19. yüzyılda patates bile bulamadığı için nüfusunun yarısı açlıktan ölen ama şimdi eğitim ve teknolojiye dünyanın en hızlı gelişen ülkesi olan İrlanda'yı hatırlattı bana. İrlanda çok değil 30 yıl öncesine kadar ürettiği patatesleri İngiltere'ye satarak kişi başı 1.500 dolarlık gelire sahip olan bir ülkediydi. İngiliz sömürüsü ve işgali, mezhep savaşları, yüksek dış borç (milli gelirin yüzde 65'i civarında) İrlanda'nın yoksulluk çemberinin katmerleriydi. İrlanda'nın 1950'lerde nüfusunun yarısı tarımdaydı ve açlık çekiyorlardı. Bunda İrlanda'nın 1922'den beri uyguladığı ekonomi-politikasının payı vardı. Bağımsız devlet statüsünün kazanıldığı 1922'den 1950'li yılların sonuna kadar ülkede içe dönük, gümrük duvarları ile korunan otarşik bir ekonomi-politikası uygulanmıştı. (Bu tarihsel süreci bir yerlerden hatırlıyor musunuz?) Sonuç: Dört tarafı denizlerle çevrili bir ülkede balıktan çok

patatesle beslenen yoksul bir halk. İrlanda'nın kaderini iki önemli tarih tersine çevirmiştir. Birincisi AB'ye üyelik tarihi olan 1973. İkincisi ise İrlanda Poundu'nun sterline olan bağımlılığının sona erdiği ve İrlanda'nın Avrupa para sistemine dâhil olduğu 1979. Bu tarihten sonra İrlanda'da mali piyasalar gelişmeye ve İrlanda'ya doğrudan yabancı yatırımlar gelmeye başlamıştır. Ayrıca İrlanda'ya AB'den bölgesel farklılıkların giderilmesi doğrultusunda 50 milyar doları aşan fonlar aktarılmıştır. Bu fonlar eğitim ve teknoloji altyapısı için kullanılmıştır. İrlanda'da eğitim harcamaları GSYİH'nin yüzde 5,5'ine eşittir. OECD ortalaması ise yüzde 4,9'dur. Böylece İrlanda tıp, kimya, elektronik, mühendislik gibi alanlarda dünyadaki üç ülkeden biri oldu. İrlanda'nın bu dönüşümü yalnızca AB üyeliğiyle yaptığını söylemiyorum. İrlanda bu dönüşümü bir toplumsal mutabakat ve demokratik katılım sonucu gerçekleştirmiştir. Bunda İrlanda burjuvazisinin iştahı olduğu kadar, yoksulluktan ve kırdan kurtulmak isteyen çok geniş kesimlerin de rızası vardır. 1987 yılı İrlanda için bir dönüm noktası olmuştur. 1987'de siyasal partiler, işçi ve işveren kuruluşları ve ülkenin toplumsal yaşamında etkili olan kilisenin bir araya gelmesiyle "Ulusal İyileşme İçin Program Anlaşması" imzalanmıştır. ?imdi kimse bu İrlanda'da olabilir; orası küçük, Türkiye ile karşılaştırılmaz demesin. Bu bir modeldir. Bir demokrasi ve katılım --sorunları birlikte çözme-, dünyaya ayak uydurma, zenginleşme modelidir. Bizim bu modelden çıkarmamız gereken dersler şunlar: 1) Artık içe kapalı, otarşik bir ekonomi hiçbir toplum için çıkış değildir. 2) Eğitim ve teknoloji kurtuluş için önemli iki basamaktır. 3) İç tasarrufların yetmediği yerde istihdam yaratan dış yatırımlar gereklidir. 4) Bütün toplumun katıldığı demokratik bir yönetim her şeyin ilk adımıdır. İrlanda faşist kafalı "patatesçilerini" 1973 yılında tasfiye etti. Bizdekiler ise hâlâ darbe yapmaya çalışıyor. Üstelik bu patatesçi faşistler kahraman ilan ediliyor. Ama herkes artık biliyor ki; demokrasi dışı her yol yoksulluk getirir. Türkiye'nin şu krizde en çok kaybeden ülke olmasının nedeni, AKP'nin ayak direyerek demokratik reformları yapmamasıdır. Yoksulluktan çıkmak için önümüzde fırsat var: Bu patates kafalı darbecileri yargılayalım ve demokratik reformları yapalım. Toplumsal mutabakat ve refah ondan sonra gelecektir.

25.03.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Rusya'mı? Maalesef O'da "liberal"!

Cemil Ertem 28.03.2008

Bir zamanlar İngiltere'nin üzerinde güneş batmıyordu, sömürgeleri sayesinde. ?imdi borsaların üzerinde güneş batmıyor. İlkönce Tokyo borsası ilk ışıklarla o günkü piyasaların nasıl şekilleneceğini anlatıyor bize. Sonra ? anghay olan bitene yukardan bakan zengin bir mirasyedi edasıyla Tokyo'yu bastırıyor. Hong Kong, G. Kore ve Malezya dünün yorgun Amerika'sını takmamaya çalışıyorlar. Rusya açıldığı zaman o gün az çok belli olmuş oluyor. Rusya'da Asya'yı takip ediyor. Rusya'dan sonra açılan en dinamik borsa İMKB. İşte burada kırılma başlıyor. Tokyo, Singapur, ?anghay, ABD'ye rağmen iyi gitmiş olsa bile, İstanbul ABD'ye rağmen iyi gitmiyor. Avrupa borsaları açıldıklarında hem dünkü ABD'ye hem de Asya'ya bakıyorlar. Amerika açıldığı zaman gün belli oluyor. Brezilya'nın Bovespa'sı artık bize nal toplatıyor. Kapitalizmin bu mabetleri 24 saat açık ve yaşadığımız kriz sonrasının işaretlerini bize veriyorlar. 1970'li yıllarda başlayan krizin kuyruğuna geldik. Bu dönem bittiğinde karşımızda dünyanın yeni güç dengelerini bulacağız. Bugün zenginliğin ve onun gücünün nasıl dağılacağın işaretleri de bize iki ekonomik olgu veriyor. Birincisi dünya borsaları; ikincisi ise kimin ne kadar ürettiği ve tasarruf ettiği. Ekonomik ve siyasi yerini belli etmiş ama tasarrufları yetmeyen ülkeler durumu idare

ediyorlar. Ama bizim gibi hem açık veren hem de duracağı yer henüz belli olmayan ülkelerin işi zor. Örneğin İspanya ve Yunanistan bizimle birlikte en çok cari açığı veren ülkeler olacak bu yıl ama riskleri bizim kadar değil. The Economist'in 2008 yılı için yaptığı tahminlere göre cari işlemler açığının milli gelire oranında Yunanistan, İspanya ve Türkiye başı çekecek. Bu yıl Yunanistan'ın milli gelirinin yüzde 12'si, İspanya'nın yüzde 9,1'i, Türkiye'nin ise yüzde 7,4'ü kadar cari açık vereceği öngörülüyor. Cari açığın milli gelire oranında bu üç ülkeyi yüzde 6,9'la Pakistan, yüzde 4,7 ile ABD izliyor. Çin 249,9 milyar dolarla son bir yılda en fazla cari işlemler fazlası veren ülke. Cari fazla veren ülkeler sıralamasında Çin'i 223,2 milyar dolarla Almanya, 212,8 milyar dolarla Japonya, 98,9 milyar dolarla Suudi Arabistan, 76,6 milyar dolarla Rusya izliyor. Burada Asya'nın, Çin'in, Rusya'nın ve AB'nin bir bölümünün başta ABD olmak üzere açık veren ülkeleri fonladıkları ortaya çıkıyor. Amerika, Asya ve Avrupa bölgesel ekonomileri oluşuyor. Borsalar bu bölgesel pazarları birbirine bağlayan deniz fenerleri gibi çalışıyor. Herkes birbirine bakıyor ve herkes birbirinden mal alıp veriyor. Bunun için herkesin kapılarının sonuna kadar açık olması gerekiyor. Artık hiçbir şey soğuk savaş dönemindeki gibi olmayacak. Çok büyük olsanız bile güneşin doğuşuyla açılıp birbirini izleyen borsaların hoşuna gitmeyecek bir adım atmanız çok zor. Buna piyasanın akli deniyor. Kapitalizm artık devletten çok piyasaya güveniyor. Örneğin Rusya bunu gördü. Rusya'nın doksanlı yıllardaki hikâyesi ve bugün geldiği yer bize bunu gösteriyor. Rusya doksanlı yılların başından itibaren küresel birikim sürecine hizmet etmeye başladı, fonlarını ve enerji gelirlerini küresel sisteme pompaladı. Rusya'nın kaynakları yeni Ruslar ve yarı askerî iş adamlarından oluşan oligarşi tarafından küresel sisteme aktarıldı. Rusya'nın iktidarı uluslararası petrol, gaz ve metalürji şirketlerinin elinde artık. Yeni seçilen Medvedev Rusya'yı küresel-liberal dünyaya entegre edecek adımları atacak. Rusya, AB genişlemesinin ve küresel yeni yapılanmanın enerji ve finans merkezi oldu bile. (Bu konuya devam edeceğiz.)

28.03.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni milli gelirin arkasındaki gerçek

Cemil Ertem 01.04.2008

Bütün bu toz duman arasında milli gelirimiz de 9 bin 333 doları buldu. Yeni milli gelir serileri 1998 yılı baz alınarak hesaplanıyor. Yeni hesaplama kayıtlarında olan birçok unsur kayıt altına giriyor. Eski yönteme göre 2007 GSYH'sı 489,4 olarak öngörülüyordu. Kişi başı gelir hem kayıt altına alınanlarla hem de adrese dayalı sisteme göre düşen nüfusa bağlı olarak arttı. Bu kâğıt üzerindeki milli gelir artışı ve yeni rakamlar eski rakamlara göre daha gerçekçi. Çünkü kayıt dışı olan birçok unsuru kayıt içine alıyor. Biraz daha gayret ederseniz bu rakamı 9 binlerden 10 binlere bile çıkartabilirsiniz. İstanbul'un varoşlarında, denetimden sıyırmak için, kapısına "kiralık" yazıp çalışan, evlerini ofis gibi kullanan, merdiven altında "mahalleye" üretim yapan daha binlerce "işyeri" var. Demek ki yeni rakamlar bizi daha iyi yansıtıyor. Ancak burada sormamız gereken soru; "tamam milli gelir arttı, peki o gelirin dağılımı ne oldu" olmalıdır. TÜSİAD'ın son hane halkı çalışması gelir dağılımında 2001 sonuna göre görece bir düzelme olduğunu ortaya koyuyor ama gelen işsizlik rakamları ve işgücüne katılım gelir dağılımının yeniden bozulma trendine girdiğini ortaya koydu. Türkiye bu son ekonomik daralmadan yine küçülerek çıkacak. Gerçek olan bu. Yüzde 4,5 büyüme Türkiye'nin, başta işsizlik olmak üzere, hiçbir sorununu çözmez. Dar tanımlı işsizlik bile yüzde 10'ları buldu. Geniş tanımlı işsizlikte yüzde 20'lerin üzerindeyiz. Yani iş arayan her dört vatandaştan biri iş buluyor. Ya umudunu yitirip vazgeçenler ya hâlâ savaş

ortamının sürdüğü Güneydoğu? Küresel daralmanın sonuçlarını Türkiye 2008'in son çeyreğinde görecektir. Konut ve inşaat sektörü daralma işaretleri veriyor. Durgunluğun yayılması ABD'deki gibi konut balonunun, diğer ülkelerde de sönmesiyle başlayacak. Zaten bu, İspanya, İngiltere ve İrlanda'da başladı. Yakında İtalya, Portekiz, Fransa ve Türkiye'de de konut sektörü ciddi düşüşler yaşayacak. 2006 yılı düzeltilmiş milli gelirimizde inşaatın payı 1,6 puan artarak yüzde 4,8'den 6,8'e çıkmıştı. İnşaat, 1990-2004 yılları arasında yıllık ortalama yüzde 2,8 büyümüş. Ancak 2005 ve 2006 büyümesi yüzde 21,5 ve 19,4 olmuş. ?imdi burada sert düşüş yaşayacağız ve bu diğer sektörlerle hızla yayılacak. Türkiye Mütahhitler Birliği (TMB) Başkanı Erdal Eren, dünyada yaşanan finansal krizin Türkiye'deki etkilerini gördüklerini söyledi geçen gün. Eren, "Konut yapıp satan mütahhitlerin elinde çok fazla konut stoku birikti. Konut sektörü yara alacak bu durumdan" diyordu. Ayrıca Eren bankaların artık kredi vermek istemediğini de vurguluyordu. Yeni milli gelir hesapları da bankacılık sisteminin küçüklüğünü iyice ortaya çıkardı. Türkiye'de bankacılık sektörünün bilanço büyüklüğü AB ülkeleri yanında çok küçük. Eski milli gelire göre bankacılık sektörü GSYH'sının yüzde 86,7'sine denk geliyor. ?imdi yeni milli gelire göre bu oran daha da düştü. Oysa bu birçok Avrupa ülkesinde, bankacılık sektörünün milli gelire oranı yüzde 300'ün üzerindedir. Zaten 2001 krizi sonrası eli kolu bağlanan ve reel sektöre kredi veremeyen banka sistemi şimdi küresel kriz koşullarında parmağını kıpırdatmayacaktır. Yeni milli gelirle birlikte, çok büyük dediğimiz ve her yıl yüzde 20 büyüyor diye övündüğümüz, mali sektörün aslında büyük olmadığını da gördük. Mali sektörün aktif büyüklüğü 567 milyar dolar. Bu yeni milli gelir rakamını bile yakalayamıyor. Küresel kriz koşullarında ne Merkez Bankası'nın rezervleri ne de bu mali sistem- bankalar bizi kurtarır. Yeni milli gelir rakamları bu gerçeği ortaya koyuyor.

01.04.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İlginç zamanlar

Cemil Ertem 04.04.2008

Merkez Bankası Başkanı Yılmaz, geçen gün yaptığı konuşmada yaşadığımız günleri kazasız atlattığımız için reformların mutlaka yapılması gerektiğine işaret ederek bir Çin atasözüne gönderme yaptı: "Umarım ilginç zamanlarda yaşarsın." Bu bir iyi dilek değil. Buradaki "ilginç zaman" felaketli, lanetli günler anlamında. Dolayısıyla bu deyiş bir beddua özelliği taşıyor. Yılmaz, felaketli günlerde yaşadığımızı ve mutlaka önlem almamız gerektiğini söylüyor. Zaten Durmuş Yılmaz bu konuda yalnız değil. Amerika ve İngiltere krizi kazasız atlatabilmek için eş zamanlı önlemler alacaklar. Merkez bankaları, mali piyasalar ve para piyasalarını birlikte düzenleyecekler. Öte yandan Amerikan Merkez Bankası (Fed) geniş yetkilerle donatılacak ve ana düzenleyici ve denetleyici kurum olacak. Yeni düzenlemeyle, Fed, sadece banka sistemini değil, tüm mali kesimi denetleyecek ve yönlendirecek. Fed'ten başlayan bu yeniden yapılanma diğer küresel kurumlara da sıçrayacak. IMF ve Dünya Bankası hem krize yönelik hem de kriz sonrası için önemli değişimler geçirecekler. Dünya yeni bir para sistemine doğru hızla yol alıyor. İngiltere'nin 1931'de altın standardını bırakmasıyla piyasa ekonomisi çökmüştü. Polanyi, ekonomik liberalizmin son kalesinin altın standardı olduğunu, korumacı devletçiliğin buraya saldıracak yeni bir dönemi başlattığını söylüyordu. O günden bu yana çoğu Amerika'nın ve onun dolarının egemenliğinde geçen "felaketli" günlerin sonuna mı geliyoruz? Bu sorunun yanıtı için henüz erken. Ama gerçekten önemli değişimlerin eşliğindeyiz. Bu değişimi anlayabilmek, burada dünyaya ayak uydurabilmek, bu

günleri daha az acıyla atlatabilmek için önemli. Ama Türkiye bunu anlamaktan uzak gözüküyor. Buradaki her direnç, suyun başındakilere değil ama dar gelirli geniş kesimlere yoksulluk olarak geri dönüyor. Dünya bu çalkantıdan daha fazla liberalizmle çıkacak. ?imdi alınan önlemler bunu sağlamaya yönelik. Türkiye'nin buna direnerek attığı her adım ise hepimizi kilometrelerce geriye savuran bir fırtınaya dönüşüyor. Örneğin IMF ile Mayıs ayında sona erecek mevcut 19'uncu stand-by düzenlemesinin yerini nasıl bir programın alacağını umuyorsunuz? ?u kapatma davası öncesi, yaşanan küresel daralmaya rağmen, IMF ile koşula bağlı olmayan esnek bir anlaşma yapılması umuluyordu. Ama artık bunu geçin. Türkiye'nin, "program sonrası izleme" ya da "ihtiyatlı stand-by" gibi daha rahat hareket edebileceği seçenekler, büyük ihtimalle, rafa kaldırılacak. Sosyal Güvenlik Yasası'nın gevşetilmesine izin verilmeyeceği gibi, verginin tabana yayılması, kamu personel rejiminin rasyonel hale getirilmesi gibi gerekçelerle yeni dolaylı vergiler ve personel alımlarının durması gündeme gelecek. Özelleştirmeler yine "bir an önce olsun" anlayışıyla düşük fiyat-yağma fırsatçılığına kurban olacak. Maliye faiz dışı fazla için kemerleri daha da sıkacak. Merkez Bankası zaten sıkışmış durumda. Faizden başka bir silahı yok. Yakında yine faiz artırımına gidebilir. İşte o zaman bıçak sırtında olan inşaat, tekstil gibi sektörler yeni bir anaforun içinde kaybolurlar. ?imdi beğenmediğimiz yüzde 4,5'luk büyümeyi mumla ararız. Türkiye'de değişime direnen devlet bir kez daha çalışanları IMF'nin kucağına attı. Dünya değişime gebe "ilginç zamanlar" yaşıyor. Bize ise felaketli, lanetli günler düşüyor. Türkiye'de hiçbir zaman seçilmiş hükümetlerle onu seçenler baş başa kalmadı. Seçmen seçtiklerini denetleyip yönlendiremedi. Araya hep devlet girdi. Yine öyle oluyor. Devlet iktidarı AKP'ye bıraksın. Oy verenler oy verdiklerinden her hesabı sorsun. Dünyaya ayak uydurmak buradan başlar.

04.04.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Geleceğin işaretleri

Cemil Ertem 08.04.2008

Bükreş'te yapılan NATO Zirvesi, beklendiği gibi soğuk savaşı hatırlatacak bir ABD-Rusya çekişmesine sahne olmadı. Ama yakın gelecekte dünyanın, hatta AB-Türkiye-Ortadoğu bölgesinin nasıl şekilleneceğinin işaretlerini verdi. Aslında biraz başımızı kaldırıp bu işaretlere bakmayı becerbilsek, şu son bir aydır yapılan tartışmaların ve çekişmelerin nerede, nasıl sonuçlanacağını az çok görebiliriz. The Independent'ten Adrian Hamilton NATO Zirvesi'nde hayal kırıklığına uğrayanlardan. ?öyle diyor: "NATO, ABD'yi askerî bakımdan Avrupa'ya kenetlemek ve Sovyetler'i dizginlemek bakımından olağanüstü derecede etkin bir örgüt oldu. Fakat geçmişte taşıdığı önem, gelecekteki hedeflerin kılavuzu değil ve bugün ortaya çıkan bütün bu gerilimlerin arkasında NATO'nun neye yaradığının tarifinin yapılamaması yatıyor." Evet, çok haklı. Özellikle 11 Eylül sonrası Bush ve Blair NATO'yu resmen bir işgal örgütü olarak işlevlendirmek istediler. Ama AB'nin ve Rusya'nın farklı yönelimi NATO'nun bir 'anti-terör' örgütü olarak yeniden yapılanmasını önledi. Aynı makalenin sonunda Hamilton çok ilginç bir şey daha söylüyor: "Deniyor ki, NATO olmasaydı, onu icat etmek durumunda kalırdık. Tam tersi doğru. NATO olmasaydı, bu dönemde çok daha farklı bir şey icat ederdik. Afganistan'la illa bulaşacaksak, bunu farklı bir biçimde yapardık. Eski Sovyet cumhuriyetlerindeki demokrasiyi garanti altına almanın aracı olarak AB üyeliğini kullanırdık. Ve bağımsız bir Avrupa savunma gücü oluştururduk. Bükreş'teki korku verici ihtimal şu: Geleceğine dair zor sorularla yüzleşmeden NATO'nun yeni yönleri çekilmesine göz

yumarak, bütün bir ittifakın üzerine kurulduğu temeli yıkma tehlikesine giriyoruz.” Hamilton’a teşekkür etmek lazım. ABD başkanlık seçimlerinden sonraki ABD dış politikası ancak bu kadar iyi özetlenebilirdi. Benim iddiam şu: Ukrayna, Gürcistan bizden önce AB üyesi olacaklar. Yani Hamilton’un dediği olacak; AB genişlemesi, NATO’nun da şemsiyesiyle doğuya doğru hızlanacak. ABD, Irak, Afganistan sorunlarını militarizmin batağından çıkarak halletmeye çalışacak. İşte tam burada geleceğin işaretlerini de buluyoruz: “ABD’nin dünya sistemi içindeki hegemonik konumu kaçınılmaz bir biçimde son bulmaktadır. Keza, Wallerstein de, önümüzdeki çeyrek yüzyılın sonunda dünya ekonomisinin büyük ‘aktörleri’ içinde ABD’nin en zayıf konumda olacağını öngörmektedir. Ona göre, yeni bir kutuplaşma sürecinin sonunda Amerika’nın Çin ve Japonya’nın egemen konumda olacakları bir Doğu Asya gruplaşması ile işbirliğine mahkûm olması; Rusya’nın ise Avrupa ile bütünleşmesi beklenmelidir.” Bu Wallerstein yorumu Korkut Boratav’dan. Ayrıca Boratav, Wallerstein’ı 21. yüzyılda yaşayan birkaç bilgeden biri sayıyor. İmdi yukarıdaki tespit iddialı, ama son NATO Zirvesi ve ABD’den başlayan kriz dâhil, bütün işaretler bu tespiti doğrular yönde. İkincisi bu tespit Türkiye’yi çok ilgilendiriyor. Yani Türkiye için, bu tespitten hareket edersek şu sonuçlar ortaya çıkıyor: 1) AB genişlemesi Rusya’nın da onayıyla (AB-Rusya şu an dünyadaki en büyük enerji ortaklarıdır. Almanya ve Fransa Gazprom’a proje ve hisse bazında ortaktır.) doğuya doğru hızlanacak. Belki Ukrayna Türkiye’den önce AB üyesi olabilir ama Türkiye de mutlaka üye olacak. 2) ABD-Türkiye ilişkisi ağırlıklı olarak AB üzerinden yürüyecek. 3) Türkiye, ‘yaramazlık etmezse’ – darbe, hukuk dışı ‘hukuk’ gibi- Irak pazarı ve petrollerinde söz sahibi olacak. 4) Kürt sorunu, Kıbrıs sorunu bu çerçevede çözülecek. Kapatma davası, Ergenekon vb. işleri mi soruyorsunuz? Geçin onları, bitti o işler. Hamilton ne diyordu? “Geleceğe ait zor sorularla yüzleşmeden bu günün adımlarını atamazsınız.”

08.04.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yaratıcı bir dinamik: Avro

Cemil Ertem 11.04.2008

Barroso’nun ziyareti ve AKP’nin yeniden AB sürecini hatırlaması şu bitmek tükenmek bilmeyen AB tartışmalarını yine gündeme getirdi. AB, Türkiye için bir turnusol kâğıdı. Türkiye’de AB karşıtlığı, AB’nin ne olduğu üzerinden değil, Türkiye’nin ne olması gerektiği üzerinden gidiyor. Örneğin “sol” her zaman AB’nin kendisiyle AB sürecinin dinamiklerini birbirine karıştırmıştır. Bundan dolayı AB karşıtları hiçbir zaman AB’yi ve onun kurumlarını anlamadılar, onun dinamiklerini ve Türkiye üzerindeki etkilerini çözmeye çalışmadılar. Mesela bu kesimi en çok AB parası avro şaşırtmıştır. Almanya’nın marktan, Fransa’nın franktan nasıl vazgeçtiğini bir türlü çözemiyorlar. AB anayasası suya düştüğünde, her kesimden bilumum “ulusalci” ayaklanmıştı. AB’nin zaten hiçbir zaman bir siyasal birlik olamayacağı, yakın gelecekte parçalanacağı ve ulus-devlet gerçeğinin hepimizin sonsuza kadar tek gerçeği olduğunu hep bir ağızdan (hem sağdan hem soldan) haykırmaya başladılar. Ulus-devletin en önemli egemenlik alanlarından biri olan ulusal paranın Avrupa’da tekrar gündeme geleceğini de ileri sürdüler. Hatta bunlardan hızını alamayanlar İtalya’da fiili olarak lirete dönüş yapıldığını, bazı benzin istasyonlarında liretin kullanılmaya başlandığını bile ileri sürdü. İşte milliyetçiliğin her türlüşünün en önemli sorunu budur. Onlar aslında her zaman kapitalizmin bekasını isterler. (Sonuçta bu bir ana-çocuk ilişkisidir.) Ama kapitalizmin bekasının onun rasyonalitesinden geçtiğini anlamazlar. Yine öyle oluyor. Kapitalizm yetmişli yılların sonunda ilan etti: “Ben, bundan sonra bana gerekli olan sermayeyi ulus-devlet üzerinden

biriktirmeyeceğim; büyük bölgesel-kıtasal pazarlar ve birlikler yaratacağım." Bu irade kapitalizmin tarihindeki en önemli iradedir. AB, bu iradenin sonucunda ekonomik birlikten siyasi birliğe doğru evrilmiş ve bu siyasi birliğin genel eşdeğeri (parası) olan avroyu yaratmıştır. Avro, bu anlamda yaratıcı bir dinamiktir. AB kapitalizminin bir rezerv para yaratma iradesi ve bunun sonucunda avronun doğması 21. yüzyılın hemen başında olmuştur ama belki de bu durum, yüzyılın en önemli ekonomik hatta siyasi olayı olmaya adaydır. Bir noktada siyasi olaydır; avro, AB siyasi birliğinin, ulusal devletleri aşarak yeni kıtasal bir oluşum yaratmasının en önemli kaldırıdır. Avronun yaratıcıları onu, Maastrich kriterlerine dayandırmışlardır. Maastrich kriterleri ulusal merkez bankalarının yerini alan Avrupa Merkez Bankası'nın temel felsefesidir. Bugün merkez bankalarının bağımsızlığı deyince para politikalarının, ulusal hükümetlerden bağımsız olarak merkez bankalarınca yürütülmesi anlaşılır. Avronun bir zorlama olduğu ve yürümeyeceği iddiaları da, en azından, iktisadi değil siyasi savlardır. Avro iki nedenden bugün kapitalizm için gereklidir; bunlardan birincisi dolar karşısında alternatif bir rezerv para, bugünkü koşullarda, olmak zorundadır, bu operasyonel bir gerekliliktir. İkincisi kapitalizmin ulusal pazarlar yerine kıtasal pazarların inşası için kıtasal-küresel para birimlerine ihtiyacı vardır. Avronun arkasında devlet yok yürümez iddialarına gelince kapitalizm artık parayı devletler eliyle üretmeyecek. "Bağımsız" Kıtasal Merkez Bankaları eliyle üretecek ve yürütecek. Para devletin gücüne değil, ekonominin rasyonalitesine dayanacak. Siyasi değil, ekonomik karşılığı olacak. Yani kısaca ne Hitler'in ruhu markı ne de Mussolini'nin hayaleti lreti geri getirebilir. Türk Lirası'nı sormayın o daha uzunca bir süre var olacak. Biliyorsunuz "bizimki" yaşıyor.

11.04.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Artık zor; AKP kapatılmayacak!

Cemil Ertem 18.04.2008

Bütün veriler kötü gelmeye başladı. İşsizlik, doğrudan yabancı yatırımlar, tüketici güven endeksi... Merkez Bankası'nın faiz artırması da çok şeyi değiştirmeyecek. Çünkü artık faiz dâhil Merkez Bankası'nın elindeki para politikası araçları etkinliğini yitirdi. Bundan böyle bu araçların piyasaların dikkatini çekecek oranda kullanımı istendiğinin tam aksi sonuçlara yol açabilir. Yukarıdaki temel veriler dışında, özel sektörün borçluluk seviyesinin de yükselen enflasyon ve kurla birlikte sorun olmaya başladığını söyleyebiliriz. Yabancı yatırımların geçen yıla göre yüzde 80,4 azalması çok kaygı verici bir gelişme. Zaten portföy yatırımları da giderek azalıyor. Son üç yıllık dönemde, yabancı sermaye girişi, önceki dönemlerden farklı olarak, önemli ölçüde reel kesim borçlanması ile doğrudan yatırımlar kaleminde yer alan özelleştirme gelirlerinden kaynaklanmıştır. 2007 yılı son verilerine göre ise, finans hesabının kompozisyonunun yaklaşık yüzde 65'i reel kesim borçlanmasından oluşurken, portföy yatırımlarının tamamen durma noktasına gelmesi, cari açığın finansmanında bu defa, geçen beş yıldan farklı bir finansman kompozisyonuyla karşılaşmamıza neden olmuştu. En temel farklılık 2006'da 8,2 milyar dolar civarındaki portföy hesabının 2007'de 0,1 milyar dolara gerilemesidir. 2007'de net doğrudan yatırımlarda yaklaşık 3 milyar dolar gerileme yaşanırken, söz konusu iki kaleminde yaşanan düşüşler, diğer yatırımlar hesabındaki girişlerle fazlasıyla dengelenmişti. ?imdi özel kesimin borçlanması duracak, doğrudan yatırımlar daha da azalacak. Bu durumda özelleştirmeleri hızlandırmak ancak geçici ve ucuz bir çözüm. Hükümetin bu yılki özelleştirme hedefi 11,8 milyar YTL. Artık bunun gerçekleşmesi çok zor. Ödemeler dengesi

hesabında genel dengede 10,5 milyar dolar civarında fazla veriyoruz. Yani dış ticaret açığını finans hesabı karşıladığı gibi, 10 milyar dolar civarında, çoğu borçlanma ve doğrudan yatırımlar kaynaklı fazlamız oluyor. İşte bu 10 milyar dolar kuru aşağıya basarken hem kur artışı kaynaklı enflasyonu önlüyordu hem de ihracatımızı kolaylaştırıyordu. Buradaki doğrudan yatırımların çoğu özelleştirmedir. Hükümet, çok zor olmasına rağmen, 2008 özelleştirme hedefini tuttursa bile bu yeterli olmayacaktır. Kaldı ki bu senaryoya AKP'nin kapatılması riskini dâhil etmiyoruz. Bu olasılık, ekonomi açısından, artık düşünülmesi bile güç bir durumdur. Elektrik, köprü ve otoyol özelleştirmelerine yerliler dışında Avrupalı firmalar girecek. Türkiye'nin 2008-2010 arası, hem hedeflediği özelleştirme rakamına ulaşması, hem durma noktasına gelen portföy yatırımlarını ve doğrudan yatırımları yeniden almaya başlaması için bütün siyasi risklerini berhava etmesi gerekir. Siz darbe tehdidi olan bir ülkede ismi Atatürk ya da Fatih Sultan Mehmet olan bir köprüyü, otoyolu almak ister misiniz? Yani önümüzdeki altı ayda Türkiye'nin, orta ve uzun vadeli, sosyal içeriği olan, doğuyu da kapsayacak başka bir ekonomik programı tartışmaya başlaması için bu enflasyon ve durgunluk anaforunun içinde kaybolmaması gerekiyor. Bunun da tek yolu demokrasi. Başka çıkış yok. Yani bu yol tamamlanmadan bir başka yola geçemeyiz. 2008-2009'da, bir önceki yıl gibi olmasa bile, özel sektörün ve hazinenin borçlanması, portföy yatırımlarının yeniden hareketlenmesi, doğrudan yabancı yatırımların gelmeye başlaması ve konut, perakende, tekstil gibi sektörlerin çökmemesi gerekiyor. Örneğin tekstilde, her şeye rağmen, dış ticaret fazlası verdiğimizizi unutmayalım. 2007 yılında tekstil ve hazır giyim 15,9 milyar dolarlık fazla verdi. ?imdi, en azından, şu konuttan sonra gıdayı da saran kriz geçene kadar Türkiye'nin içinde bulunduğu senaryoyla devam etmesi gerekiyor. Bunun dışına çıkmak AKP'ye karşı olan kesimler için bile bir felaket. Toplumsal mutabakat burada sağlanacak. Artık AKP'nin kapatılması zor.

18.04.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye için Google dersleri-1

Cemil Ertem 22.04.2008

Biz boşu boşuna yazıp duruyoruz, anlatıyoruz. Ahmedinecat şu yaşadığımız krizi bir cümleyle anlattı işte. ?öyle dedi: "Artık petrolün değerini dolarla ölçmeye kalkmayın o yalnızca bir kâğıt parçası." Çok doğru, bu kriz bir para ve hegemonya krizi aslında. Doların temsil ettiği eski kapitalizm tarih oluyor. Google'ın kapitalizmi geliyor. Google'ın ilk çeyrek kârının 1.310 milyar dolar olması ancak bunun yanında sanayi ve finans sektörünün toptan zarar yazması yaşadığımız dönemi özetleyen ikinci haber. Yüksek faize, devletin yönlendirdiği geleneksel ve hantal ekonomiye dayanan yapılar çöküyor. Bu yapının aynı zamanda silahlanmaya dayalı bir ekonomi yarattığını biliyoruz. Miras ve devletle ayakta kalan tufeyli burjuvalar devri bitiyor. Temel taşıyıcı büyüme sektörlerinin yazılım, esnek üretim sistemleri, sayısal haberleşme ağları, uydu teknolojisi, biyoteknoloji olduğu bir ekonomiye dünya adım attı. Ama Türkiye henüz bunun gerisinde. Nereden başlamalı; mesela yüksek faiz silahının kendisini hiç vurmuyacağı sanan banka sisteminden başlamaya ne dersiniz? Yüksek faizlerin sanıldığı gibi küresel kapitalizmin kârlılığını artıran bir araç olmadığı, tam aksi sonuçlara yol açtığını bu süreçte gördük. Bilindiği gibi, fazla sermaye yalnızca ortalama faiz elde eder, ortalama kâr değil. Faize dayalı sermaye, sermayenin değer kazanma sürecine bizzat katılmadığı halde toplam toplumsal artı değerden pay aldığı için ortalama kâr oranını daha da düşmeye zorlar. Faize dayalı bir ekonomi orta ve uzun

vadede ortalama kârları yükseltmez, düşürür. Yüksek faizin bir kurtuluş olmadığını Amerika gördü sıra bizde. ? imdi banka sistemi sorunlarımız devreye girecek. Banka sistemi daralan küresel likidite koşullarında şirketlere kredi konusunda artık çok daha cimri davranacak. Zaten bankalar 2001 krizi sonrası getirilen yaptırımlar nedeniyle reel kesimin projelerine, teminatlandırılmış olsa bile, zor kredi veriyordu. Bankalar, bu süreçte, daha çok tüketici kredileri yoluyla kârlarını artırdılar. ?imdi tüketici kredileri iki açıdan sorunlu; birincisi artan enflasyon ortamında enflasyonu artırıcı etkisi var. İkincisi de enflasyonla birlikte işsizliğin arttığı bir ortamda bu kredilerin geri dönmeme riski artıyor. ?imdi eğer Merkez Bankası enflasyon hedefinde ciddi ise bankaların, reel kesimi kredilendirmelerini sağlayacak adımları atar. Bunu Hasan Ersel'de yazdı şöyle diyor: "Acaba bankalar şirketler kesimine kredi açmaya nasıl özendirilebilirler? Akla para politikasıyla ilgili bir soru geliyor: Acaba para politikası araçlarından, bankaların şirketler kesimine kredi açmaları durumunda ortaya çıkabilecek likidite riskini azaltıcı yönde, yararlanılabilir mi? Tabii bu soru, söz konusu ortamda, TCMB' nin bilânçosunun yapısının da değişeceğini varsayıyor." Evet, artık faiz gibi etkili olduğu sanılan ama bundan böyle etkisini giderek yitirecek bir araca Merkez Bankası'nın saplanıp kalmaması gerekiyor. Merkez Bankası, banka sisteminin, kriz ortamında, reel sektörü desteklemesinin çarelerini aramalı. Fiyat istikrarı tek hedef olmamalı, Merkez Bankası'nın krize karşı ve işsizliğe karşı yeni bir para politikası çerçevesi oluşturması kaçınılmaz. ?imdi bunları söylemek kolay, bunun için siyasi irade de lazım deneceğini biliyorum. Evet, bu gerçeği ekonomi yönetimi de görmeli. Amerika, bu krizden servetleri dedelerinden kalma burjuvaların marifetleri ile sıyrılmayacak; bilgiyle, yüz milyarlarca dolarlık değer yaratan, otuzlu yaşlarda Google gibi devleri kuran genç beyinlerle krizi atlatıp yeni bir döneme adım atmak istiyor. Biz de bu gerçeği görelim. 22.04.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye için Google dersleri -2

Cemil Ertem 23.04.2008

Çok değil bundan tam on yıl önce Stanford'da doktora yapan iki öğrenci, Larry Page ve Sergey Brin, girişimci sermaye desteğiyle Google'ı kurdu. ?imdi piyasa ve marka değeri yüz milyar dolarlarla ölçülen bu dev, 2004'te 85 dolar fiyatla Nasdaq'ta halka açıldı. Basit tekniklerle çalışan, arama yapıldığında 1,3 milyarın üzerinde web sitesini tarayıp sonuç alınabilen, günde 100 milyondan fazla kullanıcı tarafından ziyaret edilen Google'ın, son yıllarda yaşadığı büyük başarının ardında bize kapitalizmin yeni yönelimini hatta kapitalizmin sonrasını da anlatan ipuçları var. Google'ın en önemli stratejisi, gelecekle ilgili yatırım planları yapılırken, rakip teknoloji şirketlerin bu konudaki uzman Ar-Ge mühendislerini şirkete çekmek, teknolojiyi sınırsızca ve denetlemeden yaymak. Yaratıcı emeğin egemenliğinin ilk adımı belki de bu. Tabii bu başarıda marka olmanın da payı var. Marka kavramı kapitalizmin yeni servet aktarım mekanizması olarak işlev görüyor. ABD merkezli araştırma şirketi Millward Brown Optimor'ın geleneksel olarak hazırladığı 'En Güçlü Markalar' sıralamasında Google 86,1 milyar dolarlık marka değeriyle birinci oldu. İkinci savaş sonrası ABD ekonomik gücünü, savaş öncesi ve savaş sırasında Avrupa'nın geliştirdiği teknoloji birikimine sahip çıkarak elde etti. Silikon vadisi bir mucize değildi. Savaşın biriktirdiği teknolojik bilginin Amerika tarafından kullanılmasıydı. Bu teknolojiyi yaygınlaştırmak için risk sermayesi kavramı geliştirildi. Ve Amerikan üniversitelerinden fırlayan genç beyinler kendilerine parayı bastırarak savaş zenginleriyle silikon vadisinde buluştu. İşte Google mucizesi buraya dayanır. Ama her şey risk sermayesi ve mikro işlemci birlikteliğiyle başladı. Kapitalizm o ünlü 'petrol krizi' olarak anılan düşüşe daha girmeden 1971'de Intel'in mühendislerinden Ted Hoff, 30 tonluk aleti bir çipe yerleştirmeyi başardı. Yani

mikroişlemciyi buldu. İşte bu inanılmaz buluş bilginin sınır tanımazlığının başlangıcıdır. Bilgi işleme ve iletme gücü her yere monte edilebilir ve taşınabilir olmuştur. Sanayi devriminin yavaş ama emin adımlarla, bir kriz anında da büyük çatırtılarla dönen ve savaşlarla değişen dünyası artık yok. Newton fiziği ve statigi çok gerilerde kaldı. Artık demir-çeliğin disiplini ve kahredici verimliliği kimsenin umurunda değil. Küresel piyasalara, bilgiyi ve teknolojiyi markaya dönüştürüp girenler, rekabet edenler, Ar-Ge yapanlar başarılı oluyor. Türkiye bugün bütün bunlarla tanışmak durumunda. Risk sermayesini kurumsallaştırmak, teknoloji markaları yaratmak, Ar-Ge'yi ciddiye almak ve üniversitelerini adam etmek zorunda. Millward Brown Optimor'un tüm dünyada 50 bin markayı kapsayan araştırmasında, tüketici algılarına ait somut ölçümlerle finans verilerinin birleştirildiği marka sıralaması için dünya genelinde yıllık 1 milyonu aşkın tüketiciyle görüşüldüğü açıklandı. Marka kategorileri ise şunlar: Teknoloji, Finans, Hazır Giyim, Mobil İletişim, Perakende ve Otomobil. Çok merak ediyorum bu 50 bin marka içinde kaç Türk markası var? 23.04.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşçi sınıfının yeni yönü

Cemil Ertem 29.04.2008

Perşembe günü tüm dünyada işçi sınıfı, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs'ı kutlayacak. Türkiye'de de bu sefer 1 Mayıs bütün sendikaların katılımıyla, son yılların en kitlesel kutlamasına sahne olacak. Umarım devlet yine devletliğini yapmaz, 1 Mayıs alanını, Taksim'i işçilere bırakır. Çalışma Bakanlığı'nın verilerine göre, Türkiye'de kamu hariç 5,3 milyon civarında işçi var. Bu işçilerin yüzde 58'i sendikalı. Sendikalaşma oranı 2002'den beri artmıyor. Türkiye'de en fazla işçi inşaat, sonra metal ve dokumada var. Ama en çok artan işçi metal iş kolunda. Çünkü Türkiye'de tekstil gerilerken otomotiv ve onun yan sanayileri geliyor. Bu açıdan bu işkolundaki örgütlülük bugün bize Türkiye işçi sınıfının içinde bulunduğu durumu gösteriyor. Geçen hafta sonu TAREM (Toplumsal Araştırma ve Eğitim Merkezi) ve DİSK'e bağlı Birleşik Metal-İş Sendikası'nın düzenlediği panele katıldım. Yaşadığımız krizde ve sonrasında çalışanların fırsatlarının ve zorluklarının ne olacağı konuşuldu. Metal işçisi çok şeyin farkında; tabii bunda örgütlü oldukları sendikanın payı var. Birleşik Metal-İş, işçi hareketi tarihine damgasını vuran pek çok grev ve direnişi örgütleyen, Türkiye Maden-İş'in devamı. Kavel Grevi, Sungurlar Direnişi, MESS'e bağlı işyerlerinde 1964, 1977-1978 ve 1980 yıllarında yaşanan yaygın grevler bu sendikanın yürüttüğü etkinliklerdi. İşte böyle bir gelenekten gelen Birleşik Metal-İş şimdilerde ikili bir görevi üstlenmiş durumda. Birincisi Türkiye'nin en hızlı işçileşen ve gelişen en dinamik sektöründe örgütlenmek ve işçinin haklarına sahip çıkmak, ikincisi ise bu işkolunda ağırlığı olan ama artık sarıdan faşizmin siyahına dönmüş bir sendikanın ideolojik ve politik ağırlığını kırmak. Birleşik Metal-İş'in bunu başarması metal iş kolundaki işçilerin haklarını almalarının ötesinde bir şey olacak. Yapılan panelde işçiler milliyetçiliğin ve içe kapalı bir Türkiye'nin kendileri için daha fazla sömürü ve yoksulluk olduğunu vurguladılar. AB süreci ve demokratikleşmenin çalışanlar için bir fırsat olduğu da genel kabul gören görüştü. Çalışanlar bu konuda kendilerine dayatılan ve mücadeleyi dar ulusalcı bir kalıba sokan sağ ve "sol" milliyetçiliğin farkında. Bugün üretim ekseninin "gelişmekte olan ülkelere" kayması sonucunda buralarda sendikal hareketlilik ve örgütlenme artıyor. Dünyada sendikalaşma 1945-1970 arası çok önemli sayısal yükselişler göstermiştir. Ancak bu devletin de araya girdiği ve yönlendirdiği sarı sendikacılığı öne çıkarmış ve gerçek anlamda bir sendikal mücadele alanı yaratmamıştır. Bugün her şeye rağmen sendikal mücadele "gelişmekte olan ülkelerde" artıyor. İşçi sınıfı bu süreçte toplu pazarlık gücünü de artırmalıdır. Bugün toplu pazarlık gücü sendikal örgütlülüğten ayrı olarak etki

alanı açısından güçlü bir silahtır. Bu önümüzdeki günlerde işçi sınıfının devletsiz, gerçek bir sendikal mücadele ve örgütlenme açısından önünün açılması anlamına da gelecektir. Toplu sözleşmelerin kapsamı ve uygulama gücünü kıtasal hale getirmek bugün işçi sınıfının ilk hedefi olmalıdır. Toplu pazarlığın kapsama alanı genişletilmeli ve bu alan sendikasız işçileri de kapsamalıdır. Avrupa sendikaları azalan güçlerine çözüm olarak sendikal birleşmelere yönelmektedirler. Kimya, Enerji ve Maden İşçileri Uluslararası Federasyonu (ICEM), sendikal hareket için temel sorunun “bütünleşen küresel piyasaya karşı sendikaların yenilenme ve bütünleşmesi” olduğunu ortaya koyuyor. Bugün AKP iktidarı Cumhuriyet tarihinin, çalışanlar açısından en güçsüz iktidarlarından biridir. İktidardan tasfiye edilmekte olan faşist ve militarist yapılar da AKP ile uğraşmakta, bir süre daha iktidarlarını devam ettirmek için bütün imkânları ve hukuk dışı yolları –darbe ve benzeri girişimler dâhil- kullanmak istemektedirler. İşçiler AKP iktidarıyla mücadele ederken darbeci ve yağmacı azınlığın oyununa da gelmemeli politik süreci doğru okumalıdır. Bu açıdan önümüzdeki 1 Mayıs önemli bir deney olacaktır. İşçi sınıfı kendi enternasyonal sınıf bayraklarıyla alanı doldurmalıdır.

29.04.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünyanın derdi enflasyon Türkiye’nin derdi Ankara

Cemil Ertem 21.05.2008

Öyle görülüyor ki dünya ekonomisi uzunca bir süre enflasyon sorunuyla boğuşacak. Sürekli enflasyon hali sürekli bir dengesizlik halini de anlatır. Önümüzdeki dönem, dünyada ekonomik ve siyasi dengelerin çözüldüğü geçiş dönemi olacak. Bu Türkiye için de böyle. Var olan haldeki bütün dengeler çözülüyor. ?u an bütün emtia, döviz ve varlık fiyatları bu dengesizliğin bir ifadesi olarak karşımızda. Hiçbir fiyat gerçeği, olması gereken değeri yansıtmıyor, dolayısıyla geçici. Büyüme düşerken enflasyon artıyor. Örneğin İngiltere’de büyümenin 2008’de yüzde iki civarında olması bekleniyor. İşsizlik her geçen gün artıyor. Ancak gıda fiyatları enflasyonunun da bu yıl yüzde 10’u geçmesi bekleniyor. Dolayısıyla İngiltere’de de Merkez Bankası’nın öncelikli hedefi enflasyon olacak. Öte yandan Amerika’da baş gösteren rahatlamanın geçici olduğu, bunun Fed’in piyasalara verdiği likiditenin sonucu olduğu, bankalar arası kısa vadeli borçlanmalarda ve birçok sektörde sorunların devam ettiği biliniyor. Fed’in Başkanlık seçimlerine kadar faizlere dokunmayacağı ve temel politikasında bir değişiklik yapmayacağı artık kesin gibi. Avrupa Merkez Bankası da faizlere dokunmayacak. Avrupa’nın da sorunu giderek düşmekte olan büyüme oranları ve işsizlik. Kısaca dünya ekonomisi bir stagflasyon sarmalına yakalanmadan bu süreci geçmeye çalışıyor. Ancak krizin stagflasyon temelinde derinleşmemesi Çin faktörüne de bağlı. Çin’deki enflasyon her yerdeki enflasyondan önemli. Çünkü Çin’deki enflasyonun sürekli olması dünyanın Çin’den pahalı mal alması demek. Bu da başta ABD olmak üzere küresel enflasyonu tetikleyecek bir gelişme. Örneğin ABD’nin son dört ayda Çin’den yaptığı ithalatın maliyetindeki artış yüzde 4,1’i buldu. Bu durumda ABD’de Wal-Mart dönemi sona erebilir. Bu perakende devi son çeyrekte kârını yüzde yedi artırdı. Ancak bunun devamı gözükmüyor. Ama daha büyük tehlike Çin’in enflasyon karşısında kayıtsız kalmayarak parasının değerini düşürmesi. Çin Yuan’ın AB’nin ve ABD’nin baskısına rağmen revalüasyonuna izin vermiyordu. Ancak enflasyon Çin parasının devalüasyonu üzerinde baskı oluşturuyor. Nitekim Çin Halk Bankası danışmanlarından Fan Gang, Çin kurunda yaşanacak büyük bir revalüasyonun spekülasyona ve büyüyen bir hasara davetiye çıkaracağını söylemişti. ?imdi yükselen enflasyona bağlı olarak eli

daha da güçlendi. Bütün bu gelişmeleri toparlayacak olursak, kısa dönemde, başta petrol olmak üzere, emtia fiyatlarında düşüş beklememek gerekir. Dünyada enflasyon artacak ve bu artış yeni ekonomik-siyasi dengelerin yaratıcı dinamiği olacak. Biz 2009 ortasından itibaren, ABD'nin yeni yönetimiyle birlikte, dünya ekonomisinde çok önemli değişiklikler olacağını ve emtia ve varlık fiyatlarının yeni dengesinin bundan sonra oluşacağını öngörüyoruz. 2009 sonrası, ulusal para sistemlerinden tek paraya geçisin başlangıcı olacak. "Küresel Tek Para" sistemine doğru gidiyoruz. Morrison Bonpasse'nin şu sıralar ısrarla savunduğu 3-G yani; Global Tek Para, Global Parasal Birlik ve Global Merkez Bankası kapitalizmin yeni hedefi. Türkiye, yeni bir dengeye giden bu dengesizlik halinden en çok etkilenecek ülke durumunda. Bu, hem kısa vadede hem de uzun vadede böyle. Örneğin küresel enflasyon en çok Türkiye'yi etkileyecek. Uzun vadede de en önemli sorun ise Türkiye'nin genç neslini kaybediyor olması. BETAM'ın (Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi) yaptığı bir araştırmaya göre 15-16 yaş gurubundaki 6,3 milyon gencin eğitim ve iş durumları korkunç. 1,6 milyon erkek ve 1,9 milyon kız eğitime devam etmiyor. Dünya kendisine yeni bir yol ararken, Türkiye bu gençleri konuşacağına Ankara tezgâhlarını konuşuyor. Ankara Türkiye'nin karanlık çukuru olmaya devam ediyor.

20.05.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

DİSK'e saldırmak ya da sonun başlangıcı

Cemil Ertem 21.05.2008

Bu hafta ekonominin önümüzdeki günlerdeki durumunu gösteren çok önemli verileri elde ettik. ABD Merkez Bankası (Fed)'in faizleri 25 baz puan indirerek yüzde 2 seviyesine getirmesi, yine ABD büyüme rakamlarının beklenenden iyi gelmesi ABD'nin, krizi Başkanlık seçimleri sonrasına taşımama iradesini gösteriyor. Üstelik bu günlerde ABD yurttaşları evlerinin posta kutusunda vergi iadesi olarak 600 dolardan başlayan nakit çekleri buluyorlar. Yaklaşık 50 milyar doları Amerikan hükümeti yurttaşlarına dağıtıyor. Bunun nedeni çok açık. Kredi kartlarını tekrar harcama yapabilir hale getirmek istiyorlar. Bugün Amerika'da tipik bir orta sınıf ailesi kredi kartı ve mortgage borcu batağında. Hâlihazırda tüm kart sahiplerinin neredeyse üçte ikisi temerrüde düşmekte ve faizin faizini ödemektedir. Bu borç kişi başı 5000 doların üzerinde. Bush'un posta kutularına koyduğu 50 milyar dolar bu sorunu çözmeyecektir ama psikolojik etkisi ve beklenti çarpanı güçlü olacaktır. Bu haberlerin ABD kaynaklı krizi bitireceğini söyleyemeyiz. Çünkü daha öncede vurguladığımız gibi, bu kriz iki yıl önce başlayan bir 'mortgage' krizi değildir. Bu, 1973'de kâr oranlarının hızlı düşmesiyle başlayan çok yönlü ve derin krizin finalidir. Yani eskiyen ve yeni ekonominin yükünü kaldıramayan kurumların ve parasal sistemin yenilenme sancısıdır. Bu kriz sonrası ne ABD'nin hegemonyası eskisi gibi olacak ne de dolar eski dolar olacak. Kurumlar ve yapılar değişecek. Peki ya Türkiye bu duruma ayak uydurabilecek mi? Çok zor gözüküyor. ?u 1 Mayıs'ta olan bitenler bile Türkiye'nin bu anafordan zarar görerek çıkacağını gösteriyor. Enflasyon cephesinde değişen bir şey yok. Merkez Bankası çok açık olarak fiyat istikrarını artık tek başına sağlayamayacağını itiraf ediyor. Küresel krize ve maliye politikasının etkinliğine beklentilere dikkat çekiyor. Öte yandan TÜİK'in açıkladığı dış ticaret verilerinde de değişen bir şey yok. Ocak-mart dönemini kapsayan ilk çeyrekte dış ticaret açığı yüzde 33,1 artışla 16.011 milyar dolara yükseldi. 2007 mart ayında yüzde 67,7 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2008 mart ayında yüzde 68,1 olarak gerçekleşti. Ara malı ithalatı eğilimi de artmaya devam ediyor. Geçen yılın aynı

dönemine göre; ara malları ithalatı yüzde 39,1 oranında arttı. Bütün bu veriler krizin dünyada, ABD kaynaklı müdahalelerle, yumuşak bir geçişle idare edilebileceğini gösterirken, ne yazık ki, Türkiye, AKP'nin hataları yüzünden yara alacak. AKP için bu 1 Mayıs yenilginin miladıdır. DİSK'e saldırmak aymazlığı sonun başlangıcı olmuştur. Artık AKP'yi Anayasa Mahkemesi'nin kapatmasına gerek yok. AKP kendi kendisini kapattı. Daha önce yazmıştım AKP'yi devlet kapatmayacak. AKP, önce 27 Nisan sonrası Dolmabahçe'de askerle, şimdi de 1 Mayıs'ta faşist devletle uzlaştı. Çok açık, artık AKP Türkiye'nin demokratikleşmesi önünde bir engeldir. 27 Nisan sonrasında askerle uzlaşması bunun başlangıcı olmuş, 1 Mayıs öncesi de kafasında demoklesin kılıcı gibi sallanan kapatma davasının korkusuyla İstanbul'da sıkıyönetim ilan ederek ve işçi bayramında DİSK'e saldırarak bu süreci 'devletin kendisi' olarak tamamlamıştır. Dünya Bankası'nın Türkiye'yle ilgili hazırladığı 'Ülke Ekonomik Memorandumu - CEM' raporunda Avrupa kaynaklı Doğrudan Yatırımların düşme riskine dikkat çekiliyor ve dış açık kaynaklı riskin giderek ağırlaşacağı vurgusu yapılarak yargı sürecindeki anti-demokratik uygulamalara üstü kapalı gönderme yapılıyordu. Yani AKP'ye örtülü bir destek atılıyordu. ?imdi AKP 1 Mayıs'ta devleti çalışanların üstüne salarak karşısındaki cepheyi hem genişletmiş hem de sıklaştırmıştır. Halkından destek görmeyen, ülkesinin çalışanına, işçisine saldıran bir iktidarın bir müddet sonra dış destekçileri de olmayacaktır.

02.05.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Enflasyon ne zaman artar?

Cemil Ertem 21.05.2008

'Petrol fiyatları ve enflasyon ne olacak'tan devam ediyoruz. Tabii bu konuda en önemli referans Merkez Bankası'nın son enflasyon raporu. Merkez Bankası'nın iki senaryosu var. Biri iyimser diğeri kötümser. Kötümser senaryoda gıda fiyat enflasyonunun 2008, 2009, 2010 yıllarında yüzde 17, 11 ve 10 olarak gerçekleşeceği, petrol fiyatlarının 2009 sonunda 150 dolara çıkacağı varsayılıyor. Burada Merkez Bankası, kısa vadeli faizleri kademeli olarak artırıyor ama 2009 sonunda petrol fiyatı ve enflasyon öngörüsünde bulunurken faiz oranı konusunda bir şey söylemiyor. Aynı şekilde iyimser senaryoda da gıda fiyatları enflasyonu, 2008, 2009 ve 2010 da sırasıyla 9, 5, 4 olarak gerçekleşeceği ve petrol fiyatlarının 2009 sonunda 85 dolara ineceği varsayılıyor. Burada Merkez Bankası ilk aylarda sınırlı olsa da faizleri artırıyor ancak 2008 son çeyreğinden itibaren kademeli olarak indiriyor. Bu durumda enflasyon ancak 2010 yılının sonunda yüzde 4 hedefine varıyor. ?imdi buradan yalnızca Merkez Bankası'nın önümüzdeki günlerde mutlaka faiz artıracığı ortaya çıkıyor. Merkez Bankası'nın senaryolarında siyasi riskler yok. Dolayısıyla kötümser senaryo bile biraz 'iyimser'. Burada Türkiye için iki önemli risk var. Biri cari açık riski diğeri de AKP'nin ya kapatılarak ya da sıkıştırılarak cuntacı güçler tarafından teslim alınması ve Türkiye'nin AB sürecinden kopararak bir ara dönem yaşaması. Ben bu ikincisine kıyasından adım attığımızı düşünüyorum. Zaten cari açıkla, siyasi olarak içe kapanma birbirini besleyen şeyler. Türkiye 1966-73 arasında ithal ikameci, kendine yeterli (ekonomik olarak tam bağımsız(!)) politika uygulamış. ?imdiki dış ticaret açığımızın kökeni de burada. Tüketim mallarını içerde yapmışız. (Eğri büğrü plastik eşyalar, teneke otomobiller olarak.) Ama ara malı hatta dayanıklı tüketim malı ikamesini bile becerememişiz. Ara ve sermaye malları ithaline dayalı bir ekonomi kurguluyorsanız doğal kaynaklarınız ve bunları değerlendirecek güçlü bir siyasi yapınız olması lazım. Bu olmayınca batarsınız. Türkiye'de de bu olmuş. Dünya 1973'te krize girerken Türkiye bir iç savaşa doğru yol almaya başlamıştı. Umarım yine böyle olmaz. Türkiye, dünyadaki krizlerden

dünyadan koptukça daha çok etkilenmiş. Örneğin 1981-88 arası Türkiye'nin enflasyon ortalaması hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerden yüksek. Yüzde 43,3 enflasyon oranımız var bu dönemde. Yine 1989-94 arası dünya enflasyonu artmış ama bizimki herkesten çok artmış. Gelişmekte olan ülkelerde enflasyon yüzde 60'ın üzerine çıkmış ama bizim ortalamamız yüzde yetmişin üzerinde. Ancak 1995-2001 arası dünya kendisini toparlamış, enflasyon oranları çok hızlı düşmüş ama Türkiye'de, aynı dönemde artmış. Gelişmekte olan ülkeler enflasyonlarını yüzde 60'lardan yüzde 8-9'lara indirmişler; Türkiye yüzde 73,4'e çıkarmış. O yılları hatırlayayım. 28ubat, Susurluk, çeteler, savaş ve caddelerde tank yılları. Yine o yıllarda Türkiye ekonomisi giderek verimsizleşmiş ve tam bir yağma ekonomisine dönüşmüş. 1990-2000 arası Türkiye'nin her sekiz birimlik yatırımı ancak bir birim büyüme sağlarken, gelişmekte olan ülkelerde bu oran altıda bir olarak gerçekleşmiş. Bugün küresel krizden bu grup daha az etkileniyor. Yani daha az yatırımla, daha kısa zamanda, daha çok büyüme sağlıyorlar. Dolayısıyla bu ülkelerin cari açık gibi bir sorunları da yok. Dün borç batağında gezinen Latin Amerika'nın bugün birçok ülkesinde sol iktidarlar bir 'geçiş' ekonomisi uygulayarak demokrasiye ve refaha adım atıyorlar. Türkiye ise hâlâ yağmacı ve darbeci bir azınlığın vesayeti ve baskısıyla yolunu bulamıyor. Sonuç: Enflasyon denilen şey bir gelir aktarım mekanizmasıdır ve gelişmemiş ekonomilerin hastalığıdır. Dünyada enflasyon artıyor kaçınılmaz olarak bizde de artacak diye bir şey yok. Türkiye demokrasisiden uzaklaştıkça enflasyonu artacaktır. Bu ara dönem derinleşsin siz o zaman görün enflasyonu.

13.05.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Petrol 200 dolar, enflasyon hiper...

Cemil Ertem 21.05.2008

İyi bir haberin geldiği gün olmuyor pek. Kemal Derviş'in tsunami benzetmesiyle daha da korkutucu hale gelen enflasyon uyarısından sonra Goldman Sach analisti Arjun Murti petrolün 150-200 dolar bandına oturacağını söyledi. Burada da işin korkutucu tarafı, Murti'nin 2006 yılında, petrol 60 dolarken 105 dolara çıkacak demiş olması ve bunun gerçekleşmesi. 1970 yılında petrolün varili 1,80 dolardı. Ama o zamanda doların gerçekten karşılığı vardı. Skandallar Başkanı Nixon daha doların altına olan bağımlılığını kaldırmamıştı. Çok değil bundan iki yıl önce Murti dışında hiç kimse 100 doların üstünü göreceğimizi tahmin edemiyordu. Daha doğrusu bu rakamların gerçekleşmesi halinde her şeyin toz duman olacağını söyleyenler çoğunlukta idi. Yaşadığımız küresel durgunluğun sorumlusu petrol fiyatları değil, petrol sadece bir sonuç. 1980 yılında Irak-İran savaşı bahanesiyle petrol fiyatları 30 doların üzerine çıkmıştı ama o zaman başta ABD ekonomisi olmak üzere dünya ekonomisinin petrole bağımlılığı bugünkünden daha fazlaydı. Mankiw, ABD ekonomisinin enerjiye olan bağımlılığının 1980 yılından beri yarı yarıya düştüğünü söylüyor. Çünkü Askerî ve Sanayi Kompleks, hizmetler ve bilişim sektörlerine yerini bırakıyor. İşte burada Murti'nin niye çok rahat petrol fiyatları 200 doları bulur dediğini anlayabiliyoruz. Çünkü 200 dolarlık bir petrol fiyatı, ABD ekonomisine, 1980 yılındaki 30 dolar kadar etki yapmayacak. Aslında az gelişmiş ekonomilerin de petrole olan bağımlılıklarının, gelişmiş ekonomiler kadar olmasa bile, azaldığı bir gerçek. Türkiye'nin petrole olan göreceli bağımlılığı azalıyor ancak enerjiye olan bağımlılığı artıyor. Dolayısıyla Türkiye ekonomisinin, tıpkı ABD ekonomisi gibi, petrol fiyatlarındaki artıştan 80'li yıllardaki kadar etkilenmemesi gerekir. Ancak burada bizim için sorun enerji faturası. Ham petrol fiyatlarındaki 1 dolarlık bir artışın Türkiye'ye etkisi ortalama 200 milyon dolar olurken, bu artışın enerji ürünlerine toplam

etkisi 500 milyon doları geçiyor. Petrol fiyatlarındaki 1 dolarlık artışın cari açığı 350 milyon dolar arttırdığı da hesaplanmış. ?imdi petrol fiyatlarının Çin ve Hindistan gibi ülkelerin orta sınıfının otomobil ve motorlu araç talebine bağlı olarak daha da yükseleceği iddiaları da ortaya atılıyor. Bu yaklaşımlar gerçeği tam yansıtmıyor. Çünkü Çin ve Hindistan verimliliklerini, özellikle teknolojik verimliliklerini artırıyorlar. Dolayısıyla verimlilik artışı enerji bağımlılığını bu ülkelerde düşürüyor. Mesela ABD'nin petrole olan göreceli bağımlılığı ekonomideki yapısal değişimlerin sonucu düşerken, Çin'in göreceli bağımlılığındaki düşüş, verimlilik artışı kaynaklı oluyor. Ancak Türkiye, emek verimliliğine dayalı bir çizgi izleyip teknoloji verimliliğini artırmadığı için, ekonomide, dünyanın izlediği yapısal değişimi takip etse bile, enerji bağımlılığı azalmıyor, artıyor. Türkiye'de 1980-2002 döneminde imalat sanayii genelinde ortalama teknoloji artış hızı yüzde 3'tür. Yani karşımızda çok çalışıp az katma değer üreten, gereğinden fazla ve verimsiz enerji kullanan, dolayısıyla enerjiye bağımlı bir ekonomi var. Çin ve Hindistan büyüyor ama onların büyümesi ile teknoloji artış hızları neredeyse eşit. Dolayısıyla enerjiye göreceli bağımlılıkları da azalıyor. Çin, ABD ve Japonya'dan sonra dünyada araştırma ve geliştirmeye en çok kaynak ayıran ülke konumunda. Çin'in bu amaçla ayırdığı kaynak miktarı GSYH'sinin yüzde 1,4 dolayında. Sonuç: 1) Artık enflasyonun tek ilacı teknoloji verimliliğine bağlı üretim artışı. 2) Petrol fiyatları artabilir, siz de petrol üreticisi olmayabilirsiniz; burada yapılması gereken enerji verimliliğinizi artırıp enerji bağımlılığını azaltmak olmalıdır. Peki, önümüzdeki günlerde petrol fiyatları ve enflasyon artacak mı, nereye kadar? Yerimiz kalmadı, bir sonraki yazıda bunun yanıtını arayalım.

09.05.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye ara döneme girerken -2

Cemil Ertem 21.05.2008

Dün AKP'nin içe kapanarak Türkiye için çok önemli bir tercih yaptığını, aslında bunun Türkiye'nin de dış dünyayla bağlarının zayıflaması anlamına geldiğini vurgulamıştık. Yani AKP şunu diyor: "Bir darbe ile yapılmak istenen nedir? AB konusunda temkinli yaklaşım, daha az demokrasi, Kürt sorununu inkâr edip, askerî yollarla sonuca gitmeye çalışmak ve savaş ortamını devam ettirmek, egemen kesimler arasındaki kaynak aktarımını zaman içinde yapmak gerekirse şimdilik durdurmak, bürokratik ve askerî statükoya dokunmamak. Devlet kadrolarında radikal değişiklikler yapmamak." Erdoğan ve ekibi, "Bütün bunlar için çetelere ne gerek var; zaten onlar deşifre oldu bırakın bunları meşru hükümet yapsın" diyor. Ve bu konuda, tıpkı 27 Nisan Dolmabahçe uzlaşısı gibi, uzlaşıldı. Artık AKP'nin kapatılması bile –belki- bir taktik olur. Böylece hükümet içindeki ara dönem 'oyuncuları' öne çıktı ve hükümetin politik hattını belirlemeye başladılar. Bu ekonomiyi de kapsıyor. Mesela Merkez Bankası çok rahatsız. Tüzmen'in yersiz enflasyon eleştirileri dışında, Durmuş Yılmaz para politikası hattının maliye politikası ile desteklenmesinden artık umudunu kesmiş durumda. Maliye politikasındaki son makas değişikliği Merkez Bankası ile Hükümetin arasındaki tüm ipleri koparacaktır. Merkez Bankası'nın artık faiz artırmaktan başka çaresi kalmadı; onun da çok işe yaramayacağını Yılmaz da biliyor. Bu süreçte Hükümet, IMF ve AB gibi dış yönlendiricilerle bağlarını zayıflatarak, enflasyon karşısındaki yenilgisini popülizm yaparak dengelemeye çalışacak. Son istihdam paketi, GAP'ı tamamlamak isteği bunun ilk ipuçları. Zaten GAP'ı tamamlamak hevesi, asker PKK'yı hallediyor bizde işin ekonomik tarafını çözelim ucuzculuğu. GAP'ın parayla değil, sosyal reformlarla desteklenecek kapsamlı bir tarım reformuyla işe yarar hale geleceğini

göremiyorlar. GAP, Kürt sorunun kendisidir. Eğer bölgedeki feodal-militarist yapıyı çözmeden bölgeye yatırım yapılırsa eşitsizlik, dolayısıyla sorunlar daha da artar. Ama ne yazık ki, birtakım güçlerin istediği de bu. ?imdi, girdiğimiz bu ara dönemde, bölgede yeni sermaye ve onun sahipleri yaratılacak. Bütçeden, hepimizin parası bu militarist-çarpık kapitalist yapıya aktarılacak. Bu adım, ayrıca bölgede ve Irak'ta Türkiye'nin ekonomik ve askerî bir güç olarak var olmasını, Amerika sonrasını hesaplayan stratejinin sonucudur. Ve bunda, başından beri, darbe koşullarını destekleyen yayılmacı Türk sermayesinin parmağı vardır. ?imdi AKP ile bürokratik-askerî oligarşi ve yayılmacı sermaye arasında geçici bir ittifak kurulmuş durumda. Bu durum önümüzdeki günlerde bir ara dönem olarak siyasallaşacak. Ancak bunun ne yönde çözüleceği 2009 ortasında ABD'nin yeni yönetiminin alacağı inisiyatife bağlı olacak.

Buradaki sağ ve sol oyuncular ise şimdilik yapmaları gerekenleri yapıyor. Mesela CHP çoğu zaman nasyonal sosyalist olup özüne dönerken, kimi zaman 1 Mayıs demokrati oluyor.

Bu güçlerin son günlerdeki sol, hatta 68 sevdası da bu oyunun bir parçası. Solun büyük bir bölümü 12 Mart darbesini destekleyen şaşkınlık halinden daha kötü durumda.

Bu süreçte Türkiye-AB ilişkileri zayıflayacak ve 2009 sonuna kadar, Avrupa kaynaklı sermaye girişi, giderek azalacak. Hükümet, Arap sermayesi ve kıytırık özelleştirmelerle idare edip, Merkez Bankası'nın yüksek reel faizine güvenilecek. Mehmet ?imşek bunun için cari açık 50 milyar dolar olacak diyor.

Sonuç olarak kötü bir iki yıl geçireceğiz; sonrası mı; onu da kimse bilmiyor. Galiba asıl sorun da bu.

06.05.2008

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşte ekonomi yönetiminin ve Erdoğan'ın son durumu

Cemil Ertem 21.05.2008

Ekonomi yönetimi ve otoriteleri arasındaki yarılma devam ediyor. Mehmet ?imşek, Kemal Unakıtan, Nazım Ekren; "her şeye rağmen işler iyi gidiyor; şimdi sıra Güneydoğu'da, GAP'tan başlıyoruz" ekibi olarak karşımızda. Ancak Zafer Çağlayan, Kürşat Tüzmen gibi reel sektörle iç içe olanlar gidişatın farkında. Bu ekip aynı zamanda Merkez Bankası'nı yüksek sesle eleştiriyor. Merkez Bankası'nın yalnızca faiz silahı ile hareket edip durgunluğa dolayısıyla işsizliğe yol açtığını savunuyorlar. Bu kötümser kanada göre piyasada para darlığı had safhada ve bunun sorumlusu yalnızca fiyat istikrarını öne çıkartan para politikası. Rifat Hisarcıkıoğlu geçen gün Anadolu'nun kan ağladığını, beyaz eşya satışlarının yüzde 30 düştüğünü, piyasada para olmadığını söyledi. Ayrıca bu ekip Türkiye'nin yüzde 7'lik bir büyüme temposunu tutturamaması halinde iç talebin önemli ölçüde daralacağını ve sanayinin geriye gitmeye başlayacağını biliyor. Yıllardır iç talebe bağlı olarak büyüyen Anadolu sanayisi ve esnafı için yüzde 4'lük büyüme batmak demek. Zafer Çağlayan da tahmin ediyorum Rifat Hisarcıkıoğlu gibi düşünüyor. Ayrıca bu ekibe MÜSİAD'ın da katıldığını ekleyelim. MÜSİAD, yalnızca yüksek faize dayalı para politikası ile istikrar sağlanamayacağı görüşünü önümüzdeki günlerde daha yüksek sesle haykırarak. Peki, bu iki ekip arasında kalan Başbakan ne düşünüyor? Erdoğan'ın da iyimser olduğu söylenemez. Ancak onun bu konudaki kararsızlığı parti kapatma davasının gölgesinde kalıyor. Açıkçası Erdoğan ekonomi konusunda şimdilik arada duruyor. Ancak yerel seçimler doğrultusunda Güneydoğu bölgesine yatırım yapılmasını ve belediyelerin DTP'nin elinden alınmasını, en azından DTP'nin geriye gitmesini

istiyor. Ayrıca bu Erdoğan'ın elindeki en önemli kozlardan birisi. Partisinin kapatılması halinde bölgede DTP'nin tek başına kalacağını "devlete" anlatmaya çalışıyor. İşte GAP yatırımı hikâyesi böyle bir hikâye. Maliye Bakanı ve Mehmet ?imşek ekibi bence o çok tartışılan basın toplantısını ve "artık faiz dışı önemli değil, biz bütçe açığına bakarız" açıklamasını bu baskı sonucu yaptılar ve bunda Erdoğan'ın çok önemli payı var. Tabii askerin de. Asker de işin çözümünün yalnız silahla olmayacağını, ekonomik ve sosyal desteğin gerekli olduğunu artık düşünüyor. İşte bizim öteden beri iddia ettiğimiz "AKP ile, devletin AKP'yi kapatmak isteyen kanadı arasında geçici ve kısmi anlaşma oldu; bu çerçevede Türkiye üstü örtülü bir ara döneme girdi" tespitinin en önemli dayanaklarından birisi bu. ?imdi Erdoğan'ın önünde ikili bir iş var. Birincisi ekonominin kötümser kanadını ikna etmek. Ancak MÜSİAD'ın tepkisi AKP için TÜSİAD'ın tepkisinden önemli. Zafer Çağlayan'ın temsil ettiği büyüyen Anadolu Sanayisi, bu ara dönem sıkışıklığından ve belirsizlikten rahatsız. Sanayi üretim endeksi düşüyor. Endeks, 150'nin altına inme eğilimi gösteriyor. Endeks geçen yıl 157 seviyelerindeydi. ?imdi 150'lerde. Bu endeksin Türkiye'nin yüzde 5 büyümesi için 160'ın üzerinde olması gerekiyor. Ayrıca nihai tüketim harcamalarındaki artış oranı, 3,8 ile geçen yılki büyüme oranının altında. Büyümenin 2008'de yüzde 5'i bile bulması çok zor. İşte bu durum Zafer Çağlayan'ı da Rifat Hisarcıklıoğlu'nu da MÜSİAD'ı da yerinden sıçratıyor. Erdoğan, bu ekibe sabırlı olmalarını ve bir " ara dönemden" geçildiğini, maliye politikası ve para politikası konusunda 2008'in sonunu beklemeleri gerektiğini söylüyor. Ama ikna edebilmiş değil, çünkü Anadolu'da iflaslar başladı. Erdoğan'ın ikinci görevi de askeri ve sivil bürokrasiyi ikna etmek. Henüz bunu da, tam anlamıyla, başarmış değil. Bunu başarması Dolmabahçe manevrası kadar kolay değil. Çünkü karşısında bu sefer yalnız Yaşar Büyükanıt yok. ?imdilik sağlanan denge ve "anlaşma" tam bir "pat" durumu. Bunun için her iki taraf zaman zaman karşılıklı güç gösterisinde de bulunuyor. Kanaltürk'ün satın alınması böyle bir olay. Tam bir fil tepişmesi durumu. Çimenler tabii her zamanki gibi eziliyor. Yalnız çimenler de değil, orta boy ağaçlar bile kırılmak üzere. Örneğin Merkez Bankası aşağı tükürse sakal yukarı tükürse bıyık. Bu süreçte Durmuş Yılmaz ve ekibine yazık olacak. Bu "pat" durumu bozulur mu; hangi şartlarda bozulur; dünya ekonomisi ve konjonktürü bizdeki bu "pat" durumuna nasıl etki edecek? Örneğin Çin'deki enflasyon artıyor, Çin devalüasyon yaparsa bize etkisi ne olur? Bu sefer de ihracat yapan sanayimizin beli kırılır mı? Bu sorulara bir sonraki yazıda yanıt arayacağız.

16.05.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Naziler ne istiyordu?

Cemil Ertem 23.05.2008

Alman hukuk profesörü E. Hirsch unutulmaz anılarında Nazi Almanyası'ndan ayrılışını şöyle anlatır: "Friedberg'de anne ve babamla vedalaştıktan sonra haziran ortasında Frankfurt'tan hareket ettim ve Berlin üzerinden Amsterdam'a geçtim. Arada Berlin'e uğramamın nedeni orada, 1928 ve 1933 arasındaki beş yıl için pek çok şey borçlu olduğum iki kişinin elini sıkmak, onlarla vedalaşmak istememdi. Bunlar, Julius Magnus ve Hans Lewald idi. Tehdit altındaydılar, çünkü Magnus Yahudi asıllıydı, Lewald ise uluslar üstü insancıl bir dünya görüşünü savunuyordu. Her ikisi de, istasyona kadar gelerek beni geçirdiler. Tam tren kalkarken Magnus'un 'İşte Almanyanın geleceği gidiyor' dediğini duydum. Kendisini bir daha göremedim." Hirsch Türkiye'ye gelir; ticaret hukuku hocalığı yapar. 19 yıl Türkiye'de kalır. Hirsch, "Türkiye Cumhuriyeti'nin

hedefi ileri bir demokrasi olmaktır" diye yazar.

Türkiye Hirsch'in dediği gibi "ileri bir demokrasi" olabildi mi; yoksa bürokratik ve militarist bir vesayetin gölgesinde Batı'nın iki yüz yıl önce tanıştığı temsili demokrasiyi bile beceremeyen bir ülke mi?

Charles Bettelheim, Nazizm Döneminde Alman Ekonomisi'nde "...giderek sona yaklaşan ve çökmek üzere olan Alman ekonomisinin kurtuluşu ve yeniden harekete geçmesi için gerekli olan tek şey yeni pazarların açılması idi" diye yazar. Almanya'nın faşizme dayalı çözümünün arkasında yatan gerçeklere bugün baktığınızda kanınız donabilir. Çünkü bu gerçekleri çok tanıdık göreceksiniz:

1913-1933 arası Alman ekonomisinin en büyük sorunu hızlı yaşlanmaydı.

Alman sanayii 1860'dan 1913'e kadar çok hızlı büyümüş ve bu büyüme iki sorunla karşı karşıya kalmıştı.

Birincisi hammadde sorunu. Almanya yalnızca kömür, çinko ve potasa sahipti. Oysa başta petrol olmak üzere, bakır, kalay, demir, kükürt gibi o dönemin kontrol sanayilerini ileri götürecek hammaddeleri ithal etmek zorundaydı. İkinci önemli sorun yeni pazarlardı. Fransa ve İngiltere pazar sorunlarını sömürgeleri ile çözerken Almanya bundan yoksundu.

1929 bunalımı bu şartlardaki Almanya'yı çok etkiledi.

Alman burjuvazisi için tek çözüm kalmıştı: Savaş ve diktatörlük. Bu sayede yeni pazarlar açılacak, borçlar silinecek, savaşın yarattığı devlet talebi ekonomiyi canlandıracak, işgal edilen yerlerde ulus-devletin hâkimiyetiyle yeni kaynaklara ulaşılabilecekti. Bütün bunlar için Almanlar dışında kimseye de ihtiyaç yoktu. Çünkü iç pazardan vazgeçilmişti. Yahudilerin ve diğerlerinin Alman burjuvazisinin ürettiği malları alması gerekmiyordu. Devlet gerekli talebi savaş ekonomisiyle yaratıyordu zaten.

Gerekli olan tek şey ulusal birlik ve bütünlük, savaşan bir ordu ve o orduya kaynak olacak saf Alman gençleri idi.

Bugün Türkiye'ye bakalım: Türkiye ekonomisi yarım yamalak gelişen bir sanayi ve finans-hizmetler sektörleri üzerinde duruyor. AB finansal hizmetler tek pazarına girdik.

Mali kesimin bu entegrasyonu bile bir kesim iktidar odağı için belirsizlik ve endişe kaynağı. Ulus-devlet üzerinden örgütlenmiş ve geleceğini ulus-devletin inşa ettiği ulus-pazara bağlamış tüm kesimlerin ilk hedefi Avrupa Birliği.

Türkiye'de korporatist, bürokratik tüm yapılar güçlerini ulus-devletten alıyorlar.

Bugün solda bile dursa çoğu meslek örgütü bu anlamda gericileşecek ve faşizmin kucağına düşecek. Ne yazık ki işin doğası böyle.

Türkiye'nin önünde iki yol var. Ya sorunlarını Naziler gibi halletmeye çalışan kesimlerin peşinden gidecek; ya da demokrasi yolunu seçerek AB üyeliği doğrultusunda adım atacaktır.

Bu ikinci yol aynı zamanda tek bir yol değil. Ama birinci yolun tek bir kapısı var. O kapıyı açtığınız zaman karşınıza savaş, ölüm, diktatörlük, yoksulluk çıkacak. Ama ikinci yolda halkın iradesi belirleyici olacak.

?imdi herkesin kafasını kumdan çıkarıp bu gerçeği görmesinin zamanı.

23.05.2008

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Küresel enflasyon değişimin habercisi

Cemil Ertem 27.05.2008

Petrol fiyatları bugün bir senaryonun parçası olarak artıyor. Bu durum sadece bir simge ve bir çözülmenin işareti. ?imdi olan biteni 1970'lerdeki krize de benzetenler var. Benzetmeye gerek yok, olan biten bu krizin

kuyruğu aslında. 1973 krizi, yüksek enflasyonu ve durgunluğu getirmişti. Sorun yine dolardı. Çünkü Nixon 1971’de doların altına olan bağımlılığını kaldırmış, doların başıboş bir para olacağı ve değerinin düşeceği öngörülmüştü. Üstelik Amerika şimdiki gibi, Vietnam savaşı dolayısıyla çok yüksek askerî harcamalar yapmıştı. Ancak 1970’lerin asıl önemi dünyanın teknolojik ve siyasi değişimin eşiğinde olmasıydı. Demir-çelik ve petrokimya sanayilerinin egemenliğinin sonuna gelinmişti. Bu ana kontrol sanayilerindeki kâr oranları hızla düşüyordu. Dünya üçüncü nesil biyoteknoloji ürünleri, yongalar, mikro elektroniğe dayalı ekonomiye geçiş sancısı çekmeye başlamıştı. Eski ana kontrol sanayilerinde çok hızlı düşen kâr oranlarını telafi etmek için devlet ekonomileri çözüldü, özelleştirmeler ve arz yönlü iktisat hızla devreye sokuldu. Aslında bu çözüm değildi. Sadece karşılıksız doların ve eski kontrol sanayilerinin egemenliğini bir süre daha devam ettirmeye yarayacaktı. Bu arada 1970’lerde, Amerikan egemenliğine dayalı bu sistemin bir diğer yüzü ve yürütücüsü olan Sovyetler de hızla çözülmeye başlamıştı. Yani 1973’ten sonrası çok hızlı bir ekonomik ve siyasi değişime sahne olacaktı ve öyle oldu. ?imdi olanların 1973’te başlayan krizle benzer belirtiler taşıması bu anlamda tesadüf değil. Çünkü dolar şimdiye kadar karşılıksız para olarak durumu idare etti. Doların arkasında ise giderek çürüyen Amerikan eski kontrol sanayileri, savaşa dayalı yayılmacı anlayış ve onun ekonomi politikaları vardı. ?imdi Amerika ve dünya önemli bir makas değişimine hazırlanıyor. Aslında bu çok gecikmiş bir adım olacak. Bu anlamda şu günleri keskin bir çöküşle sonlanacak bir kriz olarak göremeyiz. Petrol fiyatları ne olursa olsun bugün, dünya ekonomisinde, bunu telafi edecek parasal güç var. Yani çok büyük bir sermaye birikiminin üzerinde oturuyoruz. 1970’lerin sonundan beri düşen kâr oranlarını telafi etmek için çözülen devlet ekonomileri ve arz yönlü hat bu birikimi sağladı. Ancak bu birikim şimdi hızla Amerika ve Avrupa denetiminden çıkıyor. Aslında olan, bir yönüyle de bu. Petrol ve diğer stratejik emtiaların fiyatlarının hızla artması ve daha da artma eğilimi taşıması bunu sağlıyor. Petrol ve doğalgaz rantları Rusya ve diğer petrol üreticisi ülkelere gidiyor. Öte yandan yine kâr oranlarının düşüşüne çare olarak düşünülen ve artan liberalleşmeyle birlikte Asya ve gelişmekte olan ülkelere kaydırılan üretim gücü bu dünyanın önemli bir sermaye birikiminin üzerine oturmasına yol açtı. Bu durumda Avrupa genişlemesi kaçınılmaz. Çünkü Avrupa, çözümü enerji ve pazar zenginliği olan doğuya doğru genişlemekte görüyor. Amerika yalnız militarizme dayalı bir egemenlikte ısrar etmenin hem kendisinin hem de dünya sisteminin sonu olacağını gördü. Bundan sonra daha akılcı ve “duruma uygun” politikalar üretecek. 2009’da Demokratların iktidara gelmesi durumunda bu hat güçlenecek. Ancak petrol fiyatlarının yükselmesiyle kendisini belli eden bu değişim isteği bir müddet daha sürecek. Petrolün ve başta gıda olmak üzere diğer stratejik emtiaların fiyatlarının bu çılgın artışı aslında bir değişim isteğidir. Önümüzdeki günler bu istek daha fazla ete kemiğe bürünecek. Petrol 300 dolara çıkabilir; altın çıldırabilir, gıda fiyatları tarihî zirve yapabilir. Bunları görebiliriz. Ama çok önemli değişimleri de göreceğiz. Türkiye de bu değişim dalgasından ayrı değil. Ankara’da olanlar da aslında yaklaşımakta olan bu değişime nafil direnme içgüdüleri.

27.05.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Future piyasalar Ergenekon ve ötesi...

Cemil Ertem 30.05.2008

Meslektaşım ve mesai arkadaşım Mehmet Sağlam’ın giderek yükselen emtia fiyatlarıyla ilgili önemli bir iddiası var. Dr. Sağlam, başta petrol olmak üzere birçok emtia fiyatının sanal future piyasalarda belirlendiğini söylüyor.

Yani bu piyasalarda olan biten bir monopol-bilgisayar oyunu gibi. Karşılığı olmayan bir parayla (dolar) üretilmeyen malları satın alıyorsunuz. "Dünyada bir yılda yeraltından çıkarılan altının tamamı 2.500 ton, ama future piyasalarda alınıp satılan altın miktarı 100 bin ton. Bu diğer mallarda da böyle." Sağlam böyle söylüyor. Bu soruna kestirme çözüm önerisi ise future sözleşmelerde teminatların artırılması. Ancak teminatların artırılması işin yalnızca bir yanı. Yani sorunun mal fiyatları yanını geçici olarak çözersiniz. Ancak "para" yanını çözümsüz kalır. Ancak yine de Sağlam'ın önerisi Fed'in piyasaya karşılıksız dolar pompalamasından daha sahici. Üstelik Fed'in yaptığı sorunun karşılıksız para yanını çoğaltan bir davranış. Malların fiyatları karşılıklarının tam anlamıyla olmaması nedeniyle de artıyor. İşte istenirse otoriteler Mehmet Sağlam'ın dediği gibi işin spekülâtif yanını, teminatları artırarak, hemen önleyebilirler. Ancak bunu yapmıyorlar. Çünkü bugün ikinci bir ekonomiyi ayakta tutmak ve bunu manipüle etmek bu geçiş döneminde önemli bir sermaye birikim aracı. Aslında karşılıksız para ve enflasyoncu yeniden gelir dağılımı kara para ekonomisini besleyen ve giderek yaratan bir mekanizmadır. Ulus-devletler, kaydi ekonominin yanı sıra kayıt-dışı ikinci bir ekonomiyi yaratmak ve bundan nemalanmak zorundalar. Kapitalist devletin organları denetleyebildikleri kayıt-dışı ekonomiye izin verir. Bugün trilyon dolarlık bir ikinci ekonomi karşılıksız para sistemini besliyor ve yeniden doğuruyor. Devletlerin siyasi ve askerî gücüne dayalı para sistemleri, kara paraya dayalı ekonomilerin de yaratıcısıdır. Mesela şöyle bir konuşma üretime dayalı bir para sisteminin olduğu ve kayıt altına alındığı bir ekonomik yapıda olmaz: -- Ya ne demek ya, burada arsanın değeri 22 milyon dolar, bunlar benden 30 milyon dolar istediler. Tamam dedim. (...) - - Anladım Paşam, ben konuştum sizin bilginiz olsun diye söylüyorum, dedim ki bu 30 milyon doların içindeki 500 bin doları bize masraf olarak iade edeceksiniz... * Türkiye'de, Gladio, yerli adıyla Ergenekon örgütlenmesi bu kara havuzunun içinde yüzdü ve varlığını korudu. Ulus-devletlerin siyasi ve askerî güçlerine dayanarak piyasaya sürdükleri karşılıksız paralar bugünkü krizin nedenlerinden biri olduğu gibi, bu devletlerin yarattığı çetelerin de varlık suyudur. Bu anlamda, önüne gelen sorunları savaşıyla, kanla çözmeye kalkan Bush çetesiyle bizdeki Ergenekon çetesinin çok farkı yok. Her ikisi de, artık meşruiyetini ve varlık amacını yitirmekte olan ulus-devletin karşılıksız parasıyla, ekonomisinden güçlerini alıyorlar. Bugün bu süreçte en büyüğünden (ABD militarist sistemi) en küçüğüne kadar (Türkiye gibi demokrasi fukarası ülkelerdeki yasa dışı ve "yasal" yapılar) bu sistemin kurumları ulus-devletle birlikte aşınıyorlar. Karşılıksız para olan dolara dayalı şimdiki spekülâtif dünya nasıl sona yaklaşıyorsa ulus-devletin yarattığı siyasi yapılar da sona yaklaşıyor. Yalnız çeteler değil, bu yapıyı üstü örtülü de olsa savunan partiler de. Hem de en sağından en soluna kadar. "Sosyal demokrasi", "sosyalisti", milliyetçisi hepsi karşılıksız dolar ve "future" piyasalarla (!) birlikte göçüp gidecekler.

- Kod Adı Darbe, Zihni Çakır, s. 77

30.05.2008

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Barbar yalan söylemez!

Cemil Ertem 27.06.2008

"Barbar yalan söylemez" Hikmet Kivılcımlı der bu sözü. Yani aklıktan ayağa kalkan, artık gemi azıya alan yalan söyleyemez. Çünkü kaybedecek bir şeyi yoktur. Olsa olsa onun söylediklerini sen yalan anlarsın. Kivılcımlı, insanlığın binlerce yıl önce oluşturduğu söylenceleri, efsaneleri, destanları, masalları, mitolojik metinleri, kutsal

kitapları bu gözle okur. Büyüsel düşünüş biçiminin etkisiyle yazılmış bu sözlü ve yazılı söylencelerin, mistik örtüsü atındaki "yalan bilmez gerçeğe" ulaşmaya çalışır. Örneğin ona göre, tufanlar en eski tarihsel devrimlerdir; peygamberler ise, yukarı barbar halkların medeniyete geçiş devrimlerinin önderleri. Hepsi gerçeği yansıtır, der Kıvılcımlı; "yeter ki okumayı bilelim."

Bugün de okumayı bilmemiz gerekiyor. Bunu bilemezsek siyaset yapamayız; ancak "yönlendiriliriz."

Ekonominin verimli, hayatın düzenli ve idame ettirilir olması "hakikidir". Herkes bu hakikate göre karnını doyurur, geleceğini kurar. Buna göre muhalefet, buna göre muhafazakâr olur." Hakikate" göre yaşayan tokların, ideolojileri, inançları, inançsızlıkları, muhalefetleri hep aynı kapıya çıkar.

Wallerstein, Tarihsel Kapitalizm'de (1983) kültürel ideal olarak "hakikat," afyon işlevini, belki de modern dünyanın tek ciddi afyon işlevini görmüştür der. "Hakikat" öyle bir dayatmadır ki, verili kültürel normları geçerli, diğerlerini geçersiz kılar. Kalıplar yaratır, o kalıplar içlerinden ideolojileri çıkartırlar.

Ama o "hakikat" artık büyük çoğunluğu tok tutamıyorsa orada açların dini, açların isyanı, açların ideolojileri başlar.

Türkiye'de sol da, sağ da Irak'ta, Filistin'de, Lübnan 'da yıllardır ölenlerin İslam, öldürenlerin de onların 'hakikati' reddetmiş dünyalarına saldıranlar olduğu gerçeğini kabul etmedi.

Sol, feodal-gerici bir ideoloji olarak gördüğü İslam'ın hedef alınmayacağını düşündü hep. "Zaten Ortadoğu'da Radikal İslam'ı soğuk savaş döneminde, silahlandıran Amerika değil miydi?"

Sağ da muhafazakârlığının alâmetifarıkası olarak gördüğü dinin, dünya egemenlerine kafa tutmasını, ona yapılan zulmün gelip geçici tepkisi olduğuna inandı durdu.

Yani her iki taraf için de afyon, "hakikat." Ama bu Türkiye'de böyle. Ortadoğu'da değil. Çünkü onlar uzunca bir süredir 'hakikatsiz' yaşıyorlar. Açlar yani. Orada 'hakikat' o kahrolası zarflarını sağa sola atamıyor. Orada mazruf geçerli artık.

O zaman Ortadoğulu yoksulların dini de "hakikat"ın rayından çıkıyor.

Castells, Ortadoğu'da Radikal İslam'ın toplumsal kökenlerini anlatırken, iki temel olguya vurgu yapar; birincisi, küreselleşmenin bu ülkelerdeki --zaten yarım yamalak olan- kalkınmacı ekonomileri dağıtarak yoksullaştırıcı bir dalgayı öne çıkarması, ikincisi ise ulus-devletlerin meşruiyet krizi. Bu coğrafyada ulus-devlet gerçeği, hep yolsuzluk, verimsizlik ve yabancı güçlere bağımlılıkla var olmuştur. (Türkiye dâhil) İşte bu 'hakikatin' parçalanmasıdır. İslam, özü gereği ulusal değil, ümmetçidir. Yani ona saldıran güç kadar küresel tahayyülleri vardır.

Böyle olunca El-Kaide gibi hareketler 11 Eylül'ü yaratmıştır. Ama onları yaratıp raydan çıkartanda küreselleşmenin yoksullaştırıcı tarafıdır. Radikal İslam, dini kimlik temeline dayalı kültürel bir kurgudur. Siyasal İslam ise, dünya çapında "müminlerin ümmetini" kurmak üzere yola çıkan ve ulus-devlet iktidarlarını ele geçirmeye çalışan politik bir duruştur.

Bunları niye mi anlattım; bu kadar yoğun ekonomi gündemi varken, şundan:

Ekonomi sonuçta "hakikattir" yani afyondur. Biraz "hakikatsiz" kalalım.

Belki o zaman neyin "muhafazakâr" neyin "ilerici" neyin "afyon" olduğuna daha sağlıklı karar veririz.

Böyle olunca da; birisi size “muhafazakârlara” bakın belki orada kaybettiğiniz bir şeyi bulursunuz dediğinde cuntacıların ağzından ona saldırmazsınız!

Sen çok yaşa Kıvılcımlı; barbarlar yalan söylemez! Yenidünyayı yalanlar değil; barbarların (açların) gerçeği kuracak.

27.06.2008

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İktidar fetişizmi

Cemil Ertem 19.08.2008

Etrafımıza baktıkça nasıl bir zenginliğin üzerinde oturduğumuzu, Türkiye’nin dünyanın en zengin ülkelerinden birisi olması gerektiğini görüyor olmamız gerekir. Peki, seksen küsur yıldır bu toprakları çoraklaştıran, kaynakları yağmalayarak insanları yoksul ve çaresiz itaatkârlara dönüştürenler kimler? Bu soruyu şimdiye kadar sağ tarafta politika yapanlar sormadı. Tam aksine bu ekonomik ve siyasi yağmanın bir öznesi oldular.

Sol ise bu soruyu sordu ama yanıtını eksik, çoğu zaman da yanlış verdi. Şimdi Türkiye’de hem sağ’da hem de sol’da bu sorunun yanıtı aranıyor. Türkiye’de artık iktidarda olanlar ekonomiyi tıpkı Batı’da olduğu gibi “rasyonel ekonomik” kararlarla yönetmek zorunda. Bunu nihayet gördüler; ama gören yalnızca AKP’nin bir kanadı. Bunun dışındaki sağ hâlâ bize ne oldu şaşkınlığı içinde.

Eski başkanların ve hükümetlerin “banka yağmalama” çetesinin öznesi olduğu bir ülke oldu Türkiye. Türkiye yönetici sınıfları ülkede kapitalist üretim ilişkilerini hâkim kılmak gibi bir misyonları olduğunu “seziyorlardı” ama onların dünyaları “bir önceki” dünyaydı. Bunun için kararları, her zaman, çağın gerisinde oldu.

Kapitalist ekonomilerde “ekonomik” kararlar iktisadın rasyonalitesi çerçevesinde alınır. Doğrudan ekonomiyi ilgilendiren bir konuda sermaye birikiminin, o anki, gereklerinin belirleyici olması gerekir. Bunun tersi ancak kapitalizm öncesi toplumlarda olur; bu toplumlarda kaynak dağılımı siyasi kararlar ve bunun sonucunda gerçekleşecek “yağma” ile gerçekleşir. Ekonomiye dayanmayan, her türlü üretici faaliyete yabancılaşmış ama buradan beslenen yönetici sınıfların kararları siyasidir. Ekonomik rasyonalite ve buna bağlı ekonomik kararlar ancak kapitalist toplumsal formasyonun ürünüdür. Kapitalizm öncesi toplumların yönetici erkinin iktisadi bakışı olamaz. Perspektifleri sadece politiktir. Örneğin varlık vergisi uygulaması buna çok çarpıcı bir örnektir. 1915 jenosidinin devamı niteliğinde bir karar olan Varlık Vergisi (1942) uygulaması dönemin faşist iktidarının politik tercihi idi. Bu açıdan Türkiye’de özellikle ikinci savaş öncesi gündeme iyice oturan “milli iktisat” politikası doğrudan İttihatçı geleneğin devamı olduğu gibi, özünde de iktisadi bir politik hat değildir. Siyasi tercihlerin şekillendirdiği ırkçı bir yağma politikasıdır. Türkiye’de yoksullaşmanın başlangıcı, kapitalist rasyonaliteden uzak, tamamen kapitalizm öncesi, kaynakların yağmalanarak paylaşılmasını vazededen, bu anlayışa dayanır. Yani IMF falan bunların yanında süttan çıkmış ak kaşık olduğu gibi, Türkiye’nin yoksullaştırılması hikâyesinde milat, IMF ile ilişkilerin başlangıcı değil, bu yağma politikasının başlangıcıdır.

Marx'ın *Kapitali*'nin birinci cildinin birinci bölümünün başlığı “Meta Fetişizmi”dir. Bu başlık Marx'ın gerçek niyetini ortaya koyar. Yani Marx kapitalist ekonomiyi anlatmayı amaçladığı için “meta fetişizmi” ile başlar. Samir Âmin “Eğer Marx bize kapitalizmi değil de haraca dayalı kapitalizm öncesi bir yapıyı anlatmayı isteseydi Kapital'in adını İktidar koyar, ‘meta fetişizmi’ yerine de ‘iktidar fetişizmi’ ile başlardı,” diyor. İşte Samir Âmin'in bu tespiti Türkiye'yi çok iyi anlatıyor. Türkiye’de çarpık zenginliğin başka bir deyişle yoksulluğun kökeninde bu “iktidar” vardır.

Devletin ve onun iktidarlarının her şeyin önünde olduğu iktidar fetişizminin tek gerçek “hakikat” olduğu bir ülke oldu Türkiye yıllardır. Hükümetlerin, burjuvaların ellerindeki bankaları devletin “yetiştirdiği” devlet burjuvaları(!) ile birlikte yağmalaması başka nerede olabilir. Bugün bütün bu ortaya dökülenler Türkiye’de, haraca dayalı yapının ve onların temsilcilerinin iktidar ortağı olmasının yolunun devleti, dolayısıyla iktidarı fetişleştirmekten geçtiğini bize anlatıyor. Şimdi çatırdamakta olan seksen küsur yıllık “iktidarın” özeti budur. Ancak burada çok önemli bir şey daha var. O da, bu iktidar fetişizminin, doğal olarak, ırkçı bir ideolojik temele oturmasıdır. Örneğin 1946’da dönemin başbakanı Şükrü Saraçoğlu şöyle diyor: *“Halk Partisi milliyetçidir; yani Türk’tür; ben Türk’üm diyen adama Türk muamelesi, ben Türk değilim diyen adama da misafir muamelesi yapılır.”* Şimdi bunun ne demek olduğu açık. Peki, bu halis faşist ideolojiyi yalnız dönemin ve sonrasının faşistleri mi kabul edip gereğini yaptı; hayır, solun bir kısmı da buna büyük ölçüde yamandı.

Varlık vergisinin komprador burjuvazinin tasfiyesine yönelik anti-emperyalist bir uygulama olduğunu yıllardır “bir kısım sol” savundu.

İşte şimdilerde, küresel sermaye birikiminin gereği olarak, bir iç temizliği yapan Türkiye’de sol da bir iç temizliği yapmak zorunda. Yoksa şimdi hayatta olmayan bir Ermeni aydın için “artık atın bu Ermeniye, yazmasın” diyen “solcuları” daha çok üretir bu toplum.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tevhîd dönemi biterken

Cemil Ertem 26.08.2008

Geçen haftaki “İktidar fetişizmi” yazısı güme gitti. Sait Çetinoğlu’nun çok titiz çalışmasında (Sermayenin Türkleştirilmesi) ortaya çıkan sonuçları barındıran ve yorumlayan bir yazıydı. Yazıda tartışılması gereken birçok vurgu, hatta tez vardı. Şimdi bunlar konuşulmuyor. Yazının sonundaki o son cümleye gerek var mıydı? Evet, vardı; bizim hepimizin bir kez daha “titreyip” kendimize gelmemiz için vardı. Bütün bu meseleler ortaya döküldükten sonraki tepkiler, konuşulanlar ve tartışılanlar böyle bir şeyin ne kadar gerekli olduğunu da anlatıyor. Bazı arkadaşlar, birtakım

adamların, ortaya çıkan bu yaklaşımının, aslında hiç de sol olmayan bir duruşu, ideolojiyi hatta kültürü, hepimiz adına yıllardır neden, hangi hakla yürüttüğünü, bizim adımıza kararlar alıp, bunları hangi yetkiyle “uygulattığını” sorgulamıyor? Yine bu olayın ortaya çıkmasını sağlayanlara kızanlar, Türkiye’de solun, Türkiye’nin bu büyük dönüşümünde neden inisiyatif alamadığını, niye bu kadar aciz, çaresiz ve politikasız olduğunu sorgulamıyor; acaba niye, bize küfreden arkadaşlar, bu adamların şimdiye kadar söylediklerini ve şimdi de “eski” malzemelerden kırpıp kırpıp alın size yeni “bildirge”, abiniz yazdı biraz okuyun, tartışın dedikleri “şeyin” çürümüş ve artık yok olmuş bir iktidar oyununun küflenmiş yemi olduğunu anlamıyor? Bu arada belirtiyim, zorunlu olarak birtakım “adamlar” diye bahsediyorum; çünkü bunların içinde hiç “abla” yok. Bu “ağabeylik” müessesesinin tüm üyeleri adam. Bunun sosyolojik ve siyasi nedenleri ayrı ama bunun üzerinde de biraz düşünelim tabii. Ama bu olay ortaya çıkarıyor ki; soğuk savaştan kalma Japon Askeri “ağabeyler” dünyanın ve buna bağlı olarak Türkiye’nin 1990’lı yıllardan başlamak üzere içine girdiği “büyük” dönüşümü kavrayamamış. Sol siyasetin, yalnızca vulger bir sınıf savaşı ve anti-empyralist bir gemi aslanlığı üzerinden artık olmayacağını, yeni-özgürlükçü solun, kimlikler, çevre, kadın siyaseti, azınlık hakları ve küreselleşmenin ortaya çıkardığı bin türlü sorundan kaynaklı farklı ve yeni ama çoklu bir siyasi kulvar açtığını görememiş. Bunun içinde Hrant’ın ne yazdığını, neyin çılgınlığını attığını okuyamamış. Yalnız Hrant mı, Kürt yazarlar, hatta muhabirler de aynı horlanmaya maruz kaldılar. Örneğin Ermeni ya da Kürt bir yazarın söylediklerini, ABD’li bir senatör benzer bir şekilde söylerse bu “ağabeyler” “empyralizmle” bir araya geldiklerini zannedip geriliverirler. Hrant’ı ya da bir Kürt yazarı istememelerinin nedeni budur. Yani Etyen’in yazısındaki “ırkçı” suçlaması yerinde değildir ve ağırdır. Bu “ağabeyler” sadece çapsiz ve de gereksizdir, o kadar. Şunu söylemeye çalışıyorum; kendilerini bu kadar güç duruma düşürmeleri ve rezil etmeleri öyle gizli ırkçı olduklarından falan değil tabii, bu büyük haksızlık. Yalnızca artık eskide kaldılar; bu da doğal değil mi? Olamaz mı böyle bir şey. Olur; ama olmayacağını iddia edenler bütün bu durumun hatta Türkiye’nin de solda duran tek partisinin, en çok ihtiyaç duyulan bu dönemde, politika yapamamasının, politika liginden siyasi çeşni ligine düşmesinin baş sorumlularıdır. Evet, Tevhîd dönemi bitiyor.

Türkiye’de ulus-devlet inşa sürecinin kilit sözcüğü “Tevhîd” di. Tevhîd, bir kılma, birleştirme, bütünleştirme anlamına gelir. Bugünkü deyimle üniter yapının inşasıydı.

1844’te başlayan “Tevhîd” sürecinin ilk adımı, 1844 Tashih-i Ayar girişimidir. Bu “parasal birlik” sürecinin başlangıcı olarak belirlenmiştir. Bu süreç –yani 1923 Cumhuriyetin ilanına kadar olan süreç-, uluslaşma ve sömürgecilik (ittihadcılık-sömürgecilik) arasında çarpınan çökmüş bir imparatorluğun resmini de verir. Cumhuriyet öncesi, Niyazi Berkes’in de çok iyi anlattığı gibi kalkınma yolu için üç temel görüş öne çıkmaktaydı. (Aslında buna üç temel ideolojik yaklaşım demek daha doğru olur.) İslam modeli, Ulusçuluk-Türkçülük ve Batı liberalizmi çerçevesi. Bu üç temel yaklaşım, özünde Batı’nın kapitalizm açılımının farklı veçheleri olarak anlatılmış ve her üç akımın temsilcileri farklı biçimde de olsa artı-değer, dolayısıyla meta üretimi olmadan gelişme olmayacağı konusunda hemfikir gözükmüşlerdir. Ama bu farklı akımlarının bir ortak özelliği daha vardı. O da bu topraklarda farklı kimliklere, ötekine katlanamamak. Liberaller dahi, “ötekini” tanımak cesaretini gösteremiyordu. Örneğin Prens Sabahattin gurubu bile, –Yusuf Akçura’nın 1928’de yazdığı gibi-, “merkeziyetsizlik” yanlılığını ancak yönetimde merkeziyetsizliğe kadar getiriyor; açıkça milliyetlere hak tanımak cesaretinde bulunmuyordu. İşte Türkiye’de sol dahil hiçbir siyasi çizgi bu üç ana akımı radikal bir şekilde aşacak bir anlatı geliştirememiştir. Sorun budur. Bu aynı zamanda devletle birlikte gerçekleştirilen bir Tevhîd sürecidir. Ama artık bitiyor... Olan biten biraz da bu...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

“Yalan Şarkta ayıp değildir!”

Cemil Ertem 02.09.2008

Eylül yine geldi işte; hesaplama zamanı. İlk önce 6-7 Eylül 1955 sonra da 12 Eylül 1980. Türkiye tarihinde iki önemli dönemeç noktası. Bugünleri belirleyen, bugün konuştuğumuz birçok şeyin nedeni, kaynağı olan tarihler. Bu tarihlerden sonra bu topraklarda hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Eylül, Türkiye’de hâlâ açık kanayan yaradır.

6-7 Eylül olayları bir devamdır: Yani 1915’in, 1942’nin devamı. 1955 6-7 Eylül olayları yukarıdan aşağıya, tek bir ırka dayanan bir ulus-devlet ve pazar yaratmanın en ayırt edici basamaklarından birisidir. Bu ideolojik-politik yaklaşım, Osmanlı’da ve Türkiye’de başından beri kendisini “ittihatçılık” örgütlenmesi ve anlayışıyla var etmiştir. Bu anlayışa ve buna bağlı örgütlenmelere bugün hem devlet içinde hem de devletin dışında sağ ve “sol” olarak rastlıyoruz. İttihatçılığın düşünsel arka planı –ama en sağından en soluna kadar- “millet-i hâkime”dir. Millet-i hâkime anlayışı, doğal olarak, diğerini millet-i mahkûme olarak görecektir. Bu aynı zamanda başından beri “resmî” bir inkâr politikasını gerekli kılar. Falih Rıfkı’nın şu sözü “millet-i hâkime”ye dayalı resmî inkâr politikasının en özlü ifadesidir. *“Tarihe hakikat’in ne lüzumu var? Osmanlı tarihi, bu sebeple, bir yalan âlemi olmuştur. Yalan Şarkta ayıp değildir.”* Bu anlayış Türkiye’de yalnızca inkârcı resmî politikanın temel düsturu olmamıştır; yaygın, geçerli bir resmî ideoloji hatta kültür olarak meşrulaşmış ve içselleşmiştir. Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren siyasal yaşama damgasını vuracak olan asker-sivil bürokrasi, ayakta kalmasını sağlayacak zenginlik yaratıcı ortağını tabii ki kendisine benzer olandan seçecekti. Bunun için gayri-Müslim ve Türk olmayan azınlığın mülksüzleştirilmesi bir devlet politikası olmuştur. İttihat-Terakki’nin, birçok açıdan, devamı sayılabilecek CHP’nin o zaman ki Azınlıklar Raporu bu anlayışı çok iyi ifade eder: *“Anadolu’da Rum yok denecek kadar azdır. (...) Fakat Rumlar için esaslı tedbir alınması gereken yerimiz İstanbul’dur. Bu hususta söylenecek tek söz, İstanbul’un fethinin 500. yıldönümüne kadar İstanbul’u tek Rumsuz hale getirmektir.”*

Bu anlayış ve inkâr politikası yalnızca devlet partisinin politikası olmamıştır. Zaten bu devlet partisi daha sonra sağa karşı “sol” bir muhalefet odağı olarak gösterilmiş ve yıllarca bu haliyle Türk siyasi yaşamında yerini almıştır. Bu itttihatçı ve Türkçü gelenek, darbeci, yukarıdan inmece elit bir ideolojiyi bundan kaynaklanan politikayı “sol” tarafa da nüfuz ettirmiş ve başarılı da olmuştur. Soldaki “anti-emperyalizm” muhalefeti ne kadar doğru politik çıkarımlar içeriyorsa bir o kadar da bu İttihatçı-Türkçü ideolojiden motifler içerir. İşte bu tarihsel –özünde sağcı- gelenek, bugün çok konuştuğumuz ve kimi “sol” çevrelerin de bulaştığı Ergenekon solunu yaratmıştır. Bu anlamda Falih Rıfkı’nın yukarıdaki sözleri yani “Şarkta yalan ayıp değildir” ifadesi takiyeci bir anlayışın bu topraklarda, özellikle devlete kendisini dayamış “sol” için ne denli elzem olduğunu anlatır. Çünkü sol doğası gereği ulusal değil, enternasyonal olmak ve yalnız sınıf değil, özünde sınıf savaşından kaynaklı ama giderek derinleşen tüm farklılıklarla mücadele etmek zorundadır. Bunun için gizli İttihatçı ve devlet yedekli “güvenilir” solcu olmak için Falih Rıfkı’nın meşru yalanıyla örtülü solcu olmak yeterli olmuştur.

Şimdi bir süredir yaptığımız tartışmalar bize Falih Rıfkı'yı kendisine rehber alan arkadaşların hayli fazla olduğunu gösteriyor.

Bu bağlamda benimle ilgili ortaya atılan iddialara yanıt vermek istiyorum;

1) Hrant'la ilgili o sözü söz konusu şahıs söylemiştir. Ben bunu o ilk ağızdan duyduğum gibi o zaman gazetede de sorumlu pozisyonda olan bir başka kişiye de doğrulattım. Hatta o kişi dahası da var diyerek Ermeni Konferansı meselesini ("yani üç-beş Ermeni konferans düzenliyor; manşetten mi göreceğiz; indirin o manşeti") anlattı. Her iki konuşmanın da tanıkları var.

2) Ben bunu cuma akşamı öğrendim; pazartesi de yazdım. Böyle yapacağımı "o" arkadaşlar da bilir. Bu tür olaylardaki tavrım ve daha birçok politik nedenden dolayı zaten bu sözü söyleyen kişinin temsil ettiği "çevreyle" çok uzunca bir süredir ilişkim yok. *Birgün*'de Finans-Politik yazıları takip ediliyordu ve bir okuyucu kitlesi vardı. Bu yüzden her iki taraf uzunca bir süre birbirine tahammül etti. Hatta *Birgün*'ün okuyucu kaybetmemesi için sansüre uğrayıncaya kadar *Taraf* ve *Birgün*'de aynı anda yazdım. Ben *Birgün*'de sadece yazdım; sansüre uğrayınca da bir daha yazmadım. Yapılanın sansür değil ama "ağır bir müdahale" olduğunu Ahmet Tulgar da dile getirdi. (ne demekse ağır müdahale) Finans-Politik yazıları benim söz konusu "çevreyle" uzunca bir süredir çok ama çok farklı yerlerde olduğumuzun en önemli kanıtlarıdır.

3) Falih Rıfkı'nın devamlıları yalan söylemeye devam edebilirler. Bu onları bağlar. Bu olayın ortaya çıkması solla azınlıkların arasının açılması, provokasyon falan değildir. Artık bu sözü söyleyen "adamı" kim solcu yerine koyuyor ki; solla azınlıkların arası niye açılsın; bu adam yüzünden açılsa açılsa azınlıklarla devletin arası açılır.

4) Bu adamın eğer başka "marifetleri de" ortaya çıkarsa o zamanda solla halkın arası mı açılacak?

Lütfen Şark kurnazlığı ve Şark yalancılığını bırakalım; bu mesele bir hesap-kitap meselesidir. Hesabını verelim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ölümü gelmiş ellerine bakın; siz var mısınız?

Cemil Ertem 12.09.2008

İşte böyle bir cuma günüydü 12 Eylül 1980. Aradan tam 28 yıl geçti. Türkiye 12 Eylül darbesiyle hesaplaşamadı hâlâ. Bunda herkesin payı var. Bu ülke Kenan Evren'i bir cumhurbaşkanı emeklisi gibi yaşıyor ve ne yazık ki, bu darbeci eskisi, böyle de öleceğe benziyor. Hâlbuki bu ülke Kenan Evren'i yargılamalı ve mahkûm etmeliydi. Ama bu politik iradeyi gösteremedik ve bu iradeyi bulacak, ortaya çıkaracak dinamizi yakalayamadık. Bunun niye böyle olduğu gerçekten derin tartışma. “Türkiye’de hâlâ 12 Eylül anayasası var; artık bundan kurtulalım” deyince, “şimdi gündem o değil ki” diyebilen ve kendini pekala “sol” diye yutturan bir kesim var. Belki yalnız şunu anlasak, o zaman Kenan Evren'i yargılama sürecini başlatabiliriz: 12 Eylül’de sol yenildi; bu yenilginin nedeni sadece darbenin şiddeti; 12 Eylül faşizminin acımazlığı ve sürekliliği değildi. Bu sadece bir nedendi; ama yenilginin en büyük nedeni, 12 Eylül’ün sürekliliği karşısında bu sürekliliği kırabilecek, faşizmin kararlılığına aynı kararlılıkla karşılık verecek bir anti-faşist mücadeleyi ıskalamamızdı.

12 Eylül döneminden sonra sol adeta yenilgiyi kabul etti, içine kapandı. Bu iç kapanma ve kendisiyle bir türlü hesaplaşamama süreci, ne yazık ki, hâlâ sürüyor. Hayatın kendisi ile buluşup, var olan durumu okuma ve kendi dışına çıkma, kabuğunu kırma durumu, ne yazık ki, yok. Kendi iç hesaplaşmasını yapamayan bir ideolojik duruş, karşısındaki güçle de hesaplaşamaz. Giderek onu kabullenir; hatta daha kötüsü içselleştirir. Örneğin şu “Ulusal Program” meselesi; kim tartışıyor gerçekten; hâlbuki Ulusal Program, sendikal haklardan kadın ve çocuk haklarına, sağlık, eğitime kadar oradan da bölgesel eşitsizliklere varan geniş bir yelpazede yeni bir Türkiye öneriyor. Tamam, “liberal” bir yeniden yapılanma diyebilirsiniz; ama derinleşmesi ve sosyal bir içeriğe kavuşması sizin elinizde. Kimse yukarıdan size “yaşanabilir” bir ülke vermez. Sanıyorum yine Ufuk Uras, her zamanki gibi, partisinden bile gizli(!) bir açıklama yaptı. Ama bu Ulusal Program meselesine yine geleceğiz; şimdi 12 Eylül’e devam edelim.

12 Eylül günlerinden hatırladığım en belirgin figürlerden birisi de Atatürk’ün doğumunun 100. yılı logosuydu. Bu logo 12 Eylül’ün bir simgesi olarak olur olmaz her yere oturtuluyordu. Üniversitelerin bastığı bütün ders kitaplarının sol üst köşesine bu logonun konması zorunluydu. Belki de zorunlu olmamıştı ama o günün koşulları içinde üniversite yönetimleri kendiliğinden böyle bir uygulamaya gitmişlerdi. Zaten faşizm böyle bir şeydir; ilkönce zorla gelir sonra o zoru herkes kabullenir ve herkes faşizmin kendisi olur; faşizm sıradanlaşır, içselleşir. Bugün herhalde 12 Eylül’le Kemalizm arasında çok güçlü ideolojik bağlar olmadığını düşünen, Atatürk’ün 100. yıl doğum logosunu görünce rahatsız olmayacak çok “solcu” vardır.

Zaten 12 Eylül faşizminin gemleri azıya aldığı dönem 1981’de başlar. Yani Kenan Evren’in “Bunları asmayalım da besleyelim mi” dediği Bursa nutku sanıyorum 1981 kışındaydı. Atatürk’ün 100. doğum yılı yani.

12 Eylül, Kemalizmin o günkü şartlardaki biçimidir. Yani Kenan Evren kendisini birinci dereceden “Atatürkçü” ilan ederken kesinlikle tarihteki benzerleri gibi demagoji yapmıyordu. Çok komik olarak kendisine Atatürk havası vermesi ise benim her zaman takdir ettiğim yegâne davranışı olmuştur. Şunu söylemek istiyorum özetle; biz eğer 12 Eylül’ün köklerini bu topraklarda değil de, daha çok, okyanus ötesinde ararsak 12 Eylül’le hiçbir zaman hesaplaşamayız. 12 Eylül’ü Amerika desteklemiştir; işine gelmiştir. Ama 12 Eylül’ün kendisi Amerika değildir. 12 Eylül, faşizmin Türkiye’deki, 1980 yılında ortaya çıkan yüzüdür. Bu topraklara aittir. Yerlidir. Nasıl Mussolini İtalyan, Hitler Almansa Evren’de Türktür; yani onda, onu mahkûm etmedikçe, ona hesap sormadıkça herkes kendinden bir şey bulsun. Feri kaçmış gözlerine, ölümü gelmiş ellerine bakın mutlaka kendinizden bir şey bulacaksınız. Çünkü daha hesap sormadınız;

o da sizin soluduğunuz havayı soluyor; o da bu ülkenin en sevilen sanatçısının konserine gidiyor üstelik o sanatçı yanına gelmediği için konseri terk edecek kadar da şımarttık onu.

Kısaca 12 Eylül’le hesaplaşmadıkça hiç kimse arınamaz, hiç kimse. Kenan Evren yargılanmadıkça herkes kendinde ondan bir şey bulsun.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bitişler 1- Borsa Keynesçiliği

Cemil Ertem 16.09.2008

Dün her şeyin suyun yüzüne çıktığı günlerden birini yaşadık. İşlerin buraya geleceğini eski Fed Başkanı Greenspan biliyordu. Çünkü Clinton döneminde atmaması gereken adımları attı. Bu adımların varacağı yer buydu. Ama Greenspan gibi, kapitalizmin yeni finansal yapısının işleyişini hem teorik hem de pratik olarak bilen birinin göz göre göre sonu finansal krizle bitecek adımları atması da aslında “kimsenin yapacağı bir şey yoktu”yu anlatıyor bize.

Bugünkü krizin kökleri, her ne kadar, 1973 krizine kadar gitse de, hem 1995-2000 arasındaki ABD ekonomisindeki gereksiz büyümeye hem de 2000-2004 arası büyüyen ekonomiyi soğutma ve durdurma adımlarına dayanır. 1995’te doların değerlenme sürecine girmesi gerekli miydi? Bu soru ve yanıtı bize bugünkü krizin nedenlerini verecektir. Evet, 1995’te doların değerlenmesi birçok açıdan gerekliydi. ABD,1973’te düşen kâr oranları ve kendini yenileyemeyen imalat sanayinin yeniden ayağa kalkması için 1985’te doları, Japon Yeni’ne ve Alman Markı’na karşı devalüe etti. Bu operasyon ABD’de imalat sanayi kârlılığını on yıl boyunca, yani 1995’e kadar, olağanüstü artırdı. Brenner, bu artışın yüzde yetmişleri bulduğunu yazar. Bu süreç iki önemli sonuca yol açtı; birincisi: ABD’de, mali olmayan kurumsal kârları en az yüzde 20 civarında artırdı. Ancak ABD ekonomisindeki bu sanal düzelme küresel ekonomiyi kesmedi; sanayi verimliliği düşerken Japon ve Avrupa ekonomileri giderek daralıyordu. Dolayısıyla ABD 1973 krizine göre kendisini düzeltmişti ama küresel durumlar hem Japonya’dan hem de Avrupa’dan kaynaklı olarak iyi değildi.

Bu durumun çok geçmeden bir bumerang gibi dönüp tekrar hegemonyanın sahibi ABD’yi vuracağını Greenspan gördü. Zaten küreselleşmenin ne demek olduğunu, ulusal pazara dayalı ekonomilerin artık bittiğini, hepimizden önce, gören oydu. “Japonya ve Avrupa batarsa altında yalnız ABD kalmaz, kapitalizm kalır” diyen ABD, 1985’te yaptığının tam tersini yaptı. Yani doların değerini yükseltti. 1995’te, yen kuru 79 dolara yükselmişti; ama bu Japonya’da yaşanan felaketin en önemli nedenlerinden birisiydi. İşte tam burada ABD, Demokrat bir Başkanın ve Greenspan’ın yapmaması gereken her şeyi yapmaya başladı. Çünkü karşılıksız ama değerli dolar dönemi başlamıştı. İşte burada ikinci önemli sonuca geliyoruz: O da, ilkönce giderek şişen mali piyasalar sonra bütçe ve dış açıklarla örölü bir iktisadi-politik hattın ortaya çıkmasıdır. Bu, çok açık olarak neo-con iktidarı olacaktır.

Çünkü değerli dolar iki şekilde olur; birincisi ekonomik ve teknolojik üstünlük, ikincisi de siyasi üstünlük. 1995'ten sonra birincisi küresel kapitalizmin selameti için terk edildiğine göre, ikincisi devreye girecekti. Böylece Bush dönemi başladı. Bush döneminin asıl başlangıcı tabii ki, yukarıda anlattığımız, ters plaza durumudur. Yani doların revalüasyonunun olduğu 1995 yılı. Peki, Bush döneminin siyasi çıkışının başlangıcı olarak hangi tarihi seçersiniz; tabii ki 11 Eylül 2001. Bütün bu süreç Enronları, Freddie Macleri, Lehmanları yaratmıştır.

Ama bu dönem aynı zamanda, Irak'ı, Afganistan'ı, yeni Ortadoğu'yu ve nihayet Kafkas savaşını yarattı. Şimdi yaşadığımız ekonomik alt-üst oluşun siyasi görünümü de karşımızda bugün.

1995'te başlayan ve Greenspan'ın da artık çaresizce desteklediği ve şimdi batan ve el konulan banka sistemini yaratan "Borsa Keynesçiliği" artık bitiyor. Bunu nasıl anlatırız; mesela bu dönemde, yani 1995-2005 arası, ekonominin temelini oluşturan şirketler, finansmanlarını, faiz ve kâr payı ödemelerinden sonraki kârlarla finanse etmediler. Kökleri Reagan-Thatcher döneminde açığa çıkan özelleştirme fonlarına dayanan, 1995'ten sonra da ABD'nin karşılıksız dolarla daha da şişirdiği ama aynı zamanda "zehirlediği" bir nevi borsa Keynesçiliği ile ayakta kaldılar.

Şimdi bu dönem bitti. Bundan sonra ne olacak? Bu dönemde, aynı zamanda, özellikle ABD'de teknoloji katma değeri geometrik olarak sıçradı. Ancak bu sıçrama Bush iktidarının bir özelliği olarak arkada bırakıldı ve tam anlamıyla küreselleşemedi. Şimdi kapitalizmin yeni –belki de son- aşamasına girdiğimiz şu tarihlerde bu olgu –yani teknolojinin denetlenemez çıkışı- giderek öne çıkacak. Bu durumun siyasi bir irade ile birleşmesi tabii ki insanlık adına da bir yeni kapının açılması demektir. "Bitişler" yazılarına devam edeceğiz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bitişler 2- Neoliberalizm

Cemil Ertem 19.09.2008

Neoliberalizm bir ezber olarak çoktan dilimize yerleşti. Bu son kriz yalnız neocon iktidarının sonunu anlatmıyor; onun politik giderek ideolojik temellerini de dinamitliyor. Dolayısıyla neocon iktidarı biterken onun çıkış noktası olan neoliberal anlayış da temellerinden sallanıyor. Neoliberalizm kapitalizmin iktisat teorisinin temel ayaklarından biri olmaktan çok bir politik hatta ideolojik duruş olarak maddileşti. Tamam, artık, herkes, hepimiz neoliberalizme karşıyız. Sol dışında sağ da neoliberalizme karşı olduğunu iddia ediyor. Hele şimdilerde, ne kadar "devlet olmadan asla" diyen "sol" varsa, liberalizmin hem "eskisine" hem de "yenisine" karşı. Neoliberal anlayış ve uygulamalar bugün yaşamakta olduğumuz çöküntüyle tarihe karışacak mı? Bu soru tabii ki yalnızca bir iktisat sorusu değil. Neoliberalizm, aynı zamanda, bir politik çıkış ve alan da olduğu için sorunun yanıtı, içinde bulunduğumuz politik ortama ve gelişecek politik çıkışlara bağlı. Bu anlamda şimdilerde biten, neoliberalizmin iktisadi işleyişidir. Örneğin her kriz bir sermaye temerküzü dönemidir de. Ama şu sıra bütün sermaye temerküzü operasyonlarını kapitalist devlet yapıyor. Şimdi hemen çok basit olarak Keynes haklıymış diye düşünebiliriz. Ama mesele o kadar basit değil. Keynes dengesi ve işleyişinin tarihe karıştığını biliyoruz.

Ama ondan sonra egemen iktisadın uygulayıcıları tarafından göklere çıkartılan neoliberal işleyiş de iflas etti. Ama şu gerçek ki, klasik iktisat, Keynes iktisadı ve neoliberal iktisat hepsi iç içe geçmişti. Bu durumda çökenin ne olduğu da artık açık değil mi? Bugün küresel kapitalizmin yürütücüsü ve oyuncusu tüm kurumların, başta IMF ve Dünya Bankası olmak üzere, uyguladıkları politikaların alt yapısını ve ideolojik temelini oluşturan neoliberal anlayış, 1973 krizini takip eden düzenlemeler çerçevesinde tam anlamıyla küresel bir uygulama alanı bulmuştu. Klasik anlayış, her şeye rağmen, sınırları olan bir yaklaşımdı. Reel olandan ve sınırlı olandan hareket ediyordu. Sınırlar, ülke, ulus sonra da ulus-devletin emperyal hegemonik alanıydı. Ama bu sınırlar üretimden kaynaklı bir zenginliği elde etmeye yönelik sermaye birikimini garanti etmeliydi. Bu açıdan kapitalizmin klasik iktisat teorisi, sermaye birikimi için, iki önemli öncül ortaya atıyordu: Hegemonya altına alınan coğrafi alan ve bu alandaki üretim. Ama Marx'ın ortaya koyduğu gibi bu üretimin bir "gerçekleşme" sorunu vardı. Verili coğrafi alanda üretilen her şeyin "en uygun" fiyattan satılması zorunluluğu zincirin zayıf halkasıydı.

Birinci ve İkinci savaşlar bu anlamda bir yeniden paylaşım savaşıydı. Birinci savaş emperyalist ulus-devletleri belirlerken, ikincisi bu ulus-devletlerin var olanı paylaşımı için kapışması idi. 1929 krizi, klasik iktisat gerçekliğinin tarihe karıştığı dönüm noktası oldu. Bu dönüşüm ilk önce bir geçiş dönemi olarak Keynesçiliği sonra da neoliberalizmi yarattı. Bu anlamda neoliberalizm, özü olan liberal öğretilerden çok köklü bir kopuştur da. Neoklasik teori, bireyi ve onun sübjektif tercihlerini merkezine alır. Böylece ilkönce asosyal sonra da tarihsiz olur. Neoliberalizmin özü, sıkışmış, donmuş, yalıtılmış plastik bireydir. Geleceği yoktur, ama beklentileri vardır. Beklentiler ise opsiyoneldir. Yani rasyonel tercihler şimdinin en çoklaştırılmış faydasını ve onun ideolojisini oluştururken, oluşmuş ençoklaştırılmış faydalar da geleceğin beklentilerini belirler. Böylece gelecek hem şimdi, şimdi de hem gelecek olmuş olur. Krizler ya da dalgalanmalar ise geçmişteki gibi şiddetli dönüşümlere yol açmaz, çünkü yanılanlar toplum değil, bireylerdir. Bireyler beklenti opsiyonlarında şaşmış olurlar, hepsi o kadar. Opsiyonlar ve vadeli işlemler şimdi çökmekte olan neoliberal dünyanın temelini oluşturdu. Bir borsacıya sorulacak en zor soru ilgilenmekte olduğu metanın fiyatıdır. Kesinlikle bilmez; çünkü onlar şimdiki fiyatlarla ilgilenmezler; gelecekteki fiyatları tahmin edip para kazanmaya çalışırlar. Bu aynı zamanda gerçekten kopuş ve krizin kaynağı, kendisidir. Vadeli işlemler ve bunların getirdiği "zenginlik" ayrı bir iktidar alanı oluşturdu: Şöyle ki; neoliberal piyasa, fiyat gerçekleşme sürecinden, kriz kontrolü mekanizmalarına kadar sürekli müdahale edilen ve her gün tamirata yapılan iktisadi-siyasi iktidar ilişkileri alanıdır. İşte şimdi bu alan ve iktidar çöküyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bitişler 4- Ulusal "şeyler"

Cemil Ertem 26.09.2008

Bush'la başlayalım; Bush yaptığı son "ulusa" sesleniş konuşmasında başlarına gelenleri özetledi: "Üretmeden borçlanarak harcadık." Peki, üretselerdi bu sefer de ürettiklerini harcayamama gibi bir sorunları olmayacak mıydı? Bu neyi, ne kadar ürettiklerine ve kimin için ürettiklerine bağlı tabii. Ama şu gerçek ki, ABD ekonomisi dünyadaki sermaye birikiminin bir tezahürü/egemeni olarak kendisini var etmiştir. ABD, ikinci paylaşım savaşının bitiminden seksenli yılların başına değin bu konumunu devam ettirdi. İki önemli güce dayanarak devam ettirdi. Birincisi dolardı. Dolar, bir genel değişim aracı olarak ABD'ye hegemonyasının ekonomik gücünü taşıdı. İkincisi ABD savaş makinesi idi. Bu savaş makinesi konvansiyonel ve nükleer olmak üzere hem SSCB'ye karşı detandı devam ettirdi, hem de hegemonyanın zor ve baskıcı (siyasi) ayağını oluşturdu. Bu siyasi ayak ulusal-hegemonik devlet olarak kendisini ifade etti.

Hegemonik devlet ne yapar, nedir? Her şeyden önce hegemonik devlet ulusaldır. Kendi ulusal çıkarlarını öne alır ve bu çerçevede hareket eder. Ama onun ulusal çıkarları aynı anda kapitalizmin o andaki birikim sürecinin de sürdürücü dinamikleridir. Hegemonik devletin idare ettiği ve çıkarlarını koruduğu sermaye en ileri teknolojiyi üreten, en verimli olan sermayedir. O bulur, diğerleri uygular, tatbik eder. Dolayısıyla rantı da o toplar ve tespit ettiği hiyerarşiye göre de dağıtır. Hiyerarşik yapılanmada ona yakın olanlar en zenginden yoksula doğru sıralanırlar. En alttakilerin siyasi bağımsızlıkları vardır. Çünkü esas olan ulusal birlik ve bütünlüktür. Bundan dolayı –bütün bu tarih boyunca- sömürgecilik siyasi olmaktan çok ekonomik bir olgudur ve içseldir. Şimdiye kadar olan sermaye birikiminin çerçevesi buydu ve burada hegemonik ulus-devletlerin arkasında sıralanan “bağımsız” ulus-devletlerin önemi büyüktü. Şimdi ABD, hegemonyasını bu krizden sonra oluşacak yeni küresel yapılanmalarla paylaşacak. Bu çerçevede çok yakın zamanda karşımıza yeni bir Birleşmiş Milletler yapılanması çıkarken IMF, Dünya Bankası gibi Bretton-Woods kurumları yenilenecek. Ama bundan daha önemlisi ağızlarda çeyrek asırdır sakız olan küreselleşme kavramıyla artık gerçekten tanışacağız.

Bu gelişmenin ilk siyasi sonuçlarını zaten şimdilerde görüyoruz. Artık ulus-devlet yapılanmasına bağlı olarak oluşan siyasi partiler ulusal “şeylere” dönüşüyor. Bunun içinde herkes var. 20. yüzyılın başında Avrupa’da olanlar şimdilerde sanki tersinden tekrarlanıyor. O zaman sermaye birikimi gereği ulus-devletlerin ortaya çıkma süreci olgunlaşmak üzeriydi. Ve bu süreç, Marx’la birlikte gelişmekte olan enternasyonal işçi hareketinin üzerine basarak, ulus-devletlere dayanan kapitalizmi 20. yüzyılın başında gerçekleştirdi. Şimdi ise kapitalizmin ulus-devletleri eski ve çürük ama onların iki yüzyıllık aparatları ve artıkları yine de etraflarını çürütmeye devam ediyorlar.

1864-1871 arası Avrupa kaynaklı bir devrimin olanağı vardı; Paris Komünü yenilgisi çok şeyi değiştirdi. Ondan sonra dar kafalı ulusalcılık, sol adına sola hâkim oldu ve enternasyonal çözüldü. Paris Komünü yenilgiye uğradıktan sonra, devrimci hareketlerin ağırlık noktası Fransa’dan Almanya’ya kaydı. Bu, gecikmiş burjuva devrimini tamamlamak ve sömürgeci İngiltere’ye yetişmek için her türlü ulusal birlik gericiliğini işçi sınıfına da dayatan Alman monarşisi için iyi bir oyuncaktı ama enternasyonal için felaketti. Tıpkı bugünkü gibi o günde ulusalcı “sosyalistler”daha çok devrimci olduklarını söyleyip daha çok gericilik yapıyorlardı. Örneğin Bakuninciler ırkçı bir söylem geliştirip Marx’ın Museviliğini bir saldırı aracı olarak kullanıyorlardı. (Ne ilginç değil mi; bugünle bunun ne alakası var diyen var mı?) Bu söylem işçi sınıfının gelişmemiş unsurlarına, ulusalcı dar kafalılığa dayanıyordu. Zaten bu “solcu” Bakunincileri sağcı İngiliz sendikacıları desteklemeye başlamıştı bile. (Şimdi Türkiye’de ulusalcı “solu” faşist-sarı sendikalar desteklemiyor mu?) Yine bu söylem ikinci savaş öncesi Hitler’in “Nasyonal Sosyalizmi”ne ilham kaynağı olacaktı. Türkiye’de ise tersi(!) oldu. 12 Eylül faşizmi “solcu” Ergenekoncular yarattı.

Şimdi Türkiye’de başta “sol” siyasi partiler olmak üzere tüm ulusal yapılar ulusal “şeylere” dönüşüyor. Devam edeceğiz...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başlangıçlar 3- Demokratik Cumhuriyet

Cemil Ertem 07.10.2008

Bu Cumhuriyet 85 yıl önce kurulurken, onu kuranlar kurdukları yönetimin kimsesizlerin kimsesi olacağına gerçekten inanarak mı söz verdiler; yoksa o günlerin tozu dumanı arasında havaya yazılan bir söz müydü bu? Bunu tarihçiler de bilemez. Ama bilenen bir şey var artık. O da başından beri izlenen yolun kimsesizlerin yolu olmadığı. Türkiye, genç kuşaklarını, evlatlarını yitirdi yıllardır. Hâlâ da yitiriyor. Darbeler, yoksulluk ve savaş bu ülkenin yıllardır kaderi oldu.

Türkiye bugün Cumhuriyet kurulduktan tam 85 yıl sonra bile hâlâ demokratik bir ülke değil; eşitsizliği, bölgesel eşitsizliği, eğitimi çözemedi. Türkiye 21. yüzyılda dünyanın en zengin coğrafyasında bulunmasına rağmen İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde 750 endeks değeri ile 177 ülke kıyaslamasında 84. sırada. Türkiye, Kolombiya, Ukrayna, Samoa Adaları, Ermenistan, Yunanistan, Arjantin, Şili, Tonga, Trinidad-Tobago ve Makedonya'nın gerisinde. Dünyanın doğal ve tarihsel çevre bakımından en güzel yerlerine, en bereketli ovalarına sahip olan bu topraklar tam 85 yıldır yağmalanıyor. Bu yağma işsizliği, yoksulluğu, çaresizliği ve bölgesel eşitsizliği her geçen gün artırıyor. Türkiye'nin doğusundaki en yoksul 21 ilin ortalama İnsani Gelişmişlik Endeks değeri 631; bu ise BM sıralamasında 124. sıradaki Fas'a denk geliyor. Başka bir anlatımla doğudaki 21 ilimiz Türkiye ortalamasından tam 30 basamak aşağıda. Hakkâri ve Şırnak'ta yaşayan yurttaşlarımız Botswana'da yaşayanlarla aynı yoksulluk çemberi içinde.

Doğu illerinde kişi başına düşen milli gelir, AB ortalamasının yüzde 7'si ile yüzde 16'sı arasında değişiyor. Bu oran AB'de gelir dağılımının en bozuk olduğu Polonya'nın Lu-belskie bölgesinde yüzde 32'dir. Yunanistan'ın en yoksul kesimi Dytiki Ellada'da aynı oran yüzde 58; Yunanistan'ın en yoksul bölgesinin Avrupa zenginliğine varması için 42 basamağı kalmış, bizim en yoksul bölgemizin Avrupa zenginliğine varması için daha 93 basamağı var. Fark bu işte. Peki, bu farkı yaratanlar kimler, bu farkın korunmasından kimlerin çıkarı var? İşte bu soruların cevabı Türkiye'deki kör savaşın da cevabıdır. Çok açık olarak bu farkı yaratanlar savaşı da yaratanlardır. Bu fark kimin çıkarınyorsa süren savaş da onların çıkarıdır. Ölen çocukların kanı onların üzerindedir. Ayrıca bu savaş silahtan, uyuşturucuya kadar çok geniş bir rant ekonomisinin kapsama alanındadır. Türkiye, savaş ekonomisine yıllardır yüz milyarlarca dolar harcadı. Silah ekonomisi bölgede ve Ortadoğu'da yabana atılmayacak büyüklükte bugün. Bu ekonomiden, silah üreticisi tekeller dışında üretim menşei hangi ülkeyse o ülkenin de net geliri artıyor ve o ulus-devlet kazanıyor. Sonra komisyoncular kazanıyor. (Komisyoncular genellikle kontrat miktarının yüzde onunu alırlar.) Bu rakamın içinde resmî kurumlara ve onların temsilcilerine verilen rüşvetler de dâhildir. İşte bu ekonomi doğudaki geri kalmışlığın ve dolayısıyla savaşın en büyük nedenidir. Peki, savaş ekonomisinin geçerli olduğu bölgede bundan sonraki gelişmeler nasıl olacak?

ABD ve Rusya iki büyük güç olarak Ortadoğu paylaşımını tamamlayacaklar. Burada Rus oligarşisine ABD tarafından silah, petrol ve doğalgaz ticareti alanları açılacak. İran'a da petrol altyapı yatırımları Rusya ve AB tarafından yapılarak İran'ın petrol gelirleri artırılıp yeni gelişecek ve Batı'yla bütünleşecek burjuvazi ile birlikte iktidar değişikliği sağlanacak. ABD, 2009 sonrası Irak'tan çekilirken arkasında müttefik olarak Türkiye, İran, Rusya ve Federe Irak yönetimini bırakacak. Bizdeki "Militarist Oligarşi" ise komisyonlarla idare edecek.

Bu yapı nasıl çözülür; bölgesel eşitsizliği ve yoksulluğu ortadan kaldıracak adımlar demokratikleşme olmadan atılamaz.

Bugün Türkiye'nin ekonomik zenginliği demokratikleşmesinden geçiyor. Demokratikleşmenin ve barışın önümüzde iki adımı var. Birinci adım 12 Eylül Anayasası'ndan kurtulup her kesimin katılacağı, kendini bulacağı demokratik bir anayasa yapmak.

İkinci adım ise kamu denetimini öne çıkaracak yeni bir demokrasiyi yeniden, baştan inşa etmek. Şimdi dikkat edelim. Türkiye'de yeni Anayasa tartışması başladığından beri kimler 12 Eylül Anayasası'nı savunur oldu?

Kimler 12 Eylül Anayasası'nı savunmasa bile anayasa falan önemli değil, bizim daha ulvi işlerimiz var havasına girdiler.

Türkiye'de sağdan sola geniş bir kesim bugün, şu veya bu şekilde, artık bütün kurucu unsurlarından boşanmış ve geride kalmış bir yapıyı savunuyor. Bu yapının eşitsizliği artırıp bir arada yaşama imkânını ortadan kaldırdığını göremiyor ya da görmek işlerine gelmiyor.

Cumhuriyet mi istiyoruz; ama bu eşitlik ve demokrasi olmadan olmaz ki; olursa böyle olur. Şimdi özgür, eşit ve yeni bir Cumhuriyetin zamanı. Demokratik Cumhuriyetin!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başlangıçlar 4- Kriz sonrası

Cemil Ertem 10.10.2008

Sweezy, Baran ve Magdoff 1942'de "Eğer kapitalistler kendi başlarına sermaye biriktirir, böylece her birinin kontrolü altındaki sermaye artarsa, daha büyük miktarlarda üretim mümkün olur" diye yazmışlardı. Ama bu merkezileşmedir ve aynı zamanda kaynakların rasyonel kullanımının askıya alınması ve krizin kendisidir. Sermayenin kapitalizmin tünelineki yolculuğunu üç istasyonla sınırlayabiliriz. Birincisi sermayenin birikimi, ikincisi yoğunlaşması üçüncüsü merkezileşmesi ve ihracı. Yoğunlaşma rekabeti ortadan kaldıran merkezileşmenin öncüsüdür ama kendisi değildir. Bu bakımdan birikim ve yoğunlaşmadan daha farklı bir süreç olan merkezileşme toplumsal servetin tekellerde toplanmasıdır. Bu süreç sınırları belli olan bir ekonomide büyük çoğunluk aleyhine hızlı bir yoksullaşmayı ve mülk-süzleşmeyi beraberinde getirir. Çünkü merkezileşmede, birçok kişinin kaybettiği bir yerde, bir kişinin elinde büyük miktarlarda sermaye toplanmış olur. Yani birikiminin ve yoğunlaşmanın aksine merkezileşmede toplum, kısmi de olsa, zenginleşmiş olmaz, tam aksine fakirleşir. Herhangi bir endüstri dalında merkezileşme bir tek şirket kalıncaya kadar sürebilir. Bu bir ekonomi için akıldışı bir süreçtir. Çünkü tekelleşen malların fiyatı artar, bir müddet sonra ortalama kâr oranları da düşmeye ekonomi tam istihdamdan uzaklaşmaya başlar. Burada tekellerden geçinen bir orta sınıf yaratılmış olur, ama büyük çoğunluğun yoksulluğu niceliksel ve niteliksel olarak artar.

Bu aynı anda kıtlıktır. Yani başta temel mallar olmak üzere insanın yaşaması için güncel mallar da "kıt" olur ve fiyatları artar. Çünkü kâr oranlarının giderek düşme eğilimi tekelleri yüksek fiyat mekanizması ile ayakta kalmaya zorlar. Tekelci yapı bunun için şimdiye kadar bilgiyi ve teknolojiyi de denetleyerek bunu başarabildi. Ama bugün kapitalizm bunu yapmakta zorlanıyor. Bugün yaşadığımız kriz konusunda elimizde çok önemli bir veri var: 1995-2005 yılları arasında üst teknoloji gurubu malların Avrupa ve Amerika ekonomilerindeki katma değer payları. Çok ilginç olarak üst teknoloji katma değer payı ABD ekonomisinde bu on yıl içinde geometrik olarak artıyor. 1995 yılında yüzde 13,3 iken, 2005 yılında yüzde 54'e çıkıyor. Ama bu oran Avrupa'da düşüyor. Asya'da ve gelişmekte olan ülkelerde ise yine görece olarak artıyor. Cari fazla veren gelişmekte olan ülkeler, aynı zamanda, ileri teknoloji katma değerini görece olarak artıran ülkelerdir. İşte bu durum, kriz sonrası, yeni dönemin işaretlerini bize veriyor. Avrupa ve Türkiye'nin sıkıntısı buradadır. Bush yönetimindeki ABD bu on yıl boyunca siyasi olarak teknolojiyi baskıladı onun yerine militarizmi, karşılıksız doları ve zehirli kâğıt ekonomisini ikame etti. İşte çöken budur. (Üzgünüm ama kapitalizm henüz çökmüyor) Avrupa'da ise çöken, Amerikan ekonomisinin zehirlediği finans sistemi olduğu kadar kabuğunu değiştiremeyen sermaye yapısıdır. Bu açıdan Avrupa'nın sorunu daha derindir. Bir de Avrupa bu süreçte birlik olması gerektiğini iyice kavradı. Krize kıtasal giderek küresel müdahale gerekiyor. Ama Avrupa bunu yapamıyor. ABD'nin arkasında sürükleniyor. Bu krizden sonra

birlik süreci hızlanacaktır. Ve Türkiye gibi ülkelerin “bozucu” bir unsur olarak bu sürecin dışında kalmasına küresel sermaye izin vermeyecektir. Bu süreçte Türkiye hem Kürt sorununu hem de bundan doğan “kapitalizm dışı” sorunlarını halledecektir. Şimdi muhtemel Obama iktidarı ile baskılanmış “yeni teknoloji” ekonomisi, dünyada küresel sermaye birikiminin yürütücüsü olarak iktidara gelecek. Kapitalizm batmıyor; ama bu yeni kapitalizm çok şeye de gebe.

Bu bir fırsat ve tekelci yapının tersine işleyecek bir ekonomik sürecin dünyada önünü açacak bir eğilim olabilir mi? Evet bence olabilir. Ancak bu eğilimin ete kemiğe bürünmesi ve uygulanabilir olması için yine dünya çapında bir siyasi irade ve bu iradenin gerçekleştireceği kurumsal yapılar gereklidir.

Yani sermayenin birikimini ilk aşamada ileri teknoloji üreten çok geniş küçük işletmelere yayıp yoğunlaşmayı merkezileştirmeden sağlayan yeni bir ekonomi yaratabiliriz. Burada yaratılan teknoloji rantıyla herkesin erişebileceği, bir “Kamusal Temel Mallar Ekonomisi” geliştirmenin de olanakları var. Ben böyle bir olasılığı insanlığın, yeni bir siyasi açılımla, yakın gelecekte tartışacağını düşünüyorum. Bu konuda Avrupa ekonomileri çok önemli potansiyel taşıyorlar. Özellikle Kuzey Avrupa.

Rekabetçi kapitalizm ancak 19. yüzyılın ilk 70-80 yılı gerçek anlamıyla var olabildi. Marx rekabetçi kapitalizmin 20. yüzyıla erişemeyeceğini düşünmüştü, öyle de oldu. Ancak tekelci kapitalizme dönüşerek devam etti. Karşıtına dönüşmedi.

İşte Avrupa genişlemesi, ancak sol bir siyasi irade ile genişlemesi, tekelci kapitalizmin akıl dışılığına da bir meydan okuma olacaktır. Tekelci kapitalizm, bugün insanlığın ilkönce geriye itmesi sonra da kaldırması gereken ilk hedeftir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tarihsel zor(lama)

Cemil Ertem 14.10.2008

Bütün bu olanlardan sonra şu “piyasa” denen “şeyin” nasıl işlediği ya da nasıl işleyemediği ve birilerinin de bütün bir 20. yüzyıl boyunca olan bitene piyasa adını verip bizi işlettiği de anlaşılıyor. Şimdi de yeni bir Bretton-Woods ihtiyacı ortaya atıldı. Evet, işte buna gerçekten ihtiyaç var. Zaten Keynes’in bıraktığı yere geldik gibi. Bretton-Woods’ta çarpışan iki plan vardı. Birincisi Keynes’in küresel bir para sistemi ve küresel merkez bankasını içeren ulus-devlet ekonomilerinden küresel ekonomiye geçişi tedrici olarak yapmayı amaçlayan planı; ikincisi ise Amerikan görüşlerinin toplandığı ve zaman içerisinde doları küresel para yerine geçirmeyi amaçlayan White planı. Sonuçta çok ufak değişikliklerle White planı kabul edildi ve savaş sonrası Amerika’nın hegemonyasının ilk adımı atıldı. Bu anlamda Keynes’in devletçiliği bizim ulusalcıların sandığı gibi ideolojik değil, sadece konjonktürelidir. Keynes’in nihai amacı aslında küresel piyasa mekanizmasını ve para sistemini sorunsuz çalıştırmaktı.

Piyasa ekonomisinin üç temel şartı vardır. Birincisi, malların ve hizmetlerin yararları özeldir. İkincisi, tüketicilerin satın aldıkları mal ve hizmetlerin tüm faydaları kendileri içindir. Üçüncüsü ise, firmalar yalnızca fiyatını ödeyene mal verirler. Yani parayı veren düdüğü çalar. Bu üç şarta tam rekabeti ve kapasite genişlemesine bağlı artan verimliliği de ekleyin; işte size mükemmel kapitalizm. Tabii böylesi hiç olmadı ve olmayacak ama bu mükemmel modeli biraz zorlarsak bir başka zaaf daha ortaya çıkar. Bu da, modelde kamusal mal ve hizmetlere hiçbir zaman yer olmayacağı ya da bunlar “rasyonel” olmayacağı için moda deyimle sistemin sürdürülebilirliği riskinin giderek artmasıdır. İşte burada kapitalist devlet bir oyun bozucu ama sistemin kurtarıcısı olarak modele dâhil olur. Burada geleneksel iktisat “Kamu Ekonomisi”ni icat etmiştir.

Amerikalı iktisatçı Bowen (1943) Kamu Ekonomisi’nin dengesini, genel oy hakkını da bir değişken olarak kurdu. Bowen’a göre rasyonel bireyler kamu hizmeti alırlar ama karşılığında hükümetlere oy ve vergi öderler. Hükümetler de aldıkları oy ve vergi oranında kamu hizmeti verirler ki burada Kamu Ekonomisi dengesi kurulur. Daha sonra bunu, genel denge modeli haline, Samuelson (1954) dönüştürdü.

Kapitalizm bu genel denge modelini neredeyse seksenli yılların ortalarına kadar kullandı. Keynes dengesi de devleti ekonominin merkezi yapınca kapitalist devletin ve kamu ekonomisinin önemi arttı. Ama burada hegemonik devletin (ABD) siyasi gücü ve sürekli iradesi –bekçiliği- her an gerekliydi. Reagan iktidarı bu dengenin çözülmesinin ilk adımıdır; ama neoliberalizm emperyalist devlete dayanmak zorunda olduğundan yeni sömürgeci dengeyi tam anlamıyla çözemedi. Bu süreçte –Clinton yönetiminin bir dönemi hariç- eski kontrol sanayilerinin iktidarı ve güçlü dolar politikası hep devam etti. Ve ulus-devletlerin ekonomisi sürece damgasını vurdu. ***İşte krizin temel nedeni bu tarihsel zorlamadır.***

Bretton-Woods, Amerikan ulus-devletinin hegemonyasını oluşturacak ekonomik ve siyasi kurumları ortaya çıkarmanın ilk adımlarındandır. Ve karşılıksız ama güçlü dolara, militarist bir ekonomiye ve bu ekonominin denetim mekanizmalarına-kurumlarına dayanır. Bu yapı piyasa karşıtı, emperyalist ve devletçidir. Kontrol sanayii olarak silah, demir-çelik ve petro-kimyayı öne çıkartır. Kennedy iktidarı, ikinci savaş sonrası gelişen silikon vadisi ekonomisinin temsilcisiydi. Ama hem soğuk savaşın dinamikleri gereği hem de eski kontrol sanayilerinin iktidarı için öldürüldü. Şimdi Fidel Castro Obama’nın da öldürüleceğini söyledi geçen gün. Bence yanılıyor; bu sefer kazara seçimi McCain kazanacak olursa böyle bir şey onun başına gelebilir. Ne yazık ki Fidel’de altmışların sonunda kalmış gibi.

Dünya ekonomisinin bundan sonraki yolculuğunda, özellikle avro bölgesinde ileri teknoloji üretimi, eğitim sağlık ve teknolojisi gibi alanların öne çıkması, ABD’de ise yeni silikon vadisi ekonomisi ve yeni beşeri sermayeyi öne çıkaran büyüme modellerinin uygulamaya konmasıyla birlikte finansal yapının tümüyle kabuk değiştirmesi gözlemlenecektir. Bu süreç hiç şüphesiz ki, ilkönce merkez de bir bütünleşme çerçevesini gerekli kılacaktır.

Bu bütünleşme bize yeni bir küresel büyüme tanımı vermektedir. Burada iki model öne çıkıyor: Bunlardan ilki; verimlilik ve yenilik kaynağı olarak vasıf düzeyi yüksek işgücünün kitlesel ithaline yaslanan Amerikan bilgi ekonomisi modelidir. Bu model 1990’ların ilk yarısında, yani ters plaza anlaşmasına kadar, uygulanmaya çalışılmıştır. Diğer modelde insan sermayesine yatırım yapmayı öne çıkaran ve verimliliğin toplumsal kaynaklarını güçlendiren Fin ve

İrlanda modelleridir. Şimdi Avrupa’da yapılan müdahaleler ve son Paris zirvesi bize gösteriyor ki AB genişlemesi derinleşerek devam edecek. İşte tam burada yeni bir ekonomi kadar yeni bir siyasi irade de gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Alın size gerçek “kara delik”

Cemil Ertem 17.10.2008

Küresel krizin Türkiye’ye etkisi, artık öyle anlaşılıyor ki, büyümede düşüş ve buna bağlı işsizlik olacak. İşsizlik bizim için zaten çok boyutlu, yapısal bir sorun. Bu sorun önümüzdeki üç yıl içinde derinleşerek artacak. Burada hemen kısa vadede hangi önlemler alınabilir sorusu gündeme geliyor. Kısa vade iktisat için çok sorunlu bir kavramdır. Ve genellikle kısa vadede çözüm yoktur. Ancak burada da Türkiye’nin bir ayrıcalığı var. Eğer Türkiye önümüzdeki iki yılda –Orta Vadeli Program çerçevesinde- ciddi reformlar yaparsa kriz sırasında daha da derinleşecek düşük büyümeden kaynaklı işsizlik sorunu için kaynak bulabilir; hatta sorunun çözümü için uzun vadeli adımları da atmış olur.

Türkiye’de kamu ve kamu harcamaları yönetimi yıllardır tartışılır. Kamu ekonomisinin ve kamu harcamaları bileşiminin akıldışı olduğu ve bu akıldışılığın büyüme-refah sorunumuzu çok olumsuz etkilediği bir gerçek.

Modern-kapitalist toplumlarda devlet –şimdiye değin- üç temel alanda ekonomik olarak etkin oldu:Savunma-güvenlik, eğitim-sağlık ve sosyal güvenlik. Türkiye’de öteden beri kamu harcamalarının etkinliği tartışılırken savunma ve güvenlik harcamaları –bir dokunulmazlık alanı olarak- devre dışı bırakılır ve eğitim-sağlık, sosyal güvenlik alanları tartışılır. Hatta son yıllarda sosyal güvenlik alanının adı “kara delik” olarak tescil edildi. Oysa Türkiye’nin savunma ve güvenlik bütçesi şimdiye kadar hiç sorgulanmadı. “Asker ne isterse vermek boynumuzun borcu” anlayışı “ekonomik rasyonalite” dışında politik ve ideolojik bir söylem olarak adeta kanunlaştı. Şimdi bu, birçok alan gibi sorgulanıyor hatta değişiyor. (İşte bu da derinde yatan bir öfke nedeni olabilir.)

Bahçeşehir Üniversitesi’nin “Kamu Harcamalarının Bileşiminin Büyüme ve Refah Etkileri” çalışması çok önemli verileri önümüze koyuyor. Konsolide bütçede yer alan eğitim harcamalarının GSYİH’daki payı 1998-2007 arasında yüzde 2,7’den yüzde 4’e ulaşıyor. Kamu açığı baskısı ve faiz yükünün son derece yüksek olduğu bu dönemde kamu eğitim harcamalarının GSYİH içindeki payının artması anlamlı.

1994’te savunma ve güvenlik harcamalarının merkezi bütçedeki oranı 3,6. Bu oran eğitim ve sağlık harcamalarının 3,3 olan oranını aşıyor. Ancak 2006’da savunma ve güvenlik 3,5 seviyesine düşerken eğitim ve sağlık 5,5 seviyesine çıkıyor. 2007’de de eğitim ve sağlık harcamalarının toplamı savunma ve güvenlik harcamalarının toplamından 1,7 kat daha büyük bir seviyeye ulaşıyor. Özellikle 2003 yılından itibaren, yıllık büyüme oranıyla konsolide bütçe harcamaları artışı arasındaki makasın büyümesi dikkate alındığında, konsolide bütçe içindeki eğitim ve sağlık harcamalarının payının artışı daha da dikkat çekici olmakta. (age 28)

Şimdi bu satırlardan kesinlikle bu süreçte eğitim ve sağlığa ayrılan payın yeterli olduğu, savunma bütçesinin yetersizleştirildiği anlaşılmasın. Tam aksi bir şey söylemek istiyorum. Türkiye'nin, özellikle bu dönemde, eğitim ve sağlığa yaptığı yatırımlar yetersizdir; ve uzun vadeli büyüme –refah sürekliliği- yeterliliğini tehlikeye sokmaktadır. Yine yukarıdaki çalışmanın vardığı sonuçlardan biri de; Türkiye, AB ülkeleri ile kamu harcamaları ve kamu harcamalarının bileşimi açısından karşılaştırıldığında kamu harcamaları düşük grupta yer alıyor. Ama daha ötesi Türkiye, kamu harcamalarının bileşimi açısından bakıldığında kamu harcamalarını etkin kullanamayan –refah yaratan bileşimi seçmeyen- en alt gurubun da üyesi. Bu gurubun ortak özelliği, savunma harcamalarının yüksek, eğitim ve sağlık harcamalarının görece olarak düşük olmasıdır. Bu durum, çok doğal olarak, eşitsiz gelişmenin ve bölgesel eşitsizliğin da ana nedeni. Nitekim içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu bu Akdeniz ve Doğu Avrupa ülkeleri, bölgesel eşitsizliğin Avrupa'da en çok olduğu ülkelerdir. Ama bu ülkeler AB üyeliği ile birlikte bölgesel eşitsizliği en aza indirmek yolunda önemli adımlar atmışlardır. Türkiye ise, bilindiği üzere, yerinde sayıyor. Ama bir şeye dikkat edelim. Her şeye rağmen Türkiye dünyaya ayak uydurmak zorunda. AB üyeliği zaten Ege, Kıbrıs gibi sorunları çözeceğinden ordu kavramı değişecek ve buraya ayrılan bütçede büyük oranlarda azalacaktır. Türkiye'de asker vesayetinin kökeni ekonomiktir.

Türkiye'de hiç kimse krizi falan tartışmasın. Bizim temel ekonomik sorununuz, kamu harcamalarımızdaki "akılcılık" bileşimidir. Ve tabii yıllardır savaşa ayırdığımız yüz milyarlarca dolarlık bütçenin yarattığı bölgesel yoksulluk-eşitsizliktir. Biz savunmaya ayırdığımız paranın ancak bir kısmını biliyoruz. Bir de bilmediğimiz var. Ama bildiklerimiz bile bu ülkenin sırtındaki gerçek yükün ne olduğunu ortaya koyuyor. Bu yükün Türkiye'nin sırtından atılması ve hepimizin refahı, demokratikleşme ile olacak. Bu açıdan demokratik toplumlarda "Bütçe" ekonomik-mali bir kavram olmaktan ziyade politik bir kavramdır. İşlerini doğru dürüst yapmayanlardan, işsizliğin ve yoksulluğun gerçek nedeni olanlardan bütçedeki paylarının hesabını soralım.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çürüyenler, çözülenler ve kriz sonrası...

Cemil Ertem 21.10.2008

Krizin çerçevesi ve sonrası artık belli olmaya başladı. Camp-David zirvesi, kriz sonrasında AB-ABD yakınlaşmasının artacağı hatta bu yakınlaşmanın hem ekonomik hem de siyasi alanda yeni kurumları yaratacağının işaretlerini verdi.

Ama krize yönelik şimdiye kadar atılan tüm adımların aslında palyatif "durumu idare etme" önlemleri olduğunu da söyleyebiliriz.

Esas dönüşüm ABD Başkanlık seçimlerinden sonra olacak. Zaten Camp-David zirvesinin en önemli kararı buydu. Camp-David'de krizin küresel olduğu, çözümünün de küresel olacağı vurgusu yapılırken, kriz için yapılacak reform

alışmalarının ABD Başkanlık seçiminden sonra başlayacağı mutabakatı vardı. Ama Bush da eklemeyi ihmal etmedi: “Yapılacak reformların kapitalizmi tehdit etmemesi gerekir.” Umarız öyle olur; kapitalizmi, kapitalizmi ayağa kaldırmak ve sürdürmek için yapılan reformlar tehdit etmez.

Ama artık görölen o ki; 21. yüzyıl ölkeler arasındaki kod farklarını ortadan kaldıracak ekonomik ve siyasi gelişmelere sahne olacak. şu sıralar ABD otomotiv sanayiinin kalbi olan Detroit’te olanlar tam bir azgelişmiş ölkeler manzarası veriyor. Fabrikalar üretimlerini durdurup işçi çıkarma yarışındalar. Greve çıkan işçiler ancak bir hafta dayanıyor; sonra ileride durumun daha da kötü olacağına karar verip işverenlerin inanılmaz tekliflerini kabul ediyorlar. İlk amaç şu sıralar işsiz ve aç kalmamak. şehrin en güzel yerlerindeki bahçeli evler ancak birkaç bin dolar ediyor.

şimdi bunlar Rio de Janerio ya da İzmit’in Gebze’sinde olmuyor. Nihayet bütün bunlar krizin merkez ölkeler kaynaklı ve küresel olduğunu bize anlatıyor.

Bu kriz, bu yanıyla da bütün ezberleri bozacak, hepimizi zorunlu olarak yenileyecek, yenilenmemek için ısrar edenleri de ortadan kaldıracak güçte.

Kriz sonrası orta vadede karşı karşıya kalacağımız en önemli değişiklik, artık delik deşik olmuş olan ve ikinci savaş sonrası Amerikan hegemonyası çerçevesini çizen White Planı kurumlarının tümüyle yenileneceği gerçeğidir. Ve bu süreç yeni bir dünya para sistemi ve parası yaratacak.

White Planı temelde, IMF ve Dünya Bankası gibi kurumların çatısını oluşturacağı ve doların altına karşı konvertibilitesinin korunduğu, dolar merkezli bir “sabit kur” sistemini öne çıkarmıştı. Bu da, çok açık olarak, ABD’nin ekonomik hegemonyasıdır.

White Planı, ancak dış ödemeleri açık veren ölkelerin kur ayarlaması yapması gerektiğini örtük olarak kabul eder. Yani ABD’nin açık vereceğini öngörmemiştir. İşte IMF özünde, White Planı’na göre, açık veren ölkelerin paralarını, açığı kapatmak üzere, belli oranlarda devalüe etmelerini sağlama ve denetleme kurumudur. Bu açıdan ortodoks IMF reçetelerinin ilk çıkışı daima iç fiyatlarla dış fiyatların aynılaştırılması noktasıdır.

Bugünkü krizin başlangıç tarihi olan 1971’de o zamanki ABD Başkanı Nixon doların altına olan bağımlılığını kaldırdı. Bu, White Planı’nın zaten artık bittiğini gösteriyordu.

İşte o tarihten sonra dünyada olanları herkes hatırlasın. Latin Amerika’yı, Ortadoğu’yu hatırlayalım. Tabii Doğu Avrupa ve Türkiye’de olanlar; Sovyetler’in çöküşü hep bu tarihsel sürecin kapsamındadır.

Yani, tam 1970’li yılların başından bugüne kadar olanlar herkesin gözünün önünden geçsin. 11 Eylül 2001 ve sonrası da tabii.

Yine 1944 Bretton-Woods’a dönelim. Orada White Planı’na alternatif bir plan daha vardı. O da Keynes’in geliştirdiği ve küresel bir kapitalizminin para mekanizmasını hedefleyen plandı.

Bu planda bir tür dünya merkez bankası rolü oynayacak Kriling Birliği’nin kurulması öngörülmüş ve birliğin temelleri; “bancor” adı verilen ve dünya parası yerine geçecek yeni bir hesap birimi ile ticari işlemlerin yapılmasına dayandırılmıştır. Keynes’in bancoru da altına bağlı idi. Keynes Planı küresel kapitalizmin sisteminin temelidir. Şimdi yine oraya döndük. Kapitalizm ilk önce Amerikan hegemonyası parantezini kapatıyor. Amerikan hegemonyası emperyal/sömürgeci ulus-devlete dayanır.

Daha sonra kapitalizmin kapatacağı parantez diğer ulus-devletlerin oluşturduğu sistemdir. Tabii bunları denetleyen/yapan tüm kurumlar da, IMF gibi BM gibi, ya tümüyle değişecek ya da devre dışı kalacaktır. Zaten kalmaya da başlamıştır.

İşte şimdi çürüten tümüyle bu kurumlardır.

Kapitalizm yeni ve küresel bir ticari sistem, buna uyacak yeni bir dünya parası ve sistemi ve üç temel kıtasal sermaye birikim alanı oluşturuyor. (Avrupa, Amerika ve Asya alanları) Bu alanlar birbirlerini besleyecek ve birbirlerine ekonomik, siyasi olarak dayanacak.

Bu açıdan şu sıralar çevremizde olup biten her şey bu perspektiften okunmalıdır. Türkiye’de olup bitenler (Ergenekon davasından, Kürt sorununa oradan ordunun düştüğü duruma kadar) bu köklü ve inanılmaz değişimin ilk ipuçları, ilk sonuçlarıdır. Bu anlamda yaşadıklarımız bir çözülmü de. Eskide kalan, Amerikan hegemonyasının yarattığı tüm kurumlar çözülüyor. Yasadışı olanlar yargı önüne çıkıyor, yasal olanlar da ummadıkları durumlarla karşı karşıya kalıyorlar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ne yapmalı?

Cemil Ertem 24.10.2008

İşte şimdi esas meseleye geldik. Bu hafta Arjantin, daha önceki krizlerde de görüldüğü gibi, ilk ve en radikal hamleyi yaptı. Zor durumda olan emeklilik fonlarını devletleştirdi. Bu fonların 30 milyar dolar civarında olduğu söyleniyor. Ve

tabii bu operasyon haberi çıkar çıkmaz borsa ve piyasalar altüst oldu.

Arjantin bütün kriz dönemlerinde çok tartışılır ve radikal kararlar aldı. En son 2005 yılında yapılan borç takası da hâlâ tartışılır. Ama bu operasyon sonrası Arjantin önemli bir avantaj sağladı. Bu tarihin en büyük borç takası idi. Yaklaşık 103 milyar dolarlık dış borcu Arjantin 41,8 milyar dolar değerindeki kâğıtla takas etti. Peki, alacaklılar buna razı oldu mu; tabii çünkü yapacak başka bir şey yoktu. Çoğu bankalar, emeklilik kuruluşları, ve Avrupalı bireysel yatırımcılardan oluşan alacaklılar paralarının yüzde 70'ine veda edip Arjantin'in borç takası önerisini kabul etti. Daha önce de, 2001 yılının sonunda da, Arjantin 100 milyara yakın borcu ödeyemeyeceğini deklare etmişti. Bu borç ödememe ve borç takası süreçlerinden sonra Arjantin büyümeyi ve işsizliği aşağıya indirmeyi başardı.

Aslında geriye baktığımızda 1990'lı yılların başından bugüne Asya, Latin Amerika deneyimleri çok özlü kriz dersleriyle dolu. İçlerinde Türkiye'nin de bulunduğu "gelişmekte olan" Asya ve Latin Amerika ülkeleri finansal dışa açıklık-kriz-daralma ve düzenleme sarmalında çok hareketli bir 10-15 yıl geçirdiler. Bu ülkelerin hepsinde bu süreçte benzer ekonomik çizgi izlendi. Bir kere yerel para aşırı değerli oldu, dış borçlanma kolaylaştı ve ciddi büyüme artışları sağlandı. Şu tez doğru değildir: "Büyüme sanaldır; aslında bu ülkeler büyümedi." Hayır, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu bu ülkeler çok ciddi büyüme oranları yakaladılar. Ama finans piyasalarında yaşanan tekelci yoğunlaşma ve merkezileşme aşırı borçlanmaya ve dışarıdan gelen kaynakları etkin kullanamamaya yol açtı. Bu süreçte Türkiye'deki mali yapılanmaya baktığımızda bunu görürüz. Doksanlı yılların başından 2001'e kadar banka sistemi bir yağma aracı olarak kullanıldı. 2001 krizinden sonra ise hızla gelen yabancılaşma ve düzenleme süreci kaynakların etkin kullanılmasına, doğru yerlere yönlendirilmesine fırsat vermedi. Zaten bütün bu süreçteki fiyat dengesi, yüksek reel faize ve yerli paranın değerli olmasına bağlı olarak şekillendi. Bu dengeye bağlı oluşan yatırım ortamının hiçbir zaman etkinliği ve sürekliliği olmadı. Bu açıdan bütün bu ülkelerde yerli paranın değerli olmasına karşı dolarizasyon hep var oldu. Ve bu olgu devalüasyon beklentisiyle birlikte sistemik bir risk kaynağı olarak mali piyasalarının derinleşmesini önledi.

Kurun elverişli olması ve uluslararası piyasalarda borçlanmanın kolaylığı özel sektörü aşırı riskli yatırımlara itti. Bu aynı zamanda yatırımların gelecekte de etkin ve yerinde olmamasını sağladı. Yani yapılan yatırımların, bir kriz süreci dahil, geri dönüşü her zaman çok riskli idi.

İşte şimdi bu ülkeler bu sürecin sancılarını çekecekler. Yapılan riskli yatırımlar, aşırı borçlanma, derin olmayan ve doğru kullanılamayan mali yapı herkesin burnundan fitil fitil gelecek.

Peki, ne yapılabilir? İktisatta kısa vadede yapılacak bir şey yoktur. Ancak orta vade için bir paket geliştirebilirsiniz.

Gelen kriz dalgasının Türk ekonomisine etkisi hem dış talep daralması hem de dış kredilerde daralma kanalıyla gerçekleşecektir. Banka sisteminden bu dönemde reel sektörü rahatlatacak kredi düzenlemesi beklenmemelidir. Bu açıdan krizin sosyal boyutunu hafifletmek için yalnızca sanayici KOBİ'lere yönelik bir Acil Müdahale Fonu oluşturulabilir. Bu konuda kaynak için hükümetin Orta Vadeli Mali Program çerçevesinde ve Bütçe'de çok hızlı bir revizyon yapması gerekir. Bir diğer önemli konu da IMF meselesidir. IMF ile yeni bir stand-by, bu dönemde, Maliye

Politikası esnekliğini kaybettirir. Bu dönemde bir hükümet eğer intihar etmek istiyorsa bunu yapar. Son Macaristan örneği ortada.

Bu süreçte Türkiye'nin temel riskleri döviz, faiz ve dış-iç talepteki olağan dışı daralmadır.

Faizlerin döviz kurundaki yükselmeyle birlikte –eş zamanlı- hızlı yükselmesi müdahaleyi ve belki de cari para politikasında revizyonu gerektirecek bir durumdur. Bu açıdan Merkez Bankası'nın enflasyona razı olmak gibi bir tercihi olabilir ki, bu durumun ehven-i şer olacağı, açıktır. Yani bu kadar yüksek reel faizle ve sıkı para politikasıyla devam edemeyebiliriz.

Şimdi bu dönemde alınacak önlemler konusunda herkes bir şey söylüyor. Böyle bir köşe yazısında şu yapılmalı bu yapılmalı diye yazılmaz; çünkü iktisat politikası denilen şey bir bütündür. Ve buralara sığmaz. Bu yazıda böyle yaparak yalnızca şunu anlatmaya çalıştım: Artık çok açık olarak var olan ve şimdiye kadar uygulanan programlar bitti. Yeni bir program gerekiyor. Bu durum nal toplayan sol için de bir fırsattır. Neoliberalizm ve neoliberal programlar bitti işte; çalışkan solcu kadınlar ve adamlar aranıyor!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Büyük uzlaşuya doğru

Cemil Ertem 28.10.2008

Artık öyle anlaşıyor ki bu kriz, kapitalizmin iki büyük savaş sonrası gerçekleştirdiği dönüşümlere benzer bir dönüşümü yeni bir dünya savaşı olmaksızın gerçekleştirecek dinamikleri barındırıyor. Bütün bu yaşananların sonuçlarını ise Amerikan seçimlerinden sonra görmeye başlayacağız. Olası Obama iktidarı sıradan Demokrat bir iktidar olmayacak.

Amerika, Obama iktidarı ile, başlayan büyük dönüşümü ekonomik ve siyasi olarak kontrol etmek isteyecek; ancak bu kontrolün yeni bir büyük küresel uzlaşmadan geçeceğini artık Bush bile biliyor. Camp-David zirvesinde kriz için alınacak esas önlemlerin Amerikan seçimlerinden sonra gündeme gelmesi kararlaştırılmıştı. Bunun nedeni, Amerika'nın yeni iktidarı ile birlikte küresel bir uzlaşma isteğiydi. Şimdi 15 Kasım'da yapılacak G-20 zirvesine Türkiye de katılacak. Bu zirveye küresel uzlaşmanın ilk adımı diyebiliriz.

Yalnızca ekonomi değil, dünyanın yeni siyasi yapılanması da bu zirvelerde ele alınacak.

Çok açık ki; şu sıralar yaşamakta olduğumuz dolar krizinin bir nedeni de böyle bir küresel uzlaşının henüz olmamasıdır. Çünkü trilyonlarca dolarlık kurtarma paketlerinin ve IMF'nin yürüteceği aynı çapta ülke borçlandırma operasyonlarının hangi şartlarda ve koşullarda olacağı henüz belli değil. Hatta IMF'nin bu yeni dönemdeki programları da belli değil. ABD'nin gerçek anlamda kurtarma paketlerini yürürlüğe koymasına için efektif dolara ihtiyaç var. Yani ABD para basacak ama bunu yapmadan küresel uzlaşmanın olmasını istiyor. Piyasada dolaşacak doların bir uzlaşmayla herkesin borcu olması ABD'nin bu krizdeki ilk hedefi. ABD, eskisi gibi “ben dolar basarım; karşılığı olmayabilir, çünkü ben hegemon devletim. Militarist gücüm yeter” diyemiyor. Bu kriz bu gerçeği yüzüne vurdu. Greenspan'ın itiraf ettiği budur.

Yalnız bu olgu bile ulus-devlet gerçeğinin, ABD için de, bittiğini gösteriyor bize. ABD artık küresel uzlaşmadan dolar basamayacağını, eğer basarsa başına gelecekleri biliyor.

Yani şunu diyor; “benim param dünya parası olabilir; ama doların karşılığını hep birlikte öderiz”. Bu yeni bir dünya parası ve “gerçekten küreselleşme” için önemli bir adımdır.

Medvedev 15 kasımda Washington'da dünya finans sisteminin değiştirilmesini önereceğini söyledi. Bu da, çok açık olarak, yeni bir IMF ve yeni bir para sistemi demektir. Aslında Bretton-Woods'ta Keynes'in önerdiği plana yakın bir yere doğru gittiğimiz söylenebilir ama şimdi bunu da aşan bir küreselleşme durumu ile karşı karşıyayız.

Avrupa Birliği'nin bu süreçte genişlemesi sürecektir ama bu aynı anda yeni kurumların yaratılması ve olanların da yeni duruma uyacak etkinliğe kavuşturulmasını içeren bir derinleşme şeklinde de olacak. Bu açıdan önümüzde, giderek siyasi kurumsal yapısını tamamlama iradesini belirginleştirecek bir Avrupa Birliği siyaseti de olacak.

O zaman ABD'den Rusya'ya ve AB'ye kadar küresel kapitalizm tüm büyük oyuncuları aslında bir yerde uzlaşmış gibiler. “Kapitalizm bu haliyle devam etmeyecek.” Bunun için Obama iktidarı bir fırsat. Aslında bu değişimin çok büyük olacağını McCain de sezdi. Ve “beni seçmezseniz Amerika'ya sosyalizm gelecek” deyiverdi. Oysa gelenin, kapitalizmin onu ve onun gibileri tasfiye edecek yeni bir yüzü olduğunu biliyor. Daha doğrusu, en azından, danışmanları biliyordur.

Şimdi Kasım 2008 çok önemli bir ay olacak. Bu günlerde kapitalizmin 21. yüzyıldaki yolculuğu belirginlik kazanacak. Bu aynı zamanda eskinin kurumlarının tasfiyesinin resmen başlayacağı tarihtir. Bu kurumlar yeni yüzlerini edinmek için hummalı bir değişim çabasına girecekler.

Dünya devletlerinin hiyerarşisi kıtasal devlet yapıları, eksen devletler ve uygulamacı yerel devletler olarak değişecek.

Ama hepsi “ulusal” yanlarından soyunup ilkönce ekonomik ve siyasi olarak bağlı oldukları kıtasal birliğe sonra da küresel uzlaşma müessesesine organik olarak bağlanacaklar.

Türkiye AB üyesi bir eksen devlet olarak yeniden yapılanacak. Bu anlamda Türkiye ABD ile AB'yi hatta Rusya'yı birbirine bağlayan çok önemli bir koridor da olacak. İsrail, İran ve Türkiye, Avrupa-Ortadoğu eksenindeki eksen devletler olarak öne çıkacak. Aynı şekilde Latin Amerika'da Brezilya, Şili gibi devletler Amerika'nın, eskisi gibi, sömürgeci olmaktan çok, kıtasal tamamlayıcıları gibi işlev görecekler. Keza Asya'daki G. Kore de bu çerçevededir. Ama mesela Irak'taki yapı ve oradaki devlet, kapitalizmin yeni küresel uzlaşısının politikalarını, doğrudan uygulayacak bir yerel uygulamacı devlettir. Bu devlet yapısını önümüzdeki yıllarda Afrika'da da göreceğiz.

İşte şimdi bütün yaşadıklarımız bu köklü değişim kapsamında okunmalıdır. Kapitalizm büyük bir uzlaşmaya doğru gidiyor. Zaten bunu yapmak zorunda. Yapmazsa büyük kaos geçerli olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Korku dağları bekliyor (Berlin-Tokyo dinamiği geliyor)

Cemil Ertem 31.10.2008

Geçen yazımızda krizin dünyadaki değişim dinamiklerini ele almıştık. Şimdi Türkiye için krizin değişim dinamiklerine bakalım. Şunu hemen söyleyebiliriz; Türkiye'deki geleneksel sermaye yapısı çok hızlı bir değişim gösterecek. Zaten bunu 2001 krizinden beri finans sermayesi alanında gözlemliyoruz. 2008 krizi yeni birikim alanları ve öncü sektörler yaratacağı gibi sermayenin kontrol mekanizmalarını ve bunları elinde tutanları değiştirecek. Bu krizin Türkiye'yi ne derece etkileyeceğinden bağımsız bir saptama.

Bu kriz sonrası Türkiye, enerji ve pazar ağlarının kesiştiği-yönetildiği stratejik bir ülke olacak.

Berlin'den Tokyo'ya kadar uzanan bir Avrupa-Asya bütünleşmesi ile karşı karşıyayız.

Şimdi Körfez ülkelerinin ve Rusya'nın elinde bulunan trilyonlarca dolarlık petrol fonları ve Asya devlet fonları bu büyük tarihsel bütünleşme için hareket edecek.

Dünya Ekonomik Forumu'nun ana teması enerji. İşte bu bütünleşmenin temel dinamiklerinden birisi enerji olacak. Çünkü enerji hatları bir ekonomik güç olduğu kadar Avrupa-Asya pazarını birleştiren ağlar olarak da işlev görüyor.

IMF krizden içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu "gelişmekte olan ülkelerin" krizden daha az etkilenmesi ve bu süreçten güçlü çıkmaları için kolları sıvadı. Bu ülkeler için anlaşma yapmasa bile acil durumlarda kullanacağı kotalarının beş katı büyüklüğünde bir fon hazır ediliyor. Ancak IMF, Berlin- Tokyo hattındaki "gelişmekte olan ülkeler" için bu "iyiliği" yapıyor. İkinci savaş sonrasının değişim dinamiği nasıl ABD'nin üzerinde kurulduysa şimdi de değişim dinamiği Berlin-Tokyo hattı üzerinden oluşturuluyor. Rusya'nın bu alanlarda enerji hatları için önümüzdeki on yılda yapacağı yatırımlar trilyonlarca dolar olacak.

Tabii bu yatırımları ve enerji-pazar yollarını yalnızca Rusya yatırımı olarak okuyamayız. Bu bütünleştirme yatırımları başta AB ve ABD olmak üzere Berlin-Tokyo büyük pazarının yatırımları olacaktır. Bu büyük hinterland

iki temel-kıtasal pazarı biraraya getiriyor. Birinci kıtasal pazar Avrupa pazarıdır; ikincisi ise Asya. Rusya, Çin, Hindistan, İran ve Türkiye bu bütünleşmenin kilit-eksen ülkeleridir. Türkiye'nin önemi AB üyeliği çerçevesinde daha da artmaktadır. Mesela Marmaray projesi de Ergenekon davası da bu büyük birleşmenin hazırlıklarıdır. Türkiye önümüzdeki on yılda çok önemli değişimlere ve yatırımlara sahne olacak.

Bu çok hızlı ama bir o kadar da kapsamlı değişimi geleneksel Türk sermayesi biliyor. Bunun için TÜSİAD'ın içindeki bir grup çok huzursuz. Küresel kriz sonrası kontrol sanayii çerçevesinin hızla değişeceği ve bu hızla değişen alanlara yatırım yapacak güçlerinin olmaması onların şu anki büyük korkusu. Bu alanlara başta körfez sermayesi olmak üzere kriz öncesi dönemde önemli ölçüde sermaye birikimi sağlayan güçler yatırım yapacak.

Bu kaçınılmaz ve bu Türkiye'de çok şeyi değiştirecek. Tabii doğal olarak bu "yerli" kesimler güçlerini kaybederken kaçınılmaz bir korku da duyuyorlar. Ve "kriz geliyor bizi kim kurtaracak" yaygarasını bunun için yapıyorlar. İşin ilginç bu çevrelerin eskisi gibi ellerinin altında kızacakları ve düşürmek isteyecekleri bir hükümet de yok. (Çünkü alternatif yaratamadılar bir türlü.) Şu anki kızgınlıklarının aslında hükümete olmadığını onlar da biliyor; ama başka da çareleri yok.

Korku dağları bekliyor; bir şeye kızmak durumundalar. Bunun için geleneksel söylemler geliştiriyorlar; "hemen IMF ile anlaşma yapalım; kriz geliyor" gibi. Kriz tamam da gelen krizden çok, büyük tarihsel değişim. Aslında şu günlerde IMF ile anlaşalım demek de komik. Çünkü IMF, eski programları üzerinden hareket etmeyecek. Bundan dolayı da IMF'nin Türkiye'ye "mutlaka anlaşma yapman lazım; yoksa kredi alamazsın" diye bir dayatması yok. Galiba şu bekleniyor; "kriz döneminde hükümet her şeyi, bütün gücünü geleneksel sermayenin kazasız belasız borçlarını ödemesi, dışarıdan kolay borçlanması için harcasın". Ama artık bu işler böyle olmuyor; üstelik bu dönemde bu geleneksel sermaye, yeni dönemi karşılayacak refleksleri gösteremezse, kim ne yaparsa yapsın, geleceği olmayacak. Ama Türkiye'de geleceği olmayan başkaları da var.

Türkiye'de bu geleneksel sermayenin tarihsel ortağı olan bürokratik-asker-sivil oligarşi de çaresiz sonunu bekliyor. Eski iktidar alanları artık hiçbir zaman olmayacak. Seçilmişler sınıfında değil, atanmışlar sınıfında halkın memurları olarak işlerini yapacaklar sonra da emekli olup gidecekler.

Piyasalardaki gel-gitler ve hızlı faiz indirimleri-kurtarma paketleri de krizin, çok hızlı olarak, aynı anda, yukarıda bahsettiğimiz kabuk değişimini gerçekleştireceğini bize gösteriyor.

Çünkü kriz küresel sermayenin şu andaki biçimi ve değişim gücüdür.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

ABD başkanlarının değişim dinamiği

Cemil Ertem 04.11.2008

Bugün dünya için sıradan bir gün değil. ABD, başkanını seçiyor. Ama bu seçim hepimizi etkileyecek bir değişimin de başlangıç tarihi. Obama, büyük bir sürpriz olmazsa ABD'nin 44. başkanı olacak.

1929 krizinde ABD'de yine bir Cumhuriyetçi Hoover başkandı. Ancak Hoover, 1933'te yerini Demokrat Roosevelt'e bıraktı. Roosevelt'in bunalımdan çıkış politikaları aynı zamanda ABD'yi ikinci savaş sonrasına

hazırlayan zemini de oluşturdu. Roosevelt'in New-Deal'i 1933'te yüzde 25'lere varan işsizliği önlemeyi ilk hedef olarak önüne koydu. New-Deal, sanayi, sosyal güvenlik, emek-yoğun teknolojileri ve alım gücünü destekleme ve tarımı destekleme programlarından oluştu. Bütün bu programların temel amacı mümkün olabildiğince hızlı istihdam yaratmaktı.

Ancak Amerika'yı gerçek anlamda ikinci savaş kurtarmıştır. Hem New-Deal hem de savaşa dayalı askerî harcamalar ABD ekonomisindeki işsizlik sorununu 1943 yılında katlanabilir düzeylere indirdi. Roosevelt'in Amerika'yı düzenleme çabaları ve ABD'nin ikinci savaştan galip çıkması aynı zamanda dünyanın kaderini de belirlemiştir. Avrupa'nın –özellikle Almanya'nın- savaş öncesi ve savaş sırasında biriktirdiği teknoloji New-Deal'in sanayi destekleme programlarıyla savaş sonrası Amerika'da buluşmuştur. Bu buluşma Silikon Vadisi'ni, bilgisayar teknolojisini ve girişim sermayesini yaratmıştır. Roosevelt'in New-Deal'i yalnız Amerika'ya yönelik görünse bile aslında küresel bir düzenlemenin ilk adımlarını atmıştır. Nitekim Roosevelt'ten sonra gelen bir diğer Demokrat, Truman, "dışarısını" düzenlemiştir. Truman Doktrini, her ne kadar bir soğuk savaş müdahalesi gibi görünse de ABD'nin, süreçteki yeni sömürgeci politik hattıdır.

Türkiye de Truman Doktrini'nin kapsama alanında bir ülkeydi. ABD genişlemesi, "siyaseten" bağımsız ama ekonomik olarak ABD'nin başını çektiği "merkez"e bağımlı ulus-devletler yarattı. Bu yapı ve politik hat, Cumhuriyetçi Eisenhower (1953-1961) ve yine Demokrat Johnson (1963-1969) tarafından devam ettirildi. Bu arada çok ilginç olan nokta Eisenhower'dan sonra gelen J. F. Kennedy'nin 1963'te öldürölmesiydi. Truman'ın bıraktığı yerden ancak ya kendisi gibi bir Demokrat ya da bir Cumhuriyetçi devam edebilirdi. Ancak Kennedy kesinlikle, soğuk savaşa dayalı yeni sömürgeci hattı devam ettirecek bir başkan değildi. Kennedy erken doğmuş bilişim teknolojilerinin ve doğacak olan yeni finans dünyasının başkanıydı. Kennedy'nin seçilmesi bir kazaydı ve hemen bertaraf edildi. Aslında Kennedy'den sonra gelen L. B. Johnson'ın (1963-1969) silik yönetimi Kennedy'yi öldürenlerin istediği bir şeydi. Nitekim Johnson sonra, silah ve petro-kimya sanayiinin temsilcisi olarak gelen Nixon'ın (1969-1974) iki önemli marifeti vardı.

Birincisi tabii Vietnam savaşı; ikincisi ise 1971'de doların altına olan bağımlılığının kaldırılması. 1971, bu anlamda, bugünkü krizi de anlatan çok önemli bir tarihtir. Bu tarihten sonra Amerika, Truman Doktrini çerçevesinde, askerileşmiş ve karşılıksız ama siyaseten güçlü dolara dayanan emperyal-hegemon ulus-devlet çizgisine geçmiştir.

Bu süreçte işbaşına gelen ABD başkanları Ford (1974-1977) ve Carter (1971-1981) aslında Truman'ın devamcıları olarak anlaşılmalıdır.

Johnson gibi silik bir Demokrat olan Carter yerini şahin bir Cumhuriyetçiye 1981 yılında bıraktı. Bu şahin Cumhuriyetçi R. W. Reagan'dı. Reagan, (1981-1989) İngiltere'de Thatcher'le birlikte neoliberal dönüşümü, arz yönlü ekonomiyi öne çıkardı ve yönetti.

Ancak bu zamanlar, Fordist kitle üretiminin son bulmaya başladığı dalgaya da denk geliyordu. Keynesyen tam istihdam dengesi ve büyümenin altın çağı bitmişti. Reagan ve arkasından gelen Cumhuriyetçiler bir önceki temel taşıyıcı ve kontrol sanayilerini devam ettirip neoliberal politikaları uygulamak istediler. Yani enformasyon, sayısal haberleşme ağları gibi teknolojiler siyasi karşılıklarını Clinton iktidarına kadar bulamadılar. Zaten Clinton da (1993-2001) 1995'te ters plaza anlaşmasıyla doları revalüe ederek gerçek anlamda Demokrat iktidar konseptinden vazgeçti. Artık güçlü dolar, güçlü ve saldırgan ama bu güce dayanarak borçlanan Amerika devri başlamıştı. şimdi bu Amerika artık geri çekiliyor. Bu krizle bu Amerika kaybetti.

Obama iktidarı yeni, küresel bir kapitalizmin kapılarını açıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

ABD başkanlarının değişim dinamiği

Cemil Ertem 04.11.2008

Bugün dünya için sıradan bir gün değil. ABD, başkanını seçiyor. Ama bu seçim hepimizi etkileyecek bir değişimin de başlangıç tarihi. Obama, büyük bir sürpriz olmazsa ABD'nin 44. başkanı olacak.

1929 krizinde ABD'de yine bir Cumhuriyetçi Hoover başkandı. Ancak Hoover, 1933'te yerini Demokrat Roosevelt'e bıraktı. Roosevelt'in bunalımdan çıkış politikaları aynı zamanda ABD'yi ikinci savaş sonrasına hazırlayan zemini de oluşturdu. Roosevelt'in New-Deal'i 1933'te yüzde 25'lere varan işsizliği önlemeyi ilk hedef olarak önüne koydu. New-Deal, sanayi, sosyal güvenlik, emek-yoğun teknolojileri ve alım gücünü destekleme ve tarımı destekleme programlarından oluştu. Bütün bu programların temel amacı mümkün olabildiğince hızlı istihdam yaratmaktı.

Ancak Amerika'yı gerçek anlamda ikinci savaş kurtarmıştır. Hem New-Deal hem de savaşa dayalı askerî harcamalar ABD ekonomisindeki işsizlik sorununu 1943 yılında katlanabilir düzeylere indirdi. Roosevelt'in Amerika'yı düzenleme çabaları ve ABD'nin ikinci savaştan galip çıkması aynı zamanda dünyanın kaderini de belirlemiştir. Avrupa'nın –özellikle Almanya'nın- savaş öncesi ve savaş sırasında biriktirdiği teknoloji New-Deal'in sanayi destekleme programlarıyla savaş sonrası Amerika'da buluşmuştur. Bu buluşma Silikon Vadisi'ni, bilgisayar teknolojisini ve girişim sermayesini yaratmıştır. Roosevelt'in New-Deal'i yalnız Amerika'ya yönelik görünse bile aslında küresel bir düzenlemenin ilk adımlarını atmıştır. Nitekim Roosevelt'ten sonra gelen bir diğer Demokrat, Truman, "dışarısını" düzenlemiştir. Truman Doktrini, her ne kadar bir soğuk savaş müdahalesi gibi görünse de ABD'nin, süreçteki yeni sömürgeci politik hattıdır.

Türkiye de Truman Doktrini'nin kapsama alanında bir ülkeydi. ABD genişlemesi, "siyaseten" bağımsız ama ekonomik olarak ABD'nin başını çektiği "merkez"e bağımlı ulus-devletler yarattı. Bu yapı ve politik hat, Cumhuriyetçi Eisenhower (1953-1961) ve yine Demokrat Johnson (1963-1969) tarafından devam ettirildi. Bu arada çok ilginç olan nokta Eisenhower'dan sonra gelen J. F. Kennedy'nin 1963'te öldürülmesiydi. Truman'ın bıraktığı yerden ancak ya kendisi gibi bir Demokrat ya da bir Cumhuriyetçi devam edebilirdi. Ancak Kennedy kesinlikle, soğuk savaşa dayalı yeni sömürgeci hattı devam ettirecek bir başkan değildi. Kennedy erken doğmuş bilişim teknolojilerinin ve doğacak olan yeni finans dünyasının başkanıydı. Kennedy'nin seçilmesi bir kazaydı ve hemen bertaraf edildi. Aslında Kennedy'den sonra gelen L. B. Johnson'ın (1963-1969) silik yönetimi Kennedy'yi öldürenlerin istediği bir şeydi. Nitekim Johnson sonra, silah ve petro-kimya sanayiinin temsilcisi olarak gelen Nixon'ın (1969-1974) iki önemli marifeti vardı.

Birincisi tabii Vietnam savaşı; ikincisi ise 1971'de doların altına olan bağımlılığının kaldırılması. 1971, bu anlamda, bugünkü krizi de anlatan çok önemli bir tarihtir. Bu tarihten sonra Amerika, Truman Doktrini çerçevesinde, askerîleşmiş ve karşılıksız ama siyaseten güçlü dolara dayanan emperyal-hegemon ulus-devlet çizgisine geçmiştir.

Bu süreçte işbaşına gelen ABD başkanları Ford (1974-1977) ve Carter (1977-1981) aslında Truman'ın devamcıları olarak anlaşılmalıdır.

Johnson gibi silik bir Demokrat olan Carter yerini şahin bir Cumhuriyetçiye 1981 yılında bıraktı. Bu şahin Cumhuriyetçi R. W. Reagan'dı. Reagan, (1981-1989) İngiltere'de Thatcher'le birlikte neoliberal dönüşümü, arz yönlü ekonomiyi öne çıkardı ve yönetti.

Ancak bu zamanlar, Fordist kitle üretiminin son bulmaya başladığı dalgaya da denk geliyordu. Keynesyen tam istihdam dengesi ve büyümenin altın çağı bitmişti. Reagan ve arkasından gelen Cumhuriyetçiler bir önceki temel taşıyıcı ve kontrol sanayilerini devam ettirip neoliberal politikaları uygulamak istediler. Yani enformasyon, sayısal haberleşme ağları gibi teknolojiler siyasi karşılıklarını Clinton iktidarına kadar bulamadılar. Zaten Clinton da (1993-2001) 1995'te ters plaza anlaşmasıyla doları revalüe ederek gerçek anlamda Demokrat iktidar konseptinden vazgeçti. Artık güçlü dolar, güçlü ve saldırgan ama bu güce dayanarak borçlanan Amerika devri başlamıştı. Şimdi bu Amerika artık geri çekiliyor. Bu krizle bu Amerika kaybetti.

Obama iktidarı yeni, küresel bir kapitalizmin kapılarını açıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Peki, ya Japonya...

Cemil Ertem 07.11.2008

Dünyanın beklediği, istediği oldu. Ama kimse "hemen değişim" beklemesin. Salı günü İstanbul Üniversitesi Bankacılık Araştırma Merkezi'nin düzenlediği sempozyumda önümüzdeki riskler ve krizin dinamikleri tartışıldı. Ben bankacı arkadaşları akademisyen ve gazeteci meslektaşlarıma göre daha karamsar buldum. Tamam, bu krizin banka sistemine etkisi büyük olacak. Ama ortada patlayan küresel bir balon var. Bu balonu kim üflediye balon ilkönce onun yüzüne patlıyor. Şimdi 15 kasımda G-20 zirvesiyle başlayacak olan "küresel düzenleme" zirveleri silsilesi, ilk önce finansal yapı olmak üzere, dünyanın iktisadi kabuğu değiştirecek. Obama döneminde yeni bir finansal sistemin temellerinin atılacağı gibi, kapitalizmin küresel bir genel eşdeğer –para- yaratacağını ya da en azından bunun güçlü adımlarının atılacağı söylenebilir. Ama hiç kimse Obama geldi "Amerika" sorunu halloluyor diye düşünmesin.

Amerika'nın değişim dinamizminin Avrupa'ya etkisi ile Japonya'ya etkisi çok farklı. Bu değişimde Japonya sonra da Asya faktörünü hiç yabana atmamalıyız. Japonya özellikle ikinci savaş sonrası Amerika ile hem rekabet etmiş hem de onun tamamlayıcısı olmuştur. Bu paradoksal durum bugünkü dönüşüm krizinin temellerini de oluşturdu. Ancak şimdi Japonya'nın bu dönüşüme nasıl ayak uyduracağı sorgulanmalıdır. Yani ABD'den sonra ikinci büyük ekonominin, bu krizde nasıl pozisyon alacağını bilmeden öngöründe bulunmak çok zor. Geçen hafta bahsettiğimiz Berlin-Tokyo dinamiği ancak Japonya'nın önümüzdeki değişime ayak uydurmasıyla mümkün. Japonya, yılın ikinci çeyreğinde daralmaya başlayan ekonomisini yeniden ayağa kaldırmak için ne yapacak; yalnız düşük hatta sıfır faiz politikası yeterli olacak mı? Çin ve Japonya'nın, bu süreçte, ellerindeki Amerikan varlıklarını –dolar dahil- etkin, yerinde ve Obama'nın yapacağı küresel uzlaşa doğrultusunda kullanmaları gerekiyor.

Savaş sonrası Japon kapitalizmi inanılmaz bir tasarruf seferberliğine girdi. Bu "Kamikaze Kapitalizmi" olarak

adlandırıldı. Japon şirketleri hemen hemen hiç kâr payı dağıtmadılar, Japon işçisi düşük ücretle çalışıp, ürettiği malı pahalı satın aldı. Japon mamul malları her zaman Tokyo'da New York'tan daha pahalıydı. Japonya'da kişi başına düşen gelir seksenlerin başında ABD'yi geçerken, Japon elektronik şirketleri Japon bankalarından aldıkları desteklerle önemli adımlar atıyordu. Japon bankaları şişirilmiş arazi teminatları ile bu şirketlere önemli krediler verdiler. Japonya giderek şişen bir balonun üzerinde buldu kendini. Japonya ticaret fazlası veriyor ve bunu ABD hazine kâğıtlarına gömüyordu. ABD arz yanlı ekonomi gereği daha düşük vergi alabilir, bütçe açığı verebilirdi, nasılsa Japonlar finanse ediyordu. ABD ekonomisinin zaafı o yıllarda ortaya çıkmaya başlamıştı. Yani Japonya'daki tasarruf fazlası ABD'ye gidiyor, ABD de hem tasarruf açığını, hem de bütçe açığını büyük ölçüde Japon kaynaklı finanse ediyordu. Bu yüzden 1980'lerin ortalarında, Japonya'nın ekonomik politikaları ABD'nin tam tersiydi: Japonya'da sıkı maliye buna karşın gevşek bir para politikası uygulanırken, ABD'de arz yönlü politika adı altında, sıkı para politikası ve gevşek maliye politikası uygulanıyordu. İşte şimdi dünyanın artık yeter dediği neoconların yüksek faiz ve güçlü dolar politikası o zamandan miras kalmadır. Ancak gittikçe değerlenen dolar ABD ihracatını da engellemeye başlamıştı. Nihayet Eylül 1985'te ABD Hazine Müsteşarı James Baker, gelişmiş ülke ekonomi bakanlarını Manhattan'daki Plaza Hotel'de topladı. Doların değerinin düşürülmesi konusunda mutabakata varıldı. Ancak yen de değerlenecekti. Plaza Anlaşması'ndan sonra yen değerlendirildi, doların değeri düştü. Japon malları dünya piyasalarında pahalandı. Bunun sonucu Japon ekonomisinin durgunluğu idi. Güçlü yen mali piyasalarda da şişkinliğe yol açtı. Japon ekonomisi eksi büyürken mali piyasalardaki balon da artıyordu. Japon borsası beklendiği gibi, ama ancak, 1990 yılında çöktü. 1985'ten 1990'a kadar olan beş yılda kamikaze ekonomisi balon ekonomisine dönüşmüştü. Japonya'nın durgunluğu ABD'nin katlanacağı bir şey değildi. 1995'te Greenspan, doların değerlendirilmesi için ters plaza anlaşmasında ısrar etti. Karşılıksız ama değerli dolar politikasına sanıldığı gibi Bush değil, Demokrat Clinton geçmiştir.

Şimdi Demokrat Obama bunu telafi edecek. Ama yine bir sorun var: Japonya. Bu süreçte doların değeri düşerken, aynı oranda, yen değerlendirilmemeli. Bu dengeyi sağlamak çok zor. Japon ve ABD sanayii birleşecek. Başka çare yok gibi. Bunun da herkes için çok çarpıcı sonuçları olacağı açık.

Japonya, krizi aşmak için en önemli oyuncu ama küresel uzlaşma gereği –kısa vadede- elindeki Amerikan varlıklarını etkin –küresel uzlaşmanın gereği- kullanmazsa ve süreci okuyup ABD ile teknoloji ve sanayi alanında da –orta vadede- işbirliği yapmazsa Obama'nın değişimi yarım kalır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

“Aklın karamsarlığı, iradenin iyimserliği”

Cemil Ertem 11.11.2008

Tam yetmiş yıl oldu. 9-13 Kasım 1938 tarihi, Almanya'da faşizmin yalnızca soykırımla ayakta durabileceğini bize göstermiştir. 9 Kasım 1938 gecesini, Nazi soykırımının başlangıç tarihi olarak kabul edilir. Almanya, Polonyalı Yahudileri 1938'de sınır dışı etmeye başladı. Polonya tarafından da kabul edilmeyen bu insanların çoğu, iki ülke arasında, açlık, soğuk ve hastalıklardan yaşamlarını yitirdi. İşte bu tehcirde anne ve babasını kaybeden 17 yaşındaki Hershel Grynszpan, Paris'teki Alman büyükelçiliğini basıp büyükelçinin yardımcısı Ernst Rath'ı vurdu. İşte bu, Hitler ve Goebbels'in beklediği işaretti. Sonrasını, tam bir faşist provokatör olan Goebbels halledecekti. 9 Kasım 10'a bağlayan gece her şey planlandığı gibi oldu. Büyük soykırım başlamıştı. O gece ve sonrası binlerce Yahudiye ait işyeri, ev, sinagog hatta mezarlık yağmalandı. Kaç kişinin öldürüldüğü hâlâ tartışılır. Kırılan işyeri ve evlerin camları katliam gecesine adını verdi: **Kristal Gece**. Ama o gece kaç kişinin öldürüldüğü

hiç önemli değildi. Çünkü o gece, milyonlarca insanın kırımının başlangıcıydı. Ayrıca o gece görüldü ki, tehcir soykırımın kardeşi, ilk adımdır. Tehcire niyetlenen, aslında soykırımı da mutlaka hedeflemiştir. 20. yüzyılın başı, ulus-devletlerin yaptığı, tetiklediği tehcir-soykırım ve savaşlarla örülmüştür. Bu aynı zamanda ulus-devletler üzerinden yapılacak sermaye birikiminin gereği idi. Ama Almanya gibi –İngiltere ve Fransa’ya göre- geç uluslaşma yaşayan bir ülkenin sancısı çok daha büyük olacaktı. Aslında o zamanın Almanya’sı bugüne, tersinden ışık tutuyor.

1929 krizi, büyük paylaşımı gerekli kılacak ve sermaye birikimini –uzun bir dönem- ulus-devletler üzerinden yapmayı tetikleyecek şartları yarattı. Şimdi ise karşımıza kapitalizm, büyük paylaşımı değil, büyük uzlaşmayı çıkarıyor. 2008 krizinin daha öncekilerden temel farkı budur. Bunu anlamak için birinci savaş sonrası Alman ekonomisine bakmak yeter.

Birinci savaş 20. yüzyılda kapitalizmin sermaye birikimini yürütecek ulus-devletleri yaratırken; onun bir yerde devamı sayılabilecek ikinci savaş da, bu ulus-devletleri yerli yerine oturtturarak, nihai paylaşımı sağlamıştır. Bu açıdan hem bu iki büyük savaş hem de bu iki savaş arası ve ondan sonra bütün olan bitenler, kapitalizmin bu temel paylaşım-sermaye birikimi sürecine bağlıdır. İkinci savaş öncesini ve savaşı tetikleyen öncü ekonomi Almanya’ydı. Sonrasını ve şimdiyi ise Amerika belirliyor. İşte yalnız buna bakmak bile (o zamanın Almanya’sı ile şimdinin Amerika’sına) bize bundan sonrasının ipuçlarını verir.

1913-1933 arası Alman ekonomisinin en büyük sorunu hızlı yaşlanmaydı.

Alman sanayii 1860’dan 1913’e kadar çok hızlı büyümüş ve bu büyüme iki sorunla karşı karşıya kalmıştı. Birincisi, hammadde sorunu. Almanya yalnızca kömür, çinko ve potasa sahipti. Oysa başta petrol olmak üzere, bakır, kalay, demir, kükürt gibi o dönemin kontrol sanayilerini ileri götürecek hammaddelerini ithal etmek zorundaydı. İkinci önemli sorun, yeni pazarlardı. Fransa ve İngiltere pazar sorunlarını sömürgeleri ile çözerken Almanya bundan yoksundu.

1929 bunalımı bu şartlardaki Almanya’yı çok etkiledi. Alman burjuvazisi için tek çözüm kalmıştı: Savaş ve diktatörlük. Bu sayede yeni pazarlar açılacak, borçlar silinecek, savaşın yarattığı devlet talebi ekonomiyi canlandıracak, işgal edilen yerlerde ulus-devletin hâkimiyetiyle yeni kaynaklara ulaşılabilecekti. Bütün bunlar için Almanlar dışında kimseye de ihtiyaç yoktu. Çünkü iç pazardan vazgeçilmişti. Yahudilerin ve diğerlerinin Alman burjuvazisinin ürettiği malları alması gerekmiyordu. Devlet gerekli talebi savaş ekonomisiyle yaratıyordu zaten. Gerekli olan tek şey ulusal birlik ve bütünlük, savaşan bir ordu ve o orduya kaynak olacak saf Alman gençleri idi. İşte bu ekonomik gereklilik 1938’deki “Kristal Gece”yi ve sonrasını yarattı.

Her ülke o dönemde krizden kendini sakınmak ve daha az zarar görmek için içe kapandı. “Milli iktisat” denen şey öne çıktı ve bir kez daha “azgelişmiş” ülkelerde de icat edildi.

İşsizliği önlemek için ulus-devletler kaynak yaratma yarışına girdiler.

Ama artık böyle olmayacak. Bu kriz sonrası ne gemlerinden boşalmış bir milliyetçiliğe tanık olacağız ne de pazar sorununu çözmek için tehcir, soykırım emri veren askerî ve siyasi liderler insanlık tarihinde belirleyici olacak. Ama milliyetçiliğin tümüyle ortadan kalkması için “iradenin iyimserliğine” ihtiyacımız var.

Bu yaptığım çıkarım kapitalizmin bundan sonra “daha iyi” olacağı anlamına da gelmiyor. Chomsky, geçen gün BBC’ye verdiği röportajda, “bu süreçten umutlu musunuz” sorusuna Gramsci’den yanıt veriyor: “Akıl

karamsarlığı ve iradenin iyimserliği değişine sığınmanın zamanı.”

Bu hafta sonu Washington’da G-20 zirvesi var. Artık bir krizden ziyade, sürekli bir işsizlik durumu ile karşı karşıyayız. Ama bu 20. yüzyılın başında olduğu gibi tek tek ülkelerin sorunu değil. Küresel bir durum ve çözümü de küresel olacak. G-20 zirvesi yeni bir IMF ve Dünya Bankası konsepti ile işe başlayacak. Ama tam burada başka bir siyasi irade gerekiyor. Gramsci’nin dediği gibi insanlık şimdi bunu arıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sermayeye sosyalizm; emeğe serbest rekabet!

Cemil Ertem 14.11.2008

Artık krizin derinliği ve süresi konusunda herkes hemfikir. Tahminler üç ila beş yıl arasında değişiyor. Bu kriz süresi tahminleri biraz kulaktan dolma bilgilerle yapılırsa da elle tutulur bir yanı var tabii; o da, bu şartlarda yeni bir mali sistemin temellerinin atılıp reel ekonomiyle ilişkisinin kurulması süresini yansıtmaması.

Yarın Washington’da başlayacak olan G-20 zirvesi kriz sonrasının, şimdiye kadar olanlardan daha kapsamlı, müdahalelerini önüne koyacak. Bugün dolar fiyatından küresel ekonomiyi ve ticareti belirleyen emtia fiyatlarına kadar her şeyin fiyatı geçici ve bir kriz dengesinin üzerinde duruyor. Bu denge çözülmeye başladığında, başta genel eşdeğer olan dolar ve avronun fiyatı olmak üzere, petrol gibi tüm stratejik malların fiyat dengeleri yeniden belirlenecek. Bu yapılacak zirvelerde, küresel bir finans sistemi ve onun denetim kurumlarının oluşturulması gündeme gelecek. Bu “yeni” yapı çok geçmeden yeni bir para sistemi ve dünya parasını oluşturacak. Bütün bu yapılanma, daha önce vurguladığımız gibi, küresel “büyük” uzlaşmayı gerektiriyor. Aralarında Türkiye’nin de bulunduğu “gelişmekte olan ülkeleri” de kapsayan küresel-tarihsel bir uzlaşma 2008 krizinin kabuk değişimini başlatacak.

Obama iktidarı bu uzlaşmaya bağlı olarak yeni ekonominin adımlarını atacağı gibi, dış politikasının da çerçevesini belirleyecek.

Bu açıdan IMF, Dünya Bankası gibi kurumların var olan yapıları ve yürürlükteki politikaları şimdiyi ve geleceği değil, eskiyi ve geçmişi yansıtıyor.

Kapitalizmin bundan sonraki yönelimi küresel uzlaşma zeminine oturacağından ona muhalefet de kapitalizmin bu yeni biçimine karşı şekillenecek. Örneğin şimdiye değin, özellikle azgelişmiş ülkelerde, devlet ekonomiyi ve o ekonominin iktisat politikasını belirlemekle kalmıyor; iktisadi politika alternatifleri de, muhalifler tarafından, devlet odaklı olarak tasarlanıyordu. Örneğin planlama deneyimleri bunun çok somut örneğidir.

Bir tek Latin Amerika burada, aksi yönde, özgün bir örnek oluşturur.

Latin Amerika’da devlet değil, toplumsal muhalefetler iktisadi politika alternatiflerini çıkarmıştır. Bu yüzden Latin Amerika’da bir “planlama” deneyimi yoktur. Bu tarihsel olgu Latin Amerika’da neoliberal politikalara karşı sol iktidarların şansını, kriz sonrası öne çıkarmaktadır. Çünkü bu ülkeler kriz sonrası, kıta çapında alternatif bir ekonomiyi yaratacak potansiyeli ve toplumsal mücadele geleneğini barındırıyorlar.

Kriz sonrası çok hızlı bir serbestleşme ve bütünleşmenin yaşanacağı Türkiye-Ortadoğu-Kafkasya alanı ise yalnızca yeni küreselleşmenin dayatacağı deregülasyon çerçevesini genişletecektir. Önümüzdeki dönem regülasyonun ulus-devleti dışarıda bırakacak; ama kamuyu öne çıkaracak şekilde ve küresel düzlemde gündeme geldiğini göreceğiz. Devletin ekonomideki etkinliği için deregülasyon süreci izlenirken devletin ekonomideki yerini alacak hızlı bir kamusallaşmayı, insanlık zorunlu olarak öne çıkaracaktır. Bu düzlemde, etkin kamu hizmetlerinin ve düzenlemesinin yer alacağı bir yeniden düzenleme alanı olacaktır.

Sermayenin bir yağma mekanizması olarak değil, gerçekten bir toplumsal ilişki mekanizması ve kapitalizmin küresel çarkını döndüren, ayrıca sürekli enerji üreten bir motor gibi çalışması için, ulus-devlet dışında yeni bir küresel kamusal düzenleme iktidarı bu kriz sonrası yaratılacaktır. Ama bunun için dünyanın geri kalmış bölgelerinde piyasa mekanizmasının doğru çalışmasını önleyen tüm yapılar hızla tasfiye edilecektir.

Örneğin Türkiye’de tarım arazilerinin miras yoluyla bölünmesini önleyen bir yasa yakında çıkacak. Bu verimli ve teknoloji yoğun bir tarım için bir adım ama bu adım, Türkiye’de “adamakıllı” bir kapitalizmin zamanının geldiğini de gösteriyor.

Benzer şeyler çok yakında Ortadoğu’da da olacak. Bu düzenlemelerin bundan sonra çok hızlı olacağından kimsenin şüphesi olmasın. Ancak tam burada, aslında bir toplumsal güç olan sermayenin, kamusal alanlara ve yapılara kayması ve giderek kamusallaşması dinamiği ve diyalektiği de, aynı tarihsel süreçte, eş anlı olarak, devreye girecektir. Bu, emeğin –ama her düzeyde ve her biçimde- küreselleşmesiyle birlikte olacaktır. Bu olgu emeğin sermayeye karşı pazarlık gücünü, gerçek anlamda, ortaya çıkaracağı gibi açık –devlet denetimden ve baskısından uzak- bir emek piyasası da yaratacaktır. Yani yalnız işkolunda geçerli ve arkaik sendikacılık tarihe karışacağı gibi, dünyanın her yerinde aynı düzeyde, ücret ve çalışan haklarının hedef olacağı yeni bir sendikal mücadele alanı oluşacaktır. Örneğin Kenya’daki mühendisle İsveç’tekinin ücret ve sosyal hakları eşitlenecektir. Bu, emeğin fiyatının küreselleşmesi demektir. Bakırın fiyatı nasıl her yerde aynıysa emeğin de aynı olacaktır. Yalnız bu, ulus-devletleri küresel sermaye dışında da gerileten bir siyasi irade ve mücadele ile olabilir. Şimdi bunun objektif şartları ortaya çıktı. Yani sermayeye sosyalizm; emeğe serbest rekabet!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizin turnu(sol)u ya da G-20’nin beklenen sonuçları

Cemil Ertem 18.11.2008

G-20 zirvesi, tahmin edildiği gibi, bundan sonrasının ipuçlarını ortaya çıkardı. Kriz sonrası için iki temel varsayım vardı. Bunlardan birincisi; 1929 krizinde olduğu gibi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ilkönce kapısını kapayacağı, sonra da iç temizliğini yaparak, yeni pazarlar ve tabii maceralar aramak üzere yollara döküleceği şeklinde –çok basit olarak- özetlenebilir.

Yani kısaca, yeni bir karanlık dönem arkasından yeni bir paylaşım savaşı. Bu tezi, hem sağ taraftan hem de “sol” taraftan çok sayıda iktisatçı ve siyasetçi dile getirdi. Bu tez aslında örtülü bir beklenti ve istek de. Buna tekrar geleceğiz.

Ama G-20 zirvesiyle de ortaya çıkmaya başlayan ve kriz sonrası için, bizim de savunduğumuz, küresel kapitalizmin bundan sonraki yeni yapılanmasına gelelim:

G-8 zirvesinin, G-20 olarak genişlemesine Britanya Başbakanı Brown ilk önce, karşı çıkmıştı. Çünkü Brown, G-20 zirvesinin de, Dünya Ticaret Örgütü'nün –(DTÖ)- Seattle'da Aralık 1999'da uğradığı yenilgiye benzer bir yenilgiyle, kazaya uğrayacağını düşünüyordu. DTÖ'nün, 1999'daki bu çöküşü, aslında bugünkü krizin ve yeniden yapılanma zorunluluğunun, en önemli nedenlerinden birisidir. Artık dünya üretiminin önemli bir bölümünü üstlenmiş olan ve dış ticaret fazlası veren gelişmekte olan ülkeler, 1995'te imzalamaya zorlandıkları Uruguay Raundu anlaşmasından rahatsızlıklarını Seattle'da dile getirdiler. Üstelik Seattle'da, o zamana kadar olgunlaşan, çiftçilerden, öğrencilere ve sivil toplum örgütlerine kadar gerçek bir "küreselleşme" karşıtı ama küresel siyasi-sivil inisiyatif bu işlerin böyle olmayacağını çok "özlü" bir biçimde anlattı. İşte o gün, dönemin Britanya Devlet Bakanı Byers, Seattle'da ilan etti: "DTÖ, bu haliyle bitmiştir; yola devam edemez."

Aslında Byers'in ilan ettiği şey, küreselleşmenin tıkanıdığı gerçeği idi. Çünkü Uruguay Raundu'nda, yalnız ABD'nin gelişmekte olan ülkelerle sorunları ve ABD'nin tek yanlı dayatmaları yoktu. ABD'nin, AB'yi bir güç ve ekonomi olarak algılayamaması kaynaklı sorunlar da vardı ve bu durum, özellikle tarımdan başlayan bir sorunlar yumağı oluşturuyordu. Bu sorunlar yumağı, DTÖ'ye Seattle'da patladı. Sonra ne oldu; Clinton döneminde; sanal bir ABD imparatorluğu ve Bush dönemine hazırlık... Bush döneminde de, 11 Eylül 2001'de başlayan bir militarist-ulusal emperyal imparatorluk inşası adımlarının atılması...

Ama ABD açısından her ikisi de beyhudeydi. Çünkü neocon iktidarı hem ABD'de gelişen yeni teknoloji ekonomisini bastırıyordu hem de ABD ve Japonya'dan gelişmekte olan ülkelere yayılan teknoloji ve üretim atılımını yok etmek için saldırıyordu.

Neocon ekonomi-politiği, Amerikan ulus-devletinin yönetemediği her türlü küresel genişlemeyi ve gelişmeyi boğmuştur. DTÖ'de bile. Bu "Pax America'dır. Oysa kapitalizmin yeni bir Pax-Romana'ya ihtiyacı vardı. Roma İmparatorluğu'nun 700 yıl ayakta kalmasının arkasında Pax-Romana vardır. Pax-Romana militer değil siyasi küreselleşmeyi ve "diğerlerinin" haklarını tanımayı öne çıkartır. Roma İmparatorluğu, Pax-Romana meşruiyeti üzerinde asırları aşmıştır. Bu, yaygın demokratik kıtasal –hatta giderek- küresel yurttaşlık anlayışına dayanıyordu. Ama köleler dışında tabii. Şimdi kapitalizm yeni bir Pax-Romana'yı yine "köleleri" yani mülksüzleri dışarıda tutarak kurmaya çalışacak.

İşte G-20 zirvesinden çıkan en önemli ipucu budur. DTÖ'nün Seattle'da tıkanan yeniden yapılanması şimdi G-20'yi de gerçekten içine alarak devam edecek. Yeni bir IMF ve Dünya Bankası inşa edilip, en çok iki yıl içinde, ABD-AB yakınlaşması çerçevesinde, büyük küresel uzlaşığı anlatan yeni bir Bretton-Woods ortaya çıkacak.

Şimdi bize gelelim; IMF ile anlaşma yapılacak ama yeni bir anlayış çerçevesinde. IMF'nin ne kadar paraya ihtiyacı varsa bizim de o kadar var. IMF Başkanı durgunluğa giren Japonya'dan 100 milyar dolar bekliyor. Bu para bizi keser mi mesela; herkes bunu kendine sorsun. Ya da IMF Türkiye'ye çıkarıp 100 milyar dolar verir mi? Ama şunun açık olması gerekir: IMF; Türkiye'ye büyümeyi –daha da- düşürecek bir program öneremez. Önerirse yeni küresel yapılanmanın da ipini çekmiş olur.

Şimdi gelelim "dünya ulus-devletleri içe kapanacak; yeni bir faşizmler ve savaş dönemi yaşayacağız" diyenlere. Ben aslında bunun bir tespit değil, örtülü bir dilek olduğunu düşünüyorum. Bu kesimler zaten şu günlerde mesela özgürlükçü sol kesimi de, neo-faşist CHP'nin kuyruğuna takmak için, her türlü Bizans oyununa başladı. Birtakım abartılı yalan haberler yayarak bu görüşü Ufuk Uras'a bile mal etmeye kalkıştılar.

Türkiye'nin örtülü Ergenekoncular kadar örtülü neocon hayranıyla da dolu olduğunu da öğreniyoruz. Bu kriz

daha ne sürprizler çıkaracak; bekleyelim. Kriz canımızı acıtıyor ama tarihe de tanıklık ediyoruz. Acıya değer bence. Bu da krizin turnu(sol)u.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İmal edilmiş belirsizliği aşmak için...

Cemil Ertem 21.11.2008

Artık Türkiye'nin şimdi ve bundan sonra en önemli sorununun işsizlik olduğunu biliyoruz. İşten çıkarmalar başladı ve artarak sürecek. Nihayet Merkez Bankası bu süreçte "fiyat istikrarının" en önemli hedef olmayacağını anlamış gözüküyor. Çarşamba günü alınan faiz indirme kararı cari para politikasından bir sapma sayılmasa da önümüzdeki dönemde, fiyat istikrarını tek hedef, hatta slogan olarak belirmemiş "resmî" anlayışta, en azından, bir kırılma noktası oluşturuyor.

1980 sonrası hızlanan küreselleşmenin anahtar kavramlarından birisi "sürdürülebilir büyüme" idi. Bu piyasalarda hızlı bir deregülasyonla birlikte yatırım yapılabilecek alanlarda öngörülebilirliği öne çıkartıyordu. Yani tüm meta fiyatlarının piyasa mekanizmasının geçerli olduğu her yerde eşitlenmesi, yeni küreselleşmenin olmazsa olmazı idi. Fiyat yükselişlerinden doğacak enflasyon rantının, ek kaynak aktarımlarıyla, denetim dışı yerli "zengin" (burada dikkat; burjuva değil, zengin) sınıflar yaratması yeni küreselleşme yürütücülerinin, bütün bu süreçte, en önemli korkusu olmuştur. Neoliberal anlayış, bunun için enflasyonist eğilimlerle mücadeleyi daima öne çıkarmıştır. Merkez Bankaları'nın bağımsızlığı bu temel hat üzerinde inşa edilmiştir. Aslında Merkez Bankaları'nın bağımsızlığı ilkesi, bizi bundan sonraki küreselleşmeye hazırlayan ve ulus-devlete dayanan sermaye birikiminden kıtasal sermaye birikimine geçişin en önemli adımıdır.

Enflasyoncu yeniden dağıtım mekanizmaları, Türkiye gibi ülkelerde yerli egemen sınıflar tarafından, bir gelir ve servet aktarımı mekanizması olarak kullanılmıştır. Ama bu süreç, tabii ki küreselleşmenin ikinci evresi diyebileceğimiz 1980 yılına kadar sürmüştür. Küreselleşmenin ilk evresi 19. yüzyılın başlarından 1914'e kadar olan süreçte ele alınabilir. Aslında 19. yüzyılı Kondratiev'in uzun dalgaları ile anlatırsak, 1800'lerin ilk yarısında serbest rekabetçi kapitalizm doruk noktasına varır. 1849-1873 arası daralma ve dünya ticaretinin yeni krizi, daha doğrusu dönüşümü yaratma dönemidir. Bu dönemde Marx, ne yapılırsa yapılsın krizin geri döndürülemeyeceğini ve sistemin kendi karşıtını yaratacağını söylemişti. Aslında kapitalizm, bu dönem sonrası hem küreselleşmeci dönemini bitirmiş hem de kendi karşıtına değil ama ulus-devletlere muhtaç olan bir parçalanma ve yeniden yapılanma dönemine girmiştir. 20. yüzyılın başı, sembolik olarak, yeni-tekelci bir kapitalizmin başlangıcıdır. Birinci savaşla birlikte genişleyen ve 1919'da en üst noktasına gelen kapitalist büyüme, 1929'da çökerek dördüncü Kondratiev dalgasını, yeni paylaşımı, Amerikan egemenliğini, yeni sömürgeciliği, silikon vadisini ve bugünü hazırlayan sınırsız finans sisteminin temellerini atmıştır.

Şimdi üçüncü ama gerçek anlamda küreselleşme dönemine girdik. Bu süreç yine tıpkı 1850'lerde olduğu gibi geri döndürülemez bir dinamiği içeriyor.

Şimdi burada herkes bu krizden çıkmanın yollarını kendince arıyor. Ama burada Giddens'in deyimiyle bir "imal edilmiş belirsizlik" hali var. İmal edilmiş belirsizlik, çevre kirliliğini, yoksulluğu, kolektif şiddeti, militarizmi, demokratik hakların baskı altına alınmasını yeniden ve yeniden üretiyor.

1980’li yıllara kadar enflasyoncu yağma ve ulus-devlet faşizmleri bu belirsizlik halini devam ettirip, özellikle az gelişmiş ülkelerde, çarpık –geri- bir kapitalizmin egemenliğini sağladılar. 1980 dönüşümünden sonra ise hızla yayılan neoliberalizm, bu imal edilmiş belirsizlik halini güçlendirerek yoksulluğu ve militarizmi küreselleştirirken zehirli finans piyasalarıyla kendi sonunu hazırladı.

Şimdi Türkiye dâhil herkes bir çıkış yolu ararken krizi aşmak için kapitalizmin yarattığı bu “imal edilmiş belirsizlik” halinin bulutlarını dağıtmaya çalışıyor. Bu dünya için bir fırsat. Yeni küresel muhalif bir hareket şüphesiz buradan doğacak. Dünya neoliberal politikalar dışında yeni çıkış yollarını arıyor.

Kapitalizmin yürütücüleri çıkış için küresel bir uzlaşa yolunda. Yeni bir Bretton-Woods ve yeni bir para sistemi yolda. Ama aynı anda yoksulluğu ve çevre kirliliğini, militarizmi geriye itecek bir başka küresel uzlaşa da en alttan gelmek zorunda.

Örneğin Türkiye tarihinde ilk defa toplumsal uzlaşa ile oluşacak ve kendisini dünya üst-teknoloji ligine sıçratacak yeni bir ekonomik-sosyal programı konuşmaya başladı.

En “IMF ile anlaşamazsak olmazcılar” bile; “tamam IMF ile anlaşalım ama artık, işsizliği ve diğer sosyal sorunları öne çıkartan, bunlara çözüm bulan yeni bir programa da ihtiyaç var” diyorlar.

Ama bu, eskinin kirlenmiş, yüzyıldır dediklerini, yaptıklarını değiştirmemiş kurumlarıyla olmaz. Siyasi partilerden meslek örgütlerine, sendikalara kadar tümünün yenilenmesi gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Darbe olmadı; yeni “Milliyetçi Cephe” verelim!

Cemil Ertem 25.11.2008

ABD’de ikinci kurtarma paketinin, en az Bush’un paketi kadar büyük olacağı, ancak, bu paketin finans kesiminin ve bankaların aktiflerindeki işe yaramaz kâğıtları satın almak yerine orta sınıfa yöneleceği anlaşıldı. Bu kriz süreci, güç dengesini kendi lehine çevirmek isteyen kesimlerin-sınıfların derin, kapsamlı mücadelesine de sahne olacak.

Kurtarma paketleri bu mücadelenin yansıması olarak karşımızda.

Devlet hazineleri ellerindeki kaynakları kim için, nasıl kullanacaklarına biraz da bu sınıf mücadelesinin seyri doğrultusunda karar verecekler. Bush ve Obama paketleri arasındaki fark bu anlamda bir bakış açısı farklılığı olduğu kadar kriz sonrası hâkim sermayenin bileşiminin ipuçlarını da veriyor. İleri teknoloji üreten ve kontrol eden sanayileri öne çıkartacak olan Obama dönemi, buna uygun bir çıkış paketini yakında açıklayacak.

Aslında bu paketleri, bir noktadan sonra, yeni bir iktisat politikası ve buna bağlı yeni bir denge olarak da görebiliriz.

Türkiye’de ise işçi sendikaları ve sol şimdiye kadar uygulanan ve Washington Uzlaşısı kaynaklı neoliberal politikalara alternatif iktisat politikası çerçevesi öneremedi.

Çünkü artık “eski” sendikal anlayışlar geçerli değil. Bu sendikaların –ister sağ tarafta ister sol tarafta olsunlar- mücadele anlayışları ve örgütlenme modelleri hem bu krizi hem de kriz sonrasını kapsayacak, omuzlayacak nitelikte değil. “Bu krizin maliyetini üstlenmeyeceğiz”le başlayan açıklamalar da her zamanki bıktırıcı hamaset metinleri olarak karşımızda.

Şüphesiz ki bu konuda enternasyonal bir yaklaşım gerekiyor. Son ILO raporu krizde 20 milyon insanın işinden olacağını ortaya koydu. Dünyada artan işsizliğe karşı gerek yerel sendikalar gerekse ETUC gibi (Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu) kıtasal işçi örgütlenmeleri şimdilik çaresiz.

Bu yapılar mecburen ardı ardına açıklanan kurtarma paketlerindeki istihdama yönelik çerçeveyi –örtülü de olsa- destekliyorlar ve bunun arkasına da işçi sınıfının birliği gibi eski söylemler eklenince alın size neoliberal anlayışa karşı alternatif işçi sınıfı paketi...(!)

Geleneksel sendikal anlayışın bu yaklaşımının kopyasını sol partilerde görebiliyoruz.

Bu yaklaşım sanki kriz, kapitalizmin işleyişinin bir sonucu değilmiş gibi çok sığ bir yaklaşım sergiliyor.

Bu geleneksel anlayışa sahip tüm yaklaşımlarda krizin özünde kapitalizm olduğu neredeyse unutuluyor. Neoliberal politikalar ve bunların yürütücüleri krizin yaratıcısı olarak gösteriliyor; buna evet de ya kapitalizmin kendisi ve kapitalist devlet...

İşte tam burada çok önemli bir noktaya geliyoruz. Bu geleneksel yaklaşım yeni döneme uygun alternatif bir çerçeve üretemediği için krizin sorumlusu olarak yalnızca neoliberal politikaları ve onların yürütücülerini (IMF, Dünya Bankası, yerel hükümetler) gösteriyor. Ama bu krizi yaratanlarda, şimdilerde krizin sorumlusu olarak, neoliberal politik hattı, hükümetlerin yanlışlarını, IMF ve Dünya Bankası gibi Bretton-Woods kurumlarını işaret edip duruyor. Yani geleneksel sol anlayışa sahip parti ve sendikalar, dünyanın çoğu yerinde, kriz teşhisi ve kriz sonrasının çözümleri konusunda, neredeyse, küresel sermaye ile aynı şeyleri söylüyor. Ne ilginç değil mi?

Ama bu ilginç nokta aynı zamanda devletçi “sol” ve sağ anlayışın aynı yerde buluştuğunu bize gösteriyor. Çünkü her iki kesim de krizden çıkışın ve kriz sonrasındaki bekalarının devlete sığınmakla olacağını zannediyorlar.

Şimdi dünyanın her yerinde “sosyalist” partilerde, devletçi bir kapitalizm savunusu, yeni milliyetçilik olarak, hem de “sol”dan ortaya çıkacak. Ama bunun çok uzun ömürlü olacağını söyleyemeyiz. Çünkü bu çevreleri yeni dönemde kaybetmekte olan sermaye destekleyecek ve besleyecek. Bu sermaye çevreleri batınca ya da umutlarını iyice kaybedip arenadan çekilince bu besleme “sol” da ortadan kalkacak.

Şimdi bu çevreler Türkiye’de son kozlarını oynamak için harekete geçtiler. Hedefleri bir CHP, MHP, SP koalisyonu kotarmak. Bunu anlamak için CHP ve SP’deki “değişim” dinamiğine bakın. SP’nin hayli oturaklı bir bilim insanını partinin başına getirmesi (Prof. Dr. Numan Kurtulmuş) ve CHP’nin kapılarını “türbana” açması bu koalisyona hazırlıktan başka bir şey değil. MHP’deki hiçbir şeye bulaşmama ve bekleme politikası da bu hazırlığın bir parçası. Ama bu karanlık yeni “Milliyetçi Cephe” koalisyonuna geleneksel “sol”dan katılanlar da olacak. Hazırlıklarını yapmaya başladılar bile. Sendikaları, krizi de fırsat bilip, bu cepheye çekmeye çalışacaklar. Ayrıca CHP yoluyla da Alevileri bu tezgâha dâhil etmek istiyorlar. Yani “bizim Ergenekon darbe yapamadı; kriz

de var; kriz fırsatını değerlendirip bari yeni bir Milliyetçi Cephe verelim" çetesi işbaşında. İnsanı en çok "solun" bir kısmının bu faşist tezgâhın içinde olması yaralıyor. Ama ne yapalım kriz yalnız ekonomide değil.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Birleştirici seçkinler", Saadet Partisi ve Halis Toprak

Cemil Ertem 28.11.2008

Bu krizin yalnızca bir kriz olmadığı köklü bir dönüşümü beraberinde getirdiğini anladık. Yani bu kriz gelişmiş ülkelerde sermayenin kendini yenilemesinden ibaret değil.

Sermayenin yenilenmesine dönük krizler son yıllarda iktisat literatüründe, finansal krizler çerçevesinde, döviz ve bankacılık krizleri olarak ele alınmıştır. Kârları çok hızlı düşen ve yeni yapıyı omuzlayamayan kurumların yenilenmesine, hatta tasfiyesine dönük krizlerdi bunlar. Doksanlı yıllarda "gelişmekte olan ülkelerde" görülen bankacılık ve döviz-borç krizleri hem bugünkü büyük dönüşümü hazırlamış hem de şimdi yaşadığımız kriz sonrası için "gelişmekte olan piyasaları" takviye etmişlerdir. Bu açıdan, içlerinde Türkiye'nin de olduğu birçok ülke, bu krizi umulandan daha az hasarla atlatacak. Şimdi tam da Ernest Mandel'in dediği gibi yeni bir uzun dalgaya geçiyoruz. Bu kapitalizmin "son" uzun dalgasının bittiği anlamına geliyor. Bu bitişin çok önemli, soyut olmayan hemen hepimizin şu anki hayatına yansiyacak etkileri olacaktır. Tıpkı bir dünya savaşının başlaması ve kendimizi onun içinde bulmamız gibi...

Şimdiye kadar biriken ama, eskinin kurumları üzerinde var olamayacağı için, atıl duran sermaye, şimdi güçlü bir dalga olarak bütün insanlığı içine alacak bir teknolojik devrim başlatacak. Bu büyük dalga, şimdiye kadar alttan alta gelişen ve artık denetlenemeyen teknolojiyi gerçekten iktidara getirecek. Bu yaklaşım şimdiye kadar birçok bilim insanı tarafından gündeme getirildi; Marx'ın kapitalizmin dinamiklerini, küçük çevrimler (toplumsal sabit sermayenin yenilenmesi) ve sistemin teknolojik temelini tümüyle yenilenmesinden oluşan büyük krizler olarak görmesini, hem Marx'ı takip edenler hem de diğer okullardan gelen iktisatçılar geliştirmişlerdir. Kondratiev'in uzun dalgaları, Mandel'in *Geç Kapitalizm*'i ve nihayet Alvin Toffler'in *Üçüncü Dalga*'sı bu genel tespitten hareket eder. Aslında Toffler'in geliştirdiği teori çok önemli kavramsal açılımlar da getirerek kuru bir iktisat anlatısının ötesine geçer. Toffler, bütün bu krizler tarihini üç temel akımda toplar; birinci akım, organize tarıma geçiş; ikinci akım, sanayileşme ve üçüncü akım ise bilgi toplumdur. Şimdi bu şemayı çok indirgemeci hatta statik bulabilirsiniz; ancak Toffler öyle ayrıntılara girer ve öyle kavramlar ortaya atar ki "işte tam da bu" dersiniz. Örneğin sanayi toplumunun temel yönetici dinamiğini anlatan "birleştirici seçkinler" (integrator elite) kavramı bugün bize çok şeyi anlatıyor. Bu "bütünleştirici-birleştirici seçkin"ler sanayi modernleşmesinin yarattığı yönetici ve asalak bir kast olarak karşımıza çıkar. Farklı üretimleri birleştirerek bu üretimlerinin temel dinamiklerini ve buna uyacak siyasi oluşumları "yukarıdan" yaratırlar- idare ederler.

Bilindiği gibi Türkiye bu yönetici seçkinlerin, her düzeyde at koşturduğu bir ülke olmuştur yıllardır. Geçen yazıda, bir CHP-MHP ve SP ittifakı olasılığından bahsetmiştim. Bu tabii hemen olabilecek bir şey değil; bir eğilim ve süreçtir. Burada CHP-MHP ve SP yetkililerinin biraraya gelip konuşması da gerekmez. Hatta onların haberi son ana kadar olmaz. Her şeyi bu yönetici seçkinler ayarlar.

Bu yazı üzerine Saadet Partisi Genel Başkan Yardımcısı Sayın Ahmet Demircan aradı ve böyle bir şeyin, hiçbir zaman söz konusu olmayacağını söyledi. Ahmet Demircan, 28 Şubat sürecinde hükümette yer alan isimlerden biriydi. Demircan, artık Saadet Partisi'nin 28 Şubat sürecinden gereken dersi çıkardığını ve "statükocu" güçlerin karşısında olduğunu, artık yalnız ve yalnız demokrasiden yana bir politik hat izleyeceklerini söyledi. Yani bizim CHP ve MHP ile işimiz olmaz demeye getirdi. Ama şimdi bu, Toffler'ın "birleştirici seçkin"lerinin eski sanayi ekonomisine uygun içe kapalı bir Türkiye doğrultusunda böyle bir ittifaktan vazgeçecekleri anlamına gelmez. Her türlü komplo ve olasılığı değerlendirecekler.

Bu "birleştirici seçkin"ler aynı zamanda burjuvazinin kendi içindeki servet aktarımının aracılığını da yaparlar.

Önceki gün Halis Toprak bir basın açıklaması yaptı. Basın görmedi. Görmez de zaten; çünkü 2001 krizi bahanesiyle Toprak Holding'in varlıkları bu "yönetici-birleştirici seçkinler" tarafından yağmalanıp, o sıra hâkim olan burjuvaziye teslim edildi. Toprak Holding'in yağmalanması çok önemli bir olaydır. Çünkü Halis Toprak, yatırımlarını doğuya (memleketi olan Diyarbakır'a) kaydırmaya başlamıştı. Yani Halis Toprak'ın, hem kendilerini tehdit edecek büyümesine katlanamadılar hem de henüz doğuya yatırım yapmak zamanı, birilerine göre, gelmemişti. Aynı şekilde 28 Şubat sürecinde Saadet Partisi'nin tasfiyesi de bugünü anlatan önemli bir kırılma noktasıdır. Şimdi doğuya yatırım yapma ve demokrasi zamanı. Bu işe yaramaz "yönetici seçkin"lerin iplikleri de pazara çıkacak. Çünkü insanlık "sanayi toplumundan" bilgi toplumuna geçiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu krizde Türkiye'nin sorusu ve fırsatı

Cemil Ertem 02.12.2008

Şimdi artık yavaş yavaş esas meseleye geliyoruz. Türkiye bu esaslı dönüşümü nasıl karşılayacak; bütün bu süreci hükümet krize karşı önlem aldı ya da almadı sığılığında sürdürecektir miyiz? Şimdiye kadar olan biten bunun, ne yazık ki, böyle olacağını gösteriyor. Bu kriz sonrası dünyanın "zenginler" listesi yeniden belirlenecek. 21. yüzyılın yeni sınırları, yapıları, kurumları belirlemeye başlayacak. Bu kriz bittiğinde soracağımız sorular da değişecek. Örneğin çok değil 20 yıl kadar önce hangi ülkeler gelişmiş sorusunun yanıtı çok netti. Hatta bazı ülkeler neden gelişmiş bazıları da azgelişmiş diye sorulduğunda verilecek "teorik-tarihsel" yanıtlar da az çok belli idi. Şimdi birinci sorudaki ülkeleri bir kerede seller sular gibi, atlamadan pek sayamıyoruz. Doğu Asya ülkelerinin son yirmi yıldaki dönüşümü çok çarpıcı derslerle dolu. Bu kriz sonrası karşımızda dev ve gelişmiş bir Asya olacak.

Türkiye yıllardır Japon kalkınmasını tartıştı durdu. Doğal kaynaklar açısından dünyanın en yoksul ülkesi nasıl oldu da dünyanın ikinci büyük ekonomisi hatta ondan öte teknoloji yaratıcısı oldu diye. Bu konuda sayısız makale, tez, hatta kitap vardır. Ama bunlardan çıkan bilimsel sonuçlara herkes burun kıvrırdı. "Orası Japonya bizimle aynı olur mu" dendi durdu. Oysa kaynakların kıt olduğu, nüfusun hızla arttığı bir toplumda yapılacaklar bellidir. Her ülkenin koşulları değişiktir ama doğal kaynakların olmadığı, sanayileşmenin ıskalandığı bir toplumda ilkönce tarım en önemli sektör olur. Eğer siz tarım ve toprak reformunu zamanında yapıp herkesin karnını doyuramazsanız geçmiş olsun. Türkiye işte bunu yapamadı. Japonya'nın sanayileşmesinin arkasında 1868 Meiji reformları vardır. Meiji reformlarıyla gerçekleşen toprak reformu sayesinde tarımda etkin, uygun ölçekte işletmeler yaratılmıştır. Bu önemli miktarda tarımsal ürün artışı demektir. Japon toplumu dışa kapalıydı

ancak ekonomisi hızla dışa açılacak potansiyelleri taşıyordu. Meiji reformları bu açıklığı tarımsal ürünlerde hızla arttırdı. Tarım, tarım dışı ekonomiye 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar kaynak aktardı. Japon sanayileşmesi, tarımdan elde ettiği net tasarrufları ve insan gücünü çok etkin kullanarak var olmuş ve gelişmiştir. Japon sanayileşmesinin ikinci önemli dinamiği de KOBİ'lerdir. Kapitalizmin hızla geliştiği tüm ülkelerde küçük ve orta boy işletmeler sermaye temerküzüne yenilmiş ve kapitalizmin gelişmesine bağlı olarak hızla ortadan kaybolma eğilimi göstermiştir. Oysa Japonya'da böyle olmamıştır. 1908 yılında yapılan ilk sanayi sayımında KOBİ'lerde çalışan işçi sayısı ile 1958'de yapılan sayımdaki işçi sayısı aynıdır. Yani Japon kapitalizmi, şimdilerde gündeme gelen, esnek üretim anlayışını ta başından beri uygulamıştır. Büyük sanayi kuruluşları işletme dışında yapılabilecek tüm işleri uzun vadeli anlaşmalarla KOBİ'lere vermişlerdir. Böylece emek ve teknoloji verimliliği hızla yaygınlaşmış ve emek-teknoloji verimlilik düzeyi düzenli olarak –birlikte- artarak toplumun üretim olanakları eğrisini yukarı taşımıştır.

Tabii bunun dışında Japonya 1895'ten başlayarak Tayvan, 1905'ten sonra da Kore'yi boyunduruğuna alarak bu ülkelerdeki tasarruf fazlasına da el koymuştur. Demek ki hiç doğal kaynağı olmayan, depremlerden habire sallanıp yıkılan bir ada ülkesi, "tarihsel-ortak bir akılla" kalkınmıştır. Bu aklın üç temel direği var: Birincisi tüm ada halkının karnını doyuracak toprak ve tarım reformu. Türkiye, cumhuriyeti kurdu ama uçsuz bucaksız tarıma elverişli topraklarını verimli kullanacak tarım reformunu yapabildi mi; hayır. Hammurabi bile bu topraklarda sulamayı, drenajı, toprakları verimli kullanmayı binlerce yıl önce o ünlü Hammurabi Kanunları ile sağlamışken Türkiye, hâlâ aynı topraklarda –GAP'ta- verimsiz arazi bölüşümünü ve toprağa suyu basıp çöl yaratma akılsızlığını sürdürüyor. Japonya'da Meiji reformlarının ilk işi toprağı aileler arası eşit ve tarıma uygun ölçekte dağıtıp, sulama ve drenaj kanallarını yapmak olmuştur. Türkiye şimdi anladı ki GAP ancak tarım reformuyla GAP olur; Kürt sorununun kökeninde bu vardır. İkinci temel direk; teknoloji üretecek anti-tekel yapılanmadır. Türkiye ise ancak bu krizle birlikte KOBİ'lerin önemini anlamaya başlıyor. Üçüncü adım ise dışa açılma ve pazar yaratmadır. Şimdi tam 85 yıldır bunları yapamamış, yağmacı bürokrasiyle işbirliği yapıp bu toprakları yağmalamış bir egemen blok var karşımızda. ***Bu yağmacı blok bu kriz sırasında ve sonrasında küresel yeniden yapılanma ile birlikte çözülecek mi? İşte bu, Türkiye'nin şimdiki sorusudur.*** Bunu eskinin "azgelişmiş" şimdinin "gelişmiş" ülkeler yaptı. Japon sömürgesi olan Kore, Britanya'nın kırı olan İrlanda, böyle kriz dönemlerinde, "eski" uzlaşmaz ve sırtlarına bir kene gibi yapışmış "egemen blok"larından kurtulup "toplumsal bir mutabakatla" yeni bir döneme adım attılar. 1960'larda dünyanın en fakirleri olan bu ülkeler, şimdi krizde, kimseye muhtaç olmadan güçlü yeniden yapılanma programları açıklayabiliyor. Şimdi Türkiye'nin önünde bu fırsat var. Kapitalizminden fırsat olur mu demeyin; Kapitalizm, –ama adamakıllısı- yeni adil-eşit ve özgür bir toplumun anasıdır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Değişen CHP değil, devlet!

Cemil Ertem 05.12.2008

Şimdi herkes Baykal'ı ve CHP'yi şaşırarak –CHP'liler de dahil olmak üzere- izliyor; anlamaya çalışıyor. Türban açılımını herkes anladı gibi oldu; ama arkasından gelen tek parti dönemi eleştirisi bu meselenin öyle seçimler için yapılan bir oportünizm manevrası olmadığını ortaya koydu. Daha dün kadar kendisini "Ergenekon Terör Örgütü" avukatı ilan eden, Kürt sorunu konusunda "dışkı yedirmek" ve operasyon "çözümleri" kadar kafasını çalıştıran Baykal, birden bire bu ülkedeki "en liberalleri" bile kışkırtacak açılımı yaptı. Şimdi gerçekten bu ülkede okuma-yazma düzeyinde mürekkep yalamışlığı olan herkese sormak istiyorum. Bütün bunlar Baykal'ın

ya da ona bu akılları veren "becerikli" İstanbul il başkanının işi midir? Yani oportünizm deyip geçmeyin; bu siyasi bir deyimdir ve Türkçeye öyle basitçe "fırsatçılık" diye çevrilemez. Oportünistler derin siyasetçilerdir. Churchill mesela. Hatta Baykal'ın üstü örtülü eleştirdiği İsmet İnönü'de böyle "derin" bir siyasetçidir. Yani Baykal istese de "oportünist" olamaz. Peki, Baykal'a –geçin "becerikli" il başkanı hikâyesini- bu akılları kim verdi? CHP devlet partisidir; sivil değildir, militarist ve bürokrattır. Türkiye devleti, artık öyle beş yıllık kalkınma planları gibi kısa vadeli perspektiflerle, dev bir tsunami gibi üzerine gelen küreselleşme dalgasını karşılayamayacağını biliyor.

Avrupa Birliği, Asya ve tabii ki Amerika'nın yeniden ama geometrik bir hızla yapılanmasını karşılayacak, "eksen devlet" pozisyonunu koruyacak ve bölgedeki yeniden yapılanmada aktif rol alacak bir Türkiye, "dışkı yedirmek" dışında vizyonu olmayan kalın kafalı siyasetçilerle erir gider. Şimdi bu durumu, birileri Baykal'a anlattı. (O birilerini gerçekten takdir ediyor; kutluyorum. Baykal'ı ikna eden "kamu çalışanı" arkadaşların çok derin siyaset, ekonomi ve tarih bilgileri olduğunun dışında yetişkin psikolojisi, gerontoloji, pedagoji uzmanı olduğundan adım gibi eminim)

Neyse özetle buradan şu sonuç ortaya çıkıyor ki; Türkiye devleti, Obama ile birlikte gelen yeniden yapılanmanın bölgedeki (burada bölge derken, Avrupa-Asya dinamiğini kastediyorum) aktif yürütücüsü olacak. Bu açıdan AKP'nin bir kazaya uğraması durumunda yerine ikame edilecek partinin "saçmalamaması" gerekiyor. Yani ABD'deki "Demokrat" "Cumhuriyetçi" farkı kadar fark ancak tahammül edilebilecek aralıktır.

Robert Mundell Türkiye'ye geldi geçen hafta. Mundell'i yalnızca iktisatçıların takip etmesi bence büyük kayıp. Mundell'in hem Türkiye'de söyledikleri hem de daha önce ısrarla söyledikleri bugün daha anlamlı. Mundell, öteden beri kapitalizmin en önemli sorununun bir "genel eşdeğer" sorunu olduğunu söyler. Yani Keynes'in Bretton-Wood's'ta önerdiği bir dünya merkez bankası ve dünya parası sistemi Mundell'in teorisinin temel taşıdır. Şimdi Mundell Türkiye'ye geldiğinde, "dalgalı kur sistemini bırakın" gibisinden şeyler söyledi. Tabii, "biz sabit kurdan neler çektik, bu dalgalı kur onun bir adım ilerisi, bu adam ne diyor" diyenler oldu. Ama esas olarak Mundell, ilkönce kıtasal para sistemini (birden bire dünya çapında tek bir para sistemine geçmek zor olacağı için) sonra da kapitalizm için bir genel eşdeğer-para sistemi önerir. Şimdi zaten bu kriz ortaya çıkardı ki, kapitalizmin bundan sonraki ilk işi, yeni bir para sistemi inşa etmek. Altın standardı ve hegemon-emperyal devlete dayanan kaydî para sistemi tarih oldu. Bu eşğin ve Mundell'in teorisinin artık "yapılabilir" olmasının yalnız ekonomik sonuçları olmayacak. Bu, çok hızlı siyasi bir dönüşümün başlangıcı da sayılmalı. Tony Blair, Irak meselesinde Bush'un kuyruğuna takılmadın önce 'Üçüncü Yol' konusunda anlamlı sözler ederdi. Şöyle demişti: "Yeni İşçi Partisi, ne eski sol ne de yeni sağdır. Aksine, biz yeni bir ilerleme yolu sunuyoruz, merkezden gelen ancak vaat ettiği değişime bakıldığında tepeden tırnağa radikal bir yol sunuyoruz." 1997'de Britanya'da bu anlayış iktidara geldiğinde Almanya'da Schröder ve ABD'de Clinton dönemi başlamıştı. Şimdi kapitalizmin bu yeni aşaması, ekonomik olarak Mundell'in söylediklerini, modernleşme ve yeniden yapılanma anlamında Giddens'in teorisini ve yönetim perspektifinde ise Blair, Brown, Schröder, Clinton ve nihayet Obama'nın anlayışını ve getirdiklerini alacak. Bu açılım, hem yeni hem de biraz şimdiye kadar kotarılp ama açığa çıkmayan bir anlatıyı ifade ediyor. Belki bunu liberal-küreselleşmeciler merkez "sol" olarak ifade edebiliriz. (Rutelli-2003)

Burada liberal-sol anlayış dünyada öne çıkacak; bu kaçınılmaz.

Türkiye'nin (devletin) kapitalizmin bu "yeni" yönelimi doğrultusunda tahkim edilmesi, geleneksel kurumlarının ve partilerinin yeniden yapılanması kaçınılmazdı. İşte oluyor. Hem de en "merkez" olandan, CHP'den başladı. Hiç şüpheniz olmasın CHP'deki değişime yakında "devlet" medyası da ayak uyduracak. "Liberal" ve "demokrat" kesilecekler; baştan ayağa...

Peki, bu “yeni” duruma siyasetin diğ er oyuncular  ne yan ıt verecekler? Yerimiz kalmadı ama hemen AKP için söyleyelim ki; gerçek demokratikleşme ve AB  izgisi dışında seçeneği kalmadı. Bu konuya devam edeceğiz...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yalan yanlış ekonomi haberleri  zerine...

Cemil Ertem 09.12.2008

Epeydir, yani bu küresel kriz “resmen” ortaya çıkmadan çok önce, bir ekonomi muhabirliği yüksek lisans programının gerekliliğini anlatmak için çabalayıp duruyorum.

Bunun için en son İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi dekanı Sayın Suat Gezgin Hoca’yla konu mu tuk. Suat Hoca bunu bizden önce d   nm   tabii; bu alandaki eksikliğin farkında. Yakında, birçok konuda öncü olan İ  İletişim Fakültesi’nin bu adımı atacağından eminim. Ama gerçekten özellikle  u günlerde ortaya çıkıyor ki; ekonomi muhabirliği hatta editörlüğü ve –kızmasınlar ama- ekonomi müdürlüğü yapan birçok arkadaşımız temel ekonomi bilgisinden, iktisat tarihinden ve temel iktisat teorilerinden habersiz meslekleri yapmaya  alı ıyor. İletişim fakültelerinde iktisat dersleri yetersiz ve önemsenmiyor. Buralardan mezun olan çocuklar bırakın iktisat tarihinin ayrıntılarını, kriz ve büyüme teorilerini ekonominin temel kavramlarından bile habersiz. Örneğin bir ekonomi haberini GSY H diye ba layıp GSMH diye bitirebiliyorlar. Yani GSY H ile GSMH arasındaki farkı bilmiyorlar.

Şimdi  u günlerde kriz haberleri, yorumları havada u u uyor. Ne yazık ki, bunların bir kısmı manipülasyon bir kısmı da kulaktan dolma sığ ve yanlış bilgilerin ürünü. Doğru bilgi çok az.

Her kriz dönemi aynı zamanda bir kapı madır. Kapitalizmin her krizinde büyük çoğunluk kaybeder ama her zaman kaybedenlerin kaybettiğini kendi hanesine yazan bir azınlık olmuştur. Bu, eskiden büyük sava larla, toplumsal kalkı malarla oluyordu.

Şimdi ise “devletin ideolojik aygıtları”, medyanın yaygın gücü ve iktidarların yönlendirmesi i ba ında.

Son iki aydır bu konuda o kadar çok örnek var ki; ama ben yalnız iki tane örnek vereceğim. Bu iki örnek  u sıralar Türkiye’de bu kriz üzerinden neler yapılmak istendiğini de size anlatacak.

Birinci  rneğimiz Deutsche Bank Raporu. Deutsche Bank, geçen ay yayınladığı ve ilk önce Avrupa ve Amerika basınında ve sonra da “bizim” basınımızda yer alan – zerine atlanan diyelim- raporunda Türkiye’nin hemen 90 milyar dolara ihtiya ı olduğu belirtiliyordu. Yani Deutsche Bank, Türkiye’de reel sektörün dış borçları konusunda abartılı bir yorum yapıyordu. Sonra hemen Merkez Bankası açıkladı, “Türkiye’de özel sektörün kısa vadeli borcu 47 milyar dolar civarında” diye. Şimdi burada şöyle bir ayrıntı var: Birincisi  zel sektör borçlarının toplam dış borç stoku içerisindeki payı 190,5 milyar dolar ile yüzde 67’dir. Ancak bu borç stokunun yüzde 25’i kısa vadeli borç niteliğindedir. İkincisi bu kısa vadeli borçlar içerisinde bankaların dış borç stoku 19,9 milyar dolar ile yüzde 41,5 paya sahiptir.

Türkiye’de finansal olmayan kesimin –reel sektörün- kısa vadeli dış borcu 27 milyar dolar civarındadır. Eğer siz

burada uzun vadeli 190 milyar borçtan banka kesimini düşüp reel sektörün toplam borcuna ulaşır –ki bu 96,7 milyar dolardır- Türkiye’nin 90 milyar dolara ihtiyacı var; yoksa batıyor dersiniz hileli yönlendirme yani manipülasyon yapıyorsunuz demektir. Bu manipülasyonu ilk defa *ATV Haber* ortaya çıkardı. Sonra bir yerlerden duyduk ki Deutsche Bank yetkileri Ankara’da “biz aslında bunu demek istemedik; basın çarpıtmış raporumuzu” turuna çıkmışlar. Deutsche Bank’ın bu kadar açık kriz fırsatçılığı yapmasına gerek yok. Zaten Türkiye ile ilgili stratejisini herkes biliyor. İş Bankası’ndan, bu krizde bile kâr eden, bazı ileri teknoloji firmalarına kadar birçok önemli şirket Deutsche Bank’ın ilgi alanında.

İkinci manipülasyon ekonomi haberi örneğimiz ise *Reuters* kaynaklı.

Bu haberde özetle IMF’nin Türkiye için sıfır büyüme öngördüğü ve programı da ona göre biçimlendireceği şeklindeydi. Bu haberi mesela bazı gazeteler –hem de manşetten- IMF Türkiye’den 2009’da sıfır büyüme istiyor diye verdiler. Şimdi IMF hiçbir zaman, anlaşma yapacağı bir ülkeye, şu kadar büyüün ya da büyümeyin demez. IMF programlarının temel değişkenleri gelirler –vergiler-, giderler –harcamalar-, borçlar, ve rezervlerdir. IMF bunlar üzerinden öngörü ve öneri getirir. IMF başından beri iki tür dengesizlik üzerinden program yaptı. Eğer ülkedeki altın ve döviz rezervleri endişe verici bir şekilde azalıyorsa bu geçici dengesizliktir. İkincisi ise tüm makro dengelerin bozulduğu iç ve dış fiyat farkının dış fiyatlar aleyhine arttığı sürdürülemez durum dengesizliği. İşte bu ikinci sürdürülemez dengesizlik durumunda IMF şimdiye değin iki operasyon öneriyordu: Birincisi devalüasyon; artık bunu öneremez. Çünkü dalgalı kur sistemi var. İkincisi ise kamu maliyesinde ve gelir dağılımında anti-enflasyonist radikal önlemler. Artık bu IMF kaynaklı stabilizasyon programları geçerli değil. IMF’de bunu biliyor. Yani harcamaların kısıldığı, gelir dağılımının çalışanlar aleyhine süratle bozulduğu bir ekonomide, küresel kriz sonucu dış pazarlar da daralmışsa, reel sektör dış borçlarını nasıl öder? Bu soruyu, hiç şüphesiz olmasın, IMF iktisatçıları soruyor. Ama yönlendirilmiş hileli haber yapma meraklısı ekonomi müdürleri sormuyor. Türkiye’nin 2009’da sıfır büyüme yapması demek; eksi büyüme anlamına gelir. O zaman enflasyon zaten yüzde 15 olmaz. Bunu da mı düşünemediniz?

Sonuç olarak IMF’nin elinde –artık- Türkiye gibi ülkeler için somut bir program yok. Mecburen hükümetin orta vadeli çerçevesine uyacaklar. Birde bu tür yalan haber yapmanın etiğine değinmek istiyorum. Mesela bu yalan haberleri yapanlar biliyor mu acaba; “Türkiye 2009’da eksi büyüme yapacak; o zaman tasarruf için şu kadar işçi çıkartalım” diyecek, kendileri gibi, bir yığın cahil şirket yöneticisi olduğunu... Neyse iyi bayramlar; ama yalansız dolansız...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anarşist çocuklar, endüstri solcuları ve devletleri...

Cemil Ertem 12.12.2008

Yunanistan’da olan olaylar küresel krizin, hiç şüphesiz, yeni bir aşamasıdır. Bu kalkışmaya kadar herkes herhalde kriz manzarası olarak, başını ellerinin arasına almış borsacıları, işlerinden çıkarılmış bankacıları, sarı sendikalardan umudunu kesmiş otomotiv sektörü işçilerini göreceğini zannediyordu. Ama işte krizin asıl manzarası budur. Küresel emperyal yönetimin maddi işleyişini en iyi anlatan düşünürlerden olan Foucault “polis demek her şey demektir” der. Polis, yasama, devletin ekonomik gücünü temsil eden kurumlar ve ordu ile birlikte hem o anki statükoyu temsil eder hem de onu, maddi bir güç olarak, korur. Bu yüzden Yunanistan’da başlayan ayaklanmada polis kurşunuyla ölen genç çok şeyi anlatmaktadır.

O son krizin vurduğu "herkeştir" aslında. Detroit'deki otomotiv işçileri, Berlin'deki beyaz yakalıları, Gebze'deki metal işçisi, dünyanın her herhangi bir yerinde işletmesini kapatan çaresiz adam; ama kriz mağduru herkes. Yunanistan'da olan biteni açıklamaya çalışan –sol ve sağ taraftan- herkes iki şeye vurgu yapıyor: Birincisi –ki bu; Karamanlis hükümetinin ve sağın resmî görüşü- bu olayları çıkartanlar yağmacı ve fırsatçı gençler; bunları PASOK ve onun solundaki radikaller kullanıyor. İkinci –vurgu- görüş ise geleneksel soldan geliyor ve bunlar da Yunanistan'ın faşizme karşı direniş geleneğini hatırlatıyorlar. Yalnız bu direniş geleneğine vurgu yapan eski "solcuların" çoğu bu gençlerin birdenbire nereden çıktığına akıl sır erdirmiş değil. Kendi partilerinden ya da örgütlerinden olmayan bu çocukları tıpkı iktidar partisi gibi başıboş, şiddet meraklısı lümpenler olarak nitelendiriyorlar.

Oysa olan biten, ne birkaç yüz yağmacı gencin muhalefet tarafından kullanılması ne de o anlı şanlı Yunan direniş geleneğinin hortlaması.

Olan, spontane ama son derece bilinçli yeni bir küresel siyasi hareketin ilk adımlarını atmaya başlamasıdır. Bunun eski ulus-devlet sınırları içine politik yaşamını sıkıştırmış solla hiçbir alakası yok. Bundan dolayı olaylara katılan gençlerin çoğu kendilerini "anarşist" olarak tanımlıyorlar. Yani hiç sorgusuz "otoriteye" karşılar. Bu otorite, solda da olsa karşılar sağda da olsa karşılar. Devlet egemenliğine ve sınırlara karşılar. Bundan dolayı Yunanistan kalkışması yalnız Karamanlis hükümetini hedef almıyor; çok daha ötesini anlatıyor. Bugün Yunanistan'da PASOK'un solundaki muhalefet önemli bir –yüzde 15'e yaklaşan- oy oranına sahip. Ama bu kalkışma Karamanlis hükümetini hedef aldığı gibi, PASOK'u ve onun solunu da hiç takmıyor. Dolayısıyla bu durum, çok yeni ve sistemin tümünü hedef alacak kadar ciddi.

Dolayısıyla görüyoruz ki ve bu küresel kriz ortaya çıkartıyor ki, ilkönce ulus-devletle sonra refah devleti ile sonra da neoliberal paradigma ile ayakta duran emperyal/ ulus-devlet kapitalizmi sağ ve solu ile iflas etti ve yolcu.

Şimdi kökü Fordist ve Taylorist üretim yöntemlerinden temellenen Amerikan otomotiv sanayii nasıl iflas ediyorsa aynı şekilde Sovyet devletçi kapitalist modernleşmesinden köklerini alan eski sol anlayış da öyle iflas ediyor. Stalin 1946'da şöyle diyordu: "Sovyetler Birliği, 50 milyon ton pik, 60 milyon ton çelik, 500 milyon ton kömür, 60 milyon ton petrol ürettiğinde, herhangi bir talihsizliğe karşı kendini güvence altına almış olacaktır." Tamam, ürettiler bunları sonra ne oldu; şimdi denebilir ki "Stalin yoldaş" bunu o günkü koşullar için söylemiştir ve o günkü koşullarda doğrudur." O günkü koşullar artık kimseyi ilgilendirmiyor; ben de tam onu diyorum; o günkü koşullar bitti. New Deal de, Keynes de, ulus-devlet kalkınması da, neoliberal paradigma da bitti. Bunu tümüyle ve özetle "modernleşmenin" kesin olarak sona ermesi diye de okuyabiliriz. Endüstriyel üretimin sonuna geldik.

Bu kriz hiçbir şey yapamasa bile, endüstri toplumunun sağ, solu, ortası, kenarı ile bittiğini hem de daha yetmişli yıllarda bitmeye başladığını bazı kalın kafalıları anlatacak.

Aslında Amerikan otomotiv sanayii bu kriz olmasa da batacaktı. Çünkü hâlâ Fordizmin kalıntıları barındırıyordu. Mesela Toyotizm bir ölçüde bunun aşılmasıdır. Toyotizm üretimle tüketim arasındaki Fordist iletişim yapısının tersyüz edilmesine dayanır. Yani Toyotizm sıfır stok ilkesini ve doğrudan piyasa iletişimini öne çıkartır. Böyle olunca üretim; piyasa araştırması, reklam ve gelişmiş bir finans sistemi ile birlikte gider. Burada beyaz yakalı ile mavi yakalının üretime katkısı eşitlenir; hatta hizmet alanı öne çıkar. Şimdi bu kriz sonrası Toyotizme dayanan otomotiv firmalarının ayakta kalma şansı var. GM gibiler, Amerikan hükümetinden

isterlerse 100 milyar dolar alsın, kaçınılmaz batacak.

Şimdi Yunanistan'da ayaklanan çocuklara bakıp "ya bunlar nereden çıktı" diyen ya da "bunlar faşizme karşı direnen partizanların torunları işte" diyerek bastonlarına tutunup ağlayan eski endüstri modernleşmesinin solcuları da, tıpkı Amerikan otomotiv şirketleri gibi, batıyorlar. Şimdi bizdeki bu tür solcular da tıpkı Amerika'daki otomotiv sanayii gibi, devlet yardımı bekliyor. CHP gibi... Devletten akıl fikir alıp hep birlikte yerel seçimlere girecekler.

Hadi bakalım; kim tutar sizi; kim kurtarır sizi...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Korumacılık mı dediniz?!..

Cemil Ertem 16.12.2008

TÜSİAD'ın düzenlediği "Küresel Ekonomi ve Türkiye" toplantısında Rifat Hisarcıklıoğlu ilginç ama önemli bir öneri yaptı. TOBB Başkanı, G-20'nin kurumsallaşması gerektiğini ve bunun için ilkönce güçlü bir sekretarya kurulması gerektiğini söyledi. Aynı toplantıda OECD Genel Sekreteri Gurria da krizin çözümünün artık küresel olacağını, parça parça alınan önlemlerin çok önemli olmadığını söyledi. Artık bu önlemlerin ancak moral etkisinin olduğunu biliyoruz. Yani OECD Genel Sekreteri ile TOBB Başkanı kriz konusunda aynı yerde buluşuyor: "Kriz küresel; çözüm de küresel olacak." Ama çözümün yerel-ulusal önlemlere olacağını/ olması gerektiğini savununlar, daha doğrusu böyle olmasını isteyenler de, bugün yabana atılmayacak sayıda ve güçte.

Küresel ticaretin daralması ve korumacılığın kriz çözümü olarak gösterilmesi şu sıralar krizden daha büyük bir tehlike olarak karşımızda. Dünya Ticaret Örgütü görüşmelerinin tıkanması küresel krizin en önemli habercilerinden biriydi. Dünya ticaretinin daralması giderek güçlenen bir eğilim. Dünya Bankası uluslararası ticaretin 1980'lerin başındaki seviyelerine gerileyeceğini belirtiyor. İngiltere Başbakanı Brown, korumacılık ve rekabetçi devalüasyonlara başvurmaması konusunda Obama'yı şimdiden uyardı. Şimdi başarısızlıkla sonuçlanan DTÖ-Doha görüşmelerinin yeniden başlaması ve G-20'yi de gözetecek şekilde dünya ticaretinin düzenlenmesi bekleniyor. Brezilya, Hindistan gibi fazla veren gelişmekte olan ülkeler bu süreçte dünya ticaretini tıkayanın kendileri değil ABD'nin emperyal politikaları olduğunu vurgulayacaklar. Dünya ticaretinin daralması ve korumacılığın bu süreçte, -belli bir dönem bile olsa- öne çıkması işsizliğin daha da artması ve küresel krizin derinleşmesi demek. Küreselleşmeden böyle bir dönüşün, insanlık için, çok acı sonuçları olabilir. Çünkü özellikle gelişmekte olan ülkelerde, korumacılığın çözüm olarak gösterilmesi ve uygulanmasının sonu savaştır. Ancak, bu savaşa kadar geçen sürede bile, insanlık şimdi gördüğü krizi bile arayacak yıkımlarla ve işsizlikle karşılaşır. Şimdi gerçekten şu dönemde korumacılığı savunmanın nereye varacağını bilmeliyiz.

Dünya 1930'lardaki dünya değil ve "yerli malı haftaları" saçmalıklarını ortaya atarken biraz düşünmeli.

ILO'nun krizde 20 milyon kişi işinden olacak saptamasını OECD Genel Sekreteri Gurria da doğruladı. Küresel işsizliğin önümüzdeki on yılda giderek artacağı artık sır değil. Ancak şimdi, bu krizle birlikte, nasıl gelişmekte olan ülkeler dünya ticareti konusunda kendi lehlerine bir durum yarattılsa, küresel işsizliği önlemek ve azgelişmiş ülkelerdeki olumsuz çalışma koşullarını iyileştirmek konusunda çalışanlar da önemli kazanımlar yakalayabilirler. Yoksullukla mücadele ve işsizliğin aşağıya çekilmesinin, kısa vadede, en etkili yollarından birisi,

gelişmiş ülkelerin göçmen işçi ve emeğin serbest dolaşımı politikalarını desteklemesi ve çalışma saatlerinin düşürülmesi olacaktır.

Dünya Bankası ekonomisti Dilip Rahta, göçteki en ufak artışın bile küresel refahı önemli derecede artıracığını belirtiyor. Rath'a'nın 2005'te yaptığı çalışmaya göre, OECD ülkeleri 2025'e kadar 14 milyon göçmen kabul ederse, küresel ekonomi 356 milyon dolar katma değer elde etmiş olacak. Bu etki tarımsal engellerin kaldırılmasından daha büyük bir katma değer artışı demek. Öyle görülüyor ki; DTÖ'nün yeni tur görüşmelerinde G-20 ülkeleri ağırlığını koyacak.

İşte tam burada yeni bir sendikal hareketin, daha doğrusu, çalışanların küresel hareketinin oluşturulmasının önemi ortaya çıkıyor.

Polanyi, piyasa karşısında gelişen korumacılığı piyasanın yıkıcılığına karşı kaçınılmaz bir önlem olarak değerlendirir. Ama korumacılığın, insanlık için, her zaman piyasadan daha yıkıcı ve acımasız sonuçları olmuştur. Polanyi'ye göre, piyasaya devletlerin müdahalesi üç temel alanda olur. Toprak, emek ve para. Ancak para alanında olan müdahale en kapsayıcı ve piyasayı olağan seyrinden çıkartan müdahaledir. Bu vurgu krizlerin finans dinamiğini anlatır. Bugün yaşanan krizin bir genel eşdeğer krizi olmasının kökeninde Polanyi'nin bu vurgusu vardır. Ancak tarım ve emek alanına ulus-devletler tarafından yapılan müdahaleler iki önemli sonuca yol açtı. Hammadde kaynaklarının ve tarımın yağmalanması küresel sömürünün ve ülkeler arasındaki eşitsizliğin en önemli unsuru olarak bütün bir kapitalizmin tarihi boyunca var oldu. Bu müdahale, eşitsizliği, çarpık gelişmeyi ve buna bağlı yoksulluğu yarattı. Ulus-devletin emeğin fiyatına olan müdahalesi ise, ulusal pazarı ve onun burjuvalarını yarattı ancak kapitalizmin talep yetersizliği, krizlerinin ve yine yoksulluğun en önemli nedeni oldu.

Bugün işsizliğe karşı yapılacak en aktif ve anlamlı mücadele, kıtasal ve küresel bir çalışanlar gücü yaratmaktan geçiyor. Bugün ETUC Avrupa çapında, işsizliğe karşı, çalışma saatlerinin düşürülmesi için eylemlere başlıyor. Bizde ETUC üyesi olan sendikalar umarım bu eylemi yaygınlaştırmak ve sürekli hale getirmek için çaba gösterirler. Ama bu işler artık Türkiye'de var olan sendikal yapıyla gitmez. Güçlerini ulus-devletten alan sendikalar, kendilerine ne ad takarsa taksın, zaten artık sarı sendikadır.

Sonuç olarak, bugün küresel krizin ve işsizliğin korumacılık ve milli iktisat politikalarıyla aşılabileceğini sanmak ve bunu savunmak savaşı ve faşizmi savunmak anlamına geliyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF Türkiye'ye değil, Türkiye IMF'ye program önermelidir

Cemil Ertem 19.12.2008

Kıtasal Merkez Bankalarının faiz indirimi, çok açık olarak, bir makas değişikliğini anlatıyor. Artık, en azından önümüzdeki iki yılda, küresel kapitalizmin yürütücüleri enflasyon tehlikesini değil, durgunluk ve buna bağlı işsizlik riskini öne çıkartacaklar.

Doların değer kaybetmesi ve küresel bir para birimi olmaktan çıkmaya başlaması bu sürecin en önemli özelliklerinden birisi olacak. Doların değer yitirmesi, aynı zamanda, geçtiğimiz on yılda önemli bir sıçrama yapan ama petro-kimya, silah gibi sanayilerin baskılaması sonucu, geride kalan, yüksek teknolojiye dayalı, Amerikan sanayiini de ortaya çıkaracak. Bu yapı 1995-2005 arası ABD ekonomisine katma değer katkısını yüzde 13'ten yüzde 54'e çıkarmıştı. Şimdi bu yapının yeni ekonominin yapıcısı olarak, özellikle gelişmekte olan ekonomilerle buluşması gündeme gelecek. Gelişmekte olan Asya-Hindistan fazla veren Latin Amerika ve Avrupa'da ayakta kalan yeni teknoloji şirketleri yeni dönemin ekonomisinin yapıcısı olarak öne çıkacaklar. Bu çerçevede banka ve finans sisteminin risk anlayışı ve kredilendirme kültürü de değişecek. Özellikle, bizde yaygın olan, "biz batıyoruz bankalar bizi kurtarsın" anlayışı tarihe karışıyor. Eğer var olan sermaye birikim rejimine uygun, onu karşılayacak, rekabet edecek ve yeni projeler geliştirme potansiyeli taşıyan şirketseniz bankalardan ve finans sisteminden fon sağlayabilirsiniz. Bunun dışında, teminatınız ne olursa olsun, hem sermaye piyasalarından hem de banka sisteminden fon sağlamanız mümkün değil. Yani kısaca bankalar bundan sonra reel kesimin doğrudan "ortakları" olarak çalışacak. Bu yaklaşım şirketler için olduğu kadar ülkeler için de geçerli. Bu açıdan şu IMF tartışmaları hayret ve ibretle izlenmeli. Çünkü bu tartışmaları yapanlar yeni dönemin bu ayırt edici özelliğini hiç anlamayanlardan oluşuyor. Türkiye'ye artık IMF'nin yeşil ışık yakması önemli değil.

Türkiye bu "yeni dönemde," yeni döneme uygun olarak kendini yapılandırırsa, küresel dünyanın bir parçası olarak küresel tasarruf sisteminden yararlanabilir. Yani, özetle "yeni sermaye birikim rejimi projesinin" doğrudan ortağı olmanız gerekiyor. Bunun dışında her yol, isterseniz IMF'li isterseniz IMF'siz çıkmaz sokak.

2008 krizi, tam anlamıyla bir yapısal dönüşüm krizidir. Ve kapitalizmin 1970'li yılların başında başlayan krizinin bugün geldiği aşamadır. Bunun için burada krizin ne kadar süreceği tartışmasının (sorusunun) da yanıtı bellidir. Bu süre iki olguya bağlı; birincisi finansal yapının tümüyle yeniden yenilenmesi için gerekli zaman, ikincisi ise bu finansal yapıyı taşıyacak kurumların yenilenmesi süreci. Yani şimdiki kurtarma operasyonları aynı zamanda batırma ve yeniden yapılandırma operasyonlarıdır. Şimdi Fed'in faiz indirmesi ve bunu kötü durumdaki finans sistemindeki batık varlıkları alma doğrultusunda yapmasının tarihte bir örneği vardır ve bu yöntem o zaman da işe yaramamıştır. 19. yüzyılda Avrupa krizinde İngiltere Merkez Bankası bu uygulamayı yapmıştır. Ama yine o zaman da batan batmış; kapitalizm bu kriz sonrası tekeli aşamaya geçmiştir. Bu durumu Marx *Kapital*'de aynen şöyle anlatır:

"Yeniden-üretim sürecinin tüm sürekliliğinin krediye dayandığı bir üretim sisteminde, kredinin birdenbire kesildiği ve ancak nakit ödemelerin geçerli olduğu sıralarda –ödeme araçlarına olan büyük hücum karşısında– bir bunalımın mutlaka ortaya çıkacağı açıktır. Yeniden-üretim sürecindeki zoraki genişlemeye dayanan bu baştan sona yapay sisteme, hiç kuşkusuz, İngiltere Merkez Bankası gibi bir bankanın, bütün dolandırıcılara, senetleri yoluyla değersiz sermaye vermesi ve değer kaybetmiş bütün metalleri eski nominal değerleri üzerinden satın almasıyla çare bulunamaz." Bu durumun bugün de aynen böyle olduğunu Ben Barneke de biliyor. İşte bunun için yapılması gereken asıl şeyin, faiz indirimi dâhil, yeni ekonomiyi ortaya çıkaracak istihdama dayalı öncü sektörleri desteklemek ve devlete dayanmayan yeni bir "asgari ihtiyaçlara" dönük kamusal ekonomi oluşturmak olduğunu yakında herkes anlayacak. Bu çerçevede Türkiye, bu dönemde IMF'den program beklemek yerine kendisi IMF'ye bu yeni dönemi karşılayacak bir program önermelidir.

Küreselleşme sürecinde ülkeler ulus-devlet ekonomisinden çıkma ve yeniden yapılanma doğrultusunda önemli adımlar attılar ve deneyimler geliştirdiler. Mesela;

İşletmelerin yeni teknolojiler geliştirmesini desteklemek (ABD, AB),

Endüstrinin rekabet gücünü artırmak (Hindistan, Meksika, Yeni Zelanda, İtalya),

İhracat kalitesini yükseltmek (Hindistan, Meksika),

Yabancı sermayeyi çekmek (Çek Cumhuriyeti),

Yeni pazarlara girmek (Hindistan, Meksika, İtalya),

İşsizliği azaltmak (İtalya, İngiltere),

İhracat potansiyelini geliştirmek (Hindistan),

Eğitim, teknoloji ve istikrarlı büyüme (İrlanda).

Şimdi Türkiye bütün bu deneyimleri birleştirecek yeni ve sosyal bir programı kendisi için yapmak durumunda ve zorundadır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Durgunluğun siyasi sonuçları

Cemil Ertem 23.12.2008

2009 dünyada durgunluk yılı olacak. Başta gelişmiş ülkeler olmak üzere, çoğu ülkede çok önemli büyüme düşüşleri gerçekleşecek. *The Economist* dergisi 2009 yılında Katar, Angola, Kongo, Çin, Türkmenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan gibi ülkelerin yüzde 7'ye varan bir büyüme performansı göstereceğini, Avrupa ve diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ise ciddi büyüme düşüşleri ve eksi büyüme performansı olacağını öngörüyor. Avrupa genelinde ise işsizlikteki ciddi artış (yüzde 9-10 aralığı) ile birlikte yüzde 4'e varan büyüme düşüşleri olacak. Merkez Avrupa, kurtarma paketleri ve düşük faiz politikasına rağmen, eksi ve sıfır büyüme arasında gidip gelecek. Böyle olunca petrol fiyatlarının, OPEC'in tüm çabasına rağmen, gerileyeceğini hatta Avrupa menşeli emtia fiyatlarında da ciddi düşüşler olacağını şimdiden söylemek gerekiyor. Latin Amerika'da da ciddi büyüme düşüşleri olacak ama Latin Amerika büyüme performansı açısından gelişen Asya'dan hemen sonra geliyor. Latin Amerika ülkeleri yüzde 2,5 ile yüzde 6,4 arasında büyüme gerçekleştirecekler. Latin Amerika'da en çok büyüyecek iki ülke yüzde 6,4 ile Peru ve yüzde 4,5 ile Küba. Tabii Hindistan'ın da gelecek yıl yüzde 6,5 büyüyeceği tahmin ediliyor.

2009'da yüzde 5'in üzerinde büyüyecek bir diğer ülke de Vietnam. 2009'da Irak ekonomisinin de yüzde 6,7 büyüyeceği tahmin ediliyor.

Şimdi düne kadar savaşın ve yoksulluğun çemberinde olan Irak, Gürcistan gibi ülkelerin, herkes küçülürken,

yüzde 7'lere varan büyümeleri, hatta Afrika'da Angola'nın yüzde 10 civarında büyüyecek olması bize çok şeyi anlatıyor. Burada tabii hemen iki itiraz ortaya atılabilir: "Bu büyüme oranları geçici ve bu büyümenin, ülkelerdeki gelir dağılımını düzeltici etkisi az; hatta gelir dağılımını daha da bozacak, bir eğilimi anlatıyor ve bu ülkelerin küresel piyasanın bir parçası olması orta vadede bu ülkeleri daha da yoksullaştırabilir."

Ancak böyle olduğu kabul edilse bile şöyle bir gerçek daha var; o da, artık bu kriz sonrası gelişmiş ülke-gelişmemiş ülke ayrımının ortadan kalkacağı bir sürece girmekte olduğumuzun iyice belirginleşeceği gerçeği. Bu olgu, çok önemli ve hayli belirgin siyasi sonuçları olacak bir gelişme olarak karşımızda bugün. Geçen hafta Başbakanlık danışmanlarından Prof. Ahmet Davutoğlu, Büyük Ortadoğu Projesi'nin artık bittiğini söylüyordu. BOP gibi projeler eski "hegemon emperyal devlet ve sömürgeleri anlayışının" son versiyonu olarak ortaya atılmıştı.

Şimdi Ortadoğu'da böyle bir yapılanma mümkün değil. Kriz sonrası Ortadoğu ve Afrika'nın yeniden yapılanması öne çıkacak. Bu iki önemli bölge artık gelişmiş ülkelerin yönlendirmesinden daha çok kendi dinamikleriyle yeniden yapılanacaklar. Ortadoğu ve Afrika'nın hızla yoksulluk ve savaş çemberini kırmalarının çok önemli küresel siyasi sonuçları olacaktır.

Artık dünyanın yoksullarının gerçekten kendi kaderlerine sahip olacağı bir döneme giriyoruz. Çünkü kapitalizmin başka çaresi yok. Kapitalizmin modern durgunluk teorilerini geliştiren iktisatçılardan biri olan Steindl, daha 1952'de olgun ve tekelci yapıdaki kapitalizmin sürekli durgunluk içinde olacağını öne sürmüştü. Steindl, 1890'dan 1930'a kadar olan süreçte Amerikan ekonomisinin büyüme oranlarında tutarlı bir azalma olduğunu ve krizin kaçınılmazlığını ileri sürer. Zaten Steindl'in tezini başka açılardan Marksist iktisatçılar Sweezy ve Baran da destekler. Tekelci Kapitalizm, tüketim yetersizliği ve sonuçta durgunluk üretir.

İşte 1980'li yıllardan itibaren bu durgunluğu, finansal-kanserli bir yapı ile aşmaya çalışan neoliberal yaklaşımın, reel olarak, bir önceki sermaye birikiminin siyasi ve ekonomik araçlarıyla hareket etmesi kaçınılmazdı. Bush ve onu taklit eden tüm neoliberal iktidarların özü buydu. Eski kontrol ve silah sanayilerine ve kanserli bir finans yapısına dayanıyorlardı. Ancak bu yeni dönem, sürekli durgunluk ve işsizlik üreten bu yapıyı tasfiye süreci ile başlayacak. İşte bu anlamda da ulus-devlet ve onun tüm aparatları orta vadede erime sürecine girmiştir.

Bu tespitin siyasetin hem sağı hem de solu için önemli sonuçları olacak. Dünyanın şimdiye kadar kabile düzeyinde yaşamış toplumlarında, küresel siyaseti yönlendirecek yeni siyasi oluşumlar ortaya çıkarken, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin siyasi yelpazesi yeniden belirlenecek. Sağ ve sol buralarda yeniden tanımlanacak. Zaten bunun ipuçlarını şimdilerde Türkiye'de görüyoruz. Bundan dolayı şu sıralar sol adına, "eski tas eski hamam" "bir şeyler" yapma iddiasında olanların çabaları da beyhude.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Putin kim, farkında mısınız?

Cemil Ertem 26.12.2008

Rusya'nın "fiili" lideri Putin, Moskova'da yapılan ve 16 gaz ihraç eden ülkenin katıldığı "doğalgaz" zirvesinde Rusya'nın doğalgaz fiyatlarını belirleyeceği yönünde açıklamalar yaptı. Doğalgaz ihraç eden 16 ülkenin bir tür doğalgaz OPEC'i sayılacak kartel oluşturması gereğine işaret eden Putin, doğalgaz fiyatlarının çok ucuz

olduğunu, artık kimsenin ucuz doğalgaz beklememesi gerektiğini de söyledi. Devlet başkanı kılığındaki bu oligarka biraz daha yakından bakınca çok şey görüyoruz aslında. Putin'in bu doğalgaz fiyatı çıkışı çok iyi oldu. Şimdi kapitalizmin piyasası ile yağmacı-devletçi yüzü Putin'in bu çıkışı üzerinden kapışacak. Bu tarihî kapışma bizi de ilgilendiriyor ve anlatıyor. Çünkü Türkiye'de de oligarşi ve onun yürütücüleri on yıllardır bu toprakları yağmalıyorlar. Piyasa ile yağmacı devletçi kapitalizmin birbirini besleyen tarihinin sonuna geldik. Şimdi kapitalizm, bu krizden sonra, "piyasanın" –daha- belirleyici olacağı yeni bir dönem istiyor. Bu açıdan Putin'in "biz petrol fiyatlarını belirlemiyoruz ama doğalgazı belirleyip iktidarımızı sürdürürüz" açıklaması bence piyasaya tarihî bir meydan okuma ve bu meydan okumanın sonucu bize 21. yüzyılı anlatacak.

Rusya, 2008 yılında petrol ve doğalgaz ihracatından yaklaşık 290 milyar dolar gelir bekliyordu. Putin'in iktidara geldiği 2000 yılında petrolün varili 26,5 dolardı. Petrolün bu seviyede olduğu yıllarda Rusya, petrol ve doğalgaz ihracatından yaklaşık 50-55 milyar dolar gelir elde ediyordu. Petrol fiyatları 2003 yılından itibaren –bütün Putin iktidarı boyunca- her yıl katlanarak arttı. Petrol fiyatları 100 dolar sınırına dayandığında Rusya'nın enerjiden elde ettiği gelir yılda 250 milyar dolara dayanmıştı ve bu müthiş zenginlik yeni bir iktidarı ve sermaye yapısını doğurmuştu. Kaba bir hesaplama ile sekiz yıllık Putin iktidarı 1,5 trilyon doları aşan bir enerji rantını kucağında buldu. Peki, bütün bu dönemde Amerika'da kim iktidardaydı; tabii ki Bush. Bush'un militarizme dayanan neoliberal iktidarı ile Putin'in petrol gelirleri ve kamusal servete el koyan oligarkların sırtında yükselen iktidarı birbirini tamamlıyordu. Bush'un karşılıksız ama değerli dolara ve petro-kimya sanayilerine dayanan iktidarını Putin tamamladı.

Aslında hep böyle olmuştur; soğuk savaş döneminde de Sovyetler, Amerika'nın yürüttüğü politikanın –tersinden- tamamlayıcısıydı. SSCB'nin bu dönemdeki ekonomik örgütlenmesi ve silahlanma yarışı, soğuk savaş olguları ABD'nin hegemonik devlet olarak egemenliğini tamamlarken, SSCB'nin varlığı kapitalizmin o dönemdeki yapılanmasının ve sermaye birikiminin, çoğu kere söylendiği üzere, alternatifi olmamış onun tamamlayıcısı olmuştur.

Soğuk savaşın büyük bir döneminde Sovyetlerde olan, kapitalizmin işleyişini güvenle sağlamak ve fordizm, merkezî planlama gibi örgütlenme biçimlerini ve araçları farklı veçheleriyle uygulamaktı. Bu anlamda ulusal merkezî planlama, fordist üretim, devletçi ekonomi gibi uygulamalar ve araçlar sanıldığı aksine sol bir seçenek değil, tam aksine, dönem itibarıyla ABD egemenliğini pekiştiren ve onu dengeleyen –devam ettiren (sürekliliğini sağlayan)- oluşumlardı.

1990'lı yılların başında Sovyetlerin yerini, geçmişin kamusal zenginliklerini yağmalayarak ve kapitalist yaratarak kapitalizmi yukarıdan "kurmaya" çalışan oligarşik azınlığın yönetimindeki Rusya Federasyonu aldı. Rus devlet elitinin ilk işi, Rusya'nın bütün kamusal servetini yağmalayarak hilkat garibesi burjuvalar yaratmak oldu.

Şimdilerde zor durumda olduğu söylenen ve devletten yardım(!) bekleyen bu oligarklarla Rus devleti iç içedir. Yeltsin, 1991'de fiyatların serbest bırakılacağını açıklarken tarih vermiyordu. Bunun anlamı ülkeyi hep birlikte yağmalayalım demektir. Çünkü fiyatlar serbest kalınca enflasyon yüzde binlere çıkacaktı. Nitekim öyle de oldu. Rusya'da kamusal servet bir gecede el değiştirdi. Sonra devreye bankalar girdi ve düşük faizlerle oligark adaylarına milyonlarca dolarlık krediler verdiler. Mafya-devlet-finans sermayesi kol kola bugünkü Rus oligarşisini yarattı. *Forbes*'in zenginler listesinde bunlar gözükmüyor; çünkü servet kayıtlarında yoktur ama devlet her şeyi bilir. "Doğalgaz fiyatlarını biz belirleriz" diyen adamın servetinin 40-50 milyar dolar arasında olduğu iddia ediliyor. Şimdi Putin sizce neyi temsil ediyor; Putin'in Türkiye'deki karşılığı ne? Ya da kimler bütün bir Cumhuriyet tarihi boyunca başımızda Putin oldu? İnsanlığın bunlardan kurtulmasının zamanı gelmedi mi? Bu soruları ciddiye alalım; yanıtları geleceğimizdir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Katliamcının değişen portresi

Cemil Ertem 30.12.2008

İsrail'in bu saldırısı Ortadoğu'nun yeni yüzünün ortaya çıkması doğrutusunda atılacak adımları hızlandıracak. Ancak burada İsrail'in zamanlaması üzerinde de durmak gerekiyor. Bu zamanlamada, İsrail'deki iç siyasi çekişmelerden çok, kriz sonrası Obama iktidarı ile birlikte Ortadoğu'nun yeniden biçimlendirilecek olmasının payı büyük.

Önümüzdeki on yılda Ortadoğu'nun parçalanarak Avrupa ve Asya pazarlarını birleştiren tek bir ekonomi olması doğrutusunda önemli adımlar atılacak. Son beş yılda petrolden elde ettikleri gelirleri küresel sermaye yapılanması doğrutusunda stratejik alanlara yatıran ve küresel bir güç olan Körfez ülkeleri bu süreçte önemli bir rol oynayacaklar. Geleceklerinin artık petrol ve sürgit Amerikan "stratejik ortaklığında" olmadığını biliyorlar.

Ortadoğu'nun küresel kriz sonrası savaşın değil, piyasanın hâkim olacağı bir bölge olması ve içe kapalı otarşik ulus ekonomileri yerine küresel piyasalarla bütünleşmiş stratejik gelişmiş bir "piyasa" haline dönüştürülmesi temel hedef. İşte bu hedef için, artık giderek eriyen ailelere, aşiretlere dayanan çarpık "ulusal" yapılar şimdiye değin en önemli engeldi.

Saddam'la birlikte Baas rejimlerinin kanlı tasfiyesi ve Suriye'deki gibi işlevsizleştirilmesi, FKÖ gibi yapıların dağılması bu önemli "engeli" geriye itti. Artık en büyük sorun küresel krizin etkisiyle de büyüyen radikal-İslami yapılar ve örgütler. Aslında Hizbullah bu anlamda Hamas'tan daha da büyük bir sorundur.

İsrail'in daha önceki savaşlardaki pervasızlığı Amerika'nın gücüne ve bu gücün arkasında olmasına bağlıydı. Ama İsrail'in şimdiki cüreti, kesinlikle, Arap ülkelerine ve Körfez sermayesine dayanıyor. İsrail, yeni Gazze savaşında başta Körfez ülkeleri olmak üzere, Arap ülkelerinin kendisine, köklü –onu yolundan çevirecek kadar sert- bir karşı çıkışta bulunmayacağını biliyordu. Çünkü El Fetih dâhil, bütün Arap dünyasının Hamas'ın arkasında olmayacağı, İsrail için de, saldırıya yol veren Amerika için de sır değildi. Hamas ve Hizbullah El Kaide değil. Yani El Kaide gibi meşruiyet sorunu olan ve dünyaya terörist örgüt diye yutturulacak yapılar değil. Hamas ve Hizbullah bugün Ortadoğu'da herkesin tekerine çomak sokuyor. Ortadoğu ülkeleri âdeta İsrail'den katliam yapmamasını rica ediyor.

Bunun nedeni, İsrail'in Obama iktidarı yerine oturana kadar, ilkönce Hamas, daha sonra da savaşa dâhil olacak olan, Hizbullah'ı ortadan kaldıracak süreci başlatmış olmasıdır.

Şimdi Gazze'de katliam yapan İsrail hükümeti, toz duman dağıldıktan sonra, yerini barış mesajları veren yeni bir hükümete bırakacak. Böylece İsrail içinde yeni bir süreç başlamış olacak. Ama kesinlikle Hamas'ı dağıtıp işlevsizleştirdikten sonra.

Bunu anlamak için İsrail ekonomisinin geçmişine ve şimdiki durumuna bakmak gerekiyor.

1948-1990 arasında İsrail ekonomisini iki dönemde ele alabiliriz. 1948'ten 1967'ye kadar olan dönemde İsrail

çok hızlı –yüzde 10’a yaklaşan- bir büyüme gerçekleştirdi. Bu büyümenin üç önemli kaynağı vardı. Birincisi savaş sonrası dünya Yahudilerinin servet aktarımı, ikincisi ABD yardımları ve üçüncüsü Nazi döneminin savaş tazminatları. Bu üç önemli kaynağın azaldığı ve yetmediği zamanda İsrail’in Arap dünyası ile savaşı başladı. İşte Gazze Şeridi’nin işgali ve Filistin topraklarının tamamının ilhakı bu savaşın sonucudur. Böylelikle bu bölgeler hem İsrail malları için birer pazar hem de çoğunlukla vasıfsız işgücü kaynağı halini aldı. 1973 yılında İsrail’de çalışan Filistinli işçi sayısı 60.000 dolayındayken, bu sayı 1970’lerin sonunda 90.000 civarına çıkmıştı. (Owen, Pamuk: 1998, S: 237) İsrail bu tarihten sonra yardımlarla değil savaş ve ilhakla ekonomisini büyütecekti. 1967’den sonra, çok kısa zamanda, savaş sanayii İsrail’in imalat sektörünü gelişmiş ülkelerle aynı düzeye getirdi. Savunma harcamaları ise 1973 savaşından hemen sonra GSYİH’nın yüzde 30’una dayandı.

1967-1980 arası İsrail ekonomisi düşük işgücü, savaş sanayii, Amerikan desteği ile gelişti. Seksenli yıllardan itibaren İsrail yalnız savaş ve ABD yardımları ile ayakta kalamayacağını anladı. Finans sermayesi ve ihracatçı sektörlerin gelişmesi hedefi öne çıktı. İşte şimdi küresel kriz de ortaya çıkardı ki; İsrail etrafını çeviren Körfez sermayesi ve giderek küresel dünyaya açılan –İran dâhil- yeni Ortadoğu’da eskisi gibi var olamaz. Ancak İsrail’in ilkönce “yeni” Ortadoğu’nun sonra da yeni küresel düzenin bir parçası olmasının önündeki en büyük engel Hamas, Hizbullah gibi yapılarıdır. Şimdi içinde körfez sermayesinin de olduğu “yenidünya” düzeni oyuncularını Hamas’ı İsrail’e hallettirmeye çalışıyorlar. Olan bitenin özü ve katliamcının değişen –şimdiki- yüzü budur.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yoksulların dini

Cemil Ertem 02.01.2009

Yoksulların dini yalnız din değildir. Onu yalnızca din zannedenler “hakikatin” afyonunu yutanlardır.

Dikkat ettiniz mi hiç? İsrail yeniden vurmaya başladığından beri gazete sayfaları, internet siteleri aynı tür yazılarla dolu. Başlıklara ve isimlere dikkat etmezseniz hangisinin sağ, hangisinin sol olduğunu da anlayamazsınız. Herkes İsrail’i katliam yapmakla suçluyor.

Ama hiç kimse bu savaşın spesifik olarak kime ilan edildiğinden doğru dürüst bahsetmiyor. İsrail’in bu saldırısı bir savaş değil; bir yok etme saldırısı. Bu saldırı, Irak’ta olandan çok ayrı ve temel bir özelliğe sahip, bu anlamda da daha belirleyici ve önemli. Irak’ta olan dalları kesmekti. Zaten çökmüş ve çürümüş Baas iktidarına dayanan Saddam rejimini Amerika temizledi ve oraya yerleşti. Yani çürümüş bir ulus-devlet tasfiyesiydi olan. Şimdi ise Ortadoğu’nun yeniden yapılanmasına çomak sokan oradaki halkın iradesini temsil eden İslami örgütler hedef. El Fetih artık İsrail’in müttefiki. Çünkü her ikisi de var olanın devamını istiyorlar. Bizdeki solun bir kesiminin şu sıralar “devletçi” olması gibi. Bugün İsrail’in Hamas’a saldırması, Ortadoğu’da halkların iradesine saldırıdır. Almanya Başbakanı Merkel, yeniyl mesajında, bütün bu olanlardan sonra, dünyanın gözünün içine bakarak “ama Hamas’ın terörü” dedi. Buradan İsrail’in kiralık bir tetikçi olduğu anlaşılıyor. O zaman bu saldırı yalnızca politik –kısa vadeli- çıkarların kapışması değil, iki ayrı dünyanın birbirine çarpmasıdır.

Wallerstein, *Tarihsel Kapitalizm*’de (1983) “kültürel ideal olarak hakikat, afyon işlevini, belki de modern dünyanın tek ciddi afyon işlevini görmüştür” der. Hakikat öyle bir dayatmadır ki, verili kültürel normları geçerli, diğerlerini geçersiz kılar. Kalıplar yaratır, o kalıplar içlerinden ideolojileri çıkartırlar. Bu gizli ideolojiler, inançları,

dinleri yönlendirir. Ekonominin verimli, hayatın düzenli ve idame ettirilir olması hakikidir. Ve kendi ideolojisini yaratır. Herkes bu hakikate göre karnını doyurur, geleceğini kurar. Buna göre muhalefet, buna göre muhafazakâr olur. 'Hakikate' göre yaşayan tokların dinleri, inançları, inançsızlıkları, muhalefetleri hep aynı kapıya çıkar.

Ama o hakikat artık büyük çoğunluğu tok tutamıyorsa orada açların dini, açların isyanı, açların ideolojileri başlar. Şimdi Türkiye'de sol da, sağ da; Gazze'de ölenlerin İslam, öldürenlerin de yoksulların dini üzerinden onların o 'hakikati' reddetmiş dünyalarına saldırdığını açıktan söyleme cesaretinde bulunamıyor. Sol, feodal-gerici bir ideoloji olarak gördüğü İslam'ın hedef alınmayacağını düşünüyor: "Zaten, Ortadoğu'da Radikal İslam'ı soğuk savaş döneminde, silahlandıran Amerika değil mi?" Sağ da muhafazakârlığının alâmetifarikası olarak gördüğü dinin, dünya egemenlerine kafa tutmasını, ona yapılan zulmün gelip geçici tepkisi olduğuna kendisini inandırmış durumda. Yani her iki taraf için de afyon, 'hakikat'. Ama bu Türkiye'de böyle, Ortadoğu'da değil. Çünkü onlar uzunca bir süredir 'hakikatsiz' yaşıyorlar. Açlar yani. Orada 'hakikat' o kahrolası zarflarını sağa sola atamıyor. Orada mazruf geçerli artık. O zaman Ortadoğulu yoksulların dini de 'hakikat'in rayından çıkıyor. İslam artık o eski İslam değil.

Castells, Ortadoğu'da Radikal İslam'ın toplumsal kökenlerini anlatırken, iki temel olguya vurgu yapar; birincisi küreselleşmenin bu ülkelerdeki yarım yamalak olan kalkınmacı ekonomileri dağıtarak yoksullaştırıcı bir dalgayı öne çıkarması, ikincisi ise ulus-devletlerin meşruiyet krizi. Bu coğrafyada ulus-devlet gerçeği hep yolsuzluk, verimsizlik ve yabancı güçlere bağımlılıkla var olmuştur. İşte bu 'hakikatin' parçalanmasıdır. İslam, özü gereği ulusal değil, ümmetçidir. Yani ona saldıran güç kadar küresel tahayyülleri vardır. Ulus-devlet 'hakikatini' reddeder. Böyle olunca El Kaide gibi hareketler 11 Eylül'ü yaratmıştır. Ama onları yaratıp raydan çıkartan da küreselleşmenin kendisidir. Radikal İslam, dinî kimlik temeline dayalı kültürel bir kurgudur. Siyasal İslam ise, dünya çapında 'müminlerin ümmetini' kurmak üzere yola çıkan ve ulus-devlet iktidarlarını ele geçirmeye çalışan politik bir duruştur. O halde şimdi bizim çaresizlikle seyrettiğimiz bu savaş, özünde bir küresel egemenlik çekişmesi.

Bir tarafta, hegemonik-empyralist ulus-devletten küresel devlete sıçramaya çalışan ABD ve onun yerel uygulamacı devleti İsrail –bir küresel güç olarak- diğer tarafta ulus-devlet sürecini çiğneyerek, o 'hakikati' parçalayarak, küresel bir 'ümmet' için onun karşısına dikilen İslam siyaseti.

Yani bir küresel güç ve küresel olma tahayyülleri olan bir başka güç; bu savaşın tarafları. İslam artık yalnız bir din değil, ondan daha ötesi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Savaş bölgeleri dinamiği

Cemil Ertem 06.01.2009

Savaş sonsuz kötülüklerin sonucu ve anası ama savaşın yadsınamaz bir özelliği daha var; o da savaşların toplumların o anki siyasi ve ekonomik durumunu olanca çıplaklığıyla gözler önüne sermesi. Yine öyle oluyor. Bu savaşta da Filistin halkı, yeniden ne denli yalnız olduğunu, yıllarca nasıl korkunç bir yoksulluğa mahkûm edildiğini görüyor.

Bugün dünyanın en yoksul bölgeleri aynı zamanda, yıllardır süren bitmez tükenmez bir savaşta pençesi altında. Bu bölgelerle dünyanın geri kalanı arasındaki gelir ve refah farkı da giderek açılıyor.

Savaştan sıyrılan ve barışı inşa etmeye başlayan toplumlarsa hızla dünyanın geri kalanına yetişiyorlar. Bugün küreselleşmenin karşımıza getirdiği ve bu krizle de iyice belirginleşen bir gerçekte gelişmiş-gelişmemiş ülke-bölge kavramlarının ve coğrafyasının çok hızlı bir değişime uğramasıdır. Ancak emperyal ulus-devletlerin savaşla tahakküm kurmaya çalıştığı bölgeler, gelişmiş ülkelere hızla yetişmeye çalışan ülke ve bölgelerden kopuyor. Mesela savaşın olmadığı yıllarda Lübnan'ın nasıl değiştiğini, hızla kendini toparlayıp dünyanın parçası olma yolunda nasıl çabaladığını hatırlayalım.

Bu Afrika'da da, Kafkasya'da da, Ortadoğu'da böyle. Pakistan ve Hindistan arasındaki uçurumunun temelinde de bu gerçeğin payı büyüktür.

Türkiye'nin güneydoğusu da yıllardır düşük yoğunluklu bir savaşın pençesinde.

Bugün Filistin'deki işsizlik oranıyla Türkiye'nin güneydoğusundaki işsizlik oranı ve refah seviyesi arasında çok fark yok.

Filistin'de ki işsizlik oranı yüzde 20'nin üzerinde. Güneydoğu'da da işsizlik aynı seviyelerde.

Betam'ın (Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi) yaptığı bir araştırma bu gerçeği ortaya koyuyor. Betam'ın Türkiye'deki bölgeler arasında refah seviyesini karşılaştıran araştırması, bölgesel verileri nüfus ve fiyat endeksine göre düzelterek refah karşılaştırmayı yapıyor. Çalışmada İstanbul bir şehir değil bölge olarak ele alınmış. İstanbul harcama payı açısından ilk sırada ama ikinci, üçüncü ve hatta dördüncü sıralardaki bölgelerle İstanbul'un arası kapanıyor. Yani İstanbul'u çok az farkla Batı Anadolu, Doğu Karadeniz, Ege, Batı Marmara, Akdeniz, Doğu Marmara, Orta Anadolu takip ediyor. Güneydoğu ise bütün bu bölgelerden tüketim harcamaları dolayısıyla refah açısından kopmuş durumda. Güneydoğu'da ikamet eden ortalama bir birey Orta Anadolu'da bir bireyin yarısı kadar bir tüketim bile yapamıyor. İstanbullunun sağlık harcaması payı Güneydoğulu bir vatandaşın tam 4,8 katı, yine eğitim ve kültürde İstanbullu tam 5 kat fazla harcama yapıyor.

Bu fark Türkiye'nin geleceğini kemiren ve Kürt sorununun temelini açıklayan bir farktır. Aslında bu eğilim, bir başka şekilde, dünyanın gelişmiş ülkeleri ile gelişmemiş ülkeleri arasında da var. Yani ulus-devletlerin savaş ve diktatörlükle var olmadığı bölge ve ülkeler hızla gelişmiş dünyaya yaklaşıyor. Ama ulus-devlet müdahalesinin buna bağlı savaşların ve diktatörlüklerin olduğu bölgeler de hızla gelişmiş dünyadan koparak yoksullaşıyor.

Bu ayrım ve sorun 21. yüzyılın ayrımıdır. 20. yüzyılın yeni-sömürge ülkelerinin yerini etnik, dinsel ayrımcılığın yapıldığı ve bunun üzerinden savaşla hâkimiyet sağlanan "savaş bölgeleri" alıyor. Bu savaş bölgeleri hem yenedünya düzeninin kestirmeden kurulması için yeni dönemin aktörlerini ortaya çıkartıyor ve sistemin sert yüzünü oluşturuyor; hem de trilyonlarca dolarlık savaş endüstrisini ayakta tutuyor. İsrail ekonomisi savunma sanayine ve buraya ayrılan Ar-Ge'ye dayanır. İşte özellikle kriz dönemlerinde bu " savaş bölgeleri" hem siyasi hem de ekonomik olarak ortaya çıkıyor.

"Savaş bölgesi" olarak seçilen bölgeler artık dünyanın en yoksul en çaresiz bölgeleri. Buralardaki halkların barış iradesi ve siyaseti maddi bir güce dönüşmedikçe de öyle kalmaya mahkûm.

Türkiye’de her kesimin bu gerçeği görmesi ve Güneydoğu’yu bu çemberden çıkarması gerekiyor. Türkiye, artık savaşa bulanmış bu krizden bir yanı yoksulluk ve savaşa bulaşmış bir ülke olarak çıkmak istemiyorsa hem batısına hem de doğusuna bakmak durumundadır. Avrupa Birliği yolculuğu, bugün kriz ve savaşın gösterdiği gibi, Avrupa içinde bitmiş değildir. Türkiye’nin demokratikleşerek Avrupa Birliği’nin bir parçası olması yalnız Kürt sorununu değil, Filistin sorununun da çözümünü kolaylaştıracak tarihsel bir sonuçtur.

Bütün bu olanların bize, çok uzun sürecek bir “medeniyet” çatışması diye yutturulmaması için AB üyesi- demokratik bir Türkiye’ye ihtiyaç vardır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Evet, ne yazık ki, burada siz de varsınız!

Cemil Ertem 09.01.2009

2009 yalnız kriz ve savaşla anılmayacak herhalde. Hem iktisatçıların hem de siyaset bilimcilerin bütün bildiklerini gözden geçirecekleri bir yıl olacak.

Türkiye’de “Ergenekon uydurma, sonuna kadar gidilmeyecek ki” diyenler “sonu” derken kendilerini kastetmiyorlardı herhalde. Bu işin artık sonu başı yok. Türkiye’nin önemli bir döneminin karanlık dehlizlerine ışık tutuluyor, bu dehlizlerde gezinen aktörler ortaya çıkıyor.

Bu meselenin öyle üç-beş tetikçi ve çeteyle sınırlı olmasını dileyenlerin dilekleri yerine gelmiyor. Zaten bu olamazdı; çünkü Türkiye leoparı kuyruğundan tuttu; o kuyruğu artık akli olmayan bir toplum, ülke bırakır. Türkiye’nin, her şeye rağmen, o kadar akli var. Birde şu “1” numara tartışmasını bıraksak; belli işte “1” numara konjonktüre göre değişen hiyerarşik bir müessese. Muhtemelen şimdi içeride ya da sorguda olanlardan biri ya da birkaçı çeşitli dönemlerde bu işlevi/görevi üstlenmiştir. Ama son dönemin ya da şu anın “1” numarası kim dersiniz; onu da Ergenekon’un ya da dünyadaki benzerlerinin örgütlenme şemasına bakarak çıkartabilirsiniz; çok basit. Burada önemli olan bu yapının bir çeteden ziyade toplumsal bir olgu olduğu gerçeğidir. Yani şu Ergenekon dediğimiz “şey” insanlardan ziyade müesseselerden ve o müesseseleri ortaya çıkaran dinamiklerden oluşuyor. Tıpkı Althusser’in (1970:48) ideolojisi gibi. Yaygın, maddi, içselleştirilmiş bir durum bu. Bundan dolayı hem “sol” hem de sağ. Bireyleri de kurumları da aynı seviyede ve oranda kapsıyor. Bu ideolojik durum ortaya çıktığı/çıkartıldığı anda tarihsel olanı –hem geçmişini hem de geleceğini- içermediği için kapsamında, Ergenekon’da olduğu gibi, sağ da solda olabiliyor. İşte bu anlamda hem bu uğursuz teşkilatın içinde olanlar hem de içinde olanların başına gelenlere bakıp buna hayret eden, dolayısıyla üzülenler aynı – tarihsiz- ideolojinin kurbanı.

Yani basit bir anlatımla içinde bulundukları ve öznesi oldukları toplumun nereden gelip nereye gittiğinin farkında değiller. “Ya bu adamlar-kadınlar içinde çok iyi tarih, iktisat, siyaset bilimi bilenler var” demeyelim; tarihsiz –maddi- ideolojinin esiri olmak böyle bir şeydir. Yani ne demeli, çatlak olsa da, hiçbir felsefeci ve toplumbilimci, bundan dolayı, Althusser’i anmadan ideoloji kavramını anlatamaz.

Zaten faşizm dediğimiz olgu, yalnız devlet baskısı ve zulmü değildir. Devlet baskısı ya da bir azınlığın çoğunluk üzerindeki baskısı, –Ergenekonculardan birinin gözüaltına alınırken dediği gibi-, diktatöryal bir durumu ya da eğilimi ifade eder. Ama faşizm yalnızca böyle bir diktatörlük değildir. Faşizm, tarihsiz, dondurulmuş

“ideolojinin” esiri bireyler yaratarak iktidar olur ve ilkönce toplumsal bir olgudur. Bu anlamda faşizm – demagogik olarak- ideolojik bir zenginliktir de.

Çünkü o, “o an” iktidar olabilmek için toplumu dondurur ve “o anki” geçerli ideolojilerden işine yarayanı alır. Bu anlamda bütün faşizm iktidarları hem sağ ideolojik formasyonlardan hem de sol ideolojik formasyonlardan çok şey almışlardır. Nazilerin kendilerine Nasyonal-Sosyalist demeleri tarihsel bir espri değildir. İşte bugün bizde de –hadi bırakalım nasyonal ana muhalefet partisini- solun önemli bir kısmının Ergenekon sürecindeki **“ne oluyoruz; burada biz de olmayalım sakın”** korkusu tam da budur.

Evet, ne yazık ki, burada siz de varsınız.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir “aşk” hikâyesi ve sol

Cemil Ertem 13.01.2009

Ergenekon konusunda “solun” şaşkınlığı ortada ama umut verici gelişmeler de olmaya başladı.

Ortaya çıkanlardan sonra, en azından operasyona karşı çıkma durumundan bekleme durumuna geçenlerin sayısında artış var. Ama bu durum bile bir “buzlukta olma hali.”

Zaten biliniyor; Sovyetler zamanında işçi sınıfını dünya iktidarda zannediyordu; ama o aslında buzluktaydı. Şimdi de Ergenekon’dan IMF’ye kadar bütün güncel gelişmelerle ilgili olarak Türkiye’de de “sol”, durumun farkındaymış gibi yapıyor, ama değil tabii; bir öyle kalakalma hali var. Buzluktaki işçi sınıfı gibi. Bu buzluktaki işçi sınıfı hikâyesi Protazanov’un ilk filmidir. Aslında ilk bilim kurgu filmi de sayılabilir: *Aelita*.

Film hemen devrim sonrasında Lenin’in Yeni Ekonomik Politika (NEP) döneminde Moskova’da geçiyor. Şöyle:

Kahramanımız Los sıkıcı günlük hayatını kâbusa çevirecek bir dert edinmiştir. Karısı Natasha’nın kendisini aldattığını sanmaktadır. Bu sıkıcı ve dertli günlerde Los ve arkadaşı Spiridonov dünyaya ulaşan gizemli bir radyo mesajına rastlarlar. Mesaj Mars’tan gelmektedir. İşte tam o sırada Mars’taki diktatörlüğün başındaki Tuskub’un kızı olan Aelita, teleskopla dünyayı izlerken gözü Los’a takılır. Böylece Los ile Aelita arasında kendilerinin bile farkında olmadığı, telepatik bir aşk başlamış olur. İlerleyen günlerde Los’un aile içi kaygıları ve bunalımları artar. Los karısı ile ilgili şüphesinin doruğa çıktığı bir gün Natasha’yı öldürür. Hikâyenin bundan sonrası çok ilginç ve fantastik.

Los, ortadan kaybolan mühendis arkadaşı Spiridov’un yaptığı çizimlerden yararlanarak Mars’a gidecek bir uzay gemisi inşa eder. Kızıl Ordu erlerinden Gusev ve Komiser Kratosov’u yanına alarak Mars’a doğru yola çıkar. Ekip Mars’a vardığında karşılaştıkları şey, acımasız bir diktatörlük ve güzeller güzeli kraliçe Aelita’dır.

Kraliçe Aelita’nın gezegeninde işçiler ancak kendilerine ihtiyaç duyulduğunda günlük hayata katılmakta onun dışında soğuk hava depolarında hapsedilmektedirler.

Bu durumda başta Kızıl Ordu elemanı Gusev ve kahramanlarımız işçileri bilinçlendirme ve örgütleme

faaliyetlerine başlarlar. Gusev bir yerde işçilere şöyle seslenir: "Eskiden biz de sizler gibiydik. Kurtuluşunuz size bağlı, birleşin! Mars Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti için birleşin!" Bu arada Kraliçe Aelita da, biraz Los'a karşı duyduğu aşk biraz da başka hesaplarla, kahramanlarımızın safına geçerek diktatör babası Tuskub'a bayrak açar. Aelita'nın bu saf değiştirmesi Mars'ta devrimi başlatır. Aelita'nın önderliğinde (Evet, bir kadının önderliğinde) devrim gerçekleşir. Ama asıl sürpriz şimdi: Eski Kraliçe yeni devrim önderi Aelita hemen devrim sonrası kahramanlarımızı saf dışı etmekle kalmaz devrim için buzluktan çıkan işçi sınıfını yeniden buzluğa yollar. İşçiler soğuk hava depolarının yolunu tutarken aşk konusunda ikinci kez yenilen Los, devrim yenilgisini ise hazmedemez ve Aelita'yı merdivenlerden iterken gerçek ile hayal arasındaki çizgi belirsizleşir ve olanların, Natasha'nın ölümü dâhil, Los'un hayali olduğu anlaşılır.

Sovyet sinemasının az bilinen ama içerdiği simgesel mesajlar itibarıyla önemli yapıtlarından biri olan *Aelita* filmi aynı anda birçok şeyi anlatmayı başarır.

Kişisel yaşam devrim anaforunu ve çelişkisini çok çarpıcı simgelerle açıklar.

Ama bundan daha önemlisi Nâzım'ın balığı gibi deryanın içinde olup ta deryanın farkında olmayanların durumunu da anlatır.

Hikâyede, Los'un uğradığı acıyı ve yenilgiyi yaşayan sahici bir adam var: Nikolay Buharin. Buharin, 1924'ten sonra yaptığı teorik çalışmalarda çok önemli tespitler ve açılımlar yapmıştı. Buharin, Stalin'in aksine küçük meta üretiminin ve köylülüğün yumuşak bir geçiş için korunması gerekliliğini düşünüyordu. Stalin ise tarımdan sanayie kaynak aktarımının yoğun ve hızlı olması gerektiğini, kapitalizmle yarışmanın, onu başka bir biçimde, diktatörlükle taklit ederek mümkün olacağını savunuyordu. Bu yaklaşım, Sovyet rejiminin, işçi sınıfını buzluğa koyan bir diktatörlüğe dönüşmesine yol açtı. Bu, içe kapanmayı ve diktatörlüğü besleyen bir otarşiyi de getiriyordu. Oysa kapitalizmin tekelci döneminin karşısına, kapitalizmin bir başka yüzü olan devlet tekeli ile değil de, üreticilerin ve çalışanların inisiyatifinin geçerli olacağı –küçük mülkiyeti ve demokrasiyi koruyan- yeni bir yönelim ve anlatıyla geçilebilirdi. Ama Stalin'in dediği; yani acayip devlet kapitalizmi geçerli oldu.

Buharin 1938'de idam edildi. Los kâbus görmüştü ama Buharin görmüyordu. Buharin'in kâbusu hâlâ başımızda; bu kâbus geçerli oldukça "solcuyum" diyen bir takım adam ve kadınların devlet merakı hep devam edecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kurgu bozuldu; şimdi ne olacak?

Cemil Ertem 16.01.2009

Hem siyasette hem de ekonomide bir yolun sonuna geldik. 2009 yalnızca krizin dibini gördüğümüz bir yıl olarak kalmayacak; 21. yüzyılı belirleyecek değişimlerin başlangıcı olarak da tarihe geçecek. Ancak bütün bu olan biteni anlayabilmek için de şimdiye kadar olan ezber ya da yanlış bilgilerden kurtulmamız gerekecek herhalde. Bir kere, ilk önce ekonomide sonra da siyasette devlet olgusunu yeniden tartışacağız ve tanımlayacağız. Bu çok gerekli; bütün bu olanlar ortaya çıkıyor ki, bu konuda şimdiye değin bilinenler basit ezberlerden öteye gidemiyor. Örneğin devletin bir ekonomik aktör olarak kapitalist toplumun kalkınmasındaki yerinin tekrar anlatılmasına ihtiyaç var. (Hele bu krizde, devletin piyasaya müdahalesinin, çok yeni bir şeymiş

gibi anlatılmasından sonra.)

Kapitalizmin hâkim olduğu hiçbir coğrafya ve toplum, kapitalist devlet olmadan kalkınamamıştır. Bu konuda Britanya'nın istisna olduğu söylenir; ama o da doğru değildir. Liberalizmin ideolojik olarak temellendiği Britanya'da kapitalizmin devlete başvurmadan geliştiği ve üzerinde güneş batmayan imparatorluğun "serbest piyasanın" mucizesi olduğu da yalnızca bir efsanedir. Örneğin daha 1699'da Yün Yasası ile sömürgelerin ürün ihraç etmeleri yasaklanmıştır. Hatta Hindistan'ın ürettiği pamuklu ürünlerin ithal edilmesi de hemen 1700'lerin başında bir yasayla engellenmiştir. Britanya'nın "liberalizmi" geliştiriyor diye anlatılan birçok adımı da, tam aksine, ulus-devlet kapitalizmini geliştirmeye dönük adımlardır. Örneğin 1846'da Tahıl Yasası'nın iptal edilmesi, birçok malda tarifelerin kaldırılması liberal iktisadın merkantilizme karşı zaferi olarak değerlendirilir. Oysa bunlar, Britanya'nın Avrupa'da tarım ve hammadde pazarını kendi lehine genişletmesine dönük bir adımdır. Britanya serbest ticarete ve "liberal kapitalizme" devlet sayesinde edindiği teknoloji ve sömürge üstünlüğünden geçmiştir. Ancak tabii bu serbest ticaret dönemi de çok uzun sürmemiştir.

Daha 20. yüzyıla varmadan Britanya, ABD ve Almanya karşısında avantajlarını kaybetmeye başlamıştı. Bunun üzerine İngiliz burjuvazisi koruma talebiyle ayağa kalktı. Britanya büyük buhranla (1929) birlikte, birçok alanda, tarifeleri yeniden uygulamaya başladı ama çok geç kalmıştı.

Korumacı-devletçi kapitalizmin babalarından Friedrich List ise önceleri serbest ticaret yanlısıydı; ancak List'in devletçiliğinin kökeni ABD'ye dayanır. List, 1825-1830 yılları arasında, ABD'de sürgün olarak geçirdiği yıllardan sonra, korumacı politikaları savunmaya başlamıştır. ABD Avrupa'ya karşı başından beri devlet kapitalizmini öne çıkarmıştı; zaten başka türlü olamazdı. Pax-Amerika'nın arkasında, her zaman, ABD devlet kapitalizmi vardı. Bu kapitalizm, emperyal saldırganlığa, küresel kontrol ve düzenleme kurumlarına, ticareti yönlendirecek küresel bir para sistemine dayanıyordu. Doların fiyatı hiçbir zaman "serbest piyasada" belirlenmemiştir. Tabii bunun sonucu da, dolarla değiştirilen malların da fiyatlarının gerçek fiyatlarla değişime uğramadığıdır. O zaman karşımıza çok vahim bir sonuç çıkıyor: **Ekonomiden başlamak üzere, bütün bu tarih boyunca, yaşadığımız her şey bir kurgu; ve egemen devletlerin oluşturduğu bu kurguya, sivil hayatın, toplumların, yine bütün bu tarih boyunca, yapıcı iradesi çok az olmuş.**

Örneğin Küba, Vietnam gibi örnekler ya bastırılmış ya da sıkıştırılarak marjinalize edilmiş. Bundan hiç bahsetmek istemiyorum ama çok çarpıcı bir örnek olduğu için yazmak zorundayım: Tuncay Güney; "Türkiye'de sol 12 Eylül'den sonra kontrol altına alınmıştır" dedi. Tümüyle doğru; kontrol altına alınmış ve devletin bir aparatı haline dönüştürülmüştür.

Başta sorduğumuz soruyu tekrar soralım; peki, şimdi ne olacak? Bütün bu yaşadıklarımız bir devrim değil ama çok önemli bir değişimin başlangıcı. Şunu söyleyebiliriz: Kurgu çözüldü. Yani, en azından, 20. yüzyılın başından beri devam eden devletçi-kapitalizmin kurgusu bozuldu. Sistemin bundan sonraki yolculuğu, hiç çaresiz, küresel düzlemde devam edecek. Bölgesel işbirlikleri ve bütünleşmeler yalnız ekonomi çerçevesinde kalmayacak; giderek kurumsal siyasi-hukuki yapılar ve yeni devlet biçimleri ortaya çıkacak.

Güvenlik, risk konseptleri değişecek. Ulusal ordular yeniden örgütlenecek. NATO'nun bu dönemde işlevinin bu olacağı artık biliniyor. Ortadoğu'daki değişimin de, bu çerçevede, çok hızlı olacağını söyleyebiliriz. Gazze'de İsrail yenilmiş ve mahkûm olmuştur. Bu İsrail'in, belki de son operasyonlarından biridir. İsrail'in Gazze'de BM okullarını, binasını bombalaması yanlışlık değildir. Çaresiz ve sonunu gören bir ulus-devlet ordusunun bundan sonra çizilecek paradigmaya hiç uymayacağını ilan etmesidir bu durum. Tabii İsrail ordusunun düştüğü durumun benzerlerini de dünyanın bazı yerlerinde, bugünlerde, görüyoruz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye Obama “değişimine” nasıl bakmalı?

Cemil Ertem 20.01.2009

Bugün 44. ABD Başkanı resmen göreve başlıyor. Nasılsa Obama “resmen” işbaşı yapmadan İsrail çekilmeye başladı. Bu anlamlı; ancak bütün Obama iktidarı boyunca bu tür “anlamlı” gelişmelere tanık olacağız. Obama’yı yalnız Amerikalılar işbaşına getirmedi. Bir küresel uzlaşa söz konusu. Bu küresel uzlaşının, tabii ki hem siyasi hem de ekonomik tarafı var. Bu uzlaşının ekonomik tarafı giderek siyasi olanı da belirleyecek.

Obama iktidarının ekonomi konusunda atacağı en önemli adım yeni bir dünya parası konseptinin oluşturulması olacaktır. Bu adım, bu kriz sürecinin aslında kapitalizmin tarihindeki en büyük tasfiye ve yenilenme dönemi olacağını da bize gösterecektir. 1973 kriziyle başlayan kabuk değişimi Obama iktidarı ile sonlanacak.

Bu çerçevede yaşadığımız sürecin bir krizden daha çok yenilenme operasyonları toplamı olduğunu da söyleyebiliriz. Bugün resmen işbaşına gelen Obama iktidarının, yalnız bundan dolayı bile, iki dönem iktidar olacağını söylemek çok iddialı bir yaklaşım olmaz.

ABD-AB bütünleşmesi bu dönemde tamamlanacak. Bu bütünleşmenin ilk ayağı “parasal birliğin” kurumlarının oluşması olacak.

AB’nin gerçekleştirdiği para birliği ve avro süreci 1999’dan beri gidebileceği yere kadar gitti. Avro ve AB para birliği konsepti doları kısmen dengeledi ama kapitalizmin karşılıksız para sorununu çözemedi. Çözemedi çünkü İkinci Savaş’tan sonra ABD’nin yönlendirdiği uluslararası sistemin üç ayağı vardı. Birincisi karşılıksız dolara dayanan para sistemi, ikincisi Dünya Ticaret Örgütü’nün yönlendirdiği küresel ticaret sistemi, üçüncüsü de IMF’nin yönettiği finans ve borç verme çevrimini oluşturan –cari dengesizliklere dayanan- finans sistemi.

Ancak bu üç kurumsal yapı da tamamen dolar dolaşımına dayanıyordu ve arkasında ABD militarist devleti vardı. AB’nin ekonomik ve parasal birliğinin siyasallaşmasının gecikmesi avronun etkisini sınırladı. Şimdi hem bu sisteme hem de kurumlarına baktığımızda krizin nedenini görebiliyoruz. Mesela IMF artık, hiç kimseye “mali polislik” yapacak durumda değil.

IMF’nin bizimle yapacağı 20. stand-by da daha önceki 19. gibi olmayacak. Burada ilk defa yerel bir hükümetin inisiyatifinin daha fazla olduğunu göreceğiz. Yine şimdi çözülmekte olan sistemin en önemli kurumlarından biri olan Birleşmiş Milletler’in durumu ortada. BM’nin son İsrail soykırım girişimi karşısındaki acizliği kimseyi şaşırtmadı. Bu kurumun bu kriz boyunca yeniden düzenleneceği artık sır değil. Yine Dünya Ticaret Örgütü, G-20 toplantılarının seyri doğrultusunda yeniden yapılacaktır.

Şimdi Obama ile birlikte gelen dönüşümün; gelişmiş dünya ile “gelişmekte olan” dünyanın zora ve ABD hegemonyasına dayalı “uzlaşısını” çözeceğini, yine Bretton-Woods kurumlarına dayalı finans sistemini tasfiye edeceğini ve nihayet dolara dayalı para sistemini sona erdireceğini söyleyebiliriz. Bu çerçevede Kuzey-Güney-Doğu-Batı yakınlaşması hem ekonomik hem de siyasi olarak hızlanacak.

Bu dönüşümünden en çok etkilenen ülkelerden birisi de, kaçınılmaz olarak, Türkiye olacak. Bunun işaretlerini görüyoruz zaten. Devletin yapısı/anlayışı değişiyor ve yenileniyor. Türkiye'nin, AB üyeliği sürecinin hızlanması ile birlikte, Ortadoğu ve Kafkasya etkinliği artacak. Bu etkinliğin kurumsal inşası, önümüzdeki günlerde, en önemli gündemlerden birisi olacak ve çok tartışılacak. İsrail saldırısı göstermiştir ki, Ortadoğu'nun yeni düzeninde Türkiye önemli bir rol üstlenecek. Türkiye'nin İsrail ve Filistin'e yol haritası önermesi ve ateşkesin belirleyici unsuru olması bunun ilk işaretidir.

Bunun dışında Avrupa'yı diken üstünde tutan doğalgaz sorunu ve enerji kaynaklarının "sınırsız" kullanımı sürecinin oluşturulması ve bu sürecin ekonomik-siyasal ve nihayet hukuki olarak tamamlanmasının kilit ülkesi Türkiye olacak. Petrol ve doğalgaz projelerinin kilitlendiği yer "doğu-güney" Türkiye.

Öyle anlaşıyor ki; doğudan batıya bütün enerji geçişlerinde Türkiye artık vazgeçilmez bir aktör.

Bu açıdan şu sıralar olan biten her şey, bu tarihsel dönüşümün içinde, onun yapıcı sonuçları olarak okunmalıdır. Yine, bu çerçevede, kriz meselesine de bu dönemde daha farklı bakma durumundayız.

Türkiye'de, hem içinde bulunduğumuz yılda hem de takip eden birkaç yılda var olan durumu alt-üst edecek "ağır" bir krizin söz konusu olmayacağını söylemeliyiz. Ancak, tabii ki birçoklarını rahatsız edecek gelişmeler olacaktır. Mesela çok yoğun şirket birleşmeleri ve satın almaları yaşayacağız; Türkiye'nin sektörel yoğunlaşması önemli bir değişime uğrayacak. Bölgesel eşitsizliklerin giderek azaldığını ve doğudan gelen (Asya-Pasifik) yatırımların artacağı bir döneme gireceğiz. Girişim sermayesi şirketlerinin ve küresel sermayenin, krizin çıkış noktası ile birlikte, Doğu Avrupa ve Türkiye'ye yatırım yapacağı bugün artık bir öngörü değil, gerçekleşmekte olan bir olgu, gerçek. Bu gerçek, Türkiye için, şimdi hızla değişmekte olan devlet ve güvenlik konsepti değişiminden sonra en önemli yenilenme dinamiğidir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu kriz bir tasfiye ve yenilenme projesidir

Cemil Ertem 23.01.2009

Kriz ve bu krizin siyasi sonuçları ile ilgili elimizde yeterli veri var. Bundan dolayı olguları anlatmak yerine artık çözüm üzerinde durmak ve bu çözüm alternatiflerini yazmak gerekiyor.

Türkiye'de özellikle çalışanların bu krizden en az zararla çıkması ve kriz sonrasında da, şimdiye kadar sesi çıkmayan tüm kesimlerin etkili olabileceği demokratik bir Türkiye için; ne yapmalı, neyi önermeliyiz.

Tabii bu soruların yanıtları bir köşe yazısının sınırlarını aşıyor ama, en azından, alternatif bir programın başlıklarına kısaca değinebiliriz. İktisat Fakültesi'nden değerli arkadaşım ve meslektaşım Dündar Demiröz'le birlikte yaptığımız çalışmada, içinde bulunduğumuz "geçiş dönemini" ayrıntılarıyla ele aldık ve –IMF ile anlaşmanın yakın olduğu şu günlerde– "inadına" alternatif bir programın satır başlarını –kendimizce– ortaya çıkardık.

Dündar Demiröz'ün yaptığı sektörel ekonometrik analizlerle, sürükleyici sektörlerde, krizin üretim ve istihdam

üzerindeki etkileri, yine bu dönemde ihracatın kur ve fiyat etkileri, ihracat ve ithalatın sektörel kompozisyonu ve buradan çıkan değişkenlerin Türkiye ekonomisindeki sektörel dağılımı nasıl etkileyeceğini tartıştık. Bu metinler çok ayrıntılı olduğu için tabii ki burada yalnız sonuçlara değinebileceğim. İlk önce şunu söylemek gerekir ki; önümüzdeki iki yıl boyunca Otomotiv, Plastik imalatı, Deri, Giyim sanayileri dış talepten çok güçlü etkilendikleri için önemli bir istihdam daralması yaşayacaklar. Hemen arkasından gelen Kimya, Metal eşya ve Ana Metal sanayileri de sıkıntı çekecek sektörler. İşte tam burada çok önemli bir eşiğe geliyoruz: Türkiye’de sürükleyici bu sektörlerde, 1980-2001 aralığında – yani ekonomik ve toplumsal dönüşümün en kapsamlı olduğu yıllarda- katma değer in işgücüne göre esnekliği sermayeye göre esnekliğinden daha düşük olmuş. Bunun anlamı şudur: Çalışan sayısında meydana gelecek yüzde 1 birim artış, reel katma değeri yüzde 1’in altında arttırıyor. Prof. Bedriye Saraçoğlu ve Dr. Halit Suiçmez bu katsayıyı 0,29 olarak hesaplıyorlar.

Aynı şekilde istihdam sabitken yeni teknoloji ve makine donanım artışı da katma değeri 1’den daha fazla arttırıyor. Bu verilerin kestirme sonucu şu: Türkiye’de imalat sanayii ve ekonominin sürükleyici sektörleri teknolojiye açtır ve büyük ölçüde emek verimliliğine dayalı olarak ayakta durmaktadır. Nitekim imalat sanayii üretimi son beş yılda yüzde 20’nin üzerinde artarken istihdam hızla geriye gitmektedir. Şimdi buradan ikiz soru çıkıyor: Birincisi; bu kriz dönemi dahil önümüzdeki on yılda Türkiye bu sektörleri ayakta tutmak için ne yapmalıdır? İkincisi ise bu sektörler, şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonra da Türkiye’nin sürükleyici sektörleri olmalı mıdır? Hemen bir ek daha; emek verimliliğinin çarpık artışı, doğal olarak reel ücretleri aşağıya çekeceğinden bu siyasi ve sosyal olarak da “sürdürülebilir” değildir.

Şimdi gelelim çalışmada en kötümser ve en iyimser senaryolara. En kötümser senaryomuzda ihracat yüzde 40 düşüyor; yatırımlar aynı oranda azalıyor ve TL’nin reel kaybı yüzde 40’ı aşıyor, faizler de reel olarak hızla yüzde 20’nin üzerine çıkıyor. Burada 2009 için yüzde 4,6’lık bir daralma bekleyebiliriz. 2008 büyümesini yüzde 1-2 arasında gerçekleştirmiş olacağını varsayarsak, 2009’da en kötümser tahminle eksi 3 gibi bir sonuçla karşılaşırız. Şimdi bu durumda, ne yazık ki; yukarıdaki sektörler sürükleyici olduğu için, yapılacak tek şey kamu harcamalarını arttırmaktır. Burada hükümetin kamu harcamalarını dört çeyrek boyunca istikrarlı bir şekilde arttırması gerekir. Ayrıca burada tüketimde yüzde 7,3’lük bir daralma olacaktır. İyimser senaryo ise kısaca var olan durumun korunacağını öne sürüyor. Ancak bu durumda bile milli gelirden yüzde 2’ye varan bir daralma ve tüketimde yüzde 3,5’luk bir düşüş olacaktır. İyimser senaryoda bile hükümetin kamu harcamalarını arttırması ve ek kaynak bulması gerekecektir.

Sonuçta Türkiye 2009’u –2001 krizi kadar olmasa bile- iç ve dış talep daralmasına bağlı olarak, artan işsizlik, değişen sektörel yapı ve hızla kabuk değiştiren bir sanayi ile bitirecek.

Burada yapılması gereken; kısa vadede hükümetin IMF’yi “esnek ve özgün” bir program için ikna ederek, Merkez Bankası ile birlikte –Merkez Bankası kesinlikle enflasyon hedeflemesi programını bırakmalı, parasal hedeflemeyi gözetken yeni bir para politikası çerçevesi çizmeli ve bu program hükümetin istihdamı gözetken maliye politikasını desteklemelidir- istihdam ağırlıklı bir programı devreye sokmasıdır. Orta ve uzun vadede ise Türkiye, eğitim, finans, ileri teknoloji uygulamaları ve sağlık gibi alanları geliştirecek yeni bir entegrasyon çerçevesini AB üyelik süreci ile birlikte geliştirmelidir. Bu çerçevede yukarıda sıraladığımız ve büyük ölçüde emek verimliliğine dayalı sektörler, krizle birlikte, bitmeyecek ama Türkiye ekonomisi de artık bunların üzerinde var olmayacaktır.

Sonuçta bu krizin aynı zamanda, ekonomide ve siyasette, bir tasfiye ve yenilenme –dünyayla bütünleşme- operasyonu, projesi olduğunu unutmayalım.

Metal işçisi, Ergenekon ve ötesi

Cemil Ertem 27.01.2009

Thompson'un muhteşem yapıtı *İngiliz İşçi Sınıfının Oluşumu*, İletişim Yayınları'nca, bir süre önce, Türkçeye kazandırılmıştı. Ayşe Buğra'nın kapsamlı önsözü kitabı çok daha açıklayıcı yapıyor.

Ayşe Buğra'nın "bugün Türkiye'de Thompson'u okumak" başlıklı önsözü gerçekten çarpıcı tespitlere yer veriyor: "Thompson, işçi sınıfının bilincinin oluşumunda etkili olan siyasi ve kültürel sürekliliği vurgularken, bu bilincin muhafazakâr bir bilinç olarak görülemeyeceğini de vurgular. Her şeyin yerinden oynadığı bir ortamda, muhafazakâr ittifakları sürdürmek çok kolay değildir. Luddist isyanın adam asarak bastırıldığı noktada, teknolojik ilerlemenin istihdamı koruyacak şekilde gerçekleşmesi ve ücretlerin toplumsal beklentiler tarafından belirlenen asgari geçim seviyesinin altına düşmemesi için mücadele eden işçi temsilcileri, kendilerini iki ateş arasında, toplumsal düzenin korunmasıyla ilgili muhafazakâr değerleri savunanlarla, piyasa ekonomisinin özgürlüğün korunmasıyla ilgili liberal değerleri savunanlar arasında, bulurlar." Türkiye'de ise işçi sınıfı sanıyorum çok daha karmaşık bir tarihi yaşıyor. İşçilerin en dinamik ve örgütlü kesimi bile muhafazakâr ve milliyetçi yapıların yıllardır cenderesinde.

Bırakın sosyalist bir seçeneği, sendikal örgütlenmeye, emeğin kesintisiz özgürleşmesine kısmen cevaz veren burjuva demokratik bir seçenek bile olamadı.

Emeğin özgürleşmesinin iki temel sonucu vardır: Birincisi; her türlü himaye, tâbiyet ve hizmet ilişkisinden ve her türlü mal, mülkten hızlı bir kopuş, ikincisi ise emek güçlerini satamayanların hızla dilencilığe, serseriliğe ve her türlü "yasadışı" yola savrulması. Kapitalizmin öncesi toplumsal yapıların, kapitalizmin gelişmesinden hızlı çözüldüğü bütün toplumlarda ve tarihsel kesitlerde "eşkıya" "meşru" bir müessese olarak vardır. Osmanlı'da "şanlı" bir yaşam biçimi olarak var olmuştur. Osmanlı'dan sonra Türkiye Cumhuriyeti emeği, tam anlamıyla, "özgürleştiremedi".

Doğuda zaten yarı-feodal yapılar varlığını korudu; Batı'da ise geleneksel aile ve devletin ayakta tuttuğu bir "hımaye" müessesesi kapitalist üretim ilişkilerinin yerli yerine oturmamasında önemli bir rol oynadı. Çeteleşme ise devletin bir unsuru olarak üretim dışı çok geniş bir kesimi içine çekti. Ergenekon örgütlenmesinin, bir çete ve terör yapılanması olarak bu denli geniş olması ve sözde sendikaları bile sarmasının ardında bu gerçek yatar. Türkiye'de emeğin özgürleşmemesi Türkiye'nin kalkınmasının önündeki en büyük engellerden biri olmuştur. Türkiye'de özgürleşen emeği en yoğun istihdam eden sektör metal işkoludur. Ancak bu alan başından beri sürekli bir devlet-çete cenderesi altındadır.

Türkiye'de en fazla işçi inşaat, sonra metal ve dokumada var. Ama en çok artan işçi metal işkolunda.

Çünkü Türkiye'de tekstil gerilerken otomotiv ve onun yan sanayileri gelişti.

Yani Türkiye'de hem nicelik olarak hem de nitelik olarak metal işkolu çok önemli.

Ancak bugün gerçek anlamda metal işçisinin örgütlülüğü 12 Eylül öncesinin gerisindedir.

Metal işçisinin örgütlenmesi kurallı-rasyonel bir kapitalizmin varlığına da işaret eder.

1980 öncesi, ithal ikameci montaj sanayiinin tek dayanağı yoğun emek sömürsüydü. Bu dönemde Metal İşverenleri Sendikası MESS, yalnız doğrudan işverenin ekonomik çıkarlarını temsil eden bir örgüt olmamıştır. MESS, aynı zamanda Türkiye’de baskıcı bir politik yapının, gerici-muhafazakâr bir ideolojinin de temsilcisi olmuştur. Bunun karşısında Türkiye Maden-İş sendikası, (Bugünkü Birleşik Metal-İş) işçi hareketi tarihine damgasını vuran pek çok grev ve direnişi örgütlemiştir. Kavel Grevi, Sungurlar Direnişi, MESS’e bağlı işyerlerinde 1964, 1977-1978 ve 1980 yıllarında yaşanan yaygın grevler bu sendikanın yürüttüğü etkinliklerdi. 1963 yılında kurulan Otomobil-İş Sendikası da bugün Birleşik Metal-İş’in diğer ayağıdır. Ancak 12 Eylül Türkiye’de işçi sınıfının kalbi sayılacak bu mevzileri dağıtmıştır. 12 Eylül’ün bugünkü izlerinin yalnız fiziksel olmadığını, çok derin ideolojik-politik sonuçlar yarattığını görüyoruz. 12 Eylül’le birlikte metal işçisinin örgütlülüğü yalnızca dağıtılmamış, metal işçisinin üzerinden, yalnız işçi sınıfına değil, Türkiye’nin değişimine, gelişimine düşman bir yapı yaratılmıştır.

Türk-Metal sendikası örneği, Türkiye tarihinde, çok yönlü ama ibret dolu bir hikâyedir. Türkiye’nin objektif olarak değişime en açık işçi kesimi metal işçisi, böyle bir sendikanın baskısı altında yıllardır politik bilinçten uzak tutulmuştur. Bugün Türkiye’nin en önemli sorunu büyük ölçüde emek verimliliğine dayanan, bir sanayii barındırmasıdır. Bu, işsizliğin de, geri kalmışlığın da temel nedenlerinden birisidir.

Bunun aşılması ise çeteleşmiş yapıların ve anlayışın bu toplumdan temizlenmesinden geçiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizden çıkışın reçetesini Putin verdi

Cemil Ertem 30.01.2009

Davos’ta en ilginç konuşmalardan birisini Rusya’nın “fiili” lideri Putin yaptı. Putin dünyanın dolara olan bağımlılıktan kurtulması gerektiğini, korumacılıktan vazgeçilmesini ve silahlanmaya son verilmesini istedi. Bunlar çok önemli vurgular; ama bunları Putin’in söylemesi çok anlamlı. Çünkü öyle anlaşıyor ki, Rusya, bu krizin –Putin’in deyişiyle “kusursuz fırtınanın”- şifresini çözmüş. Evet, krizin çözümünün üç adımı var gerçekten. Birincisi yeni bir mali sistem: Yeni bir mali sistem, çok açık olarak, ilk önce “yeni” bir genel eşdeğeri yani dünya ticareti yönlendirecek bir parayı gerektirir. Bunun bir diğer anlamı da küresel mutabakattır. Şimdi Putin diyor ki; biz bu küresel mutabakatı gerçekleştirmeden bu krizi aşamayız. Zaten “küresel mutabakatın” ikinci adımı Dünya Ticaret Örgütü’nün yeniden yapılandırılmasıdır. Bu ticaretin yeniden düzenlenmesi ve yeni gümrük rejimleri demektir. Yani, sınırların ekonomik olarak “resmen” ortadan kalkması ve bunun DTÖ’nün denetiminde kurumsal yapısının oluşturulması, doğal kaynakların kullanımının ve dağıtımının yeniden düzenlenmesinin sağlanması.

Peki, Putin’in üçüncü ama en önemli vurgusu nasıl gerçekleşecek? Yani silahlanmaya son verilmesi ya da en azından silahlanma “yarışının” karşılıklı olarak aşağı çekilip buradan artan kaynakların yeni bir küresel düzen oluşturulması yönünde kullanılması çok önemli bir konu. Bu kesinlikle yeni bir ‘detant’ anlamına geliyor. Putin bunu söyledi; aslında söylemek zorundaydı. Çünkü 50 yıl sonra petrol zengini ülke kavramı ortadan kalkacak. Rusya bu krizden dünya ile bütünleşmesini sağlayacak adımları atarak çıkmak istiyor. Aslında bu Putin gibi bir liderin en son tercih edeceği yaklaşım. Ama mecbur; onun bu mecburiyeti bu krizi ve kriz sonrası yeniden

şekillenecek dünyayı hem siyasi hem de ekonomik olarak anlamış olmasından kaynaklanıyor. Putin'in son umudu doğalgaz fiyatlarını denetlemektir; ama bu da olmadı. Rusya'nın bu konudaki çabaları Avrupa kapısından döndü. Şimdi Putin ve arkadaşlarının yapacağı tek şey var: Oligarklara dayalı "kara ekonomiyi" tasfiye edip, Rusya'yı küreselleşmenin kucağına bırakmak. Ancak tabii ki Rusya'nın önemli bir pazar, doğal kaynaklar ve ekonomik altyapı olarak da önemli bir oyuncu olduğunu, bu anlamda ellerinin altındaki gücü bilerek bunu yapacaklar.

Şimdi aralarında Türkiye'nin de bulunduğu "gelişmekte" olan ülkeler –bilmiyorum- Putin'in gördüğünü görüyor mu; görmeleri gerekir. Çünkü bir zamanların azgelişmiş şimdinin ise "gelişmekte olan ülkeleri" uzunca bir süredir çok önemli büyüme potansiyeli yakaladılar. Gelişmiş ülkelerin, kapitalizmin gemiyi azıya alıp tekerci bir yapıya ve yeniden paylaşımına doğru hızla yol aldığı yıllarda ortalama büyüme hızları yüzde 1-1,5 arasında gerçekleşmişti. Yani 1820'den Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı 1914 yılına kadar gelişmiş dünyanın büyüme ortalaması çok düşük oldu. Kapitalizm yatay olmaktan ziyade dikey bir gelişme gösterdi. Bu da otarşik yapıları ve ulus-devletleri oluşturdu. Şimdi ise küreselleşme, yatay bir büyümeyi ve dünyanın her yerinin "pazarın" bir parçası olmasını gerektiriyor. Gelişmekte olan ülkelerin şimdiki büyüme performansı, krize rağmen, 1820-1914 yılları arasında gelişmiş ülkelerin gerçekleştirdiği büyümenin çok üzerinde. Şimdi IMF, 2009'da dünya ekonomisinin 0,5 büyüyeceğini öngördü. Bu ikinci savaştan beri gerçekleşecek en düşük büyüme. Ama bu büyümeyi de krize rağmen yüzde 4-5 arasında büyüyecek olan dünyanın yoksulları sağlayacak. Davos'takilerde bunun farkında. Bu gerçeği gören Putin'in krizin çözümü için üç önemli anahtarı var: Yeni para ve mali sistem, yeni bir ticaret düzenlemesi; korumacılığın "resmen", tamamen sona ermesi ve silahlanmaya dayalı bir ekonomi yerine yoksulların ilkönce büyümesini, sonra da buralardaki gelir dağılımının düzelmesini sağlayacak küresel yeni bir piyasa mekanizmasının oluşturulması. Giddens'ın dediği gibi: "Refah devleti, küçük ya da büyük çapta olsun, daha zengin kesimlerden yoksul kesimlere kaynak aktarımını gerçekleştirememiştir. Neo liberallerin servet yaratma/damlatma (büyük işletmelere sunulan mali desteklerin zamanla küçük işletmelerin ve halkın yararına olacağı palavrası) teorisi de tam anlamıyla çökmüştür. Peki, ne yapmalı? Yeni çözümler üretmeliyiz; bir kıtlık sonrası toplum sadece ulus-devlet çerçevesine yoğunlaşmayıp küresel düzende daha fazla yer edinen toplum olacaktır." Bu çerçeve, hem kriz sonrası oluşacak yeni teorilerinin hem de yeni siyasetin temel çıkış noktası olacaktır. Yani hem devletçi uygulamalar hem de neoliberal uzlaş çökmüştür. Bundan dolayı Davos 2009'un temel konuşmasını ve vurgusunu Putin yapmıştır. Şaşırtıcı gelecek ama bu konuşmanın yukarıda anlattığımız üç vurgusu Obama'nın değişimini de özetlemektir. Ve Putin Obama'yı, Davos'ta, Obama'dan önce anlatmayı başarmıştır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Paşalar, monşerler ve abiler

Cemil Ertem 03.02.2009

Mussolini'ye sormuşlar faşizm nedir diye; faşizm benim şu an kafamdan geçendir diye yanıt vermiş. İşte tam bir faşiste yakışacak yanıt. Ancak, "Mussolini faşizmin babası, onun böyle bir yanıt vermesi çok doğal" demeyelim. Şimdilerde, bütün bu olan bitenlerden sonra, herkes birbirine "peki o zaman sol nedir" diye soruyor. Emin olun bu soru karşısında hiç tereddüt etmeden kırk yıl önce ezberlediklerini size sol diye anlatmaya çalışan, dolayısıyla "ne olacak tabii ki benim kafamdan geçenlerdir" deyişini Mussoli'nin elinden alacak o kadar çok solcu eskisi var ki.

Türkiye, şu monşerlerin, paşaların, abilerin kafalarından geçen “şeyleri” gerçek sanmaktan kurtulamadı. Yani bir de işin komik tarafı bu üç kategorinin de, şimdilerde var olan değişimi kavrayamayacak kadar cahil olmaları. Şimdilerde en genci 60’lı yaşlarını sürmekte olan bu kesim, Mussoli’nin “gerçekler benim kafamdan geçenlerdir” deyişini kendilerine düstur edindiklerinden dolayı, kendi uzmanlık alanlarında bile, anlamlı-tutarlı 10-15 dakikadan fazla konuşamazlar, öyle afra tafra yaptıkları iktisat, siyaset bilimi gibi alanları da bilmezler. Mesela hiçbiri şu küresel kriz konusunda üst üste üç dört anlamlı cümle kuramaz. Bunun niye böyle olduğu iyi bir araştırma konusu, yani mutlaka tarih, sosyoloji, gerontoloji bilimleri bunun bir gün yanıtını verir. Ayrıca bu kesim gerektiğinde bırakmak, ısrar etmemek gibi bilgelik erdemlerinden de yoksundur.

Bu konuda, yakın zamanda, yaşadığımız kriz konusunda bize çözümün ipuçlarını da verecek örnekler var. Mesela Sonia Gandhi 2004 yılında Hindistan’da Kongre Partisi lideri olarak seçimi kazandığında Mumbai Borsası 129 yıllık tarihinin en düşük seviyesini görmüştü. Bunun da nedeni Kongre Partisi’nin iktidarında neo-liberal politikaları uygulamayacağı endişesi idi. Bunun üzerine Gandhi, “iktidara geldiğimizde farklı bir şey yapma imkânlarımız sınırlı, hatta yok” diyerek başbakanlığı reddetti.

Sonia Gandhi bugün olsa benzer bir davranışı sergilemezdi mutlaka; ama o günkü koşullar ve neoliberal kuşatma başarı şansını sıfıra indiriyordu. Gandhi; eski ezberlerin artık geçerli olmadığını biliyordu.

Hindistan gibi dinamik ve büyük bir ekonomide bile solda sayılabilecek bir partinin çıkış bulamamış olması bugün üzerinde durmamız gereken bir mesele. Kaldı ki, Hindistan teknoloji ihraç eden bir ülke. Yeni Delhi ve Bombay’daki teknoloji enstitüleri Amerika’daki Massachusetts Teknoloji Enstitüsü seviyesinde kabul ediliyor artık. Bütün bunlara rağmen, Sonia Gandhi’nin tercihinde, bir başarısızlık öngörüsü vardı.

Bu öngörü özetle, kısa dönemde ve “tek ülkede” bir şey yapılamayacağı kanısına dayanıyordu. Çünkü Hindistan gibi dinamizmi güçlü ülkelerde Kongre Partisi gibi partilerin dengeleri, halka zarar vermeden değiştirmesi gerekir. Gandhi’nin Hindistan’ın tek başına kendini dünyadan yalıtarak bu değişimi yapamayacağını tespit etmiş olması, bir sezgiden çok bilimsel bir gerçektir. Nitekim bugün geldiğimiz noktada Gandhi’nin o günkü tercihinin doğru olduğunu görüyoruz.

Benzer dramı 2003’te Macaristan’da Başbakan Frenc Gyurcany yaşadı.

Ama o, Gandhi kadar öngörülü olmadığı için bu dramı, iktidardayken yaşama şanssızlığına yakalandı. “Yalan söyledik” diyordu, Gyurcany, halka yalan söyledik ve böyle giderse yalan söylemeye devam edeceğiz. Avrupa’nın ortasında Macaristan’ın tek başına değişim şansı yoktu tabii.

Massachusetts Boston Üniversitesi’nden Arthur Mac Ewan, neo liberal programlara karşı toplumsal programlar önerirken bu programların son derece sınırlı olduğunu işaret eder. Ewan’a göre küresel likidite akışının durduğu dönemde üç seçenek vardır. 1) Bütçe açığı 2) Silahlanma fonları 3) Vergi reformu. Şimdi Ewan’ın alternatif kaynaklarına bakalım. Birincisi Bütçe açığı zaten kendi başına sürdürülebilir değil. Kısa dönemli manevralar için sadece zaman kazandırır.

İkinci ve üçüncü seçenekler ise zurnanın zırt dediği yerler. İkinci seçenek küresel siyasi bir adımdır. Örneğin bugün –bırakalım krizi- dünya, küresel ısınmayı silahlanmaya harcanan kaynağın yalnız dörtte biriyle çözebiliyor.

Demek ki Türkiye gibi ülkelerde, militarist yapıların ekonomik ve siyasi olarak küçülmesi ve silahlanma

harcamalarına ayrılan kaynağın sosyal alanlara yönlendirilmesi için enternasyonal bir siyasi alternatifin ortaya çıkmış olması gerekiyor. Üçüncü kaynak vergi sisteminin ters yüz edilmesi de özünde ekonomik değil, siyasi bir adımdır ve artık bugün tek bir ülkede tek başına gerçekleşecek bir durum değildir.

Şimdi "IMF Türkiye'ye nasıl bir program önermeli" tartışmalarını eğlenerek izliyorum. IMF'nin "monşer" ve "abilerinin" elinde miadı dolmuş "o" eski programlar var. Bir şey önerecek durumları yok. Şimdi bütün bu "eskici bohçacıları," 2004'te Sonia Gandhi'nin yaptığını yapıp, "eskiyle" başarılı olunamayacağını ilan etmelidirler.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar ve petrol dünyası çözülürken

Cemil Ertem 06.02.2009

Türkiye, nükleer santral ihalesini sonuçlandırmaya çalışırken aynı zamanda Suudilerin önümüzdeki birkaç yıl içinde yapacağı 214 milyar dolarlık altyapı yatırımını konuşuyor. Abdullah Gül'ün ziyareti; Türkiye'nin, bölgedeki stratejik önemine vurgu yaparak, Suudi Arabistan hükümetinin orta dönemde -20 yıl içinde- yapacağı trilyon dolarlık altyapı yatırımlarından daha fazla pay almasını amaçlıyordu. Bu çok doğru; çünkü şimdiye kadar petrol gelirlerine dayalı bir zenginliğin üzerinde oturan Suudiler, artık bu zenginliklerini petrole sürdüremeyeceklerini biliyorlar.

Aslında kaynakların "yenilenememesi" ilkesine dayanan enerji sistemi, OPEC'in ortaya çıkmasıyla birlikte yok olma sürecine girmişti. Daha 1960'da Exxon'un petrol üreten ülkelere ödenen vergilerin azaltılması doğrultusunda aldığı son derece "masum" önlemler dizisini, diğer petrol şirketleri takip edince petrol ihracatçısı ülkelerin oluşturduğu birlik, -daha sonra OPEC- 1973 krizinin tetikleyicisi oldu. OPEC'in varlığı ve piyasaya rağmen petrol fiyatlarını arz yönlü olarak belirlemeye çalışması bile nafile bir sonun başlangıcıydı. Petrol, doğalgaz daha sonra nükleer enerjiye dayanan Toffler'ın "ikinci dalgasının" bitmeye başladığını bize OPEC anlatıyordu.

Bütün bu süreçte OPEC'in bir fiyat belirleyicisi olarak, etkisini ve gücünü gördük. Ama artık bu da bitti. Bundan bir süre önce Putin, OPEC benzeri bir doğalgaz karteli kurmaya kalktı ama bunun, bu saatten sonra, başarılı olamayacağını çok geçmeden gördü. Yenilenemez enerji kaynaklarına, ağır silah sanayiini besleyen demir-çelik endüstrisine dayanan bu yapının çıkış noktası, kapitalizmin serbest rekabetçi döneminin tam anlamıyla bittiği 1890'lı yılların başıdır. Fransa'da başlayan ve tüm Avrupa'ya Üçüncü Napolyon ile yayılan krizin bitimi ile 1890'larda ortaya çıkan bu tarihsel dönem, içine Birinci Dünya Savaşı'nı alarak 1929 bunalımına kadar dayandı ve ikinci savaş öncesine kadar insanlığı sürükledi.

Bu dönemin kontrol sanayileri elektrik, işlenmiş demir ve buna dayalı ağır sanayi oldu.

Ağır silah sanayii, seri üretim ve buna bağlı Fordizm bu dönemde ortaya çıkan olgulardı.

Ama bu dönemi karşılayan ve onun içinden çıkmakta olan teknoloji dalgası daha da ilginçti. Telekomünikasyon, radyo ve alüminyum, plastik bir sonraki dönemi belirlledi. Bu dönem ve onu karşılayan dönemde (1940'lardan 1980'lerin ortalarına kadar) monopol ve oligopol yapılar, devletin de önemli bir ekonomik oyuncu olması ile birlikte ortaya çıktı ve gelişti. Kamusal yaygın alt yapı hizmetlerinin düzenlenmesi

ya da kamu sahipliğine geçmesi, bankacılığın ve finans kapitalin büyük şirketlerde yoğunlaşması Fordist üretim ile birlikte bu tarihsel döneme damgasını vurdu. Devlete dayalı oligopol ekonomisi, savaş ve militarizme birlikte yürümek zorundaydı. Bunun da ilk yolu yenilenemez enerji kaynaklarının olduğu bölgeler üzerinde oynamaktı. Daha doğrusu bu enerji kaynakları ve bu kaynaklara dayanan sanayilerin öne çıkartılması savaşı da besliyordu. Çünkü enerji “yenilenemezdi” ve dünyanın belli bölgelerinde vardı. Bu bölgelerde, her krizde sermaye birikiminin yeni koşullarına göre, yapılandırılacak; kapitalizmin özellikle geliştirilmediği, aşiretlere, ailelere nihayet gerici ulus-devletlere bırakılan coğrafyalardı. Baas rejimleri de, Suud ailesi de böyle bir stratejinin sonucu olarak var oldu ve yıllarca iktidarda kaldı. Şimdi petrol zamanları bitiyor. Bu gerçeği yalnız Exxon gibi devler bilmiyor; gidişat Ahmedinejat’tan Chavez’e kadar herkesin malumu. Burada tartışılması gereken iki olgu (soru) var: Birincisi bu ülkeler ve yapılar ellerindeki dolar ve dolara dayalı fonları hızla harcamak zorundalar. Ama bu harcama bir elden çıkarma biçiminde olmayacak. Yani bu fonlar bu ülkelerin petrol olmadan varlıklarını sürdürmelerine yarayacak yeni yatırımlara dönmeli. İşte bu yatırımlar, kısa ve orta vadede hangi coğrafyalarda hangi alanlara yapılacak? Günümüzün en önemli sorularından birisi budur. Ve Türkiye’yi de çok ilgilendirmektedir. İkincisi bu “geri” sanayilere dayanan yapının siyasi karşılığı olan kurumlar ve yapılar da hızla tasfiye olmaktadır. İşte bu tasfiye sonucu bu yapıların yerlerine gelecek yeni kurumları hangi dinamikler yaratacaktır. Bu da ikinci olgumuz ya da sorumuzdur. Bu sorulara aynı zamanda olgu diyorum çünkü bize gitmekte olanların resmini net olarak vermektedir. Endüstri toplumu bitmiştir. Buna bağlı enerji süreçleri ve konseptleri yok olma sürecindedir. Şimdinin petrol şirketlerinin belirleyiciliği bir zamanların demiryolu şirketleri gibi tarih olurken, bu ekonomik yapıları destekleyen siyaset konsepti de tasfiye yolundadır. Bu çerçevede, devletçi oligopol kapitalizmi, artık kendi oligopolünü koruyamamaktadır. Yani teknolojiyi denetleyememektedir.

İşte bu temel tarihsel olgunun ekonomik ve siyasi sonuçlarının çok hızlı görüleceği bir dönemdeyiz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avignonlu kızlar kadar cesur olun!

Cemil Ertem 10.02.2009

Picasso’nun hikâyesi 20. yüzyılın hikâyesidir. Korku ve o korkuyu yaratan zalimi aynı anda gösterebilmek Picasso’nun sırrıydı. Picasso’nun görünmeyi gösterme becerisinin ve sırrının en önemli örneği ve başlangıcı olan *Avignonlu Kızlar* tablosu 102. yaşına gidiyor.

Avignon Barselona’da genelevin olduğu bir meydan. Avignonlu kızlar da Avignon Genelevi’nin kızları. Picasso’nun kızları bakışları ve çıplaklıklarıyla çok şeyi anlatır. Onlar katillerinin gözlerinin içine bakmayı becerirler.

Picasso’nun 1911-1914 yılları arasında geliştirdiği kübizmin, yeni gerçekçi anlayışı, tam da madde ve gerçekliğin yorumlanmasında yeni bir eşiğe gelindiği döneme rastlar. 20. yüzyılı belirleyen bu eşik, emperyal ulus-devletleri ve faşizm zamanlarını insanlığın önüne çıkartır.

İspanya ve Picasso, emperyalizmin çemberinde yaklaşan iç savaşın ve faşizmin tanıkları olacaklardı sonraki yıllarda. 1937’de Franko faşizmi, Picasso’ya *Guernica*’yı yaptırtacaktı. Picasso, *Guernica* için, “İspanyol askerî yönetimine duyduğum korkuyu göstermeye çalıştım” der.

İspanya halkı bütün bir iç savaş boyunca ve sonrasında çok acı çekti. Ama bütün bu acıları sonraki kuşaklara ve insanlığa anlatacakları sanatçıları ve faşizme karşı direnen enternasyonal sol örgütleri vardı. İspanya ile Türkiye'nin o yıllarda benzerliği şimdikinden daha çoktu.

O yıllarda, Türkiye'de tek parti diktatörlüğü akıl almaz baskılarla emperyalizme bağımlı bir ulus-devlet kurmaya çalışırken, İspanya da, gecikmiş ulus-devlet olmasının bedelini askerî faşist bir diktatörlükle ödüyordu.

1923 yılında İspanya'da General Primo de Rivera'nın askerî diktatörlüğü kurulmuştu. Askerî diktatörlük 1930 yılında düştü, 1931'de yapılan seçimlerde kral yanlısı ve monarşist kesimler büyük yenilgiye uğradılar. Böylece 1931'de İspanya ilk burjuva cumhuriyeti denemesini başlattı. Sosyalistlerin ve Liberallerin koalisyonu 1936'daki Halk Cephesi'nin öncüsüydü. Bu koalisyon iki öncü sınıfın, gericiğe (kralcılar) ve militarizme (ordu) karşı birlikteliği idi. Ama bu birlikteliği burjuvazi bozdu. Daha fazla iktidar için harekete geçen burjuvazinin saldırıları koalisyondaki çatlakla birlikte faşistlere ve kralcılara da yol açıyordu. 1936'daki seçimlerden sonra sol koalisyonun zaferini, burjuvazi de tehlikeli bulmuştu. Burjuvazinin gecikmişliği onu zayıf kıldığı için orduyu bu dönemde hep yanında yedeklemişti.

Bu nedenle İspanya'daki Halk Cephesi aslında gerçek bir hükümet olamamıştır. Askerlere dayanan gerici cephe, demokrasi korkusuyla iç savaşı başlatmıştır. İç savaş, demokrasi ile faşizmin kışması idi.

Sonuçta savaşı faşizm kazandı. İspanya'nın burjuva demokrasisi ile yeniden tanışması için 1970'lerin sonunu beklemesi gerekecekti. Kral Carlos dönemi AB üyeliği için de hazırlık oldu. Bu arada 1960'lı yılların başında başlayan ayrılıkçı hareketler ve ETA'nın eylemleri İspanya'da anti-demokratik uygulamaları ve baskıyı besleyen dinamiklerdi.

Nihayet 1986'da gelen AB üyeliği İspanya'da burjuva demokrasisinin kesin ilanı oldu. Ayrılıkçı eylemler demokrasi ile birlikte azaldı ve yok oldu. ETA siyasallaşma yolunu seçti. ETA, Başbakan Zapatero'nun çağrısına uyarak 2006 Martı'nda sürekli ateşkes ilan etti.

İspanya'nın faşizmin batağından çıkışının tarihinde tanıdıklarınızı buldunuz değil mi? 1923'te kurulan diktatörlükle başlayan militarizm destekli cılız burjuva iktidarı süreci ve sonra faşizm ile örülü tarihte acı ve yoksulluk içinde kıvranan bir halk. Ve o halkın canına okuyan faşist militarist güçler, sivil faşistler, şaşkın "solcular", faşistlerin kuyruğundaki ulusalcılar ve ayrılıkçı, teröre varan hareketler. Bunlar benzerliklerimiz. Ama ayırdığımız yerler daha fazla. İspanya'nın şansları bizde yok. *Avignonlu Kızlar*'ın yaratıcısı Picasso bizde yok. Türkiye aydınlarını, sanatçılarını katletti ve sindirdi. Picasso'nun arkasında İspanya demokrasisi ve dünya halkları oldu. İspanya, iç savaşta enternasyonal solla tanıştı. Faşizme karşı tüm dünya solu direndi. Türkiye'de ise sol enternasyonalizmi daha öğrenemedi bile. İspanya'nın burjuva demokrasisini özümsemiş bir sosyal-demokrat hareketi oldu. Türkiye'de "sosyal-demokrasi" hiç olmadı. Devletin partileri "sol" ve "sağ" oldular.

İspanya solu ve sosyal-demokratları AB üyeliğini kendileri için bir burjuva demokrasisi fırsatı olarak ele aldılar. Türkiye'de ise hâlâ soğuk savaşın ve sonrasındaki yenilginin teorileri ve kompleksleriyle yaşayan çaresiz bir "sol" var.

Diyarbakır gerçeği işte şimdi gözler önünde. Katiller ortada; hadi elinizi uzatın ve tutun onları; bakın teker, teker bırakılıyorlar. Ama bu çok zor. Bu "temizlikler" dünyanın hiçbir yerinde yalnızca var olan hukuk sistemiyle, iktidarın kararlılığı ya da kararsızlığı ile olmadı. Temiz bir toplum ve demokrasi, bunu isteyen bir kamuoyu ve

muhalefetle olur. Katillerin gözünün içine bakmayı beceren bir toplum ancak geleceğini isteyebilir ve kurabilir. Yani Avignonlu kızlar kadar cesur olmak gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye “planlardan” “piyasaya” geçiş eşiğinde

Cemil Ertem 13.02.2009

Türkiye burjuvazisinin hikâyesi karanlık dehlizlerle doludur. Bu karanlık dehlizler, kriz dönemlerinde devletin de katıldığı paylaşım savaşlarında devreye girer. Kapalı kapılar ardında kararlar alınır ve düğmeye basılır. Bütün kriz, buna bağlı yeniden paylaşım ve darbe dönemleri bu karanlık dehlizlerde tezgâhlanmıştır. Hükümetleri düşürme senaryoları, suikastlar, katliam planları, nihayet iç savaş senaryoları ve darbe silsilesi hem bir kriz klasiğidir hem de bir yeniden paylaşım fırsatı ve yapılanması. Banka ve sanayi sermayesinin bütün bu kapışma sürecindeki doğal ortakları tabii ki asker ve yabancı ortaklarıdır. 2001 krizinin öncesi ve sonrası ile tüm aktörleri bir bir dökülüyor. Zaten 12 Mart 1971’in de, 12 Eylül’ün de aktörleri aynıdır: Dünyada bitmekte olan bir sanayileşmeyi bile gerçekleştirememiş, devlete sırtını dayamış hilkat garibesi bir burjuvazi, asker, uluslararası sermayenin temsilcisi olarak, gizli servisler ve finans sermayesinin temsilcisi olarak Mr. Anderson gibiler.

Hemen unutmadan bir not: 2001 krizinin önemli aktörlerinden birisi olan Mr. Anderson yani Stanley Fischer o zaman IMF Başkan Yardımcısı’ydı. Fischer’in Ortadoğu’ya ilgisi devam ediyor. Bu işten sonra İsrail Merkez Bankası Başkanlığı’na getirildi.

2001 krizini, daha öncekiler gibi, bir Türkiye’yi yağmalama kampanyasına dönüştürmek isteyenler, zamanın hükümetini, Ergenekon artıklarını ve –Fischer gibiler aracılığıyla- IMF’yi de arkalarına almışlardı. Zaten o zamanki IMF programına dikkatlice bakan herkes akla ve bilime aykırı bir metin olduğunu görür. Kur rejimi, bir kriz anında çok hızlı çöküşe yol açacak, bir nevi “para kurulu uygulamasıydı.” Nitekim öyle de oldu. Ancak daha korkunç bir gerçek vardı: Aralık 1999 tarihinde IMF’ye verilen niyet mektubunda “TMSF tarafından sahip olunan bankalar hariç, bankalara kredi açılmasına veya likidite desteği sağlanmasına izin verilmeyecektir;” deniyordu. Bu taahhüt IMF İcra Kurulu’nun stand by talebini görüşmesi için önkoşul sayıldı. IMF, fona devrolmadan, zor duruma düşen hiçbir bankaya kredi açılmasını veya likidite desteği verilmesini yasaklıyordu. Yani her şey bir bakıma “planlanmıştı” (Planlı ekonomi diye tutturarlara; alın size plan.)

Türkiye bu saçma kur rejimi ile çok şiddetli ve bir günde her şeyin alt-üst olacağı bir krize sürüklenecek, banka sistemi el değiştirecekti. Ama bu “plan”ın bir de siyasi tarafı vardı.

Bu şiddetli kriz sonrası tabii ki bir kaos ortamı yaratılacaktı. Hükümet yerini bir teknokrat yapıya bırakırken darbe tezgâhları yürürlüğe konacaktı. Tabii bu senaryo için doğudaki düşük yoğunluklu savaşın “artırılacağı” söylemeye gerek yok. İşte bu ortamda darbeci güçlerle yeni dönemde gücünü kaybetmek istemeyen ya da daha da güçlenmek isteyen sermayenin pazarlığı başladı. *Taraf*’ta yayınlanan *Doğan-Karamehmet-Asker-IMF* ittifakları ve savaşları aynen budur. Ama bu, kimi zaman ittifak kimi zaman da bir pazarlık ve “birbirini yeme” oyununa dönüştü. Tıpkı ‘Oyun Teorisi’ndeki gibi herkesin bir stratejisi vardı. Herkes hem elindekini korumaya hem de krizden kazançlı çıkmaya çalışıyordu. Halk, ülke bunların tabii ki umurlarında değildi. Ama herkesin çantada keklik saydığı ve üzerinde durmadığı MHP aniden çark ederek bu oyunu bozdu. Krizle birlikte bir alt-üst oluş, teknokrat hükümeti ve –sonuçta- darbe tezgâhı erken seçim kararıyla bozuldu. Erken seçimde, halkın

28 Şubat'tan krize kadar bütün bu tezgâhların hesabını soracağını da pek hesap etmediler aslında. Basiretleri bağlandı; erken seçime göz yumdular.

Ama darbe süreci seçime rağmen devam etmeliydi. Banka sermayesinin kapışması ve hesabı da bitmemişti zaten. Doğuda çatışmayı tırmandırmak için her şeyi yaptılar. Şemdinli'den başlayan provokasyonlar, cinayetler, suikastlar, Bizans oyunları hep devam etti. Güdümlerinde bir sendikal hareket, medya ve sol yaratma stratejileri de savaşın ideolojik ve psikolojik bir yönü olarak adım adım tezgâhlandı. Bunda da başarılı oldular.

Şimdi bu kriz sürecinde de aynı şeyi yapmaya çalışıyorlar. Ama şimdi Türkiye, o günlere göre biraz daha şanslı. Paylaşım savaşları bu "planlar" üzerinden değil de piyasa üzerinden gidiyor. Sabancı ailesinin bir bölümü ile Citibank savaşı şüphesiz bir piyasa oyunu ve sırtını kriz fırsatlarına dayıyor. Ama hakkını vermek gerekir ki bu savaş devletin "planları" ile değil, piyasanın kuralları ile cereyan ediyor. Şevket Sabancı tarafının ellerindeki Akbank hisselerini 17 yıl sonra niye "bugün" Takasbank'ta kote ettirdiğini Meliha Okur çok haklı olarak soruyor. (Sabancı olayının içyüzünü Meliha dün yazdı. Herkese tavsiye ederim.) Ama bunlar piyasa hareketleri, yani bu oyunda, Citibank ya da Sabancı ailesinin bir bölümü, kim kazanırsa kazansın bize ne; yani bu halka ne? Ama mesela bu oyunlar, içinde devletin de olduğu, halkı hiçe sayan, bir güç kullanma ve diktatörlükle var olanı ele geçirip iktidar olma stratejisine ve gerçekliğine dönüşürse işte o zaman bu, ülkeye ve halka karşı kanlı bir tezgâha dönüşür. Şimdiye kadar bu ülkede hep bu oldu; bundan sonra buna izin vermeyelim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'de işsizliğin özü

Cemil Ertem 17.02.2009

İşsizlik rakamları şaşırtıcı değil. Yapısal sorunlara küresel krizin etkisi de eklenince sonuç bu oluyor. Ama işsizliğin önümüzdeki iki çeyrekte de artacağını söylemek kehanet değil.

Genç işsiz sayısının da geometrik olarak artması yalnız güncel krizin sonucu olarak gelişmiyor. İşsizlik sorunu hem küresel bir sorun hem de Türkiye gibi ülkelerdeki yapısal sorunlardan ve değişimlerden kaynaklanıyor.

Örneğin Türkiye'deki işsizlik sorunu çok boyutlu bir sorun. Bu sorunun en önemli boyutu tabii ki genç işsizler. Genç işsizlik maalesef giderek artacak. Çünkü tarımdaki çözülme ve kırsal kesimdeki eğitim sorunu genç işsizlerini sayısını çok hızlı olarak artırıyor. Bu çerçevede Kürt sorunu da, aynı zamanda, bir işsizlik ve genç işsizler sorunudur.

Ekonomilerin küreselleşmesine bağlı olarak işgücünün de hem fizikî olarak hem de nitelik ve ücret eşitliği olarak "küreselleşmesi" Türkiye gibi ülkelerde işsizlik sorununu çok farklı sosyal ve siyasal zeminlere kaydırıyor.

Türkiye sanıldığıının aksine işgücü bol bir ülke değil artık. Çünkü geleneksel karşılaştırmalı üstünlükler kuramı artık geçerli değil. Dış ticaretin özü olan bu kuram gelişmiş ve gelişmemiş ülke ayırımına ve karşılaştırmasına dayanırdı. Ancak Çin başta olmak üzere Asya'nın son otuz yıldaki gelişimi, gelişmekte olan ülkelerin de birbiriyle olan ticaretini ve faktör donanımlarını sürece dâhil etmiştir. Buna göre Türkiye Avrupa ölçeğinde değerlendirildiğinde işgücü bol bir ekonomi sayılabilir. Ama dünya ölçeğinde örneğin Çin'le karşılaştırıldığında işgücü kıt bir ülkeyiz. Bunun etkisi dış ticaretin serbestleştiği ortamda işgücü bol ve ucuz ülkeden az ve pahalı

olan ülkelere ucuz mal akımı şeklinde oluyor ve bunun sonucu da ucuz mal akımına maruz kalan ülkelere nitelsiz emeğin işsiz kalmasıdır. Eğer Türkiye’de eğitim sistemi küresel piyasalara yanıt verecek nitelikli işgücünü üretmezse işsizlik bu ülke için yalnızca bir kriz sorunu olmayacaktır.

Neoklasik iktisat kuramı, ticaretin serbestleşmesinin, gelişmekte olan ülkelere becerisiz işgücünün getirisini artırarak ücret dağılımında eşitlik yönünde bir etki yapacağını savunur. Bu olgu bu ülkelere yabancı sermayenin girmeye başladığı ve yeniden yapılandığı ilk yıllarda geçerli olabilir. Nitekim veriler de bunu doğrulamaktadır. Ancak orta ve uzun vadede bu ülkelerin eğitim sistemleri nitelikli emek üretmediği için işsizlik artacak ve artan yedek işçi ordusu ücretleri aşağıya çekecektir. Bu ülkelere ücretler hem verimlilik artışlarıyla hem de enflasyona bağlı olarak erimektedir. Bunun en büyük nedeni de Türkiye’nin nitelikli ve küresel emek piyasalarının talebi olan emeği üretmemesidir. Şimdi Türkiye’de olan aynen budur. Sonuçta Türkiye istihdam yaratmaktadır; nitekim geçen yılın kasım ayı verilerine göre istihdam edilenlerin sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 448 bin kişi artmıştır. Ama yaratılan istihdam, kalıcı ve artan nüfusa yanıt verecek nitelikte değildir. Çalışma çağındaki gençlerin ve kırdan gelenlerin iş talebi, yaratılan istihdamın çok üzerindedir. Şimdi herkes kabul etmelidir ki, yaşadığımız krizin şu andaki işsizlik artışına etkisi sınırlı ve geçicidir. İşsizliğin özü Türkiye’nin seksen yıldır biriktirdiği sorunlarda yatmaktadır.

Türkiye ilkönce Avrupa pazarının talep edeceği nitelikli emeği üretmek zorundadır. İçerisine üniversite reformunu da alan çok köklü bir eğitim reformunun ne denli gerekli olduğunu bugün işsiz olan her dört gençten biri gösteriyor zaten. İşsizliğin ikinci yaratıcı dinamiği de tabii tarımdır.

Türkiye’de işletme başına ortalama toprak büyüklüğü yaklaşık 93 dekar olarak hesaplanıyor. Bu ölçekte, bugün giderek küreselleşen tarımsal ürünler pazarında, çiftçiye ne destek vererseniz verin, rekabet edemez. Nitekim bu yüzden kırsal kesimde geleneksel aile işletmeciliği ve yaşamı hızla çözülmektedir. Bu yalnız işsizliği değil, birçok sosyal sorunun ve yoksulluğun da kaynağıdır.

GAP bölgesinde tarımın büyüme hızı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Burada işsizliğin azaltılması için tarımı var olan haliyle büyütme yeterli olmayacaktır. İşsizliği azaltmak için tarımsal yapıyı, işletme verimliliğini ve büyüklüğünü, toprak dağılımını değiştirmek ve sanayi yatırımlarını artırmak gerekir ki bütün bunlar için yalnız GAP’la sınırlı değil, çok yönlü sosyal politik değişim iklimi gerekir.

Bölgedeki toprak mülkiyeti ve buna bağlı işletme büyüklükleri radikal değişime uğramalıdır.

Bütün bunlardan şu sonuç ortaya çıkıyor ki; işsizliğin kaynağı dışarıdaki küresel krizden ziyade Türkiye’nin içindedir. Türkiye, demokratikleştikçe işsizliği çözecektir. Çünkü ideolojik bir eğitim yerine, bilimsel gerçeklerle örtüşen dolayısıyla, dünyanın her yerinde iş bulabilecek kalitede insanlar yetiştiren bir eğitim sistemi ancak demokratik bir toplumun başarabileceği bir şey olabilir.

Öte yandan doğunun makûs talihini yenmek işsizliği yenmek anlamına gelir. Bu da –ancak- oradaki militarist-anti-demokratik yapının çözülmesiyle olacaktır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ruble, Türk Lirası ve IMF’nin “yalancı” dolarları

Yerel seçimler ve kriz gündemi Ortadoğu ve Rusya'daki gelişmeleri tam anlamıyla görmemize engel oluyor. Oysa İran ve Rusya'da önümüzdeki dönemi belirleyecek gelişmeler olmaya başladı. Cumhurbaşkanı Gül'ün Rusya ziyaretiyle de ortaya çıkmaya başlayan "yeni dönemin" ekonomik ve siyasi olgularına göz atmamız gerekiyor. Bu olgular kesinlikle krizin ortaya çıkardığı geçici çözümler değil. Örneğin hem Rusya'nın hem de İran'ın Türkiye'ye yerel paralarla ticaret yapalım önerisi, bize kriz sonrası dönemi anlatan çok önemli bir işarettir. Siz şimdilerde doların avro ve diğer para birimleri karşısında değer kazanmasına bakmayın. Bunun hiçbir önemi yok; çünkü bu krizin işlevlerinden biri de, ABD'nin ikinci savaştan bu yana oluşturduğu militarizme ve karşılıksız dolara dayanan, böyle olunca da, gerçek olmayan –saptırılmış- bir fiyat sisteminin üzerine oturan kapitalist ekonomiyi piyasa temeline oturtacak olmasıdır. İşte bu saptırılmış fiyat sistemi hem bu krizin nedenidir hem de Bretton-Woods kurumlarını şimdiye kadar ayakta tutmuştur. Bretton-Woods kurumları – başta IMF, Dünya Bankası- ABD'nin militarizme ve karşılıksız dolara dayanan hegemonyasını üstlenmiş ve devam ettirmişlerdir. Bu kriz, bu anlamda bir hegemonya çözülmesi krizidir de. Şimdi IMF, Japonya'nın elindeki fazla dolarları alıp yakında iflas bayrağı çekecek İspanya, Bulgaristan, Romanya gibi ülkelerle masaya oturmaya çalışıyor. Bu ülkelerde çaresiz bekliyorlar; gerçekten içler acısı bir durum. IMF'nin Japonya gibi ülkelerin rezervlerindeki dolarları alıp ortalığa saçması krizi çözmez. Daha da derinleştirir. Bu ülkeler IMF'nin verdiği dolarları ne yapacaklar? Japonya şu an o dolarları ne yapıyorsa onu yapacaklar; yani bir yerlerinde öyle duracak. Bugün IMF, ne yazık ki, bir kalpazanın bastığı paraları ucuza elinden çıkarmaya çalışan komisyoncu durumundadır. "Benden bu dolarları alın; sonra faiziyle ödersiniz; hatta faiz de bu sefer her zamankinden daha düşük" IMF'nin söylediği bu. Ama zaten artık her ekonomi gözünü karartırsa ABD'nin yaptığını yapabilir; yani para basabilir. Çünkü bu kriz hegemon devlet meselesini bitirdi. Artık kimse kimsenin başında jandarma değil. Sorun likidite sorunu değil; yeniden yapılanma sorunu. İspanya'nın dünyaya ihracatı durdu. Yerel paraların devalüe edilmesi de çözüm olmuyor. Yani şu an dünya ticaret mekanizması tıkanmış durumda. Avro istediği kadar dolar karşısında değer kaybedsin; fiyatları dip yapan GM, Ford gibi markalar dururken İspanya'nın çakma markalı otomobillerini kim alır ki. Peki, ne olacak? Bir kere artık kaçınılmaz olarak Avrupa tek ekonomi olmak zorunda. Bu açıdan krizin en önemli aşamasına geldik. Avrupa ekonomisinin üretim, finans, ticaret ve parasal bütünlük olarak yeniden yapılanması kaçınılmaz. Bu da bize bu krizin derinliği ve süresi ile ilgili önemli bir ipucu veriyor. Bugün Almanya bile, dünya piyasalarından, uzun vadeli borçlanma sıkıntısı çekiyor. İşte bu durum artık Türkiye için Avrupa'nın değil, Avrupa için Türkiye'nin gerekli olduğunu anlatıyor. Daha önce ortaya attığımız Berlin-Tokyo hattının gerçekleşmesi ancak Türkiye'yle olur. Berlin'den Tokyo'ya uzanan coğrafyada savaşların ve sınırların bölmediği, kesintisiz enerji ve ulaşım ağlarıyla örülmüş bir pazar Avrupa'yı da kurtaracaktır.

Rusya'nın Japonya ile başlattığı enerji hatları projesi 21. yüzyılın en önemli enerji projelerinden biri. Rusya'yı da içine alan Asya pazarı içinde bulunduğumuz krizin çıkış noktası olacak. İkinci savaş sonrası nasıl Avrupa'yı Amerika toparladyısa bu sefer Avrupa'yı Asya toparlayacak. İşte Türkiye burada Avrupa ile Ortadoğu'yu birleştirecek en önemli aktör.

Bu çok önemli rolü ilk keşfeden Rusya oldu. Zaten Putin başından beri bu krizin çözümünün ancak dünya para ve finans sisteminin yeniden yapılanması ile olacağını söylüyor. Yine aynı nedenle Rusya, G-20'nin kurumsal bir bütünlüğe gitmesini savunuyor. Rusya, nisan ayındaki NATO zirvesinde bu bağlamda yeni bir konsept önerecek. Bu yeni yapılanmada Türkiye de ABD de Rusya da eşit şartlarda masaya oturacaklar. Bu açıdan Cumhurbaşkanı Gül'ün, Rusya'ya ziyaretine, Putin ve ekibinin verdiği önem, yerel paralarla ticaret anlaşmaları bu gelişmelerin işaretiydi ve tabii ki çok önemliydi. Türkiye'nin önünde dünyanın en önemli finans ve enerji merkezlerinden biri olma fırsatı var. Artık İran'ın, Türkiye'nin ve Asya'nın çok önemli olacağı bir ara döneme

giriyoruz. Ama bu ara dönemin nasıl bir dünyanın kapılarını aralayacağını da, yine bu dönemde ortaya çıkacak “yeni” siyasetin kurumları ve aktörleri belirleyecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nasyonal-sosyalistlerin korumacılık merakı -1

Cemil Ertem 24.02.2009

Korumacılık giderek krizden çıkışın yegâne alternatifi gibi gösterilmeye başlandı. Bugünlerde korumacılık kavramını dillendirenleri iki tarafta toplayabiliriz. Birinci taraftakiler korumacılığı ve devlet kapitalizmini şimdiki krizden çıkışın bir alternatifi olarak gösteriyor. Bu kesime göre ulusal pazarların öneminin giderek artacağı, ulus-devletin yönlendirip düzenleyeceği bir dönem hem gerekli hem de kaçınılmaz. “Ah, şu gümrük birliği, DTÖ anlaşmaları olmasaydı, şimdi her şey daha kolay olurdu” türünden hayıflanmalar da bu kesimin şu sıralar dilinden düşmüyor. Bu yaklaşıma, kriz şaşkınlı büyük sermayenin bazı kesimleri bile “aslında olabilir” deme aşamasında. Bundan sonrasını artık korumacılık, içe kapanma paklar diyenlerin ikinci cephesini ise dünyanın siyaseten bu çerçevede olacağını/olması gerektiğini isteyenler ya da kapitalizmin başka çaresi yok diyenler oluşturuyor. Aslında bu “başka çare yok” diyenler korumacılık çaresini, bir noktada, üstü örtülü de olsa, istiyorlar. Örneğin bir nasyonal-sosyalistle “sosyalist” bu noktada tam bir siyam ikizi resmi verebiliyor. Bu örnekleri hemen hemen her gün TV ekranlarında görüyoruz. Mesela geçen gün Amerikan tedrisatlı ama sıkı “solcu”, aynı zamanda özel üniversite elamanı “bilirkişiye” TV sunucusu soruyor; “e, Ahmet bey peki sizce bundan sonra nasıl olacak krizin seyri?” Yanıt hazır: “Herkesin içe kapanacağı, korumacılığın artacağı bir döneme gireceğiz.” Ahmet bey nereden biliyor diye sormayın; o zaten öyle olmasını istiyor. Ama ondan öte veriler küreselleşmenin, bu dönemde, geriye gittiğini gösteriyor. Emtia, sermaye ve istihdam dolaşımı kriz nedeniyle en dip noktada. Bu durumu *The Economist* son sayısında verilerle anlatıyor. Kargo trafiği bir yılda yüzde 23 azalmış, gelişmekte olan ülkelerin net özel sektör borçlanma ve hisse senedi piyasalarına sermaye akışı, bir yılda 1 trilyon dolardan 530 milyar dolara gerilemiş. Öte yandan ILO, 2009’da 30 milyon kişinin işsiz kalacağını tahmin ediyor. ILO bu tahmininde “degloalizasyon” etkisini öne çıkarıyor.

Çok ilginç olarak bu verilere dayanarak “gördünüz işte, küreselleşme iflas etti; yeniden ulus-devlet zamanlarına dönüyoruz” diye ortalığa atılan nasyonal-sosyalistlere Soros gibiler de eşlik ediyor. Soros geçen gün “serbest piyasa modelinin sonuna gelindi” gibisinden laflar etmiş. Tabii çok doğal çünkü Soros gibiler devlete sırtını dayamış tekelci mali sermaye düzenini “serbest piyasa” zannediyor. N’apsın, adam öyle yaşamış; öyle görmüş.

Şimdi birincisi: Küreselleşme, ya da küreselleşmenin içinde bulunduğumuz aşaması yalnızca, emtia, sermaye ve işgücünün küreselleşmesi değildir. Birinci savaş öncesinde de bu alanda benzer istatistikleri yakalayabiliriz. Birinci savaştan önce kapitalist devletin ekonomiye müdahalesi çok daha sınırlıydı. Hatta 1929 bunalımına değin, ulusal devletçi ekonomilerin olmazsa olmazı olan, denk bütçe prensibi, yoğun vergilendirme –birçok ülkede kurumlar vergisi- uygulamaları tam anlamıyla gerçekleşmemiştir. Dolayısıyla etkin bir maliye politikasından bahsetmek mümkün değildi. Yine merkez bankacılığı daha doğrusu ulusal para politikaları 20. yüzyıl başında ancak kurumsallaşmaya başlamıştır. Aslında kapitalizm, başından beri –İngiltere dâhil- devlet kapitalizminin sırtında yükselmiştir. Britanya, sanayiini tehdit eden her gelişmeye önlem almıştır. Birinci savaşa

değın, altın standardı, gelişmiş ulus-devletlerin uyguladığı güçlü bir tarife sistemi, ulus-devletlerin savaş sanayiini geliştiren ve alt yapıyı inşa eden, dolayısıyla önemli bir dışsalılık oluşturan politikaları hem güçlü bir devlet kapitalizmi yaratmış hem de ikinci savaşa ve faşizme giden sürece damgasını vurmuştur. Örneğın 1860'tan 1933'e kadar uzanan (Nazizm'e giden) süreçte Alman ekonomisinin dinamiklerine bakanlar hem korumacılık olgusunu hem de ulus-devlete dayanan kapitalizmin inşasını görebilirler. Hemen ikincisi: Ulus-devlete dayanan sermaye birikim rejimi kapitalizmin yukarıdaki dönemine aittir. Ve bu kriz işte tam da bu birikim rejiminin radikal bir şekilde son yapılarının tasfiyesinin krizidir. Bu birikim rejimi, yerini küreselleşmeye bırakıyor. Gerçek küreselleşme kriz sonrası başlayacak.

Küreselleşme, mesela güçlü kıtasal merkez bankalarıdır; küreselleşme kıtasal devletler ve onların kurumlarıdır. Küreselleşme tek dünya parasına gidiş, tek mali piyasa ve ilkönce kıtasal sonra da küresel düzenlemedir. Devam edeceğiz ama hemen söyleyeyim; "bu kriz sonrası kapitalizm korumacılığı öne çıkaracak, ulus-devlet dönemine dönecek" demek, Soros kadar cahil olmayı gerektirir. Tabii bir de Amerika'da Soros gibilerin akademik versiyonuyla dolu üniversite tedrisatı da bu yargı için yardımcı olabilir.

Not: Amerikan tedrisatlı Mr. Tonak dünyanın her yerini –Bush gibi- Amerika zannettiğini, benim "İşsizliğin Özü" yazısını eleştirmeye çalışırken ispatlamış oldu. Mr. Tonak'a bu gazetede yanıt vermek okuyucuya haksızlık. Ancak aşağıdaki sitede ona yanıt yarından itibaren hazır olacak.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Korumacılık niye olmaz ya da Ziraat Bankası

Cemil Ertem 27.02.2009

Kriz sonrası korumacılığın değil, yeni bir küreselleşme devrinin başlayacağını ileri sürdüğüm yazımın yer aldığı sayfada Amerikan bankası Citibank'ın adım adım kamulaştırılmaya gittiği haberi vardı. Tam karşı sayfada ise Amerikan hükümetinin demir-çelik sektörünü desteklemek için kamu yatırımlarında yerli ürün kullanacağına dair Süleyman Yaşar'ın yazısı yer alıyordu.

Şimdi dünyanın en büyük aktiflerine sahip banka ve finans guruplarından biri devlet kontrolüne geçmek üzere, yine dünyanın en büyük çelik tüketicilerinden biri olan ve bunun önemli bir kısmını da, önümüzdeki yıllarda, başta altyapı yatırımları olmak üzere kamuda yapacak olan Amerika, çelik gibi "stratejik" malda korumacılığa gidiyor. Ve siz de "korumacılık mı onu geçin" diyorsunuz. Evet, kabul ediyorum zor bir durum; ama bilim, günlük olguların ve olayların servis edilmesi değildir. Hatta bilimsel bir yargı için günlük olgular son derece yanıltıcı da olabilir.

Salı günkü "Korumacılık-1" yazısı bazı "ulusalcı" sitelere düşmüş; ortak yorum şu: "Önümüzdeki dönem dünya ekonomisini korumacı-devletçi bir seçenek bekliyor; bunun aksini söylemek hayalcilik." Şimdi ütopya ile bilimsel olan arasında çok önemli bir bağ vardır; Galileo'dan Darwin'e oradan Marx'a ve Einstein'a kadar insanlığın kaderini değiştiren tüm buluşların ve anlatıların sahipleri önce hayal kurmuşlardır. Bilimsel olan önce ütöpik olur. Kaldı ki bugün bütün bu "kriz sonrası" tartışmalarında –bence- önemli kavramsal hatalar yapılıyor. En önemli hata devletin yeni tanımı ve işleviyle ilgili. Örneğın Türkiye dahil, dünyanın her yerinde, iştirakleri ve yatırımları olan Citibank gibi bir yapının "kamu" denetimi altına alınması, bu yapının bundan böyle, Amerikan

ulusal devletinin ve ulusal pazarının çerçevesinde çalışacağı anlamına gelmiyor. Ya da Fortis'in Belçika devletinde olması bu bankanın Belçika devleti sınırlarına kadar küçüleceğini anlatmıyor. Yeni dünya düzeninin buna uygun sermaye yapılanmasını ve rejimini oluşturanlar bir "mülkiyet" değişikliğine de gitmiyorlar. Olan başta Avrupa ve Amerika'daki devlet yapılarının ve anlayışlarının çok hızla ilk önce kıtasal sonra da küresel çapta yeniden örgütlenmesi ve sermaye gruplarının da bu örgütlenmeye uygun yeniden yapılanması için – geçici bir süre- kamusal denetime ve düzenlemeye alınması.

Bu durum paradoksal olarak da bizim tezimizi destekleyen bir gelişme. Çünkü; yeni küreselleşme, geçen yazıda da belirttiğim gibi, yalnızca finansal yapıların, işgücünün ve emtia akışkanlığının küreselleşmesi değildir. Yeni küreselleşme "kurumsal" küreselleşmedir. Bu bağlamda "ulus-devlet eriyor" diyenler; kapitalist devlet mekanizmasının, aynı zamanda, eridiğini söylemiyorlar, devletin, kıtasal ve küresel olarak yeniden örgütlendiğini ve belirleyici devlet yapılarının homojenleşip azaldığını söylüyorlar. İşte bu anlamda mesela Fortis'in sahibi, eğer Belçika devleti olursa bunun çok önemi yoktur. Çünkü Belçika devleti, bir üst kurumu olan AB'nin organlarına bağlı çalışmaktadır. Burada Belçika devletinin işlevi iyi örgütlenmiş bir sermaye gurubundan farksızdır. İşte bunun için mesela Hollanda, Belçika, Lüksemburg aynı anda çok önemli bir sermaye gurubunun sahibi olabilirler. Şimdi böyle bir durumda bu "özel yapı" ulusallaşmış mı olur; hayır; ama kamusal bir düzenleme ile karşı karşıyadır.

Önümüzdeki yıllarda, yeni küreselleşmenin gereği olarak bu gibi örneklerle karşı karşıya kalacağız. Örneğin Ziraat Bankası'nın yalnız GAP bölgesinin değil, Ortadoğu'nun tarımsal yeniden yapılanması için ulusal ölçekten çıkıp bölgesel giderek kıtasal ölçekte bir banka olması doğrutusunda, bölge devletlerine hisse satışı yapması gündeme gelebilir. Yani Ziraat Bankası gibi bir devin tüm Ortadoğu ve ön Asya'da endüstriyel tarımın örgütlenmesi için dışsalılık yaratması, bunun için de Suriye'den, Rusya'ya kadar bölge devletlerinin bu yapıya ortak olması niye gündeme gelmesin. İşte tam burada yeni bir devlet ve pazar kavramıyla karşı karşıya kalıyoruz. Burada; 1) Korumacılığın olmazsa olmazı olan gümrük duvarları yoktur. 2) Yine ulusal ekonomilerin olmazsa olmazı olan ulusal para ve maliye politikaları yoktur. Ya da bu politikalar kıtasal merkez bankalarına ve küresel maliye politikası çerçevesine uyumlu olmak zorundadır. 3) Yine burada, ulusal-pazar ve ulus-devlet mülkiyetine dayanan yapılar geri plandadır.

Korumacılığın babası List, başyapıtı *Ulusal Siyasal İktisat Sistemi*'ni 1841'de yayınlamıştı. List'in temel savı, kalkınmış ülkelerin varlığında, geri kalmış ülkelerin, devletin müdahalesi, tarife koruması olmaksızın yeni endüstriler geliştirip kalkınamayacağı idi. Bu önemli bir tespit ve gözlem. Ama artık hem endüstri çağı bitti; hem de kapitalizmin "eski" oligopolü parçalandı. Ama ondan öte List'in görüşleri faşizme de ilham oldu. Neyse 1841 nerede; 2009 nerede?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşsizliğe çözüm için 'orijinal' öneriler

Cemil Ertem 03.03.2009

Başbakan'ın işsizlik konusunda, öneri getirin çağrısına CHP ve ÖDP'den yanıt geldi. Bu önerilere bakmak lazım. Çünkü konu ciddi.

Deniz Baykal'ın, önerilerindeki ciddiyetsizliği vurgulamak için, yalnızca iki önerisindeki inanılmaz bilgisizliğe

değınmek istiyorum. Baykal'ın önerileri şöyle:

“Otomobil ve dayanıklı tüketim mallarında geçici olarak altı ay süreyle bu sektörlerde KDV'yi kaldırın. Kur politikasında TL'nin aşırı değlerlenmesine yönelik gelişmeleri frenleyin.”

İlkönce kurları hükümet belirlemiyor. Şimdi Baykal'ın, en azından, bu önerisinin elle tutulur olduğunu kabul etsek bile, muhatabı doğrudan hükümet değil, Merkez Bankası. Ayrıca TL'nin artık değeri olduğunu söylemek zor. İkincisi de ihracatın düşmesi TL'nin değeri olmasından kaynaklı değil.

Dalgalı kur rejiminin yanında, 2005'ten bu yana, 'Enflasyon Hedeflemesi' uygulamaktayız. Bu politikanın özelliğı, Merkez Bankası'nın ana politika aracı olarak bankalar arası piyasada kısa vadeli borçlanma faizini kullanmasıdır. Yani Merkez Bankası faizlerin piyasada belirlenmesine müsaade etmemekte, aksine faizlerin seyrine müdahale ederek kendisi belirlemektedir. Enflasyonu düşürmek amacıyla da belirlediğı faiz (dış dünya faizi + devalüasyon beklentisi + ülke riskinin) çok üstünde gerçekleşmektedir. Baykal, Merkez Bankası'nın, dalgalı kur rejimine bile aykırı olarak, faiz oranlarını niye, şimdiye kadar, suni olarak yukarıda tuttuğunu sormalıydı. Ama Merkez Bankası son bir aydır faizleri çok hızlı olarak düşürmektedir. Aslında Merkez Bankası, örtülü olarak, makas değiştirmiştir.

Şimdi gelelim Baykal'ın “KDV altı ay kalsın ama aynı zamanda kamu yatırımlarını arttırın” önerisine. Şimdi böyle bir öneriyi yapabildiğıne göre CHP'nin elinde oldukça gelişmiş bir ekonometrik çalışma var demektir. Yani Baykal, hem bu sektörlerdeki KDV'nin kalkmasından dolayı sektörlerin nasıl etkileneceğini hem de bütçenin gelir kaybını biliyor. Ama hükümet ne yapar; Merkez Bankası ne yapar farkında olmayan birinin elinin altında böyle bir çalışma var mıdır; bilemem. Şimdi gelelim, ÖDP'nin de önerisinde olan, 'kamu harcamaları arttırılsın' meselesine. ÖDP, CHP'nin aksine “kamu harcamaları arttırılsın” derken kaynağı gösteriyor. “Servet vergisi alınsın” diyor.

İlkönce şu kamu harcamaları üzerinde duralım. Kamu harcamalarını arttırmak, kısa dönemde, işsizliğı önler mi?

Bu ne yönde arttırdığınıza bağılı ama ondan önce, her iki partinin de kamu harcamalarını arttırın demek yerine; ilk önce kamu harcamalarının 'bileşimini' değiştirin demesi gerekiyordu. Çünkü bugün Türkiye'de ilk sorun kamu harcamalarının arttırılması değil, nereye harcandığıdır. Başka bir ifadeyle toplum için 'etkin' olup olmadığıdır. Örneğın Güneydoğı'daki korucu sistemine yapılan harcamalar, silahlanma harcamaları, şatafatlı binalar vb.

Şimdi CHP gibi bir partinin silahlanma harcamalarını kısın demesi beklenemez. Ama ÖDP'nin bunu demesi gerekirdi.

Türkiye'de mevcut koşullarda, kamu hizmetlerinin düzeyi/ vergi yükü sabit tutulduğunda, devlet ancak transfer harcamalarını düşürüp üretken harcamaları arttırarak üretim düzeyini ve refahı aynı zamanda arttırabilir. Özellikle bu dönemde işsizliğı karşı üretim düzeyini, arttırmak elzemdir. Üretken harcamaları arttırmak kısa dönemde kredi mekanizması yoluyla olacaktır. Bunun için de, Kredi Garanti Fonu ve Destek Fonları ihracatçı ve ileri teknoloji üreten KOBİ'lere yönlendirilmelidir. Şimdi CHP kredi destek fonu gibi şeyler söylüyor ama bunun ne olduğunu farkında değil.

ÖDP'nin servet vergisi önerisine de değinmek gerekiyor. Şimdi bilindiğı gibi iktisadi olarak servet, gelirden farklı olarak, biriktirilmiş, belli bir zaman dilimini içermeyen, zenginliktir. Bu anlamda servet vergisi gibi bir

icraat, bir gelir aktarım mekanizmasıdır. Örneğin şunu diyebilirsiniz; “geliri yılda 1 milyon TL’yi aşanlardan ek gelir vergisi alacağım.” Bu servet vergisi alacağım demeye göre, daha ‘iktisadi’ bir uygulamadır. Ama servet vergisi dersiniz, işte orada işler karışır. Birincisi, daha bunu uygulamaya kalkmadan ‘içerden’ ‘dışarıya’ servet transferi, dolayısıyla işsizlik, başlar.

Servet, yalnız bankadaki mevduat, borsadaki hisse değildir. Ev, araba, fabrika, biçerdöver, traktör, ekili tarladır. Siz, bu ülkede, servet vergisi alacağım dediğiniz gün, sizi yalnız Trakya köylüsü tükürükle boğar. Şimdi bu servet vergisinin kimden nasıl alınacağı meselesine hiç geçmek istemiyorum. Türkiye orada sabıkalı; hiç kimse varlık vergisini aklına bile getirmesin.

ÖDP’nin ve CHP’nin diğer önerileri ise, işsizlik fonu, eğitim ve sağlık harcamaları, asgari ücretin vergi dışı bırakılması ise zaten uzunca bir süredir tartışılıyor. Sonuçta; her iki partinin de önerileri tutarlı, bütünlüklü ve uygulanabilir bir çerçeve oluşturmaktan uzak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AB, GM ve “yeni oryantalizm”

Cemil Ertem 06.03.2009

Bu krizin ortaya çıkardığı ve bize tartıştıracığı en önemli gelişme ve sorunlardan birisi de sanıyorum Avrupa Birliği’nin durumu olacak. Aslında AB’nin durumu ile iflas ilanı yakın olan ABD’li otomotiv devi GM arasında önemli benzerlikler de var.

Avrupa genişlemesinin önünde iki yol var: Birincisi, genişlemenin gerileyerek durdurulması; yani, AB’nin fiili olarak AB-15 sınırlarına dönmesi. İkinci yol da AB’nin, yokuşta kalan araba misali, yeniden genişleme gazına basması. Bu konuda ortalıkta Nostradamus’u kışkandıracak her türlü görüş havada uçuşuyor. Tabii bunlardan en çok hoşumuza gideni de şu Stratfor strateji şirketinin kurucusu George Friedman. Friedman’ı ne kadar ciddiye almak gerekir; bilmiyorum. Ancak söyledikleri başına felaket gelmiş oryantalistin söylediklerine benziyor. Friedman’ın “dünyayı kurtarırsa ancak Doğu kurtarır; biz beceremedik” şeklinde özetlenebilecek “arka plandaki” düşüncesi, tezlerinin temelini oluşturuyor. Türkiye’ye önem veriyor. Çünkü Türkiye, “çökmüş” Batı’yla birleşerek, Batı’yı kurtaracak yegâne güç.

Aslında Nazi Almanyası’ndan kaçan ve Türkiye’ye sığınan birçok Alman aydını ve öğretim üyesinin o zamanki anıları Friedman’ı çok iyi anlatır. Mesela bunlardan biri F. Neumark’tır. İstanbul Üniversitesi’ne gelen Prof. Neumark, anılarında genç Türkiye Cumhuriyeti’ni öve öve bitiremez. Türkiye’nin ekonomik sorunlarını daha 1930’ların ortalarında –neredeyse- hallettiğini öne süren Neumark, anılarında üniversite çalışanlarından ise şöyle bahseder:

“Bu zavallıların çoğu, düşük kazançlarıyla en basit ihtiyaçlarını bile karşılamaktan acizdiler. Her profesörün kapısında bir hademe veya hizmetçi beklemekteydi. Bu hademelerin sadece üç görevleri vardı: Birincisi profesör yaklaşırken ayağa kalkıp selam vermek, ikincisi meşhur Türk kahvesi pişirmek, üçüncüsü ise pencereyi açıp kapamaktı. Çünkü böyle basit bir el hareketi profesöre yakıştırılamıyordu.” Prof. Neumark, hem İnönü’yü hem Menderes’i över. Menderes’in darbeyle düşürülüp idam edilmesini ve diğer darbeleri ordunun “durumu düzeltme” niyetine bağlar. Neumark’a göre; “Türk subayları asla G. Amerika devletlerinde rastlanan askerî

diktatörlükleri örnek almamışlardır.” Evet, Nazi çizimlerinden kaçan bir profesör, Türkiye’deki darbecilerin çizimleri için böyle düşünmeyi becerebilmiştir. Oryantalizmin çok iyi bir örneği olan Prof. Neumark’ın anılarında tıpkı Friedman’ın kitabındaki gibi “bizimkiler beceremedi, alın bakın Doğu yapıyor ve yapacak” tezi vardır.

Şimdi gelelim gerçeğe ve bugüne: Friedman’ın söylediklerinde tabii ki atlanamayacak gerçekler var. Birincisi: “Gelişmekte olan ülkelerin” giderek yeni dünya düzenindeki yerlerinin artacağı ve ilk önce bölgelerinde sonra da küresel düzlemde belirleyici olacakları gerçeği. İkincisi: Gelişmekte olan Asya’nın ve Türkiye’yle birlikte Ortadoğu’nun kriz sonrası yeni teknoloji ve enerji alanlarında hem yeni bir pazar olarak hem de ekonomik ve siyasi güç olarak sürece damgasını vuracak olması. Bunlar zaten artık bilinmeyen gerçekler değil. Ancak burada AB’nin durumu tartışılabilir.

Bizde de şimdilerde Friedman’ın “yeni-oryantalist” görüşlerinden hız alan kimi yorumcular AB’yi gömüp merkezinde Türkiye ve Rusya’nın olduğu yeni bir dünya düzeni kurdular bile. AB bu gidişin –kısmen de olsa- farkındaydı; ve kriz olmasaydı da bu sorunları yaşayacağını bildiği için 2000 yılının başından beri önlem almaya çalışıyor. Örneğin 23-24 Mart 2000 tarihlerinde gerçekleştirilen Lizbon Avrupa Konseyi’nin toplanma amacı ve ünlü Lizbon kararları bu durumu anlatır. Lizbon’da Avrupa Konseyi, bilgiye dayalı ekonominin parçası olarak istihdamı, ekonomik reformları ve toplumsal uzlaşmayı güçlendirmeyi amaçlayan bir dizi karar almıştır. Ancak Lizbon stratejisi yürümedi. Bir kere siyasi birlik, Avrupa Anayasası dolayısıyla, yara aldı. Çünkü merkez ülkeler AB’yi hâlâ “biz ve uydularımız” projesi olarak anlıyordu. Bu anlayışa dayanan AB Anayasası, başta İrlanda gibi, tırnaklarıyla kazıyarak, AB üyesi olmuş ülkelere reddedildi. Evet, AB’deki krizin derinliğinin sorumlusu yeni üye Doğu Avrupa ülkeleri değildir. Sorumlu, gelen krizi ve yeni dünya düzenini okuyamayan merkez Avrupa’dır.

1996’dan bu yana Avrupa her geçen yıl Amerika’nın gerisinde kaldı. ABD ekonomisinde teknoloji katma değeri çok hızlı artarken, (1995 yılında yüzde 13,3 iken, 2005 yılında yüzde 54’e çıkıyor.) Avrupa’da düştü. Asya’da ve gelişmekte olan ülkelere ise yine görece olarak arttı. ABD’de gelişen teknolojiyi Bush iktidarı bastırdı. AB ise tıpkı GM gibi eski yapıda ve “ekonomide” ısrar etti. Yani kriz olmasa bile GM gibi yapılar batacak, merkez Avrupa sallanacaktı. Evet, Friedman Türkiye konusunda haklı. Ama AB ortadan kalkmayacak. Tam aksine, tıpkı ABD’nin, GM örneğinde yaptığı gibi, “eski ekonomi” yapılarını tasfiye ederek genişlemesine devam edecek. Bu konuya devam edeceğiz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizin ikinci dönemi ve Obama’nın ziyareti

Cemil Ertem 10.03.2009

Öyle görülüyor ki krizin birinci aşamasını artık geride bırakıyoruz. Bu aşama, krizi su yüzüne taşıyan yapıların ortaya çıkması ve bunların tasfiye sürecine girmesiyle kendini anlattı. Şimdi ikinci aşamaya giriyoruz.

Gerçek değişimler ve depremler bu aşamada olacak. Dünya Bankası’nın yayınladığı raporda dünya büyümesinin, ikinci savaştan bu yana ilk defa, eksi olacağı vurgulandı. Ayrıca *Financial Times* bu hafta başı “Kapitalizmin Geleceği” adlı bir yazı dizisi başlattı. *FT* editörleri, hepimiz gibi, kapitalizmin bir döneminin bittiğini kabul ediyorlar. Ama burada üzerinde mutabık olunmayan konu; hangi dönemin bittiği. Biraz sola yaslanmış medya ve akademi dünyası bu konuda çok net: Neoliberal dönemin bittiğini söylüyor bu cenahta.

Tamam, bu kesin ama neoliberal dönem taş çatlasa son 30-35 yıllık aralığı kapsıyor. Bence biten yalnızca neoliberalizme sınırlı değil. Çok daha gerilere gitmek gerekiyor. "Derin" ve çalkantılı bir tarihin sonuna geldik. Yani Britanya'nın dünya imparatorluğu ile başlayan, 1929 krizinden sonra faşizmler ve dünya savaşıyla kendini yenilemeye çalışan ve savaş sonrası da ABD'nin mutlak hegemonyasıyla devam eden bir dönem bitiyor. Bu dönemin özellikleri neydi; yani bütün bu iki yüzyıla yakın kanlı tarihi hangi kurumlar, kavramlar sembolize etmiştir. İşte onlara bakmak gerek; çünkü onlara yakında veda edeceğiz.

Birincisi, şu anda geçerli olan, konvertibl paralara dayalı mali sistem bitiyor. Aslında altın standardı ile anlatılan, klasik iktisadın üretim ve rekabet gücüne dayandığı, bir önceki sistem, birinci dünya savaşıyla birlikte fiili olarak bitmişti. Ancak Britanya, yeniden paylaşımı "eski" imparator sıfatıyla zoraki yürütüyordu. Fransa'da 1931'de işbaşında olan Halk Cephesi hükümeti, derinleşen kriz karşısında paniğe kapılıp elindeki sterlin karşılıklarını altına çevirmek isteyince Britanya İmparatorluğu'nun saadet zinciri koptu. Britanya'nın elinde Fransa'nın talebini karşılayacak altın yoktu çünkü. Böylece Britanya, zorunlu olarak, altın standardından ayrıldığını ilan etti. Tabii diğer ülkeler de aynı şeyi yapınca sistem, dolayısıyla Britanya'nın dünya egemenliği, çöktü. Artık, yeni dünya düzenini, onun parasını ve hükümdarını belirleyecek diktatörlük ve savaş günleri başlayacaktı. Faşizmler dönemi ve ikinci savaş ortaya ABD'yi çıkardı. Böylece, 1929'da bunalımla, 1931'de Britanya'nın artık benim gücüm bitti demesiyle, kesintiye uğrayan, kapitalizmin ulus-devletten gücünü alan sistemi devam edebilirdi. İşte bu sistem, gerçek anlamda, 1971 yılına kadar devam etti. Vietnam'la birlikte artan savaş maliyetleri ve son sürat gelen kriz, dolar-altın ilişkisini kopardı. Nixon, 1971'de, tıpkı 1931'deki Britanya gibi, doların altına endeksli olmayacağını ilan etti. İşte bu tarihten sonra da, 1931'de başlayan sürecin değişik bir versiyonunu yaşamaya başladık.

ABD, aralarında Türkiye'nin de olduğu birçok "az gelişmiş ülkede" ordulara dayalı diktatörlükleri geliştirmek için darbeleri teşvik etti. Militer yapıları, baskıcı yönetimleri açığa çıkararak egemenliğini, egemenliği altına aldığı ve yönlendirdiği ulus-devletlerle devam ettirdi.

Ortadoğu, Afrika, Asya'nın önemli bir bölümü savaş bölgesi ilan edildi. Düzenleme ve paylaşım için bir dünya savaşı çıkmıyordu ama, bölgesel savaşlar ve ulus-devlet yapılarını ABD kontrolünde tutmak için iç savaşlar her zaman vardı. Avrupa'da iç savaş ve militer kontrol örgütleri, bu dönemde, toplumsal bir olgu olarak yeniden örgütlendiler; Türkiye'de bütün iç savaş provaları ve katliamlar, devlet terörü, baskı, buna bağlı içe kapalı ekonomi ve toplum modeli bu dönemin temel karakteristiği olarak varoldu. Gladio ve Ergenekon türü örgütlenmeler bu dönemin gürbüz çocukları olarak serpilip geliştiler. Bu anlamda Nazilerin faşizmi ile Türkiye'de darbelere dayalı faşizmin babası aynıdır. Yani şimdi bizi, boğarcasına çökmekte olan ve yaklaşık 200 yıldır devam eden kapitalizmin, ulus-devlet egemenliğine dayalı modeli, Nazilerin babası olduğu kadar, Türkiye'de de darbecilerin, Ergenekoncuların ve diğer katliamcılarının da babasıdır. İşte, çöken öyle basitçe neoliberal model falan değildir. Çöken kapitalizmin ulus-devlet modelidir. Yaklaşık 200 yıllık bir model yerle bir oluyor. Şimdi Obama Türkiye'ye geliyor. Bu bir ihsan değil; Obama yeni dönemi anlatmaya Türkiye'den başlayacak. Bu, yeni dönemin savaşla ve halkları birbirine kırdıran diktatörlüklerle olmayacağını ilk işareti. Eskiden Türkiye gibi ülkelerin başbakanları seçilir seçilmez kendilerini anlatmaya ABD'ye giderlerdi. Şimdi bir ABD başkanı, seçilir seçilmez, Türkiye'ye geliyor; gücünü paylaşacağını ve 'yeni dünya düzeni'nin ancak küresel bir mutabakatla kurulacağını anlatmaya.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomik program ve bütçe tartışmaları üzerine

Cemil Ertem 13.03.2009

Günlük piyasa indi-çıkı, bütçe şöyle oldu tartışmaları üzerinden ekonomi yazısı yazmayı çok sevmiyorum. Zaten bu konuları –bu konularda bilgisi ve görgüsü benden çok daha geniş olan- Süleyman Yaşar yan sayfada yazıyor. Ama artık yeter. Bugün izninizle şu bütçe ve krize karşı ekonomik program tartışmaları ve eleştirileri üzerine yazmak istiyorum. Yani içimde kalsın. Bu konuda yazma kararı vermemde basınımızın bu haftaki ekonomi sayfaları ve Nazım Ekren’in TV ekranlarından “yeni paket” açıklamaları etkili oldu. Ama yazıya başlamadan bizim (İ.Ü.) İletişim Fakültesi Dekanı Suat Gezgin Hoca’ya olan notumu iletayım: “Hocam, artık şu ekonomi muhabirliği ya da ekonomi editörlüğü-müdürlüğü yüksek lisans programını açın lütfen. Durum çok kötü.”

Gerçekten inanılacak gibi değil. İlkönce şu “krize karşı paket” geyiklerinden başlamak istiyorum. Bir, hükümetin şimdiye kadar açıkladığı tüm önlemler, bir ekonomik programın –satırbaşları ile de olsa- unsurları olmadığı gibi, paket de değildir. Örneğin Maliye Bakanlığı’nın “varlık barışı” ya da Sanayi Bakanlığı’nın “can suyu kredileri” bir önlem paketinin unsurları değildir. Bunların alt alta toplamı da bize bir ekonomik programı ya da önlem paketini anlatmaz. Bunlar bakanlıkların, önlerindeki gidişatı okuyup, ellerindeki olanaklarla krize yanıt verme çabalarıdır. Hükümetin bir süre önce kanunlaştırdığı yüzeysel vergi düzenlemeleri, kısa çalışma ödeneği vb. önlemleri de bu kapsamda değerlendirmek gerek. Ekonomi bir bütündür. Bu açıdan bir ekonomik önlem paketi, cari para ve maliye politikalarına uyumlu olmak durumundadır. Yani hem para politikasının hem de maliye politikasının tamamlayıcısı olması gerekir. Örneğin hükümet bu konuda en radikal adımı, şu kriz sırasında değil, geçen sene attı. Geçen sene GAP bölgesine aktarılan kaynak doğrultusunda, Maliye Bakanlığı, “artık bizim için faiz dışı fazla performansı önemli değil, biz bütçe denkliliği performansına geçiyoruz” diyerek önemli bir adım attı. Ancak Maliye Bakanlığı’nın bu hamlesine Merkez Bankası yanıt veremedi. Yani Merkez Bankası küresel durgunluğun bu noktaya geleceğini o günlerde göremedi. Eğer hükümet geçen sene atmaya başladığı ve 19. stand-by’ı delen adımlarını sıklaştırsaydı, bugün durgunluk bu seviyede olmazdı. Şimdi ikincisi, Ekonomik programlar ya da bunların bir unsuru olarak, program stratejisine uygun paket açılımları, makro dengeler (büyüme, sektörler, fiyatlar-enflasyon, istihdam-işsizlik) ödemeler dengesi, kamu maliyesi ve yönetimi, tarım, ve finansal kesim ayakları ile ortaya çıkar. Mesela, bütün IMF anlaşmaları –programları- bir anahtar başlık altında bütün bu başlıkların uyumunu sağlayan bütünlüklü program ya da paketlerdir.

IMF anlaşmalarındaki anahtar başlık ya da kuramsal temel de, fiyat değişimleri yoluyla ödemeler bilançosunun denkliliğini savunan klasik görüş olmuştur.

Bu anlamda, hükümet şimdiye kadar krize karşı bir ekonomik program ya da önlem paketi açıklamamıştır. Nazım Ekren’in açıklamaya çalıştığı ya da açıklayacağı “şeyler” de paket falan değildir.

Bir de ben şuna şaşıyorum; Nazım Ekren “paket açıklıyor” haberini yapan, bakanı paket açıklıyor diye TV’lere çıkaran “ekonomi” müdürleri tamam, diyelim iktisat bilmiyorlar; “piyasada” yetiştiriler falan ama “gazeteci” olan ve AKP’yi tanıyan herkes başbakanın katılmadığı bir MYK toplantısından “kriz paketi” çıkmayacağını bilir. (Bu konuda akıllara zarar bir diğer örnek de şu meşhur “herkese harcama çeki” haberi idi.)

Şimdi hükümetin önünde iki yol var: Birincisi; IMF’nin programını bir kenara koyacak ve Türkiye’ye uyacak bütünlüklü kriz programını Merkez Bankası’nın katılımıyla yapacak. Aslında bu program hükümetin elinin altında.

İkincisi; IMF ile oturup anlaşacak. Ama hangisi olaksa bir an önce olması lazım.

Şimdi gelelim bütçe tartışmalarına; aslında bu konu daha eğlenceli. Geçen ay "sol" ama "epey" "sol" bir gazetemiz, hükümeti eleştirmek anlamında manşet atmıştı; "Bütçe açık veriyor" diye. Tamam bu konuda "liberalleri" anlarız da size ne oluyor? Şimdi arkadaşlar aslında bütçe açık vermek içindir. Hele bu gibi durgunluk dönemlerinde bütçe ne kadar açık verirse o kadar iyidir. Bütçe, eylül ayından beri negatif görümüm arz ediyor. Şubat ayında nakit bazlı bütçe 12 milyar TL, faiz dışı denge 3,5 milyar TL açık verdi. Eğer hükümet krize, işsizliğe karşı durursa bu daha da artacak. Ama burada –eleştirel anlamda- sorulması gereken soru "bütçe nasıl olur da açık verir" değil; "bu açık, gerçekten durgunluk, işsizlik çözümü için kullanılıyor mu?" olmalıdır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hayatın –suyun- sıkıştığı yer

Cemil Ertem 17.03.2009

Nisan ayındaki zirveye hazırlık niteliğinde olan G-20 Maliye Bakanları toplantısından çıkan iki önemli vurgu vardı. Birincisi korumacılığın, bu krizin yol açabileceği en olumsuz sonuçlardan birisi olacağı ve korumacılıkla mücadele edilmesine yapılan vurgu; ikincisi ise, banka sisteminin, bütün bu kriz boyunca, kendi başına bırakılmayacağına "resmen" kabulü. Yani likidite desteğinin yetmediği yerde hızla "devletleştirmelerin" gündeme gelmesi artık "resmen" onaylandı.

Şimdi bütün bu kararlar çok şeyi anlatıyor aslında. Korumacılığı bir tehlike olarak görmekle banka sistemini devlet eliyle tamir etme iradesi arasında çelişki var gibi duruyor. Ancak kesinlikle değil. Çünkü şu andaki finans sistemi, hem kurumsal yapı olarak hem de risk yönetimi ve anlayışı olarak, bu krizle birlikte batan, bir önceki sanayi yapısını temsil ediyor. Dolayısıyla bu sistemin çok hızlı bir şekilde kabuk değiştirmesi gerekiyor. İşte bu kabuk değişimi krizin süresini de belirleyecek. Banka sisteminin elindeki kaynakları "doğru yerlere" yönlendirmesinin yeni koşulları ancak sistemin tümüyle yeniden yapılanmasıyla mümkün olacaktır. Burada devletin bir düzenleyici ve yeniden yapılandırıcı olarak rolü çok önemli.

Kapitalizmin kriz sonrası belirginleşecek yeni döneminde devleti ve devletin yeni rolünü çok tartışacağız. Yeni dönemde devletler birbirlerine bağlı küresel ağ üzerinden yapılanacaklar. Kapitalizmin liberal iktisatçıların yıllar önce yazdıkları teorik çerçeveyi uygulamaktan başka çaresi kalmadı. Örneğin Avusturya Okulu'nun en önemli temsilcisi Mises, devletin piyasaya müdahalesini ve kısıtlamaların hikâyesini anlatırken çarpıcı bir örnek verir: "Eğer devlet yeni icatlar için monopol fiyatlara karşı çıkarsa, patent vermeyi durdurmalıdır. Önce patent verip ardından patent sahibini rekabet fiyatından satmaya zorlayarak gelirinden yoksun bırakmak saçmadır." Burada Mises'in gelir diye bahsettiği "şey" teknoloji rantıdır. Yine Mises, devletin hem kartellere karşı çıkıp hem de karteli yaratan gümrük vergisi uygulamasını da samimi bulmaz. Aslında Mises'in dramı kapitalizmin ulus-devlet modelinin ya da aşamasının dramıdır. Ana ekol liberal iktisat anlayışı, hem örtülü olarak ulus-devleti savunur; hem de liberalizmi. İşte şimdi ikisinin aynı anda olamayacağı ortaya çıktı. Bu aynı zamanda hâkim iktisat teorisinin de krizidir.

Yine Mises'in örneğine dönecek olursak; patent vermek ve bu yolla teknolojiyi denetlemek ve bir teknoloji rantı hâkimiyeti oluşturmak doğrudan ulus-devlet uygulamasıdır. Ama bunu yaparken, bir yandan da, sözde anti-tekel yasaları ve IMF, DTÖ gibi yapılarla küresel fiyatların rekabet şartlarında oluşmasını sağlamaya

çalışmak da akla zarar bir durumdur.

İşte bu sancılı ve çelişkili durumu bu kriz ortadan kaldırıyor.

Şimdi İstanbul'da bir "su" zirvesi yapılıyor. Orada da benzer bir sorun var. Yani su sorunu da, eski ulus-devlet zeminiyle, kamusal olması gerekenin ticarileştirilmesi arasına sıkışmış durumda.

Su, ulus-devletin egemenliğinde, ticari bir meta olarak algılanmaya başladığı andan itibaren zaten kıt bir kaynak olduğu sunucuna da otomatik olarak varılıyor. Dolayısıyla suyun kaynağına sahip olmak ulusal zenginlik sayılıyor. Bu ayrıcalık ise gelecekte "su savaşları" tezini savunanların çıkış noktası.

Şu sıralar, "*Paylaşılan Doğal Kaynak*" kavramı tartışılıyor. Bu kavram uluslararası niteliğe haiz sulardan devletlerin birbirlerine zarar vermeden azami faydayı sağlamalarının adımı olarak ortaya atıldı. Ancak bu kavrama içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülke "*mutlak egemenlik prensibine*" aykırı olduğu için karşı çıkıyor. Buna bağlı ve AB tarafından da kabul edilen *Entegre Havza Yönetimi* kavramı geliştirildi. Bugün Türkiye ise Fırat ve Dicle için "*Sınır aşan Sular*" kavramını benimsiyor. Bu kavram, suyun mecrası üzerinde durmakta ve suyun çıktığı yerle aktığı yer arasında eşit egemenlik tesisinin olmayacağı prensibine dayanmaktadır. Ama bu tartışmalar su gibi önemli bir stratejik kaynağın dar ulus-devlet çekişmelerine kurban gitmesini ortadan kaldıracak düzeyde ve mecrada gitmiyor.

Tam aksine, su, kıt bir doğal kaynak ilan edilerek yeni bir paylaşımın öznesi yapılıyor.

Verimli su havzalarını ve kaynaklarını ellerinde tutan ulus-devletler komşularının yararlanmaması için gereksiz barajlar yaparak, endüstriyel atıklarla buraları kirleterek kaynakları yok ediyorlar. Yani dünyada su sorunu ve küresel ısınma, çağdışı dar ulus-devlet politikalarıyla artıyor. Ancak İstanbul'da başlayan zirvede gösteriyor ki; insanlık sorunun kaynağını artık biliyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Seçim sonrasının dinamikleri -1

Cemil Ertem 20.03.2009

Yerel seçimler Türkiye için çok ilginç bir tarihe denk geliyor. Seçimlerden hemen sonra, nisan ayı içinde, iki önemli küresel zirve var. Birincisi G-20 liderler toplantısı. Bu toplantı da kriz sonrasının yeni işbölümü çerçevesi konuşulacak. İkinci önemli küresel buluşma noktası ise NATO'nun 60. kuruluş yıldönümü toplantısı. NATO zirvesi aynı zamanda bir "AB'nin geleceği nasıl olacak" toplantısı da olacak. Fransa, tam 43 sene önce, 5. Cumhuriyet'in kurucusu De Gaulle'ün kararıyla NATO'nun askerî kanadından ayrılmıştı. O zaman Fransa, çok açık olarak, Sovyetler-ABD arasına sıkışmayacağını, Avrupa'dan ayrı ve daha önemli –bağımsız- bir güç olduğunu anlatmak istemişti. Şimdi Fransa NATO'nun askerî kanadına dönme hazırlığında. Bu hazırlığın anlamı NATO zirvesinde daha da belirginleşecek. Ama Sarkozy kısaca şunu demek istiyor: "Fransa, küresel yeniden yapılanmada önemli bir rol üstlenecektir." Bağımsız ve güçlü ulus modelinin en önemli temsilcisi olan Fransa bu modeli artık tarihe havale ediyor. Fransa'nın NATO isteği, Virginia-Norfolk'taki NATO üssüne, 800 Fransız askerinin yerleştirilmesinden ibaret değil. Sarkozy, kriz sonrası yeniden yapılanmada, olası ABD boşluğunu ve bu boşluğun Türkiye'nin de içinde bulunduğu güçlü Asya ülkelerince doldurulacağını gördü. NATO, küresel

kapitalizmin gelecekteki küresel askerî gücüdür. Ulusal orduların giderek küçüleceği ve envanterlerini tümüyle NATO'ya devredecekleri yeni güvenlik konsepti nisan ayındaki zirvede oluşmaya başlayacak.

Bu anlamda NATO artık soğuk savaş zamanından bile daha önemli bir yapı olarak yeniden doğuyor. İşte Sarkozy'nin NATO isteği bu anlama geliyor. Ve bu istekteki örtülü amaç, aralarında Türkiye ve Rusya'nın da bulunduğu birçok "yeni dönemin güçlü" ülkesini de rakip olarak görüyor. Şimdi Rusya'nın G-20 zirvesindeki en önemli çıkışı, yeni bir küresel mali sistem önerisinin ilk adımı olan, küresel yeni para önerisi olacak. Rusya'nın gerekçeleri hazır: *"Doların karşılığı yok; doları şimdiye değin ABD'nin askerî gücü ayakta tuttu. Bu kriz sonrası kimsenin ABD'nin jandarmalığına ihtiyacı olmayacak. Euro'nun ise arkasında devlet, dolayısıyla savunma gücü yok. AB'nin topyekûn savunması halledilmeden, AB kaynaklı bir küresel para birimi hayal."*

Ancak şimdi başta Fransa olmak üzere, merkez Avrupa'nın bu teze yanıtı var: " NATO, artık Avrupa'nın savunma gücü." Ama NATO aynı zamanda küresel bir güçte. İşte bu çok önemli nokta bize yeni dünya düzeninin nisan ayında kurulmaya başlayacağının işaretini veriyor.

Şimdi bu iki önemli zirveye Obama'nın Türkiye ziyaretini de ekleyin. G-20 ve NATO zirvelerinde küresel ekonomi ve güvenlik adımları atılırken, Obama, Irak'tan başlayıp Kafkasya'ya uzanan coğrafyanın sorunlarının "çözüm" sürecini başlatacak. Irak'ın yeniden yapılanması, Filistin-İsrail için iki devletli modelin ortaya çıkarılması, Afganistan ve İran "yumuşaması" Türkiye ziyaretinde gündeme gelecek. İran "yumuşamasında" Türkiye'nin yanı sıra Rusya da devrede olacak. İran'ın nükleer silah geliştirmekten vazgeçirilmesinin artık küresel mutabakatın bir parçası olduğunu Obama biliyor. Nitekim, ABD bunun karşılığında Doğu Avrupa füze savunma sisteminden vazgeçmeye hazır. Tabii bu denklemin en önemli ayağı da enerji hatları. Enerji hatlarının inşası ve Avrupa'yla entegrasyonu Rus ve Kafkas enerji şirketlerinin küreselleşmesi, önümüzdeki dönemin önemli gündemleri arasında yer alacak. İşte bütün bu yeniden paylaşım ve inşa haritasında Türkiye'nin anahtar rolü var.

ABD küresel düzeni yönlendirmenin Asya'dan geçtiğini artık teslim etmiş durumda. Ayrıca krizden çıkışın ve kriz sonrasının yeni ekonomisi de buradan çıkacak.

Şimdi gelelim bütün bunlardan bizim için çıkacak sonuçlara: Birincisi: Türkiye, artık küresel sistemin askerî olarak NATO bağlamında, ekonomik ve siyasi olarak AB ve ABD ilişkileri çerçevesinde anahtar ülkesidir; ve kriz sonrası yukarıda anlattığımız çerçevedeki kurumsallaşma oturdukça Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafyanın ve regüle ettiği kurumların önemi artacaktır. İkincisi: Birinci sonuca bağlı olarak, Türkiye'de yerel seçimler sonrası yeni bir siyasi yapılanma dönemi başlayacaktır. Örneğin Türkiye'nin en önemli sorunlarından birisi siyasi partilerin gerçek anlamda sivil kurumlar olmamasıdır. Bu anlamda Türkiye'nin ekonomik olarak işsizlik, siyasi olarak Kürt sorunu ilk akla gelen sorunları arasındadır ama bence CHP de Türkiye'nin en önemli sorunudur. Şimdi, eğri oturalım doğru konuşalım; yukarıdaki "yeni dünya düzeni" çerçevesinde, Türkiye gibi bir ülkede Baykal'ın CHP'si yalnız bu memlekette yaşayanlar için değil, insanlık için de saatli bir bomba değil midir?

İşte bundan dolayı seçim sonrası Türkiye'de gündem CHP ve Baykal operasyonuyla başlayacak.

Seçim sonrasının dinamikleri -2

Cemil Ertem 24.03.2009

Geçen hafta seçim sonrasında, üç önemli gelişmenin önümüzdeki günleri belirleyecek önemde olduğunun altını çizmiştik. Bunlar: G-20 zirvesi, Obama'nın ziyareti ve NATO'nun 60. yıl toplantısı.

Obama hemen seçimden sonraki ilk hafta, 6-7 nisan tarihinde geliyor. Zaten Erdoğan, Irak'tan Amerikan askerlerinin çekilmesinde, Türkiye'nin kapılarını açacağını söyleyerek, "hoş geldin" mesajı yolladı bile. Obama'nın ziyaretiyle Kıbrıs, AB ilişkileri ve Kürt sorununun nihai çözüm çerçevesi de Türkiye'nin önüne gelecek. Bu üç dinamik birbirine bağlı ve Türkiye'nin hem G-20'de hem de NATO'da yeni rolünü belirleyecek önemde.

Seçim sonrası, bu alanlarda çok önemli ve hızlı gelişmelere tanık olacağız.

Çünkü Türkiye, bu üç alanı çözmeden kendi doğusuna yönelemez. Gazze savaşı, Ortadoğu'daki denklemi İsrail aleyhine ve İran lehine bozdu. Bunun için Türkiye'ye her zamankinden daha fazla ihtiyaç var. Yeni dönemde, Türkiye, Irak'tan başlayarak İran'a kadar Ortadoğu'da Amerika'nın silah zoruyla yapamadığını ya da yarım bıraktığını yapmaya çalışacak. Örneğin Gül'ün şimdilerde gerçekleşen Irak ziyareti, kuzeydeki enerji kaynaklarını Avrupa'ya bağlamanın yanı sıra, Kürdistan Bölgesel Yönetimi'yle "iyi" ve "resmî" ilişkilerin kurulup geliştirilmesini amaçlıyor.

Talabani'nin İstanbul'da verdiği mesajlar Gül'ün ziyaretinin altyapısını oluşturdu. Şimdi sıra PKK'ya silah bıraktırma çabalarına geldi. Yerel seçimlerde doğudaki belediyelerin nasıl paylaşılacağı da bu süreci etkileyecek. Obama ziyareti sonrası bu alanda çok önemli ve şaşırtıcı gelişmelere hazırlıklı olalım. Ama bu süreç aynı zamanda çok provakatif gelişmelere de sahne olacak. Seçimlerde, DTP'nin gücünü yitirmesi olasılığı çok güçlü. Seçim sonrası DTP'nin önünde iki yol var; ya "İmralı'ya özgürlük" gibi dar-kısır, yönlendirilmeye çok müsait –provokatif- alana sıkışacak; ya da soldaki boşluğu doldurmak üzere, Türkiye partisi olmak için, demokrasi cephesinin bir parçası, unsuru olmayı seçecek. DTP'nin birinci yolu seçmesini isteyenler belli. "Derin" güçler Kürt muhalefetini bu kısır ve provokatif alana doğru itmeye başladı bile. Zaten Türkiye'de en önemli sorun da bu. Türkiye'de muhalefet iktidarda olanın gerisinde. Onun attığı adımları okuyamıyor. Böyle olunca "karanlık-derin" olan muhalefeti yönlendiriyor. Hatta bu güçler, şimdi olduğu gibi, "muhalefetin" önemli bir kısmını temsil ediyor, onun yerine geçiyor. Böyle olunca Türkiye'nin "sol" tarafı, bu kriz sonrası, Türkiye'nin misak-ı milli sınırlarına sıkışmış, kavruk bir ülke olmayacağını göremiyor. Aslında yalnız Türkiye değil, Türkiye'den başlamak üzere Asya'nın bütün "gelişmekte olan" ülkeleri bölgesel güç olacaklar/oluyorlar. Bu anlamda G-20, nisan ayındaki toplantıdan sonra, kurumsal bir karar organı olma doğrultusunda adım atacak. Küresel kapitalizm, tek bir hegemon devletin yönlendirmesinden çıkıp, çoklu mutabakat yönetimine geçiyor.

Bu aynı zamanda dünya devletine giden yolun başlangıcıdır.

İşte Türkiye'nin yıllardır başını ağrıtan ve şimdi hızla çözülmeye başlayan, Kürt sorunu, Kıbrıs, AB ilişkileri meselelerini bu başlangıç açısıyla okumalıyız. Şimdi Gül'ün Irak ziyareti, Doğu'nun enerji hatlarını Avrupa pazarına Türkiye üzerinden bağlama ziyareti olduğu kadar, bir bölge barışı ziyaretidir de. Ve bu ziyareti Obama 6-7 nisanda tamamlayacak.

Nisan ayında tabii ki bu üç küresel gelişmenin yanı sıra Anayasa tartışmaları da gündeme gelecek. Aslında Türkiye’de Anayasa sorunu siyasetin sivilleşmesi sorunudur. Bu anlamda Anayasa tartışmaları oldukça politik tartışmalar olarak gündeme oturacak. Anayasa’nın değişmesi süreci, siyasi partilerin, özellikle muhalefetin, yeniden yapılanması ile birlikte yürüyecek. Çünkü 12 Eylül Anayasası’nın çöpe atılmasına direnen bir “sol” bugün karşımızda. Siz bakmayın bazılarının 12 Eylül mağduru olup, Darbe Anayasası’na karşı çıkar görünmesine, aslında onlar var olan rejimi savunuyor; ve yürürlükteki Anayasa’yı teminat olarak görüyorlar. Ancak küresel denklemler, Türkiye’nin 12 Eylül Anayasası’yla devam etmeyeceğini çok açık olarak gösteriyor. Siyasi partilerin yeniden yapılanması, seçim sistemi, demokratik katılım, kurumsal yapıların düzenlenmesi ve bütün bunlara bağlı küresel entegrasyonun gereği, bu değişimin hemen olması gerektiğine işaret ediyor. İşte bundan dolayı, seçim sonrası, küresel kriz sürecinde, başta CHP olmak üzere, Türkiye muhalefeti –solu- yeni bir başlangıç yapacak. CHP, eğer Baykal yönetimini çözecek ve tasfiye edecek bir dinamiği bulamazsa, çok kısa sürede bir Turgut Sunalp ya da Necdet Calp partisine dönüşüp, Baykal ve ekibiyle birlikte eriyecek. Ama kesin olan, Türkiye’nin bu kriz sonrası gerçek bir sol ve sosyal-demokrat dinamikle tanışacak olması.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dalan, Bülent Hoca ve gecikmiş burjuva devrimi

Cemil Ertem 27.03.2009

İkinci Ergenekon iddianamesinde Bedrettin Dalan’a ait olduğu iddia edilen bölüm bir Türkiye gerçeğini ortaya koyuyor. Dalan, Avrupa’da kralın gücünü burjuvazinin aldığını, bu yüzden başından beri güçlü ve “iktidar” olduğunu vurgulayarak, “demokrasinin” güçlü burjuvazinin bir kontrol oyunu olduğuna değiniyor. Dalan’ın bu konuda verdiği örnek ise çok çarpıcı; Kennedy, Amerika’da burjuvazinin kontrolünden çıktığı için öldürülmüş.

Dalan’a göre Türkiye’de böyle bir burjuvazi yok.

Osmanlı padişahının kutsal gücünü Türkiye Cumhuriyeti’nde Türk Silahlı Kuvvetleri almış. Dolayısıyla Amerika’da “yoldan” çıkan başkanları nasıl burjuvazi ortadan kaldırıyorsa bizde de ordu yoldan çıkanları başbakan bile olsa ortadan kaldırabilir ya da yoldan çıkan rejimi yeniden yoluna sokabilir. Zaten öyle de oldu. Menderes’e suikast olmadı ama asıldı. Başbakanlara, rejimin kilit noktalarında olanlara, aydınlara, gazetecilere suikastlar düzenlendi. Bütün bu suikastların arkasında darbe tezgâhçısı üniformalı zevatın olduğunu, bu ülkenin demokratları biliyor ve söylüyorlardı. Ama artık bunu cumhuriyetin savcıları söylüyor. Türkiye bu anlamda çok önemli bir eşikte.

Aslında Türkiye burjuvazisi Dalan’ın dediği kadar güçsüz ve çapsız değil. İşte Ergenekoncuların en büyük sorunu da bu. Soğuk savaş yıllarında kalmışlar.

Türkiye burjuvazisi küresel dünyanın bir parçası oldu bile.

TÜSİAD’ın Prof. Dr. Bülent Tanör’ün hazırladığı ve daha sonra Prof. Dr. Zafer Üskül tarafından yenilenen

"Türkiye'nin Demokratikleşme Perspektifleri" raporunu Ergenekon hiç dikkate almamış anlaşılan. Rapor, Türkiye'de hemen demokrasi için üç hedef belirliyordu: 1) 1982 Anayasası'nın kalkması, bunun yerine toplumun tüm kesimlerinin katılacağı yeni bir anayasanın hazırlanması 2) Seçimlerde uygulanan ülke barajının kaldırılması, kaldırılamıyorsa yüzde 5'e indirilmesi ve seçimlerin dört yılda bir yapılması 3) Genelkurmay'ın Milli Savunma Bakanlığı'na bağlanması, Milli Güvenlik Kurulu'nun kaldırılması.

Aslında TÜSİAD'ın erken yitirdiğimiz bir değer olan Bülent Tanör'e hazırlattığı rapor da o günlerde oldukça yankı yapmıştı. On yıl önce de yine darbe özlemcisi kesimler TÜSİAD'ın solcu bir öğretim üyesine rapor yazdırmasını eleştirmişlerdi.

Bugün yukarıdaki üç demokratik talep de Türkiye'de karanlığın perdesinin aralanması için atılması gereken üç önemli adımdır. Raporun kendisi aslında demokratik bir anayasa önerisi idi. TÜSİAD, bu raporla, gecikmiş bir Burjuva Devrimi öneriyordu.

Türkiye, burjuva devriminin yalnız burjuva sınıfı tarafından yapılacağını, kendini burjuva sınıfı yerine koyan asker ve sivil küçük burjuva kesimlerin yaptıkları "şeyin" sonuçta emperyalizmin oyuncağı diktatörlükler olacağını yeni öğreniyor. Ama 85 yılda yalnız bir diktatörlük kurmadık; o diktatörlüğün tüm kurumlarını, çarpık ekonomisini, o ekonominin baronlarını, mafyasını, kirli siyasetini, o siyasetin ağalarını yetiştirdik. Onlar da kendi iktidarları için devleti örgütlediler. Katiller, hırsızlar, çeteler yetiştirdiler.

Asker-sivil bürokrasi ile, onun gücüyle palazlanmaya çalışan burjuva sınıfı arasında bir al gülüm ver gülüm iktidarı kuruldu. Seçimler, darbeler oldu, siyasi iktidarlar değişti ama bu al gülüm ver gülüm iktidarı hiç değişmedi.

İktidarlarının bekası için kendi çocuklarını astılar. Şimdi Türkiye burjuvazisinin üçüncü kuşağı, iktidar ortaklığı yaptığı ve kendisi daha ortada yokken bir burjuva devrimi taklidi (karikatürü) yapan kesime ihtiyacının olmadığını söylüyor. Bütün kıyamet de burada kopuyor. Çürümüş, tarihin gerisinde kalmış kanlı bir yapı, efendisi tarafından tasfiye ediliyor. İlkönce buna inanamadılar, on yıl önce Bülent Hoca'nın raporu ortaya çıkınca, TÜSİAD'ın pek analiz etmeden, araştırmadan marjinal-solcu bir öğretim üyesine hazırlattığı rapor diye düşünüp, üstü örtülür diye baktılar. Ama gecikmiş burjuva devrimi geliyordu. 1997'deki rapor, çok iyi düşünülmüş ve hedeflenmiş bir Türkiye projesiydi.

Ama o yıllarda ülkenin doğusu felçti. Gencecik insanlar savaş baronları daha fazla semirsin diye ölüyordu. Ama büyük burjuvazi, ortaklarının bu savaşının beyhude olduğunu biliyordu. Sonra büyük burjuvazinin işini kolaylaştıran bir şey oldu: 2001 krizi. Bu kriz Türkiye'de özellikle banka sistemi yoluyla asker-sivil oligarşiye sermaye aktaran ve esasında asker-sivil oligarşinin sivil temsilcisi yapıları vurdu. Uzanlar, Murat Demireller ve daha birçok köksüz iş çetesi, bankaları ile birlikte büyük burjuvazinin, dolayısıyla Türkiye ekonomisinin yakasından düştüler.

Şimdi pazar günü yerel seçimler var. Halkın iradesi, bu seçimde yıllardır Türkiye'yi kan gölüne çeviren bu çürümüş yapıya sahip çıkan partiyi de tasfiye edecek.

Türkiye'nin iki yolu

Cemil Ertem 31.03.2009

Krizin etkisi seçim sonuçlarına ne kadar yansıdı; bu sorunun yanıtını tam anlamıyla veremiyoruz. Sanayi kentlerinde AKP, oy kaybetmesine rağmen, seçimi kazandı. CHP yine refahın ve gelir dağılımının görece "iyi" olduğu sahil kesimlerinde başarı sağladı. DTP oylarını arttırdı. Sonuçlar, Türkiye'de seçmenin ekonomik kaygılardan, daha çok, yaşam biçimi, kimlik gibi sosyolojik ve kültürel saiklarla siyasi tavrını belirlediğini ortaya koyuyor. Tabii bunda gerçek anlamda sol bir alternatifin olmamasının payı büyük. Bundan sonra neler olacak? Esas soru bu. Bir kere hem AKP'nin hem de CHP'nin gerçek kimlikleriyle tanışacağımız bir sürece gireceğiz. Yani AKP'nin "dinci" CHP'nin de sol ve sosyal demokrat olmadığını söyleyenleri haklı çıkartacak bir süreç başlayacak. Bu iki parti de "merkeze" daha fazla yaklaşırken Türkiye, muhalefetini ve solunu aramaya devam edecek. Sağ da ise MHP ve SP geleneksel tabanlarını bulacaklar.

Bu çerçevede AKP'nin –yeniden- küresel entegrasyona ve demokratikleşmeye ağırlık veren değişim profilli bir merkeze oturması beklenebilir. AKP oylarının azalışı demokratikleşme yolundaki zikzaklara ve geri gidişe de bağlı. AKP artık bunu görmek zorunda.

Çünkü Türkiye, nisan ayından itibaren küresel kriz sonrasını belirleyecek gelişmelerin tam ortasında yer alacak. Obama ziyareti, G-20 toplantısı ve NATO zirvesi, kriz sonrası oluşacak "yeni dünya düzeninin" adımları olarak önümüze gelecek. Bu adımlar, Türkiye'nin eksen devlet pozisyonunu pekiştirecek gelişmeler. AKP, bu gelişmeleri ve bunların dinamiklerini okursa, Türkiye'nin dışarıya dönük merkez partisi olarak yoluna devam edecek. Ama tam burada sorun başlıyor. Kapitalizm, bu kriz sonrası yoluna, hem ekonomik olarak hem de siyasi olarak, bir küresel mutabakatla devam edecek. ABD, AB ilkönce NATO çerçevesinde daha sonra parasal ve mali araçlarla daha fazla bütünleşecekler. G-20 kurumsallaşacak ve IMF, DTÖ, BM gibi kurumsal yapıların değişimi buradan başlayacak. Var olan kriz, ancak bu değişimin yoluna girmesiyle bitiş trendine girecek. Türkiye, hem AB ile Ortadoğu'yu birleştiren hem de AB'nin yeni dinamiklerinin yaratıcısı bir ülke olarak öne çıkacak.

İşte burada bir kaza olmaması gerekiyor. Dünyanın kaderini belirleyecek bu değişimin, Türkiye'de yalnız kriz ve iktidar yorgunu AKP'nin sırtına yüklenmesinin akıl dışı bir şey olacağını herkes gördü. Bu seçimler, dünyanın bundan sonraki yolunu çizecek olanlar için bu gerçeğin teyidi olmuştur.

CHP ve MHP'nin, AKP'nin alternatifi olarak ortaya çıkması yalnız Türkiye'yi değil, dünyayı bir siyasi krizin içine sokar. Dünyanın bu krizden sonra başına gelebilecek en büyük felaket, Türkiye'de "demokratik" görünümlü Baas rejimi taklidi Saddam karikatürlerinin işbaşına gelmesidir. Türkiye'nin batısında kıta sahanlığı sorununu, güneyinde Kıbrıs sorununu, doğusunda Kürt sorununu yeniden kaşıyıp, derinleştirerek, Yunanistan, Irak, İran ve tabii Batı'yla kavgalı, diken üstünde, iç savaş eşiğinde bir ülke olmasını isteyen, buradan faşist bir iktidar çıkarmak çabasındaki güçleri bu seçim sonuçları heveslendirir mi bilemem ama bunların, yalnız Türkiye'nin değil, dünyanın da sorunu olduğunu ve bölge barışını tehdit ettiğini bilmemiz gerekir.

Şimdi böyle bir tehlike ile karşı karşıyayız. Bunu önlemek için ne yapmalı? Bir kere gerçek anlamda sosyal-demokrat, sol bir muhalefetin ortaya çıkması gerekliliği çok açık.

Türkiye, bu süreçten yalnızca, siyasi kimliği ne olursa olsun, tek bir parti ile çıkamaz.

Küresel gelişmeleri okuyup AKP'ye devletin değil, demokratikleşmenin derinleştirilmesi doğrultusunda muhalefet yapacak, Türkiye'de demokrasi güçlerini biraraya getirecek yeni bir yapıya ihtiyaç var. Bu yapı, yalnızca Türkiye içine değil, AB ve Ortadoğu denklemine ve dinamiklerine de dönük olmalı ve oralarındaki benzer yapılarla organik bütünlüğü geliştirmelidir.

Krizin bundan sonraki seyrinin nasıl olacağına gelince; bunun yanıtı nisan ayında gizli.

Yeni bir mali sistem ve bu sistemin parası, küresel karar alıcı kurumların yeniden inşası ve bu ekonomik yeniden yapılanmayı üstlenip yürütecek siyasi iradenin ortaya çıkarılması nisan zirvelerinde belirmeye başlayacak.

Hükümet, krize dönük sosyal yönü ağır basan program, herkesin katılacağı demokratik bir Anayasa'nın ortaya çıkarılması ve bütün bunları karşılayacak demokratik açılımlar için zorlanmalı. Ama iktidarı bu yola doğru itecek, daha doğrusu demokrasi yolunu takviye edecek güçler hâlâ ortada yok. Ancak devleti ve yoksulluğu derinleştirmek isteyenler yolun başında.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

G-20'nin dört cephesi

Cemil Ertem 03.04.2009

G-20 toplantısı "piyasaları" uçuracak çözümleri üretmedi. Zaten bu toplantıdan böyle bir "sihirli değnek" mucizesi de beklenmiyordu. Aslında toplantı, bize krizin bundan sonrası ile ilgili önemli ipuçlarını da verdi.

G-20, dört cepheyi ortaya çıkardı. Bunlardan birincisi, ABD-İngiltere cephesi, yani kapitalizmin hâkim-Anglosakson cephesi. Bu kriz, ağırlıklı olarak, bu cephenin krizidir. Anglosakson cephesinin en önemli özelliği kapitalizmin, şimdiye kadar süren, ulus-devlet modeline damgasını vuran, onu yönlendiren hâkim cephe olmasıdır. Bu cephenin açık egemenliği şimdi bitiyor. Ama aynı zamanda bu cephe, nedeni olduğu krizi ve biten süreci kendi denetiminde yönlendirmek istiyor. Böylece, kapitalizmin sürekliliğini tehlikeye atılmamış ve otuz yıldır ağır aksak devam etmekte olan küresel çözülme –deregülasyon- devam etmiş olacak.

ABD ve İngiltere, bu krize giden yolu kendi taşlarıyla döşediler; bundan dolayı da krizden çıkışı ve kriz sonrasını görebiliyorlar.

Yeni bir mali sistem, dünya merkez bankası ve yeni dünya parası sürecinin kaçınılmazlığını hem ABD hem de İngiltere keşfetmiş durumda. Şimdi Rusya ve Çin'in doların rezerv parası olması konusunda çok yoğun endişeleri var ama bu durumun sürdürülemez olduğunu ve çok acil operasyonel önlemler alınması gerektiğini ABD-İngiltere zaten biliyor. İngiltere 1931'de, ABD de 1971'de ulusal paralarının altına olan bağımlılığını kaldırarak, zaten karşılıksız Anglosakson kaydı para sistemini yaratıp, bugünkü çöküşün finansal temellerini

atmışlardı. İşte şimdi bu cephe, seksenlerin başında başlayan deregülasyon sürecini, bu krizle birlikte hızlandırıp yeni bir küresel Anglosakson imparatorluğu yaratmak istiyor.

Bu “yeni” imparatorluk, kapitalizmin yeni yüzü ve bir yerde “Yeni Pax-Roma”dır. Çünkü tek bir hegemon ulus-devlete dayanmayan, egemenliğini diğer “egemenlerle” mümkün olduğunca kendi belirlediği koşullarda paylaşan bir “Yeni Roma” modeli, çökmekte olan Anglosakson egemenliğinin tek kurtuluşudur. Aslında bu, kapitalizmin, bugün geldiği aşamada, elinde kalan tek çözümdür ve hızla buraya doğru yuvarlanıyoruz.

Şimdi gelelim ikinci cepheye; ikinci cephe çok ilginç bir ittifakı ortaya çıkardı. Prusya tipi geçişle faşizmin temellerini atıp, demir ve kanla kapitalizmi örmeye çalışan Bismarck modeliyle, devrimci burjuvazinin kanla ortaya çıkardığı “bağımsızlıkçı” ulus-devlet modeli şimdi birbirine tutunarak krizi aşmaya çalışıyor. Fransa’da 5. Cumhuriyet’i kuran De Gaulle, İngiltere ve ABD’ye kafa tutmaya altmışlı yıllarda başlamıştı. Bismarck ve De Gaulle izleri taşıyan Sarkozy ve Merkel ittifakının, AB’nin ruhuna ve dinamiklerine yabancılaştığını görüyoruz.

Fransa ve Almanya için artık Avrupa genişlemesi, kriz sonrasında konuşulacak bir konu. İşte bugün G-20 ortaya çıkarmıştır ki, kapitalizmin iki hâkim akımı iki ayrı kriz çıkış yolu ortaya koyuyor.

Fransa ve Almanya’nın bugün istediği kamusal regülasyondur. Kamusal düzenlemelerin sıklaştırılması, devletin ekonomiye ve sosyal alana daha fazla müdahale etmesi Kara Avrupa’sı geleneğinde zaten vardır.

G-20’nin üçüncü cephesi, aralarında Türkiye’nin de bulunduğu gelişmekte olan ülkeler. Ancak burası da çok homojen değil. Çin ve Rusya Anglosakson egemenliğinin kırıldığını biliyor ve yeni bir mali sistemin inşasını öneriyorlar. Yani bu iki ülke, kapitalizmin bundan sonraki sisteminin küresel mutabakata dayanacağını görüyor ve burada daha fazla yer almak istiyorlar.

Benzer tartışmaları NATO zirvesinde de göreceğiz. Bu çerçevede, Obama ziyareti de G-20 tartışmalarının devamı niteliğindedir. Obama, Türkiye’den başlıyor; çünkü AB genişlemesi, Almanya ve Fransa’ya rağmen, kriz sonrası yeniden başlarsa başlangıç noktası Türkiye olacak. İşte tam burada aynı zamanda Fransa ve Almanya’nın direnişinin gerçek nedenini de görüyoruz. Aralarında Türkiye’nin de bulunduğu gelişmekte olan ülkelerle Anglosakson ittifakı yeni Batı-Doğu ittifakıdır. Ama bu ittifakı, aynı zamanda, devlet düzenlemesini öne çıkaran Kara Avrupa’sını gerileten bir dinamik olarak okumak gerekiyor.

Şimdi gelelim G-20’de görülen dördüncü cepheye. Yapılan protesto gösterileri Londra sokaklarının gördüğü en denetimsiz ve en şiddetli gösteriler arasına girmeye aday.

Bu gösteriler ve aralık ayında Atina’daki anarşist ayaklanma, kapitalizm karşıtı muhalefetin, yerleşik, ortodoks sol hareketlerden boşandığını ama aynı zamanda çok yaman bir arayış içerisinde olduğunu bize gösteriyor. Yani dünya, enternasyonalini arıyor.

Sonuç olarak, Fransa ve Almanya’nın düzenleme ve örtülü korumacılık isteği beyhude bir direniş. Avrupa’nın gerici yüzü bu krizle birlikte kaybetti.

NATO'ya karşı çıkmak!

Cemil Ertem 05.04.2009

NATO 60. yaşını kutluyor. Gerçekten bu altmış yıl çok önemli bir dönemi anlatıyor.

NATO, tabii ki bir soğuk savaş örgütü olarak kuruldu ve bu dönemin bütün siyasi-ekonomik ve askerî örgütleri gibi ABD'nin çok açık yönlendirmesine bağlı olarak operasyonlarını yaptı. NATO'nun gıdası Pentagon ve CIA raporları idi. Hem sıcak operasyonlar hem de bu operasyonlara hazırlık olarak Avrupa ve Amerika'nın yeni sömürgelerinde inşa edilen "siyasi" yapılanmalar NATO tezgâhından geçmeden önce, CIA'in damgasını yiyordu. Avrupa'da oluşturulan Gladio örgütlenmelerinin kaynağı NATO'dur. Nasıl ki IMF ve Dünya Bankası, bütün bu dönem, ekonomik olarak Amerika'nın yeni sömürgeci yeniden yapılanma hattını geliştirdiyse, NATO da bu yapılanmanın askerî, çoğu zamanda siyasi ayağını inşa etti ve politikasını sürdürdü.

NATO, ikinci savaş sonrası Roosevelt'in kapitalizmi "Amerikan usulü" inşa çabasının sonucudur. Bu anlamda NATO'yu, "Amerikan özgürlüğü"nü burjuva demokrasisi diye yutturmanın "zor" tarafı olarak da ele alabiliriz. Ancak NATO'nun bir diğer yaratıcısı da Sovyet politikaları olmuştur. Varşova Paktı, NATO'nun bir diğer yüzü olarak bütün bu süreci ayakta tutan bir diğer yapıdır.

İşte şimdi Sovyetler, Truman'ın "Demir Perde"si ve Varşova Pakt'ı yok. Ama NATO var mı? Bence o da yok. Şimdi 60. yılını kutlayan yapı, bu kriz sonrası küresel kapitalizmin siyasi ve askerî gücünün temellerini oluşturacak bir nüvedir.

Afganistan deneyimi göstermiştir ki; Afganistan'daki NATO varlığı yalnızca Amerikan operasyonları ve varlığını anlatmıyor. NATO'nun Afganistan'a müdahalesi küresel kapitalizmin müdahalesidir. Ayrıca, Afganistan gerçeği gösteriyor ki, Pakistan sorunu çözülmeden Afganistan'a kapitalizm giremeyecektir. Pakistan sorununun çözülmesi de uzun yıllar alacak ekonomik, siyasi gelişmelere bağlıdır.

Yani ikinci savaş sonrası olduğu gibi, Amerika'nın iç savaş çıkartıp sonra NATO askerini sokarak çözeceği bir coğrafya artık dünyada yok. Çünkü Roosevelt'in Amerikan "özgürlüğü" diktatörlükleri, kanlı yapıları ve ulusal militarizmi yarattı. Bu yapıların siyasi olarak hâkim olduğu coğrafyalar bugün dünyanın en yoksul, en sorunlu ve savaşla yoğrulan bölgeleridir. Ortadoğu, Asya, Afrika, Latin Amerika Roosevelt'in "özgürlük" anlayışının yarattığı ulusal orduların pençesinde kıvrılıyor. Bugün savaşların yaratıcısı ve sürdürücüsü Amerika'nın yeni sömürgeci dönemi artıkları olan ulusal ordulardır.

Şimdi NATO'nun 60. yılı zirvesi dünyanın her yerinde ve zirvenin yapıldığı Strasbourg'ta sol örgüt ve kesimlerce protesto ediliyor.

Bence, NATO'nun, ulusal orduların etkinliğini ve dünyanın yoksul ülkelerindeki siyasi vesayetini azaltacak "yeni" bir işleve soyunması protesto edilecek bir şey değil; tam aksine desteklenecek bir gelişme.

Ayrıca Rasmussen krizi göstermiştir ki, NATO da artık Batı tek başına değildir. Türkiye'nin itirazı bu bağlamda çok anlamlıdır; ve çok şey anlatmaktadır. Rasmussen genel sekreter olmuştur ama Türkiye de istediği tavizi

almıştır. İşte bu NATO'dan önce, demokrasi güçlerinin asıl hedefi militarizmin ulusal tarafı olmalıdır.

Arjantin'de solcu tutsakları uçaklardan atanların, 1971'de Şili'de stadyumlarda toplu katliam yapanların, 1980'lerin başında, 1990'larda Türkiye'de yargısız infazları yapanların, şimdilerde Pakistan'da seçimle işbaşına gelecek rakiplerini önlemek için toplu katliam yapanların silah envanterleri ve bütün komuta kademeleriyle NATO gibi küresel bir mekanizmaya tümünden bağlanmaları insanlık için hayırlı bir gelişme olur.

Türkiye'de önümüzdeki yıllarda TSK yeniden yapılanacak. Bu kaçınılmaz. Bu yeniden yapılanmanın en önemli adımı Ege Ordusu'nun kaldırılmasıdır. Ege Ordusu Yunan Adaları'nın 1947'deki Paris Anlaşması'na aykırı olarak silahlandırılmasına Türkiye'nin verdiği bir yanıttır. 1975 yılında kurulmuştur. Dolayısıyla NATO açısından sorunlu bir yapılanmadır ve hiçbir zaman NATO tarafından tanınmamıştır. Türkiye de Ege Ordusu envanterini, yapılanmasını NATO'ya açmamıştır. Türkiye'ye dönük ABD ambargosunun esas nedeni Kıbrıs değil, Ege Ordusu sorunudur. Ege Ordusu'nun ilk komutanı Kenan Evren'dir. Ege Ordusu'nun bir diğer ünlü komutanı Doğu Aktulga idi. O da 28 Şubat post-modern darbesinin mimarlarından. Şimdi Ergenekon sanığı olan Hurşit Tolon da Ege Ordusu'nun mümtaz komutanlarından. Bence şimdi Türkiye'de demokratlar, NATO'nun 60. yılında NATO'nun küresel kapitalizmin yeni silahlı ve hatta siyasi gücü olmaya soyunduğunu okumalı ve aşağıdaki soruları sorduktan sonra NATO'ya karşı çıkmalı: Sorular şöyle; Ege Ordusu'nun lağvedilmesi Türkiye'nin demokratikleşmesine nasıl bir katkı yapar; Ege Ordusu'ndan Kenan Evren'in çıkması tesadüf müdür? NATO, tanımamasına rağmen yıllarca göz yumduğu Ege Ordusu için niye artık yeter diyor? NATO niye 1975'ten beri göz yumdu; 1975 ile 2005 arasında Türkiye'de neler oldu; Türkiye'nin karanlık günlerle dolu bu otuz yılında Ege Ordusu'nun darbeci paşalarının rolü nedir?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Baykal, Sarkozy, Kautsky: Dönenler ve gidenler

Cemil Ertem 07.04.2009

Medeniyetler Zirvesi'nde İspanya Başbakanı Zapatero'nun Türkiye'nin AB üyeliğine desteği çok netti. Türkiye, Fransa ve Almanya dışında artık açık destek görüyor. Obama'nın da, açıkladığı destek hem Türkiye'nin yolunu belirlerken hem de ABD'nin AB'ye bakışını ve bölge haritasını anlatıyordu.

Türkiye-AB bütünleşmesinde iki önemli engel var. Birincisi; Türkiye'nin milliyetçi-militarist damarı. Bu damarı besleyen kesimlerin artık sağı-solu yok. Kendilerini "radikal sol" olarak tanımlayan kesimlerden –resmen aksini iddia etmesine rağmen- CHP'ye kadar geniş bir siyasi yelpaze, politik hattını Türkiye'nin AB ile bütünleşmesine karşı olmak üzerinden belirliyor. Şimdi denebilir ki zaten AB kaç parça, ne olacağı belli değil; nereye gireceksiniz? İşte esas mesele de bu. Yalnız AB değil tüm dünyanın, bütün kurumlarıyla, yeniden yapılandırıldığı bir döneme adım atıyoruz. Bu dönem üç temel blok üzerinden belirlenecek ama gidişat tek bir küresel yönetim mekanizmasının geçerli olacağı yeni bir kapitalizme doğru.

Türkiye'nin, AB üzerinden dünya ile entegrasyonuna ikinci engel de, bu gidişin kendi bölgesel egemenliklerini zayıflatacağı düşüncesinde olan merkez Avrupa'nın ulusal-devlete dayanan gerici yüzü. Özellikle Fransa'da

Sarkozy gericiliğinin tek politik hedefi, Türkiye'nin AB üyeliğini engellemek.

Aslında Fransa'da burjuva demokrasisi deneyimi, bizim bu günlerimize de ışık tutuyor. Genellikle Amerikan seçim sisteminde biri sağda biri solda olmak üzere iki parti olduğu bilinir. Ancak Fransa'da da bu böyledir. Burjuva demokrasisi, biri sağda diğeri "solda" olmak üzere iki partide şekillenir. Sistemin merkezi, ortanın sağ ve ortanın solu olarak rejimin güvencesini oluşturur. Bizde Ecevit'in "ortanın solu" çabası da özünde bir nevi "sol" De Gaullecülükten referans alan bir hevesti. Sarkozy'nin partisi Halk Birliği Hareketi, (UMP) Wallerstein'in de çok yerinde belirttiği gibi, ideolojik oluşumunu De Gaullecülükten alır. De Gaullecülük, ikinci savaş sonrası Fransa'nın, ABD ve SSCB arasına sıkışmaması doğrultusunda hareket eden, ulus-devleti öne çıkaran konjonktürel bir içe kapanma hattını öne çıkartmıştı. De Gaullecülüğün bu dönemde üç temel hedefi vardı: Birincisi her iki kutuptan da bağımsız Fransa. İkincisi; "planlı-devlet" ekonomisi. Üçüncüsü, azgın bir anti-komünizm ve sömürgecilik.

De Gaulle, kökleri 1789'a dayanan ve meşruiyetini devrimden alan burjuva demokrasisini, baskıcı ama "bağımsız cumhuriyet" için budamaktan kaçınmamıştır. Fransa'nın, Avrupa'nın nükleer silah çöplüğü olması da yine De Gaulle'ün marifetidir. Sarkozy, ABD'nin Irak'a müdahalesine Fransa'nın kayıtsız kalmasını "küstahça" bulmuştu. Yani ustasına, De Gaulle'e, işbaşına gelir gelmez, gönderme yapmıştı.

Sarkozy kısaca şudur: "Emperyal küreselleşmeye evet, ama insan haklarını, barışı, adil bir dünyayı öne çıkaran küreselleşmeye hayır. Avrupa'nın barış ve demokrasi içeren genişlemesine hayır! Bundan dolayı 'esmer' Türkler 'Avrupalı' olamaz." Sarkozy'nin dünyası ırkçı ve küstah emperyalistlerin, sömürgecilerin dünyasıdır. Sarkozy, böyle bir Avrupa kurmak istiyor. Ama başka bir Avrupa'nın mümkün olduğunu da görecektir, çok şükür, ömrü var. Peki, bizde De Gaulle'ün ve onun takipçisi Sarkozy'nin karikatürleri, benzerleri yok mu? Elbette var. Hem sağda hem de "solda" var. Onları ayırt etmek için De Gaulle'ün ve onun takipçisi Sarkozy'nin Avrupa için savunduğu ilkelere bakın. Onlar da hem sağda hem de "solda" Türkiye için aynı şeyleri savunuyorlar: İşlevsizleştirilmiş, göstermelik bir meclise dayanan militarist, komşularıyla kavgalı bir diktatörlük ve otarşik, bürokratik azınlığa işleyen, büyük çoğunluğu yoksullaştıran devlet ekonomisi. Bu anlamda mesela Sarkozy ile Baykal aynı adamdır. Ama bütün bu çabalar boşa çıkacak. Çünkü bu krizi yalnızca ekonomi dünyasının krizi zannedenler çok yanılıyor. Bu kriz, kapitalizmin makas değişikliğinin sarsıntısı sadece. Ama buraya gelmek için iki dünya savaşı ve faşizmler yaşadı insanlık. 1914'te sosyal demokrasinin babası Kautsky şöyle diyordu; *"Devletlerarasındaki uyuşmazlıklar en çok kapitalist ekonomiyi tehdit ediyor. Bugün her uzak görüşlü kapitalist yoldaşlarına şöyle seslenmelidir: Dünya kapitalistleri birleşin... Salt ekonomik açıdan, kapitalizmin kartellerin siyasetinin dış siyasete taşınacağı yeni bir evreye, ultra-emperyalizm evresine geçebilmesi olasıdır."* Oysa kapitalizm çok geçmeden Kautsky'yi yalanladı. İki dünya savaşı ve faşizmler Kautsky'yi yalnız yanılan bir siyasetçi ve bilim insanı durumuna koymamıştı. Lenin'e göre o artık bir "dönek"ti. Şimdi Kautsky gerçekten döndü. Sarkozylerin, Baykalların dünyası ise artık geri dönmeyecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomi ve Politika üzerine 10 tez

Şimdi yaşadığımız bu günler 21. yüzyılı, belki daha sonrasını da belirleyecek nitelikte. Ancak, temel dinamikler ve çelişkiler üzerinden bir analiz yaptığınızda hem bu günleri anlatan hem de geleceği anlatan 5-10 başlık belirleyebiliyorsunuz. Bu konularda bütün bu süreçte yazmaya çalıştım. Bazı önemli konularda tekrara düşmeyi göze alarak iki-üç defa yazdım. Ama sanıyorum şimdi bütün bunları alt alta yazıp "işin hülasesini" çıkarma zamanı da geldi. On temel tez belirledim geleceğe yönelik. Bunlar hemen hemen her gün konuştuğumuz "şeyler." Bütün bu önemli başlıkları "şeyleştiren" yazılı ve görsel basının kendisi. Yoksa akademik düzeyde hem bizde hem de dünyada daha önce de yazıldı, söylendi. Neyse başlayalım.

Hemen Obama ziyareti dolayısıyla gündeme gelen şu laiklik meselesinden başlamak istiyorum. *Independent* yazarı Patrick Cockburn da "siz bakmayın mini etekli kızların İstanbul'da Obama'ya düzgün İngilizceyle soru sorduklarına aslında Türkiye'nin bizim görmediğimiz yüzünde laiklik gidiyor" buyurmuş. Benzer "şey"leri ulusalcı köşe "yazarlarımız" da söylüyor. Acaba laiklik nedir, ve giden nedir?

1) Laiklik, Batı'da dini, kamusal alandan burjuvanın kişisel vicdanına ve evinin içine taşımanın adıdır. Türkiye'de ise dini, devletin içine sokarak totaliter bir toplum oluşturma projesi olarak ortaya atılmış ve inşa edilmiştir. Eğer bu laiklikse Patrick ve bizim Göbbels karikatürü "yazarlarımız" haklı. Bu elinizden gidiyor; gidecek de.

2) Türkiye-AB: Şimdilerde sanıldığı gibi AB, bu kriz sonrası çökmeyecek. Tam aksine güçlenerek yoluna devam edecek. Euro da güçlenecek. IMF bunu gördü ve Doğu Avrupa ülkelerinin ulusal paralarından kurtulup euroya geçmelerini istedi. AB genişlemesi önümüzdeki on yılda Türkiye'yi de içine alarak doğuya doğru derinleşerek sürecek.

3) ABD-Yeni dünya düzeni: ABD artık tek başına değil. Anglosakson dünyası, kriz sonrası kara Avrupa'sıyla, başta Türkiye olmak üzere, gelişmekte olan Asya'yla ittifak yaparak bütünleşecek. Sarkozy gericiliğinin tek kaygısı bu ve bunun için çok yüksek sesle "Türkiye AB'ye giremez" diyorlar.

4) Ulusalcılık, Sınırlar: Şöyle bir söz vardır; "İnsanlığa kapitalizmin attığı en büyük kazık ulusal sınırlardır." İşte bu kazığı girdiği yerden yine kapitalizm çıkartıyor. Tabii birilerinin canı fena halde yanıyor. Baykal'dan, Sarkozy'ye, neo-conlardan, Enver, Talat karikatürlerine kadar saldırgan ve şuursuz "ulusalcılık" sağı ve soluyla tarih oluyor.

5) IMF-Dünya Bankası-Para Sistemi: IMF ve Dünya Bankası gibi kurumlar yeniden biçimleniyor. Bu kurumlar, ağırlıklı olarak ABD egemenliğinin sürdürücüsü olarak çalıştılar. Bu kurumların sahibi artık G-20 mutabakatı. G-20'nin kurumsallaşması yeni dünya düzeninin temellerini oluşturacak. Doların gücü giderek azalacak. Tek dünya parasına giden yolda euro geçiş parası işlevi görecek. Keynes'in Bretton-Wood's'ta söylediği gerçekleşecek: Tek merkez bankası ve tek dünya parası.

6) NATO, Ulusal Ordular: NATO bir dünya ordusu olarak yapılanacak. Kapitalizmin sistemi içindeki tüm ulusların orduları, envanterleri ve komuta zincirleriyle, NATO'ya doğrudan bağlanacaklar. Envanterlerdeki hiçbir silah NATO'nun bilgisi dışında kullanılmayacak.

7) Savaş bölgeleri ve yoksulluk: Kapitalizmin iki yüzyılı, eşitsiz gelişmeyi, yoksulluğu ve savaş bölgelerini yarattı. Kapitalizm oldukça da bu devam edecek. Ancak Afganistan gibi Pakistan gibi ülkelerin ve Afrika'nın kabile düzeyinde tutulmuş toplumlarının "piyasa" ile tanışma süreci hızlandırılacak. Ortadoğu'da "barış," ulusal güçleri geriye atan bir dinamik üzerinden yapılandırılacak. İsrail militarizmi, kademeli olarak NATO denetimine girecek.

8) Küresel muhalefet, Enternasyonalizm: 21. yüzyıl, Marx'ın 19. yüzyılda ortaya attığı sosyalizmin büyük anlatısını yeniden biçimlendirecek.

9) Sosyal-demokrasi: Yeni bir sendikal hareketle tanışacağız. Ulusal sınırlar içine hapsolmayan, işkolu, işyeri ve sosyal hizmet sendikacılığı gibi geri eşikleri aşmış, "küresel toplumsal hareket sendikacılığı" dünyada ve Türkiye'de yeni sosyal-demokrasinin beşiği olacaktır. Bizde halen solcu sanılan bütün meslek odaları ve sendikalar tarih olacak.

10) Türkiye'de sol: Türkiye bundan 10 yıl önce çok önemli bir sol dinamik yakalamıştı. Bu dinamik biri yerel diğeri küresel iki dinamiğe dayanıyordu. Yerel dinamik doğrudan demokrasi deneyiminin yaşandığı Fatsa örneğiydi. Küresel dinamikse yeni bir enternasyonalite anlatan özgürlükçü sol anlayıştı. Ama planlı bir biçimde yok edildi. Fatsa operasyonu Eylül 1980'de başlamıştı; hep devam etti. Bu, çok açık bir devlet ve devletin "sol" içindeki uzantıları operasyonu olarak gerçekleşti. Ama Türkiye'de ve dünyada sol bu deneyimi zenginleştirerek devam edecek.

11. Tez: Bunu yazamam; yazan çok önce yazmış zaten...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ergenekon, Mehmet Altan'ın sorusu ve Kıbrıs

Cemil Ertem 14.04.2009

Herhalde bugünün gündemi Genelkurmay'ın basın toplantısı olacak. Türkiye, küresel krizi, gelmekte olan yeni IMF'li dönemi, Kıbrıs'ın Ergenekonu'nu ve seçimlerini, kısaca bütün siyasi ve ekonomik gündemi bir kenara koyup, "asker ne diyecek acaba"ya kilitlenecek. Askerin bu toplantısının bir de sürprizi var: Türkiye'de asker yalnız "askerlik" yapsın, siyaset seçilmişlerin işi diyen yazar ve gazeteciler de bu toplantıya davetli.

Şimdi herkes bu gazeteci ve yazarlardan biri aykırı bir şey sorarsa ne olur diye merak ediyor.

Bence sorulacak sorular çok önceden soruldu. Orada hiç kimsenin öyle paşaların canını sıkacak bir soru soracağını sanmıyorum. En azından, Mehmet Altan'ın sormayacağını biliyorum. Mehmet Altan yirmi yılı aşkın bir süredir bu konuda soru sordu, yazdı. Şimdi orada el kaldırıp soru mu soracak yani.

Peki, böyle bir basın toplantısına ordu ve siyaset ilişkisini bu ülkede en çok eleştiren yazarların ilk defa çağrılması neyi anlatır? Herhalde günün sorusu bu. Bu, davet edenler için artık bir lütuf değil zorunluluk. Türkiye'de herkesin herkesi dinleyeceği bir döneme giriyoruz.

Bu, aynı zamanda "resmî" bilginin ve tarihin, cenderesinden kurtulunması anlamına da geliyor. Bilginin ve tarihin resmî olmayan yüzünün en geniş kesimlerce edinilmesi süreci, aynı zamanda değişimin de başlangıcıdır.

İşte, Türkiye'nin yıllardır önünde duran bir sorun, Kıbrıs. Şimdi birtakım güçler tarafından yeniden iktidar alternatifi olarak ısıtılan ve belki de Ergenekoncuların tek umudu olan Denktaşların partisi UBP, sadece Kıbrıs'ın üzerindeki kara bulut değildir. Faşist EOKA'nın izdüşümü TMT'nin yarattığı bu parti yeniden iktidara gelirse adada gerilim tırmandırılacak, Güney Kıbrıs tahrik edilerek Türkiye'nin AB yolu tıkanacak. İşte Kıbrıs'taki Ergenekon hesabı bu kadar basit.

Özel Harp Daire'sinin, TMT'nin ve TMT'nin yerini alan Kıbrıs Güvenlik Güçleri'nin, 1958'de *İnkılâpçı* gazetesinin sahibi Fazıl Önder'in öldürülmesiyle başlayan ve 1996'da Kutlu Adalı cinayetine kadar süreçteki bütün bombalama, provokasyon ve cinayetlerdeki rolünü Türkiye yeniden masaya yatırmalıdır.

Kıbrıs'ta yeni bir UBP iktidarı yalnızca Türkiye'nin AB yolunu ve Batı ile ilişkilerini dinamitlemeyecektir. Bu durum Türkiye'nin içini, iç dengelerini karıştıracak kadar önemli ve provokatif süreci de başlatacaktır. Ama artık bu gerçekleri bütün Türkiye biliyor; hiçbir şey eskisi gibi değil.

Ancak tam burada öne çıkartılması gereken olgu, Türkiye-AB ilişkilerinin ve sürecinin Kıbrıs, Kürt sorunu gibi iki önemli provokatif sorunla yeniden dinamitlenmek istenmesidir. Kıbrıs'ta tam seçimler olurken Güneydoğu'dan yeni şehit haberlerinin geleceğinden şüpheniz olmasın. Nitekim geçen haftaki iki şehit bunun habercisidir. Yani ABD ve Kürt yönetiminin tasfiye kararı aldığı bir yapıyı İmralı gücü mü ayakta tutup, saldırı yapıyor; İmralı kimin denetiminde? Kıbrıs'taki yeni tezgâh, yalnızca "sivil" bir partinin seçim hazırlığı ve seçim kazanma çabası mı; yoksa bütün bu süreci bir takım güçler regüle mi ediyor? Evet, bu soruları soruyoruz.

Türkiye yıllardır yalanlarla uyutuldu. AB sürecinin Türkiye'nin çıkarlarına aykırı olduğu hem sola hem de sağa yutturuldu. Örneğin Gümrük Birliği meselesi böyle koca bir yalandır. Şu kabul edilebilir ve gerçektir: Türkiye, ancak tam üye olduktan sonra Gümrük Birliği'ne girmeliydi. Lozan Antlaşması'nı imzalayan irade, aynı zamanda 1963 Ankara Antlaşması'nı da imzalamıştır. Yani Ankara Antlaşması'nın altında da Lozan'da da İsmet İnönü'nün imzası vardır.

Gümrük Birliği'nin temeli Ankara Antlaşması'dır. Türkiye, 1996'da Gümrük Birliği'ne girmemiştir. 1996'da yalnızca Ankara Antlaşması'ndan doğan yükümlüklerini kullanmaya başlamıştır. Yunanistan 1981'de, İspanya 1986'da AB'ye girmiştir. Eğer Türkiye'de faşist 1971 ve 1980 darbeleri olmasaydı, biz Yunanistan ve İspanya'nın AB'ye girdiği süreçte AB üyesi olacaktık. Türkiye, Gümrük Birliği'nden dolayı –ki bu da tartışılır- çok şey kaybetti diyenler AB'ye ve Türkiye'nin AB sürecine değil; dönüp Türkiye'yi darbelerin karanlığına sürükleyenlere baksınlar.

Artık şu gerçeği görüyoruz ki; Türkiye'yi yoksullaştıran, tüm fırsat ve olanaklarına rağmen ikinci sınıf bir ülke haline getiren, bu ülkenin halkını yıllardır savaş ve yoksulluğa mahkûm eden, yıllardır iktidarda olan oligarşik yapıymış. Ergenekon operasyonları bu yapının kirli, gayrimeşru yüzünü ortaya çıkartıyor.

Ergenekon'un yenilmesi ve ortaya çıkması, Türkiye'nin de dünyayla aynı anda bilgi toplumuna adım atmak üzere olduğunu gösteriyor.

Artık bilgi herkesin elinin altında... Her şeyi görüyoruz ve söylüyoruz... Önemli olan elinizin titrememesi. Evet, Mehmet Altan benim hocam, yıllardır sordu; hepimiz sorduk daha ne soralım.

Sınırsız küreselleşme - sınırsız körlük

Cemil Ertem 17.04.2009

Sabrınıza sığınarak “Eski Tüfek”, kör olarak resmedilmiştir, gözlerinin önüne de, körlüğünü iyice göstermek istercesine bir atkı dolanmıştır. O aslında ayakları sürekli dönen bir taşın üzerinde oturmaktadır. Kendisi hareketsiz, atıl ve çaresizdir. Shakespeare, V. Henry, III. Perde.

Ulus-devlet ve onun sınırları mevzuu sanıyorum daha en az bir on yılımızı meşgul edecek. Şu Ermenistan-Türkiye sınırı açılın açılmasın tartışmasına bakın. Sınırın açılması herkesin çıkarına ama olmuyor.

Azerbaycan'ın derdi de Karabağ'da yaşayan insanların refahı, iradesi, isteği değil; o bölgenin haritada Azeri toprakları içinde sayılması. Bu anlayış tabii ki bir çeşit “modernizmi” anlatıyor. Ama “benim pazarım – topraklarım- ne kadar büyük olursa o kadar zengin olurum” anlayışı çoktan tarih oldu. Artık, yalnızca o topraklarda enerji kaynaklarının olup olmadığı ulusal zenginliği belirleyecek bir durum; ama o da 40-50 yıla kadar tarih olacak.

Şimdi Aliyev öyle surat asıyor; İstanbul'a gelmiyor falan ama “benim topraklarım, benim ulusum” diyen “liderlerin” tümü sonuçta birer yalova kaymakamı olmaya aday. Bırakın Aliyev'i Putin bile, kendi kendine, doğalgaz fiyatlarını artırmak için, OPEC misali “doğalgaz karteli” kurmaya çalıştı, ama beceremedi. Yalnız Ermenistan-Türkiye sınırı değil, yakında tüm sınırlar zaten fiili olarak yerle bir olacak. Niye mi?

Dünya ekonomisinin lokomotifliği, geleneksel sanayilerden bilgi teknolojilerine geçti; bilgi teknolojileri günümüzün hegemonik üretim gücü. Bu önkabul arkasından çok önemli bir başka çıkarımı getiriyor; teknolojinin eskisinden hızlı ve sınır tanımaz bir şekilde yayılması, yani en tepedeki üretim gücünün onu ellerinde tutanlar tarafından bile denetlememesi hali. Bu, yeni bir durum ve önemli sonuçları var.

Haldeki ulusal oluşumlar, birbirinden ayrı adalar değil ama kendi iç dinamikleri ve özgün sınıf konumlanışları olan toplumsal yapılardır; ancak hızla da çözülmemektedir.

Ulus-devletlerin –bir önceki- modern dünyasında, teorik olarak herhangi bir ulusal oluşumun, diğerlerinden bağımsız olarak verili (kapitalist) üretim tarzından bir diğer (sosyalist) üretim tarzına geçişi mümkün(dü) Bu yüzden ulusal ordular bu tehdide yönelik olarak örgütlenmişlerdir ve ulus-devlet onlar için mutlak ve değişmezdir.

Bu yaklaşım günümüzde de aynen geçerli midir? Bu soruya olumsuz yanıt; Hirst (1996) Robinson ve Harris (2000), Thompson (1996) gibi düşünürlerden gelmiştir.

Öte yandan Negri ve Hard'ın *İmparatorluk*'u da bu konuda geleneksel yaklaşımı sorgulayan önemli bir çalışma sayılabilir.

Robinson ve Harris tezlerini dünya burjuvazisinin bir parçası olarak tanımladıkları Uluslarüstü Sermaye Sınıfına (USS) dayandırır. USS, Uluslarüstü Sermayeyi ve dünya üzerindeki hatırı sayılır üretim araçlarının sahibi uluslarüstü şirket ve özel finans kurumlarını temsil ediyor. USS, ulusaldan ziyade küresel sermaye birikim süreçlerini yönlendiren ve yöneten bir egemenlik. Robinson ve Harris'e göre, ulus-devlet aşamasından kapitalizmin uluslarüstü aşamasına geçişin birincil karakteristiği, üretim sürecinin küresel olarak tasarlanması

ve ulusal üretim yapılarının uluslarüstü entegrasyonudur. Bu yaklaşımının ikinci ayağı tabii ki dünya çapındaki sınıfsal konumlanışın yeniden çizilmesidir.

21. yüzyıl, ülkeler arasındaki kot farkını kaldıracak ekonomik ve siyasi gelişmelere sahne oluyor, olacak. Yani tek bir pazarın, tek bir piyasanın ve giderek tek bir ekonominin geçerli olduğu bir dünyaya doğru gidiyoruz. Bu ekonomik düzleşme halini tabii ki siyasi ve sonra da sosyal alanlarda takip edecek.

Geleneksel sanayilerin kâr oranlarının düşmesi ve yerlerini bilgi teknolojilerine bırakması sonucu yoğun emeğe dayanan sanayiler düşen kâr oranlarını telafi etmek amacıyla işgücünün görece ucuz olduğu ve denetlenebildiği Doğu'ya gitti. Yani dünyanın üretim eksenini Batı'dan Doğu'ya kaydetti.

Bu Batı'da, işsizliğin ve buna bağlı sorunların artmasına yol açarken, gelir dağılımı dışında, gelişmiş-azgelişmiş ülke ayrımını da ortadan kaldıracak bir süreci başlattı.

Bugün yaşadığımız kriz bu değişimin su yüzüne çıkmasıdır. İşsizlik, her yerde, özellikle Türkiye, İspanya gibi "yeni ekonomiyle" geç tanışan ve siyasi entegrasyon sorunu olan ülkelerde daha da artacak.

Bütün bu süreç, yani "sınırsız küreselleşme" çok önemli dirençlerle karşılaşacak. Türkiye'yi çok sancılı ve provokatif bir süreç bekliyor. Sınırlara dayalı iktidarı sürdürmek isteyen güçler henüz son kozlarını oynamadı. Sınırlara dayalı iktidar odakları en sağdan en sola kadar çok geniş bir cephe. Mesela Ergenekon operasyonlarına karşı çıkan, Shakespeare'in yukarıda tarif ettiği, "solcu eski tüfekler" bu "sınırlı dünyanın" körleri arasında artık.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kıbrıs, Cenevre Sözleşmesi ve ulusalcılara bir öneri

Cemil Ertem 21.04.2009

Bu hafta yazıyı mecburen iki ayrı konuya ayıracağım. Kıbrıs'tan başlayalım.

Beklenen oldu KKTC'de UBP tek başına iktidar. Zaten bütün ekonomik damarları kesilmiş, yarı izole, dünyanın tanımadığı sözüm ona bir "cumhuriyet"te hiçbir yönetim uzun süre iktidarda kalamaz; yalnız bir dönem çırpınır durur. CTP ve Talat' da Annan Planı çerçevesi için çırpındı. Bu aynı zamanda BM'nin, tabii dünyanın da istediği bir çözümdü. Her iki tarafın milliyetçiliği bu fırsatı tepti. Zaten Annan Planı'nın suya düştüğü gün CTP kaybetmişti. Şimdi tabii ki Talat müzakereleri eli zayıflamış olarak yürütecek; bu Rum tarafının istediği bir şey. Hem milliyetçi Rumların eline hem de bizim ulusalcıların eline çok önemli bir koz geçti artık. Türkiye'nin AB üyeliği düğümünün küçük bir adadaki kör milliyetçiliğin elinde olduğunu söyleyebilir miyiz? Buna evet demek için henüz erken. Amerika faktörü ve buna bağlı TSK'nin tavrı devreye girdiğinde sürecin devam edeceği –belki- öngörülebilir. Ama artık şu gerçek ki, süreç CTP zamanında olduğu gibi, Türk tarafının "salt çözüm" iradesi çizgisinde sürmeyecek. Geri gidişler, provokasyonlar, Türkiye'nin iç siyasetini belirlemeye dönük pazarlıklar bu süreci uzatacak ve Kıbrıs bir pazarlık üssü olarak öne çıkacak.

Tabii şunu ilave etmek gerekir ki; UBP'nin iktidar olmasında, Kıbrıs'a yönelik desteğin aksamamasının payı büyük. Türkiye'nin AB üyeliği sürecinin kesintiye uğramasını isteyenleri yalnız hükümet dışında aramayalım.

* * *

Geçen hafta, çok az görülen, şöyle bir haber vardı: Ankara 24. Asliye Ceza Mahkemesi, yürüyüş yaptıkları gerekçesiyle 131 kişi hakkında açılan davada yalnızca 42 sağlıklı erkeği cezalandırmış. Yürüyüşü yapan –yani 2911 sayılı toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkında kanunu çiğneyen- 43 kadın ve 46 yaralı erkeği mahkeme affetmiş. Şimdi bu ne demek? Açıkça şu: Mahkeme yürürlükteki yasanın çiğnendiği konusunda bir şüphe duymuyor ve cezayı basıyor. Ama kendince hukuki değil, “insani” bir ayırım yapıyor. Buna hakkı var mı; bilmiyorum, hukukçu değilim. Ama bu bana biraz “savaş hukuku” uygulaması gibi geldi. Zaten sağlıklı ve cezaya “müstahak” erkeklerin avukatı da benzer bir yorum yapmış.

Yani Mahkeme, resmen Cenevre Sözleşmesi’ne örtülü atıfta bulunmuş. Tabii bu münferit bir hukuk olayı; buradan kalkarak “ya ülkede acaba savaş koşulları hukuku uygulanmaya mı başladı” diye telaşa kapılmayalım.

Ama hiç kimse, hele şu sıralar, hukukun bütün hücreleriyle çifte standart kanserine yakalanmadığını söylemesin.

Savcılar hakkında tespit ettiği deliller ve buna bağlı şüpheler olsa bile, yaşlı, kadın ve kanser hastası diye o kişiye dokunmayın demek açıkça bu ülkenin bir iç savaş ortamında olduğunu –üstü örtülü olarak- kabul etmektir. Bu ülkede Cenevre Sözleşmesi uygulanacaksa ve bu ülke birileri tarafından hızla bir iç savaş ortamına sürüklenmek isteniyorsa bunu cesaretle tespit etmemiz gerekiyor. Aynı şekilde adam hakkında anayasal düzeni değiştirmekten, terör örgütü kurmak ve yöneticiliğini yapmaktan dava açılmış ama o hâlâ penceresinde yazıyor; niye, yaşlı.

Peki, Mustafa Balbay’a neden yazdırmıyorsunuz? Çünkü Mustafa Balbay sağlıklı ve erkek; o zaman siz örtülü olarak bu ülkede savaş koşullarının olduğunu kabul edip, Cenevre Sözleşmesi hükümlerini mi uyguluyorsunuz?

Darbeci ama çok zengin üstelik medya patronu, darbeci ama adamın üniversitesi var; bir de böyle bir şey var. Bu tabii Cenevre Sözleşmesi hükümlerine de girmiyor.

Ama bu ülkede ulusalcı arkadaşlar, yaşlıları, kadınları, hastaları gözetken Cenevre Sözleşmesi benzeri durumu fiili olarak uygulamak mı istiyorlar; valla bana uyar. O zaman cezaevlerindeki bütün tutuklu ve hükümlülerin listesi Sağlık Bakanlığı ve Tabipler Birliği gözetiminde yapılarak; içeride tedavisi yapılamayacak olanlar, yaşlılar, ihtiyaçlarını tek başına içeride göremeyecek derece fiziksel ve zihinsel özürü olanlar tespit edilsin. Tutuklu olanları ilgili mahkemeler bıraksın; mahkûmları da Cumhurbaşkanı affetsin. Mesala Erol Zavar niye içeride de bizim darbeye pencere açan ihtiyar hâlâ darbe yazıları yazıyor; ikisi de gazeteci, ikisi de hasta. Hele Erol Zavar yıllardır kanser ve artık tek dileği iki çocuğunun ve ailesinin yanında olmak. Anıtkabir’e yalnız üniversite sahibi Ankara “bey”leri için yürümenin bir kere de Erol Zavarlar aklınıza gelsin.

Ama her şey bir yana ulusalcılarla, onların kuyruğundaki eski darbeci “solcularla” burada uzlaşabilirim: Gerçekten bu ülkede örtülü bir Cenevre Sözleşmesi uygulamak istiyorsanız varım; kampanyaya hemen başlayalım. Hasta ve belli yaşı aşmış kadın ve erkekleri serbest bırakacak bir yasa için öncülük edelim. Bu belki son uzlaşmamız olur; ama iyi de bir şey olur.

Mükemmel faşizm

Cemil Ertem 24.04.2009

Son ihbar basit bir nedamet getirmiş “Ergenekoncu” ihbarı değil. Örgütün ağırlığını oluşturan “resmî güç” odağı, dünyanın gidişatını okudu, bundan sonrasıyla ilgili yeni bir strateji belirledi; şimdi buna uygun adımları atıyor. Dalan gibileri de harcıyorlar. Bundan sonra da gözaltına alınacaklar –şimdiye kadar olduğu gibi- “harcanan tayfası” olacak. Şu TV’lere çıkıp hâlâ laiklik, devlet, cumhuriyet falan konuşarak, Ergenekon denen örgütün kanlı tarihini savunmaya çalışanlara da artık acımak gerekiyor.

Ama nasıl bir cenderenin içinde olduğumuzu da anlıyoruz. Ortaya çıkan, basit bir darbe, suikast örgütü değil, bir ideoloji ve politik duruş.

Bu yapının ideolojik-politik üç temel hareket noktası var. Birincisi Dalan’ın söylediği gibi; Batı’da değişimin gücü burjuvazidir; bizde ise böyle bir şey yok. O zaman değişimi toplumun en “zinde” gücü olan ordu yapar. Bu güç, aynı zamanda silahlı olduğu için rejimin güvencesidir. Böyle olunca egemenlik seçilmişlerin değil, seçkin atanmışlarındır. Son olarak da: Batı’yı en iyi şekilde taklit et, ondan alacağını al ama onla bütünleşme.

Batıyla “savaş ve uzlaşma” paradoksu rejimin en önemli dinamiği olarak rejimi ayakta tutup onu meşrulaştırmıştır.

Cumhuriyetin kurulması ve tarihi, Batı’yla savaşın ve uzlaşmanın –daha çok uzlaşmanın- tarihidir. Ancak bu uzlaşma ve savaş, rejimin sağ ve solunu da inşa etmiştir. Mükemmel faşizm, rejimi oluşturacak tüm sağ ve “sol” unsurları içine almak zorundadır.

Bu anlamda Türkiye’de sol, Batı karşıtı, sağ ise Batı’ya öykünen bir temsiliyet üzerinden var oldu. Sol, milli kurtuluşçu, anti-emperyalist, seçkinci, aydınlanmacıdır. Sağ ise devletçi, muhafazakâr, kalkınmacıdır. Ama her iki çizgi de, modernleşmenin, yani kapitalizmi yukarıdan aşağıya –zaman zaman ona muhalefet etseler bile- kurmanın devletçi geleneğinde hayat bulurlar.

Bu tarihte ve sacayağında devlet her şeydir.

Sanıyorum seksenli yıllarda *Yeni Gündem*’de Sadık Özben (Murat Belge) yazmıştı. Sıkı bir İstanbullu olan Sadık Özben Ankara’ya bir iş için gider, iş bitmez, akşam da içmeye “mülkiyeliler” lokaline gidilir. Ancak Sadık Özben kapıdan içeri girer girmez dehşet içinde kalır; lokaldeki herkes ellerini havaya kaldırıp “devlet, devlet” diye bağırılmaktadır. “Sol-liberal” eğilimleri o cunta günlerinde ortaya çıkmaya başlayan Sadık Bey boğulacak gibi olur ve kendini güç bela dışarı atar. Ama var olan durum, Sadık Bey’in sandığı kadar boğucu değildir. *Devlet*, mülkiyeliler lokalindeki garsonun adıdır sadece.

Yani Türkiye’nin, şu tarihe kadar olan durumunu, bir lokalde başı sıkışınca devlet devlet diye bağrışan insanlar kadar hiçbir şey daha iyi anlatamaz. Türkiye’de solun devletle ilişkisi ve hikâyesi de sanıldığı gibi bir karşı koyuş ve onu reddetme üzerinden kurulmamıştır.

Devletin stratejik alanlarını ele geçirme mücadelesi, onu nasıl yağmalarız sorusuyla birlikte hem sağ hem de sol kadrolarda var olmuştur. Sağ kadrolar ve partiler, iktidar olanaklarıyla merkezî devletin içinde var olup; büyük burjuvaziye devletin olanaklarını kullandırarak, aynı zamanda, oligarşinin iktidarını paylaşırlar. Sol ise

merkezde değil ama çerperde yer alır. Meslek odaları, sendikalar, “demokratik” sivil toplum kurumları, işbölümü gereği, cumhuriyetin “soluna” düşmüştür. Ama buralarda devletin yarı resmî alanlarıdır ve resmî ideolojiyi yeniden ve yeniden üretirler.

İşte şimdi görüyoruz ki; bütün bu hikâye Ergenekon denilen çok derin ve geniş yapılanmada somutlanmış. Üniversiteler, medya, sivil toplum örgütleri, bürokrasi, siyasi partiler, sağcılar, solcular, sendikalar, meslek odaları bu yapının, bir şekilde, ideolojik yanını –çimentosunu- oluşturmuş. Yani açıkça egemen devleti ve o devletin –Althusser’in deyişiyle ideolojik aygıtlarını- inşa etmişler.

Peki, bu yapıdan, böyle bir mükemmel faşizmden kaçan olmamış mı; tam seksen kusur yılda. Olmuş; din tabii. Bütün bu yapının inşasında laiklik çok önemli bir çimento. Yani yukarıda bahsettiğimiz kalkınmacı sağ ile “çağdaş” aydınlanmacı solu aynı potada eriterek devletçi “modern” kapitalist dünyanın unsuru yapan olgu laikliktir. Bu anlamda laiklik Türkiye’de doğrudan devletin dayattığı ve inşa ettiği bir modernleşme projesi olarak ortaya atılmıştır. Batı’da dini, devletin içinden alıp, bireyin evinin içine sokmanın adı olan laiklik, Türkiye’de dini, devlet denetimine –içine- alarak baskıcı devletin en önemli yapıcısı ve unsuru olmuştur. Ama mükemmel faşizm, anti-emperyalizmin, solculuğun devletle birlikte olacağını bu ülkede yutturup böyle bir sol yaratmasına rağmen, dinin de ancak devletle birlikte ve devlet denetiminde olacağını iddia eden ciddi –samimi- bir İslam halkası yaratamamıştır.

İşte Ergenekon denilen mükemmel faşizme teslim olanların ve olmayanların açıklaması –bizce- böyle.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Zenginliğin yeni kaynağı

Cemil Ertem 28.04.2009

Öyle anlaşıyor ki bu kriz, zenginliğin kaynağını değiştirecek nitelikte. Zenginliğin kaynağının değişmesi çok basit bir değişimi anlatmıyor. GM, Ford gibi yapıların var olan üretim zincirlerini değiştirmek zorunda kalmaları, krizi anlattığı kadar kapitalizmin yeni dönemini de anlatıyor. Zenginliğin ancak serbest piyasa ortamında yapılacak üretimle olacağını, *Ulusların Zenginliği*’nde Adam Smith anlatmıştı.

Adam Smith’in kuramını oluşturduğu dönem, üretime dayalı sermaye birikimini ve “serbest rekabeti” anlatır. Bu yıllar, yani 1700’lerin başı ve sonu arasında geçen dönem, İngiltere ve Kara Avrupa’sında yeni bir sistemin oluşmaya başladığı dönemdir.

Devrim niteliğinde bilimsel buluşlar, bu buluşların getirdiği teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelerin edebiyat, müzik gibi üst düzey sanatsal alanlarda kendini göstermesi yeri bir dönemi anlattığı kadar, insanlık tarihinin en önemli ve köklü “sıçramasını” da anlatıyordu. Burjuva sınıfının doğuşu ve Schumpeter’in deyişiyle yıkıcı yaratıcılığı devreye girmişti.

Yeni ticaret yollarının hızla açılması, Britanya’nın bir imparatorluk olarak yükselişi ve Amerikan kolonilerinin bağımsızlık savaşı kapitalizmin ilk önce ticarete sonra da sanayiye dayalı egemenliğinin temellerini atıyordu.

Kapitalist piyasanın kendiliğinden dengesini kapsamlı olarak anlatan bu anlamda klasik iktisadın başyapıtı

sayılan Smith'in *Ulusların Zenginliği*, "zenginliğin,"önündeki en büyük engelin devletin piyasanın doğal işleyişine müdahalesi olduğunu söyler. Smith'e göre; "doğal özgürlük" ortamında devletin başlıca işlevi adalet ve hukuk düzeni, ulusal savunma ve bazı kamu kurumlarının alt-yapı yatırımlarını sürdürmesi olmalıdır. Ancak Smith zamanında tekel hakkı merkantilizmin devletten elde ettiği imtiyazlarla sınırlıydı. Teknolojiyi üreten ve teknoloji rantıyla büyüyen karteller ve emperyal devlet kapitalizmiyle Smith tanışmamıştı.

Ancak kapitalizmin işleyişı Smith'in teorisini yerle bir etti.

Kara Avrupa'sı, kendi iç dinamikleriyle hızla gelişen, sömürgelerle birlikte rekabet edilemez bir ticaret ağı ve sanayi yapısı kuran Anglosakson egemenliğine karşı, devleti öne çıkaran ve kendi gecikmesini devlet kapitalizmi ve yayılmasıyla telafi eden başka bir yolu seçti.

Almanya'nın daha sonra İtalya ve İspanya'nın bu yönelimi, Smith'in serbest rekabetçi kapitalizminden çok ayrı ama daha kanlı bir dünyanın kapılarını açtı. Zenginliğin kaynağı "serbest rekabetçi" sanayi üretiminden tekелci devlet kapitalizmine geçmişti.

1860'ta Almanya, sınai üretimin değeri bakımından, Britanya, Fransa ve ABD'nin arkasından dördüncü sıradaydı. 1913'e, yani birinci savaşı'nın hemen öncesinde, Almanya 1860'da 2 milyar mark olan sanayi üretimini 20 milyar marka çıkararak, ABD'den sonra sanayi üretiminde ikinci sıraya yükseldi. Demir-çeliğe dayanan silah sanayii Alman sıçramasını gerçekleştiriyordu.

Alman birliği ve faşizme dayanan yeni emperyalizmin taşıyıcısı Nazizm, yeni bir zenginliği ve dönemi anlatıyordu. Faşizm ikinci savaşıyla birlikte yenildi; ama aynı zamanda insanlığa devletçi kapitalizmin en uç uygulamasının mirasını bıraktı.

İkinci savaşı sonrası tekелci devlet kapitalizmi, hem yıkılan Avrupa'yı yeniden inşa etti; hem de Amerika'nın ekonomik ve siyasi egemenliğini anlatan ve bizi bugünkü krize götüren yeni sömürgeciliği hâkim kıldı. Bu zenginlik, aslında Nazilerin zenginlik anlayışının kaynağı olan devlete, demir-çelik sanayilerine, daha sonra petrol ekonomisine ve savaşıya dayanıyordu. Şimdi bu ekonomi bu krizle birlikte kesin olarak bitti.

Türkiye'de de, bu krizle birlikte, kendini yenileyemeyen, eski ölçekte ve anlayıştaki işletmeler ortadan kalkacak; bu zorunluluk. Zenginliğin yeni kaynağı, ne petrol, ne şişirilmiş finans ne de savaşı sanayiine dayalı demir-çelik endüstrisi. Zenginliğin yeni kaynağı bilgi ağları, iletişim, nano teknoloji ve ötesi...

Örneğin, küresel geniş bant patlaması hiç dinmeyen bir hızla sürüyor.

Önümüzdeki on yıllık bir perspektifte medya sektöründe, dijital ve mobil iletişim araçlarının ve internet ağlarının ağırlığı çok hızlı artacak.

Önümüzdeki beş yıl içinde Asya, Pasifik ve Latin Amerika en hızlı büyüyen bölgeler olacak. Her iki bölgede de internet reklamcılığı, internet erişimi harcamaları, TV yayıncılık aboneliği ve lisans ücretleri, video oyunlarında çift haneli büyüme rakamları bekleniyor. Latin Amerika, bu alanlarda, 2007'deki 51 milyar dolardan 2012'de 85 milyar dolara yükselerek yüzde 10,6'lık bir Yıllık Bileşik Büyüme Oranı (YBBO) sergileyecek.

En büyük ikinci pazar olan EMEA'nın ise (Avrupa, Ortadoğu, Afrika) medya ve iletişimde 2012'de yüzde 6,8'lik bir YBBO ile 2012'de 792 milyar dolarlık hacme yükseleceği öngörülüyor.

Doğu ve Orta Avrupa ile Orta Doğu/Afrika bu bölgedeki büyümeyi tetikleyecek.

İşte krizden çıkış buralardadır. Zenginliğin yeni kaynağı da bu alanlardır.

Bu değişimin tekelci devlet kapitalizmini nasıl çözeceği ayrı bir yazı konusu.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İkitelli'den Taksim'e işçi sınıfı ve devlet

Cemil Ertem 01.05.2009

1 Mayıs, sonunda "resmen" işçi sınıfının bayramı ve tatil. Bu önemli. Ama Taksim'in yasaklanması üzerinde de durmak gerekiyor. Burada devletin iki savunusu olabilir. Birincisi; *1 Mayıs Türkiye'de çalışanların bayramı olmaktan ziyade rejim düşmanlarının devlete meydan okuduğu bir gün oldu; bu yüzden Taksim gibi stratejik bir alanı devlete karşı böyle bir gösteri merkezi haline dönüştürmeyeceğiz, bu bir rejim sorunudur.*

İkincisi; *1 Mayıs ve Taksim, geçmişte bizim denetleyemediğimiz devlet içindeki bazı güçlerin provokasyon fırsatı olarak öne çıktı. Ergenekon örgütlenmesi ayakta ve fırsat kolluyor. Bunun için bir kez daha sağduyu. Zamana ihtiyacımız var.*

Şimdi devletin bu iki Taksim yasağı savunusunu birbirinden ayıramayız.

Aslında bu iki "savunu" bize iki ayrı devleti de anlatıyor. Birinci devlet, baskıcı, korkak, vatandaşını potansiyel suçlu gören ve kavgacı. İkincisi de, Türkiye'nin, 77 1 Mayıs dahil, kanlı tarihinde kendi payını –üstü örtülü olsa da- itiraf eden, faşist bir devlet yapısıyla Türkiye'nin artık "büyük" bir ülke olamayacağını, tam aksine yoksulluğun batağında çırpınarak, dünyadan kopacağını idrak etmiş ve içindeki Ergenekon gibi yapıları temizlemeye çalışan devlet.

Sanıyorum devlet, son yıllarda, üzerine düşen kapsayıcılığı gösterseydi *ikinci savunu* konusunda toplumsal bir mutabakat olurdu.

Ama bu noktada sol, çuvaldızı ilk önce kendisine batırmalı. Bütün bu süreçte sol, kendini sol tarafta tanımlayan sendikalar, meslek odaları, sivil toplum kurumları, Türkiye'nin demokratikleşmesi için neler yaptılar, nasıl bir sınav verdiler; devletin demokratikleşmesi meselesini nasıl anladılar?

Bu sorunun yanıtı, ne yazık ki, çaresizlikle örülmüş bir tarihsel dönemi anlatır. İşte daha dün, kendini "solcu" sanan ve Ergenekon tarafından kullanılan bir zavallı, 17 yaşında bir çocuk işçiyi öldürdü. Bu tabii çok uç bir örnek. Ama solu ve solcuları bu topluma zarar veren, ölmeye ve öldürmeye hazır –kendileri gibi- bir katiller sürüsü olarak tanıtmak Ergenekon'un en önemli hedeflerinden birisiydi. Bu amaçla "devrimci" karargâh gibi örgütler yaratmak Ergenekon için, bir taşla birkaç kuş vuracak işler arasında sayılmalıdır. Ama bu örgütlere malzeme olacak adam ve kadınların, bu yapılara nasıl devşirildiği sorusunu herkes sorsun.

Bir de bugün, 1 Mayıs günü işçi sınıfının durumuna bakmak için İstanbul İkitelli'ye kadar giderek ortalama bir

işçi 2001 krizinden bu yana ne yaptı, nasıl yaşadı, acaba bu 1 Mayıs günü ne hisseder, bir göz atmakta yarar var:

Diyelim 30-50 kişinin çalıştığı bir atölyede çalışıyor işçimiz. Bazen fason bazen de doğrudan müşteriye imalat yapıyorlar.

Çok düşük kârla çalışıyorlar, özellikle yurtdışına. Bundan dolayı ücretler düşük. İşletme yüksek emek verimliliği ile ayakta duruyor.

İşçimizin adına Ahmet diyelim. Ahmet, sabah sekizde işte oluyor, 17’de mesainin bitmesi gerek; ama bazen 24’e kadar çalışıyor. Patron üç aydır maaşları ödüyor ama mesailerini ödeyemiyor, ödeyemeyeceğini de söylemiş. İsteyen işi bırakabilir, durum bu demiş. Ahmet çalışmak zorunda. Çünkü 2001 krizi sonrası 1,5 yıl işsiz kalmış, işsizliğin ne demek olduğunu biliyor.

2002’in sonunda bu işi bulmuş. Ümraniye’den İkitelli’ye göçmüşler. İkitelli’de 350 TL’ye bir gecekonduda oturuyorlar. Mahallede okul var, su ve elektrik de. Zaten sanayi bölgesi. Yol parası vermiyor, iki kilometre evle iş arası ama yürüyor yaz-kış. Ahmet maaşı zamanında almamaktan korkmuyor, mesailerini hiç alamamaktan da. Tek koktuğu, patronun, ara-sıra, kapatacağım burayı, yeter artık diye söylenmesi. Ahmet gazete okuyamıyor, öğle tatilinde yemek sonrası şöyle bir baktığı spor ve magazin sayfaları dışında. TV’de de tartışma programlarını seyretmiyor. Zaten erken çıkarlarsa kahvede okey çeviriyorlar. Ama erken çıkmak demek siparişlerin kesik olması demek, o da moral bozucu. Sonuçta durum iyi değil, çocuklar okula gidiyorlar ancak bazen kaçınıcı sınıfta olduklarını bile unutuyor. Ama 2001 krizinde işsiz olduğunda Elmas’ı (küçük kız) beslenme çantası ve ayakkabı alamadıkları için bir yıl okula yollamamıştı.

O zaman köydeki büyük ağabey daha ölmemişti; erzakı hep o yollamıştı da aç kalmamışlardı.

Artık İstanbul’dan gayri memleket yok. Salim ağabey geçen yıl öldü, kanserden; köyde kimse kalmadı. On dönüm toprağı da Salim ağabeyinin hastalığı sırasında satmışlardı.

Bunun için işsizlik Ahmet ve ailesi için ölüm demek. Her şeye razı Ahmet, ama bir daha Elmas’ın ağlayarak; “baba benim beslenme çantam boş ben okula gitmek istemiyorum” demesine yüreği dayanamaz, bir tek bunu biliyor.

Türkiye’de 5 milyon 415 bin (2008) kayıtlı çalışanın yarısı 1-49 kişi çalıştıran küçük işletmelerde. Ahmetlerin çalıştığı işletmelerde kayıtlı olmayanları da sayarsanız Türkiye’de 1 Mayıs 2009 itibariyle işçi sınıfı hakkında yaklaşık bir fikre sahip olabilirsiniz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kabine değişikliği ve Wolfram Alpha’nın yenedünyası

Cemil Ertem 05.05.2009

Ekonomi yönetimindeki köklü değişiklik, daha iktisatçılara kalmadan, futbol yorumcularından magazin yazarlarına kadar herkes tarafından değerlendirildi. Yani ne denebilir; demek ki böyle bir beklenti varmış ve bu

değişiklik herkese “acaba daha iyi olabilir mi” sorusunu sordurdu. Bu değişiklik Türkiye’nin, yalnız ekonomide değil, dış politikada da kesinleşen yolunu bize anlatıyor.

Yani, önümüzdeki dönem, kriz sonrası, Türkiye’nin dışa açık ve bütünleşmeyi öne çıkaran yüzü daha da belirginleşecek. Maliye Bakanlığı’na Mehmet Şimşek’in getirilmesi ve arkasından gelecek IMF anlaşması ile birlikte; SPK, BDDK gibi stratejik kurumların, AB ilişkilerini ve Dışişleri’ni şimdiye kadar yürütmüş Babacan’a verilmesi çok önemli bir siyasi iradeyi anlatıyor.

Kamu bankalarının ve Merkez Bankası’nın İstanbul’a taşınması, piyasaları denetleyici ve düzenleyici kurumların küresel entegrasyona bağlı olarak yeniden yapılandırılması bu dönemde gerçekleşecek. Gelir İdaresi’nin “bağımsızlığı” mutlaka gerçekleştirilecek.

Mehmet Şimşek’in Maliye Bakanlığı’na getirilmesi IMF’nin ve AB sürecinin istediği, gerektirdiği köklü reformların yapılacağı konusunda hükümetin kararlı olduğunu söylemesinden başka bir şey değildir. Para politikası ve maliye politikasının bundan sonra daha uyumlu olduğunu göreceğiz. Maliye, Merkez Bankası’nın “bağımsız” politikalarını, maliye politikası çerçevesinde, takip ederken, vergi toplanması ve denetimini yapan kurumlar da tıpkı Merkez Bankası gibi “bağımsız” bir niteliğe sahip olacaklar.

Enerji Bakanlığı’ndaki değişim de EPDK açısından çok önemli gözüküyor. Enerji Bakanlığı’na gelen Yıldız’ın en önemli projelerinden birisinin, EPDK’nın, petrol-gaz-lpg düzenleme ve denetleme kurumu ve elektrik piyasası olarak ikiye bölünerek yeniden düzenlenmesi olduğu biliniyor. EPDK’nın bu yapılanması ve her iki alanda daha etkin olması bu kurumun, önümüzdeki dönemde, yalnız ulusal özellikleri ağır basan bir kurum olmayacağını, Türkiye’deki uluslararası enerji geçişlerini ve yapılanmasını kontrol eden, yönlendiren stratejik bir kuruma dönüştürüleceğini söyleyebiliriz.

Şimdi bütün bu gelişmeleri küresel bazda tamamlayan nedir?

Bu sorunun yanıtı için şöyle bir gelişme-haberle devam edelim:

Harvard Üniversitesi, yeni bir arama moturu geliştirmiş. Üniversite’nin iddiasına göre, bu arama motunu tam anlamıyla devreye girdiğinde, Google, Commodore 64 gibi kalacak. Harvard’ın *Wolfram Alpha* adını verdiği program, çok ayrıntılı bilgiye ulaşmamızı sağlıyor. Örneğin *Wolfram Alpha*, karşılaştırmalı ve hesaplanması gereken bilgileri anında verebiliyor. İkinci Dünya Savaşı’nın başladığı gün Ankara’da hava nasıldı diye sorduğunuzda yanıtınızı alabiliyorsunuz. Sanıyorum bu soruyu siyasi hava nasıldı diye de sorabilirsiniz. Şimdi gerçekten Google’ı yerlerde süründürecek bu gelişme için Google gibi bir ekonomik gücü elinde bulunduranlar sizce ne yapabilir? Yanıt: Hiç. Evet, teknolojinin, teknolojiyi elinde bulunduranlar tarafından denetlenememesi bir devrim.

Mikroişlemciyi bulan Intel’in mühendisi Ted Hoff’un raptiye büyüklüğündeki çipinde 2 bin 300 transistör yer alıyordu. Bugün mikroişlemcilerin üzerindeki bilgi akışkanlığını sağlayan transistörlerin sayısı milyonlarla ifade ediliyor. Bu durum bilgiyi değil ama bilginin eskittiği teknolojiyi ve ona dayalı ürünlerin fiyatlarını düşürüyor. İşte bu çok önemli ve yeni bir durum. Sanayi devrimi sırasında Britanya’da pamuk fiyatlarının yüzde 85 düşmesi ancak 70 yılda gerçekleşti. Şimdi bir teknolojinin eskimesi ve fiyatının sıfırlanması için bir yıldan daha az bir süre yeterli olabiliyor. Sanayi devriminin yavaş ama emin adımlarla, bir kriz anında da büyük çatırtılarla dönen ve savaşlarla değişen dünyası artık yok. Newton fiziği ve statikliği artık çok gerilerde kaldı. (Pi sayısının sonlu olduğunu iddia edenler yalnızca dar kafalı ulusalcılar. Bu konuyu da ayrıca yazacağım.)

Döner çıkırığın, buhar makinesinin sonra da içten yanmalı motorun, demir çeliğin devinimi ve üretimi hep sanayinin emin, ağır, kapalı ve kaba güce dayalı dünyasında gerçekleşti. Hukuk ve siyaset demir çeliğin araçlarını ve kurumlarını yarattılar. Burjuva demokrasisi ve kurumları hep sanayi devriminin temposu ve sınırları içinde var oldu. Sanayi toplumu savunucuları, buhar makinesinin yavaşlığını, mekaniğin temkinli ve sağlam dünyasını, demir-çeliğin güce dayalı baskısını hayatın her alanına bulaştırarak dayanılmaz bir dünya yarattılar insanlık için.

Şimdi Harvard'ın bulduğu *Wolfram Alpha* gibi programlar aslında Hindistan'da ya da Türkiye'de de geliştirilebilir. Türkiye gibi ülkelerin artık küresel bütünleşmeden başka çaresi yok. Bu bütünleşmeyi engellemeye çalışmak, geciktirmek belki mümkün olur ama bu ülkeye büyük zarar verir. Bu bütünleşme, aynı zamanda bir iktidar değişimidir. Bunun için kabine değişikliğinden, darbe tezgâhlarına kadar her adım ya da niyet bu bütünleşme-ayırışma temel çelişkisinden okunmalıdır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demek ki sorun yalnız kimlik sorunu değilmiş

Cemil Ertem 08.05.2009

Türkiye bu katliamdan sonra kendi doğusunu daha fazla konuşmaya başlayacak. Çünkü dünya Türkiye'nin doğusunu, bundan sonra, en az Türkiye kadar konuşacak.

Ama iki-üç gündür süren teşhise yönelik tartışmalar gösteriyor ki; Türkiye hâlâ sağıyla, soluyla bu büyük sorun konusunda, asgari düzeyde de olsa toplumsal bir mutabakat sağlamaktan çok uzak. Oysa şu tespit çok önemli: "Türkiye'nin doğusunda kapitalist üretim ilişkilerinin geliştirilmesi başından beri engellenmiştir. Türkiye'de bölgesel geri kalmışlık, ağırlıklı olarak, yönetenlerin, bölgedeki yarı feodal-militarist yapıları korumasına bağlıdır." Yani Doğu'daki feodalizmin çözülmemesi, başından beri, resmî bir devlet politikasıdır.

Asker-sivil bürokrasinin 1960'lara kadar en önemli iktidar ortağı, Doğu'da aşiret olarak örgütlenmiş yarı-feodal yapılarıdır.

1960'dan sonra uluslararası sermayeye eklemlenerek ticaretten "sanayiciliğe" geçen ve tekelleşen Türkiye'nin hâkim sermayesi, Doğu'nun feodal aşiretlerini itekleyerek asker-sivil bürokrasinin en önemli –hatta onu yönlendiren- ittifakı olmayı başardı. İşte "Doğu'nun makûs talihî" oligarşinin bu zımnî anlaşmasıyla belirlenmiş ve Doğu'nun kapitalizmle "tanıştırılmama" kararı bugünlere kadar uygulanmıştır.

Bir türlü yapılamayan toprak reformları, bitirilemeyen, aşiret yapısını çözeceğine, tam tersine, onu güçlendirmek üzere tasarlanan GAP yatırımları ve uygulamaları, 90'lı yıllarda "şiddetlendirilen" savaşla birleşince ortaya bugünkü, militarist-feodal yapı çıktı.

Türkiye oligarşisinin yapısı ve güçler dengesi her dönem değişti ama onun içindeki Ankara'ya bağlı yarı-feodal

militarist yapılar varlığını hep korudu.

Bu yapılar ayrıca Doğu'da hayvancılığın ve kaçakçılığın çökmesinden sonra uyuşturucu trafiğini yönetti ve gerçekleştirdi.

Korucu sistemi, işte bu yapının çimentosudur. Korucu sisteminin asıl amacı, PKK mücadelesi falan değildir. Bu sistem, var olan yarı-feodal aşiret yapısını, silah ve örtülü devlet ödenekleriyle ayakta tutmak üzere tasarlanmıştır. Korucu örgütlenmesi ve yapısı ekonomik gücünü iki yerden alıyor; birincisi devletin örtülü ödenekleri, ikincisi uyuşturucu parası.

Devlet, daima bu yapının çözülmesini ertelemiş hatta bazı dönemler, bu yapıyı güçlendiren ekonomik ve siyasi adımları atmıştır. Örneğin GAP, iddia edilenin aksine, Doğu'daki statükoyu devam ettiren bir projedir.

Bölgenin elektrifikasyonu ile ilgili adımlar ve bölgenin sulu tarıma açılması projeleri dolayısıyla GAP, fiili olarak, 1970'lerin sonunda gündeme gelmiştir.

Devlet, hükümetler üstü olan bu projeyi bölgede hiçbir zaman yapılmayan toprak reformunun yerine ikame ederken projeye, bölgenin ekonomik ve siyasi olarak denetiminin bir aracı olarak bakmıştır. Böyle olunca GAP'ın işlevinden çok propagandif yanı öne çıkmış, çok konuşulmuş, çok yazılmış ama Doğu'nun makûs talihini düzeltmemiştir.

Oligarşinin burada doğrudan iki ana amacı vardı: Birincisi bölgedeki sosyo-ekonomik yapıda köklü bir değişime yol açmadan, kapalı aşiretlere dayalı yapıyı korumak ve yaratılan zenginliği bunlarla paylaşarak, ekonomik denetimi asgari ölçüde sağlamak; ikincisi ise Dicle ve Fırat'ı komşu ülkelere karşı bir koz olarak kullanmak. Demirel'in dilinden düşürmediği, büyük önem verdiği GAP'ın, onun gibiler için, işlevi buydu.

Şimdi öyle bir çıkmaz yaratılmıştır ki, ne yapılırsa yapılsın bu militarist-feodal bataklığa saplanmaktadır.

Bugün, "terörden zarar görenlerin zararlarının tazmini" yani köye dönüş yasası Doğu'da koruculuk sisteminin tetikleyeceği *yeni bir çatışma hatta bölgesel iç savaş nedeni olarak ortadır*. Örneğin savaş nedeniyle 20 yıl önce köyünden, toprağını bırakarak göçen bir ailenin geriye dönmesi artık bir küçük savaş nedeni. Tıpkı Mardin'deki gibi bir bahane yaratılıp eski yerlerine yerleşmek isteyen, ya da, *"artık barış geldi, buralarda bizim, devlet yeniden kadastro yapıp toprakları adil bölüştürsün"* diyenlerin başına korucu katiller çıkıyor. Korucuların, bu yüzden, birbirlerini öldürmesi de yakında sıradanlaşan olaylardan olacak.

Mardin katliamı, korucu savaş ağalarının, *"barış gelecek; toprağa-silaha dayalı iktidarımız bitiyor"* telaşının da katliamıdır.

Ortaya çıkan odur ki; şimdiye kadar Kürt kimliği üzerinden devlet ve PKK arasında süren çatışmaya, bundan sonra, çözölen eski feodal-militarist yapının yeni gelmekte olana direniş i boyutu da eklenecek. Hatta bu boyut daha belirleyici olacak.

Bu da, aileler, aşiretler arasında olduğu gibi bu unsurlarla devletin çatışması olarak da gündeme gelecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sarkozy ve Merkel ne istiyor?

Cemil Ertem 12.05.2009

Sarkozy, Türkiye'nin AB üyesi olmaması için çok kararlı. Geçen gün söyledikleri, yalnız Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkmasını değil, Fransa'nın gerici yüzünün nasıl bir AB istediğini de anlatıyor. Üstelik bu sefer Almanya'nın desteği daha güçlü. Fransa ve Almanya'nın, hem bundan sonraki G-20 hem de AB sürecinde, Türkiye ile uğraşacakları belli oldu. Geçmişte birbirleriyle savaşarak kurdukları ulus-devleti şimdi sonuna kadar korumak ve Avrupa'nın ortasında yeni bir ırkçı rejim kurmak için Fransa ve Almanya el ele veriyor. Aslında, bir noktada, yapmak istedikleri Türkiye üzerinden, yeni bir diplomatik paylaşım savaşını yürütmek. Fransa ve Almanya'da ırkçılığın ve gericiliğin hortlaması, bugün insanlık için en büyük tehlikelerden birisidir.

Tabii ki Sarkozy gibi beyin damarlarında kan yerine alkol gezinen ya da Merkel gibi ırkçılığını mide bulandıran dekolterle gizlemeye çalışan Nazi dönemi hortlakları tek başına Avrupa'yı anlatmaz. Ama bu hikâye, yani ırkçı Almanya ve saldırgan ve devletçi Fransa, insanlığın dikkat etmesi gereken sabıkalı iki ülkedir. Şüphesiz ki bu iki Nazi karikatürü politikacının çapları AB genişlemesinin önünde durmaya yetmez.

Ama buradaki sorun bu politik duruşun hâlâ Avrupa'nın ortasında var olmasıdır. Almanya biliniyor: Nasıl bir sürecin sonunda Alman birliğinin-ulus devletinin kurulduğu ve Alman sanayiinin çarklarına sıkışan insanların sessiz çılgınlıkları insanlık durdukça bilinecek, hatırlanacak. Ama Fransa daha az biliniyor. Bu anlamda Sarkozy ırkçılığı daha önemli ve üzerinde durulması gereken bir olgu. Fransa'nın kapitalizmin bütün krizlerinden çıkış hikâyesi çok öğreticidir. Fransa tarihinde ufak bir gezinti bize bugün Sarkozy gibilerin ne istediğini anlatır.

Örneğin 1855 Fransa'sında III. Napolyon zamanı çok öğreticidir.

Acaba o tarihlerde çok yaman bir krizle karşı karşıya kalan Fransa için zamanın iktisatçıları ne demişler? Alfred Darimon adlı "ciddi" bir iktisatçı var.

Darimon'a göre krizin nedeni metal rezervlere bağlı olan para ve kredi sistemi. 1855'te düşen tarımsal üretim ve bunun sonucunda artan ithalat, III. Napolyon'un emperyalist yatırım açlığıyla birleşince Merkez Bankası'nın altın rezervleri düşmüş, banka bu düşüşü durdurmak için kredileri kısıncı ülke, büyük bir daralma ve krizle karşı karşıya kalmış. Ülke içi üretim düşünce Merkez Bankası kredileri arttırıp üretimi destekleyeceğine, tam tersine davranıp parayı kısmış, kriz derinleşmiş.

Darimon, bu durumda, 1971'de Nikson'ın yaptığını önermiş. Yani ulusal parayı altın standardından ayırmak. Aslında Darimon'un önerdiğini Nikson'dan önce 1931'de İngiltere yapmıştı. Yani Fransa'nın baskısıyla parasının altına olan karşılığını kaldırmıştı. Demek ki bugünkü krizin kökleri çok eski. Buradan o zaman 1929 krizi hiç bitmemiş sonucu çıkabilir. Eh, bir bakıma o da doğru; çünkü 1929'da Amerika çökmesiydi İngiltere dolayısıyla altın para sistemi çökmezdi.

Polanyi, liberalizmin son kalesinin altın standardı olduğunu söylerken, aynı anda, yeni bir paylaşımın eşiğine

gelindiğine de söylüyordu.

Yeniden 1855 Fransası'na ve Darimon'un önerisine dönecek olursak; bugün korumacılık diye ayağa kalkanları bu öneride bulabiliriz.

Merkez Bankalarının kredi olarak piyasaya sürdüğü para, altına bağlı olmasaydı Merkez Bankaları piyasaya sınırsız para sürebilecek böylece, kriz büyümeden önlenecekti. Darimon'un bu kriz çözümü aynı anda, korumacı bir iktisat politikasını öne çıkarıyordu. Çünkü içerdeki parasal genişleme tamamen iç talebi artırmaya dönüktü.

Aynı günlerde Marx, *Ekonomi Politiğin Eleştirisi* üzerine çalışıyordu. Darimon'un şansı işte. Marx, Darimon tarafından geliştirilen öneriyi, basit maliye mantığı içerisinde bile, baştan aşağı şarlatanlık olarak değerlendirir.

Marx'a göre: Bir yanda iç üretimdeki düşüşü, öbür yanda dış sınai-mali girişimlerdeki artışı ithalatla dengelemek için gereken içte para basmak değildir. Sorun sistemin özündedir. Devlet müdahalesi, korumacılık krizi önlemez.

Marx, hem o gün hem bugün haklı çıktı. 1855'ten sonra Napolyon iktidarı baş aşağı gitti. Darimon dahil hiçbir iktisatçının tavsiyesi işe yaramadı. Fransa, emperyalist yayılcılık, iç çekişme ve yoksulluk dolu bir on beş yıl geçirdi. Prusya savaşı sonrası yenilen Fransa'da imparatorluk 1870'te bitti. Üçüncü Cumhuriyet ilan edildi. Ancak Fransa, bu tarihten sonra korumacı, devlete dayanan bir kapitalizmi öne çıkardı. Üçüncü Cumhuriyet'in devletçiliğini De Gaulle devralmıştır. De Gaulle ve Sarkozy bu anlamda aynı adamlardır. Şimdi hem Sarkozy hem de Merkel bu krizi fırsat bilip zayıflayan Anglosakson egemenliğine Türkiye üzerinden savaş açıyorlar. Amaçları demokratik ve barışçı bir Avrupa genişlemesinin önüne geçmektir. Bu anlamda Sarkozy ve Merkel iktidarları bugün insanlığın bağına konmuş iki saatli bombadır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Orta sınıfın diktatörlük talebi

Cemil Ertem 15.05.2009

Bu hafta sonu yeni bir "cumhuriyet" mitingi var. Sanıyorum şu son günlerde birtakım çevrelerde sıkça dillendirilmeye başlanan "cahil halkın" söz ve oy hakkının olmadığı bir cumhuriyet talebi, yine bu toplantının örtülü teması olacak. Yani "seçkin-orta sınıfın cumhuriyeti" talebi bu sefer TV'lerde değil de Tandoğan meydanında dillendirilecek.

Çok açık olarak bu talep, orta sınıfın elinin altından kayan gücünü koruma içgüdüdür. Sanıyorum dünyada küreselleşme karşısında, en çok korku duyan kesim Türkiye'dedir ve bu sınıftır. Çünkü Türkiye'de seçkin, okumuş ve bir meslek sahibi orta sınıfın konumu, iki temel gelişme çerçevesinde şimdi bulunduğu yerden çok daha aşağıya inecektir. Birincisi, Türkiye'de bu kesimi temsil eden asker-sivil bürokratik yapı geleneksel iktidar ağlarını yitiriyor ve iktidar bloğundan tasfiye oluyor. İkincisi ise bu kesimlerin küreselleşen bir dünyada şimdiye kadar elde ettikleri mesleki becerileri kullanıp, bırakın şöhret olmayı, karınlarını doyurma şansı bile yok.

Bu yapının çok geniş ve örgütlü bir açılımı var.

Türkiye sınırları içinde şöhret olmuş aydın ve sanatçılardan meslek odalarına, sendikalara, "sol" siyasi partilere kadar uzanan bir açılım bu.

Türkiye'de bu kesim, burjuvazinin yerine Türkiye'ye özgü sahte bir Rönesans üstlendi ve yürüttü. İşte cumhuriyetçi hatta "solcu" Türk aydınları için sorun tam da budur. Örneğin bu kesimin içinden bir Picasso'nun çıkması imkânsızdır. Çünkü işlevleri ve misyonları, Batı aydınlanmasını, kendi iktidarlarını ve konumlarını daha da pekiştirerek, gerçekleştirmektedir.

Einstein'ın gözle görünmeyen atomları, Freud'un, yine elle dokunulmayan bilinçaltı serüveni, görelilik kuramı ve psikanaliz yeni bir düşünsel ve bilimsel devrimin kapılarını açtı.

Bu devrim, Rönesans düşüncesi ve perspektifinin bir aldatmaca olduğunu, gerçek olanı göstermediğini de anlatıyordu. Bunu, resimde de Picasso gibi sanatçılar ortaya çıkaracaktı. Rönesans bize gerçeği gösteriyordu ama yalnızca bir açıdan.

Örneğin Kübizm'in en önemli Picasso yapıtlarından sayılan *Avignonlu Kızlar*'ı ele alalım. Rönesans için Avignon kızları yalnızca fahişedir, o kadar. Ancak Picasso düşünsel devrimin, Rönesansı da aşan, görsel dilini geliştirdi. O, resmin gerçeğe ne kadar yakın olursa o kadar gerçekten uzaklaşacağını düşünüyordu. Böylece "anlaşılabilenin" ötesine geçti. Picasso devrimi, karmaşık ve zorlu bir sürecin sonucuydu. Türk aydınları bir Picasso devrimi yapamadılar, yapamazlardı. Çünkü başından beri düşsel güçleri ideolojik olarak burjuva aydınlanmasıyla sınırlanmıştı. Burjuvazinin yokluğunda onun ideolojik ve kültürel örgüsünü tamamlamak, yani gerçek anlamda sınıf olmadan kendini sınıf yerine koymak oldukça güç bir iştir ve mutlaka devlete dayanmayı, muhalefet etseniz bile, örtülü bir iktidar ortaklığını gerektirir.

Bundan dolayı, onlar için cumhuriyet demokrasiden çok daha önemlidir. Hatta demokrasinin "fazlası" onları halka rağmen yürüdükleri "aydınlanma" yolunda zorlayacak bir engeldir.

Sanıyorum 1978 yılı idi. Sovyetler'deki rejimin niteliği Türkiye solunda en çok tartışılan konuların başında geliyordu. Hatta soldaki temel bölünme ve ayrışma noktası Sovyet rejiminin niteliği etrafındaydı. Bilinir; Sovyetler'de tam anlamıyla bir geriye dönüşün gerçekleştiğini söyleyen ÇKP yanlısı sol ve onun karşısında SBKP kaynaklı teorileri savunanlar dışında, Sovyetler'deki rejimin ÇKP'den daha farklı bir temelde eleştirisini yapan, farklı ve yeni bir sol yaklaşımı gündeme getiren çok geniş bir örgütlenme ağına ulaşmış bir sol da vardı.

Fatsa ve Fikri Sönmez bu anlayışın en önemli örneği olarak ortaya çıktı. O yıllarda "reel" sosyalizmin sahici ve erken bir eleştirisi, yalnız teorik bir yaklaşım olarak değil, yaşanan ve "yapılan" bir gerçeklik olarak var olmuştu. Burjuva demokrasisini uzaktan bile görememiş bir toplumda sahici bir demokrasi deneyimi Karadeniz'in küçük bir kasabasında bir anda oluvermişti.

Türkiye'de sol, aslında Fatsa deneyimiyle cumhuriyetin, halkın doğrudan iradesinin bir sonucu olması gerektiğini anlatmış oluyordu. Bu Picasso'nun kübizmi gibi bir devrimdi ama boşuldu.

Artık içinde demokrasiyi barındırmayan bir cumhuriyet talebinin diktatörlük olduğunu tekrar etmeye gerek yok; ama burada daha da ötesini söylemeliyiz. Mesele, bundan böyle, cumhuriyet falan değildir; zaten doğrudan demokrasiyi dillendirdiğiniz zaman cumhurun gerçek iradesini, doğrudan yönetimini de dillendirmiş olursunuz.

Ergenekon'un yaygın politik söylemi, çok açık olarak orta sınıfın diktatörlük talebidir.

Şimdi orta sınıfın diktatörlüğü olur mu demeyin. Her şeyin diktatörlüğü olur.

Sovyetler'de bürokratik diktatörlük vardı. İran'da da mollaların diktatörlüğü var.

Ama her ikisinin de illa sınıf açısından nereye tekabül ettiğini sorarsanız; ikisi de küçük burjuva diktatörlüğüdür. Yani temel bir sınıfa dayanmaz ve geçicidir. Ama her ikisi de pekâlâ cumhuriyettir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF anlaşmasının olmama olasılığı

Cemil Ertem 19.05.2009

Şimdi herkesin aklına gelen ama bir türlü söylemeye dilinin varmadığı bir olasılığa gelelim. 20. stand-by, yani IMF anlaşmasının hiç olmaması olasılığına.

Hükümetin –Maliye Bakanı'nın da içinde olduğu- önemli bir kesiminin, Merkez Bankası'nın ve TÜSİAD gibi iş çevrelerinin 20. stand-by'ın bir an önce olması konusundaki güçlü iradelerine rağmen anlaşma bir türlü olmuyor. Neden? Bu tek kelimelik ama çok önemli sorunun yanıtı bizce çok kapsamlı. Yani, basitçe Başbakan'ın krizi hafife almasına, IMF'nin hükümetten, kısa sürede, altından kalmayacağı reformlar istemesine bağlanacak düzeyde bir mesele değil bu "anlaşamama" meselesi. Aslında bu "anlaşamama" hali bize bu dönemi anlattığı gibi bundan sonrasını da anlatıyor. Öncelikle herkesin merak ettiği soruya kestirmeden yanıt verelim: *Bize göre şu an Türkiye'nin, IMF ile anlaşma yapmasının koşulları ortadan kalkmıştır.*

Bir anlaşma olursa, bu anlaşma, yaptırım gücü olan güçlü bir program olmaktan ziyade, tarafların, "anlaşma, anlaşma dediniz yaptık işte e, n'oldu?" diyeceği esnek, kervan yolda düzülür mantığıyla kotardığı bir çerçeve olacak. Ama zaten böyle bir şey Başbakan'ın önüne gittiğinde, "zaten orta vadeli program var; IMF'den alınacak borç paraya da ihtiyaç yok, o zaman ben kendimi niye IMF'nin eline düştü dedirteyim" diyeceğini başta Mehmet Şimşek olmak üzere herkes biliyor.

IMF'nin hikâyesi artık biliniyor; burada tekrar etmeyeceğim. Ama şunu yinelemekte fayda var; IMF'nin başından beri tüm programları neoliberal denge anlayışı temel alınarak şekillendirilmiştir. Artık herkes kabul ediyor ki, kapitalizmin tarihsel dönüşümünü sağlayan bu krizin temellendiği yer neoliberal anlatıdır. O halde buradan şu sonuca varabiliriz: *IMF'nin elinde bugün krizi çözecek bir program yoktur. Hele Türkiye gibi kriz sonrası, "yenidünya düzeninin" yeniden yapılanmasının başlayacağı bir ülke için IMF hiçbir şey diyemez.*

70'li yıllarda, özellikle azgelişmiş ülkelerde, doruğa varan ödemeler dengesi ve dış borç sorunları, IMF reçetelerini, ülke farkı gözölmeksizin, aynılaştırmıştır.

Eğer borçlu bir ülkenin, altın ve döviz rezervleri borçlarını ödeyemeyecek düzeye inerse bunun çözümü IMF için bellidir.

Bu aynı zamanda iç fiyatlarla dış fiyatlar arasındaki dengesizlik halini de anlatır. Çözüm basit: Yerel paranın denge sağlanana kadar devalüasyonu. Ama genellikle IMF, anlaşma yaptığı ülkelere yalnız devalüasyondan ibaret bir program önermemiştir. Çünkü bütün bu süreçte, bu ülkelerin dengesizlikleri yalnızca basit ödemeler bilançosu sorunu kaynaklı olmamıştır.

Ana sektörlerde verimlilik sorunu, yağmacı bürokratik iktidarlar, bir gelir aktarım mekanizması olarak kronik yüksek enflasyon ve giderek bozulan gelir dağılımı sonucu sosyal patlamalar.

İşte bu kısır döngüyle karşı karşıya olan bu ülkeler, dış borçlarını her ödeyememe durumunda IMF'ye başvurmuşlardır. Yüksek enflasyon bir gelir aktarım mekanizması olarak, iktidardaki sınıfın gücüne güç katarken, IMF devalüasyonlarına giden yolu da açmıştır. Böylece bürokratik yağmacı iktidarlar, aynı zamanda, soygun yaparak ülkeyi IMF'ye hazırlamıştır.

“Türkiye 70 cente muhtaç” diyen dönemin başbakanının aynı zamanda, yağmacı bürokratik bir yapının da “başkanı” olduğunu ve bu ülkenin bu muhtaçlık sonucunda hem IMF'nin kapısını çalmasını hem de 12 Eylül faşizmine sürüklenmesini tam şimdi hatırlayalım. Şimdi bu soygun çetesinin başı yeni tezgâhlar peşinde. Ergenekon meselesi işte böyle bir meseledir.

IMF patentli programlar, iç fiyatlarla dış fiyatlar arasındaki dengesizlikleri gidermek için yüksek oranlı devalüasyonlarla işe başlarlar. Bunu hemen ücretlerin dondurulması takip eder. Sonra sıra kamu maliyesine gelir. *(Yani ülkeyi soyanların çöpünü IMF ülkenin halkına toplatır.)*

Bu programlar bu krizle çöken, neoliberal paradigma ile tarihe karıştı.

Türkiye dünya ile bütünleştikçe cari açık, dış borç, yüksek oranlı enflasyon gibi sorunları olmayacak zaten. Kriz öncesi en çok cari açık sorununu konuşuyorduk; n'oldu? Dünya ekonomisinin bir parçası olursanız bu problem olmaz. Genişleme dönemlerinde finanse edersiniz; bu dönemlerde, nasıl finanse ettiğiniz önemlidir yalnızca. Daralma-kriz döneminde de zaten –şimdi olduğu gibi- ithalatınız ihracatınızdan az artar. Enflasyon meselesi de artık böyle bir mesele. Eğer içte Demireller zamanında olduğu gibi bir soygun düzeni kurmamışsanız; dünya enflasyonu ne olursa sizin enflasyonuz da o olur.

Esas sorun, Türkiye ekonomisindeki tüm birimlerin yeniden yapılanması, nitelikli emeğin yetiştirilmesi ve öne çıkması bu bağlamda işsizliğin azaltılmasıdır. Bunun içinde zaten çürümüş IMF programlarına ihtiyaç yoktur. Çok abartılan reel sektör borçları da, reel sektörün kriz sonrası yeniden yapılanması sorunundan ayrı değildir. 25-30 milyar dolarlık kaynaklar zaten IMF olsa da olmasa da, Türkiye'ye gelecektir.

Sonuç: IMF anlaşması olmayabilir; IMF'nin elinde Türkiye için program yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kalimera Ilie - Günaydın Güneş

NATO ne yapmaya çalışıyor sizce? Şu sıralar Yunan basını bu soruyu soruyor. NATO'nun Larisa'daki stratejik önemdeki üsse Türk komutan atamaya kalkması başta PASOK olmak üzere Pan-Helenizmin temsilcilerinin tüylerini diken diken etti. PASOK, CHP gibi "sol" parti sayılıyor. Ama Pan-Helenizm bu "sosyalist" partinin çıkış noktası. Yunan medyasının ideolojik ağırlığı, bizdeki gibi, abartılı bir milliyetçilik üzerine oturuyor. Bu yüzden NATO'nun yeniden yapılanma çerçevesinde, Avrupa'daki ana karargâhlarını düzenlemesi böyle bir telaşa yol açtı. NATO'nun yaptığı beklenen bir düzenleme aslında.

NATO, Avrupa'daki güçlü karargâh sayısını (CAOC) 10'dan 4'e indirmeyi kararlaştırdı. Bu nedenle, Eskişehir'deki karargâh kapatılacaklar arasında yer alırken Larisa'daki hava kontrol merkezi karargâhı "terfi" ediyor.

Larisa karargâhının sorumluluk bölgesi Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk ve Makedonya'nın hava sahalarını kapsayacak. Karargâhın komutanı iki yılda bir dönüşümlü olarak Yunan ve Türk olacak. Ege'de hava sahası sınırları ve FIR hattı anlaşmazlıklarının çözülmediği bir sırada Larisa üssüne Türk komutan atanacağı Atina'da duyulunca muhalefet ve medya Yunan hükümetini bu önemli gelişmeyi gizlemekle suçladı.

Ana muhalefetteki PASOK partisi, Yunan hükümetinin NATO'nun bu kararlarına onay vermesinin şaşırtıcı olduğunu belirtti. Böyle bir şeyin Türkiye'de olması halinde de Meclis'te yapılan grup toplantılarında Baykal ve Bahçeli'nin PASOK benzeri çıkışlar yapacağını, basının tıpkı Yunan medyası gibi "Ey, Yunanlı orada ne işin var" türünden manşetler atacağını tahmin edersiniz. PASOK gibi partilerin artık bundan sonra işleri çok zor. Bu tür gelişmeler karşısında ellerindeki ulusal-sol ideolojinin bir işe yaramayacağı çok açık. Ama bu tür soğuk savaştan kalma milliyetçi örgütlerin önümüzdeki günlerde ırkçılığa varan ideolojik savrulmaları söz konusu olacak. Bu çok önemli bir sorun ve çıkmaz aslında. PASOK -CHP gibi yapılar, hatta "sosyalist" olduğunu iddia eden "sol" bu milliyetçiliği, solun bütün kültürel birikimini kullanarak yapıyor. Örneğin PASOK seçim marşı olarak Manos Loizos'un "Kalimera Ilie"sini kullanıyor.

Loizos, Kalimera Ilie albümünü (Günaydın Güneş) 1974'te yayınlar. Ama albümü 1967'de başlayan Albaylar Cuntası süreci yaratmıştır. 1967-1974 arasında Loizos'un şarkıları sansüre uğramış, kendisi de cuntanın baskısıyla yaşamıştır. Şimdi Loizos gibi bir bestecinin şarkısı PASOK gibi milliyetçi partinin seçim şarkısı olabiliyor. Benzer durum bizde de var.

Bizde milliyetçiliğin kör kuyusunda debelenen "solcular" "ama şeriat mı gelsin" diye bir bahane uyduruyor. Ancak görüyoruz ki aynı şey Yunanistan'da da var. Demek ki bu durum Türkiye'ye özgü bir durum değil. Yani, "Türkiye'nin tarihsel ve coğrafi konumu onu şeriat gibi dine dayalı totaliter bir rejime sürükleyebilir, bundan dolayı ulusal-modernleşmeci dinamik gereklidir" savunusu pek geçerli değil. O halde solun kültürel birikimine sarılarak çıkış arayan ve politika yapan sözde sol ama özde milliyetçi faşist bir iklim giderek yayılıyor.

Buradan çıkış var mı? Tabii ki var; solun, yeniden "Kalimera Ilie" – "Günaydın Güneş" demesi lazım. Çünkü Türkiye'de olduğu gibi Avrupa'da da politik ortam gerçek anlamda bir sol olmadığı için zehirleniyor. Artık şunu kabul etmek gerekir: Bu kriz sonrası küreselleşme kurumsallaşarak derinleşecek. Yani küresel kurumlar "yeni döneme" uygun olarak yeniden yapılanacaklar ve bu kurumların ulusal alanlara/kurumlara müdahalesi daha fazla olacak. NATO örneğinde görüldüğü gibi. Tabii NATO'nun bu operasyonları yalnız başlangıç, PASOK-CHP ve diğer "gemi aslanı" "solcular" bundan sonrasını tahmin bile edemezler. NATO'nun ulusal orduların yerine geçeceği, ulusal ordu diye bir kavramın yakın gelecekte kalmayacağı gerçeğine de kendilerini alıştırırsınlar.

Şimdi burada çok önemli bir nokta var. Küreselleşmenin kurumsallaşması ve sınırları eriterek ilerlemesi solda,

tıpkı birinci savaş öncesinde olduğu gibi, “ulusal sınırları savunma” ve kapitalizme oradan muhalefet etme gibi geri bir reflekse yol açıyor. Bu politik duruşun yalnızca “sol” tarafta karşılığı yok. Çok doğal olarak, demir-çelik, silah, petrol, yağmacı finans gibi bir önceki sermaye birikim rejiminin ve ulusal ekonomilerin dinamiklerini yöneten kesimler kapitalizmin bu “yeni düzenine” karşı. Bir de tam burada görüyoruz ki, bu yapılar bütün bu süreçte kendi sağ ve sollarını yaratmışlar. Bundan sonra bu gerici yapılar, hem kapitalizmin yeni düzenlemesine hem de gerçek anlamda gelişecek bir sola direnecekler; ezmeye, onu ele geçirmeye çalışacaklar. PASOK gibi bir partinin Loizos’u kullanması ya da bizde ulusalcıların Nâzım’ı dillerine dolamaları böyle bir şeydir.

Bu paradigmanın sağ ve solu aynı aslında. Buradaki birleştirici dinamik ise ulus-devlet.

Halkların Kalimera Ilie ya da Günaydın Güneş demesinin anlamı dünyanın her yerinde aynı olmalıdır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Molozluk halleri üzerine

Cemil Ertem 26.05.2009

Artık bütün bu yaşadıklarımızı yalnızca kriz olarak niteleyemeyiz. Bu büyük bir dönüşüm.

20. yüzyıl uygarlığı bütün kurum ve yapılarıyla geride kalıyor. Ama 21. yüzyıl, 20. yüzyıl modernleşmesinin artığı olan kurumları ve onların ürettiği düşünceleri daha bir süre misafir edecek. Yaşadıklarımız bize bunu gösteriyor. Mesela, şu mayınlı arazi tartışmaları akla zarar! Bu da oldu; sınır bekçisi “sol” mayınlı arazilerin iktidar tarafından uluslararası şirketlere ya da İsrail’e peşkeş çekilmek istendiğini iddia etti. Bu peşkeş işleri olduğu zaman İsrail’in de mutlaka olması gerekir zaten. Mayınlı arazilerin peşkeş çekilmemesi gerekir; bence mayınlardan temizledikten sonra peşkeş çekelim. Ama işin güzel tarafı zaten Suriyeli köylüler Türk sınırındaki mayınlı arazileri temizlemiş ve çoktan beri tarım yapıyorlar. Yaklaşık 250 bin dönümlük Türk tarafında, Suriyeli köylüler, pamuk, zeytin, domates, salatalık, organik sebze yetiştiriciliği yapıyorlar. Sınır taşlarının zeytinlikler ve bağlar arasında kaybolduğu söyleniyor. Türkiye’nin atıl bıraktığı arazilerde, Suriyeliler 40 yıldır ekim yapıyor.

Ama daha da ötesi var. Bırakın mayınlı arazileri, verimli arazileri çölleştirme molozluğu da bize ait. Mezopotamya’da binlerce yıl önce Hammurabi, ünlü kanunlarında, bu toprakların nasıl sulanacağını, nasıl sulama kanalları açılacağını anlatmış ve binlerce yıl önce insanlık, Mezopotamya’da bu toprakları çöl yapmadan tarım yapmayı becermiş.

Ama 21. yüzyılda, Türkiye Cumhuriyeti’nde milyarlarca dolarlık yatırım yapılıyor; devasa barajlar silsilesi inşa ediliyor, sonuç: Atıl topraklar, boşu boşuna su altında kalan tarihî, doğal çevre ve yanlış tarım yaparak toprağı çöl yapan molozluk durumu. Bölgede yılda 1,8 milyon hektarın sulamaya açılması hedefleniyor.

Ancak önemli olan sulanan alanların artması değil nasıl sulandığı. Atatürk Barajı’nın suyunun litresinde 355 miligram tuz olduğu belirlenmiş. Bölgede yanlış ekim sonucu pamuk mono kültürü yaratılmış durumda. Bilinçsiz sulama ve yoğun tuz bırakımı çölleşmeye yol açıyor. Bunun dışında drenaj kanallarıyla sulama toprak

erozyonu nedeni.

Oysa bölge tarımı için iki basit çözüm var: **Birincisi**; ürün çeşitliliğine geçmek; **ikincisi** de drenaj sistemi yerine damla sulama yapmak. Bu iki önemli adımın gerçekleşmesi ise yalnızca GAP sulama sisteminin tamamlanmasıyla olacak bir şey değil. Bölgedeki sosyo-ekonomik yapının ve toprak dağılımının değişmesi, bilinçli tarım yapma kültürünün yerleşmesi gerekiyor.

Bunların olması için de barışın olması gerekir. Ulusal sınır bekçisi militarist kafa bu işleri yapamaz. Birde şu söyleme bayılıyorrum: "O topraklar bölge halkına açılmalıdır." Peki, nasıl?

Mesela hadi NATO'yu çağırdık o toprakları mayınlardan temizlettik; Suriyeli köylüleri de kovduk –toprak işleyenin değil, el koyanındır "sol" ilkesi(!) gereği- sonra, "ey bölge halkı, alın bu topraklar sizin, organik tarım yapın" dedik. Olur mu acaba; o bölge halkı, mayınları temizleme becerisi gösteren Suriyeli köylüler gibi, o topraklarda organik tarım mı yapar, yoksa "kadastro yapılmadan, bu toprağı benimle paylaşması ihtimali olanları biraz temizleyelim" deyip, devletten aldığı silahlarla şöyle bir temizliğe mi girişir? Yani bölgedeki çürümüş ağılık-koruculuk sistemi ortadan kaldırılmadan o bölge halkı o toprakları kullanamaz.

Sulama sistemleri oluşturmak, tarım yapmak için mayın temizlemeyi bile göze almak barış içinde yaşayan insanların akli ve işi olabilir ancak. Şimdi bütün bunlar ortadayken; "mayınlı araziler, sınırlarımız peşkeş çekiliyor; oralar bölge halkının kullanımına açılsın" gibi hamaset söylemleri, bu aşağılık militarist yapıya ortak olmak değilse bile en azından oldukça ağır bir molozluk halini ifade eder. Zaten bilinir; bu moloz "sosyalizmi" literatüre girmiştir. Moloz sosyalizmi terimi şimdiye kadar, bizimkiler pek bilinmediği için, Peru sosyal demokrat partisi ve François Mitterrand üzerinden anlatılır. Peru ordusu, yıllarca Peru sosyal demokrat partisi APRA'nın liderlerini katletmiş, işkencelerden geçirmiş, APRA'nın kazandığı seçimler, kılıfına uydurulup, iptal edilmiştir. Kısaca, ordu Peru'da olası bir sol iktidarı önlemek için her türlü yola başvurmuştur. Ama sonra bir gün Peru ordusunda –nasılsa- akıllı bir komutan APRA'ya verilecek en büyük cezanın onun iktidarına izin vermek olduğunu keşfetmiş. 1985'te ordu, APRA'nın kazandığı seçimlerden sonra iktidar olmasına göz yummuş. Sonuç ortada; bir yıl dolmadan halkın APRA'ya verdiği destek yüzde 60'lardan 15'lere düşmüş. APRA'nın muhalefetteyken hamaset nutuklarıyla idare ettiği, iktidarda ortaya çıkmış. Tabii Mitterrand felaketi de var. Mitterrand'ın sosyalist partisi, çok kısa sürede, Fransa sanayisini yıkıntı haline getirdi. Çünkü Mitterrand, ulusalcılığı sosyalizmle karıştırıyordu. İşte bu durum ve örnekler literatürde "Moloz Sosyalizmi" diye anılır.

Ama Türkiye'deki molozlar hepsinin ötesinde.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gül'ün "tarihî fırsat" çıkışının anlattıkları

Cemil Ertem 29.05.2009

Beklenenler olmaya başladı. Cumhurbaşkanı Gül'ün "tarihsel fırsat" çıkışı ilk önce "yargı" tehdidiyle örtülmeye çalışıldı; ama Gül geri adım atmadı, Kırgızistan'da Kürt sorununun ancak demokratikleşme ile çözüleceğini

söyledi. Bütün bu çıkışların Gül'ün vurguladığı gibi tarihsel önemi var. Gül'ün çıkışlarına, mayın tartışmalarını ve dün mayın patlaması sonucu kaybedilen altı askeri ekleyin. Cumhurbaşkanı Gül'ün hemen hemen her çıkışı, savaş yanlısı güçlerce, anında yanıtlanıyor. Yani sorunu daha fazla düğüm yapıp çözümsüzlüğe sürüklemek isteyen güçler kontra adımları atıyorlar. Aslında İskoç modeli tartışmaları da böyle bir şey. Çünkü bu tür ipe sapa gelmez çıkışlar suyu bulandırıp, sorunu özünden uzaklaştırmayı amaçlıyor.

Yani Gül'ün söylediğine geliyoruz: "Acele etmezsek fırsatı kaçıırız." Sorunun çözümü için somut adımlar bir an önce atılmazsa, bölgede savaşın sürmesini isteyen güçler provokasyona dönük çabalarını yoğunlaştıracaklar.

Kürt sorunu uluslararası bir sorun. CHP'nin, özellikle anlamak istemediği, "tarihsel fırsat" tam da buradan okunmalıdır. Çünkü küresel kriz, güçlerin, hegemonyanın yeniden belirlendiği bir ara dönemi karşımıza çıkarıyor. İşte bu dönem Türkiye için bu sorunu, demokratik yoldan çözmek için "tarihî bir fırsat"tır.

Şu anki "pat" durumunda Türkiye, bu kriz sonrası hegemonya biçimini değiştirecek Amerikan-İngiliz egemenliği için, çok önemli bir pozisyonda.

İngiliz Dışişleri Bakanı Miliband'ın söyledikleri, İngiltere'nin ABD ile birlikte, Ortadoğu'nun yeniden yapılanmasında hatta Avrupa'nın yeni biçimlenmesinde Türkiye'ye verdiği önemi gösteriyor. AB'nin doğusuna genişlemesi ve Lizbon hedeflerini gerçekleştirmesi bugün Anglosakson egemenliğinin ekonomik-siyasi tercihidir. Amerika ve İngiltere bir önceki döneme ait olan ve Amerikan ulus-devletinin hegemonyasına dayanan hegemonya biçimini terk ediyor; terk etmek zorunda ayrıca.

Amerika ve İngiltere, AB üyesi güçlü bir Türkiye yaratarak, kriz sonrası yeniden biçimlenmeye başlayacak "yenidünya" düzenine karşı çıkacak Almanya ve Fransa'yı bloke etmeyi amaçlıyor.

Çünkü krizin ekonomik ve siyasi çıkışı buradan başlayacak. Merkel ve Sarkozy'nin temsil ettiği yoğun devlet düzenlemesine dayanan tekelci devlet kapitalizmi modeli, aynı zamanda, çatışmacı, güçlü ulus-devlet modelini devam ettirmek isteyen, Avrupa'nın sömürgeci-ırkçı yanıdır. Bu Avrupa'nın atacağı adımları Obama ve Brown tahmin ediyor.

Avrupa Parlamentosu seçimlerine bir hafta kala, Avrupa'da aşırı sağın egemenliğine *The Guardian* dikkat çekti. Göçmen karşıtı-ırkçı bir Avrupa isteği özellikle kara Avrupa'sında korkutucu boyutta. Amerika ve İngiltere bu tehlikenin farkında.

Obama'nın işe Türkiye'den başlaması, İngiltere'nin her fırsatta, Sarkozy'yi yalanlarcasına Türkiye'nin mutlaka AB üyesi olacağını vurgulaması bu "bilme" halinin politik düzleme yansımasıdır. İşte Türkiye ve başta Kürt sorunu olmak üzere Türkiye'nin "sorunları" bu çok önemli küresel çatışmanın tam ortasındadır. Tabii ki bu çatışma, her iki tarafta da bu taraflardan bağımsız ya da onlarla birlikte kendi taraflarını oluşturuyor.

AB'ye enerji hatlarının Türkiye üzerinden bağlanmasını istemeyen Rus oligarşisi, silah tekelleri, silah ve petrol gücüne dayanan neoconlar Türkiye'nin, Kürt sorununu çözmesini istemeyen uluslararası cephenin en önemli unsurları. İçte de bu "dış" cephenin tezahürleri var. Ancak tabii ki Türkiye'deki savaş cephesinin kökleri çok daha derin ve Türkiye tarihinin karanlık dehlizlerinde gizli. Başbakan'ın "faşist baskı" itirafı tam da bu durumu anlatıyor.

Bu durum aynı zamanda "birarada yaşayamama" kültürü ve ideolojisidir.

Cumhuriyet kurulurken siyasi ve ekonomik olarak güçsüzdü. Bu güçsüzlük ötekileştirmeyi, tahammül edememeyi ve birarada yaşamayı ortadan kaldıran bir kültürü ve ideolojiyi hızla yaydı. Rejim, doğuda Sovyetleri, İran'ı, batıda Yunanistan'ı düşman ilan etti. İçerde ise azınlıklara giderek dozu artan bir baskı uygulanmaya başlandı. Kemalist rejimin ilk amacı ticareti Türkleştirmekti. Daha sonra doğuda feodal Kürt beylerle ittifak yapıp, hem ekonomik-sosyal statükoyu korumak hem de dışarıdan gelecek bir Kürt baskısına karşı tampon oluşturmak ilk adımlardan birisi oldu. Ticaret komprador burjuvazisi, asker-sivil elitler ve feodal yapılardan oluşan oligarşi, dünya 1929 bunalımıyla sarsılırken Türkiye'de artık işbaşındaydı. Bu yapı, dünya konjonktüründen de yararlanarak, yalnız iç pazara dayalı bir ekonomi ve ulus-devlet için yola koyuldu.

Azınlıklara yapılan baskılar ve yağmalar, Amerikan yeni-sömürgeciliği, darbeler ve şimdilerde de asker-sivil bürokrasisinin, iktidarını kaybetme ve tasfiyeye karşı direnişi bu yolun istasyonlarıdır.

Bu direnişin en önemli silahı, Kürt sorununu savaşa dönüştürmektir.

Bu kesim, tek bir ulusal pazara ve ırka dayalı baskıcı bir devlet iktidarı olarak devam etmek istiyor. (Kürt sorununun kökeni budur.)

Tıpkı Sarkozy ve Merkel'in ırkçı ulus-devletle devam etmek istemeleri gibi.

Evet, çözümün/çözumsuzluğun, barışın ya da savaşın eşiğindeyiz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizin ikinci aşaması ve yeni denklemler

Cemil Ertem 02.06.2009

Gündem çok yoğun; ama bu yoğun ekonomi ve siyaset trafiği öyle kavşaklarda kesişiyor ki olan bitenlerin, krize rağmen, şaşırtıcı bir rasyonalitesinin olduğunu anlıyorsunuz. Ekonomiden başlayarak siyasete doğru güncel bir yolculuk bize aynı zamanda geleceği de gösteriyor.

Şu sıralar emtia piyasaları oldukça canlı. Başta petrol olmak üzere bakırdan alüminyuma kadar ana sanayilerin girdisi olan emtia fiyatları hızla artmaya başladı. Bu durum için kriz bitti; çıkışa geçtik açıklaması yeterli değil. Goldman Sachs, hammadde talebi açısından kötü günler geride kaldı diyor ama bu küresel resesyonun sona erdiği ve çıkışın başladığı anlamına gelmiyor. Emtia fiyatlarında yılbaşına göre, yüzde 20'leri aşan yükselişler, başta Çin olmak üzere gelişmekte olan Asya'daki büyümenin 2010 başından itibaren yeniden sürekli yükseliş yönünde bir trende oturacağını bize söylüyor. Ama burada çok önemli bir başka neden daha var. Bu da, Çin'den başlamak üzere fazla veren gelişmekte olan ülkelerin Amerikan hazine kâğıdı ve dolar rezervleri konusunda duydukları endişelerin güçlenmesi ve bu ülkelerin "arayış" dönemlerinin sonuna gelmiş olmaları. Çin, güçlü Amerikan kâğıdı ve dolar rezervlerini "makul" seviyeye getirirken iki şey yapmak zorunda. Birincisi parasını tam konvertibl yapacak; yani yeni dünya ticaretini bloke edecek şekilde devalüe etmeyecek ama

dalgalanmaya bırakarak ihracat dengesi ile büyüme potansiyeli arasında güçlü bir denge kuracak. İkinci ise elindeki fazlayla, gelecekteki ihracatını ve bu ihracattaki rekabetini düşünerek, çok yoğun ve ucuz emtia alımına geçecek. Çin özellikle ihracatına girdi olacak ana kontrol sanayii emtialarını almaya başladı. Zaten fiyatları yükselenler de bunlar. Çin, dolar rezervlerini azaltıp, dolar ve Amerikan kâğıdı talebini aşağıya çekerken, mallarına olan Amerikan talebinin düşeceğini kesinlikle hesap etmek zorunda. İşte, gelecekte düşecek olan bu Amerikan talebini telefi etmek için dünya piyasalarına şimdikinden çok daha ucuz ve kaliteli malla girmek isteyecek. Bunun da kısa vadede iki yolu var; birincisi parasını değerli tutmayacak. Yuanın tam konvertibl olması bunun için iyi bir seçenek.

İkinci seçeneği ise, ihracat maliyetlerini, sanayiini yeniden yapılandırarak düşürmek.

İşte bundan dolayı şimdi krizin gerçekten ikinci aşamasına geldik. Eğer Çin ve onu takip eden fazla veren Doğu, hammadde talebini şu andan itibaren sürekli tutarsa, krizin durgunluk yanı ağır basan yüzü çok hızlı olarak küresel enflasyon tehdidiyle ikame olur. Burada Amerika orta vadeli stratejisi çerçevesinde davranacak. Çok düşük büyüme temposuna bir müddet razı olmak zorunda. Bu hem Amerika'nın "yenidünya düzenine" uygun dönüşümü hem de kapitalizmin yeni dönemi ve sermaye birikim rejimi için gerekli şart.

Bundan dolayı Amerika, geleneksel sanayiler için Çin'in önünü açabilir. ABD, orta vadede üçüz açığını aşağıya çekmek için zaten bunu yapmak zorunda.

Sonuçta ABD, elinde hazır olan ileri teknoloji katma değer ihracatını öne çıkartacak, güçlü dolar ve yüksek faize dayalı yağmacı finans anlayışını terk edecek. Dünya ekonomisi geleneksel sanayilerde Çin'in öncülüğünde büyürken, ileri teknoloji, bilgi ekonomisi, bio-ekonomi, iletişim ve iletişim ağları Anglosakson hâkimiyeti ve Kara Avrupa'sı arasında paylaşılacak. Ancak bunun için Avrupa çok sorunlu. Avrupa Parlamentosu seçimleri öncesi ortaya çıkan tablo gerçekten iç karartıcı. Avrupa, Almanya ve Fransa hükümetlerinin bu krizi ve sonrasını okuyamaması yüzünden yeni bir gericilikle karşı karşıya. Avrupa'nın durması ve Amerika-İngiltere'nin yeni küresel düzenlemesine ayak uyduramaması çok güçlü bir ihtimal.

İşte tam burada Anglosakson yeniden yapılanması için Türkiye seçeneği devreye giriyor. ABD nasıl geleneksel sanayileri Çin ve gelişen Asya'ya bırakıyorsa enerji geçişini ve yönetimini de Türkiye'ye bırakıyor. Burada Rusya faktörü önemli ama belirleyici değil. Rus oligarşisi her yola gelir.

K. Irak ve Kafkasya enerji rezervleri artık Türkiye'ye bağlanıyor. Bu, ABD için zorunlu; çünkü AB genişlemesini kilitleyecek "Merkez Avrupa" gericiliği tek bir şeye boyun eğebilir o da enerji.

İşte Cumhurbaşkanı Gül'ün tarihsel fırsatının bir ayağı da budur. Yani artık Irak, Kürdistan ve Türkiye aynı çemberin içinde. Bu çemberin sınırları da Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan enerji hatlarıyla çiziliyor. Türkiye, bundan dolayı, önümüzdeki iki yıl içinde, hem Kürt hem de Kıbrıs sorunlarını çözmüş olacak.

İçine Kafkasya'yı, K. Irak'ı ve Türkiye'yi alan yeni bir enerji imparatorluğu kuruluyor. Anglosakson hâkimiyeti, yeni küreselleşme için, bu yapılanmayı merkez Avrupa'ya rağmen öne çıkartacak. Gerici ve ırkçı Avrupa'nın bir önceki tasfiyesi, ikinci paylaşım savaşıyla olmuştu. Şimdi Türkiye'yi öne çıkaran yeni Avrupa, Ortadoğu ve Asya yapılanmasıyla bu Avrupa gericiliği etkisizleştirilecek.

İşte Türkiye-IMF, Kürt petrollerinin Türkiye'den geçmesi, Avrupa Parlamentosu seçimleri ve krizin seyri bu denklemler ve dinamikler üzerinden okunmalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni teşvik sistemi ne kadar yeni?

Cemil Ertem 05.06.2009

Yeni sistemde iki temel değişiklik göze çarpıyor. Birincisi il bazında teşvik sisteminden bölge bazlı sisteme geçiliyor.

İkincisi ise teşvik sisteminin kümelenme ve esnek istihdam modellerini öne çıkartması ve öncü sektörler belirlemesi. İşte yeni olan budur; ama bu yeni olan hayata geçecek mi?

Yeni sistem, aslında kapitalizmin “yeni dönemdeki” sermaye birikim tarzına uygun bir adım gibi gözüküyor.

Bu birikim tarzı, büyük ve hantal üretim ölçeği yerine esnek, koşullara çok hızlı ayak uyduran, hızla değişen tüketici profili ve talep yapısına arz yönlü uyumu aynı hızla sağlayan ekonomik yapıları içerir.

Ayrıca bu üretim tarzı, ulusal ve bölgesel eşitsizlikleri en aza indirmeye de çalışır. Hükümetin dün açıklanan yeni teşvik sistemi bu üretim tarzına bir adım olarak anlaşılmalıdır. Ancak bu adımın, Türkiye’nin en büyük sorunu olan bölgesel eşitsizlik ve bu eşitsizliğe bağlı işsizlik sorununu, bütün bu süreçte, çözeceği çok şüphelidir.

Bölgesel eşitsizlikler, Türkiye için, yalnızca bu krizden kaynaklı sorun değildir. Dolayısıyla yeni teşvik sistemine yalnızca “krize yönelik” adım olarak bakılmamalıdır. Bu anlamda bu teşvik sistemi, daha çok, bölgesel eşitsizleri giderecek yönde eleştirilmeli ve geliştirilmelidir.

Yeni sistem, Türkiye için çok önemli bir eşiği anlatıyor. Türkiye Cumhuriyetinin 85 yıllık tarihinde başlıca üç üretim ve sanayileşme çizgisi belirgin olarak ortaya çıkmıştır.

Birincisi, 1929 büyük bunalımı çerçevesinde biçimlenen “devletçi” ekonomi, ikincisi 1947’den sonra biçimlenen Amerikan yeni sömürgeciliği temelli politikalar ki, bu politikalar “ithal ikameci” iktisat politikaları olarak formüle edilmiştir. Üçüncüsü ise, 1980 sonrası 24 Ocak kararları ile somutlanan ve 12 Eylül faşist darbesiyle uygulanan “ihracata dönük neoliberal” hat.

İhracata dönük politikalar düşük ücret, kısılan kamu harcamaları ve değersizleştirilmiş yerel parayla artacak ihracat üzerine inşa edilmiştir. Burada dünya ile bütünleşme, iç talebi düşürüp, emeği ve yerel parayı değersizleştirip ihracat yoluyla dışarıya kaynak aktarımı şeklindeydi. Bu modelde, eski üretim yapısı ve ölçeği aynen korunuyor; ülke, dünyanın geliştirdiği yeni teknolojileri uzaktan bile göremiyordu.

24 Ocak 1980 sonrası, bütün IMF programları Türkiye’ye bu çizgiyi önermiştir. Bu ekonomi politikası, hantal ve yağmacı bir üretim örgütlenmesinin yanı sıra, çarpık, denetimsiz bir finans ve banka sistemini öne çıkarmıştır.

Bu yapının finans ayağı 2001 kriziyle kırılmıştır.

Finans ve banka sistemi 2001 krizinden sonra AB finans sistemine hızla entegre olarak yeniden yapılandı.

İşte banka sisteminin bugünkü “sağlam” görünümü bu sürece bağlıdır. Ancak sanayinin, aynı hızla, yeniden yapılanması mümkün olmamıştır.

2008 krizi bu yeniden yapılanma için bir fırsattır. Ancak burada, bölgesel eşitsizlikleri giderecek, öncü sektörleri doğru saptayacak ve bu sektörlerle fon akışını geciktirmeden sağlayacak bir finans sistemine ihtiyaç vardır. Bu anlamda “yeni teşvik sisteminin” tamamlayıcısı kesinlikle buna uyum sağlayacak bir para politikası çerçevesi ve banka sistemi, anlayışıdır. Bundan dolayı dün başbakanın açıkladığı sistem, kısa vadede yeterli gözükebile, orta vadede eksiktir.

Ayrıca yeni teşvik sistemi, 12 öncü sektörü de bölgesel avantajları öne çıkararak belirliyor. Güneydoğuda tarıma yönelik sanayilerin desteklenmesi, batıda ise ileri teknoloji yatırımlarının desteklenmesi bölgesel eşitsizlikleri giderir mi? Bu soruyu sormak zorundayız.

Yeni sistemde kurumlar vergisi istisnası ya da prim indirimleri çok önemli değil. Bu uygulamalar yatırımları doğrudan “teşvik” etmez.

Teşvik sisteminin üzerinde durulması gereken en önemli yanı bölgesel gelişmişlik farklarını gözetmesi ve kümelenme modelini öne çıkarmasıdır.

Kümelenme bugün, aynı sektörde faaliyet gösteren, aralarında işbirliği ve aynı zamanda rekabet olan işletmelerin, onlara mal/hizmet sunan tedarikçilerin, ilgili kurumsal yapıların (üniversiteler, meslek kuruluşları, iş koluyla ilgili standartları belirleyen ve kontrol eden kurumlar, gibi) aynı coğrafi bölgede yoğunlaşmaları olarak tarif ediliyor. Bu anlamda kümelenme, fordizm gibi bir önceki üretim ve ölçek yapılanmalarının yerine geçecek üretim biçimini anlatıyor. Türkiye, yukarıda anlattığımız gibi, bu kriz sonrası kendisini yoksullaştıran ve daha önce “başarısızlıkla” uygulamaya çalıştığı ekonomi politikalarından kurtulup, dünya ile eşit koşullarda bütünleşecek, özgün ekonomi-politikaları geliştirmelidir.

Bu anlamda, yeni teşvik sisteminin “kümelenme modellemesini” amaçlaması önemlidir ama eksiktir.

Obama, Mısır’da “Hegemonyaya, zora dayalı düzen sona erdi önemli olan artık ortaklık” dedi. Bu söylem, bölgesel, ulusal eşitsizliklerin giderek törpüleneceği bir döneme adım attığımızı anlatıyor. Ama bunun gerçekten olabilmesi hükümetlerin tek yanlı iradeleriyle mümkün olmaz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avrupa’nın seçimi ya da demokrasinin krizi

Avrupa Parlamentosu seçim sonuçları sürpriz olmadı. Kriz, etkisini, katılım oranının düşüklüğü ve merkez sağın güçlenmesiyle gösterdi. Avrupa Parlamentosu seçimleri birçok açıdan görüldüğünden daha önemli. Birincisi; şimdiki Avrupa bize, yaşanmakta olan krizin yalnızca ekonomik kriz olmadığını gerçekte olanın demokrasinin krizi olduğunu anlatıyor. İkinci önemli nokta da, yeni bir demokrasi anlatısının ve deneyiminin şimdiki sınırları çizilmiş Avrupa dışında (da) aranması gerektiği.

Avrupa'nın giderek bürokratik, şekilsel bir "demokrasi" çerçevesinde merkez sağın kalıcı iktidarı ve ırkçı partilerin artan tehdidiyle kuşatılması hiç şüphesiz bir demokrasi krizidir. Ama bu kriz, aynı zamanda, içinde bulunduğumuz ekonomik krizi derinleştirecek en önemli gelişmedir. Çünkü küreselleşme "tehdidiyle" gericileşen ve içe kapanan Avrupa'nın genişlemeyi durdurması yalnızca krizin uzaması anlamına gelmez. Başta Türkiye olmak üzere, Ortadoğu, Kafkasya ve K. Afrika'da bitmek bilmeyen bölgesel savaşlar anlamına da gelir.

Bu bir anlamda, başka bir açıdan, "soğuk savaş demokrasisinin" geri gelmesidir. Soğuk savaş demokrasisi; Amerikan hegemonyasının biçimlendirdiği Batı bloğunda olan her ülkenin, otomatik olarak, "demokratik ülke" yani, "hür dünyanın" parçası sayıldığı dönemin ürettiği bir kavramdır. Baskıcı ve sömürgeci ulus-devletler ve onların çıkardığı iç savaşlar/savaşlar bu "demokrasinin" olağan durumlarıydı.

Aslında kriz ve savaş üreterek yönetme ve bunu "demokrasi" diye yutturma meselesi burjuva demokrasinin özünde vardır. Temsil kavramı tam da bu durumu ve demokrasi krizinin sürekliliğini ve özünü anlatır. Temsil, ulus-devletlerin, pazar sınırlarında, cumhuriyet yönetimini oluşturan en önemli araçtır. Hardt ve Negri temsilin ikili amacından bahsederler: *"Temsil, çelişkili bir işlev görür; halkı hem yönetime bağlar hem de yönetimden ayırır."* Rousseau, *"eğer tanrılardan oluşan bir ulus olsaydı demokrasiyle yönetilirdi,"* der. Tıpkı Roma İmparatorluğu'nun çoğunluğu, yani köleleri dışarıya atan, "doğrudan demokrasi" gibi Rousseau'nun "demokrasisi" de birleşik cumhuriyete dayanır. Rousseau'ya göre halk ancak "birleşik" olduğunda egemen olabilir. Bu çok açık olarak ulusal birliktir.

Farklılık "demokrasinin" ama esasında "birleşik cumhuriyetin" düşmanıdır.

"Aynı dil, aynı adet ve görenekler, ortak kültür ve "temsilde" ifade edilen tek irade."

Bu Rousseau'nun demokrasisi ve cumhuriyetidir. Bu cumhuriyetin sınırları aynı zamanda ulus-devletin sınırlarıdır. Bu anlamda ulus-devlet "demokrasisi," birlik için, ikili bir savaş durumuyla sürekli olarak karşı karşıyadır. Birincisi, ulusal pazarını geliştirmek için diğer devletlerle savaş durumu; ikincisi de ulusal birliği sağlama çabası. Böylece ulus-devlet demokrasisi hem kriz hem de savaş üretir.

Bugün Avrupa'nın ortasında savaş ve kriz çıkarmak için dolaşan Sarkozy ve Merkel'in durumu tam da budur.

Avrupa genişlemesini durdurarak, ekonomik krizle birlikte, Avrupa'da krizi derinleştirip, savaşa kapı açmak isteyenlerin politik akıllarının sınırları ulus-devletlerinin sınırları kadardır.

Tabii bu anlayışın tarihte karşılığı da vardır. Burjuva demokrasisi 18. yüzyılda ilerici bir kurum olarak ortaya çıkmaya başladığında o zamanın aristokrat gerici, demokrasi meselesinin ancak Atina şehir devletlerinde uygulanabileceğini, bunun ulus-devletlerin geniş pazarlarında mümkün olmadığını söylüyorlardı. Şimdi ise, gericileşmiş ve şekilsel cumhuriyete sarılmış burjuva mutantları küresel doğrudan bir "çokluk" demokrasisinin olamayacağını iddia ediyorlar. Ama yine yanılıyorlar.

Çok ilginç olarak, Türkiye'nin içe kapanarak faşist bir cumhuriyet olarak devam etmesini isteyenlerle, Avrupa'nın parçalanarak yeniden ulus-devlet gericiliğine, bitmek tükenmek bilmeyen bölgesel savaşlara dönmesini isteyenler aynı adam ve kadınlar.

Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasını "emperyalist" bir gücün "zavallı bir ülkeyi yutması olarak anlayan dışişleri bakanlığı yapmış adamlara rağmen buralara kadar geldik.

Sonuçta AB Parlamentosu seçimleri bize gösteriyor ki; hâlâ iki Avrupa var: Birincisi 1848 devriminin mezar kazıcısı ve Bismarckları, Hitlerleri onların ulus-devletlerini yaratan Avrupa, ikincisi ise 1871 Paris'ini, insanlığın o müthiş deneyimini yaratan Avrupa.

Aslında Avrupa gericiliğinin kaynağı ile Türkiye'deki otarşi çemberinin kaynağı aynı.

Bugün Bismarck ve Bonaparte'ın torunları, Avrupa'nın, içe kapalı sömürgeci gerici ulus-devletler olarak kalmasını istiyor. Türkiye Avrupalı olamaz hezeyanları, bu tarihsel korkak gericiliğin hortlamasıdır. Bu gericiliğin Türkiye'deki karşılıkları tabii ki Bismarck'ın ve Hitler'in karikatürleridir. Ama Avrupa'da 1851 gericiliğinin o zamanlar karşılığı vardı; o gericilik devrimden korkan ve geri çekilen burjuvaziye dayanarak faşizmlere kadar geldi.

Avrupa Parlamentosu seçimleri ve gelmekte olan yeni dünya düzeni bize gösteriyor ki; yeni bir Avrupa'ya ihtiyaç var. Bunun yolu da Türkiye'den geçiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni "büyük uzlaşıya" doğru

Cemil Ertem 12.06.2009

Beklenenler olmaya başladı. "Krizin ikinci aşaması" yazısındaki temel vurgulardan devam etmek istiyorum. Çin'in, ağırlıklı olarak ABD talebine bağlı büyümeden vazgeçmesi ABD'nin daha az borçlanması ve kamu açıklarını düşürmesi anlamına geliyor. Ama Çin'den önce Rusya adımı attı. Rusya, elindeki 400 milyar doları ve 135 milyar dolarlık ABD hazine kâğıtlarını "azaltacağını" ilan etti.

ABD Hazine Bakanı Geithner, Çin'le ABD arasında mekik dokuyor. Geithner, "Çin bizi anlıyor, ama biz de kamu borçlarımızı düşüreceğiz" derken ABD'nin eskisi gibi devam etmeyeceğini, yani doların "karşılıksız rezerv para" olarak devam etmesinin mümkün olmadığını vurguluyordu. Ancak Rusya'nın hamlesi ABD'yi gerçekten zor durumda bıraktı. Obama yönetiminin artık elinde tek seçenek var: Uzlaşma. Bu uzlaşma çok açık olarak bize "yeni sermaye birikim sürecini" ve buna bağlı "yeni dünya düzenini" anlatıyor. İran seçimleri, K. Kore'nin çıkışı, Türkiye'de olan bitenler ve Avrupa'nın milliyetçilik dansı ABD'nin bu uzlaşmasına karşı ya da ona bağlı dinamikler.

Eğer ki, Obama yönetiminin dünyaya anlatmak istediği uzlaşma, yakın gelecekte, sağlanamazsa bizi, Ortadoğu, İran, Pakistan, Kafkasya, K. Afrika ve Asya'da bölgesel savaşların yoğunlaşacağı bir dönem bekliyor. Ancak böyle bir seçenek başta Rusya olmak üzere, kimsenin tercih edeceği yol değil. Ama şu andaki, çok şeye gebe boşluğu da görmemiz lazım. K. Kore'nin nükleer denemeleri, Kaddafi'nin gösterili İtalya ziyareti bu boşluğu anlatan çok somut örnekler. İran, Lübnan ve yakında Irak'ta değişecek dengeler ancak ABD'nin uzlaşmasıyla yerine oturacak. Peki, bu uzlaşma neyi kapsıyor; Türkiye bu büyük uzlaşmanın neresinde olacak?

Hemen ekonomiden başlayalım. Örneğin Rusya, ABD tahvillerinin toplam rezervleri içindeki payını azaltırken bunu IMF tarafından ihraç edilen tahvillerle ikame edeceğini açıkladı. Muhtemelen Çin de benzer bir şey yapacak. Bu aslında hem IMF'ye yeni bir işlev yüklüyor hem de yakında dünyanın tanışacağı yeni finans düzeninin ipuçlarını veriyor. IMF'nin işlevi ve konumu değişiyor. IMF, çok yakında bir dünya merkez bankası gibi çalışmaya başlayacak. IMF'nin eski işlevi, hegemon devletle (ABD) ona bağlı devletler arasındaki ekonomik ağı kurmak, geliştirmek ve buna bağlı borç ilişkilerini yürütmekle sınırlıydı. Bu ilişki, aynı zamanda, "gelişmekte olan ülkelerin" dünya finans sistemiyle, IMF üzerinden ilişki kurmasını sağlıyordu. Artık böyle bir şey yok. (IMF anlaşmasının olmaması büyük ölçüde bu duruma bağlıdır.) IMF'nin yeni yapılanması, hegemon ulus-devletten diğerlerine doğru eşitsiz dikey bir örgütlenme modeli olmayacak. Öyle gözüyor ki; IMF'nin yeni patronu G-20 olacak. Bundan dolayı Obama'nın, dayatma değil, uzlaşma dönemindeyiz türünden söylemleri, *"herkes elini taşın altına soksun, biz kapitalizmin selameti için egemenlik hakkımızdan vazgeçiyoruz; eskisi gibi dolar basmayacağız. Zaten basacak gücümüz yok; senyoraj hakkı artık kimsede değil. Krizden çıkmak için küresel uzlaşmayı sağlamalıyız"* şeklinde okunmalıdır.

O zaman birincisi; yeni bir finans sistemi geliyor. Zaten bu G-20 toplantılarında ele alınmıştı. Bu yeni finans sistemi; kontrollü küreselleşme, bunun kurumları, IMF'nin öncülüğünde bir dünya merkez bankası ve bir dünya rezerv parasını hedefleyecek. Türkiye, enerji ve finans merkezi olarak öne çıkacak. İstanbul finansta öne çıkarken, Türkiye'nin güneyi ve doğusu enerjide öne çıkacak.

Rusya da Avrupa'ya enerji geçişleri konusunda Türkiye'ye güvenmek zorunda. Çünkü yeni ABD uzlaşısının anahtar ülkesi Türkiye.

İkincisi; yeni finans sistemi, girişim sermayesini ve buna bağlı yeni ekonomi çerçevesini öne çıkaracak. Eski yapılar çok hızlı olarak tasfiye olacak. Bu yeni ekonominin merkezleri, Avrupa'nın doğusundan başlamak üzere, Türkiye üzerinden gelişmekte olan Asya ve Amerika olacak. İşte İstanbul bu yapının finans merkezi olarak öne çıkacak.

Şimdilerde Türkiye'nin kökleşmiş eski holdingleri telaş içinde. Çünkü ellerindeki tekelleşmiş yapıların çok hızlı olarak kırılacağını, Türkiye'de enerji, enerji dağıtımı, iletişim, iletişim ağları, eğitim, finans ve finansın tüm alanlarına çok yoğun yeni girişlerin olacağını artık biliyorlar.

Krizin ikinci dönemi işte bu tekelleşmiş, hantal yapıları vuracak. Onlar, şimdiye kadar Türkiye'yi hatta dünyayı eskisi gibi zannettiler. Şimdilerde bazı gerçekleri yavaş yavaş görmeye başlıyorlar. Ama tabii çok geç. Bu tekelleşmiş ve eski yapılar Türkiye ekonomisinde ve siyasetindeki eski etkinliklerini yitirecekler.

Son olarak da dünyada, tabii bizde de siyasetin tüm kurumları yenilenecek. Yeni küresel uzlaş bunu gerektiriyor. Mesela CHP ne açılımı yaparsa yapsın artık boş; solun yeniden yapılanması da böyle bir şey.

Bundan sonrasını, Obama kadar anlayamayan ve önümüzde duran kapitalizmin "büyük uzlaşısını" göremeyip

bu uzlaşının yeni anlatısına ve kurumlarına karşı kendi kurumlarını oluşturamayan bir sol ancak medyaya dedikodu malzemesi olur.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni finans sistemi ve sol

Cemil Ertem 16.06.2009

Bugün ekonomiyle ilgili iki güncel gelişmeyle başlayalım. Birincisi Babacan'ın kredi kartları ve finans sistemi ile ilgili basın toplantısı. Burada vurgulanması gereken olgu, ekonomi yönetiminin banka sistemini aşan ulusal ölçekte bir risk yönetimi çerçevesi geliştirmeye çalışmasıdır. Banka sisteminin nereye ne şekilde fon aktaracağını siyasi irade, banka sistemiyle birlikte belirliyor. Babacan'ın basın toplantısındaki bütün açıklama ve dayanaklarının temellendiği cümleler "risk" ve "risk analizi" kelimeleriyle başlıyordu. Bu, kriz sonrası ortaya çıkacak, öncelikle finans sistemini regüle eden, kontrollü küreselleşmeyle örtüşen bir karar. Önümüzdeki dönemde küresel finans sistemi dar anlamda da banka sistemi, doksanlı yıllarda olduğu gibi, üretimden ayrı, ipi kopuk uçurtma gibi olmayacak. Banka sisteminin bütün fonlama ve denetim sistemi değişecek. Kara para cennetleri, bilgisayar başında "yaratılan" fiktif değerler ekonomisi ve piyasası artık bitiyor. Babacan'ın ilk işaretini verdiği ulusal risk yönetimi sistemi, aslında çok yakında AB finansal risk yönetimi ile birleşerek, küresel finansal yapının tamamlayıcısı olacak. Banka sisteminin kredi verme, fon aktarma anlayışı hem teknik anlamda hem de moral-etik anlamda değişiyor. Bankaların aktiflerini "zenginleştirecek" atıl teminatlar kredi vermek için artık geçerli değil.

Yeni dönemde girişim sermayesi modeli kredilendirmede öne çıkacak. Banka sistemi, tüm dünyada reel sektöre bir noktada ortak olacak. Böylece, küreselleşmenin neoliberal dönemde gelişen finans sermayesiyle üretim araçlarını elinde bulunduran sermaye yapılarının birbirinden –görece– bağımsız davranması ve finans sermayesinin küreselleşme sürecini belirleyerek "piyasayı" zehirlemesi ortadan kalkıyor.

İkinci güncel gelişme tabii işsizlik oranları. TÜİK'in mart ayı işsizlik rakamı yüzde 15,8. Bu oran şubat ayına göre 0,3 puan daha az. Bu işsizliğin azaldığı anlamına gelmiyor. Ancak işsiz sayısında mevsimsel –rakam bazında– bir düzelme olduğunu söyleyebiliriz. Zaten bu rakamlar üçer aylık sonuçlar. Hep söylediğimiz gibi, Türkiye'de işsizlik krizden kaynaklı bir durum değil. Yapısal bir sorun ve bu sorunun en önemli yanı genç işsizliğin sızarak artması.

Peki, finans sisteminin küresel yeniden yapılanması neoliberal paradigmanın en önemli sonuçlarından biri olan istihdamsız büyüme modellerine son verecek mi? Yani işsizlik, hem bizde hem de dünyada küreselleşmenin kriz sonrası döneminde kısmi de olsa azalma trendine girecek mi? Orta ve uzun vadede bu sorulara olumlu yanıt verebiliriz. Ancak, kısa dönemde işsizlik tüm ülkelerde en önemli ekonomik hatta sosyal sorun olarak öne çıkacak.

Sonuçta görüyoruz ki; kapitalizm bu büyük krizi de bir yeniden yapılanma ve küresel yenilenme süreci olarak atlatacak.

Burada önemli olan kapitalizm sonrasıyla ilgili "yeni" bir şeyler söylemek. Şu sıralar hem Türkiye'de hem de dünyada yeni bir sol ve alternatif iktisat tartışmaları çok önemli bu ihtiyaçtan kaynaklı olarak ortaya çıkmaya başladı.

Örneğin SHP'nin yeni genel başkanı Hüseyin Ergün'ün Neşe Düzel'e verdiği röportaj Türkiye solu için oldukça cesur açıklamaları içeriyor. Ergün, aslında önümüzdeki dönemde Türkiye için uygulanabilir, gerçekçi bir sosyal demokrat çerçeve çiziyor. Ergün'ün söyledikleri bugünü karşılayan bir sol açılımı ifade ediyorsa şu anda ortalıkta "sosyal-demokrat-sol" olarak boy gösterenler ne oluyor diye sorabilirsiniz. Çünkü Ergün'ün tarif ettiği çizgiyle bunların biraraya gelmesi imkânsız. Ama zaten son altı aydır yalnız sol tarafta değil, sağ partilerde de ilginç bir süreçle karşı karşıyayız. DYP operasyonundan Şener'in partisine oradan ANAP'ın, Mesut Yılmazlı DYP birleşmesine hazırlanmasına ve DSP'de Masum Türker'in genel başkanlığına kadar olanları birbirinden ayırmak imkânsız.

Bütün bu süreç birbirini tamamlayan puzzle'ın parçaları... Yani birileri bu partilere Ergenekon operasyonu çekti. Şimdi sola bakın; ÖDP'den TKP'ye kadar olan sol artık ne iş yapıyor; Masum Türker'in DSP'siyle bu ikisi arasında ne fark var? Mesela bu üç partiye nasıl bir ekonomi diye sorun size planlamadan başlarlar. Oysaki piyasanın alternatifi merkezî planlama değildir. Planlama, zaten konjonktürel bir durumdur. Yani "tek ülkede sosyalizm" gibi, ulusal, boş bir çabanın konjonktüründen türetilmiştir.

Planlama, özü itibariyle ve nihai olarak, çoğunluğa rağmen ve onun çıkarlarına aykırı bir piyasa biçimidir.

Ayrıca piyasa öyle kaldırıyorum deyince kaldırılmaz. İktidarı ele geçirirsiniz ama piyasayı ele geçiremezsiniz. Eğer bunu yapmaya çalışırsanız, bir müddet sonra, o sizin iktidarınızı ele geçirir. Sovyetlerde bir müddet sonra piyasa iktidarı ele geçirmiştir. Nasıl her demokrasi özünde bir diktatörlükse, her merkezî müdahale de özünde o müdahaleyi yapanların piyasasını oluşturur.

Sonuçta kapitalizmin bu son krizinden, başta finans sermayesini yeniden yapılandırarak "yeni bir düzen"le çıkıyor. Solun krizi ise daha büyük. Sol, bu krizden çıktığı zaman kapitalizmin gerçek krizi başlayacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Muslukçuların ve berberlerin piyasası

Cemil Ertem 19.06.2009

Enerji Piyasası Denetleme Kurumu, akaryakıt fiyatları konusunda dağıtım şirketlerini uyardı ve fiyatlarını "dünya serbest fiyatı" seviyesine getirmeleri için ek süre verdi. Süre yarın doluyor. Akaryakıt dağıtım şirketleri EPDK'nın istediği indirim muhtemelen yapmayacaklar. Ancak EPDK'nın açıklamasında yer alan "en yakın erişilebilir dünya serbest fiyatı" nedir? Bu pek belli değil. Türkiye'de akaryakıt fiyatlarının AB ortalanmasının çok üstünde olduğu biliniyor. Bu fark, dolaylı vergiler, akaryakıt tekeli ve buna bağlı çarpık dağıtım sisteminden kaynaklanıyor. Sonuçta ortada tam anlamıyla bir tüketici mağduriyeti var.

Şimdi, yarından itibaren akaryakıt tekelleri dolaylı vergiler yüzünden Türkiye’de fiyatın şişik olduğunu söylerken, EPDK da akaryakıt tekellerinin haksız kazanç durumuna vurgu yapacak. Her ikisi de doğru. Ancak bunun böyle olması tüketici tarafından fark etmiyor. Demek ki bu durumu yaratan iki cephe var ve bunlar suçu birbirlerinin üzerine atıyorlar. Birinci cephe devlet cephesi, ikincisi de tekeller. Devletin, tekellerin hâkim olduğu ve piyasa mekanizmasının bu iki güç tarafından “işletilmediği” bir durumla karşı karşıyayız. O zaman bu durum, hem piyasa hem de şu tekelci devlet kapitalizmi tartışmasını başlatmak için iyi bir örnek.

Bunun için EPDK’nın kapısındaki Atatürk büstünden başlayalım. Bu büstün üzerinde Atatürk’ün *“Kesin zaruret olmadıkça piyasalara karışılmaz; bununla beraber hiçbir piyasa da başıboş değildir”* sözü yer alıyor. Atatürk bunu nerede söylemiş bilmiyorum. Ama söylediğini varsayıyoruz tabii ki. Bu sözde iki nokta var. Birincisi, piyasalara bir zaruret halinde karışmak gerektiği, ikincisi de piyasaların başıboş olmadığı. Yalnız bu ikincisi, piyasaların kendiliğinden bir durumunu mu ifade ediyor yoksa o kendiliğinden duruma müdahale halinin gerekliliğini mi anlatıyor, bu pek belli değil. Ama sonuçta söylenmek istenen şu olmalı: *piyasalar başıboş bırakılırsa tehlikeli olabilirler; yani en azından bu potansiyeli taşırlar*. Bu gerçekten böyle mi? Bu sorunun yanıtı için şu piyasa kavramına biraz daha yakından bakalım.

Piyasayı, metaların değişim değeri üzerinden serbestçe dolaşımı oluşturur. Bu olmadığı zaman piyasa da olamaz. Tüm malların, hakkıyla değişim değeri üzerinden alıcılara ulaşması için piyasanın açık, şeffaf, öngörülebilir olarak işlemesi gerekir. Malların fiyatlarının manipüle edilmeden alıcıya ulaşması önkoşuldur. Bu bugün yok. Peki, bu olsa, piyasa yine de *müdahale edilmesi gereken bir mekanizma olur mu?* Birinci sorumuz bu. Devam edelim: Tekellerin ve tröstlerin dünyasında şeffaflıktan bahsedemeyeceğimiz gibi, demokrasiden de bahsedemeyiz. Bugün kapitalizm zaten liberal anlayışın öngördüğü piyasayı oluşturamamıştır. Tabii buna bağlı olarak, kapitalizm küresel bir demokrasi de kuramamıştır. “Piyasa” diye yutturulan şey, bir avuç oligarkın top çevirdiği alandır aslında. İkinci sorumuzda şudur: *Tekelci devlet kapitalizminin “piyasası” yerine kamusal bir ekonominin araçları üzerinden, gerçek anlamda bir piyasa ve onun demokrasisi bize nasıl bir toplumsal oluşum tanımlar. Bu, bugünkü kapitalizmin kendisi olur mu?*

Değişim değil, kullanım değerlerinin geçerli olduğu ve malların hiyerarşisinin, talebinin buna göre gerçekleştiği bir sistemde, özel mülkiyet asla bir sorun değildir. Sovyetlerde insanlar Moskova’dan Kiev’e 10 rubleye uçuyordu, ama bozulan musluğu için bir ay tamirci bekliyordu. Musluk tamircileri iktidarı ele geçirip bir musluk tamircileri diktatörlüğü kurmadıkça ne kadar talep varsa o kadar olsunlar. Bunda hiçbir sorun yok. Yani musluk tamircilerinin, berberlerin olduğu ve bunların piyasasının da olduğu bir ekonomide, kaynaklar pekâlâ kıt olmayabilir ve gelir bölüşümü de adil olabilir. Musluk tamircileri tamam da berberler nereden çıktı demeyin. Devletçilik deyince aklıma hep orduevi berberleri gelir, herkes sudan ucuza tıraş olur ama herkes aynı olur, ense, favoriler falan. Yani iç açıcı bir durum değil, bu yüzden özel mülkiyet konusunda, hele Türkiye’de, berberlere cimri olmamak gerekir. Şaka bir yana, burada sorun şudur; musluk tamircilerinin demokrasisi, kamusal ekonominin genişlediği bir ekonomide o ekonominin yaşaması için elzemdir. Ama bu da bir piyasa, diyenlere de evet diyorum; bu, kapitalizmin sonrası bir toplum için gerekli.

Bugünkü piyasa, tekellerin (petrolcülerin, bilgisayarıcıların, demircilerin, silahçıların) diktatörlüğünün piyasasıdır. Bunlar, aynı zamanda, kendi aralarında savaşıyor krizi derinleştirip, hayatı bizim için daha da çekilmez kılıyorlar. Bu dünyada işletmelerin başarısı tekel olmalarına bağlıdır. Bu durum aynı zamanda ilerletici değil, geriletici ve kaynakları kıt kılan bir durumdur.

Sonuç olarak tekellerin diktatörlüğünün piyasası yerine, muslukçuların ve berberlerin piyasası ve demokrasisi önemli bir adımdır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF nasıl “kimsesizlerin kimsesi” olur?

Cemil Ertem 23.06.2009

Ekonomiden sorumlu Başbakan Yardımcısı Ali Babacan ve IMF Başkan Yardımcısı John Lipsky hem Ankara’da hem de Bodrum’da saatlerce görüşmüşler; bu görüşmelerin önemli bir bölümü de baş başa geçmiş. Saatlerce ne konuştuklarından ziyade ben, kimin daha çok konuştuğunu, yani kimin daha dertli olduğunu merak ediyorum.

Türkiye, IMF ile 1947 yılından beri 19 stand-by anlaşması yaptı. Hepsinde de Türkiye derdini anlatmaya çalışan ve IMF’nin koşullarına uymak zorunda olan ülke konumundaydı. Şimdi IMF’nin dertleri Türkiye’nin dertlerinden daha büyük. IMF’nin “eski” programları bugünü karşılamıyor. Ama sorun yalnız program sorunu değil, IMF’nin kaynak konusunda da sıkıntıları var. Ama bütün bunlardan öte, IMF, şimdiye değin, bir Bretton-Woods kurumu olarak, ikinci savaş sonrası Amerikan hegemonyasının ekonomik yüzünü oluşturdu.

Şimdi IMF yeniden yapılandırılacak. Bu yeniden yapılandırılmanın iki cephesi var. Birincisi, IMF’nin artık yalnız Amerikan çıkarlarını temsil eden bir kurum olmaktan çıkması ve yeni küresel mutabakatın ekonomik yürütücüsü olarak örgütlenmesi.

Bu örgütlenme, şimdilik G-20 çerçevesinde olacak gibi gözüküyor. IMF’nin yeniden yapılanmasının ikinci yanı ise, kurumun küresel fon akışkanlığını sağlayarak, dünya merkez bankasının temelini oluşturması.

Bu süreci, aynı zamanda, –yeni- dünya rezerv parasının oluşturulması olarak da okuyabiliriz. O zaman önümüzdeki durum, dünya düzeninin ekonomik oyuncularını açısından bir “pat” durumudur. Sistemin yürütücüsü bu kurumlar aslında, bir noktada, sahipsizdir. Şimdi IMF gibi bir kurumun yönetimini ve parasını istemek, yoksulların da talebi olmalıdır. Ama böyle bir talebi dillendirecek enternasyonal bir siyasi irade yok.

19. yüzyılda, Avrupa’nın iki önemli dinamiği İngiltere ve Almanya iki farklı yönde kapitalizmi inşa ederken, insanlığın önüne aslında tek seçenek koyuyorlardı.

1848 Devrimi’nin yenilgiye uğraması, Almanya’nın parçalanması sonucunu doğurmuştu ama Prusya’da olduğu kadar diğer Alman devletlerinde de sınaî gelişme artıyordu. Ancak Almanya’nın parçalanması Prusya’yı monarşie götürdü. Ama aynı anda İngiltere sanayii, kapitalizmin tohumlarını atmış, sömürge bir imparatorluk olarak Hindistan’daki isyanlarla uğraşıyordu.

Almanya, daha sonra gecikmesinin ve içe dönmesinin faturasını insanlığa çok pahalıya ödettirecekti. Bu süreç karşıtını, yani enternasyonali doğurdu.

1864'te Avrupa'da enternasyonal kuruldu. 1864'ten 1871'e kadar olan süreçte Avrupa kaynaklı bir dünya devrimi olanaklıydı. Ama Paris Komünü yenilgisi çok şeyi değiştirdi. Bundan sonra dar kafalı ulusalcılık sol adına sola hâkim oldu ve enternasyonal çözüldü. Paris Komünü yenilgiye uğradıktan sonra, devrimci hareketlerin ağırlık noktası Fransa'dan Almanya'ya kaydı. Bu, gecikmiş burjuva devrimini tamamlamak ve sömürgeci İngiltere'ye yetişmek için her türlü ulusal birlik gericiğini işçi sınıfına da dayatan Alman monarşisi için iyi bir oyuncaktı ama enternasyonal için felaketti. Tıpkı bugünkü gibi o gün de, ulusalcı sosyalistler daha çok devrimci olduklarını söyleyip daha çok gericiilik yapıyorlardı (Enternasyonal marşı söyleseler de).

Bugün tıpkı 1870 sonrasında olduğu gibi ulusal dar kafalılık, solda, hatta insanlığın tümünde yaygın. Bunun arkasında tıpkı o günkü gibi yine insanlığın uğradığı ağır bir yenilgi var. Türkiye'de sol, ulus-devletin içinde olmadığı hiçbir çözümü düşünemiyor. Bunun dışında her çözümü reddediyor.

Bugün tüm muhalif hareketlerin, yani özgürlükçü soldan, yeşil harekete, kadın hareketinden siyasal İslâma (*) kadar olan küresel muhalefetin ilk hedeflerinden biri, IMF gibi kurumların yoksulların denetimine geçmesini talep etmek olmalıdır.

Bugün "Küresel Hâkim Sermaye" için çalışan örgütlerin tümü dünya yurttaşlarının temsil edileceği bir meclis tarafından yönetilmeli. IMF, DTÖ gibi örgütlenmeler bugün kapitalizm için bile işlevlerini yetirmiş durumdalar.

Küresel Ekonomiye Yeniden Tasarlamak kitabında Wayne Ellwood bu konuda şöyle diyor: "Bu göz alıcı başarısızlıklardan sonra, IMF ortadan kaldırılmalı mı? Muhtemelen hayır. Bunun birkaç nedeni var. Birincisi, mevcut uluslararası güç dengesi veri alındığında bu, politik olarak imkânsız. İkincisi, küresel sermaye piyasaları dünyasında, en güçlü devletlerin hırsını dizginleyecek uluslararası kurallara dayanan bu tür kurumlara ihtiyaç var. IMF olmasaydı bile icat edilmesi gerekecekti." Öyleyse; IMF'yi zenginden değil de yoksuldan yana bir kuruma dönüştürmek mümkün mü? Yani IMF, tam istikrar, adil bir gelir dağılımı gibi işlerle uğraşan bir yapıya dönüşür mü? Buna Ellwood'un verdiği yanıt: evet. IMF, binlerce insanı işten çıkartarak, sağlık ve eğitim hizmetlerini sıfırlayarak istikrar sağlanamayacağını aslında öğrenmiş durumda.

IMF'yi istiyoruz ve onu biz daha adil bir dünya için kullanacağız talebi meşru bir taleptir.

(*) *Siyasal İslam, dünya çapında 'müminlerin ümmetini' kurmak üzere yola çıkan ve ulus-devlet iktidarlarını ele geçirmeye çalışan politik bir duruştur.*

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bidat-ı hasene

Cemil Ertem 26.06.2009

İran'da olan bitenleri İran'da olup bitecekmiş gibi konuşmamak gerekiyor. 1979 devrimi, konjonktürü gereği, İran sınırları içinde olan biten, İran toplumuna özgü, bir siyasi değişimi anlatıyordu. Ancak bugün bu siyasi

değişimin küresel şaşırtıcı sonuçlarını görmeye hazırlanalım. Yalnız Musavi'nin kendisi bile 1979 devriminin çok boyutlu yüzünü bugün ortaya çıkarıyor. Şimdi bakınca 1979 devriminde, anti-emperyalist Musaddık'tan, İslam sosyalizminin babalarından Ali Şeriatî'ye, oradan Marksist TUDEH'e kadar çok geniş ve renkli bir siyasi yelpazeyi yeniden görüyoruz. TUDEH'in devrimde yanıldığını, desteğinin onun sonu olduğu görüşü solda çok yaygındı. Nabi Yağcı çok yerinde bir tespitle TUDEH'in bugün haklı çıktığını söyledi. Çünkü İran İslam Devrimi yalnızca bir Şii devrimi değildi. Ama devrim bir müddet sonra ulusalcı, tek bacakla yürüyen bir küçük burjuva diktatörlüğüne dönüştü. Devrimin onu yapan renklerinden arınıp yalnızca "yeşil" bir diktatörlüğe dönüşmesi, hiç şüphesiz, İslam'ın siyasal yanıyla açıklanamaz. İran devriminin devam ettiricileri, aslında İslam'ın tam aksine bir yolu tercih ettiler. Bu yol Amerika'nın istediği bir yoldu ve ABD bu yolu devrimden tam iki yıl önce 1977'de belirlemişti. 1997'de Şah, yapacağı liberal açılım için Amerika'ya gittiğinde, Başkan Carter, Şah'a çok geç kaldığını ve artık ABD'nin desteğinin mümkün olmadığını anlatmıştı. ABD, Paris'te olan Humeyni'yi döndürerek ulusalcı-Şii bir din diktatörlüğü kurmanın planlarını o zaman somutlamıştı zaten.

ABD, Şah'ın sonunun geldiğini biliyor; ancak devrimin kendi denetiminde olmasını istiyordu. Bunun da tek yolu, Humeyni'nin sürgünden "demokrasi" vaadiyle dönmesi ve iktidara geldikten sonra bu vaatlerin, Amerika'nın görece denetleyeceği bir ulusalcı-küçük burjuva diktatörlüğüne dönüşmesiydi. Öyle de oldu.

Ali Şeriatî'yi 1977'de Şah'ın SAVAK'ı öldürmüştü ama Ali Şeriatî yaşasaydı 1979'dan sonra devrim muhafızları tarafından öldürülecekti zaten. Tıpkı TUDEH'in yok edilmesi gibi.

Ali Şeriatî gençliğinde Musaddık'ı desteklemişti. Musaddık'ın kalkınmacı- antiemperyalist çizgisi 1953 yılında, Anglosakson hâkimiyeti tarafından boğulurken, Ali Şeriatî ve TUDEH, bundan çok önemli dersler çıkartıyorlardı. Birincisi, İran yalnızca elindeki doğal kaynakları kamulaştırarak kalkınamazdı. Çünkü petrolü çıkarmak yetmiyordu; işlemek ve dağıtmak bu alanda güçlü tekeller yaratmak işin esas yanıydı. İkincisi yeni bir düzen ancak halkın kendi iradesiyle mümkün olabilirdi. Aslında bu iradeyi yaratacak siyasi bilinç, binlerce yıldır zaten bu topraklara vardı. Ali Şeriatî, İslam'ın adalet vurgusunu öne çıkartarak yeni ve özgün bir sistem geliştireceğine inanmıştı. "Kara Şiilik ve Kızıl Şiilik makalesi aslında İslam'da yeni bir "bidat-i hasene" adımıydı. Şeriatî burada, kapitalizmi olduğu gibi kabul eden ve sistemi değiştirmeyen "din" anlayışını gerici ve karanlık olarak niteledi. Halktan yana yeni bir anlayışın İslam'da olduğunu ve bunu ortaya çıkarmak gerektiğini söylüyordu. Şeriatî, dinin gerçek hedefinin, eşitliği, sosyal adaleti savunmak ve sömürüye son vermek olması gerektiğini söylüyordu.

Şeriatî'nin "kara din"i kaynağı belirsiz birçok kuralı topluma dayatarak onları oyalayıp uyuşturuyordu. Kara din, iyilik ve doğruluk amacından sapmış bir diktatörlüktü sadece. Safevi devletinden beri İran'da, yöneticilerden ve zengin sınıflardan yana bir din anlayışı egemendi ve karanlığı temsil ediyordu. Şeriatî, *"bazen insanın kapitalizmin kuyusunda Yusuf gibi hapsolmuş vicdanı feryat eder, sahibini uyandırır ve onu kurtarmak ister"* derken yeni bir anlatıya kapıları açıyordu. Bu anlatı, hiç şüphesiz bir Bidat-ı hasene idi. Yani İmam Gazali gibi anlatırsak; *"Hz. Peygamber'den sonra ortaya çıkan şeylere bidat denir ama her bidat kötü değildir. Sebepler değiştiğinde, yenilik yapmak (bidat) gereklidir."* Yine İmam Şafii bu anlamda bidatı ikiye ayırır: Yerilen (kötü) bidat-ı seyyie ve övülen (güzel) bidat-ı hasene. Şeriatî, *"ekonomik sistem öyle bir sistem olmalı ki, haddini aşan ve aşmak isteyen 'adama' kanuni ve pratik fırsat ve imkân tanımamalı. Ona bu imkânı verip de sonra ahlaki açıdan onu kontrol etmeye çalışmak doğru değildir; yani alt yapısı kapitalizm, üst yapısı ahlak, adalet ve takva olan bir yapıyı kurmak doğru olmaz"* diyerek bir "bidat-ı hasene" anlatısı geliştirmiştir ki; bu 1979 devriminin kalbidir. Ancak hem kapitalizme hem de o zaman ki Amerikan hegemonyasına kitlesel (İslami) bir meydan okuma olacak bu "yorum," bir yerel CIA örgütlenmesi olan Şah'ın SAVAK'ı tarafından 1977 yılında susturuldu. Ali Şeriatî, 1977 yılında SAVAK ajanları tarafından öldürüldü. TUDEH de, Şah rejiminin bir başka biçimde

devamı olan Humeyni rejimi tarafından boğazlandı.

Bush ve Ahmedinecad aynı adamlar değildi ama birbirini tamamlayan adamlardı. Bush gitti; Ahmedinecad da artık gereksiz. Hiç yolu yok gidecek. Ama önemli olan yerine gelecek olanın, 1979'da Şeriatî ve TUDEH'in temelini attıkları "güzel değişimin" yeni bidat-ı hasenenin temsilcisi olması.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çin, ABD ve doların geleceği üzerine...

Cemil Ertem 30.06.2009

Aslında bütün hikâye gri bir Washington sabahında başladı.

Hikâyemiz Washington'da başlıyor sonra Şanghay'a uzanıyor. Şimdi o gri Washington sabahına Nisan 2007'ye dönelim:

"Bu adam yapamıyor, ben ayrılırken faizlerin bu kadar yukarı çekilmemesi gerektiğini söylemiştim. Enflasyon; tamam dikkat edilmesi gerekiyor ama öncelik o değil ki şimdi. Peki, şimdi ne yapacak, hiçbir parayı yalnız faizle ayakta tutamazsınız. Bunu söyledim. Çin'in sallanmadan ayakta durması şu sıralar çok önemli. Bunu hiçbir zaman da anlamayacak."

İhtiyar kurt Hong Kong'da yapılacak bir konferansa telekonferansla bağlanmaya ofisine giderken arka koltukta kendi kendine böyle söyleniyordu. Koltuk, siyah eski çantadan fırlamış raporlardan gözükmüyordu. Araba durdu, ilkönce bunları toplayıp çantaya koymayı denedi, sonra gülümseyip vazgeçti. Aklına, ağzı zor kapanan çantayla FED toplantısına geldiği gün tepetaklak olan endeksler geldi. Yaşından beklenmeyen bir çeviklikle arabadan indi. Çanta ve hazırladığı konuşma arabada kaldı, asansöre binerken farkına vardı, ama geri dönüp almaya yeltenmedi. Düşündüğünü aynen söyleyecekti. Bakalım etkisi nasıl olacak diye geçirdi içinden, *"gerçekten emekli oldum mu, yoksa hâlâ ayakta mıyım göreceğiz."*

Aynı gün Çin hükümeti, 2006'da yüzde 130,4 değerlenen ve Çin'de mali piyasaların kalbi olan Şanghay Borsası'nda olan şişkinliğin devamından duyduğu endişeyi piyasa diliyle değil de "Merkez Komite" diliyle anlatınca Greenspan'ın aslında emekli olmadığı anlaşıldı.

Gerçekten Greenspan, belki ileride bugünkü krizi haber veren ve Şanghay-Greenspan dalgası olarak anılacak sarsıntıya yol açan telekonferansa giderken böyle mi düşündü bilmiyoruz, ama bilinen, Greenspan'ın ABD'nin bu açıkla ve bu açığı doğuran değerli dolarla devam etmesinin dünya ekonomisi için maliyetinin çok fazla olacağını ve krizi derinleştireceğini defalarca söylemiş olması.

Greenspan'ın tezi şuydu: *"ABD artık tek başına hareket edemez. Bu yüzden sürekli açık vermesi ve bunu faizleri yüksek tutarak karşılıksız dolarla finanse etmesi sistem için tehlikeli. Biz doların değerini düşürüp ithalatı kısımlıyız, Çin'de yuanı değerlendirip ihracatı azaltmalı. Yüksek faiz, karşılıksız ama değerli dolar sistem için*

tehdit. Aynı şekilde Çin’de de baskılanmış ucuz işgücü, değersiz yuan ve biriken ama işe yaramayan dolarlar bir saatli bomba. Çinli yöneticiler sonsuza kadar 100 dolara adam çalıştırıp, karşılıksız dolar biriktiremez. Bu çökecek ve hepimiz altında kalacağız.”

Greenspan’ın o gün anlattığı çok önemli bir şey daha vardı: Artık küresel düşünmek gerektiğini, çünkü ekonomilerin artık bileşik kaplar misali hareket ettiğini, Amerika’nın tek başına olmayacağını söyledi.

Küreselleşmenin en ayırt edici özelliklerinden birine artık ulaştık:

21. yüzyıl ülkeler arasındaki kot farkını kaldıracak ekonomik ve siyasi gelişmelere sahne oluyor, olacak. Yani tek bir pazarın, tek bir piyasanın ve giderek tek bir ekonominin geçerli olduğu bir dünyaya doğru gidiyoruz. Bu ekonomik düzleşme halini tabii ki siyasi ve sonra da sosyal alanlarda takip edecek.

Bugün Amerika dâhil hiçbir ekonomi yalnız kendi öncelikleri üzerinden birikimini yapamaz. Nitekim iki büyük güç Çin ve ABD, Greenspan’ın, 2007’de uyardığı gibi, karşılıklı hareket etmek zorundalar. Ne ABD artık yüksek faizle Çin’e kendini finanse ettirebilir ne de Çin düşük yuan ve ucuz emek politikasıyla sonsuza kadar ayakta kalabilir.

Çin, şimdiye kadar dört ana eksenle geliştirdiği politikalarla küresel bir güç olmayı başardı.

Merkezî karar alma süreçlerini liberalleştirdi. Ticareti düzenleme ve kontrol mekanizmalarını devreye soktu. DTÖ standartları devreye girdi. Parasını kısmi olarak serbestleştirdi. Çok güçlü ve işe yarar yabancı sermaye yatırım teşvikleri getirdi. Böylece baskılanmış ücretlerle bu önlemler birleşince kırdan gelen devasa yedek işçi ordusu korkunç bir üretim gücü doğurdu. Ama bunlar şimdi yetmiyor.

Çin yakında çok önemli iki adım atacak. Parasını tam konvertibl yapacak ve ucuz emek politikasından vazgeçecek. İşte Çin’in iki adımı çok önemli bir küresel değişimin işareti olacak ve bundan sonrasını belirleyecek.

Yarı konvertibl yuan, trilyon dolara yaklaşan fazlaya rağmen, değersiz tutularak başta ABD olmak üzere dünyaya ucuz mal yollamanın aracı oldu. Bu durum ABD’deki orta sınıfın ucuz tüketimini sağlayan Wal-Mart sistemini ayakta tuttu. Çin, karşılıksız dolarları alıp, bunları ABD hazine kâğıtlarında değerlendirerek ABD’yi finanse etti. İşte ABD’nin trilyon dolarlık açıkları aynı anda Çin’in trilyon dolarlık fazlaları oldu. Bu denge tabii ki savaşı da finanse etti. Şimdi anlıyoruz ki krizin en önemli ayağı Çin’miş, o zaman Çin adım atmadan kriz bitmez. Doların kaderi, kısa vadede, Çin’in elinde ama Çin-ABD mutabakatı da devam ediyor. Geçiş yumuşak olacak. Keskin iniş ve çıkışlar beklenmemeli; ancak bundan sonra Çin’i izleyelim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Asil-vekil sorunu, asimetrik enformasyon ve demokrasi

Cemil Ertem 03.07.2009

Şu “belgenin” ortaya çıkması ve sonrasında yaşananların en şaşırtıcı yanı, bütün bu olup bitenin sanki yeni ve Türkiye’nin hiç başına gelmemiş bir şey gibi tartışılması herhalde. Daha önce darbeler yapmış, başbakan asmış bir orduya sahip bir ülkedeyiz. Hadi darbeleri ve darbe sonrası faşist-baskıcı askerî yönetimleri bir kenara koysanız bile, sayısız andıç, rapor, yasadışı izlemeler ve çarşaf çarşaf darbe tezgâhları bu yaşananın sıradan bir “görev” faaliyeti olduğunu ortaya koyuyor zaten. Burada ilk olan, Türkiye’de böyle bir tezgâhın soruşturulmasıdır. Tabii bütün bunları yapanların inanılmaz cüreti de, hâlâ kendilerini iktidarın sürgit bir parçası olarak görmelerinden kaynaklanıyor.

Dünyanın demokratik hiçbir ülkesinde parmağını içeriye, yani halkına, sallayan bir ordu olmaz. Ordu, gerekirse parmağını dışarıya sallar. Ama ben şimdi 1980 1 Mayıs’ını hatırlıyorum. 12 Eylül darbesinin adım adım geldiği günlerdi. Yine Taksim’de 1 Mayıs’ı kutlatmamaya kararlı bir devlet vardı o gün. O günün sabahı Taksim Meydanı’na asker dolduruldu ve dönemin 1. Ordu komutanı meydana sancak dikti. Sancak göstermek askerî jargonda önemli bir durumdur ve o an asker orada tek hâkim olduğunu ilan eder.

Kendi halkına sancak göstermek, kendi halkına karşı tankları yürütmek tabii ki demokratik bir ülkede olmaz ama bütün bunlar Türkiye’de “kanuni” durumlardı. 28 Şubat’a kadar, bu sancak dikmenin arkasındaki “kanun” GLADIO (“yasalarının”) uygulamalarının dayanağı olan, ordunun iç yönetmeliği ve Sahra Talimnameleri idi. ST’ye göre bir iç karışıklık durumunda, karışıklığın olduğu şehir merkezindeki en üst birlik, sivil iradeye müdahale edebilirdi. Bu müdahale valinin başkanı olduğu il yönetiminin talebi üzerine olabiliyordu. Yani askerin sancak dikmesi durumu bizde dış işgalden ziyade, iç karışıklık tehdidi öne çıkartılarak düzenlenmiştir.

28 Şubat’ta Ankara caddelerinde yürüyen tankların arkasında ise EMASYA (Emniyet Asayiş Yardımlaşma) vardı.

EMASYA, 28 Şubat sürecinde, bir protokolle (1997) tam anlamıyla bir darbe kanununa dönüştürüldü. Bu kanun, daha önce NATO üyesi ülkelerde uygulanan GLADIO “yasalarının” Türkiye için geliştirilmiş “yerli” versiyonu idi. GLADIO “yasaları” soğuk savaş için Sovyet işgaline karşı oluşturulmuş yasalar iken, EMASYA dışa dönük değil, tam aksine içe yani halka karşı oluşturulmuş bir darbe kanunu idi. EMASYA, iç karışıklığın çıktığı durumlarda valiliklerin orduyu devreye sokması olarak özetlenebilir. Ancak TSK bununla yetinmedi tabii, “iç karışıklık halinde müdahale birlikleri” sürekli birlikler olarak düzenlendi. Ama daha önemlisi “iç düşmana” karşı önceden önlem alınması doktrini geliştirildi. Bu doktrin, EMASYA protokolü çerçevesinde, garnizonlar içinde asayiş ve güvenlik birimleri oluşturulmasına ve bunların merkezileştirilmesine dayanıyordu. Asayiş güvenlik birimleri “karışıklığın” olmadığı durumlarda bir bilgi toplama ve bunun sonucunda fişleme faaliyeti merkezleri olarak çalışıyordu. “Merkez” ise bunları “güncel politik” tehditlere göre merkezileştirip tasnif ediyor ve buradan andıçlar, raporlar üretiliyordu.

Yani, Türkiye 28 Şubat’tan sonra, bütün toplumu izleyen, kendine yönelik tehditler belirleyen bu tehditleri tüm ülkeye yönelik sayan ve bunun sonucunda darbe tezgâhları yapan bir siyasi silahlı güç üretti.

Daha önce ağırlıklı olarak dış güçlere (ABD’nin yeni sömürgeci politik hattı) bağlı olarak geliştirilen darbe süreçleri, 28 Şubat’tan sonra içselleştirildi ve süreklileştirildi. 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül farklı sermaye birikim süreçleri ve bunlara uyan ekonomik-siyasi düzenlemelerin sonucu olarak gelişmişti ve arkasında hem yerli sermaye güçleri hem de uluslararası sermaye desteği vardı.

Şimdi ise, hem bütün bu darbe süreçlerinin yarattığı iktidar ortağı bir siyasi yapı var (ki bu yalnız ordu değil) hem de özellikle 28 Şubat’tan sonra TSK içinde yapılanan kurumsal bir teknokrat-siyasi oluşum var. İşte Albay bu teknokrat-siyasi oluşumunun bir üyesidir ki; bunun da kapısı Ergenekon’a açılır.

Peki, Türkiye bütün bunlardan nasıl kurtulur? Aslında bu soru artık yalnız Türkiye'nin kendi kendine soracağı bir soru değil, dünya da bu soruyu sormalı. Çünkü kriz sonrası yenedünya düzeninin kilit ülkelerinden biri Türkiye olacak. Gerçekte, bu sorun tam anlamıyla bir asil-vekil sorunudur. Asil-vekil teorisi, iktisatta özellikle "asimetrik enformasyon" sorunuyla birlikte önem kazandı ve ele alınır oldu.

Asimetrik enformasyon, bilgi akışının eksik olması ve bilginin tüm topluma eşit oranda dağılmaması sonucu oluşur ve özünde bu durum bir demokrasi sorunudur. Demokrasinin olmadığı her yerde kötüler iyileri kovar. Bu mesele, aynı zamanda asillerin (halkın) kendisi için görevlendirdiği vekiller tarafından ilkönce kandırılması sonra da boyunduruk altına alınmasına kadar gidecek bir diktatörlüğe yol açar. Eğer vekiller asillerin yararına değil de kendi yararlarına çalışıyor ve bunu da asillere tam tersi olarak yutturuyorlarsa orada tam anlamıyla bir "asimetrik enformasyon" tabii demokrasi sorunu vardır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sıfır noktasının cahilleri ve gericileri

Cemil Ertem 07.07.2009

"Belge-darbe" tartışmaları ve krizin etkisi, bugün bize gösteriyor ki, Türkiye bir sıfır noktasına doğru gidiyor. Ekonominin ve ekonomi kurumlarının yeniden yapılanmasını siyaset izleyecek. Bu yapılanmada temel alanları ve öncelikleri saptayıp bu alanlarda alternatif üretenler öne çıkacak. Bugün "yarın" için soyut, uygulanamaz öneriler getirmek hiçbir şey dememek anlamına geliyor.

Türkiye'de açık ya da örtülü siyaset yapmaya çalışan kurumların çoğu Türkiye'nin hızla bir "sıfır" noktasına doğru gittiğini kavrayamamış gözüküyor.

TÜSİAD bu konuda çarpıcı bir örnek. TÜSİAD, Türkiye'nin asker vesayetinde AB üyesi olmasını isteyecek kadar saçmayabiliyor. Ama bu saçmalama hali bugün yalnız TÜSİAD'a özgü bir durum değil.

TÜSİAD'da temsil edilen sermaye çevrelerinin, şimdiye değin iktidar ortağı olan askerlerin, iktidarlardaki ağırlıklarını aynen sürdürmek için yaptıkları "belgeli-darbeli" "yeni kurumsallaşma ve yapılanma" sürecini okuyamayan Türkiye solunun durumu da TÜSİAD'dan farklı değil.

Bugün değişimde üç temel alan; mali sistem (kamu ve özel), dış denge (ekonomik ve siyasi), ve sosyal politika alanları öne çıkacak. Bu kriz sonrası bu üç temel alan, değişimin ve yeniden yapılanmanın başladığı dinamikleri üretecek. Bu alanlarda bugün TÜSİAD da, CHP de, CHP'nin dışındaki sol da ya hiçbir şey söyleyemiyor ya da var olanı aşamayan, cılız –uygulanamaz- eleştirel yaklaşımlar getiriyorlar. Çünkü var olanın gerçek anlamda değişmesini istemiyorlar. TÜSİAD'ın "asker vesayeti kalsın ama AB üyesi olalım" yaklaşımı ne kadar saçma ve gerçek dışı ise kendini sol sayan bazı çevrelerin "bırakalım şu demokrasi, AB meselelerini bize devrim lazım" yaklaşımı da aynı saçmalık ve uygulanamama durumu ile maluldür.

Şimdi bu meseleyi daha iyi anlatmak için bu üç temel alanda biraz gezinelim.

Bu konuda epey kafa yormuş bir Marksist iktisatçı var: Alfredo Saad Filho.

Filho'nun yukarıda sıraladığımız temel alanların, neoliberal politikalara alternatif olarak yeniden düzenlenmesiyle ilgili çarpıcı önerileri var.

Mali sistemden başlayalım. Burada Filho Brezilya'yı örnek alıyor. Ama sorun aynı. Filho, Brezilya'daki mali sistemin sıg, kısa dönemli spekülâtif özellikli işlediğini iddia ediyor. Bu doğru; Türkiye'de de mali sistem bu durumdadır.

Banka sistemi, reel sektörü fonlamak yerine bireysel tüketici kredileriyle riski dağıtmakta, faizi ve işlem karlarını yükselterek getirisini maksimize etmektedir.

Banka sisteminin bir diğer dayanağı da yüksek faizli devlet kâğıtlarıdır. Böylece bankalar kamu kesimi açığını, yüksek faizle, küresel piyasa tedariki yoluyla finanse ederken, öncelikli olması gereken alanların fonlanması mümkün olmamaktadır. Bugün yüzde 13,8'lik daralmaya rağmen banka sisteminin yüzde 10'luk büyümesi ve kârlılığı bu çarpık duruma bağlıdır.

Burada Filho; sermayenin tek merkezde değil de, öncelikli alanlarda birikmesini sağlayacak bir finansal teşvik sistemi öneriyor. Öncelikli alanların ise; sanayi, inşaat, bilişim gibi ihracat artışı sağlayacak sektörler olması gerektiğini söylüyor. Kırsal kesimde mikro kredinin önemine değinirken bunun kurumsallaştırılması için bu kredilere özgü ayrı bir teşvik sistemini öneriyor.

Ayrıca banka sisteminin kredi hacminin artması ve bu kredilerin üretken alanlarda kullanılıp geri dönmeye başlaması durumunda faiz oranlarının giderek düşme eğilimine gireceğine vurgu yapıyor.

Bugün merkez bankalarının faiz indirimi son derece suni bir durumdur; para-sermayenin tek elde toplanma eğiliminin önüne kalıcı olarak geçemezseniz faizler çok geçmeden yeniden yükselecektir.

İkinci önemli düzenleme alanı ise dış denge. Bunun için, ihracatın çeşitlendirilmesi, uluslararası sermaye akışkanlığının kalıcı yatırımlar lehine yönlendirilmesi ve bunun gerçekçi kur sistemiyle desteklenmesi gerekiyor.

Küresel tasarrufların kalıcı, istihdam yaratan yatırımlara dönüştürülmesi pekâlâ mümkün.

Burada yabancı orta ölçekli işletmelerin avantajlı olacakları ülkede, artık yatırım yapmaktan çekinmeyeceği gerçeğini atlamamak gerekiyor. Bu sermayenin merkezileşmesi yerine atomize olmasını sağlayacak önemli bir adımdır.

Ayrıca dış politika açılımına değinmek gerekiyor. Örneğin şu sıralar Rusya ve Anglosakson egemenliği Türkiye üzerinden yeni bir ittifak kuruyor. Nabucco'ya alternatif olarak, Rusya'nın "Güney Akım" projesini Türkiye seçeneğiyle geliştirmesi çok anlamlıdır. Çünkü Rusya, Amerika ile olası bütün işbirliklerinin Türkiye'den geçtiğini biliyor. Burada Amerika'nın hedefi, Türkiye'yi, en kısa zamanda, AB üyesi yapmaktır. Böylece Merkel-Sarkozy gericiiliği kırılacaktır. Ermeni sorunundan, Kıbrıs'a ve Kürt sorununa kadar Türkiye'nin bütün sorunlarının çözümü için ABD, İngiltere ve Rusya mutabakatı vardır.

Şimdi bütün bu gelişmeleri okuyamayanların iki nedeni olabilir; ya çok cahildirler ya da "eski" olan işlerine gelmektedir. TÜSİAD için yalnızca ikincisi, "sol" içinse ağırlıklı olarak, birincisi geçerlidir. Cahiller ve gericiler şimdi aynı yerdedir.

Diğer alan ise, sosyal politika alanı. Uygulanabilir bir sosyal politika çerçevesi bir sonraki yazıya kalıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

G-8'in "eurodoları" ve biten neoliberal devletçilik

Cemil Ertem 10.07.2009

G-8 zirvesi, krizin bitmediğine vurgu yaparken, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu gelişmekte olan ülkelerin, süreçteki önemini teslim etmiş gözüküyor. Aslında G-8'in öneminin kaldığı da pek söylenemez. Çünkü bütün bu süreçte G-20 öne çıkacak. Kriz sonrasının en önemli gelişmelerinden birisi G-20'nin gözetiminde, küresel kurumsallaşmanın sağlanması olacak.

G-8 zirvesinde ev sahibi İtalya Başbakanı Berlusconi, G-8 liderlerine, geçmişi ve geleceği simgeleyen hediyeler verdi. Geleceği anlatan hediyelerden birisi de ABD ve Avrupa'nın tek parada birleşmesini simgeleyen 'eurodolar' olarak tasarlanmış para birimiydi.

Öte yandan, G-8 çerçevesinde yayımlanan bir analizde, Türkiye'nin G-8 için, Brezilya, Meksika, Çin, Hindistan ve Güney Afrika ile birlikte, bölgesel gücü kabul edilmiş ülkeler arasında yer aldığı kaydedildi. O zaman bu iki olguyu birleştirmek gerekiyor. Almanya ve Fransa'nın direnişine rağmen Rusya'nın da desteklediği yeni bir küresel ittifaka doğru gidiyoruz. Berlusconi'nin hediyesi, belki de, bu ittifakın ekonomik tarafını anlatıyor.

Yani eurodolar olarak ifade edilecek yeni bir rezerv paranın oluşmasının koşulları G-20'nin kurumsallaşması sürecinde yaratılabilir. Böyle bir gelişme aynı zamanda, Anglosakson egemenliği ile Kıta Avrupası arasında yakın gelecekte gerçekleşecek "Katolik nikâhın" ilk adımı da olabilir.

IMF'nin kriz sonrası bütün büyüme öngörülerini, gelişmekte olan ülkelerdeki dinamiklere bağlı olarak şekillendiriliyor. Doğru; önümüzdeki on yıl, kuzey-güney arasındaki farklılıkların giderek azalacağı ve dünyanın güneyindeki "gelişmekte olan ülkelerin" küresel kapitalizmin yönetiminde daha fazla söz sahibi olacakları gelişmelere sahne olacak.

Burada üzerinde durmamız gereken olgu, bu düzenlemelerin hangi paradigma çerçevesinde olacağıdır. 2008 krizine giden yolu neoliberal anlatı inşa etti. *Neoliberalizm, birçoklarının sandığı gibi, sermayenin hiçbir düzenlemeye tâbi olmadığı bir rejim değil, sermayenin, küresel akışkanlığını ve kârlılığını en çoklaştıran devlet düzenlemesi biçimidir.* Bu anlamıyla, eğer Berlusconi'nin G-8 zirvesinde hediye ettiği yeni rezerv para "tasarımı" gerçek olarsa kapitalizm mutlaka neoliberal devletçilikten vazgeçmek zorundadır. Neoliberal devletçilik, şimdiye değin, Amerikan hegemonyası ve Amerikan ulus-devletinden beslendi. Amerika'nın çıkarları tüm sistemin çıkarları olarak anlatıldı. Neoliberalizm bu anlamıyla, kapitalizm için bile, bir temsil sorunu yarattı.

Küresel bir demokrasinin inşası neoliberal devletçilik tarafından boğulurken, yalnız emek sömürsü değil, ulus-devletlerin dışladığı ve azınlıkta gördüğü tüm kesimler, genel bir "hak arayamama" ve "temsil edilememe" sorunu ile karşı karşıya kaldılar. Yerel ve ulusal temsilin neoliberal devletçilik tarafından boğulması, ilkönce ulus-devletlerin orduları ve polis güçleri tarafından sağlandı; bunun yetmediği yerde ise ABD ordusu devreye girdi.

Negri, "Dünyanın her yerindeki ABD karşıtı protestolar genelde bir Amerikan karşıtlığının ifadesi değil, aslında temsil yokluğuna karşı bir şikâyetir" der. Bu anlamda neoliberal devletçiliğin "ötekini" yok ederek oluşturduğu bu sisteme en kapsamlı eleştiri "insan haklarının" çiğnenmesi ve adaletin yok edilmesi çerçevesinde "hak savunucuları" tarafından gelmiştir.

"Hak savunuculuğu" kavramı şüphesiz çok geniştir ve en temel insan haklarından çevre ve hayvan haklarının savunusuna kadar geniş bir alanı kapsar.

Çin neoliberal devletinin, Şıncan'da yaptığı tam da bu duruma örnektir. Tabii Amerikan hegemonyasının çok önemli bir ayağı olarak, kapitalizme entegre olan Çin'in böyle devam edemeyeceğini bize Şıncan olayları gösteriyor. Şıncan'da olanlar, tabii ki Türkiye'nin doğusunda olanın bir benzeri ve tipik ulus-devlet uygulamasıdır.

Ama artık Amerika da, Obama yönetimi ile birlikte, biliyor ki, kapitalizm neoliberal ulus-devletlerin öncelikleri ve baskıları üzerinden çarpık ve sorunlu bir küreselleşme yürütemez.

O halde önümüzdeki sürecin dinamikleri iki yönlü olarak işleyecek. Birincisi; neoliberal ulus-devlet paradigmasını aşan ve küresel bir mutabakat üzerinden yeni bir küresel kurumsallaşma süreci oluşturmaya çalışan Amerika ve İngiltere cephesi dinamiği ki; buraya Rusya ve Türkiye gibi eksen ülkeleri de eklemek gerek.

Ayrıca Çin çok hızlı olarak kendisini yenileme başarısını gösteremezse bu cephenin en önemli sorunu olarak ortaya çıkacak. Bu gerçekten kapitalizm için şu an en önemli ve en kapsamlı sorunlardan birisidir.

21. yüzyılı ve sonrasını belirleyecek ikinci önemli dinamiği ise, ulus-devletlerin ve neoliberal devletçiliğin yarattığı temsil sorununu, evrensel bir insan hakları kurumsallaşması geliştirerek aşmaya çalışacak ve küresel doğrudan bir demokrasiyi yaratacak güçler oluşturacaktır.

Bu güçlerin yelpazesi oldukça geniş; örneğin Brezilya'daki topraksız köylüler hareketinden (Movimento Sem Terra) Ortadoğu'daki direniş hareketlerine, oradan çevre ve kadın hareketine kadar uzanan çok renkli bir gökkuşağı 21. yüzyıla damgasını vuracak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tarımda 'büyük dönüşüm'

Türkiye’de tarım başından beri kanayan bir yara oldu. “Köylü milletin efendisi” anlayışı bir tarım toplumu hedefinden çok ürettiğimiz bize yetsin, ele güne muhtaç olmayalım anlayışının sonucu olarak ortaya atılmıştı. Ama bütün Cumhuriyet tarihi boyunca bu “efendi” aynı zamanda oy deposu olarak da görüldü. Çünkü Türkiye nüfusunun yarısından fazlası kırsal kesimdeydi hep. Türkiye tarımı, bir türlü çözülmeyen feodal yapının, faydacı ve yağmacı bir anlayışın ve uluslararası sömürü mekanizmasının ortak kurbanı olarak, köylüyü bırakın milletin efendisi yapmayı, doğru dürüst “çiftçi” bile yapamadı. Bu gerçeği, bugün tarımın başında olan Mehdi Eker itiraf ediyor. Mehdi Eker, 2006 yılından beri üzerinde çalıştıkları ve “tarımda dev adım” adını verdikleri “tarım havzaları üretim ve destekleme modelini” tanıtırken yukarıda vurguladığımız iki önemli gerçeği dile getirerek söze başladı.

Türkiye, başından beri, sanılanın aksine, “kendi kendine yeten” bir toplum olmadı. Zaten Eker’in dediği gibi bu “kendi kendine yetmek” göreceli bir durum. İkincisi ise yine başından beri, köylüyü biz çiftçi yapmayı beceremedik. Köylü, iki nedenle çiftçi olamadı: Türkiye’nin batısında, miras hukukunun, süreç içinde, daha da parçaladığı, verimsiz aile işletmeleri ve yanlış desteklerle yağmalanan tarımsal potansiyel birinci nedendi. Doğuda ise, zayıf ve devlet nimetleriyle burjuvalaşmaya çalışan bir sınıfın, kendisine asker ve sivil bürokratlarla birlikte, “ittifak” olarak seçtiği feodal unsurların “bitirilmeyen” varlığı köylüyü, ne “özgür” işçi ne de küçük de olsa işletme sahibi çiftçi yaptı.

Batıdaki “köylüler” şimdi umutlarını kaybetmiş gizli işsizler olarak kahvelerde pineklerken, doğudakiler ise, koruculuk sisteminin kurbanı durumunda.

Tarımda kapitalizmin gelişimi, kapitalizm tarihi boyunca, iki biçimde olmuştur. Bunlardan birincisi, feodal beylerin doğrudan topraklarına el konulması ve bu toprakların serflere dağıtılması böylece serflerin “özgürleşmesi” sürecidir. Bu sürecin iki sonucu vardır; birincisi çok sayıda, birbiriyle rekabet eden, küçük tarım işletmesinin ortaya çıkması ve bunların büyük bir bölümünün elenerek, ortadan kaybolması; ayakta kalan az sayıda işletmenin ise büyük kapitalist tarım işletmelerine dönüşmesidir. İkinci sonuç ise, elenen tarım işletmelerindeki ailelerin ve “özgürleşen” serflerin proleterleşmesidir. Bu geçiş türü, Amerika-İngiltere ve Fransa’da görülen “Amerikan” türü geçiştir. Tarımın kapitalize olmasının ikinci büyük yolu ise, “Prusya yoludur.”

Prusya’da, büyük toprak sahipleri, (junklerler) süreç içersinde, kapitalist çiftçiler haline gelmişlerdir. Prusya tipi geçişte, köylüler hem serf hem de tarım işçisi olarak yıllarca sürececek bir köleliğin boyunduruğuna mahkûm oldular. Tabii zamanla bu işletmelerin kapitalist yanı ağır bastı ve feodal sömürü koşulları ortadan kalktı. Prusya tipi geçiş, Çarlık Rusya’sı, İtalya, İspanya, Japonya ve Latin Amerika’da görüldü. Her iki yolda da karşımıza, kapitalist sömürü ile birlikte optimal tarım işletmesi gerçeği çıkar. Türkiye’ye bu iki tarihsel geçişten hiçbirisi uğramamıştır. Batıdaki parçalı toprak yapısı ve doğudaki feodal yapı, şimdiye değin, yanlış destek politikalarıyla korunmuş ve daha da çarpıklaştırılmıştır. Bugün GAP bölgesinde, hiç toprağı olmayan ailelerin oranı yüzde 59’dur. Toprak sahibi olanların yüzde 67’sinin toprağı ise 50 dönümden daha küçüktür. 100-200 dönüm toprağına sahip ailelerin oranı yüzde 3,1’dir. 200 dönüm ve üzeri toprak sahibi ailelerin oranı ise yüzde 2,5’tur. Bu oranlar, Kürt sorununun kaynaklarından biri olarak da okunmalıdır.

Türkiye’de 85 yılda niye gerçek anlamda bir toprak reformu yapılmadığını şimdi daha iyi anlıyoruz. Çünkü tarımda kapitalist ilişkiler yeni bir sömürü mekanizmasını geliştirir ama aynı zamanda burjuva demokrasinin de temelini atar. Şimdiye değin iktidarda olan oligarşik yapı, özellikle doğuda, kapitalist yapılanmayı (demokrasiyi) önleyerek iktidarını sürdürmüştür. Tarımın işçileşmesi ve çiftçileşmesi önlenmiştir. Bu aynı zamanda demokrasinin de önlenmesi anlamına gelir.

Şimdi Türkiye, birçok konuda olduğu gibi, bu konuda da bir eşikte. Geçtiğimiz pazar sabahı Tarım Bakanı Mehdi Eker'in bize anlattığı "tarım havzaları üretim ve destekleme modeli," eğer batıda arazi toplulaştırmasını destekleyen kanunlarla, doğu da ise köklü bir toprak mülkiyeti değişikliği ve optimal ölçekli tarım işletmeleri yaratma çabası ile birlikte ele alınırsa Türkiye bir devrimin eşliğinde demektir. Havzalara göre desteklenen 16 üründe yaratılacak değer farkı Türkiye'nin bugünkü tarımsal destek miktarına eşit. Yani 5 milyar TL'nin üzerinde. Bakan Eker, havzalara ayrılmış ürün desteğinin bioçeşitliliği ve doğal dengeyi bozmayacağını iddia ediyor. Ayrıca Eker, tarımdaki bu yeniden yapılanmayı, toprak mülkiyetini değiştirecek yasalarla destekleyeceklerini söyledi. Şimdi tarımdaki bu büyük dönüşümü imzalanan Nabucco projesi ile birlikte ele alalım.

Sanıyorum küreselleşmenin en önemli eşiklerinden birisi Türkiye'ye kapitalizmin tüm kurumları ve kurallarıyla yerleşmesi olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kurosawa'nın ahlaklı samurayları

Cemil Ertem 17.07.2009

Bütün bu olan bitenlerden sonra şimdiye kadar yerleşmiş "genel kabul"lerimizi ve bunların dayandığı teorileri altüst etme zamanı geldi galiba. Bunu yapmazsak başımıza gelecekleri kimse hesap edemez. İşte, HSYK'da Ergenekon davası konusunda oynanmak istenen oyun ortada. "Kör gözüm parmağına" misali bütün dünyanın gözünün içine bakarak yapılmak istenen şey; tam da "paşaların" ikinci iddianame kapsamında yargı önüne çıkmalarına denk gelen süreçte, Ergenekon savcılarını ve yargıçlarını sürmek. Tıpkı Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde olduğu gibi, kimsenin şüphesi olmasın ki, burada da bir yargı-ordu ittifakı var. Ama kim bunlar; bize bütün bu komploları şimdiye kadar, bütün dünyanın gözü önünde yaptılar, peki bundan sonra da yapabilirler mi, yapacaklar mı, diye sormayacak mıyız? Bu soruyu Türkiye artık soruyor; çünkü egemenliğin, rütbesi ve devlet kariyeri kalabalık olan zevattan sistemin tümünü oluşturan ve temsil hakkını –seçimle- elde edenlere geçmekte olduğunu görüyoruz.

Bu tipik temsile dayanan "burjuva demokrasi"si, tabii ki küreselleşmenin şu evresinde, yetersiz ve aşılması gerekiyor. Ama Türkiye bu dar, burjuva anlamında "demokrasiyi" bile henüz beceremedi ve tam 80 yıldır Türkiye'yi yoksullaştıran, yağmalayan, insanlarını köle yapan ve daha da yapmaya çalışan "egemen güç" direniyor. "Millet" egemenliğinden halkın doğrudan egemenliğine geçiş, ancak Türkiye'nin oligarşik yönetimi alt edip, Meclise dayanan "millet" egemenliğini gerçek anlamıyla kurumsallaştırmasından sonra olabilir. İlkönce şu "burjuvazi," gerçekten burjuva olmak istiyorsa üzerindeki bu pislikleri atsın bakalım.

Yazının başında "genel kabuller" ve bunların dayandığı teorileri altüst etmemiz gerekir dedik ya; bu konuda çarpıcı bir örnek ve kısa bir giriş için, Kurosawa'nın başyapıtı *Yedi Samuray*'a başvurmak istiyorum.

Geleneksel iktisat, piyasanın ve devletin ekonomik işlevlerini kesin olarak ayırır. Çok basit: "Piyasada

sunulamayan hizmetleri-üretimi yapmak devlete düşer.” Başka bir anlatımla kişilerin pazarda satamayacakları mal ve hizmetleri devlet ekonomik oyuncu olarak yerine getirir. Bu hizmetler içinde en önemlisi güvenlik ve savunma hizmetleridir. Bu hizmetlerin nasıl, hangi kapsamda ve yöntemle sunulacağını siyasal güç belirler. Siyasal güç de diktatörlük ya da demokrasi biçiminde tezahür edebilir. Devlet bu hizmetleri topladığı vergilerle karşılar. Yani bu hizmetleri yapanlar “milletin” memurudur. İşin demokrasi opsiyonunda eğer vergi verenler, “hizmetleri” ve “hizmetlileri” beğenmezlerse bir dahaki seçimde, siyasi temsilcileri değiştirirler. Siyasi erk de, (yani seçilmişler) atanmışların üstünde olduğu için atanmışların yerine yenilerini atar. Diktatörlük opsiyonu ise “hizmetlilerin” vergilere el koyup, silah ve yargı gücüyle, sonsuza kadar vergi verenleri –milleti- boyunduruk altına almasıdır.

Kurosawa’nın *Yedi Samuray*’ı, hasatlarını ve mülklerini dışarıdan gelecek haydutlara karşı korumak isteyen köylülerin “kiraladığı” samuraylarla köylülerin hikâyesidir. Samuray, 12. ve 13. yüzyıllarda Japon İmparatorluğu’nun yayılması amacıyla kurulmuş savaşçı sınıfa verilen addır. Feodalizmin son bulmasıyla 16. yy’a doğru, bu savaşçı sınıf, işlevini yavaş yavaş yitirse de kurum olarak varlığını 19. yy’a dek sürdürür. Öyküde iki ilginç nokta var: Birincisi köylülerin savunma hizmetini “dışarıdan,” karın tokluğuna da olsa, ücret karşılığı satın almaları. İkincisi ise, samurayların köylülere savunma ve savaş sanatını öğretmeyi, onların güvenliğinin sürekliliği için gerekli görmeleri ve ellerindeki silah gücünü işleri bitince köylülere karşı kullanıp onların üzerinde bir diktatörlük kurmayacak kadar “ahlaklı” olmaları.

Yani samuraylar köylüleri ilk önce dışarıdan gelen haydutlardan kurtarıp sonra da kendileri köylülerin başına haydut olmuyor.

Ama bu olabilirdi. Bütün silahlı güçler bu kadar ahlaklı olmayabilir. Burada bu durumda köylülerin yapacakları tek şey; başlarına diktatör kesilen samuray çetesini ondan daha güçlü bir silahlı ve siyasi güce şikayet etmek olabilir. Köylüler tabii bunun için de hasatlarının bir bölümünü bu güce devredebilirler. Ama bu seçenek bile, sürekli bir diktatörlük halinden daha ucuz bir yöntemdir.

Ama en kalıcı ve esaslı yöntem, savunma, yargı gibi mutlaka ulus-devlet yerine getirsin denilen hizmetlerin kamusal demokrasi çerçevesinde küresel sivil yapılanmalara devredilmesidir.

Bu anlamda önümüzdeki günlerde, demokrasi güçleri ve sivil toplum örgütleri hem NATO’nun yeniden yapılanmasında hem de küresel yargı süreçlerinin oluşması ve ulus-devletleri, bu yargı kurumlarının kararlarının bağlaması konusunda aktif ve yapıcı olmalıdır. Yani geleneksel kamu anlayışını değiştirmemiz gerekiyor. Kamu sivil olandır ve burada silahlı bir gücün kamuya rağmen egemenliği olamaz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

“Anlatılan senin hikâyendir”

Cemil Ertem 21.07.2009

Şu yaz sıcaklarında, ekonomi, üzerinde en çok kalem oynatılan konu herhalde. Ama kesinlikle ekonomi, yoksa ekonomi-politik değil.

Aslında, ne tek başına bir ekonomi vardır ne de politika.

Örneğin ABD'nin, şimdiye değin, nasıl olup da karşılıksız bir para ile senyoraj hakkı kullanıp kendini dünyaya finanse ettirdiğini yalnız ekonomi ile açıklayamazsınız. Burada politik bir kavrama ihtiyacınız var: "Hegemonik Devlet" kavramı. *Hegemonik Devlet* "yeni sömürgecilik" dönemine ait bir kavramdır.

Yeni sömürgecilik dönemi, Marksist iktisatçılar, politikacılar tarafından didik didik edildi. Sweezy, Baran, Magdoff'un tahlilleri bu dönemi, ekonomi-politik olarak anlatan en önemli ve açık analizlerdir. Ancak, o yıllarda mesela Türkiye'de Cemil Meriç, İran'da Ali Şeriatî gibi Marksist olmayan ama Marks'ın yöntemini kullanan aydınlar dünyayı farklı bir bakış açısıyla ama oldukça doğru olarak açıklayabiliyorlardı. Ama gerçek anlamıyla Marksist olup da bunu, dar kafalı Kemalist "solculara" anlatamayan ve dışlanan İdris Küçükömer'i burada bir kez daha saygıyla anmak gerekir.

Ancak, nihai olarak, dünyanın neresinde olursanız olun yoksulların anlatısı aynıdır.

Bu açıdan Marks'ın en çok sevdiği sözlerden biri Romalı şair Horace'nin o ünlü deyişidir.

"Anlatılan senin hikâyendir." Yani Marks demek istiyordu ki; *"Ben Almanya'da ya da İngiltere'de oturup Alman ve İngiliz ekonomisi ile ilgili bir kitap yazmıyorum."*

Benim yaptığım politik sonuçları olan bir çözümleme ve dünyanın her yerinde geçerli."

Benim anlattığım hepimizin hikâyesi ve hepimiz için."

Oysa herkesin hikâyesi aynı olamazdı. İngiltere ile Hindistan farklıydı.

Ama Marks da haklıydı. Çünkü 1830'da şimdi gelişmekte olan ya da azgelişmiş dediğimiz ülkeler, dünya endüstriyel potansiyelinin yüzde 60,9'unu temsil ediyorlardı. 1860'da Marks'ın *Kapital*'i yazdığı on yıl içinde bu oran 36, 7'ye düştü. 1953'te, Baran'ın *Büyümenin Ekonomi Politikası*'nı yazdığı yıllarda, bu oran yüzde 6,5'un altına inme eğilimindeydi. Çin'in dünya sanayii içindeki payı 1800'de 33,3'tü, 1900'de bu oran yüzde 6,3 oldu ve 1953'te yüzde 2,3'e düştü. Tarihçi David Christian'ın dediği gibi, "Üçüncü Dünya" terimi tamamen 20. yy'a aittir. 1750'lerde bu ülkeler sanayi üretiminin yüzde 75'ini gerçekleştiriyorlardı. 20. yüzyılın sonlarında bu oran yüzde 15'in altına inmişti. Şimdi ise, 20. yüzyılın "üçüncü dünya ülkeleri" dünya sanayi üretimine damgasını vurdu. O zaman dün geçerli olan, bugün, bir biçimiyle geçerli değil.

Marks'ın ekonomi-politiği yani *Kapital* politik bir metin olduğu içindir ki, tarih kavramını yabana atmaz.

Marks'ın kapitalizmi ile Baran'ın kapitalizmi farklı birikim biçimlerini içeriyordu.

Bu yüzden, Baran'la birlikte azgelişmiş ülkelerin aydınları ve iktisatçıları da "bağımlılık" kavramını ortaya attılar.

Özellikle Latin Amerikan kökenli ECLA (Economic Commission for Latin America) okulu Baran'la birlikte önemli teorik açılımlar getirmiştir. ECLA okulunun teorik savları, birbirini tamamlayan iki temel çözümlemeye dayanmıştı. Bunlardan birincisi, özellikle Prebisch'in çalışmalarında geliştirilen, azgelişmiş ülkenin dünya sistemi içindeki yeri ve konumuna ilişkin çözümleme; ikincisi ise, özellikle Furtado tarafından geliştirilen, azgelişmiş

ülkenin içsel yapısına ilişkin çözümlemelerdir. Dana sonra Frank'ın geliştirdiği "azgelişmişliğin gelişmesi" tezleri Sovyetlerin geliştirdiği "kapitalist olmayan yol" tezleri ile çoğu yerde örtüşüyordu.

Dünya ekonomik hiyerarşisini, Marks'ın sınıfsal çözümlemelerini atlayan bir yere savrularak anlatan bu tezler "yapısalcı" çözümlemeler getirse de, zorunlu olarak, sağcı kalkınmacı anlayışla örtüşüyordu. Çünkü gelişmenin sağlanabilmesi için "kendine yeterli" olmanın ve içine kapanmanın gerekli olduğu görüşleri, zorunlu olarak otarşi çözümünü öngörecekti.

Bu yüzden, "yeni sömürgecilik" dönemi sol tezlerin çoğu, bizi sağ tarafa savuran teorik açılımları miras bıraktı.

Yakın zamanda, olan biteni iki temel eksenle anlatabilir miyiz diye düşünüyorum; birincisi; üretim güçlerinin hiyerarşisinin değişmesi.

İkincisi ise, dünya üretim dengelerinin ve buna bağlı olarak siyasi hegemonya biçimlerinin değişiyor olması.

Batı üretim gücünü, zorunlu olarak Doğu'ya bırakırken, yeni politik açılımların gelişmesi gerekiyor. Ama bu açılımları üstlenecek sol, yanlış bir mirasa hâlâ sahip çıktığı için bunu yapamıyor.

Ancak şimdilerde şu umut var: Marks'ın hepimizin hikâyesini anlattığı zamanlardaki homojenliği yakalamasak bile ona yaklaştık. Hikâyeler yeniden ayrışıyor.

O zaman son söz olarak Marks gibi "De te fabula narratur!" (Anlatılan senin hikâyendir) diyelim.

Yazıyı güncelleme notu: Yukarıdaki yazı, dün başlayan 2. Ergenekon davasına şüpheyile bakan, darbeci "paşalara" haksızlık yapıldığını düşünen, gerçekte sağcı ama kendini "solcu" sanan (Bir kez daha bin yaşa İdris Hoca!) şaşkınlar için yazılmıştır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nihai çözümü, İmralı da hükümet de getiremez!

Cemil Ertem 24.07.2009

Türkiye Kürt sorununda yolun sonuna geliyor mu? Bu soruya bir açıdan olumlu yanıt verebiliriz. Evet, bir yolun sonuna geliyoruz. Hükümetin şimdiye kadar attığı adımların ve bundan sonra yapacağı açılımın Kürtlerin yüz yılı aşkın mücadelesinin amaçladığı birçok talebi içerdği ve bunların "yukarıdan" Kürtlere bahşedilmediğini bilmemiz gerekir.

Bu açıdan tabii ki İmralı açılımı birçok yönden hükümetin attığı adımlarla örtüşecek. Buradaki "açı" farkı yalnız zamanlama olabilir. Unutulmaması gereken bir nokta da bu sorunun yalnız bir Kürt-Türk sorunu olmadığı ve Kürt sorununun artık bir "ulus" sorunu olmaktan çıkıp dört ulus-devletin baskısıyla yok edilmek istenen bir halkın sorunu olarak "uluslararasılaşması" olgusudur. Bu açıdan bu sorunu, tam anlamıyla, ne hükümetin

açılımı ne de İmralı'nın çözümü sona erdirebilir.

Ama Türkiye'deki "çözüm" adımları, yalnız Kürtler için değil, tüm bölge halkları için olumlu bir başlangıçtır. Ancak, ulus-devlet paradigmasını aşma doğrultusundaki adımları içermeyen tüm "çözüm" önerileri sorunu ertelemek anlamına gelir. Aslında bölgedeki toprak reformundan, anadil açılımına kadar tüm adımlar şimdiye değin masaya geldi ve konuşuldu. Öcalan'ın bu gerçeği gördüğü ve artık bir Kürt ulus-devleti amacı taşımadığı biliniyor. Ancak Türkiye'nin de üniter ulus-devletle devam edemeyeceğini artık bütün kurumlarıyla kavraması gerekiyor.

Bu anlamda sorunun adı artık Kürt sorunu değildir, sorunun adı Türkiye'nin üniter ulus-devletle devam etmek isteğidir.

Bundan dolayı bugünlerde hükümetin, ağustos ayında da Öcalan'ın açıklayacağı "çözüm" paketleri; kapsamlı bir aftan, bölgedeki korucu müessesesinin tasfiyesine kadar uzanacak ve ilk bakışta "radikal" sayılabilecek birçok unsuru içeriyor olsa bile sonuçta, Türkiye'nin "üniter ulus-devlet"le devam etme iradesini ortaya çıkaracağı için, nihai olarak, "gerici" olacaktır.

Şu sıralarda Kuzey Irak Türkiye'ye bağlanacak haberleri, bizim siyaset-tarih bilgisi kıt "yazarlarımızın" sandığı gibi buradaki federatif yapının Türk ulus-devletine bağlanması ya da Türkiye'nin burayı ilhak etmesi anlamında ortaya dökülmüyor. Bu raporlar, Türkiye'nin de içinde olduğu yeni bir federal devleti işaret ediyor. Türkiye, dünyada söz sahibi, bölgedeki dinamikleri belirleyecek hatta AB genişlemesini yönlendirecek bir devlet olabilir ama bu üniter ulus-devlet yapısıyla değil. Şimdi bırakalım hükümet ne diyecek, Öcalan ne açıklayacak meselelerini; bunları, Kürtler seksen yıldır söylüyor Türkiye de seksen yıldır elinin tersiyle itiyordu zaten; biliyoruz bunları. Biz hepimiz demokratik yeni bir Cumhuriyeti konuşmaya başlayacak mıyız? Soru budur; sorun da budur bundan sonra.

Cumhuriyet, diktatörlükle ulus-devlet ve ulusal pazarı inşa etme projesi olarak doğmuştur. Birinci Paylaşım Savaşı, egemen ulus-devletleri doğurma, ortaya çıkarma altüst oluşuydu. Burada Osmanlı İmparatorluğu'nun bütünlüğünü koruması, Almanya'nın başını çektiği mihver devletleri için tercih edilir bir durumdu. Osmanlı İmparatorluğu, bu devletler için Batı'dan Doğu'ya geçişin bir köprüsü ve sömürgesi olarak var olmalıydı. İttihat ve Terakki ise (kendince) bunun, Batı'ya bağlanıp Doğu'ya yayılmak amacı için bulunmaz fırsat olduğunu düşünüyordu. Enver-Talat-Cemal çetesi doğuya doğru yayılmacı bir ulusçuluğu benimsedi. Bunun içinde Almanya gibi bir güce dayandılar. Ancak Kemalist kanat bunun bir hayal olduğunu farkındaydı. Nitekim yenilgi Kemalistleri haklı çıkardı.

Kemalizm sanıldığı gibi karşı koyuşa değil, otarşik ve pragmatist teslim oluşa dayanır. Kemalizm'in tercihi, daralan bir Türk ulus-devleti idi.

İttihatçıların ayrımı Turan ve Misak-ı Milli ayrımı idi. Turancılar kaybetti. Burada çok önemli bir nokta var: Lozan'la, Sevr arasındaki fark. Lozan'ın itilaf devletlerinin kontrolünü arttıran bir yanı vardır. Lozan, Fransa ve İngiltere'nin ABD'yi Ortadoğu'dan uzak tutma amaçlarına hizmet etmiştir. Fikret Başkaya'nın vurguladığı gibi, Kemalistler Musul-Kerkük'ten vazgeçerek ABD himayesinde kurulması olası olan özerk bir Ermenistan ve Kürdistan oluşumunu önlemişlerdir. (İşte yeni Anglosakson egemenliği şimdi bunu geri alıyor. Olan biten bir yanıyla da budur.)

Kemalist rejimin ilk amacı ticareti Türkleştirmekti. Daha sonra doğuda feodal Kürt beyleri ile ittifak yapıp, hem

ekonomik ve sosyal statükoyu korumak hem de dışarıdan gelecek bir Kürt baskısına karşı tampon oluşturmak ilk adımlardan birisi oldu. Ticaret ve komprador burjuvazisi, asker-sivil elitler ve feodal yapılardan oluşan oligarşi, dünya 1929 bunalımıyla sarsılırken Türkiye’de artık işbaşındaydı. Bu yapı, dünya konjonktüründen de yararlanarak, yalnız iç pazara dayalı bir ekonomi ve ulus-devlet için yola koyulmuştur. Bundan sonraki hikâyeyi biliyorsunuz. Azınlıklara yapılan baskılar ve yağmalar, Amerikan yeni-sömürgeciliği, darbeler ve şimdilerde de Cumhuriyet kurulduğundan beri oligarşinin bir unsuru olan asker-sivil bürokrasisinin, iktidarını kaybetme ve oligarşi içinden tasfiyesine karşı direnişi. Bu kesim, tek bir ulusal pazara ve ırka dayalı baskıcı bir **devlet iktidarı** olarak devam etmek istiyor. Ama artık bu imkânsız. Ancak “sorun” devam edecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Pentagon teknolojisi kimin elinde...

Cemil Ertem 28.07.2009

Enformasyon teknolojisi devrimini artık elle tutabiliyoruz. Bu devrim, ağırlıklı olarak, 1980’lerden itibaren sistemin yapılanmasında temel araçları üretti ve hâlâ da üretmeye devam ediyor. Bize geç gelen 3G teknolojisi ve devamı hayatın temel dinamiklerini çok hızlı bir değişikliğe uğratacak.

Devletin ve devletin yönlendirdiği medyanın “mutlak” hâkimiyetinin sonuna geliyoruz.

Bu çok önemli bir eşik.

Teknolojik yenilik yüzyıllar boyunca devletin tekelinde olmuş, teknoloji ve iktidar birbirini tamamlayan ve sürdüren olgular olarak var olmuşlardı.

Çin’in yüzyıllar süren teknolojik üstünlüğünde devlet türü örgütlenmelerin payı büyüktür. Avrupa’da Rönesans’ın tohumları 1400’lü yıllarda atılırken, Çin, teknolojik olarak en gelişmiş uygarlık durumundaydı. Kâğıt Çin’de Batı’dan bin yıl önce ortaya çıkmıştı. 14. yüzyılın başında Çin sanayileşme devriminin eşiğine gelmişti neredeyse. Ancak ne olduysa Avrupa’da Rönesans’ın tohumlarının atıldığı 1400’lerin başında oldu. 1400’den sonra Ming ve Qing hanedanları, beşerî bilimlere, sanata ve bunların sonucu olarak doğacak teknolojiye önem vermek yerine emperyal bir bürokrasi çizgisini tercih ettiler. 1430’a gelindiğinde pusulayı bulan Çin, büyük gemilerin inşasını yasaklamıştı. Bunun nedeni çok açıktı: Çin hanedanları, yüzyıllar sürecekt bürokratik ve askerî iktidarlarını garantiye almıştı ve artık yeniliklere açık değillerdi. Hatta her yenilik onların gelecekteki iktidarını tehdit eden bir “düşmandı”.

Kentli loncalar, meslek örgütleri ve hanedana yapışmış bürokrasi, kâğıdı, kâğıda baskıyı, pusulayı ve demir sabanı bulan uygarlığı kendi iktidarı için geriye götürmeye kararlıydı. Avrupa’da Rönesans’ın tohumları Çin’de “büyük gerilemenin” başladığı zamana denk gelir.

Zenginlik, hanedanların örgütlendiği imparatorluklardan burjuvaların bireysel birikimine geçerken teknolojiyi yine de burjuvalar adına devletler geliştiriyordu. Kapitalizmin ulus-devletleri, hanedanların ve imparatorlukların

yerini alırken teknoloji insanlığın önüne yine onların istediği kadar konuyordu.

Japonya'nın Avrupa'dan sonra teknolojideki hızlı adımlarında yine devletin ama ulus-devletin payı vardı.

Avrupa modernleşmesi, Japonya'nın ve hatta Sovyetlerin bu modernleşmeye ayak uydurması "tekelci devlet kapitalizminin" marifeti olarak tarihteki yerini almıştır.

Bilgisayar teknolojisinin ortaya çıkmasında da, burjuvaları adına daha fazla pazar payı isteyen devletlerin rolü vardır.

İkinci savaş sırasındaki şifre çözme yarışı, nümerikle ilgili uğraşlara tavan yaptırmıştı. Nitekim ilk bilgisayar ABD'de, ordunun sponsorluğunda, Pennsylvania Üniversitesi'nde gerçekleştirildi. ENIAC adı verilen alet tam 30 ton ağırlında ve bir spor salonu büyüklüğündeydi. İnternet de, ABD Savunma Bakanlığı'nın Sovyetlere karşı geliştirdiği bir projenin sonucu olarak doğdu. DARPA adı verilen proje, gerilla savaşına ve işgale karşı merkeze anında haber verecek bilgisayar ağ haber sistemiydi. Bu sistem, gerilla savaşında gerillanın yaptığıının elektronik karşılığı olarak düşünülmüştü.

Ama çok değil otuz yıl sonra, Chiapas'taki Zapatistaların lideri Subcomandante Marcos, Lacandon ormanının derinliklerinden internet üzerinden gerillalarla ve dünyayla iletişim kuracaktı.

İşte teknolojide buraya geldik. Binlerce yıllık bir uygarlığa teknolojiyi yasaklayan ve onu yine binlerce yıl geriye iten hanedanların elinden kapitalist ulus-devletlerin eline geçen teknoloji, ilk defa, insanlığın özgür kullanımına geçmenin eşiğinde.

Kapitalizm, enformasyon ve haberleşme teknolojileri ile beslenen birikim evresine girdiğinden beri üretim araçlarındaki sıçramayı denetleyemiyor. Bu çok açık olarak yeni bir kriz dinamiği. Bu dinamiğin ikili bir etkisi var; birincisi verili üretim ve büyüme birikimini karşılayacak siyasi yapıları oluşturmakta zorlanıyor, ikincisi ise çok hızlı bir dünyalaşmaya yol açıyor. Böylece teknolojiyi elinde bulunduranlarla devlet yapılarını (iktidarları) ellerinde bulunduranlar arasındaki organik bağ giderek kopuyor. Bu aynı zamanda sistemin siyasi bir krizle de karşı karşıya olduğu anlamına geliyor. Dünyalaşma, ekonomik olarak üretim merkezlerinin Batı'dan Doğu'ya kayması ve teknolojinin, ağların dünyanın en ücra köşesine gitmesi olarak kendini gösterirken, siyasi olarak da ulus-devletlerin çözülmesi olarak ortaya çıkıyor.

Bu durumu Castells çok özlü anlatır: *"Tarihte ilk kez, bütün gezegenin kapitalist olduğunu ya da küresel kapitalist ağlarla bağlantısına bağımlı hale geldiğini söyleyebiliriz. Ancak bu yeni tür bir kapitalizmdir; teknolojik açıdan, örgütlenme biçimi ve kurumsal yapılanma bakımından hem klasik kapitalizmden (laissez-faire) hem de Keynesçi kapitalizmden ayrılır."*

Bu yeni kapitalizm, şimdi bize onu karşısına dönüştürmek için çok farklı olanaklar sunuyor.

Mesela, artık medyanın, teknoloji marifetiyle devletin tekelinden çıkıp bireylerin ve sivil yapıların hâkimiyetine geçmesinin yolu açık.

2011 seçimlerinin galibi bugünlerde belli olacak!

Cemil Ertem 31.07.2009

Türkiye'nin demokratikleşme ve Kürt sorununu çözme iradesi açığa çıktıkça faşizmin operasyonlarının "kahramanları" da ortaya çıkıyor. Türkiye'nin bu demokratikleşme adımları olmasaydı biz "hayata dönüş" katliamının arkasında olan "karanlığı" tanıyamayacaktık mesela. Aslında dünkü basın toplantısında gördüğümüz gibi, bunlar kendi kendilerini deşifre ediyorlar.

Darbeci paşalar, tetikçiler, hırsızlar, hukukçu kılığındaki katiller güneşte gözleri kamaşan çakal sürüsü misali bu ülkenin önünde artık. Hayata dönüş operasyonundan, darbe tezgâhlarına, Kürtlere yapılan yargısız infazlara, Diyarbakır cezaevi gerçeğine ve nihayet 12 Eylül karanlığına kadar Türkiye'nin utanç dönemi ve o dönemin aktörleri ortada işte.

Hükümet Kürt sorununun çözümünün demokrasiden geçtiğini kabul etti. Bu çok önemli bir başlangıç. Ama bu çok önemli başlangıcın iki önemli dinamiği var; birincisi bu ülkede yıllarca verilen demokrasi ve kimlik mücadelesi; ikincisi ise küresel ekonomik ve siyasi konjonktür. Şimdi bütün bu gelişmeleri ekonominin gidişatının da desteklediğini söylememiz lazım. Türkiye'nin, kriz sonrası yeniden yapılanmanın önemli merkezlerinden biri olacağı artık biliniyor. Bu çerçevede Türkiye'nin hem ekonomisi hem de siyaseti yeniden oluşacak.

Bu anlamda, Merkez Bankası'nın üçüncü enflasyon raporu çok önemli ipuçları taşıyor. Merkez Bankası, örtülü olarak enflasyon hedeflemesi önceliğinden, durgunluk önceliğine geçti. Şimdiye kadar yaptığı gibi "gerekirse ben faizleri indiririm" demedi; faizlerin önümüzdeki yıllarda da tek hanede kalması gerektiğine vurgu yaptı. Şimdi bu çok önemli makas değişikliği, "kamu harcamaları denetimi sağlanamaz"dan başlanarak eleştirilecek. Bu ezberlerin önemi yok.

Aslında bu makas değişikliği, kriz öncesi hükümetin bütçe performansında "faiz dışı fazla hedefi"nden bütçe denkliliğine geçmesiyle başlayan bir süreçti. Geçen sene GAP bölgesine aktarılacak kaynak doğrultusunda, Maliye Bakanlığı, "artık bizim için faiz dışı fazla performansı önemli değil, biz bütçe denkliliği performansına geçiyoruz" diyerek önemli bir adım attı. Ancak Maliye Bakanlığı'nın bu hamlesine Merkez Bankası yanıt veremedi. Yani Merkez Bankası küresel durgunluğun bu noktaya geleceğini o günlerde göremedi. Eğer hükümet geçen sene atmaya başladığı ve 19. stand-by'ı delen adımlarını sıklaştırsaydı, bugün durgunluk bu seviyede olmazdı. Hükümet ilk iktidar dönemindeki siyasi ve ekonomik konsepti hızla terk etmek zorunda. Çünkü burada ısrar etmesi sonu olacak. 58. ve 59. hükümet programları şimdi biten ve geçersiz olan aşağıdaki temel yapılanmayı hedeflemekteydi:

- Banka sisteminin yeniden yapılanması,
- İşgücü piyasalarının esnekleşmesi,
- Vergi sisteminin dolaylı vergiler ağırlıklı olarak oluşturulması,
- IMF çapasının takip edilmesi,
- Bütçede faiz dışı fazlanın kurumsallaştırılması.

Öte yandan IMF ile imzalanan stand-by anlaşmalarında para ve döviz kuru politikaları tam anlamıyla Merkez

Bankası'nın fiyat istikrarı çerçevesinde belirlenmişti. Merkez Bankası'nın para, kur ve faiz politikaları Hazine'nin kısa vadeli yüksek faizden borçlanmasını sağlayacak şekilde desteklendi. Merkez Bankası, diğer merkez bankaları gibi, (örneğin FED) fiyat istikrarı yanında istihdam ve diğer makro dengeleri gözetecek politika araçlarını geliştirmedir. Enflasyon hedeflemesi çerçevesinde yüksek faizle fiyat istikrarını sağlamaya çalıştı.

Merkez Bankası, hedeflerin belirlenmesi için iki önemli dayanak tespit etmişti. Bunlardan birincisi hükümetin yürüteceği "Kamu Mali Disiplini", ikincisi ise IMF şartlılığıydı. –Şimdi ikisi de yok-. IMF şartlılığı, Merkez Bankası için olmazsa olmaz bir koşuldur. Burada Merkez Bankası Net Uluslararası Rezervler kalemini performans kriteri olarak almakta, ancak Net İç Varlıklar kalemi, yerini "Enflasyon Hedeflemesi" kriterine bırakmaktadır. Bu hedefleme kıtasal bir para politikası hattıydı aynı zamanda. Örneğin Avrupa Merkez Bankası (ECB) de avro bölgesi için bizdeki TÜFE benzeri –Hormonized Index for Consumer Prices (HICP)- bir referans almıştır.

Şimdi bu hat, hem bizde hem de avro bölgesinde tarih oluyor. Ancak, Türkiye, Avrupa'dan önce kriz sonrasının politikalarını uygulamaya başlayabilir. Merkez Bankası bunun ilk işaretini verdi. Önemli olan hükümetin buna uyması. Ancak "geleneksel sanayi-rant burjuvazisi" buna direnecek. İstihdama yönelik ve Türkiye'nin kriz sonrasındaki küresel rolüne uygun orta vadeli program konusunda IMF ikna oldu bile. Burada sorun hükümetin parçalı hali ve bu "parçalardan" birisinin oligarşinin en geri kanadına angaje olması.

Bütün bunlardan şu sonuç ortaya çıkıyor: Bırakalım; 58. hükümetten öncesini, 58. hükümetin uyguladığı ekonomi politikası bile artık geçerli değil. Ekonomide ve siyasette yeni bir döneme giriyoruz. Bu dönem, Türkiye'nin demokratikleşerek öne çıkacağı bir dönem.

Erdoğan ve ekibi, eğer demokratikleşme çerçevesiyle, ekonomide durgunluğa yönelik, yatırımları teşvik eden ve kamuya rasyonel kaynak aktarımını öne çıkaran orta vadeli bir programı birleştirirse 2011'de –yeniden- tek başına iktidar olur.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Putin'in ziyaretinin Jeoekonomisi

Cemil Ertem 07.08.2009

Başlıktaki jeoekonomi kavramı jeopolitik ve jeostratejik kavramlarından daha yeni bir kavram. 20. yüzyılın sonlarından itibaren siyasi ve ekonomik literatürde boy gösteriyor. Jeoekonomi, teknolojinin, beşeri sermayenin ve doğal kaynakların bölgesel ve giderek küresel ölçekte siyasi yapılar tarafından en verimli ve etkin olarak nasıl biraraya getirileceğini araştırır. Bu anlamda hem ekonomik hem de siyasi bir disiplindir. Jeoekonominin yönteminde politik olandan daha ziyade, ekonomi, teknoloji ve coğrafya öne çıkar.

Şimdi Rusya'nın başbakanı ama fiili olarak halen tek adamı olan Putin'in Türkiye ziyareti bize Rusya'nın şu andaki ekonomik-politik durumunu tartıştıracığı gibi, Türkiye-Rusya ve AB-ABD arasındaki jeoekonomiyi anlatacak.

Hemen Türkiye-AB ilişkisinden başlayalım. Şöyle bir tez var: "Bu krizle de ortaya çıkmıştır ki; AB'nin dinamikleri, AB'nin genişlemesi doğrultusunda değil, Almanya ve Fransa'nın başını çektiği yeni bir içe kapanma çerçevesine çekilmektedir. Böyle olunca, Türkiye-AB ilişkileri, önümüzdeki yıllarda, giderek gerileyecek ve Türkiye'nin "imtiyazlı ortaklık" statüsüne sıkıştırıldığı bir yere gelecektir. Rusya ve Türkiye'nin Putin'in ziyaretiyle başlayan "sıkı" işbirliği ve kriz sonrası Türkiye'nin enerji hatları başta olmak üzere doğusuna doğru uzanacak ekonomik atağı da Türkiye için, AB üyeliğini zorunlu olmaktan çıkaracaktır."

Bu tezin elle tutulurluğu ve ekonomik ve siyasi açıdan bilimsel temellere oturup oturmadığı tartışması bir yana, bu açılımın ve dayandığı tespitlerin, oldukça tehlikeli siyasi savunuyu ve yapılanmalara yol açacağı, onları besleyeceği açıktır. Bu tezin önümüzdeki dönemi ve bu dönemi "yapacak" olan tarihsel-güncel dinamikleri niçin hiç anlayamadığına geçmeden önce, bunu savunanların aslında ne demek istediklerini söyleyelim. Bu tezi ortaya atanlar çok açık olarak; Türkiye'nin şu anda, Kürt sorunu merkezde olmak üzere, atmakta olduğu demokratik açılımların aslında gereksiz olduğunu, Türkiye'nin, Avrasya merkezli bir hinterlandın emperyal gücü olması doğrultusunda, AB ve ABD arasında ayrı bir gücü, enerji jeoekonomisinden kalkarak devreye sokması gerektiğini savunmaktadırlar.

Rusya ve Türkiye'nin, AB ve ABD'den bağımsız, enerjiden başlayarak oluşturacağı yeni ittifakın, bilgi teknolojileri, finans ağları gibi önümüzdeki dönemin sürükleyici alanlarından ziyade, geleneksel enerji, kimya, demir-çelik ve silah sanayii gibi bir önceki dönemin (20. yüzyılın) ekonomisine dayanacağı ve bu ekonominin siyasi karşılığının da, baskıcı ve yalnız kendi ekonomik hinterlandına açık, dolayısıyla otarşik bir yapı olacağı yukarıdaki tezi savunanların çok iyi bildiği ve de istediği bir şeydir.

Ancak bütün bu olan biten, Rusya-Türkiye yakınlaşması, güney akım dâhil yeni enerji hatlarının oluşması ve Türkiye'nin de bunların içinde yer alması ve ABD'nin bu yakınlaşmayı desteklemesi çok başka yeni bir dünyayı bize anlatıyor.

BİT, gıda, enerji, çevre, finans ağlarının kurumlaşması, G-20'nin, kurumsallaşarak dünyanın yeni hâkim gücü olması entegre yeni bir kapitalizmin temelleri olarak gündeme geliyor.

Bu anlamda, önümüzdeki süreç, emperyal ulus-devletlerin pazar ve enerji kapma savaşının kapılarını değil, ulus-devletlerin eriyerek birbirine entegre olacağı yeni küresel bir kapitalizmin kapılarını açacaktır.

Şimdi "çözüm" sürecine girmiş olan Kürt meselesi, aslında oluşmakta olan yeni küresel denge halinin yerel düzleme yansıması ve düzenlenmesidir. Yeni dönemde oluşacak olan devlet yapılanmaları bu yeni "küresel/yerel denge hali"nin bir tezahürü olarak gündeme gelecektir. Bu anlamda kıtasal devletler (ABD, AB gibi) yeniden yapılanırken, (AB için "oluşurken") Türkiye gibi "eksen devletler" ve bunlara bağlı federatif uygulamacı yerel devletler de (K.İrak Kürt Federasyonu gibi) ulus-devlet formundan giderek uzaklaşarak yeniden düzenlenecek.

Bu anlamda, AB'nin genişlemesi, doğuya doğru derinleşerek sürecektir. Bu genişlemenin en önemli dinamiği, şimdi enerji hatlarıyla perçinlenen Türkiye-Rusya işbirliğidir.

Ayrıca yaşadığımız kriz, ağırlıklı olarak Anglosakson egemenliğinin krizidir. Bu açıdan bu krizin çıkışı bu egemenliğin başta ABD olmak üzere, gücünü G-20 ile paylaşmasıyla olacaktır.

Yeni finans ve para sistemi ve bunun kurumsallaşması bu çerçevede olacaktır. IMF, Dünya Bankası, BM bu çerçevede yeniden yapılanacak.

ABD-AB bütünleşmesi, Türkiye ve Rusya üzerinden sağlanacak. Putin ziyaretini stratejik hale getiren en önemli jeoekonomik-politik amaçlardan birisi de budur.

Şimdi Putin'in Rusya'sı da Türkiye'de bu yeni büyük uzlaşının parçası olmanın yolunun küresel uzlaşıdan geçtiğini biliyor.

Ceyhan çok yakında, bir enerji markası olacak. Tıpkı Brent ve Teksas fiyatı gibi petrolde "Ceyhan" fiyatı da olacak. Türkiye kriz sonrasında enerji ve finans merkezi olmanın adımlarını atıyor. Ama bu aynı zamanda dünyalı olmayı da gerektiriyor.

Türkiye'nin Kürt sorunu merkezli demokratikleşme çabası da, Rusya-Türkiye yeni işbirliği de ve bundan sonra hızlanacak AB süreci de bu konjonktürün ürünüdür.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Beyaz Tulumlar", Karatani ve X faktörü

Cemil Ertem 11.08.2009

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün geçen gün söyledikleri devletin Kürt sorununu, en kısa sürede, çözmeye iradesini ortaya koyuyor. Aslında bu irade, 2010'dan başlamak üzere Türkiye'nin ekonomik siyasi çehresini belirleyecek.

Türkiye, Batı'yla finans üzerinden, Doğu'yla da enerji ve işgücü üzerinden çok hızlı bir bütünleşme yaşayacak. Bu bütünleşme, kendi siyasi ve ekonomik kurumlarını yaratacak. Böyle olunca, şimdi izlediğimiz, gördüğümüz bütün siyasi, mesleki, ekonomik kurumlar "eski"nin söylemleriyle ancak durumu "idare" ediyorlar. Bu açıdan hiç kimse mesela, Kürt sorununun çözümünde CHP'nin ve MHP'nin, aynı kapıya çıkan, anlamsız muhalefetlerini takmıyor.

İşte tam burada da bir siyasi krizle karşı karşıyayız. Sistemin sağ ve solu çökmüş durumda. Japon düşünür Kojin Karatani, sermayenin, ulus olgusunun ve devletin, kapitalizmin şimdiye kadar ki tarihinde, bir bütün olduğunu vurgulayarak, sosyal demokrasinin, sermaye eleştirisini devlet adına yaptığını, bağımsızlıkçı hareketlerin ve "solun" da sermaye eleştirisinin ulus adına olduğunu altını çizer. Aslında Karatani, tıpkı Wallerstein gibi, başından beri, kapitalizmin alternatifinin tam anlamıyla ortaya çıkmadığına dikkat çeker.

Sistemin karşıtı ya da sistemi doğrudan oluşturan bütün siyasi yapılanmalar, bundan sonra ulus sınırlarını aşan düşünsel temelden beslenmek zorunda. Çünkü yaklaşık 200 yüzyılı aşkın bir süre devam eden, ulus-devletlere dayalı sermaye birikim süreci bitti. 70'li yılların başında Amerikalı düşünür Chomsky, gelecekte dört yönetim biçiminin olası olduğunu söylemişti. Chomsky, devlet sosyalizminden başlıyordu, sonra devlet kapitalizmi ve liberalizm geliyordu. Chomsky'nin öngördüğü son yönetim biçimi de liberter sosyalizmdi. Kapitalizmin "altın döneminin" bitmekte olduğu, Sovyetlerdeki "sosyalist" devletin krizinin iyice belirginleştiği dönemde

Chomsky'nin yaptığı bu sınıflandırma bugün geçerli değil.

Chomsky'nin sınıflandırmasındaki ilk iki yönetim biçiminin, aslında birbirini tamamlayan, besleyen siyasi yapılanmalar olduğu da bugün ortaya çıkmış durumda.

İşte bu açıdan yukarıda bahsettiğimiz "siyasi kriz," aslında aynı olan (devlet "sosyalizmi" ve devlet "kapitalizmi") yönetim ve iktidar etme biçimlerinin birbirinin alternatifi gibi gösterilmesi/ sanılmasından kaynaklı bir krizdir. Devlet kapitalizminin, ikinci savaş sonrasında, belirginleşen "refah devleti" uygulaması, "devletçi sosyal demokrasiyi" yarattı. Batı'da, bu siyasi yapıyı, seçmen her seçimde yerden yere vururken, Türkiye gibi ülkelerde de, başından beri ulus-devletin doğrudan siyasi gücü olarak yapılanan sahte "sosyal-demokrat" partiler de devletin kendisi olmaktan başka çare bulamadılar.

Bu açıdan şu sıralar kimse Baykal'a kızıp durmasın; o değil; o'nun temsil ettiği siyasi yapı miadını doldurdu çünkü. O zaman, CHP'nin sağında ve solunda olan ama devlet kapitalizminin ve "sosyalizminin" tohumlarını taşıyan siyasi yapılanmaların Kürt sorunundan Ergenekon'a kadar söylediklerine kafanızı takmayın.

Aynı şekilde, CHP'nin solunda olan ve kendini gerçek "sosyal demokrat" ya da "sosyalist" olarak ifade eden ve şu sıralar "yeniden yapılanma" telaşı içinde olan çevrelerden de pek umudunuz olmasın. Çünkü onlar da, Chomsky'nin yukarıda belirtilen sınıflandırmasındaki ilk iki yönetim biçiminin ürünü olarak ortadalar.

Peki, bundan sonra, hem sistemin ana dokusunu oluşturan siyasi yapılar hem de sistemin karşıtı olacak siyasi oluşumlar hangi dinamiklerden beslenecek?

Bu sorunun kolay yanı, sistemin ana dokusunu oluşturacak olan kurumları tarif etmek.

Şu çok açık; bundan sonra küresel kapitalist sistemin yürütücüsü olacak olan kurumsal yapılar, (siyasi partiler, devletin kendisi, küresel uzlaşma kurumları vb.) ulusal pazarların ve ulusal burjuvazinin kurumları olmayacak. Zaten çok yakında ulusal pazarlar ve bir ulusun adıyla anılan burjuva sınıfı kalmayacak. Ancak sisteme muhalif olacak kurumları tarif etmek bu kadar kolay değil.

Karatani, Chomsky'nin yönetim biçimleri sınıflandırmasını yeniden yorumlar; Karatani'ye göre gelecekteki yönetim biçimleri şöyledir: 1- Karşılıklık (sosyal dayanışma ağları, aileler, cemaatler), 2- Serveti yeniden dağıtacak sivil kurumsal yapılar, 3- Metallerin değiş tokuşunu sağlayan piyasa yapıları ve ağları, 4- X. Şimdi Karatani'nin bu "X"i Chomsky'nin "liberter sosyalizmine" karşılık geliyor.

1990'ların sonunda Avrupa'daki radikal hareketlerin en güçlülerinden birisi "Beyaz Tulumlar" diye bilinen gruptu. Aslında bu hareket, birçok alternatif toplumsal dönüşüm çabası ve örgütlenmesinin sonucu olarak ortaya çıkmıştı. Geleneksel hiçbir parti ya da örgüte bağlı değillerdi. Bu anlamda kendilerini "görünmez" işçiler olarak adlandırıyorlardı. Tulumların beyazlığı, "geleneksel" sendika ve partilerden bağımsızlığı yani görünmezliği temsil ediyordu. Özgürlükçü ve enternasyonalisttiler. Ancak Cenova'daki G-8 toplantısından sonra dağıldılar.

Negri, "Beyaz Tulumlar" hareketinin en önemli yanı, küresel iktidar sistemine karşı tutarlı bir siyasal güç olarak örgütlenmeleriydi" der. Karatani'nin "X"i sahibini bekliyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dökülen kanlar kimin çıkarınaydı: Cui bono?

Cemil Ertem 14.08.2009

Marcus Tullius Cicero heyecanla ayağa kalktı; sakın ama kararlı bir ses tonuyla "Onurlu yargıçlar," diye söze başladı, "onurlu yargıçlar şimdi burada vereceğiniz karar, yalnızca bu sanığın hayatıyla ilgili olmayacaktır; Roma'nın ve hepimizin adalete olan güvenini yeniden sağlayacaktır. Kararınızı vermeden önce bir şeyi hatırlatmak istiyorum: Her biriniz kendinize sorun; bu cinayet kimin çıkarınadır, yani bu cinayetten en çok kimler yararlanmışlardır. Yani 'cui bono'?"

Cicero'nun bu savunması o tarihten bu yana cinayetlerin ve savaşların arkasındaki gerçek nedeni bulmamıza yarayan anahtar kavramı önümüze atmıştır: Cui bono? Kimin çıkarına?

Şimdi bütün bu olan bitenlere bakıp Cicero'nun bu basit sorusuyla işin içinden çıkabilir miyiz? Evet, ortada yıllardır süren örtülü bir savaş ve kan vardı.

Gencecik insanların öldürüldüğü örtülü bir savaş hep birlikte izledik.

Katiller de, bu genç insanları ölüme yollayanlar yani, ellerini ovuşturarak çıkar sıralarının gelmesini beklediler yıllardır. Bugün gerçekler tabii ki Cicero'nun sorusu kadar yalın değil; ama binlerce yıl öncesinden gelen bu akıl, bize olayların çözümü için neden-sonuç ilişkisini öğütlüyor.

Bu ilişkiyi kuramadığınız zaman mesela Hitler ve Hitler'in faşizmiyle ilgili birçok ipe sapa gelmez seçeneğiniz olur: Hitler'in manyak olduğundan tutun da aslında büyük Almanya'yı düşünen ama yöntem konusunda hata yapan bir "vatansever" olduğuna kadar sonsuz seçeneğiniz olabilir; dünya savaşının ve faşizmin nedenlerini açıklamak için.

Bugün Cicero'nun binlerce yıl öteden gelen sorusu bütün bu süreci anlatan bir turnusol kâğıdı gibi. Savaşı ve savaşa dayalı kirli bir ekonomiyi bugün kimlerin savunduğu ortaya çıkıyor işte.

Yalnız Türkiye değil bütün insanlık bunları tarihe kayıt edecek.

Türkiye yıllardır süren örtülü bir iç savaş çözme doğrultusunda çok önemli bir adım atıyor.

Ancak bir gerçeği kabul etmemiz lazım: Bu sorun, Türkiye'nin iç dinamiklerinden ziyade küresel krizle belirginleşen ve ortaya çıkan küresel kapitalizmin yapılanması çerçevesinde çözülüyor. Ancak böyle olsa bile sorunun çözümü yönünde atılacak adımlar Türkiye'nin demokratikleşmesini hızlandıracak dinamikleri ortaya çıkaracak.

ABD ve İngiltere'nin başını çektiği küresel hegemonyanın, Kürt sorununun çözülmesi isteğinin arkasında; "stratejik öneme sahip olan bölgenin yeniden yapılandırılması, enerji arzının kesintisiz sürmesi, İsrail'in politik

meşruiyeti ve Filistin sorununun halli; buna bağlı olarak da Suriye'nin yeniden yapılandırılması ve Lübnan sorunun çözüm amacı" vardır. Ayrıca; "Pakistan'da denetlenebilir bir yönetiminin oluşturulması ve Afganistan sorununun da buna bağlı çözümü" ABD'nin ana hedeflerindendir.

Birbirini çözecek ve doğuracak bu denklemin içinde olmayan ama denklemin çözümünde başat olacak iki dinamik daha var. Bunlar Türkiye ve İran dinamikleridir.

ABD, ilkönce İran dinamiğini silahla çözmeyi düşündü. Ama bunun imkânsızlığı çok geçmeden anlaşıldı. Çünkü Rusya faktörü vardı ama daha önemlisi Ahmedinejad görüldüğü gibi sorun değildi. Artık ABD için İran sorunu, İran'ın iç dinamikleriyle çözülecektir. Nitekim de öyle oluyor. Rusya-İran ve Türkiye üçgeni, kriz sonrası Ortadoğu ve Kafkasların yeniden yapılanmasındaki anahtardır.

Putin'in Türkiye ziyareti, Rusya'nın, ABD'nin bölgedeki politik hattını desteklediğini ortaya çıkardı. Böyle olunca bugün hükümetin Kürt sorununun çözümü doğrultusunda atacağı adımların arkasında Rusya ve İran'ı da içine alan bölgesel güç dengesinin olduğunu söyleyebiliriz.

Çünkü kriz sonrası Kürt Federe Bölgesi, yeni bir ticaret ve üretim merkezi olacak. Türkiye'nin de içinde olduğu işbirliği çerçevesinde, Kürt yönetiminin, Çin, Güney Kore, AB ile şimdiden çok yönlü anlaşmalar imzaladığı biliniyor. Çok yönlü ticaret ağlarını ortaya çıkaracak bu anlaşmalar sonucunda Basra, Ürdün, Akabe ve Mersin limanları öne çıkacak. Ayrıca enerji geçişleri ve Samsun-Ceyhan hattı bölgenin jeoekonomik önemini arttıracak.

Bu resme baktığımız zaman yalnız petrolü görmüyoruz. Yüz milyarlarca doları bulan bir pazar ve sermaye birikimi hinterlandı önümüzde duruyor. Şimdi bütün bu yapılanmadan pay alamayacak ve sermaye güçlerini kaybedecek olanlar tabii ki atılan adımların karşısında duruyorlar ve duracaklar. Ancak enerji ve finans dayalı yeni bir ekonomi Türkiye'nin doğusundan başlayarak inşa edilecek.

Ayrıca, Türkiye'nin bu yeni rolü, Merkez Avrupa ile Anglosakson egemenliğini birleştirecektir. Almanya Türkiye'nin Kürt açılımını desteklediğini açıkladı. Kriz sonrası oluşacak yeni dünya düzeni konusunda, birçok alanda, taban tabana zıt görüşler ileri süren Anglosakson egemenliği ile merkez Avrupa işte tam burada uzlaşıyor.

Yeni bir dönem başlıyor; ama biz hepimiz "Cui bono" diye sormayı unutmayalım; şimdiye kadar dökülen kanlar kimin çıkarınaydı? Bu sorunun yanıtı şimdi belli. Savaştan çıkar elde edip savaşı sürdürenler aynı zamanda savaş suçlusudur. Savaş suçluları yargılanmadan barış olmaz!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Değişimin finansal yüzü-1

Cemil Ertem 18.08.2009

Kriz sonrası nasıl bir kapitalizmle karşılaşacağımız konusunda bugünlerde önemli bir gelişme var.

Bundan bir süre önce ABD ile İsviçre hükümeti arasında sırdaş hesapların ortaya çıkarılması anlaşması yapıldı. Bu anlaşma, başta Almanya olmak üzere, birçok Avrupa ülkesine için de örnek oldu. Şimdi bizim BDDK da UBS ve diğer İsviçre bankalarındaki hesapların peşinde. Şimdilerde yalnız UBS’de “Türklerin” 60 milyar doları olduğu konuşuluyor. İkinci Varlık Barışı” süreci bu hesapları hedefleyecek. Aslında bu, tam anlamıyla yeni bir küresel finansal regülasyon durumu. Küresel kapitalizmin iki temel kutbu arasındaki ilk uzlaşısı bu alanda olacak.

Sistemin “kaçakları” sistem içerisine dâhil edilecek. Dâhil olmayanlar da tasfiye edilecek.

Bu düzenlemenin, görüldüğü kadar, basit olmadığını söylemeliyiz. Çünkü banka ve finans sistemi tam buradan başlayarak düzenlenecek. Bir önceki sermaye birikiminin sonucu olarak sistem dışında atıl olarak duran trilyonlarca dolar sisteme girecek. Bu aynı zamanda banka sisteminin yeniden yapılanması anlamına geliyor. Bankaların aktiflerindeki atıl ve işe yaramayan değerler zaman içerisinde eriycek.

Bir önceki birikim rejimi, sanayi ve finans sermayesi arasındaki “şekilsel” ayrım üzerinden risklerini en aza indiriyor ve sistemin genel kârlılığını yükseltiyordu. Finans alanından sanayie ve diğer alanlara aktarılabacak kaynaklar, banka sistemine verilen “teminatlarla” garanti altına alınıyordu. Bu yöntem, aynı zamanda, banka sistemine kayıtdışı yoğun kaynak aktarımına yol açıyordu. Çünkü banka kredisi kullanmak, yatırım yapmaktan ziyade, bankaya güya “teminat” olarak yatırılan “gizli” hesapların aklanması anlamına da geliyordu.

Sistem, ülkeler, bölgeler, kıtalar arasındaki eşitsizlik üzerine kurulmuştu. Bu eşitsizlik, banka sistemi aracılığıyla faiz, arbitraj farkları, uluslararası hâkim şirketlerin teknoloji ve yönetim rantları olarak katlanıyordu. Böylece sistem geliştikçe eşitsizliği, kayıtdışını, yüksek faizi, aşırı değerli hâkim parayı ve borçlanma sistemini üretiyordu.

Bir önceki birikim rejimi, düşen kâr oranlarını finansa dayalı bu çarpık gidişle uzun bir süre idare etti. Ama bu 2008 kriziyle patladı.

Şimdi bu temizlenecek. İsviçre bankalarındaki hesapların küresel denetime alınması bunun ilk adımıdır. Peki, bundan sonra banka sistemi daha geniş bir anlatımla küresel finans sistemi nasıl yapılanacak?

Şunu hemen söyleyebiliriz; yüksek faize, ranta ve karşılıksız paraya dayalı soygun kapitalizminin sonuna geldik. Bu kapitalizm, emperyal- hegemonyacı ulus-devletlere dayalı hiyerarşi üzerinden işliyordu. Ülke ve bölgeler arasındaki farklılıkların giderek kalktığı, küresel bir sistemle tanışmamıza az kaldı. Teknolojinin yaygınlığı ve iletişim ağlarının gücü bu süreci hızlandıracak.

Etnik ve dinsel yapılar kullanılarak katmerleştirilen ulusal ve bölgesel sömürü alanları hızla tasfiye edilecek. Çünkü bir önceki sistemin temel özelliklerinden biri de, kapitalist gelişmişliği “merkez”de tutarak küresel sömürü oranını arttırmasıydı. Merkez, yüksek teknolojiyi, buna bağlı sermayeyi barındıran finans sistemini elinde tutar ve kontrol ederdi. Bu yapıya tekabül eden kontrol sanayileri de demir-çelik, buna bağlı silah, kimya, petrol ve petrol türevlerine bağlı enerji idi. Bu “reel” yapı, politik-militer güce dayanarak ürettiği para ve faiz sistemiyle kendisini “çevreye” finanse ettiriyordu.

Bu sistem, aynı zamanda çok yoğun olarak, kayıtdışı olanı da üretiyor ve besliyordu. Çünkü yüksek faizler, karşılıksız para arbitrajları merkezin yoğun ranta ve el koymaya dayalı ekonomisiyle bütünleşince korkunç kâr

oranları ortaya çıkıyordu. Katlanarak artan ve hızla sistem dışına çıkan bu "sermayenin" yeni yatırım alanları bulması güçtü.

Böylece "atıl" sermaye, kendisi için giderek "kirli" –uyuşturucu, silah kaçakçılığı, finans oyunları, bölgesel savaş alanları gibi- ama kârlı alanlara kaydı. Bu, ilkönce banka ve finans sistemini sonra da tüm sistemi kirletti ve bugünkü krizi tetikledi. İşte bu durum şimdi banka ve finans sisteminden başlamak üzere değişiyor.

Banka ve finans sisteminin risk anlayışı ve buna bağlı olarak, reel kesime kaynak aktarım şekli değişecek. Banka sistemi, ağırlıklı olarak "girişim sermayesi" anlayışı ile çalışacak.

Girişim sermayesi, bir önceki dönemin küresel likidite bolluğunda, bankalardan ayrı olarak, sermayeyi sistem dışında tutan bir nevi finans organizasyonu çerçevesinde çalıştı.

Mesela bunların en büyüklerinden olan "The Blackstone Group", hedge fonlar, batık borç ve varlık yönetimi, emlak gibi alanlarda faaliyet gösteriyordu. Şimdi "girişim sermayesi" anlayışı tümüyle değiştiği gibi, bankalarda girişim sermayesi şirketleri aracılığıyla ancak projelere kaynak aktaracak ve bunlara ortak olacak. Böylece mali sermayenin elindeki fonlar, kaynağı belli olarak, sistem içinde değerlendirilirken, kapitalizmin risk anlayışı tümüyle değişecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Değişimin finansal yüzü-2

Cemil Ertem 21.08.2009

Bugün yaşadığımız değişimin ve altüst oluşun arkasında, ilk önce, mali sermayenin son yıllarda hızlanan ve tüm sistemi avucunun içine alan yolculuğu var. Şimdi bu yolculuk çok başka bir yola giriyor. Bu yol önümüzdeki günleri belirleyecek. Mali sermayenin, yaratıcı bir güç olarak, siyasi olanı belirlemesi ve onu inşa etmesi gerçeğini, herhalde en çok bugünlerde, çıplak gözle görme imkânına sahip olmuş olacağız.

Clinton ve Greenspan'ın 90'lı yılların başındaki unutulmaz mali operasyonları dünyanın kucağına Bush dönemini ve şu yaşadığımız günleri bıraktı.

Clinton ve Greenspan, doksanların başında bankaların risklerine karşı ayıracakları karşılıkları düşürerek, faiz oranları düşerken, uzun vadeli kâğıtları tutmalarına izin verdi.

O sıralar Goldman Sachs'ın genel müdürü olan Robert Rubin de bütün bu operasyonların arkasında olan adamdı. Greenspan ve Clinton ikilisi mali sektörü kurtardıktan (!) sonra bir nevi "borsa keynesçiliğine" adım attı. Ters-Plaza anlaşması doların ve faizlerin hızla yükselmesini sağlarken, borsada oluşan balon başta banka sistemi olmak üzere, tüm mali kesimin kârlarını hızla yukarıya çekti. 1995-2000 yılları arasında mali sektörün kârları iki kat arttı. Greenspan bu arada boş durmadı; kredi mekanizmasını gevşeterek inşaat-konut ve perakende ticareti mali sektörün arkasına dizdi. Böylece borsa balonunun arkasında, konut ve perakendeye

bağlı olarak, kredi kartı- tüketim balonu sıraya girdi.

Konut fiyatları 1990'ların ortalarından itibaren hisse senedi fiyatlarının, temellerini oluşturan kurumsal kârlardan ve GSYİH'dan çok hızlı artmaya başladı. Bu, işte sonun başlangıcıydı.

Çünkü Greenspan'ın kolay kredi rejimi, konutta mortgage ile, perakende de ise kredi kartları ile borca dayalı tüketimi en üst noktaya çıkardı. Bu durum değerli dolarla desteklenince ABD'nin ihracatı düşmeye, ithalatı artmaya, dolayısıyla dış açıkları büyümeye başladı.

İşte tam burada sıra Bush'a geldi. 2001 eylülü bulunmaz bir fırsattı. Ekonomik olan batan sistem militarizme ve savaşa dayalı olarak bir müddet daha devam edebilirdi.

Ama zaten bu tarihlere kadar kapitalizm, ABD'nin aşırı borçlanması ve değerli dolara ihtiyaç duyuyordu. Dolar, 1985 yılından itibaren değer kaybetmeye başladığında, Amerikan ekonomisi daha az açık vermeye başladı; kamu açıkları küçüldü ama başta gelişmekte olan Asya olmak üzere, gelişmiş ülkeler de batmanın eşiğine geldiler. Seksenli yılların ortalarından 90 yılların sonuna dek Avrupa ve Asya krizlerle sallandı. Bu durumu, ancak doların değer kazanması, yüksek faizler, ABD'nin aşırı borçlanması ve açık vermesi iyileştirdi. "Ters-Plaza anlaşması" bunun için yapılmıştı.

Yani kapitalizmin akıldışılığı daha büyük bir akıldışılıkla telafi edilmek istendi.

Sonuç olarak, Bretton-Woods'la inşa edilen ve ABD'nin hegemonyasına dayanan sistem, son kozunu mali sermayeye dayalı savaş ve işgal silsilesiyle oynayarak battı.

Şimdi, ilkönce, sistemin mali kurumları yenilenecek. IMF'nin, ABD ekonomisi dahil, bütün sistemi regüle eden bir kurum olarak yeniden yapılanması gündeme gelecek.

Bu yeni bir para sistemi ve küresel bir merkez bankası uygulaması demek. Ulusal ekonomiler sandığımızdan daha çabuk ortadan kalkacak. Bunun siyasi sonuçlarını görmeye başladık bile.

Küresel kapitalizmin bundan sonraki patronunun G-20 ittifakı olduğunu düşünürsek, IMF, Dünya Bankası gibi kurumlar bu ittifakın düzenleyicisi olarak kurumsallaşacaklar.

Dünya Ticaret Örgütü'nün şimdiye kadar yaptığı düzenlemeler de bu bağlamda yeniden ele alınacak. Küresel düzenlemelerin, ulusal-korumacılık çerçevesinde değil de, mali alanda spekülative balonları ve kayıtdışını gidererek, bunları denetim altına almaya yönelik olacağını söyleyebiliriz.

Bu açıdan krizin tam anlamıyla bitmesi, mali alanın yeniden düzenlenmesi, bu düzenlenmeyi sürekli kılacak kurumsal yapıların oluşmaya başlaması ile olacak. IMF'nin geçen gün yaptığı açıklama bu anlamda kayda değer. IMF, ABD'nin ihracatını Çin'in ise ithalatını arttırması gerektiğini söyledi. Bu çok açık olarak, "eski"nin bittiğinin itirafıdır. IMF, düzelmenin sürdürülebilir olması için, Çin'in elindeki rezervlerle emtia piyasalarına girmesini, küresel ekonomiyi canlandırmasını istiyor. ABD'nin ise, değerli ama karşılıksız dolara dayalı "açık" ekonomisini bırakmasını öğütüyor. Yani bir zamanlar ABD'nin yaptığını şimdi güçlü rezervleriyle Çin yapacak.

Küresel mali sermayenin kalbi ABD'den sökülüyor. Dünyanın en ücra köşelerine para-sermayeyi ulaştıracak bu kalp, şimdi Asya ile Avrupa'yı birleştiren bir yere, yani dünyanın yeni merkezine doğru gidiyor.

İşte mali sermayenin bu yolculuğu ve yeniden yapılanması hepimizin yakın geleceğini belirleyecek önemde. Şu sıralar Türkiye'nin Kürt sorunu dahil attığı bütün adımlar tam buradan okunmalıdır ve hiç biri yalnız ABD'nin iradesinin sonucu değildir.

Bu adımlar kurulmakta olan yeni küresel uzlaşının ilk adımlarıdır. Bu açıdan bütün bu olan biteni ABD "yaptırıyor" demek olan biteni hiç anlamamak demektir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Emperyalizmin bir oyunu"

Cemil Ertem 25.08.2009

"Bu adımlar kurulmakta olan yeni küresel uzlaşının ilk adımlarıdır. Bu açıdan bütün bu olan biteni ABD "yaptırıyor" demek olan biteni hiç anlamamak demektir."

Geçen hafta "Değişimin finansal yüzü" yazımız bu saptama ve cümlelerle bitiyordu.

Aynı gün Başbakan, MHP lideri Bahçeli'ye yanıt verirken "Attığımız demokratik adımların arkasında ABD vardır diyenler bunu ispat etmelidir" dedi. Bütün bu olan bitenin arkasında ABD'nin olduğunu bugün yalnız MHP söylemiyor. "Sol"un bir bölümü yıllardır Kürt sorununu "ABD ve emperyalizm" bağlantısı ile açıkladı. Bugünde bu konuda atılacak her adımın arkasında, ABD'nin bölgeye yönelik yeni politikalarının olduğu konusunda bu çevreler çok emin.

ÖDP genel başkanı Alper Taş da Kürt sorununun çözümü konusunda atılacak adımları, yalnızca "annelerin gözyaşlarının dinmesi tesellisi" çerçevesinde desteklediklerini, yoksa olan bitenin "emperyalizmin bölgesel politikalarının bir parçası" olduğunun farkında olduklarının altını çizdi.

Emperyalizm istedi Kürt sorunu çözülüyor; Obama ya da AB istedi "demokratikleşiyoruz" bütün bunlar gerçekten bu kadar basit de olabilir ama tam burada sanıyorum şöyle bir şey de var; halkların çıkarlarıyla şu "emperyalizmin" çıkarları, yüzyılda bir kere de olsa üst üste gelebilir. Daha da ötesi yıllardır yapılan mücadeleler ve bunun sonucunda oluşan kamuoyu "çözümün" niteliğini belirleyebilir ve dayatılan çözümü derinleştirebilir.

Bir de artık sol, Bahçeli gibilerden ayrı olarak, şu emperyalizm konusunu tartışmalıdır. İsmail Beşikçi'nin vurguladığı gibi; "kahrolsun emperyalizm, emperyalizme karşı savaşların anasını yapıyoruz" diyen Saddam, yıllardır kimyasal silahlarla Kürtlere karşı sistemli bir soykırım uygulamıştır. Saddam Hüseyin'in Kürtlere karşı uyguladığı soykırım politikası da Kürtlerin uluslararası sömürgeleştirmeye ve asimilasyona tâbi tutulmasından dolayı görmezden gelinmiştir. Örneğin Kürt direniş hareketleri, hiçbir zaman Filistin "ulusal kurtuluşu" kadar dikkat çekmemiş ve öne çıkartılmamıştır. Çünkü İsmail Beşikçi'ye göre, Kürdistan'ın Birinci Dünya Savaşı sonunda, sömürgeleştirilmesi klasik sömürge anlayışı çerçevesinde olmamıştır. Klasik sömürge sürecinde,

emperyalist devletler, sömürgecinin ekonomik, siyasi-idari yapısını, kendine bağlayarak güçlendirmiş ve sonra da sömürgecinin “bağımsızlığı” ilan edilmiştir. Wilson’un “ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı” aynen budur. (Evet, yanlış okumadınız Lenin değil Wilson; orijinal olan Wilson’dur.) Baas rejimleri, Afrika’daki anayasal bağımsızlık süreçleri ve Türkiye’nin “bağımsızlık” süreci bu tarihsel dönemin en somut örnekleridir. Klasik sömürgecilikte geçmişin sömürgeleri 20. yüzyılın “bağımsız ulusları” olmuşlardır. Kürtler ise başından beri sömürge bile olamamıştır. Kürtler bölünmüş ve “bağımsız” ulus-devletlerce” köleleştirilmiştir. Ortadoğu’daki ulusal kurtuluş hareketleri, Wilson’un “ulusların kendi kaderlerini belirleme” anlayışı çerçevesinde meşruiyet kazanmış ve Batı kamuoyu tarafından desteklenmiştir. Beşikçi’ye göre, işte bu nedenlerle klasik sömürgeleştirme sürecinden çok daha ayrı bir parçalanmaya uğrayan Kürt halkı ve hareketleri yalnız bırakılmış, 20. yüzyılda Sovyetler ve Batı kamuoyu tarafından görmezden gelinmiştir. Bugün Kürtleri görüyoruz. Bunun nedeni, gerçekten “emperyalizmin” yeni politik hattı mı yoksa yapılan mücadelelerin geldiği nokta ile ulus-devletlere dayanan sermaye birikim sürecinin bittiği (yenildiği) ve kapitalizmin yeni bir başlangıç yapmaya çalıştığı noktanın tam da bugünlerde üst üste gelmesi mi?

Ama şu gerçek var ki; bir anlatımla, ulus-devletlerin hiyerarşi, hegemonya ve pazar kapma mücadelesi olan emperyalizm ya da emperyalizmin bu şekilde tanımlanmış dönemi bitti. Bu eski, geleneksel sağ ve sol anlatıların bitmesi anlamına da geliyor.

İşte tam burada Bahçeli ve diğer “sol” partilerin liderleri aynı adamlar oluyor.

Bu sürecin bittiğini şimdi Kürtleri görerek anlıyoruz. K.İrak’ta Kürtler, Saddam ve çetesinin gitmesinden sonra, kendilerine geldiler ve dünyanın yeniden yapılanma sürecinde var olacaklarını, olmaları gerektiğinin farkına vardılar. 2003’ten beri bölgede olan değişimlere Kürtlerde inanamıyor.

Peki, K.İrak’ta Saddam’dan sonra Kürtlerin kazanımlarını, siz, “Kürtler Amerikalılarla işbirliği yaptı” diye açıklayabilir misiniz? Eğer böyle açıklıyorsanız gerçekten Türkiye’de olan biten de doğrudan “emperyalizmin bir oyunudur” ve bu oyuna gelmeyin; “anti-emperyalistler” olarak...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

NATO, IMF ve Orta Vadeli Program

Cemil Ertem 28.08.2009

NATO Genel Sekreteri Rasmussen’in Ankara’yı kızdıran gecikmeli ziyareti, NATO’da hayli baş ağrısı olan, Türkiye’nin AB üyesi olmamasından kaynaklı sorunların çözümünü masaya getirecek olsa da, NATO’nun, Kürt açılımına açık desteğini öne çıkartacak.

NATO’nun yeniden yapılanma sürecinin ilk somut adımı 1999’da Washington toplantısında atılmıştı. NATO’nun küresel bir savunma gücü olarak örgütlenmesi ve bu örgütlülüğün eskisinden çok daha esnek bir yönetimini öne çıkartacağı bu toplantının sonuç bildirgesinde vurgulanmıştı: “Yeni birlik, ortak savunma konusunda daha büyük, daha muktedir ve daha esnek olacak ve krizlere yanıt verme operasyonları da dâhil krizlerin yönetiminde

aktif yer alma konusunda yeni görevler üstlenmeye muktedir olacaktır."

NATO'nun bu yeni işlevini Brzezinski, hemen bu toplantıdan bir yıl sonra yayımladığı *Büyük Satranç Tahtası*'nda anlatır.

"NATO'nun genişlemesindeki temel nokta, bunun Avrupa'nın genişlemesiyle bağlantılı bir süreç olmasıdır. (...) Bu konuda Almanya ve Amerika hemfikirdir. Yeni bir Avrupa halen biçimlenmektedir. Bu yeni Avrupa, jeopolitik olarak 'Avrupa-Atlantik' bölgesinin bir parçası olarak kalacaksa, NATO'nun genişlemesi gereklidir."

Brzezinski, AB genişlemesini, daha doğrusu Kara Avrupası'nın Anglosakson egemenliğiyle yeni ittifakını, NATO'nun yeniden yapılanması ve yeni işlevi üzerine kurar. Ancak Brzezinski, Rusya'yı "yenidünya düzeninin" yapılanmasına çomak sokacak ve bunun için de Doğu Avrupa'yı kullanacak bir güç olarak gördüğünden NATO'nun yeniden yapılanmasında, Doğu Avrupa faktörünü öne çıkarır. Hâlbuki bu artık geçerli değil. Rusya, bütün bu yeniden yapılanmanın doğrudan ortağı.

Rusya'nın ortaklığını güçlendirecek ve sürdürecekt en önemli faktör ise Türkiye. Böyle olunca, NATO'nun Rusya'yı da kapsayacak "yeni" örgütlenmesi Türkiye üzerinden olacak. Afganistan sorununun çözülmesi için de NATO'nun başından beri Türkiye'ye ihtiyacı var.

Tam burada Türkiye'nin siyasi ve ekonomik liderliği çok önemli. Enerji geçişlerinin garanti altına alınması ve Doğu Avrupa'dan başlayarak, Kafkasya'ya kadar olan bölgenin siyasi ve ekonomik istikrarı NATO'nun şimdiki ilk işi ve tam burada sorunsuz bir Türkiye'ye ihtiyaç var.

Kürt sorunu, Kıbrıs sorunu, Türk-Yunan ilişkileri gibi Türkiye'nin yıllardır süren, kronik sorunları artık NATO'nun da doğrudan sorunu ve bunlar çözülmeden NATO, yeni yapılanması ve işlevi açısından gerekli olan adımları atamaz.

İşte tam burada, bütün bu gelişmelerdeki ekonomik arkaplanı da okuyabiliriz. Babacan'ın IMF anlaşmasından ziyade Orta Vadeli Program vurgusu önemli.

Türkiye'nin kavruk, yoksul, demokrasinin hiçbir filizinin yeşermediği oligarşik bir diktatörlük olarak devam etmesini isteyenleri bu ülke artık bir kenara koymalıdır. Yeni bir anayasa taslağından bu süreci ekonomik olarak şekillendirecek Orta Vadeli Program'a kadar şimdilerde önümüze gelecek her belge yarınımızı şekillendirecek kadar önemli.

Orta Vadeli Program, yalnızca makro hedeflerdeki revizyonları ve kamu etkinliğini ele almamalı. Program, Türkiye'nin 21. yüzyıla ve ötesine adımı olarak tasarlanmalıdır.

Türkiye'nin gelişme eksenleri ve öncü sektörlerinin belirlenmesi, beşeri gelişmesi ve sosyal ağlarının oluşturulması bu programın çatısı olmalı. IMF'yle bu programa bağlı bir anlaşma, IMF için de yeni bir dönemi başlatacaktır.

Biz, Türkiye'nin IMF ile, bu bağlamda, 20. stand-by anlaşmasını değil; küresel mutabakata ve Türkiye'nin yeni rolüne uygun bir "başlangıç" yapacağını öngörüyoruz.

Bu başlangıcın, yeni yollar açacak imkânları bundan böyle önümüzdedir.

Aslında bu süreç, Castells'in dediği gibi, 1960'ların ortalarından itibaren üç önemli, tarihsel sürecin biraraya gelmesiyle bugün şekilleniyor.

Enformasyon teknolojisi devrimi, tekelci devlet kapitalizminin krizi ve son olarak da Sovyet deneyiminin çökmesiyle insanlığın yeni arayışı ve çıkışı

Bu çıkış, başta insan hakları, feminizm, çevre hareketleri gibi yeni siyasal alanları öne çıkartıyor.

Bütün bu iç içe geçmiş süreçler, kapitalizminin bir dönemini bitirirken ona alternatif yeni dinamikleri de ortaya çıkarmıştır. Ancak şimdi en önemli sorun, bu dinamiklerin, yeni siyasi yapıları ve bunları örecek anlatılarını ortaya çıkarmasıdır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Din ve sol

Cemil Ertem 01.09.2009

Türkiye'de ilk önce Ergenekon sürecinde şimdi de Kürt sorununda atılan adımların desteklenmesi ve derinleştirilmesi konusunda "sol" iyi bir sınav vermiyor. Bu gerçek, Türkiye'yi yarım bırakan dolayısıyla bütün bu yaşamakta olduğumuz dönüşümü sığlaştıran, tıkayan ve "gerici" olanın, statükonun işine yarayan güncel bir olguya dönüşmüş durumda. Bu durum, bugün yalnızca kendini solda sayanların sorunu olarak da görülmemelidir.

Türkiye'nin demokratikleşmesi doğrultusunda atılan adımların, yetersiz kalması, halkın çıkarlarından ziyade, yöneten azınlığın çıkarları çerçevesine hapsolması, bütün bu süreci, yalnız iktidar partisinin ve giderek devletin yürütmesinin bir sonucu olacaktır. Böylece ekonomi ve siyasette daha adil ve demokratik bir toplum oluşturma çabalarının, "bir adım ileri iki adım geri" yapılarak, yarım bırakılma ihtimali hep var olacaktır. Bu kısır döngünün aşılması ve Türkiye'nin artık tek bacakla yürümekten vazgeçmesi ise solun yeniden siyaset sahnesine dönmesiyle mümkündür.

Ancak bu "yeniden dönüşün" işaretlerini şimdilerde göremiyoruz. Bu niye böyle diye sorulduğunda biliyorum ki, siyasetle biraz ilgisi olan herkes saatlerce konuşabilir. Ancak sanıyorum aşağı yukarı herkesin katılacağı bir teşhis var: O da solun Türkiye'de kendisini yanlış bir temel üzerinden inşa ettiği gerçeği. Türkiye'de sol, aydınlanmacı-jakoben geleneği İttihat ve Terakki'den miras almış ve sürdürmüştür. Bu geleneğin halka bakışı ise "her şeyi halka rağmen ama onun adına yapmak" şeklindedir. Ama Türkiye'de geleneksel solun halka "yukarıdan" bakışı yalnız seçkinci bir aşağılamayı içermez. Sol, halkın sığınağı dine de ulaşmaya çalışmamış, onu itmiştir. Din, halkın sarıldığı sarıldıkça da onu soldan uzaklaştıran bir olgu olarak hep solun hedefinde olmuştur.

Din, daima sol için ikili bir korkuyu başından beri içerir: Birincisi; din, "sol" aydınların seçkinci yaşam tarzını ve

kültürünü tehdit eden bir alternatiftir. İkincisi ise; din, salla halk arasındaki perdedir her zaman. Bunun farkında olan geleneksel sol, Türkiye’de her zaman Marx’ın o ünlü “Din halkın afyonudur” deyişine sarılmıştır. Ama Marx, tabii ki aydınlanma sonrası ve onu aşan bir filozoftur ve bu deyiş hiç de “bizimkilerin” anladığı ve anlattığı anlamda söylenmemiştir: *“Dinsel sıkıntı hem gerçek sıkıntıların bir dışa vurumu hem de gerçek sıkıntılara karşı bir protestodur. Din, ruhsuz bir dünyanın ruhu olduğu gibi, ıstırap içindeki yaratığın feryadı ve kalpsiz bir dünyanın kalbidir. Din halkın afyonudur.”* (Hegelci Hukuk Felsefesinin Eleştirisi, Giriş, K. Marx)

Bu metin, Marx’ın 1844 yılında, Furbach etkisinde olduğu döneme aittir. Marx, o zamanlar sol yeni-hegelcidir. Aydınlanmayı bir ölçüde devam ettirir ama devam ettirdiği oranda da aşmaya çalışır. Böyle olunca, aydınlanmacıların, dini, yok edilmesi gereken bir hurafeler bütününü olarak gören katılığı aşar.

Marx’a göre, din bu hayatın bir yansımasıdır. Bu yansıma doğru veya yanlış ama gerçektir. İşte bu gerçek, aynı zamanda var olan koşullara bir itirazdır. Aydınlanma düşüncesi ise, dinin, gericilikten ve hurafelerden ibaret olduğunu ifade eder. Marx’ın amacı ise dini, dinamik ve sosyal, yani koşullara göre değişebilen bir olgu olarak ele almaktır. Böylece din, farklı toplumsal dinamikleri ifade eden, yansıtan bir olgudur. Diyalektik düşünce açısından da tutarlı bir tespittir bu.

Michael Löwy, *Marksizm ve Din* adlı küçük ama kapsamlı kitabında, Marksizmin bu yenilikçi ruhunun Gramsci, Rosa Luxemburg, Ernst Bloch, Goldman gibi düşünürlerde devam ettiğini söyler. Oysa ana akım sosyalist geleneklerde ve ağırlıklı olarak Türkiye solunda, din teorisinin, ‘din afyondur’ tanımından ibaret olduğu sanılır. İranlı sosyalist Müslüman Ali Şeriatî, bu yanlış yaklaşımların Stalin’in Marksist teoriyi dondurmasından kaynaklandığını düşünür. Michael Löwy, Latin Amerika’da devrimin ya Hristiyanlarla birlikte olacağını ya da hiç olmayacağını söyler. Yine Löwy, Nikaragua devriminin 1789’dan beri ölüm cezasını ortadan kaldıran ilk özgün hareket olmasını, devrimdeki Hristiyanların rolüne bağlar. Peki, Türkiye’de toplumsal dönüşümün daha adil ve demokratik bir temelde yürümesi için solun Müslümanlardan, Müslümanların da soldan öğrenecekleri yok mudur? Elbette vardır; bu ihtiyaç şu sıralar çok daha yoğun olarak ortada. Sol, tıpkı Latin Amerika’daki gibi “halkının diniyle” barışmadan onu toplumsal dinamiğin değiştirici bir parçası saymadan gerçek sol olamayacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye’nin “stratejik derinliği”

Cemil Ertem 04.09.2009

Her şeyin böyle üst üste gelmesi şaşırtıcı gibi görünse de aslında olması gerekenler oluyor.

Kürt sorununun çözülmesi doğrultusunda atılan adımlardan sonra gündeme gelen Ermenistan mutabakatını Kıbrıs ve azınlıklarla ilgili sorunların masaya gelmesi izleyecek. Bu ayın sonunda ise G-20 zirvesi var. Türkiye oraya güçlü gidecek.

Yeni bir küresel hegemonya kuruluyor. Bu küresel hegemonyada, egemenliklerini ulusal sınırlarının ötesine yaymak isteyen ulus-devletlere yer yok. G-20’nin bu küresel hegemonyanın merkezi olacağı gözüküyor. Bu

yeni oluşum, küresel kapitalizmin ekonomik ve siyasi yönetiminin tekleşmesi olarak okunmalıdır. Ancak bu teklilik çok farklı yapıları içinde barındıran bunların dinamiklerini idare eden ve yönlendiren yeni bir iktidar ağı şeklinde olacak.

Bu iktidar tanımını daha önce çeşitli düşünür ve yazarlar tarafından yapıldı. Ancak şimdiye kadar bu yönde yapılan tanım ve kavramlaştırmalar, egemenliklerin ve onların iktidatlarının bedensiz ve sanal olamayacağı eleştirisine uğradı. İşte şimdi bu eleştirilere yanıt geliyor. Kapitalizmin yeni egemenliğinin biçimlendiği zamanlara nihayet ayak bastık. Burada güncel olan ve hepimizin yakın geleceğini ilgilendiren çok somut olgular var.

Bu sosyal bilimciler için bir şenlik. Çünkü teori ile o teorinin ispatı ve somut verileri eş zamanlı olarak oluşuyor.

Kapitalizmin yeni iktidarı, coğrafi bir merkez oluşurmuyor. O, açık ve genişleyen sınırlarıyla bütün küresel lemde giderek gelişen bir bütünleşme sağlayan, merkezden ve topraktan yoksun bir yönetim aygıtı olarak doğuyor.

Sınırlar dışındakileri ezerek, sömürerek g sağlama döneminin sonuna geldik. şimdi güçler yeniden dağılacak. Bu yeni gücün dengelerini de bu krizden çıkışın ve yeniden yapılanmanın dinamikleri belirleyecek. İşte tam burada Türkiye merkez lke.

İkinci savaş, yeniden paylaşım savaşı olduğu kadar krizden çıkışı ve kriz sonrasını tasarlayan onun nüvelerini ortaya çıkaran bir kapışmaydı. Savaşın geliştirdiği teknoloji, savaş sonrası ekonomiyi belirlerken, Avrupa'nın yeniden yapılanması ve Avrupa'nın birlik olarak örgütlenme adımları, kapitalizmi hem tamir etti hem de yeni dengeleri ortaya çıkardı. Sovyetler ve Doğu Avrupa'da bu dengeyi oluşturan bir unsur olarak, çok geçmeden, tarihteki yerlerini aldılar.

şimdi ise kapitalizm için krizden çıkışın iki adresi var. Birincisi Çin ve gelişmekte olan Asya; ikincisi ise Türkiye merkez olmak üzere Orta Asya.

Çin, yeni finans ve para sisteminin ortaya çıkmasında belirleyici olacak. Çin'in elindeki dolar ve dolara bağlı rezervleri ikame edecek araçların geliştirilmesi doların durumunu ve krizin derinliğini belirleyecek güçte. IMF, şimdilerde Türkiye'den daha çok bununla uğraşıyor. IMF'nin ihraç edeceği tahvillerle dolar rezervlerinin ve Çin'in bundan sonra yaratacağı fazlanın var olan dengeleri bozmadan emilmesi önemli bir başlangıç. Çin'in ithalatını arttırması şu sıralar IMF'nin en önemli istekleri arasında. Çin'deki i talebi geliştirmek, emek piyasalarını iyileştirmek de ABD'nin işine gelecek.

Çinlilerin, ABD ve gelişmekte olan ülkelerin mallarını alması için ücretlerin artması gerekiyor. Dolayısıyla, Çinli işçilerin şu sıralar daha az sömürülmesi, bir küresel kapitalizm projesi olarak gündeme geliyor. Mao, bu durumu görecek kadar yaşasaydı acaba şu emperyalizm meselesini günün koşullarına uygun olarak düşünür müydü?

Dolayısıyla Çin'in ABD ile "stratejik" işbirliği devam ediyor. Ama şu sıralar Çin borsalarındaki iniş ıkışlar da Çin'de yakın gelecekte kaçınılmaz gözüken yeniden yapılanmanın başlangıç işaretleri olarak okunmalıdır.

şimdi gelelim Türkiye ve Orta Asya gerçeğine. Dışışleri Bakanı Davutoğlu oldukça şanslı bir akademisyen. Çünkü yazdıklarını uygulama ve kısmen de olsa gerçekleştiğini görme firsatı buluyor. "Stratejik derinlik"

gerçekleşiyor. Stratejik derinlik, şimdi artık yalnız Davutoğlu'nun kitabının adı değil. Somut bir strateji olarak ortada. Bu teze göre, Türkiye, Ortadoğu ve Orta Asya'nın yeniden şekillenmesinde katalizör bir güç olacak. Ama tam burada bu tezi derinleştiren çok önemli bir ayrıntı var; Türkiye'nin katalizör güç olarak yeni işlevi, ikinci savaş sonrası ABD'nin kapitalizmin yeniden yapılanmasındaki rolüne benziyor. ABD, nasıl ikinci savaş sonrası, Avrupa'nın bütünleşme ve yeniden inşasında anahtar olduysa, şimdi de Türkiye, Ortadoğu ve Orta Asya'da savaş ekonomik işbirliğine dönüştürecek bir köprü durumunda.

Şimdi bu ayın sonundaki G-20 toplantısını bekleyelim. "Stratejik derinlik" G-20'nin masasında olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

G-20: İkinci Bretton-Woods'a doğru

Cemil Ertem 08.09.2009

Eylül sonunda gerçekleştirilecek G-20 toplantılarının provası maliye bakanlarının katılımıyla geçen cuma ve cumartesi Londra'da yapıldı. Bu prova sonrasında çıkan taslak metin birçok açıdan önemli ipuçları taşıyor.

G-20 maliye bakanları, ekonomik toparlanma sağlanıncaya kadar genişlemeci para ve maliye politikalarına enflasyonu gözeterek devam edilmesini önerdi. Yani başta AB olmak üzere birçok pazarda sandığımızdan çok daha erken bir toparlanma olabilir. Maliye bakanları krizden çıkışın başladığını ancak önlerinde uzun bir yol olduğunu kabul ediyor. Bu uzun yolun nereye varacağını artık biliyoruz. Dünya, tıpkı ikinci savaş sonrası olduğu gibi, yeni bir uzlaşmaya doğru gidiyor. Tabii ki bu, ilkönce finans alanında olacak. Yeni bir Bretton-Woods kaçınılmaz. Bretton-Woods bir uzlaşma değil, Amerikan dayatmasıydı. Bretton-Woods'ta kapitalist sistemin yeniden yapılanması için, White ve Keynes planları tartışılmıştı. Amerikan görüşlerini temsil eden White Planı kabul edildi.

White Planı temelde, IMF ve Dünya Bankası gibi kurumların çatısını oluşturacağı ve doların altına karşı konvertibilitesinin korunduğu, dolar merkezli bir "sabit kur" sistemini öne çıkarmıştı. Bu da, çok açık olarak, ABD'nin ekonomik hegemonyasıydı. White Planı, ancak dış ödemeleri açık veren ülkelerin kur ayarlaması yapması gerektiğini örtük olarak kabul eder. Yani ABD'nin açık vereceğini öngörmemiştir. İşte IMF yıllarca, White Planı'na göre, açık veren ülkelerin paralarını, açığı kapatmak üzere, belli oranlarda devalüe etmelerini sağlama ve denetleme kurumu olarak çalıştı. Bu açıdan ortodoks IMF reçetelerinin ilk çıkışı daima iç fiyatlarla dış fiyatların aynılaştırılması noktasıdır.

Şimdi Bretton-Woods'ta Keynes'in geliştirdiği ve küresel bir kapitalizminin para mekanizmasını hedefleyen plana daha yakınız.

Bu planda, bir tür dünya merkez bankası rolü oynayacak Kriling Birliği'nin kurulması öngörülmüş ve birliğin temelleri; "bancor" adı verilen ve dünya parası yerine geçecek yeni bir hesap birimi ile ticari işlemlerin yapılmasına dayandırılmıştı. Keynes'in bancoru da altına bağlı idi. Keynes Planı, küresel kapitalizmin temelidir. Ama burada şöyle bir şey var; G-20 maliye bakanlarının genişlemeci maliye politikası vurgusu ve küresel para

sistemi konusunda Keynes'in görüşlerine yakın bir noktaya gelmemiz sistemin yeni Keynesçi bir çıkışa yönlendiği anlamına gelmiyor. Keynes' in sistemi, özünde ulusal ekonomilere dayanıyordu. Altın standardı, sömürgeci ulus-devlet sistemini karşılayan bir modeldir. Şimdi yeni bir Bretton-Woods G-20 uzlaşısına dayanacak. Bu uzlaş, krizden çıkışı üstlenecek Türkiye gibi ülkeler için bir sıfır noktası şansı doğuruyor. Aslında Türkiye, Rusya gibi ülkeler, bütün bu süreçte, mesela herhangi bir AB ülkesinden daha avantajlı da gözüküyor. Ortadoğu ve Kafkasların yeniden yapılanması ve enerji geçişlerinin merkez ülkeleri Türkiye ve Rusya. Berlin'den Tokyo'ya kadar olan hinterlandın tek pazar olarak şekillenmesi küresel kapitalizmin geleceği için artık kaçınılmaz gözüküyor.

İkinci savaş sonrasının değişim dinamiği nasıl ABD'nin üzerinde kurulduysa şimdi de değişim dinamiği Berlin-Tokyo hattı üzerinden oluşturuluyor. Rusya'nın bu alanlarda enerji hatları için önümüzdeki on yılda yapacağı yatırımlar trilyonlarca dolar olacak.

Tabii bu yatırımları ve enerji-pazar yollarını yalnızca Rusya'nın ya da yatırımı yapan ülkelerin yatırımı olarak okuyamayız. Bu bütünleştirme yatırımları başta AB ve ABD olmak üzere Berlin-Tokyo büyük pazarının yatırımları olacaktır. Bu büyük hinterland iki temel-kıtasal pazarı biraraya getiriyor. Birinci kıtasal pazar Avrupa pazarıdır; ikincisi ise Asya. Rusya, Çin, Hindistan, İran ve Türkiye bu bütünleşmenin kilit-eksen ülkeleridir. Türkiye'nin önemi AB üyeliği çerçevesinde daha da artmaktadır.

İşte Kürt sorunu merkezde olmak üzere, Türkiye'nin demokratikleşme adımları, Türkiye-Ermenistan arasında imzalanan protokol ve sonrası oluşacak yeni ticari ağlar, Kafkasları Avrupa'ya Ermenistan ve Türkiye üzerinden bağlayacak.

Merkez Bankası Başkanı Durmuş Yılmaz, G-20 maliye bakanları toplantısı sonrası Bloomberg'e, bizce bu süreci doğrulayan çok önemli açıklamalar yaptı. Yılmaz, Türkiye'nin, mali disipline uyduğunda IMF kredisine ihtiyaç duymayacağını söylerken, IMF anlaşmasının siyasi bir karar olacağının altını çizdi. Merkez Bankası, sermaye girişlerinin süreceğini ve IMF'nin artık Türkiye'ye önereceği bırakın programı, program başlığı bile olmadığını biliyor. Bu anlamda yakında önümüze gelecek Orta Vadeli Program'ın bütün bu süreci gören, cesur adımları içermesi bir IMF stand-by anlaşması taklidi olmaması gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yerel yönetimlerin önemi ve medya

Cemil Ertem 11.09.2009

Bu hafta birbirinden önemli iki gelişme var.

Birincisi, tabii Trakya'da ve İstanbul'da yaşanan sel felaketi.

İkincisi ise medyadaki değişim.

Bir güç olarak medyanın, şu günlerde, gözle görülür değişimi Türkiye'deki değişimi de anlatıyor aslında.

Ama ilk önce şu çevre sorunlarıyla ilgili olanların beklediği, "yetkililerin" ise hiç beklemediği sel felaketine değinmek gerekiyor.

The Worldwatch Enstitüsü'nün Dünyanın Durumu raporunda, küresel çevre kirliliği ve küresel ısınmanın çarpıcı istatistikî sonuçlarına yer veriliyor. Rapor, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli Değerlendirme Bulguları'na dayanıyor. Bulgular dünyanın çok büyük bir sorunla karşı karşıya olduğunu ortaya koyuyor. Zaten BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon, bütün bu bulgulara dayanarak, küresel iklim değişikliğini "çağımızın en büyük sorunu" olarak adlandırıyor. Ancak, BM İklim Değişikliği Çerçeve Antlaşması'nın 1992 yılında hazırlanmasına karşın, bu antlaşma kapsamında bir protokol oluşturulması için beş yıl beklenmiş; Kyoto Protokolü ancak 2005 yılında yürürlüğe girmiştir.

ABD'de, petrol, petro-kimya, silah, demir-çelik gibi "eski" kontrol sanayileri üzerinden iktidarı sürdüren dolayısıyla savaşa dayanan neocon iktidarı, Kyoto Protokolü önünde ciddi bir set oluşturmuştu. Şimdi, iş işten geçmiş de olsa, kurtarılabilecek bir şeyler var ve Kyoto Protokolü yürürlükte. Alma bu, tabii ki Afrika ve Asya'da su sıkıntısından, açlıktan, sel felaketlerinden binlerce insanın çaresiz kalmasını, yoksullaşmasını ve ölmesini önleyemeyecek. Enstitü raporunda, son yıllarda artan doğal afetlerin, özellikle altyapı sorunu yaşayan azgelişmiş ülke kentlerini vuracağı vurgulanıyor. Gelişmiş ülke metropollerinin en önemli sorunu sera gazı emisyonuna bağlı kirlilik olurken, Afrika, Asya ve Latin Amerika kentlerinde ise doğal afetlere bağlı yıkımlar önümüzdeki yıllarda öne çıkacak. Bu kentlerdeki altyapı sorunu, yağmacı iktidarların mirası ve yasadışı yerleşim sorunu artık yalnız bu kentlerin ait olduğu ülkelerin ulusal sorunu olmaktan çıkıyor ve küresel bir sorun haline dönüşüyor. Buralarda sorunun giderilmesi yönünde atılan adımlar, ne yazık ki Türkiye'de olduğu gibi, çok zayıf ve artan kent yağması, iklim değişikliğine yetişemiyor. Örneğin Kolombiya'da bu konuda öncü kent sayılan Manizales'te, yoksul ve altyapısı olmayan bölgelerde yaşayanların karşılaşacağı riskleri azaltmak için, tehlikeli yerlerde yaşayanlara (dere yatakları, toprak kaymasının olabileceği yamaçlar, deprem riski yüksek yerler) alternatif yaşam alanları inşa edildi. Buralar yerel yönetimlerce yönetilen devasa eko-parklara dönüştürüldü.

Yerel yönetimin, siyasi ve idare yönünden özerkliği sağlandı. Böylece halkın katılımından, kaynak bulunmasına kadar birçok sorun, merkezî yönetim cenderesinden kurtulduğu için daha kolay çözüldü. Burada "kentsel esneklik" kavramı geliştirildi. Kentsel esneklik, kentin özgül koşullarına göre, yerel yönetimlerin demokratik karar alma yönlerinin güçlendirilmesini ve yerel yönetimlere kaynak bulma ve kentin idari-siyasi yapılanmasında daha fazla söz hakkı tanınmasını içeriyor. Örneğin, Bangladeş'in başkenti Dakka'nın nüfusu, son elli yılda, yirmi kattan fazla arttı. Dakka, 2007'de çok büyük bir sel felaketi yaşadı. Bütün altyapı yok oldu. Burada, yerel yönetimin önemi ve esnek bir kent politikası uygulanması artık kavranmış durumda. Kentin yoksul kesimlerini kollayan ve oralara daha fazla kaynak ayıran demokratik bir yönetim, tıpkı Manizales'te olduğu gibi, Dakka için de İstanbul için de kaçınılmaz. Ama lütfen bu sel felaketinden sonra söylenenlere bakın. "Belediye tek suçlu." Tamam da, yıllardır merkezi hükümetlerin devlet korumasında yağmaladığı bir İstanbul var karşımızda.

Burada yapılacak en kolay şey, suçu belediyeye atmaktır. Başta CHP olmak üzere, bütün "devletçi" statükocu zihniyetler bir anda yerel yönetim düşmanı kesildi. Oysa Türkiye, bir demokratikleşme adımı olarak, yerel yönetimlere daha fazla yetki hatta özerklik verse, yerel yönetimler, halkın katılımını gerçekleştiren demokrasi platformlarına dönüştürülse felaketlerin boyutu bu olmaz.

Aslında diğer konu, yani medyadaki değişim de, bu konuyla yani "demokrasi" konusuyla bağlantılı tabii.

Medyadaki değişim artık kaçınılmaz ve politik bir olgu olarak karşımızda.

Türkiye’de güç olmanın yolu, 1980’lerden sonra iki yoldan geçiyordu. Birincisi banka sahibi olmak, ikincisi bir TV ve gazete sahibi olmak.

Şimdi bu bitiyor. Çünkü burada da, tıpkı banka sisteminde olduğu gibi, bir küresel olma hali var. Yani medyadaki küreselleşme süreci başladı. Bu değişim politik ve ekonomik dengelerle birlikte izlenmeli ama yine bu değişim politik olanı da belirleyecek güçte ve önemde. (Bu konuya devam edeceğiz)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz ezberleri kırıyor, yanlışları düzeltiyor...

Cemil Ertem 15.09.2009

Bu hafta hem yurtiçinde hem de yurtdışında önemli ekonomik veriler açıklanıyor. Bütçe, işsizlik verileri Türkiye’nin, bütün bu süreçte, bu iki önemli sorununun öne çıkacağını bize gösteriyor. Ancak bu sorunlar eski ezberlerle ortadan kalkmayacak.

Bütçenin harcanabilir gelirleri giderek düşüyor. Dolayısıyla eğitim, sağlık gibi alanlara, önümüzdeki dönem daha az kaynak aktarılacak. Kamu borç stoku geçen yılsonuna göre, 29 milyar TL artmış gözüküyor. Ancak bu artışa rağmen, Hazine’nin borçlanma faizleri yükselmiyor. Bu açıklanması gereken bir olgu.

Şu sıralar ekonomi ile ilgili yanıtlanması gereken birçok soru var zaten. Örneğin Türkiye’nin temmuz ayına ilişkin ödemeler dengesi bilançosu fazla verdi. Gelişmekte olan ülkeler içinde verdiği açık nedeniyle riskli ülke grubunda tutulan Türkiye, böylece bu riskli durumdan kurtulmuş oldu. Bu fazlanın ana kaynağı tabii ki, dış ticaret açığının yüzde 65,3 oranında düşmesi.

Ama bu durum yalnızca, krize bağlı ithalat daralması ile açıklanmaz. Burada Türkiye’nin, AB ekonomisi ile yakınlaşmasına bağlı olarak, kendini düzeltme sürecine girdiğini söyleyebiliriz. Böylece, “eski risk” ölçüm yöntemlerini bırakmamız gerektiği de ortaya çıkıyor. Artan bütçe açığı ve buna bağlı kamu borçlanma gereğine rağmen faizlerin yükselmemesi, ödemeler dengesinde hizmetler dengesi kalemindeki net gelirlerin artarak cari açığa destek vermesi böylece Türkiye’nin ödemeler dengesindeki olumlu düzeltme, bize, Türkiye’nin eski risklerini artık bir kenara koyduğunu gösteriyor. Örneğin, Hazine’nin borçlanma isteğine rağmen faizlerin artmaması sermaye girişlerinin süreceğinin işareti.

Peki, Türkiye’nin yeni riskleri neler? Artık ekonomiyi ve ekonomideki krizin derinliğini anlatırken nelere bakmamız gerekiyor. Birincisi işsizlik ve buna bağlı sorunlar, ikincisi ise sosyal harcama kaynaklarının yaratılması ve yeni bir sosyal bütçe anlayışına geçilmesi.

Bu bütçe sistemiyle, Türkiye gibi ülkelerin belini doğrultması mümkün değil. BDDK, dün açıklanan raporunda “mali disipline” dikkat çekti. Ama bu “mali disiplin” lafını herkes söylüyor. Yani zaten altı aylık bütçe sonuçları,

krize karşı bütünlüklü bir maliye politikasının ortada olmadığını gösteriyor. Burada önemli olan bütçe giderlerinin, daha da budanmasını önermek değildir. BDDK gibi kurumların "mali disiplin" diye söze başlamasına gerek yok. IMF, zaten eskiden bunu söylüyordu; hükümet de bunu, IMF'nin yeniden söylememesi için anlaşma yapmaya yanaşmıyor.

IMF, AB için, genişlemeci maliye politikalarını öneriyor. Ama aynı öneriyi Türkiye için yapamıyor. Çünkü Türkiye'nin bütçe gelirlerinin, artan gider oranında artmayacağını biliyor. O zaman "mali disipline dikkat" demek su ıslak demek gibi bir şey.

İlk altı aydaki bütçe harcamalarının yüzde 50'si cari transferlerden oluşuyor. Burada ana pay tabii yine Sosyal Güvenlik Kurumu'nda, SGK, faiz dışı harcamalarda tek başına yüzde 26 pay alıyor. Demek ki reform adımları bir işe yaramamış. Yaramaz da zaten. Burada önemli olan bütçe giderlerini azaltmak değil, bütçe gelirlerini arttırmak olmalıdır. Zaten bu dönemde SGK'nın açık vereceği aşikâr. Kayıtlı istihdam çok hızlı düştüğü için SGK'nın açığı da büyüyor. Ancak öte yandan bütçede, geçen yıla göre, sağlık harcamaları yüzde 13,2 oranında artarken, savunma harcamaları yüzde 14,5 oranında artmış. Türkiye'de gerek örtülü olarak yapılan "savaş" harcamaları gerekse bütçedeki savunma harcamaları çok büyük bir karadeliktir. Karadeligi Türkiye ilkönce eğitim ve sağlıkta değil, burada aramalıdır. Bir ilginç nokta daha var. O da bütçe gelirlerinin, anlatıldığının aksine, çok önemli oranda düşmemesidir. Merkezî yönetim bütçe gelirleri, geçen yılın yalnız yüzde 1 altında.

Burada alınan bir kerelik tedbirler ve aktif vergi tahsilâtı, gelirleri, ilk altı ayda çok hızlı düşürmemiştir ama hedefin de çok altında kalmıştır. Önümüzdeki dönem, düşen istihdama ve daralmaya bağlı olarak vergi gelirleri düşecektir. Burada önemli olan, maliyenin yeni bir gelir politikasına geçmesidir. Bu da, vergi gelir politikasını tümüyle değiştirmekten geçiyor. Yani dolaylı vergiler ve küçük esnaf-ücretli ağırlıklı doğrudan vergi geliri politikasından, spekülâtif –üretim dışı- alanları vergilendirmeye dönük ve bu alanlardaki kayıtdışını önleyen gelirler politikasına geçmek gerektiği artık açık. AB ve ABD'nin gizli hesapların üzerine gitmesi bize bu konudaki küresel değişimi gösteriyor. Türkiye, yalnız İsviçre'deki hesaplar üzerinden alacağı vergilerle bütçe açığını yola koyabilir. Demek ki; yapılacak şey belli: 1) Savaş giderlerini düşüyorsunuz, 2) Vergiyi çalışan, esnaf, KOBİ yerine üretim dışı alanlardan topluyorsunuz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tek bacakla maraton

Cemil Ertem 18.09.2009

Maraton başladı; yeni bir "dünya düzeni" kuruluyor. Önümüzde iki önemli tarih var. Birincisi 24 eylülde ABD'nin Pittsburgh kentinde yapılacak olan G-20 zirvesi, ikincisi ise İstanbul'da ekim ayının başında yapılacak IMF ve Dünya Bankası toplantıları. Bu toplantılar öncesi rapor yağmuruna uğrayacağız.

30 eylülde IMF'nin Küresel Finans ve İstikrar Raporu açıklanacak. IMF Araştırma Bölümü de, 1 ekimde Dünya Ekonomik Görünümü Raporu'nu gün yüzüne çıkaracak. Hemen arkasından Uluslararası Para ve Finans Komitesi (IMFC) 4 ekimde toplanacak. Bu toplantı ve raporlara, Dünya Bankası'nın açıklamalarını ve basın toplantıları da

ekleyin. Yani bu ay sonu ve ekim başı olmak kaydıyla dünya ekonomisinin, önümüzdeki yıllardaki, seyrine ilişkin oldukça doyurucu ipuçları yakalama fırsatı bulmuş olacağız. Ama bütün bunları, G-20 zirvesi ile birleştirdince de, küresel kapitalizmin, nerdeyse, 21. yüzyıldaki yolculuğunun fotoğrafını önümüzde bulmuş olacağız.

Bu fotoğraf, yalnız gelişmiş, şimdiye kadar sistemin lokomotifleri olan, sekiz ülkeyi içine almıyor. Adı üstünde karşımızda bir G-20 fotoğrafı var. Ancak önemli olan bu fotoğrafın arkasını okuyabilmek. Yani biz hem 24 Eylül'deki G-20 fotoğrafını hem de IMF ve Dünya Bankası'nın, İstanbul toplantıları öncesi ve sonrasında deklere edecekleri yeni değişkenleri, çoğaltıp dinamik bir süreç olarak okuyabilirsek, Türkiye'nin ekonomik ve siyasi yeniden yapılanması ile ilgili önemli ipuçları bulabiliriz.

Türkiye, bütün bu gidişatla ilgili önemli çözümler yapmış gözüküyor. Bu konuda, hiç şüphesiz, hükümet muhalefetten çok önde. Hatta burada bir ön-arka kıyaslaması yapmak bile yanlış. Bugün hükümetin karşısında olan bütün güçler, bırakın bu olan bitene karşı alternatif bir ekonomik-siyasi çıkış yapmayı, var olan durumu anlayacak kapasitede bile değiller. Gerçekten artık bu kadar "kör gözüm parmağına" gelişmeden sonra durum ve gidişat hakkında elle tutulur bir şeyler söyleyememek "kapasite" ile izah edilebilir. Ben bu konuda, bir kısım "sol" ile ilgili, şimdiye kadar olan kızgınlığım için, gerçekten özür dilemek istiyorum. Çünkü şimdiye kadar, onların bu "anlayamama" halini sübjektif –kendi küçük grup çıkarlarına bağlı içe kapanma falan- nedenlere bağlayıp "bu kadar da olmaz" iç geçirmeleriyle kızgınlık nöbetleri geçiriyordum. Ama sanıyorum artık kabul etmek zorundayız ki, haksızlık etmişiz. Ortada "sübjektif" nedenlerden dolayı olaya müdahil olamama hali yok. Sorun son derece objektif; ve demek ki, ta başından beri, ellerinden bir şey gelmesinin imkânı yokmuş. O zaman önümüzdeki sürecin şöyle zor bir yanı var; bütün bu alt-üst oluşu ve bundan sonraki yeniden yapılanmayı, Türkiye tek bacakla yürümek zorunda. Bu işte önümüzdeki günlerde karşımıza gelecek en önemli siyasi sorunlardan birisidir. Çünkü bu gerçekten bir demokrasi sorunudur. Hükümetin Kürt açılımı dahil, attığı bütün adımlar ne kadar "demokratik" ve kabul edilebilir, desteklenir olursa olsun, yarım kalmaya mahkûmdur; çünkü bu adımların sol bacağı yoktur.

2009 biterken ortaya çıkacak yenedünya düzeni çerçevesinde Türkiye, eskiden olduğu gibi, yalnız Batı'yla Doğu'yu birleştiren coğrafi bir köprü olarak yer almayacak. Türkiye ile birlikte, hem Türkiye'nin yakın batısı hem de başta, K. Irak olmak üzere yakın doğusu yapıcı bir rol üstlenecek.

Türkiye'nin yakın batısında yer alan ülkeler AB üyesi olmalarına rağmen, Türkiye ile kıyaslanamayacak küçüklükte ve hiçbir zaman Türkiye'nin ekonomik ve siyasi dinamizmine erişemezler. Doğuda ise Irak, İran, Suriye ve Rusya'nın Batı'yla bundan sonraki ekonomik ve siyasi ilişkileri Türkiye üzerinden olacak. Bu hem ekonomik hem siyasi dolayısıyla da diplomatik bir gerçeklik. Hükümet, bunu kavradığı için ekonomik ve diplomatik adımlarını buna uygun olarak atıyor. Örneğin geçen gün açıklanan Orta Vadeli Program bile, bu yönde, çok önemli işaretleri içeriyor. OVP, Türkiye'ye güveniyor; ama bütün bu küresel gelişmelere bağlı olarak, IMF'nin, Türkiye'nin yeni dönemdeki rolünü kabul edip, 20. stand-by değil ama, esnek bir uzlaşma – anlaşma değil- yapacağını umuyor. Çünkü OVP'de krizin etkilerinin 2013'ten sonra geçmeye başlayacağını itirafı var. Bundan dolayı hükümet, seçim öncesi iç borçlanmayı hafifletip, özel sektöre kaynak aktarmak amacıyla, dış kaynağa dolayısıyla IMF'ye dönecek. Ama söylediğimiz gibi bu, 20. stand-by olmayacak.

OVP'nin temel direği Kamu Maliyesi Reformları; ama buralardaki vaatlerin –sosyal yardım harcamalarının etkinliği, yerel yönetimlerin mali yapılarının düzeltilmesi ve etkin bir sağlık sistemi gibi- gerçekleştirilmesi için Türkiye'nin sol bacağına ihtiyacı var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni bir para sisteminin politik sonuçları-1

Cemil Ertem 22.09.2009

G-20, ABD'nin Pittsburgh kentinde toplanıyor. Bundan böyle G-20 toplantıları önümüzdeki sürecin ekonomik ve politik yönelimini, çehresini belirleyecek. Hatta G-20'nin kurumsallaşması yolunda atılan adımlar bize yeni bir "küresel iktidar" ağını tanımlayacak.

1944 yılı insanlık tarihi açısından önemli bir tarihti. Savaşın bitmesinden bir yıl önce Anglo-Sakson dünyası, savaş sonrasının para sistemini, Bretton-Woods'da oluşturdu. Bu yeni bir paylaşım sistemiydi ve şimdiye kadar olan tarihimizi belirledi. 2008 krizinin etkilerinin 2010-2012 aralığında yavaşlamaya başlayacağı öngörülüyor. Aslında bu erken bir tarih çünkü krizin tam anlamıyla bitmesi, yeni bir para sistemi ve buna bağlı finansal kurumların ortaya çıkmasıyla mümkün olacak. Kapitalizmin her para sistemi aslında ona tekabül eden bir siyasi yapılanmayı gerektirir.

Birinci savaşın fiili olarak bitmesi ancak gerçek anlamda bitmemesinin arkasında, çöken altın standardına dayalı para sisteminin devam ettirilmesi vardı. 1919'daki Versailles ve hemen arkasından 1921'de yapılan tazminat anlaşmaları siyasi ve ekonomik çerçeveyi belirliyordu ama bu siyasi ve ekonomik çerçeveyi yürütecek kurumlar ortada yoktu. Başta Almanya olmak üzere kara Avrupa'sı bir saatli bomba olarak çalışmaya başlamıştı. Savaş yıllarında başlayan enflasyon Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde, birkaç yıl içinde, çok büyük boyutlara vardı. Fiyatlar, savaş sonu düzeyine göre, Avusturya'da 14 bin, Macaristan'da 23 bin, Sovyetler Birliği'nde 14 milyar ve Almanya'da 1 trilyon kez yükseldi. Burada Almanya ve Sovyetlere dikkatinizi çekerim. 1924'te Alman parası, bir trilyon eski marka eşitlenerek yenilendi. Almanya'nın batmasının önlenmesi için savaş tazminatları hafifletildi ve sermaye transferleri sağlandı. Ancak bu yeterli olmadı; çünkü artık, şimdi olduğu gibi, bütün dengeler bozulmuştu. Savaşın, ülkeler arasında çok önemli verimlilik ve maliyet ve buna bağlı fiyat farklılıkları oluşturduğu ve bu farklılıkları giderecek yeni bir para-finans sistemine geçmeden dünya krizinin bitmeyeceği bir türlü kavranamıyordu. Altın standardı bir önceki sömürge dönemini karşılayan bir para sistemiydi ve bununla devam edilmesi yeni bir felaket anlamına geliyordu. Sadece, Keynes, birinci savaş sonrası, altın standardına dönüşe şiddetle karşı çıkıyordu. Keynes, aynı zamanda, Almanya'yı, faşizme götürecek bir korumacılığın kucağına atmamak için savaş tazminatlarının düşük tutulmasını öneriyordu. Ama Keynes'in bu önerileri yok sayıldı. İnsanlık, bir önceki dönemin para sistemiyle devam edilmesi ve Amerika ve İngiltere'nin Almanya'yı köşeye sıkıştırmasını çok pahalıya ödedi. Bu adımlar bize 1929 büyük krizini, faşizmler dönemini ve ikinci savaşı getirdi. Altın standardı 1929 krizinden hemen sonra 1931'de İngiltere tarafından sonlandırıldı ama artık çok geçti.

Yeni bir para sistemi ve buna bağlı yeni bir siyasi sistem gerekiyordu.

İngiltere, siyasi-sömürgeci egemenliğinin doğrudan bir yansıması olan altın para sistemini ABD'ye ve dolara dayalı kaydi para sistemine devretmeliydi. Bretton-Woods'da Keynes'in önereceği "dünya parası" sisteminin

zamanı gelmemiştir.

Ancak, doların ve ABD'nin egemenliği ancak ikinci savaş sonrası devreye girecekti. Çünkü Avrupa'da korumacı politikalar öne çıkmış ve Almanya'nın Hitler'le birlikte Dünya ile ilişkisi kopmuştu. 1933'te Londra'da toplanan ve dünya ticaretini genişleme temelinde düzenlemek isteyen "Dünya İktisat Konferansı" hiçbir karar alamadan dağıldı. Çünkü Avrupa'nın koruma duvarlarına, ABD de doları devalüe ederek yanıt vermiş ve ipler kopmuştu. Almanya hızla silahlanarak tam istihdama geldi ve bölgesinde ikili ticari anlaşmalar yaparak Orta Avrupa'da bir mark bölgesi yarattı. Dolar, sterling ve frank da ayrı bölgeler oluşturdular. Kapitalizm ortadan ikiye ayrılmıştı ve savaş kaçınılmazdı artık.

Bir ülke parasının dünyanın kabul edeceği bir ödeme aracı olabilmesi için, o ülkenin dünya ticareti ve ekonomisinde çok önemli bir ağırlığa sahip olması ve tasarruflarının tüm sisteme borç verebilecek düzeye yakın olması gerekir. ABD bu konumunu 1970'e kadar, az çok, sürdürdü. Şimdi ABD, tam aksine, dünyaya borçlanmadan ayakta kalamaz durumda. O halde, şimdi tıpkı birinci savaş sonrası olduğu gibi, insanlık, biten bir para sistemi ve onun ekonomik-siyasi kurumlarıyla devam edemez. Eğer o tarihlerde yapıldığı gibi, bunda ısrar edilirse, bizi yeni bir felaket bekliyor. Bunun için şimdi hem G-20 hem de İstanbul'daki IMF toplantıları çok önemli. Buralarda yeni bir para sistemi ve buna tekabül eden siyasi yapılanmaların içeriği ve şekli ortaya atılacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni bir para sisteminin politik sonuçları-2

Cemil Ertem 25.09.2009

Nobelli iktisatçı Robert Mundell, 2001'de IMF'de verdiği seminerde küresel para sisteminin nereye gittiğini soruyor ve avronun doğduğu o yıllarda IMF denetiminde yeni bir para birimi öneriyordu. Bu para birimi, üç temel gelişmiş bölgeyi temsil eden para birimlerine tam konvertibl olacaktı. Mundell, üç temel bölgeyi ABD, Japonya ve AB'yi merkez alarak tanımlıyordu. Böylece ilk aşamada dolara, yine ve avroya tam konvertibl IMF denetiminde yeni bir rezerv para doğacaktı. Mundell'in bu paraya verdiği isimde Dey'di. Dey; dolar, avro ve yenin baş harflerinden oluşuyordu. Ancak dey bir geçiş parasıydı. Mundell, geçiş sürecinin sonunda gerçek anlamda bir dünya parasının kaçınılmaz olduğunu vurgulayarak; Dünya Merkez Bankası'nın yaratacağı intor isimli bir hâkim para önerisini ortaya atıyordu.

Intor, international ve or kelimelerinin bileşiminden oluşuyordu. 'Or' Fransızcada altın anlamına geliyor. Böylece Mundell, yeni para biriminin, ne kadar güçlü olursa olsun, bir ulus-devlete dayanmayacağını, uluslararası olacağını ve gücünün de "siyasi" değil ekonomik olacağını intor adıyla anlatmak istiyordu. Intor'daki "altın" vurgusu paranın karşılığının ekonomik yani "gerçek" olacağını vurgusuydu.

Mundell'in bu tasarımının temel vurguları şimdi daha da geçerli. Ancak Mundell'in yeni para biriminin oturduğu temel, ABD, AB ve Japonya'ya dayanıyordu. Bugün artık bu temelin yetersiz olduğunu söylemeliyiz. Dolar, avro ve yen temelli bir geçiş süreci yerine G20 ekonomileri öne çıkartan yeni bir yapılanmaya ihtiyaç var.

Bretton-Woods'da Keynes'in vurguladığı gibi, bir "Dünya Merkez Bankası"nın oluşturulması süreci, belki de IMF'nin bir dünya merkez bankasına dönüştürülmesi G20 toplantılarının ana temalarından biri olacak.

Doların rezerv para konumunu yitirmesi artık hem ABD'nin hem de dünyanın geri kalanının tercih ettiği bir gelişme olacak. Bu konuda Rusya ve Çin haklı olarak acele ediyorlar. Ama ABD'nin de acele etmesi gerek. Çünkü karşılıksız dolarla devam edilmesi dünya ticareti için bir saatli bomba bundan böyle.

Mundell'in önerdiği dey, bölgelerinde siyasi ve ekonomik gücü olan ülkelerin yerel paralarının öne çıktığı bir geçiş sürecine dönüşebilir. Bu anlamda doların, hem avro hem de güçlü yerel paralar karşısında önümüzdeki dönemde de değer kaybetmesini beklemeliyiz.

Önümüzdeki geçiş süreci, IMF ve Dünya Bankası gibi kurumların, bu çerçevede, yeniden yapılanmasına sahne olurken, G20'yi oluşturan devletlerin ve ekonomilerin de hızla aynışmasını önümüze getirecek. İşte tam burada, ekonomideki değişime ve yeniden yapılanmaya paralel olarak karşımıza çok hızlı bir siyasi değişim süreci de çıkacak.

Türkiye'de, Kürt sorunu merkezde olmak üzere, "başlatılan" demokratikleşme adımları bu çerçevede bir başlangıçtır. Ancak bu sürecin tamamlanabilmesi için başta siyasi partiler olmak üzere, siyaset yapıcısı bütün kurumların yeniden yapılanması ya da değişimi gerekiyor.

Geçen yazımızda bütün bu sürecin bir maraton olduğunu ve Türkiye'nin bu maratonu tek bacakla koşmak zorunda olduğunu yazmıştık. Bu "sakatlanma halini" önümüzdeki günlerde daha fazla hissedeceğiz. Çünkü hükümetin, bu doğrultuda, attığı adımları derinleştirecek ve en geniş kesimleri bu sürece katacak bir muhalefet ortada yok. Türkiye'de devletin değişimi ve demokratikleşmesi devlet dışındaki kurumların –kamunun- demokratikleşmesine bağlıdır şüphesiz. Ama öyle görülüyor ki, burada daha yolun başındayız.

Pittsburgh'daki G20 toplantısı, dünya ekonomisinin bundan sonraki yapılanmasını öne çıkartırken arka planda, küresel yeni bir siyasi yapılanmanın ilk işaretlerini bize veriyor.

ABD ve İngiltere, Fransa'nın direnişine rağmen, G20'nin genişleyerek kurumsallaşmasını istiyorlar. Çünkü Anglo-Sakson egemenliği, krizden çıkışın ancak yeni bir küreselleşme dalgası ile olacağını bunun da, Türkiye merkezde olmak üzere, AB'nin doğruya doğru genişlemesiyle başlayacağını biliyor. Burada Sarkozy'nin Türkiye'yi tasfiye etmek istemesi tam da bu tespiti doğrulayan bir durumdur. Çünkü yukarıda vurguladığımız gibi, önümüzdeki süreç, ülkeler arasındaki hiyerarşiyi en aza indiren ekonomik ve siyasi gelişmelere sahne olacak. Bu durum Sarkozy'nin tüylerini diken diken ediyor. Dünya, Keynes, Mundell gibi ciddi iktisatçıların öngördüğü bir entegrasyona doğru gidiyor. Bu bütünleşme, bir "Dünya Merkez Bankası" ve bir dünya parasıyla kurumsallaşacak. Ama ekonomideki bu ciddi değişim, aynı anda, siyasi alanı da belirleyecek ve yönlendirecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Almanya'nın seçimi, İran, IMF ve ötesi

Cemil Ertem 29.09.2009

Bu hafta hem siyaset hem de ekonomi açısından oldukça yoğun.

Hafta sonu İstanbul'da başlayacak IMF ve Dünya Bankası toplantıları ile Almanya'daki seçim sonuçlarını birlikte ele almak gerekiyor. Almanya'daki seçimler, Avrupa'daki siyasi krizin, ekonomik krizden, daha derin olduğunu gösteriyor. Anglo-Sakson egemenliğinin G-20 zirveleriyle yeniden biçimlendirmeye çalıştığı dünya sistemi yolculuğunda, şimdi de eskimiş Bretton-Woods kurumlarının yenilenmesini ve G-20'ye tâbi olmasını izleyeceğiz. İstanbul'daki toplantılardan bu açıdan büyük önemi var. Çünkü bu toplantılar bu kurumların yenilenmesinin başlangıcı olarak ele alınmalıdır.

Amerika ve İngiltere'nin "eski imparatorluklar" olarak kriz sonrasını biçimlendirme çalışmalarına, merkez Avrupa şimdilik uzak duruyor. Almanya seçimleri bu "uzaklaşma" halinin, önümüzdeki günlerin en önemli sorunlarından birisi olacağını ortaya koydu.

Avrupa, biten, çürüyen "sosyal-demokrat" anlayışın yerini dolduracak bir siyasi akım bulamadı. Bu, bir tarihsel-siyasi krizdir.

Sanayi toplumuyla birlikte, emek-sermaye çelişkisinin doğurduğu ancak emeğin sermaye karşısındaki kazanımlarını ulus-devlet üzerinden tanımlayan ve ulus-devletin zamanla bir "refah ve demokrasi" kalesi olacağını savunan sosyal-demokrat anlayış, bu Alman seçimlerinde, tarihsel yenilgisini alarak tarih sahresinden çekiliyor. İkinci savaş sonrası, konjonktür gereği, uygulama alanı bulan Refah Devleti hikâyesi de böylece "resmen" bitmiş oldu. Giddens'a göre, refah devletinin yapısal kaynakları ulus-devlete ve ücretli emeğe dayanır.

Refah çabaları, ücretli emeğin sömürü-devamlılık diyalektiğini, ulus-devlet sınırları içinde garanti altına almaktan ibarettir. Burada, bu anlamda, "sosyal güvenlikle" "polisye güvenlik" aynı şeydir. Şimdi küreselleşmenin bu yeni dönemi, yalnızca ücretli emeğin sürgit sömürüsü üzerine kurulmuyor. Bu açıdan ücretli emeği merkeze alan, ama aynı zamanda onu hapseden bir siyasi akıma ihtiyaç yok. Endüstri toplumunun son ama en esaslı temsilcisi Almanya'daki tarihsel "sosyal-demokrat" yenilgi bize bunu gösteriyor. Öte yandan liberallerin (FDP) başarısı da merkez sağ ve "sol" dışında yeni bir arayışa işaret ediyor. Ancak Sosyal-Demokratların geleneksel oylarının Sol Parti'ye gitmediğini de çok açık. Sol Parti'nin oylarını yüzde 3,3 oranında artırması başarı sayılmamalıdır. Bununda en önemli nedeni, Sol Parti'nin geleneksel "sol" söylemlerle seçime girmesidir. Örneğin Sol Parti, seçim öncesi, NATO'dan çıkma gibi, Varlık Vergisi gibi oldukça kestirme, "sol" ama uygulanamaz öneriler yaparak, seçmene değil ama liberallere ve merkez sağa malzeme verdi. Sol Parti eğer, bizde de görülen, bu "kazmalıkları" yapmasaydı ve dönemi anlayan yeni bir politik çıkış yakalamış olsaydı şimdi SPD'nin belki de FDP'nin önünde iktidar ortağı idi. Yeşil Hareket ise geriliyor. Bu, Avrupa'da doksanlı yıllarda yakalanan demokratikleşmenin ve siyasete en geniş kesimlerin farklı taleplerle katılımının da durduğu anlamına geliyor ki; üzerinde durulması gereken bir husus. Sonuç olarak, Avrupa'nın giderek bürokratik, şekilsel bir "demokrasi" çerçevesinde merkez sağın kalıcı iktidarı ve ırkçı partilerin artan tehdidiyle kuşatılması hiç şüphesiz bir demokrasi krizidir. Ama bu kriz, aynı zamanda, içinde bulunduğumuz ekonomik krizi derinleştirecek en önemli gelişmedir. Çünkü küreselleşme "tehdidiyle" gericileşen ve içe kapanan Avrupa'nın genişlemeyi durdurması yalnızca krizin uzaması anlamına gelmez. Başta Türkiye olmak üzere, Ortadoğu, Kafkasya ve K. Afrika'da bitmek bilmeyen bölgesel savaşlar anlamına da gelir. İşte tam burada İran sorununa değinmek gerekiyor.

G-20 platformlarında gündeme gelen Amerika ve İngiltere'nin "yeni küresel düzen" oluşturma çabaları,

merkezde Türkiye olmak üzere, Rusya, İran ve gelişmekte olan Asya'nın ekonomik gücüne dayalı olarak tasarlanıyor. Bu strateji, ABD için denetimli bir güç kaybına yol açarken, Almanya ve Fransa için, denetimsiz bir geriye gidişi işaret ediyor. Merkel ve Sarkozy bunun farkında. Eğer merkez Avrupa, Merkel ve Sarkozy önderliğinde, AB genişlemesini durdurup saldırgan bir içe kapanma yolu seçerse, ABD ve İngiltere'nin de stratejisi değişecektir. O zaman Rusya ve İran bir uzlaşma platformu değil, Almanya ve Fransa'nın içe kapanmasını tehdit eden saldırı platformuna dönüştürülecektir. Bu ABD için zor bir manevra değildir. Bu açıdan şimdi saatli bomba ne İran ne de eskisi gibi İsrail'dir. Saatli bombalar Merkel ve Sarkozy'dir. Türkiye'nin İran için devreye girmesi gerekli ama yetersizdir. Türkiye'nin yapması gereken, Sarkozy gibilerine rağmen, AB üyeliğini zorlamasıdır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF değişiyor, peki ya siz

Cemil Ertem 02.10.2009

İkinci savaş sonrası Amerika önderliğinde kurulan yeni dünya düzeninin ekonomik temelini oluşturan Bretton-Woods anlaşmasının ana metni olan White Planı IMF'nin işlevini tanımlıyordu. Daha savaş bitmeden yazılan planın giriş bölümü, "savaş ne kadar sürerse sürsün, kim kazanırsa kazansın karşımızda kaçınılmaz üç sorun var" diyor ve "kaçınılmaz sorunları" şöyle sıralıyordu: Para-Kredi sisteminin çökmesini ve uluslararası ödemelerin aksamasını önlemek; ticareti restore etmek ve dünyanın imarı ve ekonomik kalkınmasını sağlayacak sermayeyi oluşturmak. İşte White Planı'nda belirtilen bu üç temel sorun, bugün İstanbul'da "yeni bir dünya" düzeninin ekonomik ve finans ayağını oluşturmak üzere toplanan IMF ve Dünya Bankası'nın oluşma gerekçelerini ve temellerini tanımlar. IMF, White Planı'nda belirtilen Para ve Kredi sisteminin sağlıklı yürütülmesi misyonunu yakın zamana kadar yürüttü. Bütün IMF programlarının üç temel ayağı vardı. Birincisi para ve kredi sisteminin aksamadan yürümesi için ülkeler arasındaki enflasyon farklılıklarını kur ayarlamaları yoluyla düzenlemek; yani iç fiyatlarla dış fiyatlar arasındaki uluslararası dengeyi sağlamak için enflasyon artışı yüksek olan ülkelerin parasını devaluesizleştirmek. İkincisi kamu harcamalarının bıçak gibi kesilmesi.

Üçüncüsü ise, gelir dağılımını çalışanlar aleyhine bozacak önlemlerin devreye girmesi. Bu sonuncu önlem, özellikle yetmişli yılların başından itibaren, Türkiye ve Latin Amerika ülkelerinde faşist askerî diktatörlükler eşliğinde uygulandı.

Allende'den sonra Şili'nin başına yalnız Pinochet değil IMF'de çöreklenmiştir. IMF'nin Pinochet döneminde Şili'ye yönelik programları tipik programlardır ve bu programlar Türkiye'de 24 Ocak kararlarının da prototipini oluşturur. Bu programlar yüksek oranlı devalüasyonlarla başlıyor, kamu harcamalarının kısılması ve ücretlerin dondurulması operasyonlarını içeriyordu. Ancak hem bu dönemde Latin Amerika'da hem de 1980'lerde askerlerle birlikte Türkiye'de uygulanan IMF programları, KİT'lerin özelleştirilmesini, gümrük duvarlarının indirilmesini de içermekteydi.

Bütün bu dönem, Amerikan hegemonyasının, bölgesel savaşların ve faşist cuntaların, dünyanın güneyinde, yaygın olarak sürdürüldüğü bir dönemdi. Dünya Bankası da bu dönemde ticari düzenlemelerle IMF'ye destek

verdi.

Gelelim bugüne; IMF, özellikle doksanlı yıllardan itibaren işlevini yitiren bir kurum olarak eleştirilmeye başlandı. Çünkü küreselleşme, dünyanın ekonomik dengelerini ve üretim eksenlerini de değiştiriyordu. Batı'da düşen kâr oranlarına bağlı olarak Doğu'ya kaydırılan sanayi üretimi, özellikle Asya ülkelerinin cari açık sorunlarını ortadan kaldırdı. Bu ülkelerin Batı'ya yaptığı yoğun mal ihracatı başta Çin olmak üzere devasa cari fazlalara yol açtı. Artık işler terse dönmüştü. Dünyanın ağası ABD, adeta züğürt ağa rolü oynuyordu. Asya'nın fazlası ABD'nin açıklarını finanse ediyordu. Yoksul ülkelerin ödemeler dengesini düzeltmek ve borçlarını ödetmek için yola çıkan IMF'nin, patronu için yapacak bir şeyi yoktu. Çünkü White Planı'nda ABD'nin, bir üçüncü dünya ülkesi gibi, açık vereceği öngörülmemişti. Ezberler bozuldu; doksanlı yıllardaki Asya ve Rusya krizlerinde, elindekini avucundakini son bir solukla dağıtan IMF, bu krizden çıkış için de bu ülkelere somut programlar öneremedi. G. Kore, o dönemde IMF'den oldukça yüklü miktarda yardım aldı ama krizden kendi bildiğini okuyarak çıktı. 21. yüzyıla girerken IMF'nin tek müşterisi Türkiye'ydi. Derken 2008 krizi geldi. Biten IMF'ye gün doğdu. Ama yine çok önemli bir problem vardı; IMF'nin bu krizi karşılayacak, özellikle Türkiye gibi, krizden çıkışın merkezi olacak ülkeler için somut bir programı yoktu. IMF, Türkiye'ye, vergi idaresini bağımsız yap, bütçeye dikkat et, sosyal güvenlik açıklarını düşür, enflasyon hedeflemesine devam et gibi "söylese de olur söylemese de" türünden öneriler yapmanın dışına çıkamıyordu. Çıkamazdı da zaten. Bugün IMF'nin bütün öngörülleri, tutarsız ve öylesine laf olsun diye ortaya atılmış, dayanıksız tespitlerdir. Fakat, küreselleşmenin yeni patronu G-20, henüz kurumsallaşmamış da olsa, bunun farkında ve değişim iradesini de ortaya koyuyor. IMF, G-20 ile birlikte, bir dünya merkez bankası olarak yeniden yapılanacak.

Şimdi IMF gibi önemli ve artık küresel bir kurumun bu yeniden yapılanma sürecini belirlemek, IMF'nin kaynaklarının bundan böyle, yoksullar için kullanılmasını talep etmek IMF'ye karşı çıkışın merkezinde olmalıdır. "Kahrolsun IMF" demek, bugün IMF'nin, Türkiye gibi ülkelere, devalüasyon yap demesi kadar saçma bir muhalefettir. Çünkü, "o eski IMF" zaten artık fiili olarak yok. Aslında IMF'ye eski sloganlarla muhalefet yapanlar da fiili olarak yoklar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstanbul Mutabakatı ve Hak-İş'in sempozyumu

Cemil Ertem 06.10.2009

IMF ve Dünya Bankası'nın değişimi, bir bakıma, İstanbul toplantılarıyla başlamış oluyor.

Bu değişim, yalnız bu iki kurumun değişimi olarak anlaşılmamalıdır. Bu iki kurum yalnızca, şimdiye kadar sürdürülen sermaye birikim sürecinin önemli araçlarıydı. Bu iki kurumun değişim iradesi bize yeni bir kapitalizmi anlatıyor.

Yetmişli yıllarda öncelikle Latin Amerika'da seksenli yılların başından itibaren de tüm dünyada gündeme gelen neoliberal politik hat, Amerikan çıkarları doğrultusunda, 90'ların başında Washington Mutabakatı ile ifade edilmeye başlanmıştı. Washington Mutabakatı, aslında G-7'nin mutabakatı idi. Washington Mutabakatı,

yaklaşık 200 yıldır süren bir egemenliğin son adımlarından birisidir ve ekonomik olduğu kadar siyasi sonuçları olan bir uzlaşdır. Mutabakat, Amerika'nın siyasi ve askerî öncülüğünü örtülü olarak kabul eder. Böylece "mutabakat" Amerikan müdahaleciliğini öne çıkartır ve meşrulaştırır. Bush'un Irak işgalinin arkasında 2001 11 Eylül'ü yoktur; Irak işgali Washington mutabakatının bir sonucudur. Çünkü neocon anlayışı, "piyasa"nın yolunun ancak silahla açılacağına ve dünyanın güneyindeki yoksulların "piyasa"nın bir parçası olmasını, eğer yerel iktidarlar beceremezlerse, pekâlâ işgalle olabileceğine inanır. Washington mutabakatı, piyasacıdır; ama ondan daha fazla baskıcı iktidarlara güvenir. Çünkü yalnızca ABD'nin ve ortaklarının çıkarları doğrultusunda çalışan bir "piyasa" içe kapalı, baskıcı iktidarların kotaracağı bir iş olabilirdi. Bu anlamda Washington mutabakatının tarihi 90'lı yılların başıdır ama uygulanması ve pratik adımları 70'li yılların ortalarına kadar gider.

Şimdi bu sürecin ve bu sürecin ekonomi-politikalarını uygulayan IMF ve Dünya Bankası politikalarının sonuna geldik. IMF, örtülü de olsa, İstanbul'da Washington Mutabakatı ile belirlenen misyonunun bittiğini kabul etti. "Sosyalist" IMF başkanının "biz artık değişiyoruz" söylemi bunun bir ifadesidir. Peki, G-20 toplantısından hemen sonra yapılan İstanbul'daki toplantılardan bir "İstanbul Mutabakatı" çıkar mı? Bu soru çok önemli. Çünkü bu toplantıların sonunda IMF ve Dünya Bankası'nın "değişim" iradesi belirginleşecek.

Bu değişimin sonuçları bize; *G-20'nin artan etkinliği ve kurumsallaşma adımlarını, yeni bir para sisteminin ipuçlarını, yeni bir finans sistemini ve güçlü finansal regülasyonları, AB'nin, ABD ve İngiltere ile bu çerçevede bütünleşmesini, İstanbul'un finansal olarak bu bütünleşmenin başkenti olmasını, yeni öncü sektörleri ve pazarları veriyor*. Bütün bu sonuçları aslında bundan sonra "İstanbul Mutabakatı" ile adlandırabiliriz.

Dün Hak-İş'in İstanbul'da yaptığı sempozyumda hemen hemen tüm katılımcılar –IMF temsilcisi de örtülü olarak- Türkiye'nin artık o "eski" IMF programlarına ihtiyacı olmadığı konusunda hemfikirdi. Hak-İş, uluslararası sempozyum düzenleyerek, bu döneme ilişkin taleplerini dile getirdi. Hak-İş'in talepleriyle, uluslararası emek örgütlerinin temsilcilerinin talepleri örtüşüyor. Bence bu, IMF'yi protesto edeceğiz diye Taksim-Tünel arasında gidip gelmekten çok daha yapıcı bir muhalefet. Demek ki, bugünlerde İstanbul'da yalnızca küresel sermayenin temsilcileri konuşmuyor. Küresel emek güçleri de IMF ve Dünya Bankası kaynaklarının artan küresel işsizlik ve sosyal politikalar için kullanılmasını talep ediyorlar.

Seçimlere dayalı –şekilsel de olsa- bir demokrasinin işlediği bir ülkede hiçbir seçilmiş hükümet bu taleplere kulak tıkayamaz. O halde şu "İstanbul Mutabakatı" çerçevesini biraz genişletebiliriz. Çalışanların yerel ve küresel örgütlerinin talepleri, bu uzlaşının olmazsa olmazı sayılmalıdır. Türkiye gibi "gelişmekte olan ülkelerin" G-20 platformlarında ve IMF gibi örgütlerde artan söz hakları şüphesiz bir kazançtır. Ama bu kazancın çalışanların hanesine yazılması da, çalışanların örgütlerinin alternatif, sosyal yanı olan politikaları üretmesine bağlıdır. Bu politikaların uygulanması konusunda kamuoyunun iktidarları ikna etmesi, zorlaması ve çalışanların bu sürecin parçası olması pekâlâ mümkün. Ama bu ancak demokratik bir ülkede olabilir. Bu anlamda bugün Türkiye'de daha fazla demokrasi istemekle işsizlerin işlerini geri istemesi bir bakıma aynı şeydir.

Washington Mutabakatı bitti. Ama onun yerini alacak İstanbul Mutabakatı süreci bitmedi. Bu sürece çalışanlar, işsizler, krizin mağdurları da dâhil olmalıdır. Ama bunun için, her şeyden önce, aklı başında süreci okuyan örgütler gerekir.

Rantiye aileler zamanı biterken

Cemil Ertem 09.10.2009

IMF ve Dünya Bankası toplantıları arkasında önemli mesajlar bırakarak bitti.

IMF Başkanı Kahn'ın küresel uzlaşmanın olmaması halinde insanlığı yeni savaşların beklediğini vurgulaması ve Dünya Bankası Başkanı Zoellick'in yoksulluk vurgusu toplantılara damgasını vurdu. Ama Kahn'ın "uzlaşmadan" neyi kastettiği ve Zoellick'in kastettiği yoksulluğun, nasıl ortadan kaldırılacağı, beklendiği gibi, ortada kaldı. Bu iki kuruma ve toplantılara muhalefet edenler de, savaşlara ve yoksulluğa karşı nasıl bir mücadele verileceğini yine anlatamadılar.

Kahn'ın uzlaşma olmazsa bizi yeni savaşlar bekliyor uyarısı yerinde ve önemli bir tesbit. İkinci savaş öncesi, ilkönce Almanya ve daha sonra da İngiltere ve ABD, kendi bölgelerinde ulusal paralarının geçerli olduğu para birlikleri oluşturarak pazarları fiili olarak paylaşmışlar ve savaşa giden yolu açmışlardı. Bugün doların rezerv para niteliğini kaybediyor olması küresel ekonominin en büyük sorunlarından birisidir ve rezerv para sorunu çözülmeden kriz bitmiş sayılamaz. Küresel işsizlikteki artış durmadan da kriz bitti diyemeyiz. Bu tesbiti IMF de yapıyor. Demek ki, tıpkı ikinci savaş öncesi benzeri, bir rezerv para ve kredi sorunu ile karşı karşıya olduğumuz gibi bir küresel işsizlik sorunu ile de karşı karşıyayız. O tarihte kapitalizmin bu iki temel sorununu topyekûn savaş çözdü. Savaş ve silahlanma yarışı sistemi tam istihdama getirirken, savaştan en kazançlı çıkan ve savaş sonrası emperyal hegemonyasını ilan eden ABD de, parası doları rezerv para ilan etti. İşte bu tarihî gerçekler IMF Başkanı Kahn'a "eğer uzlaşmazsa savaş kaçınılmaz" dedirtiyor. Savaş yani uzlaşmazlık hali şimdilik uzak ihtimal. G-20 uzlaşısının bütün hızıyla devam edeceğini bize "İstanbul Mutabakatı" gösteriyor. Bu mutabakat basında rört maddelik İstanbul kararları ile anlatılmaya çalışılıyor ama bence bu yetersiz. Çünkü İstanbul toplantılarından çıkan sonuçlar, bu şekilsel kararlardan, çok daha kapsamlı. Gelişmekte olan ülkelerin IMF nezdindeki kotalarının arttırılması zaten beklenen bir karardı. Ama bundan daha önemlisi IMF'nin, Bretton-Woods'da tanımlandığı üzere, cari işlemler ve kur krizlerine yönelik programlarının geride kaldığının vurgulanmasıdır. IMF artık, yalnız ödemeler dengesi kaynaklı sorunlara değil, ekonomideki yapısal sorunlara yönelik ayrıntılı programlar da geliştirebilecek. Böylece baskın yapar gibi az gelişmiş bir ülkenin başkentine bond çantalarla inen IMF heyetleri ve o heyetlerin çantalarındaki "devalüasyon yap, kamu harcamalarını kıs, ücretleri dondur" gibi "geleneksel" reçeteler artık tarihe karışıyor. Dolayısıyla yeni IMF programları, hem söz konusu ülkenin yapısal-sosyal özelliklerini hem de dünya ekonomisinin o anki durumunu gözönüne alacak. Şimdi İstanbul kararlarının bu en önemli maddesi ortada dururken hâlâ IMF-Türkiye arasında "geleneksel" bir stand-by bekleyenlere ne demeli bilmiyorum ama bu beklenti içinde olanların işlerinin zor olduğunu söylemek gerekiyor.

Çünkü İstanbul Mutabakatı ortaya çıkartıyor ki, yeni sermaye birikim süreci, aynı zamanda, sermayenin önemli ölçüde el değiştirmesini içerecek. Finansal regülasyonlar, kayıtdışını önlemeye yönelik ve çok güçlü olarak, önümüzdeki günlerde, küresel çapta devreye girecek. Mali alanın düzenlenmesi ve sermayenin akışkanlığı buna bağlı olarak hızlanacak.

Türkiye'de eski alışkanlıklar, yapılar üzerinden "işlerini" yürüten holding ve şirketler, büyüklükleri ve isimleri, ne olursa olsun, anlayış ve kabuk değiştirecekler ve kurumsal olarak küresel sermaye yapılarına eklemlenecekler. Bu açıdan şu sıralar gündeme gelen "vergi cezaları" hükümet kaynaklı operasyonlar değil, yeni sermaye birikim

sürecinin, olması gereken, bundan sonra da olacak olağan el değıştirme ve yeniden yapılanma operasyonlarıdır.

Bu vergi cezalarına muhatap olan ya da bundan sonra olacak olan sermaye yapıları zaten yeni dönemi karşılayacak yapılar değildir.

Dev küresel petrol şirketleri bile güneş enerjisine, yeni ekonomi kapsamındaki alanlara yatırım yaparken bu köhne-geleneksel sermaye grupları, teknolojisini 20. yüzyılda kalmış petrol rafinerilerine, gereksiz-uygun olmayan ölçekteki bankalara milyarlarca dolar gömdüler.

Değer üretmeyen medyaya, bir önceki dönemin sanayi alanlarına yatırım yapan bu guruplar, yıllardır zararlarını, yasa dışı yollardan elde ettikleri “siyasi” rantlarla telafi edip, ayakta kaldılar ve ekonominin sırtında kambur oluşturdular. Ama artık bu dönem bitti.

Yeni ekonomi ile “eski” ekonomi arasındaki en büyük fark, eskide az bulunan değerliyenken yenede çoğalanın ve paylaşılanın değerli olmasıdır. Az bulunan ama rantıye “aileler” dönemi, “İstanbul Mutabakatı” ile bitti.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siz artık masaya yumruk vuramazsınız!

Cemil Ertem 13.10.2009

Kriz sonrası belirginleşecek yeni sermaye birikim süreci, Türkiye’de hâkim sermaye yapısının yenilenmesini ve/veya el değıştirmesini gerektirecek. Bu Türkiye’de çok önemli gelişmelere neden olabilecek bir tesbit. Ama mutlaka olması gereken ve olacak olan bir değışim de. Çünkü şu sıralar, Kürt sorunundan, Ermenistan ilişkilerine kadar “yoluna konmaya” çalışılan tüm sorunlar, bu konuda izlenen siyaseti takip edecek, bunu ekonomik yönden tahkim ederek arkasında duracak güçlü küresel bir ekonomik yapılanmayı gerektiriyor. Bu açıdan önümüzdeki günlerde, siyasetteki dönüşüm kadar, ekonomide el değıştirmelerle başlayacak dönüşüme de bakmak gerekecek.

Bu dönüşüm, Türkiye için, tarihsel bir çözölme aynı zamanda. Geleneksel sanayi ve finans guruplarının, medya güçleriyle birlikte, el değıştirmesi ve yeniden yapılanmasının çok güçlü siyasi sonuçları olacaktır. Çünkü bu değışim bize “yeni bir cumhuriyeti” verecektir.

Türkiye’de devletin, ekonominin bir unsuru değil, kendisi olmasıyla başlayan süreç, Oktay Yenal’in çok iyi anlattığı gibi, rant devletçiliğini yaratmıştır.

Asker-sivil bürokrasiye dayanan rant devletçiliği süreci de özünde sermayenin Türkleştirilmesi projesidir.

Yenal, rant devletçiliğini üç ayağa oturtur. Denetleme, rant dağıtma ve enflasyoncu finans ayağı. Denetleme ve rant dağıtma ayakları Osmanlı’dan beri devam eden müesseselerdir. Yani devlet elitleri kendi çıkarları ve

refahları doğrultusunda ilkönce kaynakları ve üretimi denetliyor-yönlendiriyor sonra da elde edilen artığı bir rant olarak paylaşıyor. Bu açıdan Osmanlı-Cumhuriyet bürokrasisi aslında devamlılık arz eder. 1950'ye kadar devlet, denetleme ve rant dağıtma ekonomisi ile ayakta durur. Bu iki ekonomiye 1950'den sonra yeni bir kardeş gelir: Enflasyoncu finans. Aslında enflasyon, başından beri bir gelir aktarım mekanizması olarak, Türk burjuvazisi yaratma aracı olarak kullanılmıştır.

Bu yapıya Demokrat Parti iktidarı enflasyon yolu ile kaynak aktarmıştır. Bu kesim 1960'lara doğru, aktarılan kaynaklarla ticaretten sanayie kaymış ve uluslararası sermaye ile bu çerçevede işbirliği yapmıştır.

27 Mayıs darbesi, Türkiye'de toprağa ve ticarete dayalı zenginlikten sanayie ve uluslararası ilişkilere dayalı zenginliğe geçişin adıdır. Bu adım, şimdilerde gücünü korumaya çalışan ancak süreci okuyamadığı için güç durumda olan "geleneksel" sermaye guruplarını yaratmıştır. İşte 27 Mayıs'la başlayan darbeler süreci, aslında çarpık ve anti-demokratik bir siyasi yapı yanında, bu yapıdan beslenen ekonomiyi de ayakta tutmuştur.

Bu açıdan, Türkiye'de kapitalizmin gelişimi devlete dayanan bir Türkleştirilme ve sermaye temerküzü sürecini içerir.

Bu anlamda Yenel'in enflasyoncu finansı, devletin elitlerinin ve yeşermeye çalışan yerli-burjuvazinin devlet eliyle finanse edilmesidir. Yine Yenel buna para devletçiliği der. Çünkü bütçenin yetmediği yerde banknot matbaası devreye giriyordu. Böylece fiyatlar aniden yükseliyor; o zamanlar ticaret ve stokçuluktan başka bir şey bilmeyen burjuvazi palazlanırken, devlet elitleri de şişen bütçeden, en az ticaret burjuvazisi kadar, pay alıyorlardı. Denge şöyleydi: Asker-sivil bürokrasi- feodal yapı- ticaret burjuvazisi. Bu "nispi denge" 1960'da biraz, 1970'de ise tamamen dağıldı. 1970'lerden itibaren TÜSİAD'da odaklanan sanayi ve finans burjuvazisi oligarşinin hâkim unsuru olarak hep masaya yumruğunu vurmıştır. Gazetelere ilanlar verilmiş hükümetler düşürülmüş, istekleri doğrultusunda yasalar çıkarılmış, IMF ile anlaşmalar istekleri doğrultusunda yapılmış ve uluslararası kaynaklar yine bu kesimin çıkarları doğrultusunda kullanılmıştır.

Şimdi konjonktür gereği güçlerini devretmek zorunda olan bu sermaye güçleri, duyuyoruz ki, kendi aralarında yaptıkları toplantılarda yine masaya yumruk vurmaya gündeme getiriyorlarmış. Bence çok geç; artık masaya yumruk vuramazlar vursalar bile masa sağlamısa olan ellerine olur.

Bugün Türkiye'de yaklaşık 8.000 KOBİ Türkiye'nin ihracatının üçte birini gerçekleştiriyor. Bu KOBİ'lerin yaklaşık 50 milyar dolarlık ihracat gerçekleşmesi var. Ama aynı zamanda bu KOBİ'ler küresel rekabet yapan, nitelikli ürün üreten ve marka yaratma potansiyeli olan işletmeler. Bu işletmeler, sağlanacak destek ve stratejik küresel ortaklıklarla şu anki ihracatlarını üçe katlayabilecek potansiyele sahipler. Bu Türkiye için çok önemli bir dinamizm ve çıkış noktası.

Çünkü sermayeyi ve tasarrufları birkaç ailenin elinde toplayan ve rant devletçiliğine dayanan yağmacı bir ekonomiden sermayeyi çoğaltan ve yayan, "rekabete açık dinamik bir kapitalizm" modeline geçiş, Türkiye'de bir çok sorunun çözümü için başlangıç olacaktır.

Hrant'ın ülkesine hoş geldiniz!

Cemil Ertem 16.10.2009

Türkiye-Ermenistan maçının galibi; "Hrant'ın ülkesine hoş geldiniz!" pankartını açanlardı. Türkçe, Ermenice ve İngilizce yazılmış bu pankart, 94 yılda ilkönce ırkçılığın sonra da faşizmin pençesinde nice kayıplar vermiş iki halkı biraraya getiriyordu. Hrant bir kez daha yapması gerekeni, geçen akşam, yaptı.

İmzalanan protokole de iki ülkenin cumhurbaşkanının izlediği futbol maçına da hem sağ hem de "sol" milliyetçilerin nasıl baktığı biliniyor. Onlar, bu açılışın, "emperyalizmin" iradesi sonucu olduğu konusunda hemfikir. Bu açıdan Ermeni diasporasından MHP'ye, oradan Türkiye'de "bilinen sola" kadar olan milliyetçi cephe benzer yaklaşımlarda bulunuyor ve aynı sloganları söylüyor.

Tabii bu konuda "emperyalizmin" oyununa gelmemek için, Hrant'ı ve onun halkını sevmelerine (!) rağmen ağzını açamayanlar da var.

Ama gerçekten Türkiye şu 94 yılla artık yüzleşmek zorunda. Bunu yapamazsak bundan sonra olacaklar, yine halkların çıkarlarına dokunamaz bile.

Küresel kapitalizmin bu kriz sonrası yeniden yapılanması, sınırları giderek ortadan kaldıran bir çizgi izleyecek. Türkiye'nin doğusuna açılması hatta Irak ve Suriye ile ilkönce pazar anlamında sonra da siyasi olarak bütünleşme süreci artık başladı. Bu anlamda Türkiye-Ermeni ilişkilerinin "yoluna konması" sınırın açılması büyük bir planın önemli bir hamlesi. Ama bu hamle ve buna benzer birçok adım, sınırları ve o sınırları yıllardır ayakta tutan baskıcı ulus-devlet yapılarını geriletmişti için halkların kazanç hanesine de yazılıyor. Bu anlamda ben, "emperyalizmin" bu adımını gönülden destekliyorum. Ve "emperyalizmden" yalnız Türkiye-Ermenistan sınırını değil, tüm sınırları açmasını, insanların, insana yakışmayan üniformalar giydirilip, ellerine silah verilerek o sınırları beklemesi yerine, ellerini kollarını sallayarak sınırları geçip sınır ötesindeki kardeşleriyle kucaklaşmalarını diliyorum.

Bu sınırlar ve o sınırların bekçisi olan ulus-devletler, kapitalizmin sonra da emperyalizmin bir icadı olarak yüzlerce yıldır var. Şimdi yine kapitalizmin yeni dönemi gereği işlevleri en aza indiriliyor. Hiçbir itirazım yok. Yine K. Irak'ta Kürt halkının 2003'ten beri, yani Amerikan işgalinden beri, elde ettiği kazanımlara da itirazım yok. Kürt halkını Saddam'dan ve onun paralı katili "kimyasal Ali'den" ne yazık ki ABD'li emperyalistler kurtardı.

Ama artık şöyle bir şey var; bu kriz sonrasını yalnız ABD ve onun vazgeçilmez ortağı İngiltere planlamıyor. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu G-20'ler "yenidünya düzeninin" yapıcısı. Bu önemli değişime "e, ne olmuş, yoksul halklar G-20'nin neresinde" diyenler olabilir. Doğru; ama bu, bundan sonra olmayacak anlamına gelmiyor. Daha doğrusu bu bir siyaset meselesi. Kimin siyasi örgütlülüğü, siyasi ve ideolojik olarak güçlüyse onun borusu öter. İşbaşındaki hükümetleri değiştirmek, onları yönlendirmek, şekilsel de olsa, o topraklarda demokrasi varsa, mümkün ve bu mutlaka G-20'nin bundan sonraki yapılanmasına yansır.

Bu açıdan, şu sıralar, bütün bu olan biten ABD ve İngiltere'nin görece kontrolünde olsa bile, bölge halklarına çok önemli fırsatlar sunuyor. Bir kere bu gelişmelerin, Türkiye'ye hem Kürt sorunuyla hem de 94 yıldır kanayan Ermeni sorunuyla yüzleşme fırsatı verdiği inkâr edilemez bir gerçektir. Bu gerçek, Türkiye'de hem sağ hem de sol siyaseti yeniden yapılandıracak.

Türkiye’de merkez sağ, burjuva demokrasisini inkâr etmeyen, hatta bunu varlık gerekçesi olarak gören, bu anlamda da bunu kurumsallaştırmaya çalışan bir çizgiye otururken, kendisi ile faşist hareketleri ayırıştırarak. Türkiye’de şimdiye kadar sağı ideolojik olarak temsil eden “Türk-İslâm” sentezi de böylece tarihe karışıyor. Ancak burada İslâm’ın hızla milliyetçi çizgiden koparak gerçek yerine –yani ümmetçi, ulus-devlet ve ulus sınırları realitesini aşan bir çizgiye- oturacağını söyleyebiliriz. Bu anlamda, Türkiye’de merkez sağ, tıpkı Avrupa’daki gibi, faşist ve ırkçı hareketlerle bağını çok hızlı olarak kopartacak. Ancak bunu yaparken, doğası gereği, Ortadoğu’daki İslâmcı hareketlerle dirsek temasını geliştireceğini söyleyebiliriz. Bu anlamda İsrail kriz(leri) Türkiye’nin yeni gerilim noktasıdır. Ama bu olumlu bir gelişmedir. Çünkü radikal İslâmi hareketler, özellikle Ortadoğu’da gerici ulus-devlet yapılarını gerileyen dinamikler taşıyorlar.

Bütün bu süreçte Türkiye’de solun da, özgürlükçü yeni bir anlatıyla yeniden yapılanacağını ve tıpkı merkez sağ gibi hızla kendi içindeki milliyetçi-modernist yapılardan koparak enternasyonalist bir çizgiye oturacağını söyleyebiliriz. Ancak tam bu süreçte burjuva demokrasisini öne çıkartan merkez sağ ile yeni özgürlükçü sol, konjonktür gereği, biraraya gelecektir ki; bu önemli ve yol açıcı bir gelişmedir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dînê çolê, dînê çîya (*)

Cemil Ertem 20.10.2009

Başbakan Erdoğan dün yine alışık olmadığımız bir konuşma yaptı. Türkiye’nin eğitim ve sağlık gibi sosyal alanlara yatırım yapmak yerine savunma sanayiine yatırım yaptığını söyledi ve kitle imha silahlarının, nükleer silahlanmanın insanlığın felaketi olacağına vurgu yaptı. Ayrıca Erdoğan yıllar süren savaş ve Amerikan işgali sonucu çaresiz kalan Iraklı kadınların ve yoksul halkın sorunlarını içlerinde hissettiklerini söyleyerek, savaşa ve silahlanmaya dönük politikalar yerine barışa ve insana dönük politikaların geliştirilmesi gerektiğinin altını çizdi.

Başbakan’ın bu konuşmasını yaptığı saatlerde PKK’lı barış grubu Habur sınır kapısından giriş yapmak üzereydi. Dünyanın savaş denince akla ilk gelen bölgesinde barış rüzgârları esiyor.

ABD başta olmak üzere, bölgenin karar alıcı güçleri ibrelerini savaştan barışa çevirmiş durumda. Yani bir zamanlar çıkarı savaşta olanların şimdilik çıkarları bölgede suların durulmasından yana. İşte tam burada estirilen barış rüzgârlarının konjonktürel olduğunu söyleyebiliriz. Barışın kalıcı olacağı yeni bir ekonomik-sosyal sistemin oluşturulması ise, bölgede şimdiye değin, çıkarları için savaşı yaratan ve sürdürenlerin işi olamaz.

Burada bölge halklarının siyasi inisiyatifi önemli. Erdoğan’ın dünkü söyleminin samimi olduğunu söylemeliyiz. Çünkü Türkiye’de merkez sağ, demokrasi merkezli bir yeniden yapılanma süreci yaşayacak; bu kaçınılmaz. Ama burada en az bunun kadar önemli olan solun da bu yeniden yapılanmaya soldan yanıt olacak derinliği yakalaması. Bu derinlik sol farklılıktır. Erol Katircioğlu geçen gün yazdı: “AKP’nin “farklı olanı” yeni bir sol ve demokrat siyasettir. AKP’nin söyleyemediklerini söyleyen, onların cesaret edemediklerine cesaret eden, sesleri duyulmayanların seslerini duyan ve toplumu her türlü karara dâhil eden katılımcı, demokrat bir siyaset. Şimdi böyle bir siyaseti geliştirecek dinamikler var.

Barış süreci, göreceğiz ki, önümüze çok farkı seçenekler ve çözümler koyacaktır.

Bir kere bu süreç, DTP'yi köşeye sıkıştıran psikolojik ve moral olumsuzlukları ortadan kaldıracaktır. Kürt hareketini ulusal bir çizgiden çıkartıp, süreci demokrasi yönünde derinleştiren yeni özgürlükçü bir çizgiye oturtacaktır. Aynı şekilde Türkiye'deki milliyetçi sol yapıları da, yine bu süreç, tasfiye edecektir. Nasıl merkez sağ, ırkçı ve faşist yanını, konjonktüre uyarak, çok hızlı bir şekilde tasfiye ettiyse sol da, içindeki milliyetçi-modernist anlayışları tasfiye ederek özgürlükçü yeni bir anlayışla yeniden yapılacaktır.

İşte tam burada Kürtlerin, yeni dönemine denk gelecek siyasi yapılarının, Türkiye soluyla biraraya gelmesinin yolu açılacaktır. Şimdiye kadar bu konuda atılan tüm adımların boşa çıkmasının ardındaki gerçek, suyun her iki yakasındaki milliyetçi anlayışın hâkimiyeti ve sekterliğidir. Bu buluşma, hem Türkiye hem de bölge için çok önemli bir dinamik doğuracağı gibi, özgürlükçü solla, burjuva demokrasisini öne çıkartan merkez sağ arasında geçici bir denge sağlayacaktır. Bu denge aslında dün Erdoğan'ın, yukarıda sözünü ettiğimiz, konuşmasına yansımıştır. Buradaki tek sorun, PKK ve DTP dinamiklerinin, bu süreci okuyup, yönlendirecek örgütlülüğe ve ideolojik üstünlüğe sahip olmalarına karşın, Türkiye solunda çok küçük bir azınlığın –o da örgütsüz- bu süreci derinleştirmeye çalışmasıdır. Ancak bu çok önemli handikaba rağmen, sürecin kendisinin, Türkiye solunda bu dönemi karşılayacak "yeni" yapıları hızla ortaya çıkaracağını söyleyebiliriz.

İşin bölgesel-uluslararası boyutu da bu gidişatı kolaylaştıracak gelişmeleri önümüze koymaktadır. ABD-Türkiye-İsrail ittifakından geriye yalnız İsrail kalmıştır. ABD'nin bölgedeki politikaları artık savaş üzerine kurulmuyor. İsrail zor durumda.

Türkiye'de ise işbaşındaki hükümet, şaşırtıcı sayılabilecek bir çabuklukta yeni duruma ayak uydurdu. Hatta Erdoğan, Gül ve Davutoğlu üçlüsü yalnız ayak uydurmakta kalmadı, ABD'den bağımsız inisiyatif de alarak, işgal sonrası oluşacak boşluğu dolduracak çok önemli hamleler yaptılar. Bu anlamda Erdoğan artık bölgesel bir liderdir. Şunu unutmamak gerekir, bir zamanlar İsrail'in K.İrak'taki en önemli yandaşları KDP ve YNK'ydı. Şimdi bu güçler de arayış içindedir ve Türkiye'deki barış süreci, İsrail'i bölgede devre dışı bıraktığı gibi, Türkiye'yle "barışanları" da siyasi olarak güçlendirmiştir. Barışı sağlayan demokratik bir Türkiye'nin hâkimiyeti K.İrak'tan başlayarak Suriye'ye uzanmaktadır. Ama bu kesinlikle, Türk ulus-devletinin şovenist-gerici unsurlarının hâkimiyeti değildir. Bölgede gelişmekte olan demokrasinin ve barışın hâkimiyetidir. Bunda dağların ve onların "delilerinin" payı ne dersiniz; ona da tarih yanıt verecek.

(*) Çöl ve dağ delisi

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sorunların anası

Cemil Ertem 23.10.2009

Türkiye, Cumhuriyet tarihinin en büyük sorunlarından birisini halletmek yolunda önemli bir adım attı. Ama Kürt sorunu Türkiye'nin sorunlarının anası değil. Kürt sorunu dâhil, şu 86 yılda karşımıza gelen bütün sorunları üreten, onların anası olan bir sorun var: Asker sorunu.

Bu çok yerinde tesbit bana ait değil. Ali Bayramoğlu ve Ahmet İnsel'in editörlüğünde gerçekleştirilen çok önemli bir çalışmada Hasan Cemal'in tespiti.

Cemal, Türkiye'nin Kürt sorunu, din ve laiklik sorunu, Alevi sorunu, Kıbrıs sorunu, hukuk devleti sorunu, yerel yönetim sorunu gibi sorunlarının aslında demokrasi meselesinin değişik yüzleri olduğunu vurgulayarak, tüm bu sorunları tek bir soruna indirgiyor: Asker sorunu.

TESEV'in *"Türkiye 2006-2008 Güvenlik Sektörü ve Demokratik Gözetim"* almanağı, Türkiye'nin sorunlarının anası olan "asker sorununu" birçok önemli yönüyle ortaya koyuyor.

Türkiye'nin demokratikleşmesi, demokratikleşmeye bağlı refah ve barış toplumu olarak yoluna devam etmesinin önündeki en büyük engel asker vesayetidir. Türkiye, hangi adımı atarsa atsın, bu vesayeti oluşturan kurumları tasfiye etmeden, askerî yapıyı şeffaflaştırmadan 86 yılda ürettiği bütün sorunları ancak çözer gibi yapacaktır; bunların hiç biri aslında çözülmeyecektir.

Örneğin geçen gün Başbakan bütün açıklığı ile söyledi: "Türkiye şimdiye değin eğitim ve sağlık gibi sosyal alanlar yerine silahlanmaya kaynak ayırdı; bunu tersine çevirmeliyiz" diye. Ancak bunu söylemek bir şey ifade etmiyor. Şimdi Başbakan kendi iktidarlarında savunma harcamalarının eğitim harcamalarına göre düştüğünü söyleyebilir. Bu doğrudur; 1998 yılından 2002 yılına kadar savunma harcamaları 1998 sabit fiyatları ile 1,8 milyar TL ortalama ile seyretmiştir. 2002 yılından itibaren savunma harcamaları, 1,8 milyar TL'nin altına inmiş ve bütçe içindeki payı da yüzde 10'dan yüzde 8'e gerilemiştir. Ancak savunma harcamalarının, gerek örtülü ödenek gerekse savunma bütçesinde personel dışı askerî teçhizat harcama verilerinin gözükmemesi nedeniyle bugün gerçek büyüklüğü bilinmemektedir. "Yine SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) verilerine baktığımızda, Türkiye'nin askerî harcamalarının 2000-2005 döneminde sürekli azaldığı ve 2005 yılındaki düzeyin 1999 yılı düzeyinin yüzde 63'ü kadar olduğu görülmektedir." (Gülay Günlük-Şenesen-2009) Ancak bu saptamayı yapan Şenesen, yaptığı çalışmada 2000'li yıllar için savunma bütçesinin personel ve personel dışı cari harcamalarına ilişkin veri dökümünün elde edilemediğini söylüyor. Gülay Günlük-Şenesen bu konuda yaptığı çalışmalarda verilere ulaşmada sıkıntı olduğunu, özellikle İçişleri Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı verilerine ulaşamadığını vurgulamaktadır. Ayrıca Türkiye'nin silah edinmede kullandığı dış kaynaklar ve bu konudaki borç stoku da tam anlamıyla belirgin değildir. Şenesen, bunu, 1987-2000 döneminde 10 milyar dolar civarı olarak zikretmektedir.

Dolayısıyla bu konu yalnızca Türkiye'nin, ekonomik olarak, kara deliği değildir. Bütçede görülmeyen ve şeffaf olmayan askerî harcamalar yalnız ekonomik sorun olarak görülemez. Bu harcamaların Sayıştay denetimine fiili olarak tâbi tutulmaması, Savunma Sanayii Destekleme Fonu'nun denetim dışı olması tam anlamıyla bir demokrasi sorunudur.

Eser Karakaş, sözü geçen çalışmada, bu konuda "bütçeleme süreçlerinin klasik birlik ilkesine uygun olarak tüm askerî harcamaların, silah, teçhizat, mühimmat, alımları harcamalarının tek bir belgede toplanması, fon uygulamasına son verilmesi, adem-i tahsis (tahsis yapmama) ilkesine saygı gösterilmesini" önermektedir. Ancak bunun olabilmesi için sivil siyasi iradenin öne çıkması gerekiyor. O halde bütçede askerî harcamaların eğitim harcamalarının altında kalması ve geriliyor olmasının bir önemi yok. Önemli olan askerî harcamaların,

kamuoyuna açık olabilmesi ve parlamenter denetim süreçlerinden geçmesidir. Bugün SSDF, Sayıştay denetimine tâbi olmasına rağmen, yönetmeliklerle Sayıştay denetimi devre dışı bırakılmıştır. Bu uygulamalar ancak savaş halinde olan ya da askerî diktatörlüklerin işbaşında olduğu ülkelerde olur. Tabii bütün bunların yanı sıra koruculuk sisteminin ve değişik adlarla hâlâ faaliyet gösteren çakma JİTEM'lerin varlığı Türkiye'nin bu konuda daha çok yol kat etmesi gerektiğini bize anlatıyor.

Hasan Cemal, yukarıda sözünü ettiğimiz yazısında, 12 Eylül 1980 darbesiyle de siyasi rejimin neredeyse tümünün "askerileştiğini" söyleyerek, askerinin, sivillere yalnız ekonomiyi bıraktığını söylüyor. Bence bu tesbitin ilk bölümü doğru ama askerinin ekonomiyi sivillere bıraktığı doğru değil. Bunun olabilmesi için askerî harcamaların kamuoyu denetimine açık olması gerekiyor.

Bu demokrasi ve refahın ilk adımıdır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

86. yıl ve Doğu'nun değişecek dengeleri

Cemil Ertem 27.10.2009

Cumhuriyet'in 86. yılındayız; Türkiye tarihî bir eşikte. 86 yılın ortaya çıkardığı bütün kurumlar, devlet tarafında olsun, özel tarafta olsun yeni bir döneme, isteseler de istemeseler de hazırlanıyorlar. İşte Türkiye'de rejimle iç içe girmiş, adeta Cumhuriyet'le özdeşleşmiş bir medya grubu satılık. Kim alacak Doğan grubu hisselerini; alanlar nasıl bir çizgi izleyecek? Bu sorular şimdilik yanıtsız ama belirgin tek bir şey var, o da rejimin 86 yılda ortaya çıkardığı yapıların çok hızlı olarak eskide kalacağı, bu kurumların "yeni küresel mutabakat" çerçevesinde yeniden yapılanacağı gerçeği. Bu gerçek, herkesi kapsıyor ve kimse bunun dışında değil. Bu açıdan bugün TSK'nın durumundan, medyadaki yeniden yapılanmaya kadar bundan sonra önümüze gelecek şaşırtıcı gelişmeleri görmek, sonuçlarını kestirmek zorundayız. Bence bu görme hali, var olan durumun sürdürülemez olduğunu kabul etmekle başlıyor. Siyasette en sağdan en sola kadar, ekonomide ise en büyükten en küçüğe kadar olan bütün kurumlar ve kişiler, bu sürdürülemez durumu kabul etmemekte ısrar ederlerse, ısrarlarının faturası hem kendileri için hem de hepimiz için çok ağır olacaktır.

Değişimin ne denli hızlı ve şaşırtıcı olacağını anlatmak için bir iktisat tarihçisine başvuralım.

İngiliz iktisat tarihçisi Angus Maddison 2030 yılına dek dünya ekonomisinin büyüme performansını *Contours of the World Economy: 2030 AD*, (2007) çalışmasında ortaya koyuyor. Maddison'ın 2030'a kadar olan büyüme tablosunda Asya 2030 yılında, 19. yüzyılın başındaki üstünlüğünü yakalıyor; tam yüzde 53,3 büyüyor. Asya'nın 1820 yılındaki büyüme hızı, dünya gayri safi hâsılasının oranı olarak, yüzde 59,4.

Batı Avrupa ve Amerika ise 13 ila 20 arasında büyüme temposu yakalıyor. Ayrıca Asya büyümesi 2010'dan itibaren beşeri sermayeye yönelik olacak. Çin, kriz sonrası emek verimliliğinin yanı sıra teknoloji verimliliğini öne çıkaran bir büyüme temposuna geçecek. Maddison ayrıca, 2030 yılına kadar Batı'da nüfus artış hızının daha da yavaşlayacağını ve dünya ortalama büyümesinin de yüzde üç civarında olacağını iddia ediyor. Bu durum

Asya'nın büyümesini daha çarpıcı hale getiriyor.

19. yüzyılın ikinci çeyreğinden başlayan kapitalizmin ulus-devletlerle dayalı sermaye birikim süreci ve Batı'nın egemenliğindeki emperyalist hegemonya bitiyor. Bu hegemonyanın bütün kurumları yerlerini yeni dönemin kurumlarına bırakacaklar. 2030'a kadar olan süreç bu anlamda çok önemli değişimlere gebe.

Bu yolculuk, Batı'daki kaynağı belirsiz sermayenin Doğu'ya doğru yola çıkmasıyla başlayacak.

İsviçre bankalarında atıl duran, merkez bankalarının kasalarında, karşılıksız ABD kâğıdı ve parası olarak "korunan" sermayenin Doğu'ya yolculuğu başlıyor.

Bu değişimin en önemli sonuçlarından birisi de, şimdiye değin, sistemin yarattığı bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarını en aza indirecek hatta ortadan kaldıracak bir süreci başlatıyor olması.

Prof. İlhan Tekeli, Türkiye'de bölgesel eşitsizliğin ve büyük ölçüde buna bağlı olarak gelişen Kürt sorununun kaynağını, Cumhuriyet'in kurulması ile ilişkilendirerek üç önemli değişime dikkat çeker: "Osmanlı İmparatorluğu çözülüp onun yerine Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda üç önemli değişim olmuştur. Bunlardan birincisi Doğu Anadolu'nun, güneyde Halep çevresinde oluşan ekonomik sistemle ve Kafkasya'daki ve Rusya'daki ekonomik sistemle bağlantıları kesilmiştir. İkincisi ise, Doğu Anadolu'daki savaş kayıpları ve zorunlu nüfus yer değişimleriyle nüfus yoğunluğunun yarı yarıya azalmasıdır. Bu iki önemli değişiklik Doğu Anadolu'nun az gelişmişlik olgusunu belirlemiş, karşı dinamiklerin gelişmesini zorlaştırmıştır. Üçüncü etken Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Ankara'nın başkent olarak seçilmesi, bu kentin gelişme başarısının büyük ölçüde rejimin başarısıyla özdeşleşmesidir. Ankara'nın başkent olması ve rejimin Orta Anadolu'da merkezileşmesi devlet kaynaklarının merkezi bürokrasi ile Ankara ve çevresine, feodal ve ticari güç sahiplerinin de kaynaklarını Batı'ya yönlendirmeleri Doğu'yu aşiretlerin ve toprak sahibi büyük ailelerin eline terk etmiştir. Şimdi Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte oluşan bu denge çözüldü. Sovyetlerin dağılmasından sonra, Türkiye'nin Avrupa ile Sovyetler arasında tampon olma işlevi, yerini Türkiye'nin Rusya ile birlikte Ortadoğu ve Kafkaslardaki enerji hatlarını AB'ye ulaştırma ve Batı'nın Asya'ya uzanan pazarı olma özelliği almıştır. Bu yeni durum, tam da bugünlerde hem siyasi hem de ekonomik açılardan gündemdedir. Türkiye ABD işgali sonrası K.İrak'tan başlamak üzere, Suriye hatta İran pazarlarının yapıcısı ve hâkimi olmaya adaydır.

"Yenidünya düzeni" bu topraklarda kuruluyor. Bu, bize 86 yılın bilançosunu çıkarma imkânını da veriyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Varlık barışına rağmen 100 milyar dolar niye gelmeyecek

Cemil Ertem 30.10.2009

Şimdiye kadar olan ezberlerimizi bozan, bizi şaşırtan ve sarsan gelişmeler yalnız Türkiye’de olmuyor. Geçen hafta gazetelerin ekonomi sayfalarında “ayrıntı” haber olarak yer alan ama “şeytan ayrıntıda gizlidir değişini” anlatacak kadar önemli bir haber vardı.

Dünyadaki “gizli hesapların” barınağı UBS, “gizli” hesap sahiplerine posta yolu ile hesaplarındaki bilgilerin ABD’ye aktarılacağını bildirdi. Bu önümüzdeki günlerin en ciddi finansal regülasyonunun başladığı anlamına geliyor. Kriz sonrasının önemli gelişmelerinden birisi, vergilendirilmeyen servetlerin kaynağındaki ülkede vergilendirilmesini sağlayan düzenlemelerin başlaması olacak.

Bu düzenlemenin, görüldüğü kadar, basit olmadığını söylemeliyiz. Çünkü banka ve finans sistemi tam buradan başlayarak düzenlenecek. Bir önceki sermaye birikiminin sonucu olarak sistem dışında atıl olarak duran trilyonlarca dolar sisteme girecek. Bu aynı zamanda banka sisteminin yeniden yapılanması anlamına geliyor. Sermayenin doğuya yolculuğu başladı.

Bu değişim, yeni döneme ayak uyduramayan köklü sanayi şirketlerini de çürütüyor.

Örneğin Alman şirketi Siemens’in fason-naylon şirketlere, hiç yapılmayan işler karşılığında yaklaşık 1,3 milyar avro ödediği ve bu paranın yurtdışındaki milyar avroluk ihalelerin alınmasında rüşvet olarak dağıtıldığı ortaya çıktı. Dönemin gerisinde kalan, niş ürün üretemeyen sanayi şirketleri yalnız ekonomik olarak batmıyorlar; ahlaki bir çöküntü içine de giriyorlar.

1990’lı yıllarda özellikle Amerikan finans sisteminde görülen “moral hazard” kanseri, şimdi kriz sonrası batacak merkez Avrupa sanayi ve elektronik şirketlerini sarmış durumda.

Eğer Siemens gibi şirket, naylon fatura kullanarak, yurtdışına, ihale almak için, kaynak aktarıyorsa bu, sonuçları itibariyle, önemli bir haberdır. Çünkü biliniyor ki, soğuk savaş döneminde, silah üreticisi küresel şirketler başta olmak üzere, Amerika ve Avrupa merkezli sanayi şirketleri devlet ekonomisinin ve askerî bürokrasinin hâkim olduğu azgelişmiş ülkelere rüşvet yoluyla satış yaparlardı. Bu ülkelere yalnız silah satışı değil, yol, köprü yapımlarından, askerî ve sivil bürokrasiye araç alımlarına kadar her şey rüşvet mekanizmasından geçerci.

Bu mekanizma, asker ve sivil bürokraside, özellikle darbe dönemlerinde dolar milyarderleri yaratmıştır. Türkiye için en hatırdaki kalan örnek ise Lockheed skandalıdır. TSK, 1974-1975 yıllarında Aeritalia şirketinden Lockheed-Martin lisansı ile üretilen 40 adet uçak satın aldı. 1976’da, Lockheed-Martin’in yeminli denetçisi, ABD Senatosu’na verdiği ifadede, şirketin uçak satabilmek için Hollanda, Japonya, İtalya ve Türkiye’de askerî yetkililere rüşvet verdiğini belirtti. Açıklama üzerine hem TBMM, hem de Genelkurmay Başkanlığı, iddiaları araştırmak için birer komisyon kurmak zorunda kaldı.

Türkiye dışındaki ülkelere yürütülen soruşturma sonucunda yolsuzluk skandalına bulaşanlar yargılandı, ağır cezalara çarptırıldı. Türkiye’de ise bir milim bile ilerlenemedi.

Soruşturma sürerken hükümetler ve ordu komuta kademesi değişti. Lockheed skandalıyla ilgili soruşturmalar, 12 Eylül 1980 darbesinden önceki son hükümetin başbakanı Demirel tarafından şu sözlerle kapatıldı: “Bence Lockheed bir muammadır. Üzerinde çok uğraşılmış, bir şey çıkarılamamıştır.” Sonra 12 Eylül geldi. Askerî darbenin koruması altına alınan Lockheed skandalı, Susurluk sürecinde yeniden gündeme geldi. Ama yine sonuç çıkmadı.

Bu yolla dünyanın en zengin generalleri arasına giren darbeci generalin kim olduğunu herkes biliyor.

Ama, “kör gözüm parmağına” yapılan ve milyarlarca doların rüşvet olarak dağıtıldığı silah ticaretinde Lockheed skandalı okyanusta damladır. Bu “üst düzey” “kahramanların” karıştıkları yalnız silah rüşvet mekanizması değildir. Güneydoğudaki uyuşturucu ticareti paraları da UBS’nin gizli hesaplarındadır. Şimdi sormak zamanı:

UBS; “hesaplarınıza sahip çıkın yoksa bunları açıklayacağım” diye kaç Türk (eski-yeni-asker-sivil) üst düzey bürokrata ya da onların yasadışı temsilcilerine mektup yolladı?

Türklerin İsviçre bankalarındaki gizli hesaplarında 100 milyar dolar olduğu söyleniyor; peki yüzde 2 vergi ve hesap sorulmama gibi bir fırsatı hangi “akıllı” işadamı kaçırır; yoksa bu paralar rasyonel davranan işadamlarının değil de ortaya hiç çıkmak istemeyen “devletlilerin” mi?

Siemens gibi bir firma naylon fatura kullanarak (kaynak: *Le Monde Diplomatique*) Yurtdışına 1,3 milyar avro aktarıysa Türkiye rüşvet verilen ülkeler içinde var mı? Siemens son on yılda Türkiye’de hangi devlet ihalelerini kazandı; ne sattı?

Hadi bakalım “kahramanlar” bu sorular sizin için.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz, Ç’K’P ‘dönmeden’ bitmez!

Cemil Ertem 03.11.2009

Bu hafta başı küresel piyasalar krizin bitmediğini anlatan hareketlerle açıldı. Amerika’da küçük ve orta boy işletmelere kredi veren ve en büyük finans kuruluşlarından biri olan CIT, iflas korumaya başvurdu. Bu Amerikalı küçük işletmelerin durumlarının giderek bozulduğunu bize gösteriyor. Bu işletmeler, dünyanın her yerinde olduğu gibi, çok yoğun bir küresel fiyat rekabeti ile karşı karşıya. Küresel emtia fiyatlarını takip edemiyorlar ve ucuz emtia alamıyorlar. Çünkü ilkönce Çin sonra da ellerinde dolar fazlası olan Asya ülkeleri emtia piyasalarına girip ucuz emtia alıyorlar. Bu ülkelerin girdiği emtia piyasalarındaki fiyatlar hızla yükseliyor ve rakipleri yüksek fiyattan mal almak zorunda kalıyor. Böylece Çin ve benzerleri bir taşla birkaç kuş vurmuş oluyor. Mesela son iki yılda bakırdan pamuğa kadar temel emtiaların fiyatları, krize rağmen, yükseliyor. Bu yükselişte Çin’in ve diğer Asya ülkelerinin payı var. Böylece Çin, yalnız ucuz emeğe dayalı bir rekabet yapmıyor. Ticaretin birinci kuralını uyguluyor. Yani “alırken kazanıyor”. Rakipleri de onun alım yaparak fiyatlarını yükselttiği malları onun arkasından topluyorlar. Bu durum şimdiye değin, Türkiye gibi piyasaları sonradan takip eden ülkelerin küçük ve orta boy işletmelerini vurdu. Şimdi ise Amerikalılar aynı derdin pençesinde. Çin, Amerikalı tüketiciye ucuz ürünlerle tasarruf ettiriyor ama küçük üreticileri batırıyor. İşte tam burada krizin ikinci aşamasına geliyoruz. Çelik, alüminyum, nikel, plastik, bakır gibi temel emtiaların fiyatları artıyor ama bunlara dayalı nihai ürünlerin fiyatları yerinde sayıyor hatta düşüyor. Bunun da nedeni, Çin’in parasını düşük değerli tutması ve hâlâ 100 dolara adam çalıştırması.

Şimdi bu böyle devam edemez. Çünkü bu durum bize hem küresel emtia fiyatlarının hem de döviz fiyatlarının “doğru” olmadığını anlatıyor. Bir sistemde –bu akıldışı devlet kapitalizmi olsa bile– yanlış fiyatlar sonsuza kadar devam edemez; ederse sistem batar.

Çin, Amerika’ya ve dünyaya yalnız ucuz mal ihraç etmiyor. Rakiplerinin mallarının değerlerini de –düşük ücrete bağlı olarak– düşürüyor. Çin fiyatlarının dünyadaki diğer üreticiler üzerinde aşağı doğru bir etkisi vardır ki bu da Çin mallarının ortaya çıkardığı tasarrufu gölgede bırakmaktadır. Mesela 2003 yılında Amerika’ya 500 milyar dolar değerindeki mal Çin’in düşük ücretli rakipleri olan ülkelere gelmiş, 450 milyar dolarlık mal ise Çin’e göre yüksek ücret uygulayan Amerikalı ve Japon üreticiler tarafından Amerikan iç piyasasına sürülmüş. Ama bu 450 milyar dolarlık malın satılması için fiyatlarının, Çin’in fiyatlarını takip ettiğini varsayarsak Çin’in fiyat tasarruf etkisi yalnız Amerikan iç piyasasında 1 trilyon dolarlık mal dolaşımına tekabül eder. Yani Çin, 1 trilyon dolarlık malın olması gerekenden daha düşük fiyattan piyasalarda işlem görmesini sağlıyor. Bu etkiyi küresel bazda düşünün. Bu etki gelişmiş ülkelerde emek maliyetlerini aşağıya çekmiyor. Çünkü bu ülkelerde çalışanların kazanılmış hakları –demokratik bir kazanım olarak– sistemin parçası.

Bu durum, kâr oranlarında kronik düşüş olarak kendini gösteriyor. Kâr oranlarında bu kronik düşüş, 2008 krizine kadar finansal yapının devreye girmesiyle, bir ölçüde telafi edildi. Ama 2008’de finansal sistemin yarattığı balon patlayınca krizin yalnız finans krizi olduğu sanıldı ve yapılan yamalar finansal piyasalarda kısmi düzelmelere yol açınca krizin bittiği kanısı hâkim oldu. Hâlbuki bu oldukça aldatıcı bir sonuç.

Çin, parası yuanı düşük değerli tutmaktan vazgeçmedikçe kriz bitmez. Aslında yuan doğrudan dolara bağlı tek para birimidir. Washington Ekonomi Enstitüsü’nden Gary Hufbauer, Çin’in hâlâ doları süper değerli olarak kabul ettiğini vurgulayarak, bir zamanlar Amerika’daki ve İngiltere’deki altın standardının rolünü şimdi Çin’de doların oynadığını söylüyor.

O zaman şunu söyleyebiliriz; Yuan tam konvertibl olmadan kimse kriz bitiyor diye konuşmasın.

Asya’nın büyümesinin ve Batı’nın sermayesinin Doğu’ya doğru yolculuğunun bize yeni bir dünyanın kapılarını açabilmesi için, başta Çin olmak üzere, Asya’nın, Anglosakson egemenliğinin bir önceki sistemik yapısıyla bağlarını koparması gerekiyor. Örneğin Çin yalnız ucuz emek ve değersiz yerli paraya dayalı büyümeden, beşeri sermayeye ve teknolojiye dayalı büyümeye geçmeli. Çin’in bunu yapmaya başlaması mümkün ve bu adım Türkiye dahil tüm Asya’yı ayağa kaldırır. Ama şunu da vurgulamak gerekir; Çin’de bu “devrim” sayılacak değişimin olabilmesi için ÇKP’nin yeni bir “devrim stratejisi” oluşturması gerekiyor. Oysa ÇKP, şu sıralar bizde nafiye toparlanmaya çalışan DYP’den ve ANAP’tan kalma dinazorlar gibi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gıdanın, tarımın ve suyun politikası

Cemil Ertem 06.11.2009

Yakın gelecekte insanlığın en önemli sorunlarını, tarım ve gıda alanlarında, küreselleşme ve teknoloji değişimlerine bağlı değişim ve yeniden yapılanma süreci ortaya çıkaracak. Biyoteknolojideki baş döndürücü gelişme ve "gelişmekte olan ülkelerin" tarımda yapmakta olduğu ve yapacağı yeni düzenlemeler politik alanı da büyük ölçüde belirleyecek.

Türkiye, bu alanda da hem coğrafi konumu hem de doğal yapısı gereği belirleyici ülkelerden birisi.

Artık tarım ve gıda alanlarını yalnızca ekonomik sektör olarak kategorize edemeyiz. Tarım ve gıdayı, içilebilir ve kullanılabilir su kaynakları ile birlikte ele alırsak, bunları politik belirleyiciliği olan alanlar olarak saptamamız gerekir ki; 21. yüzyılda sınıflar, ülkeler arasındaki en önemli sorunlar ve çelişkiler bu iki temel alan üzerinden "su yüzüne" çıkacak.

Şu an Türkiye’de tartışılmakta olan GDO’lu ürün "polemiği" de, tam da bu yüzden, teknik bir tartışma olmaktan ziyade politik bir tartışma hatta çekişme zemini olarak öne çıkıyor.

Meslek odaları ve muhalefet yürürlüğe konulan yönetmelikle Türkiye’nin GDO’lu ürünlere kapısını açtığını savunurken, Tarım Bakanlığı ise, yönetmeliğin tam aksine çok ciddi bir denetim mekanizması tesis edeceğini ve Türkiye’nin GDO’lu ürünlerin denetimi konusunda artık AB’den bile ileri durumda olduğunu iddia ediyor. Bakan Mehdi Eker, eski sistemde denetim mekanizmasının olmadığını, şimdi ise "bağımsız bilim kurullarınca" etkin bir denetim sistemi kurulduğunu söylüyor. Sonuçta ortada, tartışılan GDO’lu ürünlerin zararlı olup olmadığı değil; zararı konusunda oldukça geniş bir mutabakat var. Örneğin Bakan Eker, "ben GDO’lu ürün yemem" diyerek GDO’lu ürünler zararlı diye ayağa kalkanlarla aynı yerde olduğunu beyan ediyor. Yani GDO’nun zararı konusunda herkes hemfikir ama yönetmelik ve buna bağlı olarak yönetmeliği uygulayacak olanlar hakkında şüpheler var. Bu noktada da uzlaşma olmaz; çünkü tartışma teknik değil, politik. Ancak bu gibi düzenlemeler bundan böyle Türkiye’nin gündemine daha sık gelecek ve bunlar bir pazılın parçaları olarak bütünü tamamlarken diğer alanları da belirleyecek. Yani bu düzenlemeler her seferinde kapsama alanları dışına çıkan politik tartışmalara da yol açacak.

Örneğin şu sıralar, "Paylaşılan Doğal Kaynak" kavramı da tartışılıyor. Bu kavram uluslararası niteliğe haiz sülardan devletlerin birbirlerine zarar vermeden azami faydayı sağlamalarının adımı olarak ortaya atıldı. Ancak bu kavrama, içlerinde Türkiye’nin de bulunduğu birçok ülke "mutlak egemenlik prensibine" aykırı olduğu için karşı çıkıyor. Buna bağlı ve AB tarafından da kabul edilen "Entegre Havza Yönetimi" kavramı da geliştirildi. Bugün Türkiye ise Fırat ve Dicle için "Sınır Aşan Sular" kavramını benimsiyor. Bu kavram suyun mecrası üzerinde durmakta ve suyun çıktığı yerle aktığı yer arasında eşit egemenlik tesisinin olmayacağı prensibine dayanmaktadır. Ancak bu konuyla ilgili uluslararası hukukta yoğun tartışmalar oluyor. Bu tartışma da, özünde bir ulus-devlet tartışmasıdır ve ekonomik-diplomatik bir tartışma olmaktan ziyade, politik belirleyiciliği olan, hatta çözümsüzlük halinde bölgesel savaşırlara yol açabilecek önemde bir tartışmadır.

Şimdi Türkiye bu konuda "Sınır Aşan Su" kavramı yerine "Entegre Havza Yönetimi" kavramını benimsemezse "komşularla sıfır problem" tezi suya düşer. Yani gıda ve doğal kaynaklar konusunda ulus-devletlerin artık tek başlarına yapacakları düzenlemeler geçici çözümlerdir. Önemli olan burada kalıcı küresel çözüme gidilmesidir.

AB’de bugün GDO’lu ürünler konusunda en katı ülkelerden birisi Avusturya’dır. Ancak Avusturya yurttaşlarının, Avusturya devletinin aldığı tüm önlemlere rağmen GDO’lu ürün tüketmediğini kim iddia edebilir. Kaldı ki; yakın gelecekte DTÖ, GDO’lu ürün üreten ve bunları yasaklayan ülkeler arasındaki bürokratik savaşın arenası olacak. Şunu söylemeye çalışıyorum; bu iş artık ulus-devletlerin kanun ve yönetmelikle önleyeceği aşamayı çoktan

geçmiştir; küresel bir sorundur. Hangi yönetmeliği çıkartırsanız çıkartın bu bir müddet sonra DTÖ duvarına çarpar zaten.

Küresel gıda devi Coca-Cola'nın CEO'su Muhtar Kent, önümüzdeki 10 yılda tüm taşların yerinden oynayacağını belirterek değişimin dört büyük kitlesel eğilim üzerinden olacağını saptadıklarını söyledi. Kent'in dört büyük kitlesel değişimi şöyle; Küresel ekonomik büyümenin yön değiştirmesi(Batı'dan Doğu'ya) hızlı şehirleşme, tüketici beklenti ve kalıplarının yeniden oluşması ve yenilikçi yaratıcılığın öne çıkması. Coca-Cola gibi bir gıda devinin bu çok önemli tesbitlerini bugün siyasi partiler yapamıyor ve tarih oluyorlar.

Çünkü insan için karın doyurmak politik bir durumdur. Küresel gıda şirketleri politik ama eskinin "siyasi partileri" politika dışı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Yeni Türkiye Cumhuriyeti'

Cemil Ertem 10.11.2009

Yukarıdaki başlık bana ait değil. CIA Türkiye masası eski şefi Graham E. Fuller'in 2007 yılında yazdığı kitabının adı. Kitabın İngilizce orijinal ismi de aynı. Kitap Türkiye'de tam beş baskı yapmış. Ama özellikle şu günlerde kitabın yeniden okunması gerekiyor. Çünkü Fuller'in kitabı kaleme aldığı tarihlerde 2008 krizinin keskinliği ve derinliği bu denli ortada değildi. Türkiye, krizle birlikte Fuller'in kitapta ortaya koyduğu "yeni yol haritasını" daha da belirginleştirdi. Kitaptaki tezlerin bugüne ilişkin yorumuna geçmeden önce Fuller'den kısaca bahsedelim. Fuller, şu anda yazarlık, öğretim üyeliği yapıyor. Türkiye ve İslâm dünyası uzmanı olarak biliniyor. Çünkü CIA'in, en önemli adamlarından birisi olarak, Ortadoğu ve Asya'da 15 yıl görev yaptı. Türkiye'yi tarih, ekonomi ve politik düzeyde çok iyi biliyor. Fuller'in *Yeni Türkiye Cumhuriyeti* kitabını bugün önemli kılan çok önemli gelişme de, ABD'nin 2008 krizi sonrası Obama iktidarı ile birlikte yaşamakta olduğu eksen değişikliği; bu değişikliğin Ortadoğu ve Türkiye'ye olan yansımalarının belirginleşmesi ve Fuller'in bu değişimi 2007 yılında öngörmüş olması. Tabii ki bu şaşırtıcı değil. Çünkü ABD bu krize ve krizle birlikte gelecek değişime çok uzun bir süredir hazırlanıyordu.

2001 Eylülü dâhil, birçok önemli gelişmeye ABD çok önceden hazırды. 2001, birçoklarının iddia ettiği gibi bir kurgu değildi; ama benzeri bir olayın gerçekleşeceğini ve bu olayın Ortadoğu'da taşları yerinden oynatmak için ABD'nin karşısına gelecek en büyük tarihî fırsatlardan birisi olacağını CIA biliyordu. 2008 krizinin geleceğini, ABD'nin Irak'taki işgalinin de çok uzun sürmeyeceğini ve ABD'nin bu işgal ve kriz sonrası G-20'ye kontrollü bir hegemonya devrine razı olacağını CIA içinde Fuller gibi yetkin isimler kestiriyordu.

Fuller, kitapta çok önemli sorular soruyor. Bu soruların çoğu Türkiye'nin Ortadoğu'daki rolüne ilişkin olmasına karşın, AB-Türkiye, Türkiye-ABD ilişkilerini ve "yenidünya düzeninin" çerçevesini çizecek kadar önemli. Fuller, önümüzdeki dönemde Türkiye'nin Ortadoğu ve Asya'da artan rolünün yalnız ABD-Türkiye ve Türkiye-AB ilişkilerini belirlemeyeceğini, sistemin ekonomik ve politik olarak yeniden şekillenmesinde tayin edici bir rol oynayacağını iddia ediyor.

Fuller şöyle diyor: "Türkiye ile Ortadoğu arasında, yenilenmiş karşılıklı ilişkilerin hızla gelişmesine yönelik tarihî bir eğilime de şahitlik ediyoruz. Bu eğilimin sonuçları henüz çok net değil; fakat tarafların çoğu için genel olarak olumlu olması muhtemel." Fuller, bu eğilimi yalnız AKP'nin vizyonu çerçevesine sıkıştırmamak gerektiğini, bunun Türk ulusal mutabakatını temsil ettiğini ve küresel eğilimlerle de örtüştüğünü söylüyor. Böylece Fuller, önümüzdeki dönemde Türkiye'nin bölgede, eskiden olduğundan farklı olarak, "bağımsız" yapıcı bir güç olarak var olacağını iddia ediyor. Şimdi Fuller'in tezinde "belirgin olmayan sonuçlar" artık netleşti. Ortadoğu coğrafyası Türkiye üzerinden hızla finanstan başlamak üzere Batı "piyasalarına" entegre olacak. İstanbul'un finans merkezi olma projesi bunun önemli bir parçasıdır. Rusya ve Kafkaslardaki enerji merkezleri de yine Türkiye üzerinden AB'ye bağlanacak ve yeni bir enerji pazarı oluşturulacak. Fuller, yeni ABD ve Türkiye ilişkilerinin değişen düzlemini açıklarken çok önemli ve bugünü anlatan bir etmene değiniyor: "Ankara, alternatif siyasi ve ekonomik opsiyonlar öneren Müslüman dünya, Avrasya, Rusya ve Çin ile giderek daha fazla yeni stratejik bağlantılar kurmuştur." Bu "stratejik bağlantılar" Davutoğlu'nun "stratejik derinlik" tezi ile örtüşmektedir ve Fuller, Türkiye'nin yakaladığı bu derinliği, Türkiye-ABD ilişkilerini kaçınılmaz şekilde değiştirecek, uzun dönemli bir jeopolitik kayma olarak değerlendiriyor. Ancak bu değerlendirmenin bugün için tamamlanması gerekir. Çünkü Türkiye'nin önümüzdeki dönemde, AB, Müslüman dünya, Avrasya, Rusya ve Çin ile geliştireceği stratejik bağlantılar yalnız ABD-Türkiye ilişkilerini değil, kriz sonrası oluşacak yeni dünya düzeninin ekonomik ve politik düzlemini de belirleyecektir.

Fuller, bu yüzden yeni dönemde Türkiye-ABD ilişkilerini yönetmenin, ABD için, çok daha zor olduğunu vurguluyor. Ve kısa dönemde, Türkiye'ye askerî teknoloji transferinde daha fazla kolaylık sağlanmasını, IMF'in Türkiye'nin ekonomik ihtiyaçlarını konusunda cömert olmasını, Türkiye'nin AB'ye giriş, Kıbrıs ve karşılıklı ticaret sorunlarının çözülmesi konusunda ABD'nin daha etkin olmasını öğütüyor. Aslında Fuller burada eski paradigma üzerinden düşündüğü için bu öğütleri yapıyor. Bunlar için artık ABD'nin "ihsanına" gerek yok. Bütün bunlar, ABD istese de istemese de "yeni dünya düzeni" gereği olacak şeyler.

"Yeni Türkiye Cumhuriyeti" yazılarına devam edeceğiz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni Türkiye Cumhuriyeti -2

Cemil Ertem 13.11.2009

Türkiye'nin bütün kurumları çok hızlı bir çözülme sürecinde. Bu, bugün artık kaçınılmaz ve kabul edilmesi gereken bir gerçek. Finans ve ekonomi alanında olanı hukuk ve diğer alanlar takip etmekle zorlanıyorlar. Küreselleşme ve krizlerle birlikte, ekonomide hızlanan çözülme, bu alanın doğası gereği, aynı zamanda bir yeniden yapılanma ve küresel olana entegre olma, onunla kurumsal bütünleşme süreci olarak kendini gösterdi. Ancak siyasi alan ve başta yargı olmak üzere, hukuk sistemi yalnızca hızlı bir çözülme yaşıyor. Bugün Türkiye'yi kurtaran ve yaşanan ekonomik krizin, hızla siyasi bir krize dönüşmemesine neden olan olgu ise iktidar partisinin ekonomideki küresel yeniden yapılanma sürecini okuyup, doğal bir refleksle buna tutunma çabasıdır. Ancak bu çaba tabii ki yetersizdir ve Türkiye'yi yeniden oluşturacak dinamiklerden yoksundur.

Bugün Kürt sorununda yaşananlardan, devletin Ergenekon gibi yapılardan temizlenip demokratikleşmesine kadar olan tüm süreçler yargı-siyaset-asker üçgeninde tıkanmaktadır. Aslında buradaki sacayağını pekâlâ, yargı ve siyaset olarak ikiye de indirebiliriz. Çünkü bugün CHP merkezde olmak üzere en soldan en sağdaki MHP ve benzerlerine kadar bütün siyasi yapılar ordunun arkasına dizilmiş durumda. Dolayısıyla bugün asker, hem yaşanan çürümeyi ve tıkanmayı küresel entegrasyonla aşmaya çalışan iktidar partisinin hem de Türkiye'nin demokratikleşmesi için bir güç oluşturmaya çalışan sivil-demokratik yapıların karşısındaki anti-demokratik yapının merkezi olarak durmaktadır.

Ancak burada yargının bir bölümü bu faşist sıkışıklığı aşma doğrultusunda demokratik bir çaba ve direniş göstermektedir. Bu çaba ve direniş olmasaydı, bugün devlet içindeki çetelerin –bütün eksiklere ve “derin” olana ulaşamamasına rağmen- yargılanmasını göremeyecektik.

Türkiye'nin mesela bir İspanya ve İrlanda'ya göre, bu faşist cendereden çıkması çok daha güçlü şimdiye değin. Çünkü İspanya ve İrlanda, dolayısıyla Britanya farklı ulusal yapılara bağlı açılımı ve buna bağlı demokratikleşmeyi AB'nin dinamikleri üzerinden yaşamışlardır.

Dolayısıyla Türkiye'de bu süreci dışarıdan zorlayacak dinamik şu ana kadar yetersiz olmuş ve Türkiye, başta Kürt sorunu olmak üzere tüm demokratikleşme adımlarını ertelemiş ve oligarşinin tutucu kanadına teslim olmuştu. Ancak bugün, AB dinamiğinden daha güçlü bir dinamik Türkiye'de demokratikleşmenin önünü açmaktadır. Bir kere şunu artık söylememiz gerekiyor; Türkiye'nin AB üyeliği artık bir zamanlama sorunudur. Bu konuda, Fransa ve Almanya'nın direnişleri kırılmak üzere. Çünkü hem Sarkozy hem de Merkel önlerindeki dünyanın, bir önceki dünya olmadığının ve hiçbir zaman da olmayacağını farkına varmaya başladılar.

Kapitalizmin Kara Avrupa'sında bundan sonraki yolculuğunun başlaması için AB'nin siyasi bütünlüğünün tamamlanması gerekiyor. Bunun içinde AB'nin Türkiye'yi de içine alarak genişlemesi şart. Lizbon hedefleri ve AB Anayasası ancak yeni bir genişleme dalgasıyla gerçekleşebilir. Bu genişleme dalgası, aynı zamanda, kriz sonrası oluşacak yeni sermaye birikimini büyük ölçüde üstlenecek ve G-20'nin kurumsallaşmasının AB ayağını oluşturacaktır.

Ortadoğu ve Kafkasya'nın hatta K.Afrika'nın finans ve enerji hatlarıyla küresel sisteme en kısa sürede tam entegrasyonu bugün çok acil bir sorun olarak ortada durmaktadır. Bugüne değin kapitalizm için yalnız silah pazarı ve ucuz enerji, işgücü kaynağı olan bu bölgeler bundan böyle başta finansal yatırım araçları olmak üzere her türlü malın satılacağı ve üretiminin yapılacağı yeni merkezler olarak ortaya çıkacak. Krizden çıkmak için kapitalizmin yeni ağırları buralara ulaşmak zorunda. Artık Çin ve Uzak Doğu yeterli değil. Bu açıdan “yeni” Türkiye, bu büyük yeni pazarın ekonomik merkezi olması dışında önemli bir siyasi modeli olarak da öne çıkmak zorunda. Bu coğrafyada İslâm'ın ağırlığı ve siyasi baskınlığı Türkiye'nin bu anlamda önemini daha da arttırıyor.

İşte tam burada karşımıza bir model tartışması çıkıyor. Türkiye gibi “yeni dünya” düzeninin merkez ülkelerinden birisi, artık misak-ı milli sınırlarına sıkışan, komşularıyla kavgalı, oligarşinin yağmaladığı kavruk bir ulus-devlet olarak yoluna devam edemeyecekse, önümüzde yarı emperyal bir yeni imparatorluk modeli mi var? Tabii ki hayır; imparatorluk dönemleri ulus-devletlerden önce tarih oldu. Önümüzde, bu coğrafyada yaşayan bütün halkların eşit ve özgür katılımıyla oluşturacağı, sınırları belli olmayan, demokratik bir cumhuriyet var.

16. Louis, Bastille'in basıldığını öğrenince "yine bir ayaklanma mı" diye sorar. Yanıt onun için anlaşılmalıdır: "Hayır efendim bu devrim." Ama devrime rağmen Fransa demokratik bir cumhuriyete kolay ulaşamadı. Napolyon gericiliği yıllarca Avrupa'nın ve Fransa'nın canına okudu. Türkiye için de kolay olmayacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnalcık'ın sorusu bir dönemi bitiriyor

Cemil Ertem 17.11.2009

CHP'nin ne olduğunu, iyiden iyiye, açık etmesi Türk siyasi hayatında tarihsel bir dönemeçtir. Artık taşlar yerinden oynadı. Bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacak. Bu tarihsel ve bilimsel bir gerçek. Zaten bu gerçeği geçen gün Halil İnalcık bütün açıklığıyla dile getirdi. İnalcık, Türkiye Cumhuriyeti'ne Osmanlı İmparatorluğu muamelesi yapılamayacağını belirttikten sonra şöyle diyor: "Türkiye Cumhuriyeti belli bir etnik grubun devleti olarak doğdu. Tamamen antitez olarak geldi. Milli devlet, milli birliği kurmak için milli tarih üzerinde yoğunlaştı. Şimdi soru şu: Sayıları milyonları bulan azınlıklar var. Bunlar kendi milli bilincini oluşturdu. "Türk milletinin parçası değiliz" hissiyatı doğdu. (...) Cumhuriyet, Atatürk zamanında Türk devleti ve Türkiye olarak kuruldu." İnalcık bunları söyledikten sonra sormak istediği soruyu açıkça sormuyor. Burada kesiyor. Ama soru belli; *Hürriyet* gazetesinin logosunun altında yayımlanan "Türkiye Türklerindir" sloganı sadece bir gazetenin yıllardır süren milliyetçi hezeyanı değildir ki; o slogan bu cumhuriyetin değişmez ve değiştirilemez özetidir.

O zaman bu toprakların artık yalnızca Türklerin olmadığı tarihsel gerçeği bugün politik bir durum olarak ortadaysa ne yapacağız? Soru budur ve bu soru 85 yıllık bir paradigmanın ve o paradigmayı oluşturan ideoloji ve o ideolojinin ürettiği kurumların sonudur.

Aslında Cumhuriyet Osmanlı'nın sürgit bir devamı olmamasına karşın, Türkleştirme ve Türkleştirmeye dönük mülkiyetle ilgili düzenlemeler Cumhuriyet'ten önce başlamıştı. Osmanlı burjuvazisi ve bürokratik orta sınıfı, büyük ölçüde gayrimüslimlerden oluşuyordu ve bu grup, devletin modernleşme girişimlerinin arkasındaki toplumsal güçtü. (Keyder, 2003:107) Ancak 1890'lardan sonra artan ticarileşme, arazi üzerinde artan rekabeti ve toprağa talebi öne çıkardı. Ticareti ve ekonomik gücü elinde tutan gayrimüslimler, toprak ve özel mülkiyet talebinde bulunmaya başladılar. Bu talepler, 1910'a kadar bu sınıfların etkisi ile liberalleşme rüzgârını da arkasına alarak karşılanmaya çalışıldı. Ancak 20. yüzyılın başında imparatorluk döneminin bitmesi ve ulus-devlete dayanan sermaye birikiminin Avrupa'da öne çıkmasıyla Osmanlı'da da Türk elitlerin ve devletin Türkleştirme politikası öne çıktı.

1910'lardan itibaren Türk milliyetçisinin, Anadolu üzerindeki kanlı politik hâkimiyet süreci başladı.

Bu süreç, Osmanlı'nın son dönemindeki liberal trendi tersine çevirdi. Kapitalist mülkiyet anlayışının gelişmesi engellendi. Cumhuriyet devleti, arazi ve teşvikleri kendi güvendiği adamlarına dağıtan ve bu yolla kendi sorgulanamaz konumunu hukukun üstüne yerleştiren klasik patrimonial Osmanlı Devleti'nin adeta yeniden dirilen biçimiydi. (Keyder, 2003:108) Bütün bu süreç, 1915, 1942-1944, 1955 gibi kanlı tarihlerle de örtüşen bir

Türkleştirme politikası ile taçlandırıldı.

Varlık vergisi gibi ittihatçı projeler Cumhuriyet'in temel milli iktisat politikalarına dönüştürüldü.

Mesela Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı tarafından 1996 yılında Ali Güler imzasıyla yayınlanan Türkiye'de Gayri Müslimler (Sosyo-Ekonomik Durum Analizi) raporunda insanın kanını donduran şu ifadeler yer alıyor: **“İttihat ve Terakki'nin 1908'den itibaren başlattığı milli iktisat politikasına rağmen, Osmanlı sanayiinde Gayri Müslimlerin ve yabancıların hemen hemen tamamına yakın etkinliklerinin, 1915 yılında bile, azaltılamadığını söylemek yanlış olmaz. Bu durumun Birinci Dünya Harbi ve sonrasında kısmen; Cumhuriyeti kuran kadro tarafından gerçekleştirilecek millileştirme faaliyetleriyle de 1930'lardan sonra derece derece düzeltileceğini belirtelim.”** Burada, 1915 yılında bile, vurgusuna dikkatinizi çekerim. O zaman 1915'in niye yapıldığını burada Genelkurmay, üstü örtülü olarak itiraf etmiyor mu? İşte 1915'ten Varlık vergisine kadar, oradan darbelere ve 12 Eylül faşizmine, 28 Şubatlara, Ergenekon'a, darbe girişimlerine, Kürt katliamlarına kadar olan tüm “kesintisiz” olaylar ve tarihsel süreç, ittihatçılıktan başlayıp onun bir başka biçimde kesintisiz devamı olan Cumhuriyet'le sürmüştür.

Bugün CHP'li Öymen'in gaf yaptığı söyleniyor; hayır Öymen yaklaşık 100 yıldır süren bir ideolojinin son temsilcilerinden biridir ve son derece samimidir. 1941'de CHP iktidarı Nazilerle “Dostluk” anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşmadan sonra CHP iktidarı, özü gereği, faşist Almanya'nın da etkisiyle PanTürkist yaklaşımları öne çıkarmış ve Varlık vergisi gibi uygulamaları Nazilerden kopya ederek hayata geçirmiştir. Sonuçta; CHP ve onun ideolojisini taşıyan kurumlar bu topraklara egemen oldukça açılım falan çok zor.

O zaman İnalçık'ın sorusuna yeniden dönelim: Bu Cumhuriyet paradigması Türk dışında hiçbir şeye hayat hakkı tanımaz; o zaman ne yapacağız?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Faşist cephenin yeni eylem planı

Cemil Ertem 20.11.2009

Bu hafta menkul kıymet ve para piyasaları oldukça tedirgindi. İMKB yurtdışından ayrışarak, son aylarda gösterdiği performansın altına inmeye başladı. Yabancı çıkışları ve borsadaki kâr satışları haftaya damgasını vurdu. Türkiye'yle ilgili, ekonomik olarak, 2010 ve sonrası için küresel piyasaların oyuncularının bir endişesi yok. Ancak Türkiye'nin siyasi riskleri öne çıkmaya başladı.

Merkez Bankası'nın “toparlanma başladı” tesbiti bir ölçüde doğru. Çünkü 2010'da küresel Doğrudan Yabancı Yatırımların gideceği ender ülkelerden birisi Türkiye. Aslında DYY'lerin gelmeye başlaması borsanın da yukarı gideceği anlamına geliyor. Küresel pazarlarda tutunmuş KOBİ'lerin 2010'dan başlamak üzere, yabancılarla stratejik ortaklıklar yapacağı ve halka arzların da bu çerçevede artacağını söyleyebiliriz. Eğer hükümet Kredi Garanti Fonu, sektörel teşvikler ve banka sisteminin reel sektörü kredilendirmesini sağlayacak önlemleri çok hızlı olarak hayata geçirirse, Türkiye 2010 yılında, Orta Vadeli Program'da öngörülenden hızlı bir büyüme

temposu yakalayabilir.

Yalnız tabii ki en önemli sorun işsizlik; işsizliğin önümüzdeki aylarda artacağı artık bilinen bir gerçek. Türkiye İspanya ile birlikte Avrupa'da en yüksek işsizlik oranına sahip. Her iki ülkede de sanayinin yeniden yapılanması ve ekonomiyi sürükleyici sektörlerde değişim gerekiyor. Bu, aynı zamanda büyük sermaye gruplarının hem mülkiyet hem de organizasyon ve sektörel öncelik olarak yeniden yapılanması anlamına geliyor. Bunun bir diğer anlamı da sermayenin el değiştirmesi.

Türkiye işsizlik oranını kısa vadede makul seviyelere çekemez; ama işsizlik oranının düşmeye başlaması için sanayinin küresel önceliklere göre yeniden yapılanması ve el değiştirmesi, banka sisteminden reel alanlara özellikle KOBİ'lere yönelik kredi köprüsünün kurulması, DYY'lerin gelmeye başlaması ve GAP bölgesinde yabancı yatırımcıların uzun vadeli stratejik yatırımlar yapması gerekiyor.

Şimdi bütün bunların olabilmesi için Türkiye'nin 2010 dahil, önümüzdeki beş yılda siyasi olarak önüne koyduğu demokratikleşme ve bu doğrultuda "normalleştirme" adımlarını şimdikinden daha güçlü olarak atması gerekir. Bundan dolayı bırakın 2011 seçimlerinin gerektiği ve öngörüldüğü gibi olmamasını demokrasi dışı herhangi bir müdahale çabasının hissedilmesi bile Türkiye'yi ekonomik olarak, şimdikiyle kıyaslanamayacak bir cehennemin içine iter.

Örneğin bu hafta Türkiye'de piyasaların dünya borsalarından olumsuz yönde ayrışacağına işaretlerini vermesinin en önemli nedenlerinden birisi Anayasa Mahkemesi'nin AKP hakkında yeni bir kapatma davası açacağı ve savcının bu yönde hazırlık yaptığı haberleri oldu. Türkiye'de yargının, bütün darbe süreçlerinin önemli ve yapıcı unsurlarından birisi olduğu artık biliniyor. Bu anlamda Genç Sivillerin geçen gün yaptığı eylemin bu gerçeği anlatan ve özetleyen bir yanı vardı. Türkiye'nin demokratikleşmesi önünde, çıkarları gereği, siyasi bir blok oluşturan güçlerin bundan sonraki stratejilerinin merkezi yargı olacaktır.

Bu güçlerin, başarılı ya da başarısız çeşitli girişimler yaparak, söylentiler yayarak ekonomik krizi derinleştirmek gibi bir amaçları da olacaktır. Nitekim bu amaç, şimdiye kadar ele geçen darbe belgelerinde de açıkça ifade edilmiştir.

CHP ve TSK'nın bütün bu süreçte yıpranması ve darbeci güçlerin "sivil" uzantılarının Ergenekon Terör Örgütü bağlantılarının ortaya çıkarılması faşist cephenin elindeki kartları azaltmıştır. Oligarşideki çözülme bundan sonra da hızlanarak sürecek ve yalnızlaşan militarist-bürokratik cephe son kozunu yargı üzerinden oynayacaktır. Bunun hazırlıkları şu sıralar tam gaz gidiyor. Baro'nun İstanbul eylemi bunun bir parçasıdır.

Bu cephenin şu sıralar en önemli hedefi, siyasi kriz yaratarak, ekonomik krizi derinleştirmektir. Ekonomik kriz derinleştikçe faşist cepheye kitlesel katımlar sağlanacak, yeni Ergenekon partileri ve yapılanmaları hem seçimler için hem de yeni darbe süreçlerini desteklemek için ortaya çıkarılacaktır. Ekonomik krizin, yargı müdahaleleriyle, siyasi istikrarsızlık ortamı yaratılarak derinleştirilmesi CHP ve MHP gibi partileri yeniden öne çıkartacaktır.

Şu unutulmamalıdır; bu cephenin yeni hedefi klasik faşist bir darbe değildir. Ne kadar kaz kafalı olurlarsa olsunlar bunun için küresel konjonktürün uygun olmadığını "kurmay" düzeyinde anlamış olmalılar. Şimdiki hedef ekonomik krizi derinleştirmek ve AKP'yi kapatma sürecini başlatmaktır. Bu gelişmenin en yakın sonucu siyasi kaos ve bu kaos ortamında yapılacak bir erken seçimdir. Faşist cephe, buradan da DP, DSP gibi küçük Ergenekon partilerinin seçim sürecinde ve sonrasında destekleyeceği bir CHP-MHP koalisyonu

amaçlamaktadır. Bu plan şu anda yürürlükte ve düğmeye basılmıştır.

Türkiye'nin bu planı bozması ve bu faşist cendereden çıkması gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir 'farkında olamama hali' olarak faşizm

Cemil Ertem 24.11.2009

Geçen hafta, demokratikleşme doğrultusunda atılan adımlara dönük, statükocu cephenin gündeminde olan bir plandan bahsetmiştik. Ben bu cephenin oldukça geniş olduğunu, hatta kendini bu cephede saymayanları da kapsadığını düşünüyorum.

Türkiye'de ilkönce Gladio ya da 90'ların başından itibaren yerli bir nasyonal-sosyalist örgütlenme olarak Ergenekon yapılanması, yalnızca kendini doğrudan bu yapının içinde sayan, bu yapıyla mafyatik ya da örgütsel bağ kuranları kapsamıyor. Bu, hiçbir zaman böyle olmadı.

Nasyonal-sosyalist bir örgütlenme olarak Ergenekon, devlet kaynaklı olsa da, toplumun sivil tarafına doğru "derinleşen" derinleştiği oranda da bir "farkında olmama" haliyle birlikte kapsama alanını genişleten bir yapıdır. Bu yapı, devletin silahlı güçleri dışında, siyasi partilerde, okullarda, mahalle kahvelerinde, futbol takımlarında, partileşmemiş siyasi fraksiyonlarda kendini var etti ve ilkönce ideolojik sonra da siyasi-maddi bir güç olarak Türkiye'de uzun yıllar kanla siyasi gündemi belirledi. Bu yapının, kitlesel katliamlara varan terörü, temel siyasi mücadele aracı olarak seçmesinin, kendisine muhalefet edecek yapıları besleyecek kitleleri sindirerek, faşizmin kurumsallaşmasını ve yaygınlaşmasını hızlandırdığını söyleyebiliriz. Böyle olmasa Ogün Samastları, Yasin Hayalleri bu yapı üretmezdi. Mahalle futbol takımlarına, internet kahvelerine kadar giren bu nasyonal-sosyalist örgütlenme, faşizmin yapısı gereği, yalnız yönetenler tarafında bir farkındalık sağlarken, aşağıda, bu yapının mağdurları bile, farkında olmadan bu yapının içinde yer alabiliyordu. Yani solcu öğretim üyelerinden, solcu örgüt liderlerine, eski solcu belediye başkanlarına, oradan sosyal-demokrat parti yöneticilerine kadar hiç "akla" gelmeyecek kişi ve yapılar bu nasyonal-sosyalist yapının "doğal" üyesi olabiliyordu.

Temel ortak söylem şuydu; *"bu topraklar için, özgücümüze güvenerek, özgür, adil bir toplum yaratmalıyız"* "Bu topraklar" Türk ulus-devlet sınırlarını anlatıyordu; "özgüç" de kullananın temel ideolojik seçimine göre, kimi zaman bir sınıfı kimi zaman da doğrudan Türk milletini anlatıyordu. Özgür olmak, sola göre "emperyalizmi defetmek" anlamında olurken, sağ taraftakiler bunu "son bağımsız Türk devleti" olarak tercüme ediyordu. Ama bütün bu nasyonal-sosyalist blokun, farkında olarak ya da farkında olmadan, içinde olanlar, bütün siyasi çıkışlarını "Türklük" üzerinden yapıyorlardı. Çünkü gecikmiş de olsa, tek bir ırka dayalı ulus, yalnızca, bir devlet, bir pazar ve bir burjuvazi yaratarak kurulmaz. Bu ulusun sağ-solu ve üniversitelerden, kumar oynanan şehir kulüplerine oradan da "sivil" siyasi partilerine kadar bir "cemiyet hayatı" olmalıydı. Türk solu, Türk sosyetes, Türk-İslâm sentezi, Türk (...) falan.

Türkiye'de sol, 12 Mart faşizmi sürecinde bile kendisini Kemalizm üzerinden meşrulaştırmaya çalışmıştır.

Milliyetçi-devletçi (Nasyonal-Sosyalist de diyebilirsiniz) bir siyasi duruş olan Kemalizm, özgün bir Ergenekon ideolojisi olarak, solun devletle bağıını kurmuştur. Solun büyük bir bölümü ancak 12 Eylül faşizmi sırasında Kemalizm'in ne olduğunu yaşayarak öğrenmiştir.

Poulantzas, faşizmi yalnızca statik, faşist devletin ya da devletle bütünleşmiş faşist partinin doğrudan iktidarı olarak ele almaz. Faşizm, çeşitli evreleri olan ve farklı yapıları üreten bir süreç ve toplumsal ilişkiler bütünü olarak iktidar olur ve bu anlamda ideolojik, kültürel sürekliliği vardır. Böylece faşizm, ilk önce karşısında olacak olanı ideolojik olarak teslim alır. Faşist devletin tek bir partiye dayanan iktidarı, artık faşizmin stabilizasyon dönemidir ve zaten o saate kadar olanlar olmuştur. Poulantzas şöyle der; *"Faşistleşme süreci, işçi sınıfı üzerinde sosyal demokrasinin etkisinin devamının ve niteliksel genişlemesinin, sosyal-demokrasinin faşizm karşısındaki siyasal çizgisinin damgasını taşır."* Aynı şekilde Komintern kararlarında sosyal-demokrasi ve faşizm konusu şöyle ele alınmaktadır: *"Faşizm ve sosyal demokrasi, büyük sermayenin diktatörlüğünün tek ve aynı aracının iki ayrı görünümüdürler."*

Kaldı ki, Türkiye'de bize "sosyal-demokrasi" diye yutturulan devletin doğrudan tek partiye dayanan faşizmidir. Bunun da adı yıllardır CHP olmuştur.

Bu konu oldukça derin devam etmek gerekir. Ama şunu eklemek gerekiyor. Geçen hafta "Faşist Cephe" yazısından sonra DSP Genel Başkanı Masum Türker aradı ve kendilerini Ergenekon partisi olarak nitelememin haksızlık olduğunu söyledi. Kendilerinin "açılımı" desteklediklerini ve Ergenekon mağduru olduklarını belirtti. Masum Türker'e katılıyorum. DSP ve DSP'liler farkında olarak Ergenekon çemberinin içinde değiller elbet. Bugün kendini solda zanneden birçok meslek örgütü, parti ve sol çevrenin olduğu gibi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Arafta olmanın getirdiği tarihsel fırsat

Cemil Ertem 27.11.2009

Bugün, üstümüze gelen her şeyi bir kenara ayırıp biraz mola vermek gerekir herhalde.

Kafes planlarından Danıştay'ın katsayı kararına, oradan da domuz gribi virüsünün mutasyona uğramış olmasına kadar üzerimize gelen yarı kâbus yarı gerçek bütün gelişmelere biraz şöyle uzaktan bakmanın günü olmalı bu bayram günleri. Bu günlerde bütün bu olan biten aslında çok köklü ve geri dönülemez bir tarihsel değişimi anlatıyor bize.

Türkiye'deki değişim ve bu değişimin sancısı dünyadaki değişimi etkileyecek ve arkasından sürükleyecek kadar güçlü. Kapitalizmin bir dönemi bitiyor ama bu bitişin ve yeni bir dönemin başlangıcı bu topraklarda oluyor.

Cemil Meriç, kendisini "arafta bir yalnız" olarak tanımlıyordu. Arafta olmak, her yerden, her şeyden bir şeyler alıp bunları harmanlamak gibi bir şansı da insanın önüne koyabilir. İşte bu büyük bir şanstır ve yapıcı, yaratıcı bir şanstır. Şimdi, tarihin bu döneminde, bu topraklar için de böyle yapıcı ve yaratıcı bir şans var. Batı ve Doğu

uygarlığının birleştigi bu topraklar belki de, biz farkında olmadan, yeni bir dönemi başka bir uygarlık olarak içinden çıkartıyor.

İnsan düşüncesi maddi olandan türer; ama o maddi olanın ilk önce "haberi" gelir. İbn-i Haldun, insan düşüncesini "haber ve "inşa" olarak ikiye ayırır. Haber gözümüzün önünde olan bitendir; tamamlanmamış ve yorumlanmamıştır henüz. Bugün ekonomiden, siyasete kadar olan tüm gelişmeler bize yeni bir anlatının "haberini" veriyor. Bu "haberin" inşa edilmesi insanlığa yeni bir dünyanın kapılarını açacak. Yeni gelen "haberler" bize şimdiye kadar "ezberimizde" olan tüm bilgileri gözden geçirmemizi öğütüyor sanki. Çünkü bütün bu gelişmeler yeni bir paradigmanın "haberlerini" taşıyor. Eski olan ise hızla çözülüyor; ama eski olanın kurumları, bu kurumları bina eden anlayışlar da, onların yöntemleri de yerle bir oluyor.

Newton mekaniği ve dengesi sanayi devriminin temel bilgisiydi.

Ulus-devletlere dayanan sanayi kapitalizminin sonuna geldik. Her çözüme yeniyi üretecek dinamizme sahip olanda başlar. İşte Batı'nın yarattığı sanayi uygarlığı şimdi Doğu'dan başlayarak çözülüyor.

Sanayi uygarlığı ve mekanik düşünce iki asrı aşan bir süre insanlığı adeta yönetti. Geleneksel ekonomi ve siyaset bilimleri, sanayi uygarlığının mekanik yasalarının en önemlisi olan "denge" kavramını öne çıkararak bunun üzerinden yeni bir uygarlık kurdular ve geliştirdiler. Denge kavramının en özlü tanımı: Etkiyen kuvvetlerin eşitlendiği durum olarak ortaya atıldı. Ekonomide bu; tüketici, firma dengesi, piyasa dengesi, genel denge, işgücü ve para piyasalarındaki denge (Keynes) gibi başlıklarda ana iktisat literatürü oldu.

Siyaset ise yine bu mekanik denge paradigmasına bağlı şekillendi. Yargının, yürütmenin ve yasamanın birbirinden özerk ama mekanik ve tarihsiz dengesi sanayi toplumunun siyasi mekaniğini oluşturdu.

Yirminci yüzyılın hemen hemen tamamını belirleyen bu değerler dizgesi artık eskisi gibi durağan bir denge üzerinde oluşmuyor.

Fizik bilimi, madde ve evrenin bir başka ve kapsamlı açıklamasını insanlığın önüne koydu. Madde ve evrenin parçacık fiziği ve çekirdek fiziği ile açıklanışına, teknolojik devrim eklenince insanlık, 21. yüzyılla birlikte yeni bir çağa adım atmış oldu. Bu çağ, hiç şüphesiz Newton'un mekaniği ve statik dengesi yerine, kuantum değerler dizgesini öne çıkartıyor.

Bu çok açık olarak şu demek: Çok sayıda karmaşık ilişkilerin karşılıklı –interaktif- etkileşimi bütünü oluşturuyor. Bu bütün, teknoloji ağlarıyla –bilgisayar, internet- yeni dünyayı meydana getiriyor.

Böylece tek yönlü ve tek değişkenli etkileşim yerine, çok yönlü, çok değişkenli bütünleşik ağ etkileşim sistemi günümüzün belirleyici gücü oldu.

Mekanik düşünce "şeytan (gerçek) ayrıntıda gizlidir" derdi. Ama şimdi biz, "gerçek; ayrıntıların birbiriyle oluşturduğu bütünde gizlidir" diyoruz. Bu da karşımıza çok geniş bir nedensellik ağı çıkardı. Bu ağ; her şeyin her şeyi etkilediği ve anında yönlendirdiği kelebek etkisini, karşılıklı bağımlılığın sistemi oluşturduğu, sonuçların olasılıklar içinde gerçekleştiği statik olmayan bir dünyayı önümüze koydu. İşte kaos teorisi ve buna dayalı yeni yöntemler şimdi bize yeni bir anlatının kapılarını açıyor.

Bu yeni anlatı, bitmekte olan sanayi toplumunun tezleri ve anti-tezleri üzerinden kurulamaz şüphesiz.

Cemil Meriç'le bitirelim: *"Sosyalizm Türkiye'de yaşamak için İslâmi bir veçheye bürünmek zorundadır. Mülkiyet konusunda Saint-Simon gibi düşünüyorum. Mülkiyet daima tahdit edilmelidir. (...) Mülkiyet toplumdur. Onda, bizden önce gelenlerin de bizden sonra geleceklerin de payı vardır. İslâmiyet de sosyalizm gibi düşüncede devrimdir."* Kapitalizmin bir dönemi biterken insanlık bu tarihsel buluşmayı bu topraklarda yapabilir.

İyi bayramlar...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Pazarlık etmeyin, tasfiye edin!

Cemil Ertem 01.12.2009

George Friedman'ın son kitabı *Önümüzdeki 100 Yıl*'da ilginç bir harita var. Friedman'ın "deprem bölgesi" olarak nitelediği harita, Doğu Avrupa'dan başlayıp neredeyse Çin'in sınırlarına kadar ulaşıyor. Bu harita aynı zamanda bir tarihsel çözülmeyi de anlatıyor. Sovyet sonrası dönemde hızla çözülen Doğu Avrupa rejimleri ve Ön Asya'daki Müslüman ülkelerle, Ortadoğu coğrafyasındaki İslâm dünyası gelecek yüzyılı belirleyecek "depremin" tam ortasında yer alıyor. Bütün bu depremin "merkez üssü" ise tabii ki Türkiye. Aslında Friedman'ın bu "altüst oluş" haritası eksik gibi; ama bir sonraki sayfada Friedman, (Friedman: 2009; 37) bir İslâm dünyası haritasına yer veriyor. Bu haritada Kuzey Afrika da var tabii; böylece 1989'da başlayan büyük depremin merkez üssü ve ilk etki alanlarını toptan görmüş oluyoruz.

Çok ilginç olarak Doğu Avrupa'daki "sosyalist" rejimlerin çözülmesi ve parçalanarak AB'ye dahil olması ile Irak'taki Saddam rejiminin "bitirilmesi" bizi aynı yere götürüyor: Avrupa'nın kendi doğusuna doğru genişlemesi ve Anglosakson egemenliği ile Türkiye-Ortadoğu, Ön Asya ve K. Afrika'da buluşması. İkinci savaş sonrası Avrupa ve Amerika'nın buluşması, Avrupa'nın parçalanarak boyun eğmesi ile olmuştu. Bu parçalanma, kapitalizmin yolculuğundaki en önemli barikatlardan birisini oluşturdu. Bu barikat, –yani "duvar"– yolunu şaşırmış piyasayı, ulus-devletlerin kucağında sürekli kriz üreten bir mekanizmaya dönüştürmüştü. 1989, bu anlamda "piyasanın" önündeki büyük barajın yıkılması anlamına gelir.

Soli Özel, "1989 anlaşılmadan, bugünün Türkiye'si anlaşılmaz" diyor. Çok yerinde bir tesbit. Ama daha da ileri gidebiliriz; 1989 anlaşılmadan kapitalizmin bundan sonraki yolculuğu da anlaşılmaz. Arrighi ve Wallerstein, 1968'i 1848'le birlikte dünyada olan iki devrimden biri olarak nitelendirirler. *"Yalnızca iki dünya devrimi olmuştur. Biri 1848'de oldu. İkinci ise 1968'de."* (Arrighi, Hopkins, Wallerstein; 1995: 95) 1968'in ayırt edici özelliği, sisteme muhalif görünen ama gerçekte muhalif olmayan, uzlaşmacı "sosyalist", sosyal-demokrat ve ulusal hareketlerin-oluşumların, yüzündeki peçeyi düşürmüş olmasıdır. İşte yine Arrighi ve Wallerstein 1989'un, bu anlamda, 1968'in, birçok açıdan devamı olduğu söylerler. 1989 kapitalizmin yolunu açan bir devrimdir ama bu devrim aynı zamanda insanlığın gözündeki perdeleri de kaldırmıştır. Kapitalizmin ulusal sınırlar ve ulus-devletler olmadan var olabileceğinin yolu 1989'da açılmıştır.

Avrupa pazarının, Sovyet egemenliği tarafından bölünmesi bugünkü büyük depremin fay hatlarını

oluşturmuştur. Sovyetler, kapitalizmin tarihindeki en büyük statik dönemi –boşluğu- yaratmıştır. Bu anlamda bugünkü krizin kökleri, bu boşluğun oluşturduğu statüko ve devlet kapitalizmine kadar gider. Amerika, kendi egemenliğinin meşruluğunu ve sürekliliğini kendine bağlı ama “bağımsız” ulus-devletler yaratarak, Sovyet tehdidi (!) üzerinden sağlamıştır. Birinci savaş sonrası İngiltere’nin sağlayamadığı “düzeni” ikinci savaşa giden yolda ve ikinci savaş sonrası Amerika sağlamıştır. Aslında, Sovyet devriminden sonra, özellikle Ortadoğu ve K. Afrika’da “oluşturulan” tüm ulus-devletler bir Anglosakson (İngiliz-Amerikan) projesi olarak tarih sahnesinde yer almışlardır. Kimi zaman askerî ve bürokratik diktatörlük kimi zaman askerlerce sakat bırakılmış burjuva “demokrasisi” (Türkiye) ya da devlet elitlerinin ve bürokrasinin tek partiye dayanan yarı-askerî diktatörlükleri (Baas rejimleri, Saddam vb.) olarak şimdiye kadar var olan bu tek ulusa, hatta ırka dayalı rejimlerin çökmeye başladığı tarih aslında 1989’dur. 1989, sermayenin tüm yapıcı güçlerinin içinde yüzdüğü bir okyanus olan piyasanın önündeki en büyük duvarı kaldıran bir piyasa devrimidir.

Bu anlamda, piyasanın egemenliği, Doğu Avrupa’dan başlayarak bütün Ortadoğu ve K.Afrika coğrafyasında, gerçek anlamda, bundan sonra gerçekleşecek.

Soli Özel, bahsettiğim yazısında, Türkiye’deki süreci “pazarlık sonucu devrim” olarak nitelendiriyor. 1989’dan itibaren dünyada egemen olmaya başlayan demokratik değerleri Türkiye oligarşisi benimser gördü. Ama başından beri bir önceki sistemin sürdürücüsü ve işbirlikçisi olan kesim, 1989’la gelen dalganın iktidarlarını tümüyle alıp götüreceğini gördü. Bütün darbe planları ve ortaya dökülen kanlı iktidar oyunu bu kesimin iktidarını kolay teslim etmeyeceğini gösteriyor. Bu anlamda Özel, Kafes operasyonu gibi katliam planlarını bu kesimin son çılgınlıklarından biri olarak nitelendiriyor. Ancak Özel, 1989 dalgasını arkasına alan iktidar partisiyle, geçmiş düzenin başat kurumu TSK’nın mutabakat arayışından da bahsediyor. Bu pazarlık 1989 devrimini, hemen Türkiye’ye getirir mi? Bence hayır; burada doğru kelime “pazarlık” değil “tasfiye”dir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Büyük Oyun’ yeniden başlarken

Cemil Ertem 04.12.2009

Öyle anlaşıyor ki, Friedman’ın “deprem bölgesi” olarak nitelediği Doğu Avrupa’dan başlayan ve Çin sınırlarına kadar uzanan haritasını artık konuşmaya başlıyoruz. Amerika’nın “Afganistan’da 30 bin ek asker konuşlandırma ve daha “etkili sivil” nitelikli stratejiler uygulama ve Pakistan’la etkin ortaklık içinde hareket etme” kararı, yalnız Afganistan’ı düzenleme kararı değildir şüphesiz. Afganistan, ilkönce İran ve Pakistan ve sonra da kuzeyde Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan’la olan sınırları nedeniyle Avrasya’nın kontrol merkezidir. Afganistan bu özelliği nedeniyle, tarihler boyu, bir jeopolitik ve jeoekonomik güzergâh olarak da kullanılmıştır.

Brzezinski, daha 1997’de Avrasya’nın, dünyadaki insan gücünün yüzde 75’ini, dünya GSMH’nin yüzde 60’ını ve bilinen enerji kaynaklarının dörtte üçünü oluşturduğunu söyleyerek, soğuk savaştan sonra, Kipling’in “Büyük Oyun” olarak nitelediği küresel güç mücadelesinin, bir başka biçimde, süreceğini vurgulamıştı. Brzezinski’nin 80’li yılların başından doksanların sonuna kadar giden süreçteki gözlemlerini kapsayan bu vurgular bugün çok daha önem kazanmıştır. *Çünkü kriz sonrası, bölge, kapitalizmin yeniden yapılanmasında ve bu yapılanma*

sonucu geliştirilecek "yenidünya düzeninin" merkezi konumundadır. Bölgenin, beşeri sermaye, enerji potansiyeli artık dünya ekonomisinin kesintisiz hizmetine verilmelidir. ABD, Irak'tan sonra Afganistan'ı çözmeden bu başlangıcı yapamayacağını biliyor. Çünkü Afganistan düzelmeden Pakistan ve İran da denetim altına alınamaz.

Soğuk savaş döneminde Sovyetler, Afganistan egemenliğine bu nedenlerden dolayı çok önem vermiş ve Afganistan benzeri ülkeler için "kapitalist olmayan yol" tezini geliştirmişti. Sovyetler o dönemde, bölgede, ABD'den pek farklı olmayan bir dış politika izlemekteydi. Bu politikayı Sovyet ideologu İvanov şöyle anlatır: *"Sovyet kredileri, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik bağımsızlıklarının güvencesi olarak büyük yararlar sağlıyor... Bu kredilerin büyük bir bölümü, kapitalist olmayan kalkınma yoluna girmiş ülkeler ile Hindistan, Afganistan, Pakistan, İran ve Türkiye gibi komşu ülkelere verildi."* Sovyetlerin askerî müdahale, ekonomik yardım ve diplomasi sacayağı ile yürüttüğü bölge hegemonyası, soğuk savaştan sonra, ABD'nin eline geçti. Şimdi ise çok farklı yeni bir küresel düzenleme ile karşı karşıyayız. Bush yönetiminin "Yeni Amerikan Yüzyılı" projesi Obama ile birlikte, küresel mutabakatı öne çıkartan "Yeni Dünya Düzeni" projesine dönüştürüldü. Çünkü yalnızca Amerikan hegemonyasına dayalı bir küreselleşmenin yürümeyeceğini Irak bataklığı anlatmadıysa bile, şu 2008 krizi, başta ABD olmak üzere herkese anlattı. David Harvey, çok önemli ve bugünü anlatan şu soruyu sorar: *ABD, yirmi birinci yüzyılın o bir hayli genişlemiş dünya ekonomisini başarıyla yönetebilecek kadar büyük ve becerikli olmaktan uzaksa, dünyanın hâlâ sınırsız sermaye birikimine bağımlı olduğu göz önüne alındığında, ABD'nin yerini hangi siyasi güç birikimi, hangi siyasi düzenleme alabilir?* Harvey'in bu sorusunun yanıtı şu günlerde veriliyor. ABD'nin öncülük edeceği ama karşılıklı çıkarlarla düzenlenecek yeni bir siyasi güç Afganistan modeli üzerinden oluşturulacak.

İşte şimdi eşi benzeri görülmedik bir küresel entegrasyonun eşiğine geldiğimiz bugünlerde *ABD, Irak'tan sonra Afganistan'dan başlayacak Avrasya operasyonunu başlatıyor. Bu operasyon, ABD'nin önderliğinde başlıyor ama sürdürülmesi başta Türkiye olmak üzere, Rusya ve İran'ın katılımıyla olacak. Bu anlamda Obama yönetiminin Türkiye'den istediği yalnız asker değildir.* Bu büyük düzenlemenin sürgit işgal ve askerle olamayacağını ilk önce ABD biliyor. *Washington Post'tan R. Cohen bu konuda şöyle yazıyor: "Amerika bu savaşta kaçak güreşiyor. ABD, askerlerini, Pakistan sınırını kapatmak için bile kullanmıyor. Kim bilir bin Ladin'in kaç savaşçısı bu sınırdan geçti?"* Dolayısıyla artık sorun yalnız Bin Ladin, Taliban ve tabii Afganistan değildir.

Aynı şekilde hem ABD hem de AB, Türkiye'de Kürt sorunu çözülmeden Irak meselesinin çözülemeyeceğini, Türkiye'nin de, küresel mutabakata uygun bir rol alamayacağını biliyor.

O zaman: Bir; Türkiye'nin Afganistan'a asker yollayıp yollamayacağını tartışmak anlamsızdır; tartışılması gereken Türkiye'nin bütün bu coğrafyadaki yeni rolüdür. İki; Kürt sorununu halletmeyen ve devletini demokratikleştirmeyen Türkiye, asker yollasa da yollamayıp kafa tutsa da, dünyanın gözünde ikinci sınıf bir ülkedir. Üç; Abdullah Öcalan'ın İmralı koşullarını ağırlaştırarak demokratikleşme sürecini İmralı üzerinden tıkamak ve hükümeti iki arada bir derede bırakma stratejisi, başlayan büyük oyunda, Türkiye'nin demokratik bir güç olarak yer almamasını ve dünyadan kopmasını isteyenlerin oyunu olarak gündemdedir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Açılım-Tasfiye ikileminde Washington zirvesi

Cemil Ertem 08.12.2009

Türk başbakanlarının, şimdiye değin, Amerika ziyaretleri, resmî ve diplomatik çerçevede, "karşılıklı çıkarların ve "stratejik ortaklığın" gereklerinin konuşulduğu buluşmalar olarak sunulsa da, gerçekte Amerika'nın Türkiye'nin bulunduğu bölgeye ilişkin çıkarlarının ve isteklerinin tekrarlandığı, vurgulandığı zirveler olmuştur. Ancak hem Obama'nın, başkan olduktan hemen sonra, yaptığı Türkiye ziyareti hem de Erdoğan'ın Obama ile Washington buluşması, birçok açıdan, şimdiye kadar olanlardan çok daha farklı bir özellik taşıyor. Bu farklılık bize Amerika'nın yeni politik hattını anlatıyor. Bu yeni politik hat, ikinci savaş sonrası başlayan Amerikan hegemonyasına dayalı düzeni bitiriyor. Artık Amerika'nın kontrollü bir güç devri ve küresel yeni bir iktidar oluşumuyla karşı karşıyayız.

1929 krizini izleyen içe kapanma, Britanya'nın geri çekilme ve Avrupa'da faşizmler dönemi, Roosevelt'i Pax-Americana'ya ikna etmişti.

Pearl Harbor, Roosevelt için Amerikan milliyetçiliğine dayanan yeni emperyalizm en önemli sıçrama tahtası oldu. Truman doktrini ve silahlanma 1950'lerden başlayarak "yeni ABD emperyalizmini" inşa etti.

Bu yeni emperyalizm, Sovyetlerle birlikte, 1989'a kadar devam etti. Aslında, 1989'da duvarın çökmesiyle, fiili olarak biten soğuk savaş, yeni Amerikan emperyalizmini de bitirmişti. Clinton iktidarı, Gorbacov'dan farklı olarak, bu çok önemli değişimin farkında olamama ve doksanlı yılları "harcama" iktidarındır.

ABD'nin "küresel" iktidarı, Britanya gibi sermaye üreten ve ürettiği bu sermaye üzerinden imparatorluk olarak yayılan bir hegemonik iktidar değildi. N. Ferguson, kelime oyunu yaparak, Britanya'nın hegemonyasını "hegemonya" olarak niteler. Yani "para" üreten ve ürettiği oranda da ayakta kalan bir imparatorluk hegemonyası. Oysa ABD emperyalizmi daha Vietnam batağında, ekonomik bir güç olarak değil, tehdide dayalı bir silahlı güç olarak var olabileceğini göstermişti.

1970'li yıllar bitişin ve krizin başlangıcıydı. Neoconlar, Latin Amerika'da faşist darbeleri ve Ortadoğu'da savaşı kışkırtmanın tek çare olduğunu keşfetmişlerdi. Rumsfeld, 1984 martında, Reagan'ın özel temsilcisi olarak, Bağdat'a uçtu ve Saddam Hüseyin'e İran'a saldırması konusunda ABD'nin tam desteğini verdi. Dört yıl sonra da ABD, Saddam Hüseyin'e K.İrak'ta Kürtleri katletmesi için 1 milyar dolardan fazla doğrudan destek verdi. Reagan doktrini, ilkönce karışıklık sonra sıcak savaş ve müdahale eşliğinde üçüncü dünyanın neoliberalizme "açılmasıdır." Ancak burada bir sorun vardı; doğrudan müdahale için "düşman" ortada yoktu. Bush iktidara geldiğinde, Roosevelt'ten daha şansızdı; çünkü ortada ne Sovyetler ne de Pearl Harbor vardı. İşte 11 Eylül ikisini de sağladı. Chaney, Rumsfeld ve Wolfowitz'in yaklaşık 15 yıldır savundukları yeni emperyalizmin son atağı Irak'tan başlayabilirdi. Ama bu oyun, daha 1970'lerde biten bir hegemonyanın son hamlesiydi ve ulus-devlet emperyalizmi son kozunu Irak işgaliyle oynadı ve yenildi. Yenilgisi 2008 Krizi'yle de adeta tasdik edildi.

Bush iktidarı, son ulus-devlet emperyalizminin temsilcisi olarak, "küreselleşme" sözcüğünden "küreselleşme karşıtları" kadar rahatsız olmuştur. Bush'a göre 90'ların yanlışı, Amerikan çıkarlarına öncelik vermeyi Amerika'nın unutmamasıdır. Neoconlara göre küreselleşme, "Başkanın tercihlerini kısıtlayıp Amerikan nüfuzunu sulandıran pek çok kuralın yaratılmasıdır" (Arrighi, 2007: 198) Şimdi küreselleşmenin boğazına basan neocon iktidarı artık yok. Bu çok önemli bir değişim. ABD, karşılıksız para, savaş makinesi ve yeni Iraklarla yoluna devam etmeyecek. Yeni küreselleşme, ABD'nin küreselleşmeyi batırdığı yerde yani Ortadoğu ve Türkiye'de başlıyor. İşte dünkü Erdoğan-Obama zirvesi bu başlangıcın adımlarından biridir. Dış politika uzmanı Sernur Yassıkaya, bu zirve hakkında şu çok önemli tanımlamayı yapıyor: *7 Aralık zirvesi açıktır ki Türk-ABD ilişkilerinin*

Soğuk Savaş dönemindeki tek boyutlu ilişki çerçevesinden çıkarak, sivil siyasetin belirleyici olduğu çok boyutlu bir niteliğe yükseldiğinin de ifadesi olacaktır.

Siyasetin, bütün bu coğrafyada, neoconların ortağı militarist-ulusalcı güçlerden temizlenip sivilleşmesi elbette kolay değil. Türkiye ve bölge çok önemli, tarihsel günlerden geçiyor.

ABD'nin köklü ve tarihsel politika değişikliğine Türkiye'de iktidar partisi cevap veriyor. Ancak sivilleşme ve demokratikleşmenin olabilmesi ancak bölge halklarının siyasi iradesiyle olur. Bu olmazsa, açılım tabii ki tasfiyeye dönüşür. Ancak tasfiyenin sorumlusu, açılımı derinleştirme konusunda siyasi irade oluşturamayan demokrasi güçleri olur.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anayasa Mahkemesi erken seçimin yolunu açıyor

Cemil Ertem 11.12.2009

Bugün Anayasa Mahkemesi DTP'nin kapatma kararını açıklayabilir. Anayasa Mahkemesi, kapatma dışında ama kapatma kararı kadar etki yapacak bir mahkûmiyet formülü bulmaya çalışıyor sanıyorum. Tıpkı AKP davası gibi bu davanın da hukuki sonuçlarından ziyade siyasi sonuçlarıyla gündemi, belki de bundan sonrasını belirleyecek önemde olması, Anayasa Mahkemesi'ni bir ara formül bulmaya zorluyor. Anayasa Mahkemesi kapatma kararı için DTP'nin 2007'den önceki fiillerini gözönüne almış olacak. Oysa şimdi Türkiye çok farklı bir süreçte. Yalnız bu husus bile Anayasa Mahkemesi'nin aldığı/alacağı kararı anlamsızlaştırıyor. Bu açıdan Mahkeme'nin DTP'yi kapatma gibi çok önemli bir siyasi sorumluluğu üzerine alamayacağı söylenebilir. Ancak siyaset yasağı gibi bir kararda, kapatma kadar barış sürecini tıkayacak ve Kürt demokratik siyasetini parlamenter siyasetin dışına itecek bir karar olacaktır. DTP milletvekili Sebahat Tuncer, "Bir tek arkadaşımıza getirilecek en ufak bir kısıtlama, mücadelemize, demokratik kazanımlarımıza yapılmıştır" diyerek Anayasa Mahkemesi'nin "ara formüllerinin" kendileri için kapatma kararı yerine geçeceğini ve istifa edeceklerini yineliyor. Ancak PKK'nın dün-acayip bir şekilde tam bu karar öncesi- üstlendiği Tokat eylemi Anayasa Mahkemesi'nin işini hukuk açısından değil ama "moral" açısından kolaylaştırdı. Şimdi kapatma yönünde bir karar çıkması olasılığı daha yüksek. PKK'nın bu anlamda Tokat eylemini üstlenmesi tek boyutlu bir olay ve "merkezin dışındaki birimlerin inisiyatifi" değildir. Kürt siyasetini neredeyse Ergenekon çemberine sokan bu "üstlenme" demokrasi güçleri ile PKK arasında tam bir kırılma eşiğidir. İşte tam burada ve bundan sonra:

Anayasa Mahkemesi DTP'yi kapatıp, aynı anda AKP hakkında Yargıtay Başsavcılığı'nın yapmakta olduğu hazırlıklara bağlı olarak yeni bir kapatma davası açarsa iktidar partisinin önünde erken seçime gitmekten başka bir yol kalmıyor. "Derin" güçlerin isteği bu mu? Evet, bu olabilir; çünkü bu seçenek onlar için bir nefes alma ve çıkış yolu gibi gözüküyor.

Türkiye, Anayasa Mahkemesi'nin DTP'yi kapatma ve Yargıtay Başsavcılığı'nın AKP hakkında yeni bir kapatma istemli dava açmasından sonra, erken seçime giderse bu erken seçim süreci kanlı bir yol olacak. Tokat katliamı sürecinden yararlanmak isteyenler Türkiye'yi yeni bir Milliyetçi Cephe iktidarına götürmek için, yeni Tokatlar

isteyecekler. Deniz Baykal, Tokat katliamından sonra sevinçle “gördünüz mü, açılım falan bitti işte!” derken bütün bu planı, üstü örtülü olarak anlatırken, olası bir erken seçim sürecindeki rolünün de provasını yapıyordu. Türkiye’de barış ve demokrasi süreci tıkanırsa yeni Tokatlar olur. Bunu Baykal gibiler biliyor. Deniz Baykal’ın “sivil” sözcülüğünü üstlendiği bu güçlerin isteği, Anayasa Mahkemesi’nin DTP’yi kapatması ve DTP’li milletvekillerinin tümünün Meclis dışında kalmasıdır. Böylece Kürt siyaseti, yasal-parlamentar zeminini yitirecek ve açılım-demokratikleşme süreci tıkanmış olacaktır. Bu faşist cephenin bir taşla birkaç kuş vurması anlamına gelir.

İlk kuş tabii ki Kürtlerin bir kez daha Meclis dışında bırakılmasıdır. İkincisi, barış süreci tıkanarak AKP’ye vurulacak darbedir. Üçüncüsü, zaten ağır aksak giden, Türkiye-AB ilişkilerine, –tam müzakere başlıkları açılacakken- yeni bir darbe vurup Türkiye’yi içe kapatmaktır. Bir de bütün bu süreci takip eden günlerde Yargıtay Başsavcılığı AKP hakkında kapatma istemiyle dava açarsa ve AKP erken seçime gitme kararı alırsa Tokat katliamından da yararlanan faşist cephe “işin” ilk etabında istediğini elde etmiş olacak. Sonrası mı; sonrası karanlık bir yol; onlar yeni Tokatlar ve yeni cenazeler istiyorlar.

Bu tezgâhın sonucu olarak Türkiye’nin, kanlı bir erken seçim süreci sonrası CHP’nin başını çektiği yeni bir Milliyetçi Cephe karanlığı ile buluşmaması için ne yapılabilir? Burada bu cephenin hamlelerine doğrudan ve kısa dönemde yanıt verecek tek güç iktidar partisidir.

Şimdi AKP’nin önünde iki yol var: Birincisi açılım sürecini gerçekten bir barış ve demokrasi yürüyüşüne çevirmek ve bu konuda alabileceği tüm uluslararası destekleri almak.

Türkiye’de barışın ve demokrasinin, bütün bu süreçte, kazanması, aynı anda Türkiye’nin batısı ve doğusuyla tüm bölge halklarının kazanımı olacaktır. Türkiye’nin demokratikleşmesi Ortadoğu barışı demektir. Şu çok açıktır; Türkiye’yi bir katliamlar ülkesi yaparak yeni bir Milliyetçi Cephe’nin kucağına itip dünyadan koparmak isteyenlerin bugünkü hedeflerinden birisi de TBMM’dir. DPT’ye ve AKP’ye açılan kapatma davaları bunu gösteriyor. İktidar partisi bunu görmeli; bu güçleri tasfiye edecek tüm olanakları harekete geçirmelidir.

AKP’nin önündeki ikinci yol da, Yargıtay Başsavcılığı yeni bir kapatma davası başvurusu yaparsa, erken seçime gitmektir. Kapatma davası açılırsa bu cephe AKP ile tüm uzlaşma yollarını ve köprüleri atmış olacaktır.

Ama kapatma davası açılrsa da açılmasa da iktidar partisinin, bu cepheyle tüm köprüleri atması ve demokratik süreci işletmesi, CHP’nin ve Baykal’ın ‘Bir Numara’ maskesini düşürmesi gerekir ki; Türkiye seçim sürecinde kan gölüne dönmesin.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Küresel ve yerel neocon cemaatinin geleceği (var mı)

Cemil Ertem 15.12.2009

Bundan sonra ne olacak; geçen haftadan beri ortaya çıkan manzara hiç iç açıcı değil. İstanbul ve Doğu illerindeki iç savaş görüntüleri, iç savaş ortamını bekleyen ve sürgit bir kaos ortamını bu ülkeye yerleştirmek isteyenleri çok sevindirmiştir herhalde. Bu görüntülerden demokrasi çıkmayacağını biliyorlar çünkü. Ama böyle olmayacağını, bu topraklarda yetmişli yıllarda yaşanmış olan "örtülü iç savaş"ın tekrar etmeyeceğini, CHP ve MHP'nin başını çektiği bir iç savaş iktidarının gerçekleşmeyeceğini söyleyelim. Tokat saldırısı, arkasından DTP'nin kapatılması ve DTP'li milletvekillerinin Diyarbakır'a dönmesi hiç şüphesiz yeni bir süreçtir. Bu süreç yeni bir Türkiye'nin başlangıcıdır. Burada, özellikle Tokat saldırısından sonra Şamil Tayyar'ın söyledikleri önemli. Şamil Tayyar, Tokat saldırısı dâhil, "açılım" sürecini dinamitleyen tüm olayların yalnızca "içeriden" kaynaklı olmadığını iddia ediyor. Tayyar'a göre Türkiye üzerinden bir kapışma başladı. Tayyar'ın "Global Ergenekon" dediği de bu kapışmanın neocon cephesi. Tayyar şöyle diyor: *"Ergenekon'un hem içeride, hem ABD, İngiltere, Almanya ve İsrail başta olmak üzere dışarıda faal olduğunu söyleyebiliriz. (...) Türkiye'nin birçok konuda olduğu gibi son dönemde özellikle İran ve Afganistan politikasına tepkili olan ABD Neo-Conları ile İsrail ve Amerika'daki lobi uzantıları, Türkiye'yi kuşatmaya çalışıyor."* Tayyar'ın söylediklerini ekonomik olarak derinleştirmek gerek. O zaman karşımıza bu küresel "gerici" ittifakın ayrıntıları ve başarı şansı ortaya çıkar.

Geçen haftanın tozu dumanı arasında gözden kaçan bir rapor vardı. Merrill Lynch'in son ekonomik gelişmeleri değerlendiren raporu 2010'un çok ilginç bir yıl olacağını ortaya koyuyor. Merrill Lynch'e göre piyasalar "finansal kıyametten" kurtuldu. 2010, EMEA (Avrupa, Ortadoğu, Afrika) pazarının öne çıktığı ve düzelmeyen buradan başlayacağını bir yıl olacak. Çin'in henüz ABD'nin yeni konumuna yanıt verecek bir makas değişikliği yapmaması EMEA'nin önemini artırıyor. Bu pazarın merkez ülkesi ise Türkiye. İşte Merrill Lynch'in raporu bu olgudan hareket ederek, Türkiye'nin, 2010'da Brezilya'yı yeniden yakalayacağını ve IMF'ye ihtiyaç duymadan yüzde 5 gibi bir büyüme hızını yakalayacağını söylüyor. 2010'da küresel büyüme yüzde 4,3 civarında olacak. Türkiye'nin bu ortalamayı aşması, küresel yatırımları çekeceği anlamına geliyor. Daha önce IMF'ci lobinin etkisi altında hazırlanan Orta Vadeli Program'da 2010 büyümesi 3,5 olarak öngörülmüştü. Fitch ise Türkiye'nin notunu yükseltirken 2010 büyümesini yüzde 4 olarak belirlemişti. Ayrıca Fitch, Türkiye'nin ekonomik risklerden ziyade siyasi risklerle malul olduğunu belirterek, geçmişte notun düşük olmasını darbe girişimlerine bağlamıştı. Bütün bu değerlendirmeler ve öngörüler, eğer siyasi riskleri öne çıkmazsa, Türkiye'nin krizden çıkışın merkez ülkelerinden birisi olacağını ve 2010 sonrasını belirleyeceğini ortaya koyuyor.

Türkiye'nin de içinde bulunduğu Doğu Avrupa, Ortadoğu, Kafkasya ve K.Afrika ekonomileri, 2010'dan itibaren yalnızca dünya ortalamasının üstünde büyümekle kalmayacak, bu ekonomiler iletişim, medya, finans gibi öncü alanları sürükleyecek. Mesela medya ve internet iletişiminde EMEA pazarının 2012'de yüzde 6,8'lik bir Yıllık Bileşik Büyüme Oranı ile trilyon dolarlık hacme yükseleceği öngörülüyor. İnternet reklamcılığı, internet erişim harcamaları gibi alanlar önümüzdeki beş yıl boyunca bu bölgelerde çift haneli YBBO seviyelerini yakalayacak. Bu şu anlama geliyor: Şimdiye değin kurşun kalem bile görmemiş bozkırlar internet ve onun getireceği piyasa ile tanışacak. Önümüzde Berlin'den Tokyo'ya kadar uzanan kesintisiz, sınırsız bir pazar var. Bu dalganın tetikleyicisi 1989 "piyasa" devrimi. Artık hiçbir güç bu piyasa dalgasının önünde duramaz. Bizim "yerli" neocon cemaati bu gerçeğin hiç farkında değil. Bir örnek; Ergenekon tutuklusu emekli Binbaşı Levent Bektaş'ın ofisinde bulunan bir CD'deki filmin arkasında "data stash" programıyla gizlenmiş şifreli bir dosyada "Kafes Eylem Planı" ele geçiyor. Çok başarılı bir kamuflaj(!) Arama yapanlar cahil, bu teknoloji dehası! Bunlar eğitilmiş seçkinler ya! İkinci örnek; DTP'yi kapatan Mahkeme'nin başkanı açıklama yapıyor: "İspanya Batasuna kararını inceledik; oraya bakılmasını öneriyoruz." Biz oraya çoktan bakmıştık; peki siz, 12 Eylül Anayasası'nın bekçileri olarak, 1978 İspanya Anayasası'na baktınız mı; ya da Google'a giren lise öğrencilerinin bile DTP ile Batasuna ya da 1978 sonrası İspanya ile 2009 Türkiye'si arasındaki farkı sizlerden daha iyi kavrayacağını düşünmüyor musunuz? Geçelim; yanıt belli. Bunlar akıllı, eğitilmiş seçkinler; bunlar bilir, geri kalan cahil, cühela. Ama artık böyle olmağını bilmiyorum bunlara kim anlatacak. Aynı durum, bir önceki silah, petro-kimya, demir-çelik sanayiinin

temsilcisi olan neoconlar, İsraili savaş lobileri için de geçerli. Bunlardan bir şey olmaz Şamil Tayyar hiç endişelenme!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Diyarbakır'ın sesi

Cemil Ertem 18.12.2009

Sanıyorum biz hepimiz "suyun batı yakasında" kendi dünyalarımızda var olan süreci değerlendiriyoruz. Türkiye bütün bu süreci "suyun çıktığı yeri" dinlemeden çözemez. Sorunun tüm muhatapları ilkönce, savaş gemilerinden değil, Diyarbakır'dan gelen sese kulak vermelidirler. Savaş yanlısı militarist cephenin tercihi belli. Onlar 12 Eylül'deki Diyarbakır cezaevi zulmünün tüm Kürtlere bundan böyle uygulanmasını istiyorlar. Batıda başlatmak istedikleri kardeş kavgası Diyarbakır'dan tüm bölgeye yayılacak bir "arındırmanın" tetikleyicisi olacak. Doğuda yeni bir OHAL süreci bu stratejik arındırmanın ilk adımı. Diyarbakır'ın sesini kimse yine duymuyor. İşte bundan dolayı bugün bu köşe Diyarbakırlı bir Kürt aydınının. Diyarbakır'dan Ramazan Pertev, benim salı günü yayımlanan yazımdan hareketle şu değerlendirmeleri yapıyor:

"Dünyanın hiçbir yerinde 'anayasal vatandaşlık' haklarına sahip olmak için silahlı mücadele yürüten bir 'ulusal kurtuluş hareketi' yoktur sanırım. Zira 'anayasal vatandaşlık yahut daha fazla demokrasi' için silahlı mücadeleyi hiçbir zaman gerektirmeyecek ve üstelik daha da sonuç alıcı olabilecek mücadele yöntemleri vardır. Ancak bu tür silahlı mücadele yöntemi bir süre sonra uğruna savaşım verdiği iddiasındaki halkı nesneleştiren onu ve aydınlarını bu mücadele sürecinde sadece 'seyirci' konumuna sokan bir duruma sokar. Bugün bölgemizde gerçekleşen tam da budur. Evet, belki de azınlıkta kalabilecek bir siyasi görüş ya da inanç tam da bu 'silahlı' olmanın getirdiği avantajla tek/mutlak bir otorite imiş gibi kabul edilmektedir. Akliselim herkesin çok rahatlıkla görebileceği üzere bu hareketin 'silahla mücehhez' olmasını farz kılan 'bir denge' mevcuttur. Açıktır ki bu dengenin en büyük ayaklarından birini de devletin bir parçası teşkil etmektedir. Tam da bu nedenledir ki bu hareketin siyasi legal uzantısı ya da uzantıları içindeki 'denge ayakları' bu olayı çözmek için değil tersine derinleştirmek için vardır. Bu bir hafta on gündür yaşadıklarımızı bu çerçevede ele alırsak sanırım daha sağlıklı analizler yapabiliriz. Zaten sizin ve hatırı sayılır miktarda yazar-düşünürün bu olasılıkların çok iyi farkında olduğu yazılardan görülebiliyor.

Makalenizde 'Kürtlerin bir ulus olarak kendilerini ifade etmelerinin tarihsel şartları artık yoktur. Özgür bir halk ve bu halkın kendi iradesiyle oluşturacağı adil ve eşitlikçi bir toplum hedefi artık daha gerçekleştirilebilir bir hedeftir' tespitinde bulunup bu tespitinizi Balibar'dan (1991, 112) yaptığınız bir alıntıyla destekliyorsunuz. Kürtlerin elbetteki kendi iradesiyle bu topraklarda ayrılığı düşünmeden Türklerle ve diğer halklarla adil ve eşitlikçi bir sistem altında yaşama alternatifleri vardır ve bu özellikle Türkiye'de eskiden beri güçlü eğilimdi ve halen de Türkiyelilik fikri kimi Kürtlerce güçlü bir biçimde desteklenmektedir.

Siz bugün Tahran'da ya da Bağdat'ta bir milyon Kürde rastlamazsınız. Zira İran ve Irak Kürdistanı tarihsel olarak

homojen kalabilmiş ve genel manada bir İranlılık/Iraklılık aidiyeti oluşmamıştır. Ancak baki bir hak olarak dünyadaki her millet gibi elbette ki Kürtlerin de kendi iradeleriyle kendi başlarına yani Kürtlerin Kürtlerle yaşamaları pek tabii bir durumdur. Nitekim bugün Irak Kürdistan'ında süreç tam da oraya doğru evrilmektedir. Bugün Erbil'de yaşayan bir Kürdün Bağdatlı bir Araptan ziyade Diyarbakırlı bir Kürtle olan aidiyet bağı çok daha güçlüdür. Evet, Kürtlerin uluslaşma süreci daha doğrusu bir Kürt devleti talebiyle ortaya çıkmaları (hele bu parçalanmışlık durumunda; yaklaşık bir asırdır devam eden dört parçalılık olgusu ve neredeyse her biri ayrı bir dil haline gelmiş dört farklı lehçeyle) belki anakronik kabul edilebilir. 'Ulus biçiminin evrim ve inşa sürecinin görece belirsizliğinden kurtulmak için kasten kışkırtıcı bir sorunun dolambaçlı yoluna başvuralım: Bugün kimin için artık çok geçtir? Yani, dünya ekonomisinin küresel baskısına ve onun ortaya çıkardığı devletler sistemine rağmen, tamamen ulusa –sadece hukuksal biçimde ve kesin bir çıkışı olmayan sayısız çatışma pahasına- dönüşümlerini artık gerçekleştiremeyecek toplumsal oluşumlar hangileridir? Apriori bir cevap ve hatta genel bir cevap kuşkusuz olanak dışıdır; fakat bu sorunun sadece sömürgelelikten kurtuluştan, sermayelerin ve iletişimin uluslararasılaşmasından, dünya çapındaki savaş makinelerinin kurulmasından vb. sonra kurulmuş 'yeni uluslar' açısından değil, bugün aynı olaylardan etkilenen 'eski uluslar' açısından da sorulması gerektiği açıktır.' (Balibar; 1995, 115) Ama zaten anakronik olanın gerçekleştiği bir zaman diliminden geçmiyor muyuz? (...) İçinde bulunduğumuz zaman diliminde neyin kimin için geç olduğunu belirlemek sanırım güç bir durum."

Pertev haklı; çok önemli bir dönüşümle karşı karşıyayız. Ancak eski ya da yeni tüm uluslar bir ekonomik gerçeklik olarak geride kalıyor. Yeni bir devlet gerçeği ile karşı karşıya olacağız. Bu döneme, bu topraklarda, kansız ve barış içinde bir geçiş hâlâ mümkün.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2010 notları-1 (2010 NATO yılı olacak)

Cemil Ertem 22.12.2009

İnsanlık tarihinde yüzyıllar geçse de unutulmayacak yıllar vardır. Bunlar hepimizin hatırında; bu yıllar, yılların birikimini ve gerilimini boşaltan deprem yıllarıdır.

İşte sanıyorum 2010 yılı böyle bir yıl olacak. 2010 yılında, artık kapitalizmin bir döneminin kesin olarak bittiğini göreceğiz. Bu anlamda 2010 yılı, ilkönce 1968'in sonra da 1989'un kesinleşmeyen sonuçlarını barındırırken, 1973'ten beri süregelen krizin de noktalandığı yıl olacak. O zaman 2010 ve sonrası için şunu söyleyebiliriz: Küreselleşmenin yeni dönemi başlıyor. Peki, 2010 yılında başlayan bu dönem hangi bitişin sonucu olarak ortaya çıkıyor ve olası sonuçları ne olacak? Bu kapsamlı soruya yanıt aramadan önce şunu hemen söyleyebiliriz; 2010 yılı yalnızca, 1973 krizini takip eden yıllarda, uygulama olanağı bulan neoliberal dönemin bittiği bir yıl olmayacak. Bu "bitiş" anlatmak için çok daha gerilere gitmek gerekiyor.

Britanya'nın dünya imparatorluğu ile başlayan, 1929 krizinden sonra faşizmler ve dünya savaşıyla kendini yenilemeye çalışan ve savaş sonrasıyla ABD'nin mutlak hegemonyasıyla devam eden dönem bitiyor.

Bu aynı zamanda, ülkelerin ve onların devletlerinin pozisyonlarının ve şekillerinin değişmesi anlamına geliyor.

Tam burada eski kurumlar ve onların yerini alacak yeni kurumları tartışmaya başlayabiliriz. *Kriz sonrası belirmeye başlayacak olan yeni kurumların ve bu kurumlara dayanan devlet biçimlerinin, Avrupa'da ortaya çıkan ulusa dayanan devletçi kapitalizmine alternatif yeni bir sistemi üreteceğini söyleyelim.*

Bu durumda 2010 yılının, birinci savaş sonrası Milletler Cemiyeti sürecinde ortaya atılan ve daha sonra ikinci savaşla birlikte, Keynes'in iktisadi olarak Roosevelt'in de siyasi olarak öne sürmeye çalıştıkları, dünya devletine giden yolu açacağını söyleyebiliriz. Milletler Cemiyeti başarısız oldu; çünkü imparatorluklar dönemine ait bir milletler kongresi olarak örgütlenmişti. Birleşmiş Milletler ise, ulus-devletlere dayandı ve sonuçta ABD ulus-devletinin hegemonyasının yürütücüsü olarak ortaya çıktı.

Şimdi artık yeni küresel denklemi ve güçleri dengeleyecek ve bir dünya hükümeti olarak örgütlenecek yeni bir Birleşmiş Milletler örgütüne ihtiyaç var. Bunu aynı zamanda, yaptırım gücü olacak, bir dünya hükümeti projesi olarak da düşünebiliriz.

2010 yılından itibaren yeni Birleşmiş Milletler yapılanmasının hızlandığını ve buna bağlı NATO'nun etkinliğinin de giderek arttığını gözlemleyeceğiz.

O zaman burada tartışacağımız ikinci kurumsal yapıya geliyoruz. "Ulusal ordular."

Orduların ve militarizmin ulus-devletlere dayanan devletçi sanayi kapitalizminin tarihindeki yeri ve önemi, tartışmasız bir gerçektir. Adam Smith'in serbest rekabetçi kapitalizmi pazar temelli ve kendiliğinden "doğal" bir kalkınma yoluydu; ama kapitalizm için fazla ütöpikti. Ulus-devlete dayanan kapitalizm sürgit bir savaş ve militarizm gerektiriyordu. Militarizm ve ordu, Avrupa tipi devletçi kalkınmanın olmazsa olmazı olarak, şimdiye değin var oldu.

Bunun dışında ulusal ordular, bir tür "Askerî Keynescilik" yaratarak, ulusal ekonomileri ayakta tuttular. Bölgesel savaşlar ve iç savaşlarla kendini tahkim eden bu sistem devasa militarist bir ekonomi yarattı. Militarizmin bir üçüncü işlevi de askerî emek gücünün bir model alınarak sanayiye uygulanması ve verimliliğin (sömürünün) artırılması idi. Tabii bunun için bütün bir toplum "kışla" düzeninde örgütlenmeliydi. Standartlaşma ve aynılaşma, ordu sisteminin üretime ve tüketime uygulanmasının sonuçları olarak sanayi toplumunda ortaya çıktı. Bu standart ve disiplin anlayışı, işbölümünü ve inovasyonu getirdi. Ordular yeni pazarlar için savaşırken yeni teknolojiyi de geliştirdiler. Nükleer teknoloji bir silah olarak ilkönce hegemon ulus-devletin ordusunca kullanıldı. Çünkü ulus-devletlere dayanan kapitalizm, teknolojiyi saklama ve ulus sınırları içinde tutmaya dayanan bir sistemdi.

Şimdi bütün bu hikâyenin artık bittiğini söyleyelim. Kapitalizm, enformasyon ve haberleşme teknolojileri ile beslenen birikim evresine girdiğinden beri üretim araçlarındaki sıçramayı (teknolojiyi) denetlemiyor.

Nükleer teknoloji ABD ordusunda var ama İran'da da var. Bir dünya savaşını bırakın bölgesel bir nükleer savaşın bile artık galibi olmaz. İşte bundan dolayı 2010 bir NATO yılı olacak. Bölgesel savaş dinamikleri hızla devre dışı bırakılacak ve ulusal ordular NATO şemsiyesinde egemenliklerini devredecekler.

Militarizm ekonomileri çekip çeviren başat bir olgu olmayacak. Silahlanmaya küresel denetimler NATO çerçevesinde gelecek. Yani 2010'dan itibaren, Yunanistan gibi, silahlanma akılsızlığı yüzünden batan ülke olmayacak. Tabii Türkiye gibi ordunun başat siyasi bir aktör olarak her şeyi belirlediği ülkeler de nihayet "demokrasi" ile tanışacaklar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2010 notları -2 (2010 Türkiye)

Cemil Ertem 25.12.2009

Maraş Katliamı olalı tam 31 yıl oldu. 19 Aralık 1978'de bir provokasyonla başlayan olaylar, 26 aralığa kadar devam etmiş ve yaklaşık 500 kişi hayatını kaybetmişti. Türkiye'nin örtülü bir savaş yaşadığı ve adım adım faşist bir darbeye sürüklendiği yıllardı. CHP iktidardaydı.

Dönemin İçişleri Bakanı İrfan Özyaydın, olayların ana nedeninin sol örgütlerin kışkırtması olduğunu söyleyerek tarihe geçmişti. Daha sonra görevden alınarak yerine Hasan Fehmi Güneş atandı.

K. Maraş katliamı, Türkiye'yi 12 Eylül'e götüren en önemli virajlardan biridir. Katliamdan sonra Ecevit hükümeti 13 ilde sıkıyönetim ilan ederek 12 Eylül karanlığının yolunu açmıştı. Olaylar Maraş'ta olmuştu ama Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Adana, Kars gibi stratejik önemi olan iller asker yönetimine teslim edilerek kalıcı askerî yönetim çemberi oluşturulmuştu. Aslında 1978 Türkiye için ilginç bir yıldır. Amerika, 1974 Kıbrıs harekâtından sonra Türkiye'ye ambargo uygulamış, Ecevit hükümeti de Amerikan üslerini kapatmıştı. Soğuk savaşın son ama en keskin yıllarıydı. Amerika'nın Türkiye'deki üslerden vazgeçmesi mümkün değildi. 1973'te başlayan kriz, başta Amerika olmak üzere, merkez ülkelerde neoliberal uygulamaları zorunlu hale getiriyordu. Amerikan militarizmi krizi aşmak için bütün dışlarını çıkarmıştı. Latin Amerika'da faşist darbeler zaten 70'li yıllarla birlikte gündemdeydi. Sovyetlerin egemenliğindeki Doğu Avrupa ile kaynayan Ortadoğu arasında köprü olan Türkiye'de "istikrar", Amerikan şahinlerine göre, ancak ve ancak bir askerî darbe ile sağlanabilirdi. 1978'de Maraş olaylarından hemen önce, ordu içinde birçok gurup darbe için harekete geçmişti bile. Mesela "rahatsız genç subaylar" olayı çok ilginçtir. Darbe yapmak (!) için harekete geçen teğmen düzeyinde birtakım subaylar basın tarafından deşifre(!) edilmiş ve bunun üzerine dönemin Genelkurmay Başkanı Kenan Evren, "ordunun yıpratıldığını" (asimetrik enformasyon teorisini daha o zaman bilmiyorlardı) söyleyerek Ecevit hükümetinden orduya sahip çıkmasını istemişti. Tabii Demirel'de bunu fırsat bilerek Ecevit'ten ordunun yıpratılmasının durdurulmasını istemiş ve hem muvazzaf subaylara hem de emekli askerlere sahip çıkılması çağrısı yapmıştı. Demirel, "askerlere siz sahip çıkmazsanız o zaman onlar kendilerine sahip çıkarlar" diyordu. Tabii çok ilginçtir ki o gün örtülü darbe çağrısı yapan Demirel'in çağrısı ancak kendi iktidarında yerine gelmişti. Ama fark etmiyordu; "sivil" Ergenekon, iktidarını askerî Ergenekon'a devretmişti sonuçta. Şimdi bir kargaşa yaratıp ilkönce "sivil" bir CHP-MHP iktidarı planı yapanların sonraki adımı nedir acaba? Baykal'ın başbakan olduğu bir iktidar 1980'de Demirel'in yaptığını yapar mı ya da bunun için mi iktidar olmak ister? Ne iç (ya da ufuk) açıcı sorular değil mi?

Şimdi buradan kesinlikle tarihin tekerrür olduğu gibi klişe (ve tabii yanlış) bir çıkarımda bulunmayacağım. Ama bu bütün tarihî bilgilerin ve ayrıntıların bugün için sonuçları var.

Birinci sonuç: Türkiye'de Ergenekon yapılanmasının, dönemlere göre, bir "sivil" bir de askerî başı vardır. Şimdi bütün bu bilgilerden 1978'deki "sivil" başın kim olduğunu çıkarttınız mı?

Peki, Demirel'in o gün söylediklerini bugün kim söylüyor. Baykal değil mi; o zaman bugün Ergenekon'un "sivil" başı kim?

Şimdi gelelim bugüne, yani 2010 Türkiye'si'ne. O günlerde olanlar bugün olabilir mi? Yani o zaman darbe için mezhep kavgasını gündeme getirenler, dönem gereği, iç savaşı –kışkırtmaları- anti-komünist bir sosa bulayıp 12 Eylül'ün yolunu açmışlardı. Şimdi mezhep kışkırtmasının yerine etnik kışkırtmayı koymaya çalışıyorlar. Ama bugün Türkiye'de bir Kürt-Türk çatışmasının koşulları yok. Türkiye bir kaosu değil, dönem gereği, demokratikleşmenin sancılarını yaşıyor. Demokratikleşmenin ilk adımının da asker vesayetinden kurtulmakla olacağını artık bu ülke biliyor. Bu "kurtulmanın" bir diğer anlamı –sonucu- da, başından beri iktidar ortağı olan, hatta iktidarın belirleyicisi olan askerî-bürokratik zümrenin ve onların sanayiden medyaya kadar olan tüm yandaş ve destekçilerinin iktidardan düşmeleridir.

Dünyada 1973'te başlayan kriz, 2008 sarsıntısıyla bitti. Bu, yalnız neoliberal dönemin bitmesi anlamını taşıyor. İki yüz yıllık ulus-devletlere bağlı sermaye birikim süreci bitiyor. Amerika ve İngiltere, ikinci savaş sonrası, kapitalizmi, Avrupa'yı yeniden inşa ederek ve üçüncü dünyayı Amerikan hegemonyasına bağlayarak ayağa kaldırdılar. Şimdi bu hasta adamı ayağa kaldırmak yetmiyor. Yeni bir kapitalizm, bu sefer Türkiye'den başlayarak Asya, Afrika üzerinden, bir dünya sistemi olarak yeniden inşa ediliyor. 1989'un dalgası 2010'da Türkiye üzerinden, Ortadoğu, Kafkasya ve K.Afrika'ya ulaşacak.

İkinci Sonuç: İlkönce 1978 Türkiye'si sonra da 12 Eylül karanlığı hesabı içinde olanlar bu hesaplarına 2010 ve sonrasında ulaşamayacaklar. 2010 onların iktidarlarının kesin olarak bittiği bir yıl olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2010 notları -3 'Muasır medeniyet' ve Madde 22

Cemil Ertem 29.12.2009

2010 birçok açıdan ilginç bir yıl olacak. Çünkü 2010'un ertesinde Türkiye önemli bir seçim sürecine girecek. Bir sonraki yılda da, yani 2012 sonunda, ABD seçimleri var. Türkiye seçimleri ABD seçimleri için, daha doğrusu Obama iktidarı için, çok önemli. Türkiye'nin "komşularla sıfır problem" hedefi, Doğu Avrupa'dan Kafkaslara kadar bütün bölgenin yeniden yapılanması hedefidir aynı zamanda. Bu çok geniş coğrafyada ABD'nin "gerekli" adımları atması yalnız ABD için değil İngiltere ve AB için de artık zorunluluktur. Ama "komşularla sıfır problem" tezi ancak ve ancak içte Kürt sorununun hal yoluna konmasıyla pratik bir yarar sağlayabilir. Kürt sorunu, AB içinde artık yalnız insan hakları sorunu değildir; bir pazar ve enerji kaynaklarına ulaşma sorunudur. Ama enerjiden daha önemli ve uzun vadeli olan pazarların açılması, Ortadoğu ve ön Asya'daki insan kaynağının hem işgücü hem de tüketici olarak devreye girmesidir. Bugün Ortadoğu'da Türkiye'nin Kürt sorunuyla yaşamasını isteyen bir tek İsrail kaldı. Daha doğrusu İsrail, tıpkı bizdeki, seçkin statükocular gibi bir önceki "durumun" devam etmesini istiyor. Peki, bu, "bir önceki" durum tam anlamıyla ne? Aslında bunu anlatmak için çok önceye gitmemiz gerekiyor. Kapitalizmin savaşla kendisini idame ettirmeye başlaması ve militarizmin devletin/sistemin çok önemli bir parçası olarak kendini gösterdiği tarih 1850'lere dayanır. Kırım Savaşı bu

anlamda bir dönüm noktasıdır. Kırım Savaşı (1854-56) silah üretiminde zanaatçıktan seri üretime geçişi tetiklemiştir. Top yapımı, bu tarihten sonra, bir sanayi olarak Fransa, Britanya ve Prusya'da devletten ayrı sermayenin keşfettiği yeni bir sektördü. Demir-çelik sanayii aynı zamanda silah sanayii olarak öne çıkarken, ulusal demiryollarının ve buharlı gemi teknolojisinin de ne kadar önemli olduğu su yüzüne çıktı. Askerî malzemelerin İngiltere'den deniz yoluyla Kırım'a gönderilmesi üç hafta sürerken, Rusya aynı işi Moskova'dan Kırım'a üç ayda yapıyordu. Ulusal demiryolları hem pazar hem de savaşın lojistik yanını oluşturan bir sanayi dalı olarak giderek önem kazandı. Bu anlamda sanayi devrimi, sanıldığı gibi piyasanın ve ona bağlı kalkınmanın değil, devletçi kapitalizmin ve savaşın –sömürgeciliğin- bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İşte Avrupa tipi kalkınma ya da kapitalizmin Avrupa modeli, silah sanayiinin egemenliğinde faşizme varacak bir ulus-devlet modelidir aslında. Amerika İkinci Savaş sonrası bu modeli "yeni emperyalizm" olarak sürdürmüştür.

"Muasır Medeniyet" hikâyesi aynen budur. Bir ırka, militarizme ve baskıcı –sömürgeci- yayılcılığa dayanan bu paradigma 1970'lerden itibaren çözülmeye başladı. Çin ve Asya'nın pazar temelli ve barışçı kalkınma modelleri bu modelin (paradigmanın) yerini almaya başladı. Amerikalılar bu gerçeği, içine düştükleri durum gereği ilkönce gören "ulus" oldular. 2010'dan sonra kapitalizmin yeni yolu kesinlikle ulus-devlete dayanan militarizm ve onun ekonomisi olmayacak. Küresel ve bölgesel devletler dönemi başlıyor. Militarizmi ve ona bağlı ırkçı ulus-devleti savunmak çok yakında herkesin utanacağı bir insanlık suçu sayılacak. Joseph Heller'ın militarizmin akıl dışılığını ve çıkmazını anlatan müthiş romanı *Madde 22* aslında hem İsrail gibi bütün geleceğini militarizme bağlamış bir devleti hem de bizim Kemalist "muasır medeniyet" düşkünü militarist ırkçıları anlatır. Madde 22, aklını kaçırmış askerlerin askerî operasyona katılmalarını engelleyen bir kuraldır. Ama zaten başkalarını öldürecek ve büyük bir ihtimalle kendisi de ölecek bir uçuşa ya da operasyona "normal" bir insan defalarca katılamaz. "Benden buraya kadar; ben deliriyorum"u ise ancak normal bir insan söyler. Ama bunu söyleyen de normal sayılacağı için askerî zor gereği savaşın bir parçası olmayı sürdürür. Yani Madde 22 hiç uygulanmaz. Militarizm ve savaş akıl dışıdır ama sürer gider böylece.

"Deli olan birini uçuştan men edebilir misin?"

Ah, elbette. Etmek zorundayım. Deli olan herkesi uçuştan men etmemi söyleyen bir kural var"

Orr deli mi?

Kesinlikle.

Ama niye hâlâ uçuyor?

Çünkü kural gereği, görevden alınmasını istemesi lazım. O istemedi ben bir şey yapamam.

Peki, neden istemiyor?

Çünkü deli."

Şimdi hiç kimse son günlerde bütün bu olan bitenlere bakıp "ne yani Başbakan'a, Başbakan Yardımcısı'na suikast mı yapacaklarmış" demesin. Yaparlar, çünkü onlar deli. Askerlik ve militarizm özünü insandan ve insan aklından almaz. Militarizm, Heller'ın anlattığı gibi, bir kısır döngünün içine düşüp, emir ve komuta ile düşman belleteni öldürme ve yok etme durumudur. Ama bu anlamda savaşın sürekliliği ve bir mantığı vardır. Bu mantık, Madde 22 gibi fasit karanlık bir dairedir sadece. Kötülüğü, yokluğu eşitsizliği ve insanlık dışı her şeyi üretir.

İşte 2010 bu deliliğin son bulmaya başladığı bir yıl olacak. Türkiye'nin de 150 yıldır süren bu delilik çemberinden çıkması için militarizmi tasfiye edip Kürt sorununu çözmesi gerek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2010 notları -4 Türkiye leoparı kuyruğundan yakaladı!

Cemil Ertem 01.01.2010

Bugün yeni yılın ilk günü. Herkes biraz yorgun biraz şaşkın ve –her şeye rağmen- biraz da umutludur bugün. Yorgunluk ve “bakalım bu yıl neler olacak” endişesi bu tatil günü insana bir şey yaptırmaz zaten. Gazeteler doğru dürüst okunmaz; şöyle bir göz atılır. İşte bundan dolayı ben bütün bir yıl yaptığım sıkıcı “şeyi” bugün yapmayayım. Yani benim bir gazete için hayli uzun sayılabilecek, zaman zaman alıntılarla da hayli sıkıcı yazılarımı okumaya çalışan cefakâr arkadaşlara bir yeni yıl hediyesi olarak aşağıdaki fotoğrafı sunarak yazıyı kısa tutayım.

Aşağıdaki [gazetede] fotoğraf Erzurum Üniversitesi’nin 1957’nin son günlerindeki açılış töreninden. Türkiye’de bir üniversite açılıyor ve açılış sloganı *“İlim inkılâbın arkasından yürümelidir”*. Burada denecek bir şey yok; ama kısaca 1957 sonunu hatırlayalım isterseniz. Demokrat Parti, 1957 seçimlerinde yüzde 47,8 oyla üçüncü kere iktidar olmuştu. (Seçimler bu açılıştan 1,5 ay önce 27 ekimdeydi.) Bu seçimlerde DP ciddi bir oy kaybına da uğramıştı. 1954 seçimlerinde aldığı 5 milyon 151 bin oy erimiş ve geriye 4.372.621 oy kalmıştı. Ama DP’nin iktidardan gitmesi için böyle oy kaybetmesi beklenmemiş üç yıl sonra ABD desteği, isteği ve izniyle darbe yapılmış, çiçeği burnunda darbeci Cemal Gürsel’in darbe sabahı ilk ziyaretçisi Amerikan Büyükelçisi Warner olmuştu. Warner, darbeyi överek darbeci Gürsel’i kutlamıştı. Şimdi 27 Mayıs’ın hikâyesi bir yana, *DP’nin 1950’den beri süren yedi yıllık “iktidarına”(!) rağmen iktidar olamadığını, bu slogan zaten ortaya koyuyor*. Bir de bu slogan, her fırsatta bilimi ağızlarından düşürmeyen Kemalistlerin aslında bilimle, irfanla bir alakalarının olmadığını açığa çıkartıyor. Üniversite açılışında bile bilimi aşağılamaktan geri kalmayan bu zihniyet, ülkeyi yıllardır yönetti, darbeler yaptı başbakanlar, bakanlar astı, 1 Mayıs 1977’yi Çorum’u, K.Maraş’ı, Sivas’ı tezgâhladı. 27 Mayıs’tan sonra iki esaslı darbe ve 28 Şubat dâhil olmak üzere “post” darbeler, darbe tezgâhları, suikastlar gerçekleştirdi. İktidarını sürdürmek için örtülü bir savaşın ateşine odun taşıdı. Kürt aydınlarını, Kürt halkını katletti. Hrant’ı öldürdü, azınlıkları çarmıha gerdi. Şimdi Türkiye bu kötülüğü kuyruğundan yakaladı. Bilinir; Afrika atasözüdür: *“Sakin leoparı kuyruğundan tutma. Olur da tutarsan sakın bırakma.”* Türkiye için 2010 ve sonrasının özeti budur. Türkiye, leoparın kuyruğundan tuttu. Leopara sakın ol, şimdi seni bırakıyorum; bana dokunma diyemez.

İktidar partisi, bu ülkede demokrasi isteyen herkes, bütün demokratik kurumlar aşağıdaki fotoğrafa [gazetede] baksın. Bu fotoğrafın DP iktidarında(!) ve bir üniversitenin açılışında çekildiğini bir kez daha hatırlasın. Türkiye’nin 21. yüzyıla bu fotoğrafın temsilcileriyle devam edemeyeceğini kabul ederek 2010’a başlayalım.

Bilimin, demokrasinin, refahın, barışın her şeyden önce olması dileğiyle iyi yıllar!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ulusalçıların ‘ikinci şansı’ -1

Cemil Ertem 05.01.2010

Brzezinski’nin 2007 baskısı son kitabı üç Amerikan Başkanı döneminde Amerika’nın siyasi ve ekonomik hegemonyasını özetliyor. Kitap kesinlikle “satranç tahtası” kadar başarılı değil.

Baba Bush, Clinton ve ikinci Bush dönemlerini ele alan Brzezinski, kitabına *İkinci Şans** adını vermiş.

Amerika'nın ikinci bir şansı olduğuna inanıyor. Ama bu ikinci şansın, Bush dönemi politikalarının çok önemli bir değişim geçirmesiyle ve Amerikan hegemonyasının "biraz" törpülenerek yakalanacağını iddia ediyor.

Brzezinski'nin kitaptaki en önemli tesbiti içine Türkiye'yi de alan ve Çin'e kadar uzanan yeni bir "Asya-balkanlaşma" haritası çizmesi. Bu harita, Ankara'dan başlıyor; sonra Arap yarımadasını, K. Afrika kıyılarını oradan da tüm Kafkasya'yı içine alarak, Rusya'nın sonsuz ama enerji yatağı bozkırlarından geçiyor ve Çin'in kaynakları bölgelerine uzanıyor. Bütün bu bölge, bilindiği gibi, ilkönce Baba Bush'un sonra da George W. Bush'un yeni bir Amerikan hegemonyası kurmak için "savaş bölgesi" ilan ettiği yeni balkanizasyon alanıydı.

Brzezinski, "içerden" biri olarak bir önceki ABD yönetiminin, yani neoconların, bütün bu çok geniş bölgede, ilkönce bölgesel iç savaşlar sonra da bölgesel bir topyekûn savaş çıkartarak yeni bir hegemonya ve dünya düzeni kurmayı tasarladıklarını söylüyor.

Ancak bu kitabında, Ortadoğu için, İngilizlerin "sömürgeci-imparatorluk" çözümünün şimdi daha yerinde olacağını ortaya atıyor. Yani "balkanlaşmanın" sürekliliği ama bu sürekliliğin sürekli işgal ve savaştan ziyade, "politik istikrar"la sağlanması. Brzezinski'nin bu "politik istikrarı" ve "yumuşak balkanlaştırma" politikası, Brzezinski'ye göre, Amerika'nın ikinci şansı.

Bu anlamda Brzezinski, oğul Bush'un Irak'ta sonlanan ve sürgit işgale-savaşa dayanan politikasını akılcı bulmuyor ve eleştiriyor. Bu politikanın, kısır ve Amerikan gücünü törpüleyen yanından bahsediyor.

Kitabın 2008 sonrası olarak adlandırılan bölümünde de bu stratejinin ipuçları var. Ama Brzezinski bütün neoconlar gibi bakıyor. 2007'de yüzünü iyice gösteren küresel krizle birlikte su yüzüne çıkan, "büyük değişimi" göremiyor. Bu anlamda kitap, "satranç tahtası" kadar isabetli öngörüler geliştirebilmiş değil. Burada bizim üzerinde durmak istediğimiz iki nokta var. Birincisi, Brzezinski'nin 2008 kriziyle birlikte değişen durumu, tam anlamıyla olmasa bile, görmüş olması ve buna uygun "yeni" bir neocon stratejisi geliştirmeye çalışması.

İkincisi ise, Çin faktörüne öykünerek, bunu, Amerika üzerinden, yeni bir model olarak ele alması.

Şimdi Brzezinski'nin, örtülü olarak, ortaya attığı yeni neocon stratejisi bizim "yerli" statükocuların, ulusalcıların şu sıralar savundukları ve yapmaya çalıştıkları her şeyle birebir örtüşüyor. Şöyle ki: Brzezinski, Ankara'dan başlayarak Kafkaslardan Çin'e uzanan geniş bir "balkanlaşma" haritası çiziyor ve buralarda demokrasi olmaksızın –büyük ölçüde mevcut durumu koruyarak- bir yeni "siyasi istikrar" statükosu öneriyor. İşte bu, neoconların ve onların yerli temsilcisi ulusalcıların ikinci şansı. Yani Afganistan'da kontrollü bir Taliban, Türkiye'de bir türlü "çözülmeyen" ama sürgit bir savaşa dönüşmeyecek, dolayısıyla baskıcı bir rejimi destekleyecek bir Kürt sorunu. Havuç ve sopa politikaları ikileminde denetim altında bir İslâmi hareket çemberi. Aynı zamanda, ulus-devletler arasında, gerektiğinde ABD'nin araya girerek yatıştıracağı, gerilim politikaları. İsrail-Türkiye ve Türkiye-Irak-İran gerilimlerinin ve tabii ki Yunanistan-Türkiye itişmesinin devam ettirilmesi. Şimdi Türkiye ve Yunanistan bu politik hattı terk etti. Yalnızca İsrail, yeni neocon politikalarına uygun olarak gerilim politikasını sürdürüyor. İsrail'in bütün bu süreçte Türkiye'ye sataşacağını göreceğiz.

Brzezinski, Çin kalkınmasını statik bir ulus-devlet kalkınması zannediyor. Bu büyük bir yanılgı. Çin kalkınmasının, Avrupa'nın savaşa ve ulus-devlete dayanan kalkınmasının tam anlamıyla küresel bir alternatifi olduğunu göremiyor. Kissinger, Çin "tehdidi" için şunları yazmaktadır: *"Çin'in askerî bütçesi, Amerika'nın askerî bütçesinden yüzde 20 daha azdır. Çin'in orta vadede sergileyeceği tehdit, askerî değil, siyasi ve iktisadi olacaktır."* Çin, 2004'te "dört hayır-dört evet" geliştirmiştir: *Hegemonyaya, güç kullanmaya, bloklamaya, silahlanmaya*

hayır, karşılıklı güvene, zorlukları yenmeye, işbirliğine ve sıcak çatışmalardan kaçınmaya evet.

Yeni neocon politik hattı, soğuk savaş gerilimini, ABD'nin denetleyeceği ulus-devletler üzerinden devam ettirilmesine dayanmaktadır. Brzezinski, bu ulus-devletlerin bölgesel olarak güçlenmesine göz yumulmasını da önermektedir. Ona göre, Bush yönetimi bu anlamda hem ekonomik hem de siyasi olarak çok önemli hatalar yapmıştır.

Bugün Türkiye'de, bırakın ırkçı sağ ve artık nasyonal-sosyalist parti olan CHP'yi, kendisini "sosyalist-sol" zanneden birçok yapı bile, farkında olmadan Brzezinski'nin yeni ulus-devletçi neocon politikalarını savunmaktadır. (Devam edeceğiz.)

* *Second Chance (Three Presidents and the Crisis of American Superpower)*, Zbigniew Brzezinski, New York. 2007

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ulusalçıların ikinci şansı -2

Cemil Ertem 08.01.2010

Türkiye'de ulus-devlete ekonomik ve siyasi geleceklerini bağlamış kesimlerin ikinci bir şansı var mı? Sorumuz bu; aslında bu soru şu sıralar olan bitenin ve bütün bu olan bitenden kaynaklı tartışmaların özeti gibi. Eksen kayması tartışmasından, kurumlar arası çatışma tartışmasına kadar olan tüm tartışma, haber ve görüşler buraya dayanıyor.

Bir önceki yazıda alıntı yaptığımız Brzezinski, bugün ulus-devlet siyasetinin emperyal temsilcisi olan neoconların ancak Bush dönemi politikalarından vazgeçerlerse, bir ikinci şanslarının olabileceğini söylüyor. Aslında tam burada Fukuyama'nın *Tarihin Sonu*'nda belirttiği, insanlığın, son durağı "liberal demokrasiye" nasılsa ulaşacağı ve burada ABD'nin birtakım rezervlerinin –yani toleranslarının- olması gerektiği tezini de hatırlamak gerek. Neoconlar, Fukuyama'yı dinlemek yerine, "medeniyetler çatışması" diyen Huntington'u dinlediler. Huntington'un tezi, kapitalizmin küresel bir sistem olarak, inşa edilmesinin tek yolunun kaçınılmaz bir medeniyet "hesaplaşması" olduğunu söyler. "*Bu çatışma nasılsa olacak, o zaman bir an önce olsun; işgal edelim ve yıkıp yeniden, nasıl gerekiyorsa öyle yapalım.*" Ulusalçı-neoconların Bush dönemindeki telaşı ve tezi buydu. Ama bu telaş pek işe yaramadı. Zaten, Fukuyama'nın tezini eğer, kapitalizmin bundan sonra küresel, sınırsız bir sistem olarak var olacağı şeklinde okursak, Fukuyama haklı, küreselleşmenin ve onun modernizminin hâkimiyetinin, uygarlıkların zorla yok edilerek sağlanacağını –örtülü olarak- söylemeye çalışan Huntington haksızdı. Şimdi Brzezinski, tam buradan hareket ederek, neoconlara yanlış yaptıklarını anlatıyor.

Asya balkanlaşmasını, ulus-devletler üzerinden kontrol etmek ve küresel krize de dayanarak örtülü bir içe kapanma dönemi geliştirmek, Obama iktidarına karşı strateji geliştiren, demir-çelik, silah, petro-kimya gibi geleneksel kontrol sanayilerinin siyasi temsilcilerinin yeni hedefidir.

Şimdi tam burada Türkiye'ye dönelim. Türkiye'de Obama ekibini ikinci kere seçtirmemek ve bu stratejiyi hayata geçirmek isteyen güçlerin temsilcileri kimler olabilir; yani "ikinci bir şans" yakalamak isteyenler kimler?

Demirel, şu sıralar yine konuşmaya başladı; kozmik aramalardan rahatsız. Nasıl rahatsız olmasın ki, bir

zamanların “sivil” bir numarası olarak kanla yazdıkları kirli tarihin, ölmeden ortaya çıkma ihtimali onu çılgına çeviriyor ve kendi geçmiş konumunu ele veren konuşmalar yapıyor. Demirel, ırkçı-yağmacı ulus-devleti yaratan önemli bir figürdür. Bugün hâlâ konuşabiliyor ve siyasi bir partiyi yönlendirebiliyorsa, onun temsil ettiği çıkar çevreleri, sözünü ettiğimiz ikinci şans umutlarını kaybetmemişler demek ki.

Bugün bütün bu değişimlerin en önemli ve en kısa vadeli ekonomik sonuçlarından birisi, Türkiye ve İran’ın dünyanın en önemli petrol ve doğalgaz geçiş ve işleme merkezi olmasıdır.

Ceyhan, yalnız bölgenin değil dünyanın en önemli enerji merkezi olacak. İran’da ise 70’li yıllardan kalan rafineriler yenilenecek, enerji maliyetleri düşecek. Pazarlar ulusal olmaktan çıkıp bölgesel ve küresel olacak. Banka ve finans sistemleri yenilenip, ulusal değil bölgesel nitelik kazanacak. Şimdi soruyorum; “rakipsiz oluruz, tekel oluruz” diyerek, eski teknoloji tekel bir rafineriye ve çok şubeli, artık çağdışı, yerli marka bir bankaya milyarlarca doları gömenlerin de ikinci bir şansları, bu durumda, var mı? Yine bu durumdaki bir dev sermaye yapısı, bu durumu görüp ikinci şans için Demirel’li yıllara dönmek istemez mi; dönmek için neler yapabilir; hangi yazarları, hangi medya grubunu nasıl kullanır?

Türkiye, şimdiye değin, küresel silah şirketlerinin en önemli müşterisiydi. Bırakın Kore’yi Kıbrısları hemen 1996 yılına gelin. 1996-2000 yıllarında, Türkiye, Tayvan ve Suudi Arabistan’dan sonra en büyük silah alıcısıydı. O yıllar, Doğu ve Güneydoğu’da çatışmaların sürekli yükseltildiği, ülkeden barışın uzak tutulduğu yıllardı.

Şimdi ise, silah üreticisi tekellerin akbaba gibi üzerinde uçtuğu bir ülke olmaktan çıkmaya çalışıyoruz. Aslında bütün bu kıyamet biraz da bundan kopmuyor mu sizce; silah tekellerinin ikinci bir şansı olabilir mi; olmalı mı?

Türkiye, AB ülkeleri içinde, kamu harcamalarının bileşimi açısından bakıldığında kamu harcamalarını etkin kullanamayan –refah yaratan bileşimi seçmeyen- en alt gurubun üyesi.

Bu gurubun ortak özelliği, savunma harcamalarının yüksek, eğitim ve sağlık harcamalarının görece olarak düşük olmasıdır. Bugün Sayıştay’ın fiili olarak Savunma bütçesini denetlemesine imkân yok.

Şimdi savunma harcamalarının denetlendiği, gereksiz askerî harcamalar yerine eğitim ve sağlığa bütçe ayıran bir Türkiye yerine, asker vesayetinde ve ordusu kendi yurttaşlarıyla savaşan bir Türkiye isteyenlerin ikinci bir şansı olmalı mı?

Bir dahaki yazı Demirel’in yerini alan Baykal ve onun solunda yer tutmaya çalışan zevatla ilgili olacak. Bakalım onların ikinci şansları var mı?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Rosa, 91 yıl sonra yeniden anlatıyor -1

Cemil Ertem 12.01.2010

Çin artık dünyanın ihracat lideri; bu beklenen ve çok sıradan gibi gözükken ekonomi haberinin arkasında çok önemli bir değişimin ipuçları saklı. Bu ipucunu yakalamak için Çin’in kimi geçtiğine bakmamız gerek. Çin, 2009 yılında 1 trilyon 200 milyar dolar ihracatla Almanya’yı geride bırakıyor. Alman sanayiinin temelini geleneksel makine ve kimya oluşturur. Buradan Mercedes, BMW gibi otomotiv devleri, Siemens, AEG, Bosch gibi

elektronik ve beyaz eşya tekelleri, Bayer gibi bir şehri yaratan ilaç ve kimya tröstleri çıkmıştır.

Almanya, devletçi sanayi kapitalizminin en önemli modeli oldu şimdiye değin. Almanya'yı Almanya yapan, demir-çelik ve kimya ana sanayileri ve bunlara bağlı kontrol sanayileriydi. Bu sanayilerin gelişmesi ve kara Avrupası'na özgü bir kalkınma modeli oluşturmalarının önkoşulu da güçlü ve ırka dayalı ulus-devlet modeli idi. Sanayi, kalkınma ve militarizm ilişkisi ve gerekliliği Alman sistemini ayakta tutar. Almanya bütün bu tarih boyunca yurttaşlarına şunu vaat etmiştir: *"Militarizme ve onu üreten sanayilere dayalı sisteme güvenin, vergilerinizi çekinmeden verin çünkü verdiğinizden çok daha fazlasını alacaksınız."*

Bu sistem, demir-çelik ve kimya sanayilerinin silah sanayiine dönüşmesine ve tüm Avrupa devletlerinin Almanya'nın arkasından gitmelerine yol açtı. Askerî harcamalar (askerî Keynescilik) sistemi ayakta tutarken, ordunun üstlendiği teknoloji geliştirme ve buna dayalı rekabet, teknoloji rantını, inovasyonu ve yayılcı sanayi devlerini yarattı.

Otomotivden, elektroniğe ve oradan kimya sanayiinin temeli olan dev Alman ilaç tekellerine kadar olan bütün yapı, militarist ve emperyal devlete dayanır. Bu devlet ve buna bağlı savaş sanayii, Avrupa kapitalizmi için bir buzkıran gemisi işlevini de görüyordu.

İkinci savaşın temel nedenlerinden birisi, Almanya önderliğinde militarizme ve ırkçı ulus-devlete dayanan bu sistemin emperyal genişleme isteğidir. 1930'da İngiltere, resmen biten imparatorluğunun varisi olarak Amerika'yı gösteriyor ve Almanya'yı en büyük tehdit olarak görüyordu. Burada, şu anda yaşananlar arasında çok önemli bir paralellik var. Şimdi de Amerika, tıpkı 20. yüzyılın ilk çeyreğinde İngiltere'nin yaptığı gibi, hegemonyayı kontrollü olarak G-20'ye devretmeye hazırlanıyor. İngiltere, o zamanlar zorunlu olarak, ABD'nin yeni hegemonyasının, kendi kontrolünde küresel bir kapitalizmle sonlanacağından, hele 1929 krizinden sonra, başka bir yol kalmadığından emindi. Keynes, Bretton-Woods'da küresel bir para sistemi ve dünya bankası önerirken aslında bunu ifade etmişti. Ama Amerika, 1945'ten başlayarak, Almanya'yı bir başka biçimde taklit etti.

Ama belki de, dev Alman silah sanayii (bunu Doğu Almanya ile birlikte düşünelim) ve ulus-devleti bir tehdit olarak ortadayken Amerika'nın militarizme dayalı yeni sömürgecikten başka seçeneği de yoktu.

Türkiye, ABD'nin yeni-sömürgeci hegemonyasına girene değin, Alman ulus-devlet modelinden çok şey almıştır. Tek bir ırka dayalı ve etrafındaki ulus-devletlerle savaşa dönük rekabeti içeren bu model, siyasi olarak da "tek adama" ve tek partiye yaslanan bir seçeneği öne çıkartıyordu. Bilindiği gibi bu parti CHP idi. Tek adamlık müessesesi de partinin olmazsa olmaz ve değişmez bir ilkesi olarak hep devam etmiştir. Hem Almanya'da hem de Türkiye'de, sol ve sosyal-demokrasi, her iki ülkeye özgü çok önemli farklılıklar içerse de, özünde, ulus-devlete ve onun "tek" ırkına bağlı bu tarihsel defoyu hep barındırmıştır. Bu defo, kimi kere, "vatanseverlik" kimi kere "anti-emperyalizm" kavramlarının anahtar olduğu, bir siyasetle savunulmuştur. Bırakalım ırkçı-faşist CHP'yi, Edirne'de ırkçı güruhun saldırısına uğrayan çocuklar bile, "bir dakika biz Kürt değiliz, vatanseveriz" diyor.

Bugün Türkiye'de solun iki önemli dinamikle buluşması yine solun içindeki resmî devlet ideologlarınca engellenmektedir. Bu dinamikler Kürt ve demokrat İslam'dır. Bu her iki dinamik de aynı zamanda, ulusal değil, bölgesel ve küresel dinamiklerdir.

Şimdi, Çin'in Alman militarist sanayiini arkada bırakması sıradan bir ekonomi haberi değildir. Bu gelişme,

kapitalizmin yeni bir kalkınma ve küreselleşme dinamiğini açıkladığı gibi, ulus-devlete dayalı sağ ve sol tüm siyasi yapıların ve bunların ürettiği ideolojinin de sonunu anlatıyor.

Avrupa Sosyal-Demokrat partileri, 1912 yılında Basel’de aldıkları emperyalist savaşa karşı çıkma kararlarını çiğneyerek, anayurt savunması adı altında ulus-devletin ve savaşın bir parçası olduklarından beri sol kendisini arıyor aslında. 2 Aralık 1914 günü Alman Meclisi’nde savaş harcamalarına ilişkin yapılan oylamada savaşa karşı çıkan tek milletvekili Karl Liebknecht idi.

Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht şovenizme ve emperyalist savaşa karşı mücadelede 15 Ocak 1919’da öldürüldüler. Tam 91 yıl oldu; Rosa, şimdi solu yeniden anlatacak, bu kaçınılmaz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tarihsel gerici blok çözülüyor -2

Cemil Ertem 15.01.2010

Bugünkü bu dördüncü yazı ile birlikte bir seriyi tamamlıyoruz. Bu yazılarda, 21. yüzyılın “kısa” tarihine, bütün bu yaşadıklarımızdan hareketle bir başlangıç yapmayı amaçlıyordum. Arrighi, 20. yüzyılı “uzun” diye tanımlar. Çünkü 20. yüzyıl, aslında 16. yüzyıldan beri süregelen bütün bir tarihin bileşkesi olarak görülmelidir. 20. yüzyıl, yaklaşık 700 yıllık bir tarihi adeta özetler. Bu anlamda 20. yüzyıl bir sentezdir. Bir anlamda da 20. yüzyıl ulus-devletler kapitalizmidir. Aslında imparatorluklardan ulus-devletin sınırlarına gerileyen kapitalizm, bu sınırları savaşlarla zorlarken, kendi içsel krizlerine yine bu savaşlarla ve militarist bir ekonomi ile çare buluyordu. Alman ulus-devletinin, emperyal genişlemesi, yalnız rekabet ettiği ulus-devletleri hedeflemiyordu. Alman ırkına ait olmayan ama Alman yurttaşı olan tüm azınlıklar da Alman ulus-devletinin hedefiydi. Çünkü ulus-devlet homojen ve yönetilebilir bir pazar olmadan ayakta kalamaz. Bunun içinde ırk aidiyeti biricik ve vazgeçilmez bir aidiyettir. Sınırlar, tek ırkın hegemonyası, diğer milletler üzerinde hâkim kılınarak genişletilir. Böylece ulus-devlet ve sınırlar –genişlese de- hep bakidir.

Rosa Luxemburg, bu gerçeğin kapitalizm için bile akıldışı ve gerçekleşemez bir durum olduğunu söyleyerek, sermaye birikiminin ve ulus-devlet sınırlarında gerçekleşmeyecek talebin, ancak ulus-devlet kapitalizmi sınırları dışında, kapitalist olmayan “dünyalarla” gerçekleşeceğini söylüyordu. Bu çok ayrı bir tartışmadır ama tam bugün 15 Ocak 1919’da Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht Alman militaristleri tarafından katledildiler. Luxemburg’un öne sürdüğü teorik çerçevenin tartışması bir yana, Luxemburg, ulus-devlet kapitalizminin 20.yüzyılın gelip geçici kanlı bir oyunu olduğunu farkına varmıştı. İnsanlığın geleceğinin ulus-devlet sınırları içinde olmayacağını da, bu çerçevede, söylüyordu.

Bu anlamda ulus-devlet kapitalizmi, yalnızca burjuvalarla işçiler arasındaki çelişki ve savaşımı içermez. Ulus-devlet, kimlikleri, cinsiyetleri, etnik ve dinsel ayrımları öne çıkartarak ve bütün bunlar üzerinde tek bir ırkın hâkimiyetini oluşturmaya çalışır. Mesela Alman ulus-devletinin en kanlı savunucusu olan Naziler, Yahudileri fırında, Yahudi oldukları için değil, Alman ırkından olmadıkları için yakıyorlardı. Anglosakson hâkimiyetinin, kendi çıkarları için, yukarıdan oluşturduğu, militarist İsrail ulus-devleti, Filistinlileri, Filistinli oldukları için değil, Yahudi olmadıkları için katletti. Yine İsrail’in, şu sıralar Filistinlileri bırakıp, Türkiye’ye saldırmaya başlaması, İsrail ulus-devletinin tehdit algısının genişlediğini gösteriyor. Çünkü Türkiye, 2010 sonrası yalnız kendi ulus-devlet sınırlarına kendini hapseden bir ülke olmayacak. AB genişlemesi Türkiye üzerinden İsrail sınırlarına kadar gelecek ve artık yalnız Yahudileri sınırlarında koruma altına almış bir militarist İsrail’e ihtiyaç kalmadığı gibi, şu

sıralar kendi ırklarına soykırım uygulayan Nazilere dönüşmüş İsrail ulus-devletçileri de herkes için gereksiz bir baş ağrısı olacak. Bu gerçek, bugün İsraili ulusalcıların kâbusu olduğu kadar, Türk ulusalcıların hatta neoconların da kâbusudur. Çünkü AB genişlemesinin, devamı için artık Türkiye'yi içine alması gerçeği ve Türkiye'nin ulus-devlet formunu "zorlayarak" kendi doğusuna genişleme potansiyeli "kısa" 21. yüzyılı belirleyecek.

İsrail-Türkiye itişmesi işte bu kadar önemli ve tarihseldir. Ama ironik olarak, İsrail'in her hamlesi, Türkiye'nin genişleme potansiyelini ve gücünü arttırırken, ulusalcı İsrail'i de hem Ortadoğu'da hem de dünyada geriletmektedir. İşte bu anlamda 20. yüzyıl ne kadar uzunsa, 21. yüzyıl da o kadar kısadır. Çünkü 2010 sonrası, ABD'de neoconlar, Türkiye'de ulusalcılar, İsrail'de de katliamcı-ırkçılar yenildiğinde 21. yüzyılın kaderi belli olacaktır.

Şimdi 20. yüzyılda, emperyal ulus-devletlere, faşizmlere dönüşerek sentezlenmiş olan kapitalizmin ulus-devlet oluşumu, bugün, ABD'de neoconlar, Türkiye'de sağ ve soluyla ulusalcı-modernistler ve İsrail'de militarist-ulusalcı katliamcılardan oluşan bir "gerici" tarihsel bloka sıkışmış durumdadır.

Bu tarihsel "gerici" blok, bugün çözülmekte ama çözülürken de direnmektedir. Bu direnişte bu blokun 20. yüzyıldan taşıdığı modernist, seçkinci ideolojinin önemli bir payı vardır. Bu ideoloji, özellikle Türkiye solunda yerleşiktir. Geçen yazıda, Türkiye'de solun, bütün bu dönemin yapıcısı ve çözücüsü olacak iki önemli dinamikle buluşmasının engellendiğini vurgulamıştım. Bu dinamikler, demokrat ve küresel İslam ve Kürtlerin demokratik mücadelesi ve birikimidir. Bu birikimin "Kürt" kimliğini aşarak demokratikleşmesi önlenmektedir. Bugün sol taraftaki bütün oluşumlar ya da "yeni" oluşumlar bu stratejik buluşmayı "gerçekleştirmemek" üzere kendilerini konumlamaktadırlar. Evet, işlevleri ve tarihsel görevleri ne yazık ki budur!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye Cumhuriyet Müzesi -1

Cemil Ertem 19.01.2010

Geçen gün BBC'nin hafta sonu programında Ayşe Karabat Türkiye'de niye bir darbe müzesi kurulması gerektiğini o kadar güzel anlattı ki dinlemenizi isterdim. Şili'de artık bir darbe müzesi var. Üstelik Şili'de yalnız bir kere darbe oldu. Bizde, teşebbüslerini ve "post-modern"leri saymayın hadi, üç tane babalar gibi darbe var. Yani kesinlikle Türkiye'de, bütün Latin Amerika ülkelerinden daha fazla müze malzemesi buluruz. Ama Türkiye'deki darbe müzesi yalnızca darbe yıllarını anlatmasın; darbe öncesi ve sonrasıyla bir darbe müzesi kuralım bence. Tabii o zaman bu *Türkiye Cumhuriyet Müzesi* olur.

Bir iktisatçı olarak en sinirlendiğim şeylerden biri de, meslekten olanların ya da olacak olan öğrenci arkadaşlarımızın Merkez Bankası'na *Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası* demeleri; hayır ya! *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası*. Türkiye'de Cumhuriyeti doğrudan temsil eden iki kurum var böyle. Birincisi Türkiye Cumhuriyet Savcılığı, ikincisi de Merkez Bankası.

Hukuksal ve ekonomik güvence sistemin (cumhuriyetin) iki önemli temel direği olmalı; değil mi? Şimdiye kadar bu oldu mu acaba; yoksa birileri kendi güvencesi –soygunu diyebilirsiniz- için bu kurumları, bize rağmen kullandı mı?

Şimdi siz artık Merkez Bankalarının bağımsız olma meselesini, öyle hükümetler üstü, devlet işi olarak anlamayın. Merkez Bankalarının bağımsız olması, ulus-devlet ekonomilerinden, küresel bir ekonomiye geçişin ilk adımı olarak gündeme gelmiştir ve bu “bağımsızlık” meselesini dünyada en hızlı kavrayan ve uygulayan bizim Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankamızdır. Ama bu, bizim paralarımız, ekonomimiz elden gidiyor diye dövünülecek bir şey değil. Tam aksine, “paralarımızın” küresel bir denetimle “bağımsızlaştırılması” “eskiye” göre daha güvenli bir durum bile sayılabilir. Yani Merkez Bankası rezervlerinin doğrudan Hazine’ye avans olarak kullanılması sonra da bu avansın örtülü ödenek adıyla bize kurşun, işkence aleti, daha çok baskı, çete örgütlenmeleri olarak döndüğü dönemleri, bu bağımsızlık meselesi sayesinde geride bıraktığımızı söylemeye çalışıyorum. Hadi ya, o kadar da (oluyordu), şu Milliyetçi-Cephe zamanlarında falan deyip Recepleşmeyin lütfen.

Bunlar, Türkiye **Cumhuriyet** Merkez Bankası değil, Türkiye **Cumhuriyet** Müzesi malzemesi.

Ayşe Karabat, *BBC*’de “darbe müzesi” önerisinde üç önemli merkez üzerinde durdu.

Birincisi Diyarbakır cezaevi, ikincisi İstanbul Metris ve üçüncüsü Ankara Mamak. Müzelerde sergilenecek malzemeler belli. Darağaçları, asılan arkadaşlarımızın ailelerine verilmeyen mektupları, hücre duvarlarına yazdıkları şiirler, işkence aletleri, vb, vb. Ama bu kadarı yetmez bence. Darbe Müzesi’ni 50 yıl sonra ziyaret eden çocuklar bu cumhuriyetin bu darbelere nasıl ve kimler tarafından mecbur edildiğini de öğrensinler. Bu ülkenin emperyalistlerden daha fazla, “*bu ülkenin, toprakların sahibi biziz, sizi biz kurtardık*” diyenler tarafından yağmalandığını öğrensinler. İşte bunun için müzede, mesela Merkez Bankası “bağımsız” olmadan önceki Hazine-Merkez Bankası ve örtülü ödenek ilişkilerini belgeleriyle anlatan bir bölüm ve belgeseller de olsun. Cumhuriyetin, kurulduğundan beri, bu halktan ve halkın seçilmiş temsilcilerinden saklanan bütün belgeleri, kozmik odaları bu müzede bütün insanlığa sergilensin.

Amerika’da, sigara tekelleri Clinton döneminde, hükümete, “ bize kanser nedeniyle yönelen davaları ve bu davalar sonucunda verilen milyarlarca dolarlık cezaları engelleyin” diye başvurmuşlar. Başvuruları kabul edilmiş, ama iki önemli şartla; birincisi 375 milyar dolar tazminat ödemişler, ikinci ama daha önemli şart da, “kozmetik” arşivlerinin kamuoyuna açılmasıymış. Şimdi internetten bu arşivlere girince bu tekellerin insanlığı yaptığı tüm ayıplara ve suçlara ulaşıyorsunuz. Örneğin, Türkiye’de yağmacı hükümetlere verdikleri rüşvet belgelerine ya da TEKEL’in yağlanmasına giden yolda, kimleri, nasıl satın aldıklarına kadar olan tüm belgeler burada.

Şimdi bende darbeciler için benzer bir öneride bulunacağım. Artık, bırakın darbeyi falan, ulus-devlet bitiyor. Ama Türkiye’de hâlâ bir darbe tehlikesi var. Sigara tekelleri gibi suçunuzu kabul edip, arşivlerinizi “Türkiye Cumhuriyet Müzesi” ne açın. Yeni Cumhuriyet sizden para falan da istemez; eksik olun yeter!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye Cumhuriyet Müzesi -2

Cemil Ertem 22.01.2010

Bizim müze zenginleşiyor. Aslında Balyoz darbe planı ortaya çıktıktan sonra olanlar Türkiye’nin resmini gösteriyor. *Taraf*’ın ortaya çıkardığı belgeler cuntacıların şu an yargıda olmasını gerektiriyor. Ama onlar TV’lerden tehdit etmeye devam ediyorlar. Çetin Doğan, Abdullah Gül’ü uyarmış “sağ ve soldaki boşluklardan

yararlanıp iktidara geldiniz, akıllı olun” diye. Sanıyorum Gül’de ona sen kimsin dememiş. Bir de Doğan “kaşınıyorlar” diyor; eh tabii sonumuz geldi. Hrant’tan başlamışlardı; acaba kiminle devam edecekler?

Ama artık şunu öğrendik; 12 Eylül’den çok daha kanlı bir darbe planlayanlar, hiç de yalnız değil. Türkiye’de darbe zihniyeti ve siyaseti çok geniş bir çemberi bize anlatıyor. Balyoz darbe planı ortaya çıktıktan sonra dünkü gazetelere bakın; darbe belgelerine inanmayan, dünkü Genelkurmay’ın açıklamasının kopyası manşetler atanlar ortada. Burada artık bildiğimiz sağ ve sol ayrımı yok. En solcu benim iddiasındaki gazetenin bile Balyoz’dan haberi yoktu dün itibarıyla.

Kafes, Balyoz gibi darbe teşebbüslerine, planlarına inanmamak, bunları bir çevrenin uydurması olarak görmek, kesinlikle hukuki ya da şüpheli bir tavır değil. Bu tavır son derece politik-ideolojik bir tavır. Bugün bırakın AB ülkelerini bir Latin Amerika ülkesinde bile böyle bir şey ortaya çıktığında yer yerinden oynar; o toplum kendisine böyle bir tezgâh kuranların üstüne yürür. Ama Türkiye buna inanmıyor. Çünkü egemen ideolojiyi, sağ ve soluyla üreten bir hâkim azınlık var ve bu azınlık durumun böyle devam etmesini istiyor.

Aslında bir müze olmuş Cumhuriyetin, bütün kurum ve kurallarıyla çürüyerek yok olmasını istiyorlar. Çürüyerek yok olma bir süreçtir ve çürüme bir yaşam biçimidir. Çürüyen bir organizma kendine has canlıları üretir; yok olana değin onları besler ve yaşatır.

Bu çürümenin içine bizi, hepimizi bütün bir toplumu katmak istiyorlar; şu TV’lere çıkıp darbeyi savunan “emeklilere” bakın. Şimdiye ve geleceğe dair ne sorarsanız onlardan doğru bir yanıt alırsınız? Ama bunlar, Türkiye’yi stadyumlara doldurup tutuklamayı planlıyorlar. Bir de şu notu eklemeyi geçemeyeceğim; Balyoz planının lideri gözükten Çetin Doğan da Ege Ordusu’na uğramış, tıpkı Kenan Evren ve diğer tüm cuntacılar gibi.

Şimdi Balyoz, Kafes gibi katliamcı cunta planlarına bu ülkede şimdiye kadar borusunu öttürmüş sağ ve sol akımlar pek inanmıyor. Bu durum aslında cunta planlarından daha tehlikeli bir durum. Ne yazık ki cuntacılar bunu başarmış; kendilerine benzeyen bir sol bile yaratmışlar.

Buraya nasıl geldik? Ben başından beri böyle olduğunu söyleyeceğim.

Cumhuriyet, diktatörlükle ulus-devlet ve ulusal pazarı inşa etme projesi olarak doğmuştur. Cumhuriyet bir icazet rejimi olarak kurulurken siyasi ve ekonomik olarak güçsüzdü. Bu güçsüzlük ötekileştirmeyi, tahammül edememeyi ve birarada yaşamayı ortadan kaldıran bir kültür ve ideolojiyi hızla yaydı. İşte bu kültür, ırkçı bir toplum mühendisliği ve darbe kültürüdür.

Doğuda bir müddet sonra Sovyetleri, İran’ı, batıda Yunanistan’ı düşman ilan etti. İçerde ise azınlıklara giderek dozu artan bir baskı uygulanmaya başlandı. Kemalist rejimin ilk amacı ticareti Türkleştirmekti. Daha sonra doğuda feodal Kürt beyleri ile ittifak yapıp, hem ekonomik ve sosyal statükoyu korumak hem de dışarıdan gelecek bir Kürt baskısına karşı tampon oluşturmak ilk adımlardan birisi oldu.

Ticaret ve komprador burjuvazisi, asker-sivil elitler ve feodal yapılardan oluşan oligarşi, dünya 1929 bunalımıyla sarsılırken Türkiye’de artık işbaşındaydı.

Bundan sonraki hikâyeyi biliyorsunuz. Azınlıklara yapılan baskılar ve yağmalar, Amerikan yeni-sömürgeciliği, darbeler ve şimdilerde de cumhuriyet kurulduğundan beri oligarşinin bir unsuru olan asker-sivil bürokrasisinin, iktidarını kaybetme ve oligarşi içinden tasfiyesine karşı direnişi. Bu kesim, tek bir ulusal pazara ve ırka dayalı

baskıcı bir **devlet iktidarı** olarak devam etmek istiyor. Bu iktidar yalnız fiziki zora dayanmıyor tabii, ideolojik aygıtları hem sağı hem de solu çürüyerek üretiyor. Kafes ve Balyoz planlarını görmezden gelen medyanın durumu –sağda ya da solda olsun- işte bu çürümedir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Balyoz'un ekonomi-politiği

Cemil Ertem 26.01.2010

Balyoz darbe planı, Türkiye için birçok şeyi yeniden tarif edecek gibi gözüküyor.

Şunu artık rahatlıkla söyleyebiliriz; Türkiye'de sol, Balyoz'la "titreyip kendine gelecek".

Balyoz'un ekonomi politikalarını anlatan bölümü dikkat çekici. Bu bölümler T"K"P ya da İşçi Partisi programlarından esinlenmiş gibi duruyor ama darbecilerin ekonomi anlayışı Türkiye'deki yasal "sol" partilerden çok daha cesur ve radikal.

Kalkınma, Cumhuriyet'in ilk yılları ve İzmir İktisat Kongresi için verilen yanlış ve maddi hatalarla dolu referansları geçiyorum. Ekonomi politikası olarak savunulan tezler, Doğan Avcıoğlu-Yön anlayışı temelli, ancak bu anlayışı da aşan otarşik-devletçi çizgiye oturuyor. Örneğin *"Devletin para basma yetkisini kullanması IMF ve Dünya Bankası yoluyla engellenmiş ve bu yetki haksız bir şekilde bankalara ve parayla para kazanan küresel sermaye gruplarına aktarılmıştır"* deniyor. Şimdi yiğidi öldür hakkını ver; Avcıoğlu bu kadar cahil değildi. Bir kere IMF'nin, "para basma yetkisinin" ne olduğunu bilirdi.

Burada, Merkez Bankası'nın bir yağma aracı olarak devletin –iktidarın- istediği zaman, savaş harcamaları için ve "yerli" işbirlikçilerinin –sermayenin- ihtiyacı doğrultusunda para basması ve/veya senyoraj hakkını kullanması durumundan bahsetmek istemişler herhalde. Yoksa tamam dolarizasyon oldu ama devletin para basma yetkisi devam etti hep. Neyse bu tür cahillikleri bu darbecilerin nerede kaldığını vurgulamak açısından örnekliyorum.

Buradaki önemli nokta darbecilerin piyasa mekanizmasına çok açık olarak karşı çıkmaları. Bu, Türkiye darbeler tarihinde bir ilk. Bütün darbeler, hele 12 Eylül, ekonomiyi daha fazla "liberalize" etmeyi, dış dünyayla tıkanan kanalları aşma doğrultusunda, ekonomide daha fazla dışa açılmayı amaçlamışlardır. Siyasi olarak içe kapanan Türkiye'yi, ekonomide dışarıya daha fazla bağlayarak dış destek sağlamak şimdiye kadar darbelerin biricik ekonomi-politikası olmuştur. 12 Eylül, 24 Ocak kararlarından sonra gelmiştir ve bir yerde 24 Ocak kararlarının "sağ-salim kesintisiz" uygulanmasını 12 Eylül sağlamıştır.

12 Eylül darbecilerinin Özal kararı işte bunun için bir zorunluluktu. Ama şimdi Balyozcular, ortodoks "sol" bir parti programından fırlamış anti-piyasacı programla arz-ı endam ettiler.

Bu değişim, bir yerde dünya konjonktürü ile anlatılabilir. Darbecilerin dış destekçileri şu an iktidar değil. Ama bu durum bu önemli değişimi açıklamaya yetmez.

O zaman şunu söylemek durumundayız: Türkiye’de darbelerin ve darbelerle özdeşleşmiş ordunun ideolojisi başından beri bu devletçi-“sol” kalıntılarla maluldü.

Bu ideolojinin belkemiği olan Kemalizm ise pragmatik ve oportünist bir iktidar politikası olarak, bütün bu darbe dönemlerinde, bu devletçi ve hastalıklı “sol” anlayışların üstünü örttü. Şimdi dışarıya yaslanıp iktidar olma –darbe yapma- olasılıkları ortadan kalkınca bu devletçi-otarşik anlayış iyiden iyiye ortaya çıktı ve darbeyi başarabilmek için de ellerindeki silahlı güce daha fazla yaslanan ve daha kanlı bir yolu seçtiler. İşte Balyoz’un ekonomi-politiği budur.

Ama burada Balyoz önemli bir tartışma başlatıyor. Ekonomi konusunda, geleneksel sol hatta şimdilerde parti kurmaya çalışan –hadi yeni sol diyelim- yeni sol darbecilerle kendini ayırmak durumunda. Burada ayırım noktası, kesinlikle IMF’ye karşı olmak/olmamak gibi içi boşaltılmış politik duruşlar falan değildir. Ayırım noktası piyasadır.

Balyoz darbe planının bir yerinde şöyle diyor: *“Doğal seleksiyonun hâkim olduğu, yani güçlünün zayıfı yok ettiği serbest piyasa sisteminde...”* Şimdi bu doğru mudur? Denebilir ki; ne yani adamlar darbeci diye doğru bir cümle kuramazlar mı; bilimsel olarak bir tek çıkarım bile yapamazlar mı? Eh tabii, Naziler de yapmıştır belki doğru ve bilimsel çıkarımlar ama yukarıdaki soru, sol için, belki bütün kötülüklerin serbest piyasadan geldiğini zanneden herkes için temel bir sorudur bundan böyle.

Devam edelim, bu çıkarım –yani piyasanın bütün kötülüklerin anası olduğu çıkarımı- doğruysa piyasanın alternatifi nedir? Balyozcuların dediği gibi *“tam bağımsız”* planlı bir devlet ekonomisi mi? Bence bu soruya doğru dürüst yanıt vermeden yeni bir sol Türkiye’de artık –Balyoz’dan sonra yani- işe başlayamaz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriminal bir sektör olarak tütün endüstrisi

Cemil Ertem 29.01.2010

Türkiye’de bundan sonra olacak olan her şeyin bundan önceki gibi olacağını zanneden yalnızca militarist-bürokratik oligarşi değil. Bütün bu toz duman arasında bir iki hafta önce gazetelerin ekonomi sayfasına sıkışan bir haber vardı. Türkiye’de TEKEL’i satın alan küresel tütün tekeli BAT’ın temsilcisi, sigara vergilerinin artması dolayısıyla sigara fiyatlarının yükselmesinin kaçakçılığı teşvik edeceğini söylüyordu. Hatta temsilci daha da ileri giderek hükümete kaçakçılıkla mücadele konusunda işbirliği öneriyordu. BAT gibi yapıları bilenler bu haberi sanıyorum gözlerine inanamayıp birkaç defa okumuştur. Nitekim bu haberden hemen sonra Dünya Sağlık Örgütü ve Sağlık Bakanlığı’nın bir toplantısı için ülkemizde bulunan tütün kontrolü uzmanı Sylviane Rate, *“BAT, Türk hükümetine gidip, yasadışı ticaret ile mücadele yardımı önerecek ve bunu kamuoyuna açıklayacak cesareti nereden buluyor; bu benim için gerçekten şok edici”* diyordu. Çünkü hem Dünya Sağlık Örgütü hem de bütün dünya basını biliyor ki; aralarında BAT’ın da bulunduğu tütün tekelleri dünyanın çeşitli yerlerinde parlamento soruşturması altında. Peki, bu soruşturma ve davaların konusu ne biliyor musunuz? Sıkı durun; bu davalarda

tütün şirketleri, “küresel ölçekte süre giden şekilde sigara kaçakçılığı yapmaları, narkotik kaçakçılığından elde edilen gelirleri aklamaları, hükümetlerin tütün şirketlerini izlemelerini, fiyat belirlemelerini bloke etmeleri, kamu çalışanlarına rüşvet vermeleri” konularında suçlanıyor. Bugün yalnız İngiltere’de mahkemeler tarafından el konulan BAT belgeleri arasında kaçakçılık konusunda yaklaşık 200 iç yazışma bulunmaktadır. Bu yazışmalar BAT’ın Asya, Afrika ve Latin Amerika’daki kaçakçılık ilişkisini ortaya koymaktadır. Şu sıralar BAT, kaçakçılık ilişkisi nedeniyle İngiliz Ticaret ve Sanayi Bakanlığı’nın soruşturması altındadır. Yine Hong Kong Yüksek Mahkemesi, eski bir BAT yöneticisini Çin’e kaçak sigara sokma operasyonundaki rolü nedeniyle suçlu bulmuştur. Bir başka örnek: RJ Reynolds’un bir iştiraki, Kanada’da ihraç edilen sigaraları tekrar yasadışı yollardan ülkeye geri sokan kaçakçılara yardım ettikleri suçlamasını kabul etmiştir.

Bu örnekler çoğaltılabilir. Kaçakçılık tütün tekelleri için vazgeçilmez bir silahtır. Çünkü vergiler yükselince, kaçak yollardan ürünlerini satarak pazar paylarını korumakla kalmayıp, hükümetleri de *kaçakçılık artar, vergi kaybına uğrarsınız, bizimle uğraşmayın* diye tehdit etmektedirler.

ABD’de görülen davalarda mahkemelerin el koyduğu, daha önce gizli nitelikte olan BAT belgelerinin incelenmesi, kaçakçılığın küresel, bölgesel, ulusal ve yerel düzeylerde stratejik öneme sahip olduğunu göstermektedir. Asya’da dikkat çekici olan husus, kaçakçılığın, BAT’ın daha önce kapalı olan pazarlara girmesine olanak tanımış olması, bu pazarların açılması için baskı oluşturmaları ve son derece kârlı olmasıdır.

Tütün tekelleri, ABD’de Clinton döneminde, hükümete, “bize kanser nedeniyle yönelen davaları ve bu davalar sonucunda verilen milyarlarca dolarlık cezaları engelleyin” diye başvurmuşlar. Başvuruları kabul edilmiş, ama iki önemli şartla; birincisi 375 milyar dolar tazminat ödemişler, ikinci ama daha önemli şart da, “kozmetik” arşivlerinin kamuoyuna açılmasıymış. Şimdi internetten bu arşivlere girince bu tekellerin insanlığa yaptığı tüm ayıplara ve suçlara ulaşıyorsunuz. Örneğin, Türkiye’de yağmacı hükümetlere verdikleri rüşvet belgelerine ya da TEKEL’in yağmalanmasına giden yolda, kimleri, nasıl satın aldıklarına kadar olan tüm belgeler burada. Savcılar buralara baksınlar, zaman aşımı olmadıysa, çok malzeme var.

Bugün Türkiye’de sigara yasağı ve vergi artışları sonucunda sigara satışları yüzde 15 düşmüştür. Aynı durum Doğu Avrupa’da da söz konusudur. Sigara tekelleri bunun üzerine hükümetleri kaçakçılıkla tehdit edip fabrika kapatıyorlar. BAT, İzmir tesislerini kapatırken, Philip Morris, Romanya’da yürürlüğe giren maktu vergideki yüksek artışın sigara kaçakçılığını getirdiğini iddia ederek Romanya üretimini durdurmuştur. Demek ki sigara tekelleri benzer bir stratejiyi dünyada yürürlüğe koydu.

Sigara endüstrisi artık, kriminal bir sektör olarak, demokrasinin olmadığı, piyasa mekanizmasının, tekellerin ve yağmacı devletin elinde olduğu azgelişmiş ülkelerde kendine yer bulmaya çalışıyor. Türkiye burada da bir sınav veriyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Piyasa, TEKEL, ve tuz, sigara meseleleri

New York Belediye Başkanı Michael Bloomberg şu günlerde çok ilginç ve tartışılan bir uygulamaya imza atıyor. Belediye Başkanı Bloomberg, tuzu bir numaralı halk düşmanı ilan ederek, lokantaların yemeklerde daha az kullanmasını teşvik edecek bir kampanyayı başlattı. Şimdilerde New York'taki çoğu lokantada masalarda tuzluk yok.

Şimdi Bloomberg'in halk sağlığını bu kadar düşünmesi tabii ki eleştiri konusu oluyor. New Yorkluların bir kısmı bunun özel hayata müdahale olduğunu, tuz yemek hakkının bireysel bir tercih olduğundan yola çıkarak Belediye Başkanı'nı Stalin'e benzetiyorlar. Ama Bloomberg "Ne yani çocuğunuzun gittiği okulda asbestos varsa, yerimizde durmamızı ister miydiniz? Belediye sorumlu kamu kurumu olarak gereğini yapıyor, yapacak da" diyor. Bloomberg'in planının adı "Ulusal Tuz Azaltma Girişimi"; bu plan, paketlenmiş ya da restoranlarda servis yapılan gıdalardaki tuz miktarını, önümüzdeki beş yıl içinde yüzde 25 oranında azaltmayı hedefliyor. Aslında obeziteye bağlı kalp ve damar hastalıklarından artan ölüm oranını göz önüne alırsak Bloomberg gerçekten sorumlu bir kamu yöneticisi gibi davranıyor.

Şimdi bu konuyla bağlantılı iki güncel gelişmeye vurgu yapmak istiyorum. Birincisi, şimdi bizde de uygulanmaya başlayan sigara yasağı. Aslında sigara yasağı uygulaması yalnız halk sağlığı boyutuna indirgenecek bir konu değil. Daha önceki yazıda da değindim; tütün endüstrisi, bugün silah, ilaç endüstrileriyle birlikte kamusal denetime alınması ve küresel yaptırımlarla regüle edilmesi gereken bir sektördür. Tuz denetimi yapılsın, çünkü kalp-damar hastalıklarının nedenlerinden birisi gereksiz ve bilinçsiz tuz tüketimidir diyen belediye başkanına "Stalin" yakıştırmaları yapan kaz kafalı Amerikalılar olduğu gibi, sigara yasağından sonra içkiyi de yasaklayacaklar "şariat" geliyor diyen onların Türk versiyonu kuş beyinliler de var. Hatta yanılmıyorsam CHP milletvekilleri sigara yasağı kaldırılınsın diye yasa önergesi verdi. Sonra da yaptıklarından utanıp peşini bıraktılar. Çok ilginç, bu önergeyi veren CHP'li milletvekillerinden Algan Hacaloğlu eskiden insan haklarına çok duyarlı bir "siyasimizdi". Şimdi insanlığa zarar işler yapmak konusunda Genel Başkanı'yla yarışıyor.

Bizde de sigara denetimi için bir kamu kurumu olarak yapılanmaya çalışan Sigara ve Sağlık Ulusal Komitesi var. SSUK, 50'ye yakın sivil toplum ve ilgili resmî kurumu çatısında topluyor.

Ama ne yazık ki, SSUK, Bloomberg'in "Ulusal Tuz Azaltma Girişimi" kadar bilinen ve meşhur kurum değil. Çünkü Türkiye'de kamuyu doğrudan ilgilendiren ve kumu desteğini arkasına alması gereken kurumlar hep kamu desteğinden yoksun kalma akıbetine uğrarlar. Bugün SSUK, neredeyse gönüllülerin oluşturduğu bir çabayla çok önemli bir iş yapıyor. Şimdi bu gibi kurumların olmaması ya da işlevsizleştirilmesi bir demokratikleşememe sorunudur. şu TEKELE tartışmalarına bakalım. TEKELE işçileri çok önemli bir direniş örneği verdiler. Bu direniş bundan sonrası için önemli bir örnektir. Bir de Türkiye, TEKELE işçileri sayesinde özelleştirmelerin özelleştirme olmadığının ve bir yağma olduğunun farkına varıyor. TEKELE'i 10 milyon dolar fazla verdi diye BAT'a veren anlayış da bugün iflas etmiştir. Türkiye'de başından beri tütün, silah, ilaç gibi stratejik sektörleri denetleyen ve buralarda demokratik kamu inisiyatifini öne çıkaran kamusal sivil yapıları inşa edebilseydik; TEKELE de yağmalanmazdı, işçiler de bu durumda olmazdı.

Şimdi yeni bir sol parti kuruluyor; bu partinin kuruluş bildirgesi taslağında şöyle bir ibare var: (...) "piyasayı frenleyecek ve toplumun piyasayı kuşatmasını gerçekleştirecek önlemler geliştirilmelidir."

Bloomberg'in tuz önlemleri, SSUK'un sigara önlemleri acaba böyle önlemler midir; sonuçta kamusal kurumlar piyasaya burada müdahale mi ediyor? Biz TEKELE'i devletten alıp BAT'a değil de, demokratik olarak örgütlenmiş

bir kamusal kuruma devretseydik bu piyasa kuralları içinde bir şey olur muydu? Neyse ben söyleyeceğimi söyleyeyim: Piyasayı kuşatamazsınız, frenleyemezsiniz, ama piyasa toplumsallaşabilir; bu da tekelsiz, devletsiz yeni bir ekonomidir. Devletin, tekellerin piyasası olduğu gibi kamunun da piyasası olur.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz Doğu'dan çözülüyor!

Cemil Ertem 05.02.2010

Dünya Bankası'nın son raporunun "kriz sonrası küresel ekonomi" bölümünde bundan sonrası için, daha fazla regülasyon ve merkezî finans sisteminin daha istikrarlı olması gerektiği vurgusu var. Kriz sırasında, başta merkez ülkeler olmak üzere, alınan önlemlerin etkisinin zayıf olması, bu önlemleri küresel ekonomi çerçevesinde biraraya getirecek ve işlevlendirecek bir yapıcı iradenin olmamasına bağlıyor.

G-20'nin inisiyatifinin ve kurumsallaşmasının gecikmesinin bir sorun olduğu ve Çin-Hindistan gibi, kriz dönemlerinde hızlı büyüyen ekonomilerin merkezî regülasyona entegre olmaları ve yalnız ihracata dönük değil, iç pazara dönük bir büyümeyi öne çıkarmaları gerektiği artık IMF ve Dünya Bankası'nın resmî görüşü. Küresel yönetişimin gerekliliği ve kaçınılmaz oluşu artık ortada.

Dünya Bankası ve IMF daha fazla düzenleme ve güçlü ama istikrarlı bir finansal sistem üzerinde duruyorlar ama bu düzenleme ve istikrar, kesinlikle korumacılık duvarıyla bölünmüş ve herkesin kendi bacağından asıldığı bir dünya ekonomisini anlatmıyor. Tam aksine düzenlemelerin yeni ve daha fazla küreselleşme sayesinde olacağına dair vurgu çok güçlü.

IMF Başkanı Khan'ın dediği gibi, ABD'nin daha az tüketmesi Çin gibilerinin de iç pazara dönmesi yeni bir büyüme modeli olarak karşımıza çıkacak mı; yoksa tam burada küresel ekonomi tıkanacak mı? Bu yıl Davos'da da bu soru, anahtar soru olarak, hep gündeme geldi. İşte Dünya Bankası da Davos sonrası ilk raporunda "kriz sonrasını" anlatırken bu vurguyu güçlü olarak gündeme getiriyor. Ama burada çok önemli bir sorun var:

Hem merkez ülkeler hem de Çin gibi ihracata dayalı büyümeyi öne çıkaran ülkeler, Khan'ın vurguladığı bu dönüşümü yapma konusunda oldukça isteksiz. Çin, parasının değerini ve ücretleri yükseltme konusunda direnç gösteriyor. ABD ve AB ülkeleri ise daha az tüketmeyi yoksullaşmayla eş tutup buna direniyorlar. Ama bunun er geç olması gerekiyor.

İşte Obama'nın en büyük çıkmazlarından birisi burada. Tüketip sonra da bunu dünyaya finanse ettirmeye alışmış bir halkı, "artık daha az tüketeceğiz; daha fazla borçlanamayız" diyerek ikna etmesi güç. Hele 2012'ye kadar bunu yapması ve bu söylemle 2012 seçimlerine hazırlanması imkânsız gibi. O zaman Obama, bütün değişim söylemine rağmen, tıpkı Çin gibi "gerçek" değişimi 2012 sonrasına erteleyebilir. Böyle olunca Obama iktidarının düzenlemeye ABD'li "hane halklarından" değil de bankalardan başlaması doğal karşılanmalı.

ABD'nin, 15 trilyon dolara giden borçlarını bir kenara koyun, karşılığı olmayan ve 40 trilyon doları aşan

yükümlükleri var. O zaman Çin gibilerin ABD'yi, bir müddet daha, en az 2012'ye kadar, finanse etmesi gerekecek. Dolarla ilgili keskin bir çöküş olmayacak ama ABD'nin senyoraj hakkını kullanmaya devam etmesi ve karşılıksız dolar basmak zorunda olması kaçınılmaz. O halde, dolarda çok keskin düşüşleri ancak 2012 sonrası görürüz. Bu vakte kadar dolardan çıkış temkinli ama kararlı bir biçimde sürecek.

Ama bütün bu olumsuzluklar ve bunlara bağlı "gecikmeler" küreselleşme denen ve tek bir dünya kapitalizmine doğru giden süreci tersine çevirmeyecek. Dünya Bankası'nın da vurguladığı ve kabul ettiği gibi, başta Çin ve Hindistan olmak üzere, G-20 ülkeleri, G-7'nin yerini alırken, refah ve zenginleşme konusunda, gelişmiş dünyayı da yakalayacaklar. Ama bu "eşitleme" halinin oldukça yavaş olacağını söylemeliyiz. Çünkü yüzlerce yıl Doğu'dan Batı'ya akan "fazla," ilkönce sıfırlanacak sonra da tam tersi olarak, gelişmiş ülke, gelişmemiş ülke farkı ortadan kalkana kadar, Batı'dan Doğu'ya akacak. Bu süreci başlatacak adım, Obama'nın bankalardan sonra, hane halklarının daha az borçla yaşamasını sağlayacak düzenlemeleri hayata geçirmeye başlaması ve Çin'in parasını revalüe edip, ücretleri arttırmasıdır.

Türkiye bu eşige hazırlanmalıdır. Çünkü teknoloji, markanın ve her şeyden önce insan yaratıcılığının öne çıktığı, ucuz para ile ihracatının, devletle vurgunun ve spekülasyonun, borsa simsarlığının mümkün olmadığı, gelişmekte olan ülkelerde ücretlerin yükseldiği, ulus-devletin tarih olduğu, piyasanın demokrasisinin küreselleştiği yeni bir döneme gireceğiz. Endüstri sonrası toplum, yeni kurumlarını ve yeni sınıflarını tam buradan ve Doğu'dan başlayarak üretecek. Eski burjuvalar da eski proleterler de tarih oluyor. Yeni sınıflar yeni sorunlarıyla çok yakında tarih sahnesinde olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avro değil, karşılıksız dolar sistemi bitiyor

Cemil Ertem 09.02.2010

Avrupa'da ne zaman bir sorun olsa Türkiye'de hemen avro tartışması başlar. Bu yalnız ekonomik sorunlar için geçerli bir durum değil. Siyasi krizlerde de tartışmaların başlangıç noktası avrodur. Lizbon anlaşması sürecinde sorunlar çıkmaya başladığında da, İtalya'da bazı benzin istasyonlarında liret kullanılmaya başlandığı söylentileri yayılarak, avroya dayalı para sisteminin çöktüğü ispat edilmeye çalışılmıştı.

Avronun, özellikle Türkiye'de, bu şekilde tartışılması ekonomi bilgisinden çok siyasi ve ideolojik yaklaşımlardan kaynaklanıyor.

Çünkü avro ulusal bir para birimi değil. Bu anlamda avro, krizden çıkışın ulusal ekonomilere ve ulus-devlete dayanarak olacağını iddia eden kesimlerin tüylerini diken diken eden bir para birimi. Şimdi avro Türkiye'de kullanılmıyor; ama şu günlerde avro kullanılan ülkelerdeki gazetelerin ekonomi sayfalarında bile avronun "bittiği" yazısı ve tartışması Türkiye'deki kadar yoğun değil. Bir para biriminin, özellikle, genel eşdeğer (hard currency) olarak işlem gören bir para biriminin, bu kadar kolay ortadan kalkacağını ekonomi yazısı olarak yazmak herhalde ancak bizim medyada olur.

2008 krizinin en önemli yanlarından birinin bir "genel eşdeğer" krizi olduğunu artık biliyoruz.

Nobelli iktisatçı Robert Mundell, avronun yeni ortaya çıktığı 2000'li yılların başında, krizin bir para krizi olarak ortaya çıkacağını IMF seminerlerinde defalarca dile getirmiştir.

Mundell, doların bir dünya parası olarak devam edemeyeceğini, ederse çok geçmeden büyük bir çöküşle yüz yüze geleceğimizi söylüyordu.

Kapitalizmin bütün büyük dönüşümleri bir önceki para sistemini tarihe gömerek gerçekleşmiştir. Altın para sistemi, sömürgecilik ve imparatorluk döneminin para sistemiydi. Birinci savaşın fiilî olarak bitmesi ancak gerçek anlamda bitmemesinin arkasında, çöken altın standardına dayalı para sisteminin devam ettirilmesi vardı. 1919'daki Versailles ve hemen arkasından 1921'de yapılan tazminat anlaşmaları siyasi ve ekonomik çerçeveyi belirliyordu ama bu siyasi ve ekonomik çerçeveyi yürütecek kurumlar ortada yoktu.

Başta Almanya olmak üzere kara Avrupası bir saatli bomba olarak çalışmaya başlamıştı. Savaş yıllarında başlayan enflasyon Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde, birkaç yıl içinde, çok büyük boyutlara vardı. Fiyatlar, savaş sonu düzeyine göre, Avusturya'da 14 bin, Macaristan'da 23 bin, Sovyetler Birliği'nde 14 milyar ve Almanya'da 1 trilyon kez yükseldi. (Burada Almanya ve Sovyetlere dikkatinizi çekerim.)

1924'te Alman parası, bir trilyon eski marka eşitlenerek yenilendi. Almanya'nın batmasının önlenmesi için savaş tazminatları hafifletildi ve sermaye transferleri sağlandı. Ancak bu yeterli olmadı; çünkü artık, şimdi olduğu gibi, bütün dengeler bozulmuştu. Savaşın, ülkeler arasında çok önemli verimlilik ve maliyet ve buna bağlı fiyat farklılıkları oluşturduğu ve bu farklılıkları giderecek yeni bir para-finance sistemine geçmeden dünya krizinin bitmeyeceği bir türlü kavranamıyordu. *Aynen bugün olduğu gibi... Bu krizin de yeni bir para ve finans sistemine geçmeden bitmeyeceğini artık kavrayalım lütfen.*

Altın standardı bir önceki sömürge dönemini karşılayan bir para sistemiydi ve bununla devam edilmesi yeni bir felaket anlamına geliyordu. Sadece, Keynes, birinci savaş sonrası, altın standardına dönüşe şiddetle karşı çıkıyordu. Keynes, aynı zamanda, Almanya'yı, faşizme götürecek bir korumacılığın kucağına atmamak için savaş tazminatlarının düşük tutulmasını öneriyordu. Ama Keynes'in bu önerileri yok sayıldı. İnsanlık, bir önceki dönemin para sistemiyle devam edilmesi ve Amerika ve İngiltere'nin Almanya'yı köşeye sıkıştırmasını çok pahalıya ödedi. Bu adımlar bize 1929 büyük krizini, faşizmler dönemini ve ikinci savaşı getirdi. Tarihe böyle bakmak yanlış ama birinci savaş bitiminde dünya Keynes'i dinleseydi ve birinci savaşla birlikte altın standardı sonlandırılıp, kaydı para sistemine bağlı yeni bir paylaşım ve bu paylaşımın kurumları daha o zaman yaratılsaydı, ikinci savaşa giden seyir nasıl olurdu acaba?

Şimdi ben, özellikle Avrupa'nın bu tarihî dersi çıkardığını düşünüyorum. Kaydı ulusal paralar ve ulusal ekonomiler devri kapandı. Tıpkı birinci savaşla birlikte altın standardının ve sömürgeci-imparatorluk devrinin bittiği gibi.

Gelelim güncel meseleye: Avro, kapitalizmin en devrimci adımlarından biridir ve yeni olandır. Bitmesi gereken avro değil, karşılıksız dolar sistemidir.

Şu 1925 yılı ve 'bizim bankalarımız'

Cemil Ertem 12.02.2010

The New York Times'in 25 Şubat 1925 tarihli nüshasında ilginç bir haber var. Haber şapka devrimiyle ilgili. *The New York Times*'in haberinde, devlet dairelerinde kalpak ve fes giymenin yasaklanacağı ve devlet dairelerinde "modern" şapka giymeye başlanacağını söyleniyor. Ama haberin ilginç tarafı ve esas vurgusu buradan sonra başlıyor. Bu durum, "modern şapkaya" olan talebi olağanüstü arttıracığı için, hükümet şapka fiyatlarına narh getiriyor: *Şapkalar maliyet fiyatlarına en çok yüzde 15 kâr konularak satılacak.*

The New York Times bu fiyat sınırlamasını Atatürk'ün şapka devriminin bir parçası olarak haberleştirmiş. Yani 1929 krizinin hemen öncesinde, dünyada devletçiliğin ve içe kapanmanın henüz başlamadığı bir tarihte, genç Türk hükümetinin bu uygulaması gazetenin dikkatini çekmiş.

Cumhuriyet'in kurulmasından sonraki ilk iki yıl aslında, Türkiye'nin yeni yolunu anlatan bu tür gelişmelerle örülü. Şapka ve kılık kıyafet düzenlemesinden hemen önce 1924'te İş Bankası kuruluyor. 1925'in hemen başında tütün rejisi lağvediliyor. Yabancı ajansların çalışmalarına son verilerek Anadolu Ajansı öne çıkartılıyor. Takrir-i Sükûn ve Kadastro Kanunları kabul ediliyor. Bunların hepsi 1925 yılına sığdırılmış. 1925'te, şapka devriminden hemen sonra ilginç bir kanun daha var. Hükümet yerli kumaştan elbise giyilmesi için kanun çıkartıyor. Burada tabii ki bütün bunlar arasındaki en önemli düzenlemeler İş Bankası'nın kurulması ve şapka devrimi.

O zaman *The New York Times* editörlerinin ilginç bulduğu fiyat sınırlaması, Cumhuriyet'in çok önemli bir yönelimini de anlatıyor aynı zamanda. Şapka üretimi ve ticareti, o tarihlerde, birçok ticaret dalı gibi, azınlıkların elinde. Şapkalar daha çok Fransa'dan geliyor; küçük atölyelerde yapılan üretimde de azınlıklar öne çıkıyordu.

Şimdi burada hükümetin şapka fiyatlarına talep artacak diye narh koyması, yüksek fiyattan şapka almaya koşacak (!) yoksul köylüleri ya da devletin memurlarını düşündüğünden falan değil. Zaten o yıl (1925'te) "modern şapka" giyme ihtimali hiç olmayan Dersim köylüleri, Şeyh Sait isyanında katledilirken, Takrir-i Sükûn Kanunu, şapka giymeyiz diye ayaklanan köylüleri hallediyordu. Şapka fiyatlarını denetleme işi, daha sonraki yıllarda, yaşanacak olan sermayenin Türkleştirilmesi uygulamasının ilk işaretiydi. Şöyle aslı astarı olmayan bir tez var: Aslında Türkiye Cumhuriyeti liberal bir iktisat politikası uygulayacaktı ama 1929 bunalımı zorunlu devletçiliği getirdi. İşte size 1925'te *The New York Times*'i bile şaşırtan ve haber yaptırtan bir uygulama. Bu anlamda şapka meselesi ve 1925 tarihi çok önemlidir ve aslında başörtüsü değil ama "şapka" bir siyasi ve ekonomik simge olarak Cumhuriyet'le birlikte baş göstermiştir.

Şimdi gelelim bugüne; dün Erol Katırcıoğlu bu köşede çok önemli bir yazı yazdı. Obama'nın banka sisteminde tekelleşmeyi önleyecek regülasyonlara başlanacağı işaretini vererek bazı bankaların ülkedeki toplam mevduatın yüzde 10'undan fazla mevduat hacmine sahip olmasının tehlikeli olduğunu vurgulaması, finans ve banka sisteminin yeniden yapılanmasının en önemli işaretlerinden biriydi. Bu, küresel ve kaçınılmaz regülasyon mutlaka gerçekleşecek. İşte Ali Babacan'da bunun farkında ve bankaların batmasına izin verilemeyecek kadar büyümesine izin verilemeyeceğini söyleyerek bu düzenlemeye Türkiye için de destek verdi. Ama Babacan tam burada arı kovanına çomak soktu. Obama için fark etmez o zaten bunun için iktidar oldu. Ama Babacan'ın söylediğinin ne anlama geldiği ve söylemin tehlikesi "bazı çevreler" için tartışma konusu artık. Erol Hoca'nın

aktardığına göre, Ersin Özince, bu uygulama Türk bankacılığına zarar verir demiş. Ersin Özince bunu Bankalar Birliği Başkanı olarak mı söylüyor yoksa İş Bankası Genel Müdürü olarak mı? Özince'nin bunu, etik olarak, Bankalar Birliği Başkanı olarak söylemiş olması lazım. İş Bankası adına söyleyemez. Ama o da, biz de ve bu işin bütün profesyonelleri de biliyor ki, yaptığı tesbit, teorik olarak, İş Bankası için doğru, Türkiye için yanlış.

Bankaların batamayacak kadar büyük ve tekel olduğu bir sistemin adı tekelci devlet kapitalizmidir. Bu, tekel olmuş bankaların batarsa devlet tarafından kurtarılacağı ve halkın devlet eliyle devlet elitleri-sermaye için yoksullaştırılacağı, ülkenin egemen oligarşi tarafından soyulacağı bir sistemdir.

Cumhuriyet, böyle bir sistemi amaçlayarak ve bunu tek bir ırka dayanarak yapmak üzere harekete geçmiştir. Bu artık bitiyor; sermayenin bütün dengeleri değişecek. (Devamı var...)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sermayenin yeni dengeleri

Cemil Ertem 16.02.2010

Siyasi olarak gelgitleri içeren ancak ekonomik olarak, daha çok doğrusal –lineer– bir çizgi izleyecek yeni bir döneme girdik. Krizden çıkış tartışmaları, önemli ölçüde, belirginlik kazanıyor. IMF'nin, 2026 yılına değin, ülke ekonomilerinin büyüme ve dünya GSYH'sından alacakları payları tahmin eden raporu, bizim başından beri dile getirmeye çalıştığımız bir gerçeği ortaya koyuyor: Artık gelişmiş ülke, gelişmemiş ülke farklarını giderek ortadan kaldıracak yeni bir sürece giriyoruz. Bu süreç, finans sermayesinden başlamak üzere sermayenin yeniden yapılanmasını ve buna bağlı yeni sermaye birikimini gündeme getirecek. Bu gelişme özellikle Türkiye için çok önemli; çünkü Türkiye'deki hâkim sermaye yapısının ilkönce kabuk değiştirmesi sonra da tümüyle yenilenmesi, Türkiye için, bir müddet sonra, çok önemli bir siyasi değişimin de habercisi.

Çok değil 2017'de dünyanın yeni ekonomik lideri Çin. IMF'nin, Dünya GSYH'sından aldıkları pay itibarıyla en büyük ekonomileri sıralayan listesindeki ilk 15 ülke içinde Avrupa'dan sadece dört ülke var. Türkiye, burada 13. sırada.

Aslında Avrupa ekonomisi artık, Almanya, Fransa ve İngiltere olmak üzere üç merkezin üstünde duruyor. Bu üç ülkede, sanayi alanında, hızla eski yerlerini terk ediyorlar.

Türkiye, özellikle makine sanayiinde Almanya'nın yerini almaya aday gözüküyor.

Türkiye sanayii bu krizde istihdam kaybına uğradı ama İspanya gibi temel dinamiklerini yitirmedi; tam aksine AB pazarına alternatif yeni pazarlar yarattı.

Seksenli yıllarda ama daha çok doksanlı yılların başından itibaren Körfez ülkelerinde biriken sermaye, yatırımlarını, şimdi çok zor durumda olan ve bazıları batmış olan Amerikan yatırım bankaları aracılığıyla Anglosakson finans sermayesi çerçevesinde değerlendiriyordu.

Bu yatırımların ancak bir bölümü Kara Avrupası merkezli sanayi şirketlerine gidiyor; büyük bir bölümü de ABD'yi finanse etmek üzere, dolar bazlı kâğıtlara gömülüyordu. Körfezin ve Suudilerin petrol kaynaklı birikimleri, Rus oligarkların enerji ve devlet yağmasından gelen birikimleriyle birleşerek ilkönce Amerika'ya gidiyor; bu paralar Amerikan Hazinesi ve Enron gibi skandal-naylon Amerikan şirketleri arasında paylaşıldıktan sonra, kalan, milyar dolarlık hedge fonları ellerinde bulunduran "para sihirbazları" aracılığıyla "gelişmekte olan" pazarlara yönlendiriliyordu.

Bütün bu süreçte Çin gibi ülkeler de dolar ve Amerikan Hazine kâğıdı olarak, Amerikan militarist sanayiini ve şişen Mortgage ve Wal-Mart ekonomisini beslediler.

Bu sürecin sürdürülebilir olup olmadığını bir kenara koyun, sürecin kendisi, kapitalizm için bile akıldışı ve çarpık bir yapıyı yaratarak, temel ekonomik dinamiklerini kaybetmiş bir Avrupa ve borçla yaşayıp dünyayı tehdit eden bir Amerika'yı insanlığın önüne koyup bıraktı.

Şimdi bütün bu çarpıklığın ilk farkına varan tabii ki Amerika oldu. Bunda Bush'un ve neoconların kör gözüm parmağına politikalarının tabii ki çok önemli bir payı vardı ama balonu başından beri şişiren Amerika'ydı.

Şimdi Obama, bütün bu sürecin ve yapının adeta simgesi olan "şişman ve hasta" finans ve banka sisteminden başlayarak temel misyonuna uygun adımları atacak.

Banka sistemindeki hastalıklı tekelci yapının kırılmasının küresel yeniden yapılanmanın çok önemli bir adımı olacağı belli. Çünkü Obama'yı Brown da destekliyor. Amerika ve İngiltere'nin arkasına yakında tüm Avrupa dizilecek. Avrupa'nın, bir kez daha, Anglosakson hâkimiyetini takip etmekten başka çaresi yok.

Şimdi gelelim Türkiye'ye; bir kere, Körfez'den Suudilere oradan enerji oligarklarına kadar, burnumuzun dibinde olup, Amerika'dan başlayarak dünyayı dolaşan sermaye, bazılarının sandığı gibi buhar olmadı. Artık bu paraların gideceği en önemli adreslerden birisi Türkiye.

Çok yakında, başta Türkiye olmak üzere, Doğu Avrupa, Kuzey Afrika ve Ortadoğu'ya doğrudan yatırımlar önemli ölçüde artacak. Hatta bütün bu coğrafyaya Türkiye üzerinden sermaye akışı sağlanacak. Kısa vadede yalnız Türkiye'ye gelecek sermayenin 50 milyar dolar civarında olacağı biliniyor. Zaten bunların bir bölümü gerçekleşmeye başladı.

Ama bütün bu hızlı ekonomik değişimi Türkiye, bu banka sistemiyle omuzlayamaz.

Çok yakında en az 2001 krizi kadar kapsamlı bir değişime bu alanda hazırlıklı olalım.

Türkiye sermayesi el değiştirecek; küreselleşecek. Bu, çok önemli bir siyasi değişimi de beraberinde getirecek.

Cumhuriyet'in 'Kazanımları' Çetesi

Cemil Ertem 19.02.2010

Türkiye bu yargı meselesini daha çok tartışır.

Şimdi medyada, şu sıralar olan biten üzerinde yapılan tartışmalarda, dünyadaki değişimi kavrayamamış ve buna bağlı olarak Türkiye'nin nereye gittiğini göremeyen zihinsel ve entelektüel yoksunluğun galebe çaldığını görüyoruz. Ama "çıkarları bunu gerektiriyor onun için görmek istemiyorlar" diyeceğinizi biliyorum; değişimi istemiyorlar ve değişim onları çok korkutuyor. Bu korkuda da haklılar. Çok şey kaybedecekler. Bir zamanlar bir "Cumhuriyet'in Kazanımları Çetesi" vardı. Ne zaman Türkiye'de demokratikleşme yönünde bir gelişme olsa bu "Cumhuriyet'in Kazanımları Çetesi" üyelerinden bir zevat çıkar ve Cumhuriyet'in kazanımları elden gidiyor diye dövünmeye başladılar. Bu kazanımların ne olduğunu her zaman sormuşumdur. Ekonomik olarak bu ülkenin, şu 87 yılda geldiği yer burası mı olmalıydı? Bundan hiç söz etmeyeyim isterseniz; meslek gereği bu konuda günlerce konuşur ve yazarım. Ama ortada "kazanımlar çetesinin" iddia ettiği gibi "modern" bir "şey" de yok. Laiklik mi? Yapmayın Allah aşkına! Demokrasi ve laiklik bu ülkeye "Batılı" anlamda şöyle bir göründü o kadar. O da şu son on yılda.

Batı, laik olmayı, dini devletten alıp, bireyin vicdanına bırakmak olarak anlar ve uygular; ya Türkiye Cumhuriyeti'nde nasıl oldu; tam tersi, din, devletin denetimine ve ta içine sokularak birey yok sayıldı. Ancak şimdilerde nüfus cüzdanlarında din hanesini tartışmaya başladık. Azınlıkların farkına varmakla kalmayıp onların da bir dini olduğunu ve ibadet özgürlüklerinin olabileceğini, dinlerini öğretecek okullarının olması gerektiğini şimdi gündeme getiriyoruz. Pardon "getiriyoruz" dememek lazım, bu ülkede gerçekten demokrasinin olması gerektiğine inananlar gündeme getiriyor. Ve tabii "Cumhuriyet'in Kazanımları Çetesi" karşı çıkıyor. Şimdi bakın Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılmasına kimler karşı çıkıyor? Bu okulun açılmasına ta başından beri karşı çıkanlar bugün yargı tartışmalarında da aynı "taraf" tadırlar. Yani onlara göre, bu ülke vatandaşı olup ama farklı dine mensup olanlar, dinlerini anlatacak ve din adamı yetiştirecek okulları açamazlar ve bu onların "laiklik" anlayışı gereğidir.

Şu çok açık "Cumhuriyet'in Kazanımları Çetesi"nin kazanımları kendi çıkarlarıdır.

Şimdi lütfen soğukkanlı olalım ve geriye bakalım. Bu ülke çok yokluk gördü, çok krizden geçti değil mi? Kaç esnaf, kaç küçük işletme yok oldu, kaç fabrika kapandı bunların hesaplarını bize bugün bu ülkenin resmî istatistik kurumu bile veremez. Hâlâ bir krizin sıkıntıları ile boğuşuyoruz. İşçiler direniyor, küçük işletmeler ayakta kalmaya, emekliler üç kuruşla yaşamaya çalışıyor.

Peki, bu ülke, şimdiye değin, "kazanımlarımız" elden gidiyor, rejim elden gidiyor, ordu yıpratılıyor, sıra yargıya geldi diyenlere ne verdi? Çok şey. Onların örtülü ödenekleri, bütçeleri hiç kesilmedi. Maaşlarını, terfilerini tıkr tıkr aldılar. Krizler onlara teğet geçti. Hatta bazıları, kriz dönemlerinde bile, aldıkları zamlı maaşlarla yetinmeyip yolsuzluklarla ülkeyi soymaya kalkıştı. Bunların çok azı ortaya çıkarıldı. Ve lütfen yargılandı. Ama halk bunları biliyor. Dev holding kurup bunu, bu ülkeye, mesleki dayanışma kurumu diye yutturdular.

Süleyman Demirel, 1979 yılında, tamam iflas ettik artık 70 cente muhtacız dediğinde bile lojmanlarında, tel örgülerle çevrili güvenli dünyalarında daha da "mutlu" olacakları darbe günlerini ellerini ovuşturarak beklemeye başlamışlardı.

Türkiye oligarşisinde asker ve yargının ağırlığını oluşturduğu bürokrasinin hâkimiyetini ve bu ülkenin kaynaklarından aldığı payı kim inkâr edebilir. Aksini söyleyin, hodri meydan!

Yargının bağımsızlığı tartışmaları özünde bir rejim tartışması olarak karşımızda bugün.

Rejim tartışması tabii ki, adı demokrasi olan her rejimde olması gereken bir durum.

Ancak Türkiye'deki "rejim" tartışmaları aslında hep demokrasinin tartışılması şeklinde olmuştur. Burada "bir rejim sorunu" var dendiğinde bilinir ki "demokrasi" dozu hastaya fazla gelmiştir ve bu fazlalık rejim sorununu gidermek üzere, ortadan kaldırılır. Bu, bu tarihin kestirme anlatımının en önemli anahtarlarından biridir.

Bu anlamda yargı ve onun "bağımsızlığı" söylemi bütün Cumhuriyet tarihi boyunca demokrasi için "bir demokles kılıcı" olmuştur hep. Tabii bu anlamıyla da yargının kendisi, "Cumhuriyet Müzesi'nin" en önemli ve Türkiye için en "pahalı" parçası sayılmalıdır.

Yalnız yargının "siyasi" icraatları ve onların belgeleri bile, tek tek bu müzeyi dolduracak kadar önemli ve şaşırtıcıdır. İşte Türkiye'de yargı, ta başından beri "Cumhuriyet'in" ve "kazanımlarının" kendisi ve aynası olmuştur.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Geri dönülmez bir sürecin başlangıcı

Cemil Ertem 23.02.2010

Bütün bu olan biten Türkiye'de bir devrin kapandığını gösteriyor. Türkiye başından beri dünya kapitalist sistemi için "özgün" bir örnekti. Askerlerin ve bürokrasinin ekonomi ve siyaset üzerindeki ağırlığı, rejimin temel dinamiklerini oluşturuyordu. Bu dinamikler, bütün bu tarihsel süreç boyunca, "dışarıdan" da destek alarak ve beslenerek kendini yeniledi ve rejimi ayakta tutan kurumları oluşturdu. Bu kurumlar ve hukuki, siyasi yapılar da, başka bir ülkede örneği olmayan, burjuva demokrasisi ve onun piyasası ile birlikte var olamayacak, bize özgü sistemi oluşturdu. Kapitalizm için hilkat garibesi sayılacak, ekonomik, hukuki ve siyasi yapıları bu sistem üretti. Ama bu akıldışı kurumlara ve olanlara dünya, şimdiye değin, "ya bir dakika, siz orada ne yapıyorsunuz" diye sormadı. Çünkü Türkiye'deki bu "garip, otarşik" yapı ve onun ürettiği sistem, başta Amerika olmak üzere "hegemonyanın" işine geliyordu.

Ama artık, bu çürük yapı, yeni oluşmakta olan, kapitalizmin yeni küresel hegemonyasını çok rahatsız ediyor. Türkiye'de, gerici oligarşik yapı çözülmeden dünya 2008 krizinden çıkamayacak.

Bu, 21. yüzyılın en önemli gerçeklerinden birisi. Kapitalizm, bir sistem sonuçta. İşlemesi için birtakım kuralları var ve bu kuralları üretecek, denetleyecek kurumlara ihtiyaç duyuyor. Piyasa mekanizmasının işlemesi, buna uygun hukuk sistemi ve siyasi yapıların oluşması ve bunların doğru işlemesi ile olanaklı. Ve artık kapitalizm, küresel bir temelde kendini üretirken, hiç olmadığı kadar, piyasanın aksamadan işlemesine ihtiyaç duyacak.

Devletlerin ekonomik sistemdeki ağırlığının, bundan böyle, daha hızlı olarak azaldığını göreceğiz. Ama bu gerçeğe birlikte sistemin küresel yeniden üretiminin merkezi Batı'dan Doğu'ya kayıyor.

Türkiye, artık hem bu "Merkez Doğu'nun" merkezi, hem de sistemi yeniden oluşturacak dinamiklerin merkezi. Bu gerçeği görmeden Türkiye'de şu sıralar olup biteni değerlendirmemiz imkânsız. Çok basit olarak söyleyelim; Türkiye'de, şimdiye kadar, var olan sistem, kapitalizmin yeni dönemine uygun değil. Türkiye'deki kurumlar, çarkın dişlilerine kaçacak taşlar gibi ortada duruyor.

Kim ne derse desin işte bu sistem şimdi çözülüyor. Bu yapının 21. yüzyıl kapitalizminin tam kalbinde, Türklerin güzel hatırı için, varlığını sürdüremeyeceğini artık anlamamız lazım. Bunu anlayamamak ve süreci geciktirmek Türkiye'nin çok önemli tarihî fırsatları kaçırmasına neden olacak. Şunu bilmek gerekiyor; dünyanın bugünkü koşullarında Türkiye, Cumhuriyet'i restorasyona tâbi tutarak bu toz duman arasından çıkamaz. Artık ya hep ya hiç eşğine geldik.

Restorasyon artık Türkiye için faşizmin karanlık tünellerinde yolculuk anlamına gelecektir. Bu Cumhuriyet'in bütün kurum ve yapılarıyla demokratikleşmesi basit bir restorasyon meselesi olmaktan çıktı.

Dünkü gözaltılar da, daha önceki bütün Ergenekon dosyaları da, bir tarihi ve devri bitirmek üzere atılan cılız adımlardır. Bu adımların daha güçlü ve kararlı olmasının da zamanı artık gelmiştir. Bu olan biteni, hâlâ cemaat operasyonu ya da oligarşinin iki kutbunun iktidar savaşı olarak görenler varsa, çok ama çok yanıldıklarını söylemek gerekiyor. Bu, Türkiye'de, kökleri Cumhuriyet'ten çok önceye uzanan bir iktidarın bitmesi ve Türkiye'nin küresel kapitalizmin tam kalbine yerleşmesi sürecidir.

Bu süreç, belki, insanlık tarihinin, en önemli dönüşümlerinden birisi olarak karşımızda bugün. Ve bu dönüşüm, çok küçük bir azınlık dışında, bu coğrafyalarda yaşayan ve yaşayacak olan tüm insanlar için çok önemli bir fırsatı öne çıkartıyor. Doğu Avrupa'dan başlayın, ta Lübnan'a kadar gidin. Bütün bu coğrafyada demokrasi, şekilsel de olsa, neredeyse yüzyıldır bekleniyor. Bu coğrafyada savaşların, insan hakları ihlallerinin, diktatörlüklerin egemenliği bitmek bilmedi. İşte, Türkiye'deki çözülme ve yeni demokratik bir Cumhuriyet olanağı, bütün bu coğrafyayı, savaş ve diktatörlüklerle değil de, barış ve demokrasi ile yeniden inşa etme olanağını insanlığın önüne koyuyor.

Türkiye'yi, on yıllardır, baskıcı bir diktatörlük olarak kendi çıkarları doğrultusunda cehenneme çevirenlerden hesap sorulması, yarattıkları savaşların, darbe tezgâhlarının, darbelerin, katliamların hesaplarının verilmesi, bu ülkede elbet olacaktı. Eğer şimdi oluyorsa bu çok önemli bir fırsattır. Yalnız Türkiye için değil, batısıyla doğusuyla, güneyi ve kuzeyi ile Türkiye'den ötesi için de tarihî bir fırsattır.

Bu fırsatı bizim önümüze kim niçin mi koyuyor; onu da yukarıda anlatmaya çalıştım; biliyorum ama bilmesem de olurdu. Umurumda olmazdı; bunları kimin teker teker alıp hesap sorduğu. Daha önce de söyledim Türkiye leoparı kuyruğundan yakaladı artık bırakamaz.

Geri dönölmez bir sürecin başlangıcı

Cemil Ertem 23.02.2010

Bütün bu olan biten Türkiye’de bir devrin kapandığını gösteriyor. Türkiye başından beri dünya kapitalist sistemi için “özgün” bir örnekti. Askerlerin ve bürokrasinin ekonomi ve siyaset üzerindeki ağırlığı, rejimin temel dinamiklerini oluştuyordu. Bu dinamikler, bütün bu tarihsel süreç boyunca, “dışarıdan” da destek alarak ve beslenerek kendini yeniledi ve rejimi ayakta tutan kurumları oluşturdu. Bu kurumlar ve hukuki, siyasi yapılar da, başka bir ülkede örneği olmayan, burjuva demokrasisi ve onun piyasası ile birlikte var olamayacak, bize özgü sistemi oluşturdu. Kapitalizm için hilkat garibesi sayılacak, ekonomik, hukuki ve siyasi yapıları bu sistem üretti. Ama bu akıldışı kurumlara ve olanlara dünya, şimdiye değin, “ya bir dakika, siz orada ne yapıyorsunuz” diye sormadı. Çünkü Türkiye’deki bu “garip, otarşik” yapı ve onun ürettiği sistem, başta Amerika olmak üzere “hegemonyanın” işine geliyordu.

Ama artık, bu çürük yapı, yeni oluşmakta olan, kapitalizmin yeni küresel hegemonyasını çok rahatsız ediyor. Türkiye’de, gerici oligarşik yapı çözülmeden dünya 2008 krizinden çıkamayacak.

Bu, 21. yüzyılın en önemli gerçeklerinden birisi. Kapitalizm, bir sistem sonuçta. İşlemesi için birtakım kuralları var ve bu kuralları üretecek, denetleyecek kurumlara ihtiyaç duyuyor. Piyasa mekanizmasının işlemesi, buna uygun hukuk sistemi ve siyasi yapıların oluşması ve bunların doğru işlemesi ile olanaklı. Ve artık kapitalizm, küresel bir temelde kendini üretirken, hiç olmadığı kadar, piyasanın aksamadan işlemesine ihtiyaç duyacak.

Devletlerin ekonomik sistemdeki ağırlığının, bundan böyle, daha hızlı olarak azaldığını göreceğiz. Ama bu gerçeğe birlikte sistemin küresel yeniden üretiminin merkezi Batı’dan Doğu’ya kayıyor.

Türkiye, artık hem bu “Merkez Doğu’nun” merkezi, hem de sistemi yeniden oluşturacak dinamiklerin merkezi. Bu gerçeği görmeden Türkiye’de şu sıralar olup biteni değerlendirmemiz imkânsız. Çok basit olarak söyleyelim; Türkiye’de, şimdiye kadar, var olan sistem, kapitalizmin yeni dönemine uygun değil. Türkiye’deki kurumlar, çarkın dişlilerine kaçacak taşlar gibi ortada duruyor.

Kim ne derse desin işte bu sistem şimdi çözülüyor. Bu yapının 21. yüzyıl kapitalizminin tam kalbinde, Türklerin güzel hatırı için, varlığını sürdürmeyeceğini artık anlamamız lazım. Bunu anlayamamak ve süreci geciktirmek Türkiye’nin çok önemli tarihi fırsatları kaçırmasına neden olacak. Şunu bilmek gerekiyor; dünyanın bugünkü koşullarında Türkiye, Cumhuriyet’i restorasyona tâbi tutarak bu toz duman arasından çıkamaz. Artık ya hep ya hiç eşliğine geldik.

Restorasyon artık Türkiye için faşizmin karanlık tünellerinde yolculuk anlamına gelecektir. Bu Cumhuriyet’in bütün kurum ve yapılarıyla demokratikleşmesi basit bir restorasyon meselesi olmaktan çıktı.

Dünkü gözaltılar da, daha önceki bütün Ergenekon dosyaları da, bir tarihi ve devri bitirmek üzere atılan cılız adımlardır. Bu adımların daha güçlü ve kararlı olmasının da zamanı artık gelmiştir. Bu olan biteni, hâlâ cemaat operasyonu ya da oligarşinin iki kutbunun iktidar savaşı olarak görenler varsa, çok ama çok yanıldıklarını söylemek gerekiyor. Bu, Türkiye’de, kökleri Cumhuriyet’ten çok önceye uzanan bir iktidarın bitmesi ve Türkiye’nin küresel kapitalizmin tam kalbine yerleşmesi sürecidir.

Bu süreç, belki, insanlık tarihinin, en önemli dönüşümlerinden birisi olarak karşımızda bugün. Ve bu dönüşüm,

çok küçük bir azınlık dışında, bu coğrafyalarda yaşayan ve yaşayacak olan tüm insanlar için çok önemli bir fırsatı öne çıkartıyor. Doğu Avrupa'dan başlayın, ta Lübnan'a kadar gidin. Bütün bu coğrafyada demokrasi, şekilsel de olsa, neredeyse yüzyıldır bekleniyor. Bu coğrafyada savaşların, insan hakları ihlallerinin, diktatörlüklerin egemenliği bitmek bilmedi. İşte, Türkiye'deki çözülme ve yeni demokratik bir Cumhuriyet olanağı, bütün bu coğrafyayı, savaş ve diktatörlüklerle değil de, barış ve demokrasi ile yeniden inşa etme olanağını insanlığın önüne koyuyor.

Türkiye'yi, on yıllardır, baskıcı bir diktatörlük olarak kendi çıkarları doğrultusunda cehenneme çevirenlerden hesap sorulması, yarattıkları savaşların, darbe tezgâhlarının, darbelerin, katliamların hesaplarının verilmesi, bu ülkede elbet olacaktı. Eğer şimdi oluyorsa bu çok önemli bir fırsattır. Yalnız Türkiye için değil, batısıyla doğusuyla, güneyi ve kuzeyi ile Türkiye'den ötesi için de tarihî bir fırsattır.

Bu fırsatı bizim önümüze kim niçin mi koyuyor; onu da yukarıda anlatmaya çalıştım; biliyorum ama bilmesem de olurdu. Umurumda olmazdı; bunları kimin teker teker alıp hesap sorduğu. Daha önce de söyledim Türkiye leoparı kuyruğundan yakaladı artık bırakamaz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kaos ve kriz senaryoları gerçekleşmeyecek!

Cemil Ertem 26.02.2010

Artık tek umutları var; o da iktidar partisini kapatmak. Bunun dışında, 2011 seçimleri dâhil, onlar için hiçbir çıkış gözüküyor. Ancak bir de, şimdilerde konuşulmaya başlanan Avrupa krizinin, 2010'un ikinci yarısından itibaren, yeni bir küresel kriz dalgası yaratacağı ve bu dalganın, şu sıralar suyun altında olan birçok sorunu suyun yüzüne çıkartarak, ucu bucağı belirsiz bir ekonomik ve siyasi kaosa yol açacağı beklentisi var. AB'nin dağılması ve Ortadoğu hatta Asya, Afrika kıtalarında bitmek bilmeyen savaşlar da bu senaryonun sosu olarak ortalarda geziniyor. Bu toptan çöküş senaryoları, birtakım "düşünce kuruluşlarının" yayın organlarında ve internet sitelerinde yayınlanıyor. Bizde de bazı yazar ve gazeteci arkadaşlar bunları çevirip köşe yazısı diye yazıyorlar. Ama ipe sapa gelmez ve tarih, ekonomi bilgisinden yoksun bu değerlendirmelerin ulusalcı güruhun, şu sıralar temel gıdalarından olduğunun farkında değiller.

Bu Avrupa krizine bağlı toptan çöküş senaryosuna geleceğiz. Ama ondan önce, bizdeki "umutsuzların" durumunu anlatmaya çalışalım. Bunların, gerçekten parti kapatmaktan başka çareleri kalmadı. Ancak o da, büyük ihtimalle, geri tepecek ve tüfeği yüzlerinde patlatacak bir operasyon olacak. Çünkü o zaman iktidar partisi erken seçime gidecek. Sonuç belli. Böyle bir erken seçimde iş dünyası, (yağmacılar, kara paracılar dışındakiler tabii) hükümetin arkasında olacaktır. Çünkü onlar için de artık tek yol var; demokratikleşme ve dünyaya ayak uydurma. TÜSİAD'daki değişim bunu gösteriyor ve TÜSİAD'ın bütün bu süreçte, demokratikleşme ve normalleşme doğrultusunda daha köşeli bir tavır göstereceğini göreceğiz. Ama iş dünyasında yalnız TÜSİAD bu tavrı göstermeyecek.

Şu sıralar küresel pazarda kendisine yer bulan, Rusya'dan Çin'e kadar ihracat yapan hatta ihracat yapmakla

kalmayıp buralarda fabrika kuran yeni sanayiciler var. Bu kesimin giderek güçlenen ekonomik durumuna bağlı olarak artan sivil inisiyatifini kimse yabana atmasın. İhracatçı Birlikleri çatısında örgütlenen bu genç ve demokrat işadamları, hem çıkarları hem de dünya görüşleri itibarıyla Türkiye'nin demokratikleşmesinden yana ağırlık koymaya başladılar.

Türkiye'nin dünya ekonomisi ile eklemlenme biçiminde yaşanan gelişmelere bağlı olarak, ilkönce tekstil, mobilya, gıda ve hammadde yoğun sektörlerde yoğunlaşan, daha sonra da makine ve maden gibi ağır sanayii içeren alanlarda dış pazarlara dönük üretim yapan sanayi sermayesinin varlığını bundan böyle çok daha yakından hissedeceğiz. Çünkü bu sermaye bir güç olarak Türkiye'nin geleceği konusunda daha fazla inisiyatif alacak ve oligarşinin çözülmesinde başat bir rol oynayacak. Ayrıca, bu sermaye gücünün Avrupa sanayiinin yerini almaya aday olduğunu söylemek çok iddialı bir sav olmaz sanırım.

Bunun dışında Türkiye'deki demokratikleşme adımlarını dünya destekliyor. Balyoz operasyonunu bu hafta Avrupa ve Amerika basını Türkiye'nin normalleşmesi ve demokratikleşmesi çerçevesinde değerlendirdi. Bu açıdan yargı eliyle iktidar partisine ve parlamenter sisteme yapılacak bir operasyon cuntacı-faşist cephenin elinde patlar.

Gelelim Avrupa krizine bağlı kaos teorilerine... Şu sıralar Amerika ve Avrupa'nın mutabık olduğu en önemli kriz çözümlerinden birisi küresel finans sermayesine yönelik regülasyonlardır. Bu düzenlemeler, sistemdeki zehirli varlıkları temizlemeyi ve sistem dışındaki sermayeyi sisteme sokup, bankalarla reel kesim arasında gerçek ve sürdürülebilir bir ilişki kurmayı amaçlamaktadır. Ancak bu amaç öyle basit bir yapılanma değil. Bütün mali sistemi baştan aşağı değiştirecek, devletlerle bütünleşmiş banka ve finans yapılarını yerinden oynatacak bir küresel regülasyon bu. Bunun dışında geleneksel ve artık gerici Avrupa sermayesi de içinde bulunduğu güç durumu kabul edip, yerini G-20 içindeki Asya sermayesine bırakmak istemiyor. Bunun için onların da bizdeki yağmacı cuntacılar gibi tek umudu kaos ve savaş. Bundan dolayı habire topyekûn yıkım ve kriz senaryoları üretip servis yapıyorlar. Bu senaryoların müşterileri de belli. Avrupa'nın kriz sonrası genişlemesi Türkiye'yi de içine alarak devam edecek. Bu artık çözülmüş bir denklem.

Türkiye'de darbecilerin ve katliamcı Ergenekoncuların yargılanması ve Türkiye'nin demokratikleşmesi, hiç kimse merak etmesin, Avrupa krizini bitirdiği gibi, Obama'yı 2012'de yeniden başkan da yapacak kadar küresel ve önemli bir adımdır. Bu açıdan Türkiye'de şu sıralar olan biten, yalnız Türkiye için değil, dünya için de önemlidir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ulusal ordular devri (niye) bitiyor

Cemil Ertem 09.03.2010

F-35, diğer adıyla, Joint Strike Fighter (JSF) projesi ABD'nin geliştirdiği en pahalı ve en kapsamlı savaş sanayii yatırımı. Ama ABD bu projeyi tek başına yürütmüyor. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu sekiz NATO ülkesi, yaklaşık 400 milyar dolarlık bu savaş projesine ortak. Ama şimdiye değin, F-35 projesinin başına gelmeyen skandal kalmadı. Projenin sır olması gereken birçok yönü ortalığa döküldüğü gibi, projeye ortak olmayan

Çin'in ve Rusya'nın, projenin birçok ayrıntısını, bildiği ve F-35'lerden çok daha gelişmiş uçaklar üzerinde çalıştığı ortaya çıktı. JSF projesinin maliyeti tartışılırken yapılan bir simülasyon tatbikatında Rus uçaklarının F-35'lerden çok daha marifetli olduğu da görüldü.

Böylece, ek yatırım ve teknoloji maliyetleriyle yarım trilyon dolarlık bir bütçeye ulaşan proje, tartışılan bir yatırıma dönüştü. Şimdi hem ABD Savunma Bakanlığı hem de projenin ana yürütücü firması Lockheed Martin şaşkın. Aslında JSF projesi o kadar önemli ve iddialı bir proje ki, NATO bu yatırıma, 21. yüzyılın ilk 50 yıllık bölümünde projenin sahibi ülkelerin savaş gücü olarak egemenliğini kesinleştirecek ve ürettiği teknoloji ile bu ülkeleri bir adım öne çıkartacak bir güç gösterisi olarak bakıyordu. F-35 projesine NATO'nun bu kadar umut bağlamasının bir başka nedeni de, ağ merkezli savaş kavramına yanıt vermesi. Yani F-35'ler tek bir komuta merkezinden idare edilemeyecek. Uçaklardaki yazılım "dost" ülkeleri ve güçleri vurmayacak şekilde oluşturulabiliyor. Uçaklar yine "dost" bilgi ağlarına girip her türlü veriyi anında sistemlerine dâhil edebiliyorlar.

F-35'lerle ilgili en önemli bilgi bu uçakların ABD'nin ürettiği son insanlı savaş araçları olması. ABD, artık F-35'ten sonra tamamen insansız sisteme geçiyor.

Ama burada çok büyük bir sorun var. F-35 projesi çerçevesinde üretilen tüm bilgiler anında dünyayı herhangi bir yerinde benzer bir şekilde üretilebiliyor.

Bırakın F-35'lerin yazılım sistemlerini, F-35 sonrası insansız hava araçlarının yazılımları ve teknolojileri ABD ile birlikte, Hindistan'da, Rusya'da, Çin'de hatta Türkiye'de şu sıralar üretilmeye çalışılıyor ve üretiliyor.

Türkiye deyince şaşırdınız değil mi; şaşıracak bir şey yok. Bilginin sonsuz ve kesintisiz hiçbir sınıra takılmadan en ücra köşelere kadar girdiği bir dönemdeyiz. Türkiye de bu durumdan azade değil ki.

ABD'de MIT'de bilgisayar yazılımı ve uçak teknolojileri okuyan bir Türkün ya da bir İranlının insansız hava araçlarının yazılımını geliştiremeyeceğini söyleyebilir misiz? Hatta şu sıralar, Hindistan'daki birçok üniversite yazılım teknolojilerinde ABD'den iyi. ABD, ikinci savaş sonrası geliştirdiği teknolojiyi artık saklayamıyor.

JSF projesi bunu ortaya koydu. Size bir şaşırtıcı gerçek daha; Türkiye İsrail'den insansız hava aracı (Heron) alıyor değil mi; ama Türkiye bugün İsrail'in uçaklarından çok daha gelişmiş insansız hava araçlarını üretecek teknolojiye sahip ve bunu, belki inanmayacaksınız ama Türkiye'de KOBİ düzeyinde firmalar yapıyor.

Peki, biz niye İsrail'den alıyoruz dersiniz; onu herhalde birileri yanıtlar. Bu konunun ilgilileri, kim yapıyormuş görelim derlerse ben onlara adres veririm.

Tabii bir de şu gerçek var: Artık yapılan silahların yazılımlarını siz üretmiyorsanız, aslında silah almıyorsunuz demek bu. Çünkü bütün silah sistemleri nihai yazılım komutu ile işlevlerini sonlandırırlar.

O komutu da silahı alan değil, yazılımı üreten bilir.

Bu durumda, Türkiye'nin yazılımını üretmediği sistemler aslında "bağımsız" sistemler değil. Başka bir deyişle o silah sizin envanterinizde ama onu, isterse size karşı, size satan kullanabilir.

Ama bunu tersi de olabilir tabii. Şimdi, İran gibi ülkeler de, bağımsız silah sistemleri üretebilir. (Üretiyor zaten.) Ya da üretilmiş silah sistemlerinin yazılımına girip onları devre dışı bırakabilir.

O zaman bu durum kaçınılmaz bir sonuca götürüyor bizi: Ulusal ordular artık küresel sistem için bir saatli bomba. Çünkü bunların hegemon güç tarafından denetlenmesi, ulaşılan teknoloji ağları çerçevesinde mümkün değil. Yani şu aşamada kimse kimseden üstün değil; oraya geldik. O zaman bütün silah sistemleri ulusal

ordular tarafından değil, NATO tarafından geliştirilecek ve NATO giderek genişleyen bir küresel sistem (Küresel Dünya Silahlı Gücü) olacak.

Yani küresel kapitalizmin havuzunda olan her ülke silah gücünü ve iradesini NATO'ya teslim edecek. Rusya, Çin, hepsi... Bu açıdan mesela JSF projesi artık Rusya ve Çin olmadan tamamlanamaz ya da tamamlansa bile bir şey ifade etmez. Yeni bir detanta (pat durumuna) vardık.

Sonuç:

- 1) Ulusal ordular devri kapandı, şu sıralar Türkiye'de asker vesayeti tartışmaları, en çok beş yıl sonra "vay be neler için kafa göz yarmışız" tartışmalarıdır.
- 2) Türkiye, bundan böyle, dünyanın çatısında üretilen bütün yeni teknolojileri aynı anda üretecek durumdadır.
- 3) Ülkeler arasında teknoloji rantından doğan zenginlik farkının sonuna geldik. www.cemilterem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF kovulurken, Berman, Baykal ve diğerleri...

Cemil Ertem 12.03.2010

Küresel piyasalarda ve küresel siyasi arenada Türkiye ile ilgili ilginç gelişmeler oluyor. Türkiye'nin krizden çıkışın merkez ülkelerinden birisi olacağı ve bu çıkışın dünyanın dengelerini yeniden belirleyeceği ve Kuzey-Güney tahterevallisinin Güney lehine değişmesinin Türkiye'nin ağırlığı ile olacağı gerçeğini uzun bir süredir dile getiriyorduk. Ancak bu gerçek hem ABD'de hem de AB çevrelerinde yeni yeni farkına varılıyor. Gerçi Sarkozy ve Merkel başta olmak üzere Avrupa'nın gerici kanadı da bir süredir "bir dakika, ne oluyoruz" pozisyonunu almıştı ama şimdilerde yoğunlaşan krizden başlarını kaldıramadıkları için sesleri pek çıkmıyor. Ancak, ABD cephesi daha hareketli. ABD'de Obama dönüşümünü istemeyen, dolayısıyla Türkiye'nin dönüşümün Doğu tarafındaki merkezi olmasını engellemeye çalışan yalnız neoconlar değil, Clinton döneminden kalma spekülasyon finans oligarşisi de şu sıralar Obama'nın ayağına çelme takmakla meşgul. Her sene tekrarlanan Ermeni tasarısı oylaması bu sene tam da böyle bir çelmeye denk geldi. Öte taraftan IMF'nin görüşmelerin kesildiğini açıklaması da bu çelmelerin devamı olarak okunmalıdır. Çünkü IMF içinde de şu an iki cephe var. Birincisi, başını IMF Başkanı Kahn'ın çektiği ve IMF'nin yeni döneme uygun olarak yapılanmasını isteyen ve Türkiye gibi ülkelerin değişen koşullar çerçevesinde etkisinin artması gerektiğine vurgu yapan "demokrat ve küreselleşmeci" diyeceğimiz cephe. İkincisi ise, IMF'nin eskisi gibi devam etmesini isteyen, zehirli finans oligarşisinden nemalanan ABD'li ulusalcıların oluşturduğu cephe. Bu cephe aslında bizdeki gerici-yağmacı lobinin izdüşümü. Bunlar uzunca bir süredir 20. stand-by için hükümeti zorladılar. Ama dünyanın değişmekte olduğunun farkına varmadan. Bundan dolayı da, IMF'nin, ne bu kriz için ne de bu kriz sonrası Türkiye ile ilgili geçerli bir programı olacağının farkında değillerdi. Eski ortodoks ve heteredoks programların karması bir metni hükümetin önüne ısıtıp ısıtıp getirdiler. Laftan hiç anlamadılar. Sonuçta da resmen kovuldular. Böylece, Türkiye'nin IMF'yi kovmasıyla, hem IMF'deki gerici cephe, bizim yağmacılarla birlikte, yenildi hem de IMF bitmiş oldu. Şimdi AB ve G-20 yeni finansal sistemin merkezî kurumu üzerinde çalışmaya başlayacak. AB'de bunun işaretleri var zaten.

Ama biz yeniden şu Clinton döneminden kalma, neoconların ve bizdeki yağmacı-darbeci cephenin de ortağı olan spekülasyon finans oligarşisinin kalıntılarına dönelim. Bunlar şu sıralar Avrupa'daki gerici finans ve sanayi yapılarıyla birlikte Türkiye'nin başına çorap örmekle meşgul. Avrupa'daki cephe, yakında İspanya'dan sonra "Türkiye'nin de krizin eşiğinde olduğu" haberlerini ısıtmaya çalışıyor. Almanya'da çok "bilinen" bir küresel

banka ve yine "bildik" bir küresel haber ajansı bu işlerin merkezi. Bunların Türkiye'deki "doğal" ortakları da o "bilinen" medya grubu. Şimdi bu cephenin çok aktif bir üyesi olan ve Ermeni tasarısı oylamasındaki tavrıyla Obama'nın ayağına çelme takıp bizdeki ulusalcı-yağmacı cephenin ekmeğine de yağ süren Howard Lawrence Berman'a yakından bakalım. Berman, hem neoconcu yapı ile hem de Clinton döneminin zehirli finans oligarşisi ile iş yapan ve şu sıralar yaptığı işleri batıran bir "işadamı" aslında. Yani Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesi Başkanı sıfatı finans dünyası etiketlerinin yanında hiç kalıyor. Berman, Savunma Bakanlığı'na iş yapan Runaway Production, Eagle Building Technologies, Olympia&Yorke gibi şirketlere ortak. Ayrıca Biosterile Technologies isimli şirketi de Türkiye'ye 11 Eylül 2001 sonrası yüklü miktarda kargo tarama cihazı satmış. (Bunları bizden kim aldı bilmiyorum yalnız!) Ayrıca Berman, "The Center for Responsive Politics" üzerinden 151 Temsilcinin yatırımlarını kurduğu yatırım şirketlerinde "değerlendiriyormuş" Ancak bu paralarının önemli bir kısmını, Katolik Kilisesi Vakfı ve Yeshiva Üniversitesi Vakfı'nın da paraları ile birlikte, Madoff'un ponzi oyunlarında ve hedge fonlarda batırmış. Şimdi Berman gibilerin Bush dönemi olmasa bile Clinton döneminin geri gelmesini istemesine şaşmamak gerek. Bu, Bush olmadı Clinton benzerini verelim cephesinin Türkiye şubesi de, darbe olmadı CHP-MHP koalisyonu verelim stratejisi üzerinde çalışıyor şu sıralar. Türkiye'de 2011'de bir CHP-MHP koalisyonunun "dışarıda" kimleri sevindireceğini ve "dışarıda" bu koalisyonun gelmesi için kimlerin çalıştığını artık biliyoruz. Kendilerini çok açık ettiler. Bu koalisyonu içerde de yağmacı Türk oligarşinin dört gözle beklediğini biliyoruz. Ama "solda" durup bu cephe için çalışan birileri daha var. Onlar da yıkında kendilerini açık edecek.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'de terörün ekonomi-politiği -1

Cemil Ertem 16.03.2010

16 Mart katliamının yıldönümü nedeniyle...

Siyasetin giderek renkleneceği ve ekonominin önüne geçeceği günlere yaklaşıyoruz. Seçimler yaklaşıyor. Türkiye, çok yakında, "seçim sath-ı mailine" girecek. 2011 seçimlerinin yalnız Türkiye için değil, dünya için çok önemli olduğunu bu köşede daha önce yazdık. Ama tekrar etmekte fayda var. AB ve ABD için Türkiye'deki sürecin "kazasız belasız" yürümesi çok önemli. Şimdi, yalnız Türkiye için değil, dünya için de önemli böyle bir süreç öncesi, tarihimizden öğrendiğimiz ve alışık olduğumuz üzerine, ortalığın karışması, Doğu'dan başlamak üzere, birçok kanlı olayın, suikastın hatta katliamın gerçekleşmesi beklenmeyecek ve olmayacak bir durum değil. Ancak, şimdiye kadar, gerek kendi inisiyatifleriyle, gerekse Türkiye'nin karışmasından çıkarı olan "dış güçlerin" taşeronu olarak devreye giren "iç-güçlerin" etkisizleştirilmesi böyle bir olasılığı aşağıya çekiyor. Bunun için darbe senaryoları deprem senaryolarına dönüşmüş durumda. Ucuz Amerikan felaket filmleri gibi çalışıyorlar. Doğu'da sıkıyönetim meselesi kolay, bunlar istedikleri zaman oralarda Emniyet Müdürü bile öldürdüler. Ama Marmara'da hele İstanbul'da sıkıyönetim öyle kolay değil. İstanbul artık küresel bir megakent. Yüzyılın en büyük terör olaylarından birini 2003'ün sonunda, İstanbul'da gerçekleştiren "güçler" eski güçlerinde değiller. Yok, tabii ki "gerçek" El-Kaide'den bahsetmiyorum. Usume yakalanmadı; -nedense- El-Kaide eskisi gibi değil. Hele Türkiye'de varlıklarını hiç gösteremediler. Niye acaba? Devletin "terör" nedeniyle birinci derece güvenli olması gereken kentinde, Diyarbakır'da şehrin güvenliğinden sorumlu, en tepedeki adamını, Emniyet Müdürü'nü, öldürmeyi başaran Hizbullah'a ne oldu? Bu Hizbullah, tabii ki Beyrut'ta milyonlarca insanı meydana dolduran Hizbullah değil. Çakma Hizbullah'ın Gaffar Okkan'ı öldürdüğünü artık bu devlet itiraf etmelidir. Bu çakma Hizbullah'ı çakma El-Kaide'yi ve 12 Eylül'de yok edildikten sonra Frankenstein olarak

yeniden yaratılan birtakım yerel "sol" örgütleri artık ortaya çıkarma zamanı geldi. Daha doğrusu bu ülke artık bunların arkasındaki "resmî" gücü korkmadan telaffuz etmeli ve bütünüyle ortaya çıkarmalıdır. Şimdiye değin yaptıkları eylemin içeriği ve büyüklüğü ve yerel özelliklerine göre, eylem üstleniliyordu. Doğu'da "Hizbullah" bunun için yaratıldı. İstanbul'da 12 Eylül'de yok ettikleri "sol" bir yapıyı provakatif sokak eylemleri ve ses getirecek suikastlar için ameliyat ettiler ve ortaya Mary Shelley'in Frankenstein hikâyesinden daha dramatik ve acıklı bir hikâye çıktı. Sabancı suikastı böyle bir işti. 2003 sonunda, darbe için, 2001 eylülünden sonra, yüzyılın en büyük terör silsilesini tezgâhladılar. Ama bilinen nedenlerden arkasını getiremediler. Sonra 12 Eylül'den kalma yapılar iyice açığa çıkınca "Devrimci" Karargâh gibi yapıları yaratıp bunları PKK'nın içine soktular.

Bunları söylemekten artık korkmayalım. Uğur Mumcu bütün bunları, yaşadığı döneme kadar ayrıntısıyla yakaladığı ve bu konuda çok güçlü istihbarata ulaştığı için yok edildi. Ben eminim, eğer yaşıyorsa şimdi karşımızda çok başka bir Uğur Mumcu görecektik.

Sonuçta seçimler yaklaşıyor; anketler gösteriyor ki; CHP ve MHP'den umut yok. Üstelik CHP'den oy alacak TDH ve EDP devreye girdi. Türkiye'nin siyasi aktörleri aynı. Ufukta, çok açık olarak, tek başına ve yenilenmiş bir AKP iktidarı daha var ve süreç devam edecek.

Peki, bu iktidarı yağmacı oligarşi istiyor mu; hayır. Eskiden böyle bir durumda çakma terör örgütleri devreye girerdi. İlker Başbuğ'un Fikret Bila'ya söyledikleri çok önemli, TSK durumun farkında ve yukarıda anlattıklarımızı delil ve ispatlarıyla biliyor. Yani Uğur Mumcu'nun döneminde yakaladığı ipin ucu, çok eminim ki, İlker Başbuğ'un elinde.

Yani hepsi önlerinde. "Devrimci Karargâhı"da, çakma yerel "sol" örgütleri de, "El-Kaide"yi de, "Hizbullah"ı da hepsini biliyorlar. Tabii Balyoz bunun için ciddi. Çünkü içinde "El-Kaide" var.

(Devamı var...) www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'de terörün ekonomi-politiği -2

Cemil Ertem 19.03.2010

Bugün Dinç Bilgin'in söylediklerinden başlamak gerekiyor. Yok, tek tek kişi ya da kurumlar için söylediklerinden bahsetmek istemiyorum. Bilgin'in bir zamanların etkin basın patronu olarak söylediklerinden şu çıkıyor: Başından beri var olan statükoyu –yağmayı- sürdürmek için o çok bilinen ikna ve zor yönteminin ikna ayağı basınla, zor ayağı ise devlet kaynaklı terörle sağlanmıştır. Yani Bilgin, basının nasıl yönlendirildiğini, yönetildiğini, paramiliter gazeteci tipinin nasıl yetiştirildiğini bize satır aralarında ya da doğrudan anlatıyor. Örneğin 1 Mayıs 1977 katliamı; artık bu katliamın arkasındaki devlet odaklı güçleri biliyoruz. Ama o zaman 2 mayısta paramiliter ajan gazetecilerin yönettiği gazeteler hangi manşetlerle çıktı; "Sol fraksiyonlar 1 Mayıs'ı kana buladı" diye değil mi? 12 Eylül öncesi olan biten her şeyi sağ-sol çatışması diye yutturan ve 12 Eylül'ün yolunu açanlar da yine bunlardı. Bu gazetecilerin ve gazetelerinin bir diğer terör dezenformasyon işlevi de, kontr-gerilla ya da daha geniş tanımlı adıyla Ergenekon tarafından öldürülen meslektaşlarını ya da bilim insanlarını "karanlık sol" ya da sağ terör örgütleri öldürmüş gibi göstermek olmuştur. Yani bu kadar da alçaklardı.

Bu gazetecilerin yetiştirilmesi ve ortaya çıkarılması, yiğidi öldür hakkını ver, Türkiye'de devlet içine odaklanmış faşist güçlerin en büyük başarılarından birisidir. Mesela artık yaşanan, hızlanan küreselleşmeyi takip etmekle zorlanan, soğuk savaştan kalmış Japon askerlerine dönen dolayısıyla paramiliterliği ancak yeniçeri bıyıklarından anlaşılan tipler, yerlerini çok çabuk, genç, kolej mezunu, birkaç dil bilen ama bir uzmanlık alanı

olmayan tiplere bırakıyordu. Paramiliter gazeteci döngüsündeki bu kuşak sürekliliği Türkiye’de faşizmin en büyük başarılarından birisidir. Bu paramiliter gazetecilerin, aynı zamanda, iş, özellikle finans dünyası ile organik bütünlük içinde olduklarını sanıyorum söylemeye gerek yok. Bunların çoğu İstanbullu üç büyük futbol kulübünden biriyle yakın ilgili oluyordu. Gazete patronları bu “yükselen” paramiliter “değerleri” nedense erkenden keşfediyor ve bir uzmanlık alanı olmayan, akademik ya da mesleki becerileri, çabaları sıfırın altında olan bu tiplere durup dururken, milyon dolarlar veriyorlardı. Ama aynı gazete patronları, gazetecilik dışında her işi, devlet içinde güçlü bağları olan bu paramiliter gazeteciler sayesinde kotarıyorlardı. Bu gazete patronlarının özelleştirme yağmasındaki paylarını artık biliyoruz. 2001 öncesi banka sisteminin nasıl yağmalandığını, bu ülkenin, bankalara birikimlerini yatıran halkın nasıl söğüşlendiğini hepimiz biliyoruz. Bütün bu soygunlar, yağmalar olurken, terörün, bu yağmaların üstünü örten bir peçe olarak kullanıldığını ve bu paramiliter gazetecilerin de, terörün, şimdilerde ortaya çıkan, kaynaklarını bilmelerine rağmen, kendilerinin de terörün peçesi olduğunu artık biliyoruz.

Tabii bu işlerin bir de “kara” ama karanın da karası tarafı var. Yani uyuşturucu –özellikle Doğu’da- silah kaçakçılığı ve ötesi. Mesela bu konuda Uğur Mumcu’nun dilinde tüy bitmiştir.

Yalnız 1978-81 arasında, yani bu ülkede paramiliter gazetecilerin sağ-sol çatışması diye yutturduğu ama aslında devlet kaynaklı düzenli bir terör dalgasının estiği dönemde, ele geçen silahların değeri 30 milyar TL’dir. Bunlar ele geçenlerdir. Aynı dönemde uyuşturucu trafiği cirosu da bu rakamın en az on mislidir. Uyuşturucu ve silah kaçakçılığı paraları ilkönce en üst katlarda, tabii Ankara’da paylaştırılıyordu. Sonra bu paralar ikiye ayrılıyordu. Bir kısmı yeni terör finansmanı ve silah alımı için gerekli yerlere aktarılıyor diğer kısmı da paramiliter basın ve finans yapılarına gidiyordu. Şu sıralar yalnız İsviçre’de Türklerin 100 milyar doları olduğunu FBI tesbit etti. Kim bu Türkler? Bu para ne parası; varlık barışına rağmen niye çözülmedi?

Demek ki buradan mahşerin (terörün) ilk dört atlısına ulaşıyoruz. Uyuşturucu-silah-paramiliter örgütler (devlet ve basın)-finansal yapılar. İşte bu dört atlı terör arabasını yıllardır bizim üzerimize sürdü. Şimdi Doğu’da bu yapı aynen korucu müessesesi olarak duruyor. Sonra aynı paramiliter yüzüzler Doğu’da her dört gençten biri işsiz diye köşelerinde yazıyorlar.

Bu açıdan hem Ergenekon’un hem de Balyoz’un paramiliter “sivil” ayakları tam anlamıyla çözülmemiştir. Hele Balyoz olduğu gibi duruyor. Esas olan Balyoz’un paramiliter basın ayağıdır.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşte yeni gerici mihver cephesi

Cemil Ertem 23.03.2010

Fransa’da bölgesel yerel seçimlerin ikinci turunda Sosyalist Parti ve müttefiklerinin oluşturduğu sol partiler listesi oyların yüzde 53,7’sini alırken, Sarkozy ve müttefikleri yüzde 35,2’de kaldı.

Bu, Avrupa’daki siyasi eğilimlerin krizin ivmesiyle de değişmekte olduğunun işareti.

Öte yandan sağlık reformunun ABD Kongresi’nden Obama’nın istediği gibi geçmesi de çok önemli bir gelişme. Bu Obama’nın iktidar olmaya başladığını gösteriyor.

Avrupa’nın kriz karşısında ikili bir tavır var. Başta Almanya ve iktidardaki Merkel’in başını çektiği gerici cephe artık, açıktan olmasa bile, Avrupa Birliği’ne inanmıyor. Avrupa genişlemesine karşılar. İkinci cephe ise, AB

fikrine, AB'nin genişlemesine inanan, yeni ekonomiyi, ağ toplumunu ve barışçı küreselleşmeyi savunan, Lizbon stratejisinin yenilenerek devam etmesini isteyen kesim.

Merkel, 29 martta Türkiye'ye geldiğinde "imtiyazlı ortaklık" teklif edecekmiş. Bu haber doğru mu bilmiyorum; bu kadar da olmaz diyor insan ilk tepki olarak. Ama sonra Merkel gibilerin nasıl zihinsel bir deformasyonla malul olabileceğini bizim ulusalcılara bakıp daha iyi anlıyorsunuz ve bu siyasi mevta kadının bunu söylemiş olabileceğine ihtimal veriyorsunuz. Farkındalık bir bilinç sorunu nihayetinde. Çürüyen, yok olmakta olanın farkında olma, algılama katsayısı da düşüyor.

Bu, canlılar için de geçerli, kurumlar için de. Almanya bu krizden Naziler gibi çıkamayacağını anlamalı. Zehirli Alman finans sermayesi yeni dönemde, dünyanın barışçı bir ekseninde yenilenmesinin önündeki en büyük engellerden birisidir. Bu yapı şu sıralar bir istihbarat örgütü gibi çalışıyor. Mesela altın fiyatlarını istedikleri yere çıkaramayınca telaşa kapılan Merkel politikalarının baş destekçisi Alman bankası da Türkiye üzerinde oynamaktan vazgeçmeli. Bu bankanın Türkiye'deki işbirlikçileri de, ne yapmaya çalıştıklarının farkına varınlr. 1930'lu yıllarda değiliz.

Sarkozy ve Merkel gibiler artık yenilmiş tarihî figürler. Ama tabii ki şöyle bir gerçek de var; bunların temsil ettiği sermaye yapıları hâlâ ayakta. Dolayısıyla hamlelerini sonuna değin yapacaklar. Avrupa'daki bu gerici yapı, barışçı bir küreselleşmenin karşısında ulusalcı bir duvar âdetâ. Bu yapının giderek faşist siyasi bir güce dönüşmemesi gerekiyor. Ancak Fransa'daki yerel seçimler bu yapının gerilemekte olduğunu işaretini verse de, neoconlar ve Türkiye gibi ülkelerdeki oligarşik yapılarla ittifakları önemli bir sorun.

Bu açıdan Avrupa gericililiği, neoconlar, Rus oligarkları, Ortadoğu ve K. Afrika'da Baas kalıntıları ve ulusalcı diktatörler, İsrail'in katliamcı militaristleri, Türkiye'deki ulusalcı-faşist cephe aynı yerde buluşuyor.

Bu savaş ittifakının artık bugün çok açık olan kısa vadeli stratejisi de belli. İlk adımları Türkiye'deki değişimin yolunu kesmek, bu önemli; çünkü 2011'de Türkiye'de bir CHP-MHP iktidarı ya da geliştirilecek kaos ortamı, Amerika'nın bölgeye ilişkin tüm hesaplarını altüst ettiği gibi, AB'nin genişlemesini, dolayısıyla etkinliğini ortadan ikiye bölecek bir gelişmedir. Böylece 2012'de Obama'nın yeniden iktidar olmasını sağlayacak en önemli dış gelişmenin önüne geçilecektir.

Çünkü Ortadoğu, Afganistan ve Kafkaslarda Obama iktidarının stratejisi Türkiye'nin bölgenin siyasi ve ekonomik yapıcısı olması üzerinedir. ABD'nin bölgeden çekilmesi ve bölgenin selameti buna bağlıdır. İsrail dâhil, Ortadoğu, K. Afrika, Kafkasların yeni yapılanması ve pazar, enerji yollarının, piyasaların açılması AB'nin enerji, finans piyasaları olarak buralara bağlanması Türkiye üzerinden olacak. Türkiye, fiili olarak Suriye'den başlayarak Ortadoğu ve ötesi ile bütünleşecek. Sınırlar gevşetilecek, yatırım ortamı ve işgücünün serbest dolaşımı devreye girecek.

Bu dinamik Berlin'den Tokyo'ya kadar olan hinterlandın, iletişim ağları, finans entegrasyonu ve işgücü akışkanlığı ile homojenleşmesini sağlayacaktır. Şu sıralar domino taşları gibi vize duvarlarının yıkılması bunu anlatan bir gelişme. Tabii bu değişim başta Türkiye'de sermayenin çok hızlı olarak el değiştirmesini, yenilenmesini ortaya çıkaracak.

Bir önceki dönemin kontrol sanayileri Almanya'dan başlayarak çözülürken bunlara bağlı finansal yapılar da yenilenecek. Türkiye'de katma değeri yüksek, makine sanayii Alman makine sanayiinin yerini alırken, başta Almanya olmak üzere, merkez Avrupa'da yaratılan, dolayısıyla harcanan gelirlerde düşme meydana gelecek. Bu

açından Avrupa'da da sermaye akışkanlığı, Türkiye üzerinden doğuya doğru olacak. Ancak geleneksel finans ve sermaye yapıları bu gelişmeye direnecek. Böylece karşımızda yeni bir gerici mihver cephesi var. Bu cepheye Türkiye'deki militarist güçler de dâhil ve ikinci savaştaki mihver cephesi kadar tehlikeliler.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yedi 'benzemezin' üç yüz yıllık benzerliği

Cemil Ertem 26.03.2010

Şu anayasa tartışmaları sanıyorum bütün bu süreçte geldiğimiz son nokta. Cumhuriyet'ten önceye de uzanan bir tarihsel dönem biterken, bütün bu dönemin siyasi kurumları ve figürleri, olması gereken yere oturmuş olacaklar. Böylece 12 Eylül'ün yalnızca, 12 Eylül darbesi ve sonrası ile sınırlı bir olgu değil, bütün bir Cumhuriyet dönemini, hatta ondan çok öncesini de kapsayan, tarihsel karanlık nokta olduğunu anlamış olacağız. Tabii ki Türkiye 12 Eylül Anayasası'ndan, bu süreç sonunda kurtulursa, yerine koyacağı anayasa tam mutabakat anayasası olmayacak. Ama çok önemli bir adım atmış olacak. Bu gelişme, yeni demokratik bir cumhuriyetin bu topraklardaki ilk adımıdır. Ancak tabii ki, bütün bu süreç bize çok önemli bir tarihsel gerçeği gösterdi. Türkiye'de tarihsel gerici blok olarak ifade edeceğimiz oligarşik yapının bu toplumda çok derin kökleri olduğunu, İdris Küçükömer'in dediği gibi, sağın sol, solun da sağ olmasını bir kenara bırakın, bu iki kutbun birbirinden ayrılmaz bir şekilde iç içe geçtiğini, bu iç içe geçmenin çimentosunun da en az 300 yıllık bir geçmişle örüldüğünü ve geçilmez bir kaya gibi karşımıza dikildiğini görüyoruz.

Bugün, hızla gelmekte olan değişime, farklı gerekçelerle, farklı görünen kesimler karşı çıkıyorlar. Hatta bunlar yutkunup yutkunup, bağırırlarına taş basarak "ortak" "demokratik" metinler oluşturup bu iş olmaz demeye getiriyorlar. Yani bütün bu süreci bilmesek, ya da şu ülkeye tam şu sıra gelip ne oluyor diye etrafımıza baksak, bu "biraraya gelmezlerin" gerçekten daha fazla demokrasi için biraraya geldiğini sanacağız. Şimdi hafızalarımızı biraz zorlayalım. Bu anayasa tartışmaları yeni değil ki, uzunca bir süredir devam ediyor.

En son 2008'de yine gündemdeydi. Hatta o zaman, sendikalar, meslek örgütleri odalarının oluşturduğu bir "Anayasa Konvansiyonu" vardı. Sonra birdenbire bu "konvansiyonun" çalışmaları TOBB ve TUSİAD tarafından ertelendi. Tabii bu duruma sendikalardan da itiraz gelmedi. Peki, o zaman DİSK ne yaptı? 'Tam AKP'nin kapatılması sürecinde, anayasa tartışması mı olur' gizli ajandasına uygun davrandı. O zaman Süleyman Çelebi, hem Türkiye 12 Eylül Anayasası'ndan kurtulmalı diyor hem de "Yeni anayasa sürecini devam ettirecek misiniz" diye sorduğumuzda, "DİSK, günübirlik politika yapmaz şimdi durup bakalım ne olacak" diye konuşuyordu. Yani DİSK de o dönemde, iktidar partisinin kapatılacağı hesabını, TUSİAD, TOBB gibi yaparak beklemeyi ve "önünü görmeyi" tercih etmişti. Aynı şekilde "yedi benzemezin" ortak "demokratik" çağrı metnine imza atıp Ergenekoncularla buluşmayı beceren arkadaşların ve kurumların çoğu da DİSK gibi davranıp, TUSİAD ve TOBB'un kuyruğuna 'bilmeden' takılmışlardı. Tabii bu bilmeden sözcüğünü, birçok arkadaşı kırmamak için kullanıyorum. Aslında objektif olarak, bütün bu tarihsel sürece baktığımızda ortada hiç de öyle bilinmeyecek bir durum yok.

Karşımızdaki durum, ilk önce bu topraklardaki zenginliğin paylaşılması ile ilgili bir durumdur. Nasıl Türkiye Cumhuriyeti'nin bir gayrı resmî tarihi varsa onun öncesi olan Osmanlı İmparatorluğu'nun da bir gayrı resmî tarihi var tabii. Mesela, resmî tarihte Osmanlı'nın gerilemesi 17. yüzyıldan itibaren ekonominin bozulması şeklinde –genel olarak- anlatılmıştır. Ancak bozulan ekonomi değil, iktidardaki bürokratik yapının mali durumudur.

Osmanlı İmparatorluğu'nda Maliye'nin bunalımı ekonominin genelinin bunalımı gibi görülmüş; birçok tarihçi, merkezin mali güçsüzlüğünü genel ekonomik durumun bozulması olarak anlatmıştır. 1700'lerin ortalarına kadar olan süreçte tarımsal üretim artmış, ancak artan tarımsal üretimin ihracatı yüksek vergilerle önlenmiştir. Bu, çok ilginç bir durumdur. Çünkü Osmanlı egemenleri kendileri dışında ya da denetimlerinin olmayacağı bir zenginleşme istememişlerdir. *(Bu "zenginleşme" bugün de istenmiyor. 2008'deki gibi, "parti kapatılması" gizli ajandası üzerine çalışılıyor.)*

Braudel, "Osmanlı, 18. yüzyılın sonuna gelindiğinde, 20-25 milyonluk bir nüfusu besleyebilen, giydirebilen, büyük ölçüde kendine yeterli bir iktisadi yapı oluşturmuştu" der. Ama bu sürecin önü, bugünkü Cumhuriyet'in "sahipleri" tarafından kesilmiştir.

Şimdi Türkiye de benzer bir durumda. Hemen kriz sonrası çok önemli bir gelişme ve büyüme potansiyelini yakalıyor. Bu, aynı zamanda, tıpkı Osmanlı'da olduğu gibi, "eski" egemenlerin denetimi dışında bir gelişme ve değişim olacak. Sonuçta "eski" egemenler yaklaşık 300 yıldır yaptıklarını, 300 yıldır yarattıkları ideolojik aygıt, kişi –sağ ve "sol"- kurumlarla yapıyorlar, yaptırtıyorlar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Batı'da (bir) tarihin sonu

Cemil Ertem 30.03.2010

Merkel'in Türkiye ziyareti, Almanya'nın Türkiye gerçeğini görmesini kolaylaştır mı bilmiyorum ama Merkel Almanya'da söylediği kadar rahatça "imtiyazlı ortaklık" vurgusu yapmaya cesaret edemeyecek. Bence Merkel gibi politikacılar artık kendi gerçeklerini Doğu'ya bakarak göremezler. Bu geçen yüzyıla kadar geçerliydi. Oryantalist bir yukarıdan bakışla, Batı'nın gelişmişliğini Doğu'ya adım attığınız andan itibaren yeniden keşfetmeye başladınız. Bu keşif oryantalist bir hedonizmi de yaratmıştır.

Oryantalist hedonizm, güvenli, refahın, huzurun, teknolojinin sonsuz imkânlarının geçerli olduğu topraklardan, güvensiz, her an her şeyin değişeceği, ancak siz bahşederseniz teknoloji ve refaha sahip olabilecek kavruk insanların topraklarına geldiğinizde bütün benliğinizi saracak geçici bir güvensizlik ve onun getirdiği tehlikeye bağlı olarak yaşanan hazdır. "Gelişmemiş bir ülkenin" topraklarına ayak bastığınızda, hem buralarda doğup büyümediğiniz için ne kadar şanslı olduğunuzu düşünürsünüz hem de kalmak ve geri dönmek arasındaki bocalama, adrenalin seviyenize tavan yaptırır.

Tabii, bulunduğunuz ülkenin insanların size yarı tanrı muamelesi yapması haz duygunuzu doruklarda dolaştırırken, ağzınızın kulaklarınıza doğru genişleyen biçimi, bir müddet sonra, sabitlenerek yüzünüzün normal görünümü olur ve gece yattığınızda da böyle uyursunuz.

Evet, yaklaşık üç yüzyıla yaklaşan bir süreçte, az gelişmiş bir ülkeyi ziyaret eden gelişmiş ülke temsilcileri ya da yurttaşları bu hazzı yaşamışlardır. Yani bunu, kesinlikle onları insani olarak aşağılamak için söylemiyorum. Tam aksine bu insani bir şey. Ama artık ne yazık ki "oryantalist hedonizm" tarih oluyor. Bu hazzı, yakında, yalnızca Türkiye gibi "gelişmekte olan" ülkeleri bir yana koyun, Afrika'nın balta girmemiş ormanlarına gittiğinizde bile bulamayacaksınız. Eh, ne yapalım hayıflanmamak gerek; gelişen teknoloji de bize, atalarımızda olmayan, yeni haz biçimleri sunuyor. Ancak teknolojinin yeni hazları ve olanakları, sınır da tanımıyor. Üstelik eskiyi, şaşırtıcı bir biçimde, ısrarla korumakta olanın yüzüne çarpıyor. Şimdi, çok değil yirmi yıl önce, sağlamlığın, teknolojinin, güvenin Batı'daki en önemli simgelerinden biri olan Volvo'nun Çin'in eline geçeceğini söylesek kim inanırdı;

ama Volvo yerlerde sürünerek Çinli Geely'e satıldı. Volvo'yu daha önce Aston Martin, Jaguar gibi markaları da Doğulu şirketlere satan Ford sattı. Ford, Aston Martin'i Kuveyt'e, Jaguar'ı da Hintli Tata'ya satmıştı.

Otomotiv endüstrisi, kapitalist ekonomide, kimya, silah gibi endüstrilerden sonra en hızlı inovasyonu yakalayan ve yürüten endüstrilerden birisidir. Şimdi bu alandaki Batı markalarının ve teknolojisinin hızla Doğu'ya kaymasının çok yönlü sonuçları var. Ama burada dikkat çeken bir diğer husus da Volvo'nun ilkönce 1999 yılında 6,45 milyar dolara Ford'a satılması şimdi de iki milyar dolara Geely'e gitmesi. Bu satıştaki zamanlama da önemli ama daha önemli olan Volvo gibi neredeyse bir asırda yaratılan bir birikimin üç yılda ortaya çıkan bir internet paylaşım ağı kadar bile etmemesi. Google gibi devleri boş verin, koskoca Volvo, babalarının garajında oyun olsun diye paylaşım sitesi kuran yumurcakların şirketi kadar bile etmiyor.

Bilişim teknolojileri, gelişmiş-gelişmemiş ülke ayrımını ortadan kaldırarak, inovasyonu Doğu'ya kaydırıyor ve ilkönce tekno-ekonomik paradigmayı değiştiriyor.

Bu değişim, teknolojik yaratımın, kitlesel üretim, ölçek ekonomileri ve kurumsal egemen Ar-Ge'den çıkıp kapsam ekonomileri, esnek üretim sistemleri ve küresel ağlarla tüm dünyaya yayılması sonucunu doğurdu. Bu açıdan Çinliler Volvo'nun yalnız markasına iki milyar dolar verdiler. Yoksa İsveç'in on yıllardır uğraşıp yarattığı teknoloji zaten fazlasıyla ellerindeydi. Çünkü uzunca bir süredir küresel şirketler Ar-Ge ve inovasyon merkezlerini doğuda geliştiriyor.

Volvo'nun başına gelen yarın Alman otomotiv devlerinin de başına gelecek. Bundan kaçış yok. Reel alanda Batı'yı şaşırtan bu gelişmeler olurken, gelişmiş ülkelerin borç yükleri giderek artıyor. Elindeki teknolojik rantı, markaları doğuya kaptıran batının eski şatafatlı hayatını sürdürmek için borçlanmaktan başka çaresi yok. 2020'de, gelişmiş ülkeler, neredeyse milli gelirleri kadar borçlanmış olacaklar. Peki, nereye; markalarını sattıkları Doğu'ya tabii.

Sonuç: Batı'da zengin ulus-devletler dönemi bitiyor. Doğu'da ise yağmacı diktatörlükler devrinin sonuna geldik. Bu paradigma değişiminde Türkiye'nin yeri ise gelecek yazıda.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Değişime karşı çıkanlar (esasinda) kim

Cemil Ertem 02.04.2010

Türkiye, belki de doksanlı yıllarda yapması gereken anayasa değişikliğini yapmaya hazırlanırken dünya çok köklü bir değişimin ve altüst oluşun içinde.

Dünya Ekonomik Forumu'nun, "Dünya Bilişim Teknolojileri" raporu bize inovasyon alanında gelişmekte olan ülkelerin hızla gelişmiş dünyayı yakalamakta olduğunu gösteriyor.

Özellikle, Çin, Singapur, G. Kore, Hong-Kong, Malezya, Hindistan teknoloji üretiminde son on yıldır sıçrayarak ilerliyor. Bu alanda inovasyon ve teknoloji üreten birçok marka ise bu ülkelerin denetiminde Ar-Ge yatırımlarını yapıyor ya da bu ülkelerin eline geçiyor.

Birçok küresel şirket, Ar-Ge merkezlerini yine bu ülkelerde kuruyorlar. Bu olağanüstü ve yeni bir dünyayı anlatan gelişmeden Türkiye uzak değil.

Tamam, Dünya Ekonomik Forumu'nun raporunda görüldüğü gibi, teknoloji üretimi Batı'dan Doğu'ya kayıyor ama bu kendiliğinden bir süreç de değil. Bu alanda hamle yapan yukarıdaki ülkeler bütünlüklü bir sanayi politikası, dışa açılma ve yenilikçi rekabet stratejileri geliştirdiler. Türkiye bütün bu değişimin tam ortasında olmasına rağmen, şimdiye değin bu değişimi adeta eliyle itti. Ancak bu kriz ortaya çıkartıyor ki, Türkiye, demokratikleşme ve bütünlüklü bir sanayi politikasıyla beraber ekonomi politikalarında doğru tercihler yaparsa henüz treni kaçırmış değil. Bu açıdan şu sıralar Türkiye'de yapılan tartışmalar "eski" Türkiye ile "yeni" Türkiye tartışmaları. Yine bu anlamda, anayasa değişikliği ve Türkiye'nin 12 Eylül cenderesinden çıkmaya çalışması da yalnız iktidar partisinin isteği ve zorlaması olarak anlaşılmamalı. Yeni sermaye birikimi çerçevesinin Türkiye'ye dayattığı ve bu ülkenin yağmacı bir oligarşik yönetimden kurtulmasını sağlayacak bir gelişme bu.

Bu değişim sonrası elbette başta gelir dağılımı, işsizlik ve daha fazla demokrasi sorunları ve talepleri son bulmayacak. Ama Türkiye, "gelişmiş" dünya ile açığını kapayacak büyük bir adım atmış olacak.

Nanoteknoloji yaklaşık iki trilyon dolarlık bir pazara doğru giderken, enerji ve iletişim teknolojileri küresel bilgi ekonomisi çatısında sınırları hızla yok ederken bütün bu değişimin tam ortasında bir ülke sıradan bir Baas rejimi gibi kalabilir mi? Bu açıdan anayasa değişikliği talebi, tam şu sıra, bu topraklarda yalnız anayasa değişikliği talebi değildir. Bu muazzam değişime bu ülkeyi katma iradesidir.

Türkiye'nin doğusundaki ülkeleri hatta AB'yi bile etkileyecek Türkiye'deki bu değişime karşı çıkanlara bir bakın. Bir kere karşı çıkanlar şöyle bir yanılgı içinde; Türkiye'nin bu değişime yalnızca AKP eliyle eklenmeye çalıştığını düşünüyorlar ve buna bağlı "kör gözüm parmağına" bir AKP muhalefeti yapıyorlar. Mesela şu Ergenekon medyasına bakın. Büyüme rakamları açıklandı şöyle gördüler: "Son dokuz yılın en kötüsü." Hayır beyler; son dokuz yılın en iyisi. Siz eğer cahil değilseniz, bu ülkenin başına çorap örmekle meşgulsünüz.

Kapitalizmin en büyük krizlerinden biri yaşanırken, Avrupa'nın, krizin en dibine geldiği dönemde, Türkiye kriz öncesi büyüme temposunu yakalamış. Bu anlamda bu çıkış Cumhuriyet tarihinin en anlamlı ve en iyi çıkışıdır. Ama bu bir başarı mı, hayır; eğer maliye politikası ile para politikası birlikteliği olsaydı ve hükümet, atması gereken adımları, sizin darbe çığırkanlığınız ve manipölasyonlarınızla uğraşmayıp, atsaydı durum daha iyi olurdu.

Bu büyüme aslında bize 2010'u anlatıyor. 2010'un ilk çeyreğinden başlamak üzere, büyüme temposu kriz öncesine dönecektir. 2009'un son çeyreğindeki büyümeyi sadece tarımdaki iyileşme, kamu harcamalarındaki artışa bağlayanlar da yanılıyor. 2009'un son çeyreği aynı zamanda sanayideki kıpırdanmanın başladığı, ciro ve sipariş endekslerindeki artışların gözlemlendiği bir dönem olmuştur. Örneğin Sanayi Üretim Endeksi, 2009 yılı ekim ayında bir önceki yılın ekim ayına göre yüzde 6,5 artarak 117,9 olarak gerçekleşti. Bu büyümenin başladığını bize göstermişti. Bu büyüme kamu kaynaklı olmaktan çok sanayinin dünya ile bütünleşme çabası kaynaklıdır. Bu büyüme meselesini ayrıntılı anlatmak için yer yok; ama cahil çorapçılar için aşağıdaki web sitesinde ayrıntı var. Neyse Perihan Mağden bunlara kendi gazetelerinden az bile söylüyordu. Ama tabii bunların "soldan" kuyrukçuları da var.

Şimdi sorun şu; yukarıda anlattığımız ve esasında 1989'da başlayan değişim; anayasa değişikliği ile Türkiye'nin kalbine oturdu. Karşı çıkanlar şimdiye değin bu ülkeyi yağmalayanlar ve bu yağmadan arta kalanı sıyrarak yaşamaya çalışanların bütününden oluşuyor. Boş verin "soldan" karşı çıkmaya falan; biz sizin ne demek istediğinizi anlıyoruz, hepiniz aynı yağmanın çaresiz, geleceksiz unsurlarısınız.

II. Mahmut'tan Fosil Amca'ya, kısa oligarşi hikâyesi

Cemil Ertem 06.04.2010

Türkiye'de güncel olandan bahsederken, paradoksal olarak, tarihten bahsetmiş oluyoruz. Bu çok şaşırtıcı ve belki de görelilik kuramına başvurarak –fiziksel olarak– açıklayacağımız bir şey. Bugün ve tarih kavramları artık bu zamanda iç içe geçmiş durumda.

Bu tarih-güncel-gelecek sarmalında, eskiyi savunarak var olan durumu korumaya çalışanlar için artık bütün çıkış yolları tükenmiş durumda. Statükocu kurumların süreci okuma ve sürece müdahale etme yetenekleri giderek köreliyor. Çünkü bütün bu kurumların, çürümeye paralel zekâ ve algı katsayıları düşüyor ve hepsi bir vasatta buluşuyor. Mesela; "olur mu, kurmay eğitimi almış bir subay bunu yapar mı" diye söze başlayan çok konuşma dinliyorum şu günlerde; ya da "ya adamlar hukukçu, bunu nasıl söylerler" türünden şaşkınlıklarla çok karşılaşılıyor. Kurumsal zekâ diye bir şey var ve o ulusalcı cephede çok düşük; nedeni de tarihsel.

18 ve 19. yüzyıldan kalma bir sistemi savunanların düştüğü durum ve içinde bulundukları çıkmaz onları geriye götürürken, onların karşısında olanları da ileriye götürüyor.

Mesela Bülent Arınç bu anlamda çok somut bir örnek. Bülent Arınç'ın hikâyesi ve bugünlerde gösterdiği siyasi performans gerçekten izlenmeye değer. Arınç'ın şu günlerde bütün söyledikleri yalnız bugünü anlatmıyor; yarını, Türkiye'nin geçmişi ile birlikte anlatıyor. Bu anlamda sağ taraftaki bir siyasetçi olarak Arınç, tek başına Türkiye'de sağın bir özeleştirisi gibi dolaşiyor. Vicdan ve haktan bahsederken, aynı zamanda ulusalcı-faşist cephenin sonunu da ilan ediyor. Murat Yetkin'e verdiği söyleşide çok açık olarak söyledi: "Ne yaparlarsa boş." Arınç'ın bu kesin söylemi aslında tarihsel bir bilgi. Bir dönemin bittiğini çok iyi biliyor Arınç. Bu anlamda Arınç, yaşına rağmen Türkiye'de bugün hem sağ hem de sol kalıplara sığmayacak yeni bir politikacı tipini ve anlayışını temsil ediyor. Böylece söyledikleri, bundan sonrasını anlattığı gibi, şimdiye kadar "sağ tarafın" bulunduğu yerin ve yaptıklarının bir eleştirisi belki de reddiyesi gibi.

Mesela şimdi ismi aklıma gelmedi, bir fosil amca var; ikide bir de, "Anayasa Mahkemesi zaten iptal eder, böyle yapmayın; Yargıtay kapatma davası açar, tornistan edin" deyip duruyor. İşte bu fosil amca geçen gün yine "Anayasa değişikliği aslında Anayasa'ya aykırı zaten referandum olsa bile iptal olur" dedi ya, Arınç da cevap verdi; "Ne iyi hemen erken seçime gideriz; bu sefer öyle yüzde 40 falan kesmez." İşte gerçekten böyle, bunlar şimdiye kadar alışmışlar halka rağmen, halkın seçtiklerine parmak sallayarak iş yaptırmaya. Onun için çok şaşıyorlar. Bu, şuna benziyor; köpeklerin korumakla yükümlü oldukları yerden geçmeye başladığınızda, hayvancıklar doğal refleksleri gereği havlamaya başlarlar, ancak siz koşmayıp durursanız ilkönce şaşırp yüzünüze bakar, eğer onlara doğru bir adım atıp, "sus bakayım, hadi yerine" dersiniz her şey çözülmüş olur, şaşıarak geri dönerler. Bu yalın gerçeği Türkiye'de sağ taraftan gelen bir politikacı keşfetti işte. İdris Hoca yaşasaydı da görseydi.

Aslında bütün hikâye II. Mahmut'la başladı. Şimdi çözülüyor. Biraz anlatalım ve bu yazının tezini ortaya çıkartalım.

Osmanlı'da zayıflayan merkezî devletin siyasal ve mali olarak güçlenmesi için, İstanbul'un gücünün taşraya

ulaşması ve taşradaki unsurların güçlerinin sınırlanması gerekiyordu. Bu nedenle II. Mahmut 1820'lerin sonundan itibaren taşradaki muhalefetin iktisadi ve mali temellerini ortadan kaldırmaya yöneldi.

Ama daha da önce, Osmanlı'da III. Selim zamanında başlayan merkeziyetçi çabalar, aslında İmparatorluğun temel dinamiklerinden vazgeçip, merkezî bir iktidar yaratarak yola devam etme, saltanatı sürdürme çabasıdır. Aslında bu noktadan sonra sorun imparatorluk ve ulus-devlet sorunu idi. Merkezî devlet yapısı, bir müddet sonra, âyanla ittifak yapmak zorunda kalacak ve bu statüko bütün Cumhuriyet boyunca devam edecekti. Batı'ya rağmen, geç kalmış bir ulus-devlet yaratılması ancak yukarıdan aşağıya bir devlet faşizmi ile mümkün olabilirdi. Cumhuriyet aynen budur. ***Türkiye'deki rejim, II. Mahmut'la birlikte oluşmaya başlayan, İttihat-Terakki ile ırkçı bir siyasete dönüşen ve Cumhuriyet'le birlikte ulus-devlet formunda hayatıyet ve süreklilik kazanan baskıcı bir diktatörlüktür. Bu diktatörlük aynı zamanda oligarşik bir ittifaktır.***

Bu ittifak, yani oligarşi, Cumhuriyet döneminde farklı kompozisyonlar ve güç dengeleriyle devam etmiş ancak bütün tarih boyunca yargı ve asker bu oligarşik yapının çimentosunu ve temel baskıcı ayağını oluşturmuştur.

Şimdi bu zorunlu olarak çözülüyor. Ve Arınç'ın dediği gibi, kim ne yaparsa yapsın onlar için çıkış yok. Bu artık tarihsel bir gerçek.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bütün nehirler aynı denize akıyor

Cemil Ertem 09.04.2010

Kırgızistan'daki yeni altüst oluş aslında şu sıra yaşanmakta olan ekonomik ve siyasi gidişatı özetleyen bir kalkışma. Kırgızistan'da olup bitenler, bölgedeki Çin-ABD-Rusya dengesini yansıtırken, şimdiye kadar küresel sermayenin pek uğramadığı bu "bakir" toprakların yeni dönemde sermaye akınına hazırlanmasının da işareti sayılabilir. Rusya ve Çin arasındaki bu sonsuz topraklar çok uzun bir süredir dünya ile buluşma sancısı çekiyor. 1989 devriminin beyaz dalgaları, aşiret ekonomisinin, göçebeliliğin halen hüküm sürdüğü bu coğrafyayı doksanlı yıllardan itibaren zorluyor. Ama her seferinde "değişim" diye işbaşına gelenler bir öncekinden daha yoğun bir yağmaya ülkeleri mahkûm ediyor. Gürcistan, Ukrayna ve diğerlerinde olan renkli devrimlerin hikâyesi de benzer özellikler gösteriyor.

Bu ülkelerin dünyanın bir parçası olma çabası, bir müddet sonra ABD'ye ya da Rusya'ya yaslanmış bir ailenin ya da etnik bir çevrenin diktatörlüğüne dönüşüyordu.

Kırgızistan'da da olan budur. 2005'te Akayev'i iktidardan eden devrim aslında Kuzey'e göre daha yoksul olan Güney'in dış dünyaya bağlanma ve daha fazla demokrasi isteği ile iktidara ortak olma çabası idi. İşin garip tarafı Akayev Kırgızistan'a demokrasi getireceğini söyleyen ve kendisini liberal olarak tanımlayan bir liderdi. Ancak Akayev Kuzey-Güney dengelerini Kuzeyli bir lider olarak Güney lehine değiştiremediği gibi, içe kapalı ve Rusya-Çin-ABD dengesini gözetten bir strateji izledi. Yani Akayev iktidarı kimseye yaranamadı. Kırgızistan yine Kırgızistan olarak kaldı. 2005 ayaklanmasının temel dinamiği, hem yoksul Güney'in başkaldırısı hem de 1989 devriminin Gürcistan ve Ukrayna'yı aşarak Orta Asya'nın sonsuz bozkırlarına ve Çin'e dayanmasıydı. Ancak 2005'te iktidara gelen Bakiyev de piyasanın olmadığı bir ülkede demokrasinin de, niyet ne olursa olsun, olamayacağının somut örneği olarak iktidarını sürdürdü. Şimdi Kırgızistan'daki bu değişimle ilgili olarak, "iç

dinamikler mi yoksa dış dinamikler mi daha etkili", "ABD'nin mi yoksa Rusya'nın mı parmağı var" soruları sorularak bin türlü yorum yapılacaktır. Yıllardır süren Kuzey'in gücünün gerilemesinin ayaklanmanın baş nedeni olduğu, bunu Rusya'nın da desteklediği söylenebilir.

Ancak esas olan Kırgızistan dâhil bu ülkelerin artık dünya ile buluşma sancısı çekmeleridir. Akayev gitti, Bakiyev geldi. Şimdi Bakiyev'den sonra mutlaka birisi gelecek ama bu da Kırgızistan'a ilaç olamayacak. Kırgızistan ve benzer Asya ülkeleri artık bir dönem ABD'ye bir dönem Rusya hatta Çin'e yaslanarak yola devam edemezler.

Çünkü ABD'nin ve diğerlerinin bu ülkelerde artık kendilerine doğrudan bağlı aile ya da aşiret iktidarları üretecek güçleri daha doğrusu stratejileri yok. Bu ülkelerin, militarist bir aşiret ya da doğal kaynakları yağmalayan bürokratik iktidarlara gelişmiş ülkelere bağlı hayatları son bulmak zorunda.

Yani bu ülkeler, kapitalizmle ve onun piyasası ile tanışmak ve bu dinamiğe bağlı olarak demokrasilerini oluşturmak sorunu ile karşı karşıya.

Bir zamanlar Sovyetler'in "kapitalist olmayan yol" tezi vardı. Afganistan'dan bütün Sovyetlere bağlı bozkır cumhuriyetlerine kadar olan geniş coğrafyada Sovyetler, kapitalizmin temel dinamikleri olmadan, Sovyet egemenliğine ve yardımına bağlı olarak, sosyalizme geçilebileceğini savunuyordu. ABD ile varılan detant gereği kotarılan "kapitalist olmayan yol" tezinin gelişmiş –kapitalist- ülkeler için olan versiyonu ise "ileri demokrasi" tezi idi. Buralarda da komünist partiler, sosyal demokratlarla uzun vadeli bir işbirliği yaparak tedrici olarak sosyalist iktidarı kuracaklardı. Sonra bu iki dünya birleşecek ve Sovyet hâkimiyetinde sosyalizme barışçı geçiş mümkün olacaktı. Ne güzel bir masal(dı) değil mi?

Tabii bu masalın "sol" tarafı da vardı. Bağımlılık ve azgelişmişliğin sürekliliğinden çıkışın hiç de öyle barış içinde olmayacağını, çıkışın, emperyalizme karşı verilecek bir halk savaşı ile olması gerektiğini Latin Amerika ve Çin kaynaklı tezler öne sürüyordu. Bu özgün(!) tezleri Türkiye'de sol kafa göz yaparak yıllarca tartışmış ve ömrünü böyle tüketmiştir.

Neyse yeniden Kırgızistan'a ve gerçeğe dönelim. Aslında olan biten (Kırgızistan ya da Türkiye) nedenleri ve gelecekteki sonuçları itibarıyla konjonktürel ve paralel.

Durum şu: Tek, homojen bir kapitalizme doğru gidiyoruz. Bütün nehirler buraya akıyor artık. Bu süreç, 1989'da başladı. Emperyalizmler ve ulus-devletlerin sonuna geldik. Kırgızistan gibi yerlerde Akayevler, Bakiyevler bir süre daha gidip gelir. Türkiye'de de kimler geldi kimler gitti-gidiyor.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Muasır medeniyetçi tek dişi kalmış canavarlar

Cemil Ertem 13.04.2010

Andre Gunter Frank 2005'te öldü. Frank, bütün akademik yaşamı boyunca hayli tartışmalı tezler ileri süren, ama sürekli kendini yenileyen ve yeniledikçe de arayışını sürdüren bir kuramcıydı. Doğrudan Marksist olduğu söylenebilir miydi; bilmiyorum ama statükocu bir sol düşünür olmadığını kesinlikle söyleyebiliriz. İşte bu anlamda Frank, gelmiş geçmiş en önemli Marksistlerdendi. Şimdilerde, bütün bu olan biteni, farklı açılardan ve

farklı bakışlarla da olsa bize açıklayan dört büyük sosyal bilimciden biridir Frank. Bu dört büyük sosyal bilimci, Amin, Wallerstein, Arrighi ve Frank'tır. Bugün, –bunu çok samimi ve içtenlikle söylüyorum- bu dört büyük sosyal bilimciyi okumadan, onlara referans vermeden bugünü anlatmak ve açıklamak imkânsızdır. Söylediklerine, tezlerine katılmayabilirsiniz, zaten bu dörtlü çoğu zaman birbirlerini boğazlayacak kadar ayrı şeyler söylemişlerdir, ama onların yazdıklarına başvurmadan şu andaki “büyük dönüşümü” anlatmak imkânsız.

Frank, İstanbul'a geldi; Boğaziçi'nde verdiği konferansta “arşivler sizin söylediklerinizle paralel değil” diyenlere “o zaman arşivlerde sorun var” diyecek kadar geliştirdiği teze ve kendisine inanıyordu. Frank haklıydı, arşivler sorunlu olabilir; ya da arşivlere bakan sorunlu olabilir. Ama böyle bir özgüven ancak, sürekli olarak kendini yenileyen, eskide kalmayan ve kendisini her gün aşan birisine yakışır ve onu haklı kılar. Yoksa size “arşivler sorunlu sen benim dediğime bak” diyen bir Japon askerî sosyal bilimci ancak komik duruma düşer.

Frank, “ReOrient” (Yeniden Doğu)'da Avrupa'nın dünya ekonomik sistemine gerçek anlamda katılımını sağlayan faktörün Amerika kıtasından elde ettiği kaynak olduğunu söyler. 1800'lerden önce ise, dünya ekonomisinin merkezinin Asya, tepesinin ise Çin olduğunu vurgular. Frank, bu tarihten önceki “dünya sisteminde” Çin, Hindistan Babür, İran Safevi ve Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi ağırlığının Avrupa'nın ilerisinde olduğunu belirtir. Ancak oldukça açık olan bu tarihî bilginin bugüne çok güçlü bir ışık tutması gerçekte vurgulanmak istenen noktadır.

Frank, Wallerstein ile birlikte geliştirdikleri ve Avrupa merkezci bir bağımlılık kuramı olan dünya sistemi modeli kuramını sonradan yetersiz bulur ve eleştirir: “ *Ancak Avrupamerkezci bu 'dünya' sistemi modeli, yalnızca kurumsal açıdan yetersiz değil ayrıca gerçekte ihtiyaç duyduğumuz gerçek dünya ekonomisi/sistemi kuramının tam da aksi yönünde bir kuram olma özelliğine sahiptir. Ne yazık ki henüz ortada hâlâ böyle bir kuram yok ve bunun nedenleri arasında Marx, Polanyi, ve hatta Braudel, Wallerstein ve Frank'ın onu Avrupa'nın sokak lambalarının yaydığı ışığın altında aramış olmaları vardır.*”

Şimdiki ışık, yani gelmekte olan Asya'nın ışığı sokak lambalarının ışığından çok güçlü ama Asya'nın 21. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren yeni bir kapitalizmle dünyayı tanıştırması ve zenginliğin hızla Batı'dan Doğu'ya kayması Frank'ın da bir zamanlar geliştirdiği bütün “bağımlılık” ve emperyalizm tezlerini yerle bir eder. Bilmiyorum farkında mısınız ama bu çok önemli bir durum. Çünkü bu tesbit, özellikle Türkiye'de solun üzerine oturduğu bütün kuramsal yapıyı ortadan kaldırıyor. Bunu ortadan kaldırdığı gibi, Kemalist otoriterliğin temel ayağı olan Türk modernleşmesinin de bütün temellerini dinamitliyor. Paradoksal olarak ırkçı Türk modernleşmesi ile Türkiye'de sol aynı temelden türerler ve birincisi bu temeli içselleştirerek ikincisi de ona karşı çıkar görünerek kendisini yeniden üretir.

Bu temel, Avrupa merkezli “aydınlanma” perspektifidir. İşte bu açıdan yine paradoksal olarak ırkçı Türk modernleşme ideolojisi (Kemalizm) ile geleneksel sol, Avrupa'ya öykünerek ona karşı çıkarlar. Ama “Avrupalı” seçkin Türk olma isteği ile Avrupa'ya karşı çıkarak “bağımsız” bir vatan kurma isteği hep, Avrupa'yı merkez ve kurucu olarak gören düşünceden kaynaklanır.

“Muasır medeniyet” de budur, “tek dişi kalmış canavar” da budur.

Bu düşünce, belki de, 50 yıl önce kuramsal olarak yanlışlanmıştı. Ama şimdi 2008 krizi –ya da dönüşümü- bu kuramsal düzeltmeyi hayatın kendisi ile de yapıyor. Bugün kırk yıldır solcu diye geçinenlerin ırkçı-faşistlerle kol kola nasıl 12 Eylül Anayasası'nı savunduklarının yanıtı da burada gizlidir. Frank'ın dediği gibi binlerce yıllık bir yanlışlık şimdi düzeliyor. Ama Türkiye'de ki modernleşmeci ırkçılar –sol ya da sağ kılığında- düzelmiyor. Şaşırp şaşırp duruyorlar.

Ne oldu Bülent Arınç'ın bu gidişatı sizden daha iyi görmesi çok mu kanınıza dokundu. Hadi ordan ırkçı beyaz adamlar!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dinozorların son krizi

Cemil Ertem 16.04.2010

Bugün ekonomiden başlayalım. Türkiye, 14,5 işsizlik oranıyla OECD ülkeleri içinde, İspanya'dan sonra en yüksek işsizlik seviyesinde şu an. İspanya'daki durum çok daha vahim. Son OECD verisine göre (Şubat 2010) İspanya'da yüzde 19 oranında işsizlik var. Avrupa'da işsizlik yüzde 10 seviyesinde. 2007'den beri yaklaşık yüzde 2,5'luk bir artış var. Bu, kriz etkisi. Ancak bu artış İspanya'da yüzde 10 olarak gerçekleşirken Türkiye'de yüzde 5 civarında bir kriz artışı var.

Türkiye ve İspanya aslında sanayileşme anlamında, son yıllarda benzer özellikler gösteren ülkeler. İspanya'nın AB üyesi olması onu orta-ileri teknoloji sınıfına sokuyor. Ancak Türkiye de şu sıralar orta-düşük teknolojiden orta-ileri teknoloji sınıfına doğru hızla yol almakta olan bir ülke. İspanya ve Türkiye de cari açık veriyorlar. Eğer enerjiyi saymazsak bu iki ülkenin de dış ticaret kaynaklı cari açık vermelerinin en büyük nedeni ara malı ithalatı.

Bu iki ülke de orta-düşük teknolojiden orta-yüksek ve ileri teknoloji sanayileşmeye geçmeye çalışıyor ve bu geçiş dinamiği aynı zamanda kendisini yoğun olarak işsizlikte gösteren bir yeni kriz etkisi de yaratıyor. Burada orta-düşük teknolojiden, plastik, kauçuk sanayii, petrol rafine ürünleri, tekstil, ana metal ve metal eşya sanayii, gemi inşa ve onarım gibi sanayileri anlıyoruz. Orta-ileri teknolojiden ise elektronik aletler, motorlu kara araçları, orta-düşük teknoloji sanayilerine –tekstil gibi- makine yapan sanayi, kimyasal madde ve ürünler gibi sanayileri anlıyoruz. İşte bu iki ülke de, yüksek teknolojinin bir alt kesimi olan bu alanlara üretim yaparken, ileri teknoloji üreten ülkelere bu alanlara girdi çekiyorlar ve cari açık veriyorlar. Yine bu iki ülke de hem girdi ithalinde hem de mamul ihracında ileri teknoloji üreten ülkelere bağımlı. Hele İspanya'da mamul ihracında bu bağımlılık çok yüksek. Çünkü İspanya'nın orta-ileri teknoloji alanındaki ihracatı yüksek gelir talepli ürünler. Yani otomobil gibi bu ürünleri ancak krizin en şiddetli görüldüğü AB ve gelişmiş ülkeler talep ediyor. Böyle olunca İspanya'nın ihracatı Türkiye'den de hızlı düşüyor ve işsizliği bizden de hızlı artıyor. Şimdi tam burada ilginç bir veri daha var. Mesela şu sıralar dünya ticaretinde geçerli olan temel mamul ve yarı mamul malların kg. başına ihracat değerlerine bakalım. Hububatın 0,3 dolar, seramik, plastik, demir-çelik gibi düşük teknoloji ürünlerin kg. başına 0,5 ile 3,2 dolara kadar ihracat değeri var. Şimdi gelelim sanayinin kalbi olan makine sanayiine. Makine sanayi, kapitalist bir ekonomi için ana kontrol sanayiidir. Üretim araçlarının yeniden üretimi bu sektör kaynaklı gerçekleşir. Bu anlamda bir ekonomide makine sanayiine baktığınızda o ekonominin röntgenini çekmiş olursunuz. Bu aynı zamanda beraberinde siyasi hegemonyayı da getirir. Mesela, Kuveyt'in kişi başına gelir seviyesi ABD'den çok olabilir. Ama üretim araçlarının yeniden üretimini teknolojik olarak kontrol eden ABD, hegemonyayı elinde tutar.

Şimdi makinede dünya ihracat değerleri kg. başına 11 dolardan 52 bin dolara kadar değişen bir skala taşıyor. Örneğin, rulmanın kg. başına ihracat değeri 11 dolarken yüksek teknolojili hava taşıtları ve parçaları kg. başına 52 bin dolara kadar çıkıyor. Bu rakamlar için ülkeler bazında çarpıcı iki örnek verelim: bugün Alman markalı makine ürünleri dünya pazarında ortalama kg. başına 100 dolar gibi işlem görürken, Türkiye'nin ortalaması üç, beş dolarlar civarındadır. Bu rakam, orta teknoloji ürünleri ihraç eden ülkeler için de 5-10 dolarlar civarında gerçekleşmektedir.

Buradan şu sonuç çıkıyor: İspanya ve Türkiye gibi orta-yüksek/düşük teknoloji grubundan, ileri teknoloji grubuna geçiş sancısı çeken ülkeler bir süre daha işsizlik sorunu çekecekler. Artık hiç kimse kilosunu üç dolara seramik, plastik, tekstil ihraç ederek kalkınıp işsizliği önleyemez. 100-50 bin dolar arasında ürün üretecek bilgi-teknoloji ve eğitim seviyesi gerekir. Bunun için de yağmacı bir otarşı yerine dışa açık bir ekonomi ve sahici demokrasi gerekiyor. Şimdi yeni bir döneme giriyoruz. Bu dönemin ayırt edici özelliği ileri teknolojinin dünyanın her yerine kesintisiz ulaşacak olmasıdır. İspanya ve Türkiye gibi ülkeler bu anlamda hem en sorunlu hem de ne yapmaları gerektiği açık olduğu için en şanslı ülkeler arasında sayılabilir. Yapılması gereken, orta vadede, orta-ileri teknoloji aşamasından ileri teknoloji aşamasına geçmektir. Bu eskiden kolay değildi. Şimdi bu yol açık. Ancak İspanya AB üyesi onun için pek sorun yok. Ama Türkiye, demokrasisini yeni arıyor. Türkiye, burjuva anlamda bir demokrasiyi ancak ileri teknolojiyi merkez alan, piyasanın kurum ve kurallarıyla işlediği bir ekonomi ile yakalayabilir. Bu ekonomi ise eski aktörlerle, dinazor sanayilerle olmaz.

Türkiye, tam burada yüzünü makine sanayiine ve onun genç-sivil örgütlerine çevirsin.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

At hırsızı gazeteciler diktatörlüğü (olur mu)

Cemil Ertem 20.04.2010

Bugün Emre Aköz'ün mektubuyla başlayalım: *"Son dönemdeki yazılarında, Türkiye'nin 'düşük/orta' teknoloji seviyesinden, 'ileri' teknoloji seviyesine geçebilmesi için demokratikleşmesi gerektiğine değiniyorsun. Ama bunun 'nedenini' anlatmıyorsun.*

Örneğin Çin'in kalkınması, demokrasiyle değil, benim 'sopalı kapitalizm' dediğim otoriter rejimin sağladığı istikrarla oluyor. (...)

Bize anlatır mısın; ileri teknolojiye geçebilmemiz için niye daha demokratik bir siyasi rejimimiz olmalı? (Emre Aköz, Sabah yazarı)"

Burada Emre Aköz'ün, sorduğu sorunun yanıtını çok iyi bildiğini ve şeytanın avukatlığını yaptığını biliyorum. Ama buraya taşıdığı konu, şu yaşadığımız günler açısından da, çok önemli.

Son zamanlarda yazdığım yazılarda demokrasi ve kalkınma-gelişme arasında –Türkiye için- kurduğum ilişki eleştiriliyor: *"Türkiye gibi ülkeler demokrasi olmadan da kalkınabilir. Hatta az gelişmiş bir ülkenin kalkınabilmesi için demokrasi ayak bağı."* Emre Aköz'ün dediği gibi sopalı kapitalizm, bu ülkelerin kalkınması için demokrasi yerine tercih edilecek bir rejim olabilir. Bir de tabii kapitalizm olmadan demokrasi olacağını savunanlar var. Demokrasiyi ne zannediyorlarsa bu arkadaşlar da burjuva demokrasisini doğru dürüst bir tek burjuvanın olmadığı bir ülkede "kuracaklarını" iddia ediyorlar. Bu meseleye geçenlerde Nabi Yağcı da bir parça değindi:

"Kapitalizmin yalnızca bir sömürü düzeninden ibaret olmadığını, kapitalizmin toplumsal ilişkileri metalaştırarak aynı zamanda sistemi saydamlaştırıp görünür kıldığını, eski ve geri toplumsal ilişkileri çözen devrimsel değişim yarattığını çok açık dille söyler Marx. Fakat bizler önermenin yalnızca ilk bölümünü, sömürü bölümünü gördük, öbür tarafını es geçtik. Solun önemli bir kesiminin kafasında bu kaba yanlış halen sürmekte."

Şimdi, (aslında) Emre Aköz'ün bildiği yanıt burada ele alalım.

Emre Aköz pazar günü ATV’ de Başbakan’a dokunulmazlıkları niye kaldırmadıklarını sordu. Öyle ya, kürsü dokunulmazlığı kalsın, diğer alanlarda vekille vatandaş eşit olsun. Çok güzel, tamam, demokratik bir talep. Ama Başbakan’a göre kazın ayağı öyle değil. “Dokunulmazlıkları kaldırırsak bu ülkede yargının karşısında hangi başbakan kalır” deyiverdi Erdoğan. Bu aslında dokunulmazlık tartışmasına nokta koyan bir cümle. Türkiye’de dokunulmazlığın kalktığı gün parlamentoya elveda demek gerekir. Yani oldukça ilginç bir durum değil mi; görünürde demokratik bir adım atıyorsunuz ama burjuva demokrasisinin en temel kurumunu (parlamento) ve en temel ilkesini (güçler ayrılığı) ortadan kaldırıyorsunuz. Çünkü karşınızda bu ülkenin içe kapalı oligarşik bir diktatörlük olarak devam etmesi için yemin etmiş bir yargı var. Şimdi benim öteden beri söylemeye çalıştığım bu. Ben demokrasi derken, doğrudan burjuva demokrasinden bahsediyorum. Yani başka bir anlatımla burjuvazinin diktatörlüğünden. Şimdi bazı salaklar da *Cemil Ertem’e bak, demokrasinin kapitalizmle geleceğini zannediyor* diyor; e, neyle gelecekti. “*Emperyalizm döneminde burjuvazi gerici bir sınıftır, onun yerine ilerici olan işçi sınıfıdır, demokrasiyi de o getirir*” meselelerini de biliyorum. O mesele de sizin bildiğiniz gibi değil. Neyse, burjuva demokrasisinin örtük en önemli amacı, görünürlük ve buna bağlı istikrardır. Bunun için güçler ayrılığı aynı zamanda güçler dengesidir. Hiçbir burjuva demokrasisinde yargı en üsteki güç olarak rejimi temsil edip, rejim korumaz. Bu, istikrar ve görünürlük beraberinde ekonomik kalkınmayı getirir. Çünkü burjuva, yatırım yapmak için önünü görmek zorundadır. Gelelim Çin’e... İddia şu: *Çin’de burjuva demokrasisi yok – şekilsel olarak- ama kalkınıyor*. Hayır, Çin’de burjuva demokrasisinin özü var. Yani Çin’de küresel burjuva sınıfına “gelin buraya şu şartlarla yatırım yapın” diyen bir siyasi iradeyi bir ay sonra derdest edecek bir başka iktidar odağı yok. Dolayısıyla istikrar var. Dolayısıyla burjuva diktatörlüğünün dikâlâsı var. Kapitalizmin her türüsü sopalıdır. Her demokrasi özünde diktatörlüktür. Kapitalizm temelde iki devlet tipi ile arz-ı endam eder: Burjuva demokrasisi ve Faşizm. Ama bu iki devlet tipinden sonsuz devlet biçimi (diktatörlük-demokrasi) türeyebilir. Mesela Ahmet Altan’ın bahsettiği “at hırsız Hürriyetçi gazetecilerin diktatörlüğü” bile olabilir. Ya da bezirgân pezevenkler de diktatörlük kurabilirler. Ama hepsi sonuçta kapitalizmin iki temel devlet tipinden birine gelir oturur. Benim söylediğim Türkiye’de at hırsızlarının ya da pezevenklerin faşist devlet kaynaklı diktatörlüğü yerine, en azından burjuvaların diktatörlüğü (demokrasisi) olsun. O zaman, en azından, bazı işler iyi gider.

Evet, at hırsız gazeteciler diktatörlüğü bile olur; ama bununla ülke kalkınmaz. (Görüldüğü gibi) Onun için kalkınma eşittir demokrasi... Ah, Emre bunları biliyorsun ama bana yazdırıyorsun işte!

Demokrasi-teknoloji ilişkisini gelecek yazıda ele alacağım.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir sempozyum ve ulus-devletin yüzüzleri

Cemil Ertem 23.04.2010

Yarın 24 Nisan; Türkiye yine ABD Başkanı 1915’e soykırım diyecek mi demeyecek mi diye bekleyecek. Bu ABD Başkanı’nın “1915 soykırımıdır” demesinden daha onur kırıcı bir şey değil mi; Obama lütfederse ve soykırım sözcüğünü kullanmazsa çok mu mutlu olup kendinizi haklı hissedeceksiniz. ABD Başkanı’nın lütfuna mı kaldınız? Bugün hangi ülkenin parlamentosu soykırım kararı alacak takip edelim psikolojisi ve o ülkeyi tesbit ettikten sonra düşman ilan etmek hezeyanı acaba daha ne kadar katlanılabilir bir durum. Tamam devlet başkanları soykırım demesin, parlamentolar soykırım kararı almasın bu işi tarihe, halklara bırakalım. Ama bu meseleyi tartışmaya çalışan tarihçileri, bilim insanlarını siz tehdit edip engelliyorsunuz, barışmaya çalışan,

yaralarını sarmaya çalışan halkların arasına nifak tohumlarını saçıyorsunuz. Çünkü çıkarınız bu yönde; halkların barışması, tarihten gelen yaralarını sarması en büyük korkunuz. Tam 95 yıldır her iki taraftan da 1915 kanyla beslenen, kanla ayakta kalan yapılar var. Çünkü her iki taraf da bir ulus-devlet. İşte Ermenistan tek taraflı protokolleri durdurdu. Niye; çünkü yarın 24 Nisan. Karşınızda küçük de olsa, aç da açıkta da olsa bir ulus-devlet var. Ulus-devlet aynen budur. Ulus-devletler, hâkim ulusların diğer halkları yok ederek kurdukları iktisadi-siyasi oluşumlardır. Ulus-devletler, yalnız hâkim sınıfın (burjuvazinin) yalın ideolojisini ve birikimlerini barındırmazlar. Pazarlarını kurdukları coğrafyadan kovdukları, yok ettikleri halkların dinlerini, kültürlerini, dillerini ve sonuçta özlerini de kovarak sağıyla soluyla hâkim ulusa (ırka) ait bir toplum yaratırlar. Bu anlamda hâkim sınıfın (burjuvazinin) ideolojisi daha evrensel ve ağırlıklı olarak ekonomik çıkarlar odaklıyken, ulus-devletlerin ideolojileri ağırlıklı olarak bir ırkın asimilasyoncu, dışlayıcı kimliğini merkez alır. Söz konusu kimlik, kan ilişkilerinin biyolojik bir sürekliliğini, toprağın uzamsal bir sürekliliğini merkez alan dilsel ortaklık temelinde kurulmuş kültürel birleştirici bir ideoloji ile içkindir. Böyle olunca bu ideoloji özdür ama çoğu kere saklıdır. Çünkü ulus-devlet ve ulus-pazar kendini yeniden üretebilmek için "ötekine" de muhtaçtır. Ama "öteki" aynı zamanda tarihsel ve yok edilmesi gereken bir düşmandır. Bir ulus-devlet bu anlamda ekonomik çıkarları farklı yerlerde olan kesimleri biraraya da getirir. Sağ ve "solu" tam burada biraraya getirir.

İşte şimdi tam burada duralım. Ankara Düşünceye Özgürlük Girişimi (ADÖG) 24-25 nisan tarihlerinde "1915 ile yüzleşme sempozyumu" gerçekleştirmek istedi. Ama olmadı. Hayır, bu sempozyumu bu sefer devlet engellemedi. Sempozyumu yapmak isteyen platform tüzel kişilik olmadığı için bu işi üstlenecek demokrat bir kurum, parti aradı. Ama ilkönce Özgür Üniversite sonra SP ve SDP çeşitli gerekçelerle sempozyumu üstlenmekten vazgeçtiler. Ama aynı anda ADÖG, TMMOB'un Teoman Öztürk salonu için TMMOB ile anlaştı. Parasını bile verdikleri salonu, TMMOB yönetimi son anda (nedense) vermekten vazgeçti. Şimdi bu "yüzleşme" sempozyumu yapılamıyor. Niye; çünkü bunu tüzel kişilik olarak üstlenmesi gereken "sol" parti ve kurumlar, ulus-devletin dolaylı bir parçası olduklarını ispatlayarak, kendi ulus-devletlerinin gerçekleri ile yüzleşmek istemediler. TMMOB'un ADÖG'ten sakındığı salonun adı Teoman Öztürk. Bunlar da bu kadar yüzsüz işte.

Sempozyumun düzenleyicilerinden Sait Çetinoğlu, sempozyumu ilkönce üstlenen sonra da vazgeçen bir partinin vazgeçme nedeni olarak Sevan Nişanyan'ın sempozyumda bildiri sunmasını gerekçe gösterdiğini söyleyerek; *"1915'in mağduru bir halkın üyesinin 1915 ile ilgili bir sempozyumda konuşmasını istemeyen bir sol olur mu"* diye soruyor. Sait Çetinoğlu bu sempozyumun artık yapılamayacağını söylerken ne yapalım; solun encamı böyle diyor.

Ama ben bunların öteden beri sol falan olmadığını, devletin dolaylı aparatları olarak ortalıkta dolaşan ve yukarıda anlattığım hâkim ulusun –ırkın- yapıcı ideolojisini "soldan" yaymaya çalışan ve yaydıkça da buradan nemalanan yapı ve kurumlar olduklarını söylüyorum. Aslında İstanbul'da dört-beş yıl önce yapılan ve Keringşizgillerin katılan herkesi tehdit ettiği, Boğaziçi ve Bilgi Üniversitelerinin, salonlarını açtıkları için başlarına gelmeyen kalmadığı konferansı hatırlayalım. O konferansta Ergenekoncu saldırıları manşete taşımak isteyen "sol" gazetenin yayın yönetmeni, "üç-beş Ermeni konferans yaptı diye manşet mi olur!" diye fırça yemişti.

Üç-beş Ermeni zaten sempozyum yapsalar n'olur, Şişli'de bir gün ölseler n'olur?

Not: Bugün demokrasi-teknoloji ilişkisini yazacaktım. Ama sempozyumun hikâyesi daha önemliydi.

Bismarck'ın çaresiz torunları -1

Cemil Ertem 27.04.2010

Bu yazı kesinlikle bir bedelli askerlik yazısı değildir. Teknoloji-demokrasi yazısıdır.

Şu bedelli meselesi aslında bir rejim meselesidir. Yani Türkiye'de ordunun rejimin merkezi olması ve böyle devam etmek istemesi ama vatandaşın da "bir dakika artık 19. yüzyılda değiliz" demeye başlaması meselesidir.

Türkiye'deki ordu örgütlenmesi ve yapısı Cumhuriyet'ten çok önce oluşturulan Bismarckçı anlayışa dayanır. Bismarck, yeni Almanya'yı kılıç ve kanla kuracağını söyleyen bir militaristti.

1848 Avrupa devrimlerinin ve her türlü ulusal birliği bozacak ayaklanmanın kanla bastırılması gerektiğini, ulusal birliğin ancak hâkim olan ulusun "ötekileri" kanlarıyla boğarak sağlanacağına inanırdı. Bismarck'ın siyasi çizgisini tam anlamıyla ulusalcı-militarist olarak niteleyebiliriz. Bismarck'ın Prusya'ya başbakan olması, parlamentoda Kral I. Wilhelm'in askerî harcamaların arttırılması isteğine direnen liberallere karşı Wilhelm'in hamlesidir.

Ve Bismarck'ın ilk işi, meclisi dağıtarak "kralın otoritesini" mutlak kılmak olmuştur.

İşte Bismarck'la birlikte Almanya, ulusal birliği, ulusal ekonomiyi üç büyük burjuva devriminde olduğu gibi, (İngiltere, Fransa ve Amerika) aşağıdan (ayaklanma, iç savaş, sömürgeleştirme) gerçekleştirme yoluna gitmedi. Almanya, militarizme dayanan devletçi bir kapitalizmi yukarıdan aşağıya (Prusya tipi geçiş) inşa etmiştir. Bu kapitalizm, içte, ulusal birlik için, otoriter ve saldırgan bir politikaya dayanırken, dışta, kendisinden güçlüye karşı, boyun eğen ve uzlaşmacı bir politik hatta dayanır. Bismarck'ın kapitalizmi, nasyonal sosyalizmin temelidir. Nitekim Bismarck, Avrupa'da ilk olarak işçi sınıfını kapsayan emeklilik sistemini geliştirmiş ve sosyal-demokratlardan oy almıştır. Bismarck'ın sistemi, ordunun kesin politik hâkimiyetine dayanır. Ulusal bütünlük için, kapitalistler, büyük toprak sahipleri, üst düzey devlet yöneticileri içteki "düşmanlara" karşı ulusal birlik oluşturarak ülkeyi yönetirler. Ordu, iç birliğe ve bütünlüğe dış tehditte daha fazla önem verir ve bunun için örgütlenir. İktisadi olarak korumacılık milli devlet politikasıdır. Askerî harcamalar ve militarist bir ekonomi sistemin kalbidir. Askerî harcamalar nedeniyle bütçe açıklarını gidermek üzere ek vergiler konabilir. Eğer parlamento buna karşı çıkarsa feshedilir. (Bismarck bunu gerçekten yapmıştır.)

Şimdi bütün bu Prusya ve Bismarck hikâyesi size hiç yabancı gelmedi değil mi; gelmez, çünkü zaten literatürde de Türkiye'de kapitalizmin inşası (oluşması) süreci "Prusya tipi geçiş" diye anlatılır. Osmanlı egemenleri çözülme sürecinde, başından beri, Bismarck'ı sonra da Cumhuriyet yönetimi Almanya'yı takip etmiştir.

Osmanlı, 19. yüzyılın başından itibaren içte merkezi ve orduyu güçlendiren Bismarckçı bir yol izlerken dışta da, aynı Bismarck gibi, uzlaşmacı hatta boyun eğen bir çizgi izlemiştir.

İşte II. Mahmut, bir yandan merkezi güçlendirmeye çalışırken bir yandan da 1838 Ticaret Anlaşması'nı yaparak ticari olarak teslim olmuştur. (Yani Bismarck'tan önce Bismarckçı olmak durumu.)

İşte bu, "Prusya tipi militarizm" Türkiye'de bugüne kadar sürmüş ve zorunlu olarak oligarşinin kalbine askeri ve yargıyı yerleştirmiştir. 1923 ise, II. Mahmut'la başlayan bu süreçte Bismarckçı kadroların Osmanlı'dan iktidarı almasından başka bir şey değildir.

1930'lu yıllarda Almanya Bismarck'ın temellerini attığı faşizme doğru yol alırken, Türkiye'nin "milli iktisadı" ve yeni yolu Almanya'dan çok uzak değildi. Yine Türkiye'nin, ikinci savaş sonrası, yeni hegemon güç olan Amerika'nın çekim alanında uydularak içte de yine ordu merkezli bir militarist darbeler cumhuriyeti oluşturması, Bismarck'ın başlattığı, dışa kapalı, militarist devlet kapitalizmi anlayışının devamıdır. Bu anlayış güçlü ordu-güçlü millet gibi bir hamasete dayanır ki; artık günümüzde komiktir. Niye komiktir biliyor musunuz; mesela ilk önce artık bütün silah sistemleri yazılım temellidir. Silahın gövdesini üretmeniz, dünyanın en büyük ordusunu beslemeniz hiç önemli değil artık. Silah sistemleri ve silahlar, dünyanın hangi ordusunun envanterinde olursa olsun, yazılımı üretenindir aslında.

Bundan dolayı fazla asker alırsanız yalnız ayak işi yaptırırsınız ya da terör yaratıp büyük orduya gerek var diye ortalıkta dolaşırsınız. Bunun yerine onları yazılım üretecek hale niye getirmiyorsunuz? O zaman iktidar iyice elden gider değil mi; anlıyorum sizi...

Zorunlu ve uzun süreli askerlik işte bu anlayışın ürünüdür. Şimdi vatandaş bunun gereksiz olduğunu görüyor. "Ben işimi gücümü bırakıp niye çağdışı bu anlayışın kurbanı olayım" diyor. Yalnız parası olanlar değil, parası olmayanlar da kendi mesleklerini icra ederek zorunlu kamu hizmeti yapsınlar. Zorunlu askerlik herkes için kaldırılmalı!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bismarck'ın çaresiz torunları -2

Cemil Ertem 30.04.2010

"Eğer Hollandalılar İrlanda'da otursalardı İrlanda Avrupa'nın ekmek sepeti olurdu. Eğer İrlandalıları deniz seviyesinden aşağıda olan Hollanda'da otursalardı boğulurlardı."

Bu "yukarıdan" sözlerin sahibi Bismarck.

Bismarck, bu sözleri söylediğinde, Ricardo'nun karşılıklı üstünlükler teorisi geçerli idi. Ve teori gelişmiş-gelişmemiş ülke ayrımını veri alıyordu. Şüphesiz Bismarck'ın İrlanda ve İrlandalıları hakkında bir önyargısı yoktu. Ama gelişmemiş ülkelerin "mukayeseli üstünlüklerini" öne çıkararak gelişmeleri ve gelişmiş ülkelere yetişmesi söz konusu değildi. Çünkü sanayi ve sanayi ürünleri bir "mukayeseli" üstünlük olurken, tarım ve tarım ürünleri öne çıkarılacak bir üstünlük değil, tam aksine karşılıklı ticarete bu ülkeleri daha da geri götürecek bir sömürü mekanizması idi. Bismarck, bunu biliyordu ve İrlanda'nın hiçbir zaman gelişemeyeceğini düşünüyordu.

Şansölye, o tarihsel dönem için haklıydı. Çünkü gelişmek için iki şey gerekiyordu: Birincisi birleşik bir ulus ve o ulusun pazarı; ikincisi sanayileşme. İrlanda bunların ikisine de sahip değildi. İrlanda bir ulus olarak örgütlenememişti ve bu anlamda ulus olamadığı için de sanayileşmesi imkânsızdı. Bismarck bunu çok iyi bildiği için, Alman birliğini sağlamayı ve Alman ulusal birliğinde devlet eliyle sanayileşmeyi, Liszt gibi, savunmuş ve bunu uygulamıştır. Ancak İngiltere gibi bir imparatorluğun kırı olan bir ülkenin bu şansı yoktu. İrlanda çok değil 30 yıl öncesine kadar ürettiği patatesleri İngiltere'ye satarak ancak kişi başı 1500 dolarlık bir gelire sahip olan bir ülkeydi. İngiliz sömürüsü ve işgali, mezhep savaşları, yüksek dış borç İrlanda'nın yoksulluk çemberinin katmerleriydi.

Şimdi 1971'e 12 Mart'ın karanlık günlerine geelim. Dönemin parlak ve genç bakanlarından Atilla Karaosmanoğlu Bismarck gibi konuşuyor: *"Türkiye ancak 2027'de İtalya'nın bulunduğu seviyeye gelir; ama 2027'de de İtalya'nın nerede olacağını bilemeyiz."* Karaosmanoğlu döneminin "parlak" teknokratlarındandı.

Karaosmanoğlu'na bu sözleri dönemin puslu ortamı söyletiyordu. Askerin çizmelerinin esiri olan bir ülkeye yatırım yapılmayacağını biliyordu Karaosmanoğlu. Yerli sermayenin yetersizliğini, gelişmiş ülke sermayesinin ise ancak gelişmiş ülkelerde "demokrasinin" görünürlüğünde değerlendirileceği açıktı. Yatırım yapacak burjuvazinin, önündeki pazarı ve geleceğini (istikrar) görmesi gerekiyordu. İşte burjuva demokrasinin özü budur. Bu "istikrarı" Bismarck gibiler militarist diktatörlüklerle sağlamaya çalışırken, "aşağıdan" burjuva devriminin gerçekleştiği İngiltere, Fransa ve Amerika'da istikrarın sağlayıcısı "demokrasi" idi.

Bugün Bismarck tipi bir kalkınma olur mu diye hiç sormamak lazım; çünkü kapitalizm sopalı kalkınmayı çoktan rafa kaldırdı. Yeni ekonomiyi anlatan en büyük kuramcılardan olan Freeman, içinde bulunduğumuz dönemi kapitalizmin beşinci büyük dalgası olarak niteler.

Freeman beşinci dalgayı 1980'lerden başlatıyor ve günümüze getiriyor. Bu dönemi tanımlayan temel niteleme enformasyon ve iletişim. Temel taşıyıcı büyüme sektörleri ise yazılım, esnek üretim sistemleri, sayısal haberleşme ağları, uydu teknolojisi, biyoteknoloji. Castells, Freeman'ın bu çerçevesini enformasyon teknolojisi paradigması ile tamamlar. Yeni teknolojilerin hızlı yayılımı, bu teknolojilerin ağ kurma iradesi ve etkileşimi, esnekliğin temel olduğu ve yatırım-üretim planlamasını bilgisayar ağlarına bağlı yapan oluşumların ortaya çıkması ve üretim zincirini oluşturması paradigmanın başlıca ayaklarıdır. Şimdi Freeman'ın beşinci dalgasının da ötesinde kapitalizm, yeni bir küresel ağ iktidarına doğru gidiyor.

Geçen hafta OECD sekreteri Gurría, Dünya Ticaret Örgütü Sekreteri Lamy, ILO Direktörü Somavia, IMF Başkanı Strauss-Kahn ve Dünya Bankası Başkanı Zoellick çok önemli kararlara imza attılar. G-20 temelli küresel iktidarın temelleri olan bu kararları okumanızı öneririm. Küresel "demokrasi" temelli bir kapitalizm geliyor. Ama bu kapitalizmin kötülüklerini örten bir gelişme değil tabii. Ancak hayatlarımızı değiştirecek kadar önemli.

Yarın 1 Mayıs; hiçbir şey 32 yıl önceki gibi değil. Ama 1977'nin katillerini artık biliyoruz. Burada solun en önemli sorunu bunu bilmiyormuş gibi yapanların hâlâ "solcu" diye ortalıkta olması.

*Siz bilmiyormuş gibi yapanlardansınız, "Bay" Ergenekoncu "birlik" yöneticisi arkadaşlar. Kendinizi ele verdiniz işte! Bakın aynı katliamcı bir devlet gibi yalan söylüyorsunuz. **"Haberimiz yok, zaten bizim öyle bir yerimiz yok ki" o bombalar bizim değil** der gibi... O konferans kazayla bizim değil dediğiniz Teoman Öztürk salonunda olsaydı kayıtları herhalde OYAK'a sildirirdiniz. Gerçekten özür dilerim; siz devletin dolaylı değil, doğrudan aparatıymışsınız!*

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Taksim kapılarını bu kez demokrasi şölenine açtı

Cemil Ertem 02.05.2010

1977'den sonra 1978 1 Mayıs'ında da Taksim'de yaklaşık bu kadar kalabalık vardı. 1978'in en kalabalık sol grupları o gün Yıldız'ın tepelerinden Beşiktaş'a inerek Gümüşsuyu'ndan Taksim'e girmişlerdi. Bu gruplardan bugün artakalanların bir kısmı Şişli'den bir kısmı da Tarlabası yönünden alana girdi. Tarlabası yönünden gelen ÖDP en kalabalık partilerden birisiydi. Yine Şişli yönünden gelen Halkevleri de "partileşmemiş" en kalabalık sol gruplar arasındaydı. Ama yine de siyasi dinamizm ve belirleyicilik açısından bu gruplar artık, 1978'deki gibi, Türkiye'de solun "belkemiği" olmadıklarını/olamayacaklarını gösterdi.

Bu 1 Mayıs, Türkiye açısından da bir dönüm noktası olarak tarihe geçecek. Türkiye artık 1977'in katillerini ve amaçlarını biliyor.

1977'de 1 Mayıs katliamı ile başlayan süreç 12 Eylül faşist darbesi ile son bulmuştu. Üç yılda yaşanan tam anlamıyla örtülü bir iç savaştı. Bu iç savaşta, şimdiki Ergenekoncu ve darbecilerin ağabeyleri 12 Eylül faşizmine varmak için her şeyi yaptılar. Türkiye, "derin devlet" denilen militerfaşist bir yapı tarafından teslim alındı. 12 Eylül Anayasası da bu toplumun başının üzerinde "demoklesin kılıcı" gibi sallandı. Şimdi 12 Eylül Anayasası tarih olmak üzere, eğer başta CHP olmak üzere, 12 Eylül artığı faşist güçler engellemezse, 12 Eylül'ü yapan generaller yargılanacak.

İşte bu ortamda 32 yıl sonra Taksim kapılarını bir demokrasi şölenine açtı. Bu çok önemli. Böylece bugün itibarıyla Türkiye'de bir dönem kapandı; yeni bir dönem başladı. Bu dönemin siyasi aktörleri kim olacak? Bu sorunun yanıtı için, yine bugünkü 1 Mayıs'a dönelim; çok acıklı ama İP, CHP, ADD, TKP gibi artık 12 Eylül düzeninin devamından yana olan örgütlenmeler bu 1 Mayıs'ta gövde gösterisi yapmaya çalıştılar. Ama bu onların sonunu ilan eden bir 1 Mayıs; işte o kadar zavallılar ki; siyaseti, dünyanın ve ülkelerinin durumunu, yarınını bir nebze bile göremiyorlar. Çok acıklı ama aynı zamanda da ironik.

Şuna çok eminim; bu yapılar, eğer Taksim'de üst üste en çok üç 1 Mayıs kutlarsa dördüncüsünde artık siyaset sahnesinde olamayacaklar ya da tümüyle yenilenerek yollarına devam edecekler.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Toplum mühendisliğinin ponzi ve zombileri

Cemil Ertem 04.05.2010

Şu dünyada ve Türkiye'de olanlara bakın. Var olan çözülme, yaklaşık 250 yıllık bir sistemin çözülmesidir. Dünya küresel bir kapitalizme doğru hızlı adımlarla koşarken, Türkiye'de de, aynı zaman diliminde oluşmuş yapılar çözülüyor. Türkiye, "derin devletin" artık nerede ne zaman ne yapacağını biliyor. Kendilerini saklayamıyorlar. Ne ilginç ki, dünyada da iki yüzyılı aşkın süredir devam eden ulus-devlet kapitalizminin ürettiği yapılar, Goldman Sachs örneğinde olduğu gibi, kendilerini ele veriyor. Kim derdi ki; Amerika, Goldman Sachs'ı "ponzi" ilan edecek.

İki hafta önce, OECD'nin çatısında dünya ekonomisinin düzenleyici bütün örgütleri Almanya'da biraraya geldi. IMF'ten, Dünya Ticaret Örgütü'ne kadar aklınıza gelebilecek küresel kapitalizmin bütün "resmî" örgütleri Merkel'in (ev sahibi olması sıfatıyla) başkanlığında toplandılar. Bu toplantı bir dünya finans istikrar örgütünün işaretini verdi.

Yeni bir küresel mühendislik çağı başlatıyor kapitalizm. Burada artık ulus-devletlerin "toplum mühendislikleri" olmayacak. Bunu yapanlar hızla tasfiye edilecek. Türkiye bir ulus-devletin mühendisliğinde inşa edilen bir toplumdu. Bu mühendislik, sağı ve soluyla, devletin ideolojisini ve yaşam alanını oluşturdu. Kan ve gözyaşı ile...

Başbakan dahil tüm Türkiye, artık Doğu'dan gelen cenazelerin, 1 Mayıs 1977'de başlayan kontr-gerilla mühendisliğinin devamı olduğunu biliyor. Mühendislik, çağdaş bir "eşya" zanaatkârlığıdır. Ancak mühendislik tanımı ve uygulamaları kapitalizmin gelişimi ile çeşitlendi. Biyoteknoloji, bilgi ve iletişimin olağanüstü ve sıçrayarak gelişimi, insanın doğayı daha fazla tahribi, "eşya" mühendisliği dışında yeni mühendislik alanlarını ortaya çıkardı.

Kapitalizmde insanın doğaya tümüyle hâkim olması içkindir. Böyle olunca insan, doğanın bir parçası değil, ondan ayrı, ona hükmeden, onu yeniden biçimlendiren ve dolayısıyla içine eden doğa dışı bir varlık olarak tanımlıdır. Doğayı, onun içine ederek, yeniden biçimlendirmek bir mühendislik işidir. Ama kapitalizmin mühendisliği burada durmaz; adı üniversite koridorlarında utanıldığı için geçmeyen ancak pekâlâ var olan bir mühendislik alanı daha var: Toplum mühendisliği. Naziler çok iyi mühendislerdi. Ama aynı zamanda da demagogdular. Alman faşistleri iktidara gelmek için mükemmel bir toplum mühendisliği örneği oluşturdular. Milliyetçilik, ama sosyal bir sosa bulanmış milliyetçilik, bu mühendisliğin çıkış noktasıdır. Nazilerin toplum mühendisliği öyle başarılı olmuştur ki; kendileri dahil, bütün Almanya, onların kapitalizme karşı yeni zaman kahramanları olduğuna inanmıştır.

Yani Alman toplumuna adanmış "sosyalist" kahramanlar. Evet, her Nazi aslında bir birey değil, yüce Alman devletini, naçiz bedeninde taşıyan, devlet için var olan ve kendinden olmayan, devlet için var olmayan herkesi yok edebilecek bir doğa dışı varlıktı. Onlar insan değil, insandan üstün yeni bir ırkın üyeleri. Kapitalizme ve onun piyasasına da karşıydılar. Çünkü piyasa başboş bırakıldığında üstün Alman ırkının aleyhine işleyebilirdi. Bunun için kendilerine "nasyonal sosyalist" dediler. Tabii kapitalizmin has çocukları oldukları halde bunun tam tersini söyleyip, kendileri dahil bütün toplumu buna inandırmak, toplum mühendisliğini gerektiriyordu. Bu mühendisliğin çıkış noktası "kör gözüm parmağına" yalan söylemektir.

Mesela, Auschwitz dahil bütün ölüm kamplarında kurbanların gaz verilerek öldürüldüğünü kabul etmediler. Siyanit gazının bitleri öldürmek için kullanıldığını ancak bu sırada yaşlı ve çocukların dayanıksız olduğu için öldüğünü söylediler. Ama bilim insanları, Nürnberg Mahkemelerinde, insanları öldürmek için bitlere göre çok daha az, bitlerin ölmesi içinse insana göre çok daha fazla siyanit gerektiğini bu toplum mühendislerine söyledğinde yalnız boş boş baktılar; hiç utanmadılar. Çünkü insan değillerdi.

Şimdi varlık vergisi faşizminden dünkü karakol baskınlarına kadar bütün tezgâhlarınızı bu toplum, Nürnberg Mahkemeleri gibi, yüzünüze vuruyor. Ama duymuyorsunuz; öyle boş boş bakıyorsunuz. Çünkü siz bir toplum mühendisliği ürünüsünüz.

Bu topraklarda 20.yüzyılın başından beri ne oluyor? Talatların, Enverlerin devamcıları neler tezgâhlıyor; nasıl toplum mühendisliği yapıyor; hangi yalanları söylüyorlar?

Evet, bu ülkede, katil ittifakçıların devamcısı tek parti iktidarı, Nazilerden bile önce, faşist bir zihniyeti oluşturmuş, bugüne dayanan kontr-gerilla cumhuriyetinin temellerini atmıştır.

İşte o Nazi çakması tek partinin de, onun tarihteki sahte kahramanının da ne olduğunu artık başbakanlar da söylüyor. Demek ki toplum mühendisliği buraya kadarmış. Bu cümleden olmak üzere, Amerika'nın Goldman Sach'ı ile Türkiye'nin CHP'si aynı tarihsel sürecin ürünü. Ama artık birisi ponzi diğeri zombi.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avrupa krizi, milliyetçilik ve alçaklık üzerine...

Cemil Ertem 07.05.2010

Dün 6 Mayıs'tı; Denizlerin 1972'de idam edildiği gün. Denizleri askerler astı; yani 12 Mart faşizmi. Dün ne kadar asker-darbe yanlısı ve de kendine "sol" diyen, (demeyen) kanal, örgüt, parti, çevre, grup varsa Denizleri andı. Bir tek Genelkurmay eksikti. Yakında o da olur. Biraz daha unutulsun 12 Mart "askerî" darbesi, onlar da 6 Mayıs'ta açıklama yayınladılar. Denizleri anmanın askerî faşizme karşı çıkmadan olamayacağını göremeyecek kadar kör değil bu çevreler şüphesiz. Ama yalancı ve alçaklar. Çok yakında şu söylenecek çok eminim: "12 Mart sürecinde Meclis vardı, idamları Meclis onayladı. Dolayısıyla Denizleri "siviller" astı."

12 Mart'ta, Demirellerin, Türkeşlerin askerlerin Meclis'teki uzantıları olduğu ve onların artıklarının bugün de Meclis'te 12 Eylül faşist Anayasası'nı CHP, MHP çatısında savundukları unutulacak öyle mi?

Şimdi bu yüzüstlüğü ve alçaklığı yazmadan nasıl Yunanistan, İrlanda diye başlayan bir yazı yazarsınız.

Neyse bugün Yunanistan ve İrlanda üzerinden bir tartışma açmak istiyorum. Şimdi Yunanistan'da, neredeyse, isyan başladı. IMF'nin de içinde olduğu 110 milyar avroluk "yardım" paketinin devreye girmesiyle başlayan itirazları iki türlü okuyabilirsiniz; birincisi kapitalizme karşı Avrupa halkları ayaklanıyor; bu da en zayıf halka olan Yunanistan'dan başladı.

İkincisi ise bunu, rahatlarına çomak sokulan Yunan küçük burjuvalarının geleneksel Yunan milliyetçiliğine sarılarak ayaklanması diye okursunuz. Avrupa'da en erken emekli olan ve en yüksek emekli aylığı alarak bir emekliler cenneti haline dönüşen Yunanistan'a "çalışkan" Avrupa'nın itirazı burada bitmiyor. Yunanlılar vergi kaçakçılığında da bir numara. Ama bunlar Yunan halkının ayıbı gibi de gösterilmesin, az çalışan, vergi kaçırarak devleti dolandıran bir halkı ayıplamamak gerekir. İyi yapmışlar; helal olsun. Ama Yunanistan'ın en büyük ayıbı ve krizin gerçek nedeni silahlanma.

Yunanistan, dünyanın en büyük üçüncü silah alıcısı. Türkiye'ye 10. sırada. İsveç Barış Araştırmaları Enstitüsü'nün (SIPRI) verilerine göre, 2005-2009'da askerî silah ithalatına, 1990'a endeksli fiyatlarla, Türkiye 3,264, Yunanistan'sa 4,615 milyar dolar harcadı. Yunanistan'ın 14 milyar avroluk yıllık silah bütçesi var. Almanya, bu iki ülkeye son beş yılda silah satan ülkeler sırasında birinci. İşte Yunanistan'daki ayaklanmalar için bir ipucu daha. Silah tüccarları ve silah tüccarı ülkeler, Yunanistan'ın barışçı ve silaha daha az bütçe ayıran bir politik hat izlemesine nasıl bakarlar acaba?

Artık belli ki Yunanistan böyle devam etmeyecek. Daha fazla üretip daha az harcayacak, sosyal güvenlik sistemini değiştirecek, kapsamlı bir vergi reformu yapacak ama en önemlisi Avrupa'nın ortasında şımarık, kaynaklarını silaha yatan, bir milliyetçi "ada" artık yok. Türkiye ile, Ege ve Kıbrıs konularında, AB politikası dışında tartışamayacak bile. Bu kriz geleneksel Helen milliyetçiliğinin sonudur. Aslında bu milliyetçilik Avrupa'nın kollarında büyüdü şimdiye değin. Başta Almanya olmak üzere Avrupa Yunanlılara silah sattı.

Ayrıca, AB üyesi olmayan Türkiye'nin hemen yanında, en az onun kadar silahlı ve milliyetçi bir AB üyesi ülke gerekliydi. Ama şimdi bütün bunlar bitti. Yunan küçük burjuvalarının ve orta sınıfının ayaklanması kapitalizme karşı falan değil. Yalnızca bu bitişin bu kadar ani olmasına tepki gösteriyorlar.

Öte yandan bir de İrlanda var. İrlanda da bu krizden en çok etkilenen AB ülkelerinden. Orada da çok güçlü bir kemer sıkma politikası başladı. Ama İrlanda'da tık yok. Niye; İngiliz sömürgecilğine ve militarizmine yıllardır direnen İrlandalılar Yunanlılardan pısırık mı? İrlanda'da sosyal güvenlik bütçesi yüzde bir daraltıldı. Kamuda maaş kesintileri yüzde 7'ye ulaştı. Burada İrlanda, daha önce de yaptığı bir şeyi yaptı. Hükümet ve sendikalar –

yani milliyetçi küçük burjuvalar değil işçiler- oturup uzlaştılar. Bu uzlaşma, sonra toplumun diğer kesimleriyle paylaşıldı. Hükümet maaş kesintilerine son verdi; sendikalar da reform paketine onay verdiler. İrlanda kapitalizme karşı ayaklanmadı; ama kapitalizm sonrasını anlatan yeni bir demokrasinin temellerini attılar. İşte kriz karşısında iki AB ülkesi; krizden aynı derecede etkilenmişler. Sizce hangisi sahici, halkın yararına ve kalıcı. (Burada Yunanistan için milliyetçilik ve silahlanma sonucu IMF'nin eline düşmesini, İrlanda içinse demokratik uzlaşmayla, devletçi çözümden uzaklaşarak sorunları çözmesini kastediyorum.)

Şimdi Yunanistan ile ilgili sorumuzu yeniden soralım;

Yunan halkı kapitalizme karşı ayaklandı mı; yoksa bütün bu olup bitenler Yunan milliyetçiliğinin gelip geçici tepkisi mi?

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

20. yüzyılın tasfiyesi -1

Cemil Ertem 11.05.2010

IMF ve AB kriz karşısında birlikte hareket ediyor. Şimdilik ortada 750 milyar avroluk bir yardım paketi var. Bu pakete avro bölgesi hükümetleri 440 milyar avro garanti ediyor. IMF'nin 250 milyar dolar katkısının olacağı pakete 60 milyar avro da AB bütçesinden sağlanıyor. Bu 750 milyarlık fona Yunanistan'a verilecek 110 milyar avro dahil değil. Bunun dışında Avrupa Merkez Bankası (AMB) "gerektiğinde" hükümet ve özel sektör borçlarını satın alacağını açıkladı. AMB; ayrıca FED'le dolar swaplarına yeniden başlayarak, üç aylık sabit faizli sınırsız kredi enstrümanını da devreye sokacak. Bu arada Japonya da devreye girerek dolar swap hatları açtı. Bütün bu riskli ve hızlı önlemler bize önümüzdeki günleri anlatıyor.

En önemlisinden başlayalım. AB, zorunlu olarak daha fazla entegrasyona gidiyor.

Bu kriz, Maastricht kriterlerinin para ve maliye politikaları ortaklaşmadan gerçekleşmeyeceğini ortaya koyduğu gibi, kriz sonrasında nasıl bir Avrupa sorusunun da yanıtını veriyor. Yukarıdaki önlemler gösteriyor ki, yangın, İspanya, İtalya gibi ülkelere sıçramadan söndürülmüş olacak. Ama enkazı toplamak ve yeniden yapmak bu kadar kolay değil. Bir kere, yeniden yapmak için AB egemenlerinin yeni bir AB tanımı yapmaları gerekiyor. Bu yeni AB tanımı hem sınırları itibarıyla hem de siyasi yapısı itibarıyla şu andaki AB'den çok farklı olacak. Aslında AB'nin şimdiki durumu Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarına benziyor, Osmanlı sorunun farkına vardı, ama imparatorluktan vazgeçmedi. Bütün egemenlik alanları ulus olma yolunda adım atarken, gücünü kaybetmiş bir imparatorluk olarak devam etmesi ve kendi kaderlerini ellerine almak isteyen milletleri elinde tutması imkânsızdı. Merkezîleşme ve "modernleşme" çabaları bu yüzden işe yaramadı.

Şimdi de AB, hem ulus-devletler kalsın hem de uluslar ötesi ekonomik ve siyasi bir yapı olalım, böyle zenginleşelim diyor. Ya da şimdiye kadar dedi. Bu olmaz, olmadığı ortaya çıktı. O zaman yapılacak şey, nasıl ulusal para birimlerinden vazgeçtilerse, ulus-devletin siyasi tarafından da vazgeçecekler.

Günümüzün küreselleşmesi teknoloji temelli siyasi bir küreselleşme çizgisidir. Bunun için yalnız AB'de değil, dünyanın her yerinde hızlı bir federalizme geçişi göreceğiz bundan böyle.

Kıtasal federal yapılar bu yapılara bağlı yeni pazarlar çok şaşırtıcı bir hızla ulus-devletlerin yerini alacaklar.

Yunanistan'daki gösterilerde ağırlıklı tepki, IMF ve AB'nin "kurtarma" paketineydi. Gösteri yapan örgütler, ulus-devleti, dolayısıyla askerî harcamaları eleştiren ve bunu siyasi tepkilerinin merkezi yapan bir strateji benimsemediler. İşte tam da bundan dolayı bu gösteriler saman alevidir ve Yunan ulus-devletinin "sol" tarafının tepkisidir. Aynı bizdeki gibi.

Bu gösteri yapan örgütlere sorun, yerel paraya geri dönmeyi isterler, içinde oldukları AB onlar için emperyalisttir. Merkez Bankalarını, Türklerle it dalaşı yapan pilotlarını, dış dünyaya (emperyalistlere) parmak sallayan politikacıları geri isterler. Hepsi bu. "Biz ulus-devlet olalım ama AB de olsun, sağ ve sol politikalar ve politikacılar eskisi gibi olsun, kurumlar yerinde kalsın, ulusal ordu olduğu gibi dursun. Biz de, 20. yüzyıldan kalma sendikalarda, partilerde, meslek odalarında "solculuk" oynayalım." Aynı şeyi merkez Avrupa'daki sağ politikacılar da istediler şimdiye değin.

Ama olmuyor işte. Geçen hafta Attali, tek AB bütçesi yürürlüğe konmazsa avro da AB de ortada kalmaz diyor ve ekliyordu, "tek Avrupa cesaret ister, şu an ki politikacılar 20. yüzyıldan kalma; olayları bir asır önceden takip ediyorlar." İşte bu vurgu çok önemli; tek ve sosyal bir AB zorunlu ama bu, bu yapılar ve politikacılarla olmayacak diyor Attali.

Şimdi AB, krizin ateşini söndürmek için IMF ile birlikte zorunlu, ama geçici, entegrasyona gidiyor. Merkel ve Sarkozy gibilerin ulus-devletten vazgeçmesi düşünülemez.

O zaman kalıcı çözüm için bu siyasi mevta politikacıların tasfiyesi gerekiyor. İşte kriz aynı zamanda bu dinamiği sağlıyor.

Türkiye'de de benzer bir durum var. Ama Türkiye'deki tasfiye biraz daha renkli olacağı benziyor. Baykal'ın tasfiyesi, bana göre, çok simgesel. Dünün devletçi sosyal demokrati (!) bugünün faşisti bu politik mevta, beraberinde bir anlayışı da mezara götürecektir. Baykal'ın ortaya dökülen özel hayatı ve bu yolla tasfiye edilmesi, bir noktada onun siyasi körlüğünün ve ısrarının da sonucudur. Mesela Merkel gibiler aynı ısrarı sürdürmeyecekler, görecek ve çekilecekler.

Avrupa'yı bu sefer ABD ile birlikte küreselleşmenin dinamikleri toparlayacak.

Türkiye'yi de içine alan federal bir AB zorunluluk. Bu, Türkiye'nin de çok hızlı değişmesi anlamına geliyor.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

20. yüzyılın tasfiyesi -2

Cemil Ertem 14.05.2010

2008'in son günleriydi. Baykal birdenbire, çarşaf açılımı yapmaya kalkmış, tek parti dönemini eleştiren demeçler vermeye başlamıştı. O zaman şunu yazmıştık "Şimdi herkes Baykal'ı ve CHP'yi şaşırarak -CHP'liler de dahil olmak üzere- izliyor; anlamaya çalışıyor. Türban açılımını herkes anladı gibi oldu; ama arkasından gelen tek parti dönemi eleştirisi bu meselenin öyle seçimler için yapılan bir oportünizm manevrası olmadığını ortaya koydu. Daha düne kadar kendisini "Ergenekon Terör Örgütü" avukatı ilan eden, Kürt sorunu konusunda "dışkı yedirmek" ve operasyon "çözümleri" kadar kafasını çalıştıran Baykal, birdenbire bu ülkedeki "en liberalleri" bile

kıskandıracak açılımı yaptı. Şimdi gerçekten bu ülkede okuma-yazma düzeyinde mürekkep yalamışlığı olan herkese sormak istiyorum. Bütün bunlar, Baykal'ın ya da ona bu akılları veren "becerikli" İstanbul il başkanının işi miydi? Hayır değildi tabii; o zaman Türkiye'de Kürt açılımı dahil, bugünlerde ortaya çıkan birçok karar alınmıştı. Bunların en önemlisi de CHP'nin yenilenmesi ve iktidar partisinin "yorgunluğu" durumunda "sahici" bir alternatif olarak devreye girmesiydi. Bu stratejiden Baykal'ın haberi vardı. Devlet, ABD ile birlikte bölgenin yeniden yapılanmasının merkezi olmaya soyunuyordu. Rejimin sağ ve solu yeniden biçimlendirilecekti. Bu, aynı zamanda Doğu Avrupa'dan Çin sınırlarına kadar olan tüm hinterlandın Türkiye'den başlayarak yeniden yapılanması ve 20. yüzyılın kurum ve yapılarının yine Türkiye'den başlayarak tasfiye edilmesi anlamına geliyordu.

Avrupa Birliği, Asya ve tabii ki Amerika'nın yeniden ama geometrik bir hızla yapılanmasını karşılayacak, "eksen devlet" pozisyonunu koruyacak ve bölgedeki yeniden yapılanmada aktif rol alacak bir Türkiye, "dışkı yedirmek" dışında vizyonu olmayan kalın kafalı siyasetçilere teslim edilemezdi. Şimdi bu durumu, birileri Baykal'a anlatmaya çalıştı. Ama Baykal sadece anlar göründü ve parlak adamı Gürsel Tekin'le ancak birkaç adım atabildi.

Ama olmadı; olmamasını Baykal'ın yetersizliğinde aramamak gerekir. CHP, artık geride kalmakta olan baskıcı Cumhuriyet'in ta kendisidir. CHP, bu değişimi omuzlamasa bile, baskıcı bir gelenekten taviz vermeden bu değişimin önünde durmamalıydı. Bu açıdan önümüzdeki dönem Türkiye siyaseti, muhafazakâr-liberal ve cumhuriyetçi-laik merkezli olmak üzere yeniden tanzim edilecek.

Bu iki temel siyasi çizgi de hem 20. yüzyıldan kalma kurumları tasfiye etmede hem de değişimi götürmede nitelik olarak çok farklı olmayacaklar. ABD'deki "Demokrat" "Cumhuriyetçi" eksenlerine Türkiye'deki merkez siyasi akımlar yerleşecek.

İşte Baykal'ın, geciken tasfiyesi CHP'nin yukarıdan sarsıla sarsıla yeniden bu perspektifle biçimlendirilme çabasıdır ve devlet kaynaklıdır. Aynı durum, TSK için de söz konusudur. Çünkü TSK, CHP'nin silahlı versiyonu, onun tamamlayıcısı siyasi bir kurumdur.

Bu gelişmeler başka bir biçimde şu sıralar İngiltere'de oluyor. Gordon Brown'un yenilgisi ve istifası da bir 20. yüzyıl kurumunun tasfiyesidir. Ve İşçi Partisi neocon kuyrukçuluğunun bedelini bugün ödemektedir.

Tony Blair, Irak meselesinde Bush'un kuyruğuna takılmadan önce "Üçüncü Yol" konusunda anlamlı sözler ederdi. Şöyle demişti: "Yeni İşçi Partisi, ne eski sol ne de yeni sağdır. Aksine, biz yeni bir ilerleme yolu sunuyoruz, merkezden gelen ancak vaat ettiği değişime bakıldığında tepeden tırnağa radikal bir yol sunuyoruz." 1997'de Britanya'da bu anlayış iktidara geldiğinde Almanya'da Schröder ve ABD'de Clinton dönemi başlamıştı. Ama hiçbirisi Obama değişiminin sınırına bile gelemedi. Çünkü 20. yüzyılın ürünüydüler. Bugün İngiltere'de kurulan muhafazakâr-liberal koalisyon 1997'de Blair'in söylediklerine, emin olun, daha yakın.

İşçi Partisi, muhafazakârlara göre "soldu" ama daha fazla 20. yüzyıl modernleşmesini omuzladığı için gericileşti. İşçi Partisi'nde 20. yüzyılı temsil eden anlayış bitti. Muhafazakâr ve Liberaller İşçi Partisi kadar beton değiller. Onlar siyasi gidişata uyum sağlayacaklar, tıpkı bizdeki "muhafazakârlar" gibi.

Şimdi orta vadede olacaklar: CHP'de Baykal gibi devam etmek isteyenler direnebilir, bu önemli değil; yenildiler artık. CHP'nin Anayasa Mahkemesi başvurusundan, ya da yine 20. yüzyıldan kalma "sol" "aydın" ve kurumların paketi geri çekin kampanyalarından bir şey çıkmayacak; Türkiye, referandumla 12 Eylül'de 12 Eylül batağından çıkacak. Kapitalizmin yeni dönemi buradan başlıyor.

Türkiye'de de devletin ve kurumların kapitalizmin bu "yeni" yönelimi doğrultusunda tahkim edilmesi, 20. yüzyılı hatta 19. yüzyılı anlatan, geleneksel kurumlarının ve partilerinin yeniden yapılanması kaçınılmazdı. İşte oluyor.

Hem de en “merkez” olandan, CHP’den başladı.

Hiç şüphemiz olmasın CHP’deki değişime yakında “devlet” medyası da ayak uyduracak. “Liberal” ve “demokrat” kesilecekler; baştan ayağa...

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bursa nasıl şampiyon oldu

Cemil Ertem 18.05.2010

Şu yoğun gündeme bir de Bursa’nın şampiyonluğu eklendi. Şampiyonluğun Fenerbahçe’nin elinden “alınması” ilginç ve yoruma değer. Ama ilk önce şu CHP’den başlamak gerekiyor. Kılıçdaroğlu aday. Bence beklenen bir gelişme; çünkü Baykal operasyonu CHP’yi değiştirmeye yönelik bir operasyon. CHP’den yalnız Baykal tasfiye olmuyor; onun çevresindeki faşist yapı da bitiriliyor. Kılıçdaroğlu bu çevreye rağmen aday oluyor.

Şimdi Kılıçdaroğlu’na yol veren ve Baykal’a komplo yapan güç, tahmin edeceğiniz gibi, aynı. Böylece, bu operasyon sonucunda, en az önümüzdeki on yıl belirlenmiş, çizgisi çekilmiş olacaktır. Türkiye merkez siyasetinin, “sol” tarafı tamamlanıyor. Baykal’ı Silivri yerine evine yollamak çok daha akıllıcaydı; bu Türkiye siyasi tarihinin en akıllıca ve sonuç alıcı operasyonlarından birisi. Ama buna rağmen 2011 CHP için güç gözüküyor. Ancak CHP, AKP’ye yaklaşacak. (Bu yaklaşmayı her iki anlamda söylüyorum; birincisi oy oranı olarak, ikincisi politika olarak.) Hatta bir CHP-AKP koalisyonu bile bekleyebilirsiniz.

Yok, şaşırmayalım gerçekten önümüzdeki on yıl, öyle şaşırtıcı gelişmelere ve dönüşümlere sahne olacak ki; bunu yorgun AKP’nin omuzlaması zaten çok güçtü.

Şimdi mesela diyelim ki; anayasa değişikliğini Cumhurbaşkanı yeniden Meclis’e yollasaydı bu sefer geçmesi için 337 oy gerekiyordu; ya da referandumdan “hayır” çıktı; ne olacak... Türkiye bu anayasa değişikliğini yapmadan yoluna devam edemez; Türkiye’nin soluğunun kesilmesi demek; ABD’nin ve AB’nin tam anlamıyla ortada kalması demek olur ki; bu öyle 1 Mart tezkeresine falan benzemez. Bu, ekonomik krizden çıkmak üzere olan küresel sistemin bir siyasi krize girmesi anlamına gelir. Buna hiç kimse izin vermez. Nitekim verilmiyor işte. Şimdi bu anayasa değişikliği, CHP’nin başvurusu üzerine, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal de edilse, referandumdan “hayır” da çıksa, en çok altı ay sonra, yeniden hem de daha kapsamlı bir biçimde Meclis’e gelecek. Çünkü CHP hızla kabuk değiştirecek ve iktidar partisi erken seçime gidecek. Erken seçimin tek sonucu var; Türkiye’yi hızla küresel değişikliğin merkezi yapacak yeni bir iktidar. Bu, her şey olabilir ama iktidarın politik çizgisi belli artık.

AKP yeniden tek başına iktidar olabilir; ya da bir koalisyon olabilir.

İşte İngiltere’de yeni koalisyon işbaşında; ne değişecek, hiçbir şey. Artık Türkiye’de de değişmeyecek. Türkiye, önümüzdeki on yıl tüm siyasi risklerinden arın(dırıl)mış olarak yoluna devam edecek. Bunu görmek için yalnız şu on günde olanlara bakmak yeter.

CHP’de Baykal tasfiye oluyor, Başbakan Yunanistan’a gidiyor; bu öyle sıradan bir ziyaret değil, adeta bir bütünleşme adımı; sonra ver elini İran. İran, artık Türkiye üzerinden sisteme dahil oluyor. Erdoğan İran’dan sonra Azerbaycan, Gürcistan ve İspanya’ya gidecek.

Hillary bile buraları bu kadar dolaşmıyor. Ama zaten gerek yok. Tarihte belki de ilk defa ABD ve Türkiye'nin karşılıklı çıkarları bu kadar üst üste geliyor. Erdoğan'ın attığı her adım işte bu karşılıklı çıkarların gereği olarak düşünülmeli.

Dünyadaki değişimin dinamikleri Çin-ABD kaynaklı olacak ama bu değişime gelişmekte olan Asya, Rusya ve Türkiye de katılacak. Dünya, şimdi Çin'deki büyük değişime hazırlanıyor. Çin, artık düşük kur, ucuz emeğe dayalı büyümeye son veriyor. Çin tüketmeye başlayacak.

Bu, ABD dahil açık veren ekonomilerin strateji değiştirmesi anlamına geliyor. ABD, 1995-2005 arasında biriktirdiği ileri teknolojiye dayanan katma değer üretimini başta Çin olmak üzere tüm dünyaya satacak. Dolar ve avronun değeri hiçbir zaman eskisi gibi olmayacak.

Çin, şimdiye değin dünyaya arz yönlü açıldı şimdi talep yönlü açılacak ve bu gelişme, tüm, siyasi, ekonomik, dengeleri değiştirecek. Bu dengelerin değişmeye başlaması siyasi küreselleşme sürecini başlatacak.

Marx, 1848'de yalnız maddi üretimde değil, zihni üretimde de küreselleşmenin kaçınılmaz olacağını söylerken internet ve bilgi teknolojileri yoktu.

Ama kapitalizmin yasaları vardı ve onlar er geç olacağı gerçekleştirilecekti.

Marx, "tek tek ulusların yarattığı zihnî ürünler herkesin ortak malı olmakta; ulusal tek yanlılık ve dar kafalılık her geçen gün biraz daha olanaksızlaşmakta" derken şüphesiz çok erken ama bir o kadar da doğru bir tesbit yapmıştı. İşte şimdi maddi üretimle birlikte zihnî üretiminin de sınırlar olmadan gerçekleştirileceği bir dünyaya adım attık.

Baykal başına geleni olmayana ergi metoduyla çözmeye çalışıyor. Pennsylvania değil, bizimkiler değil, hükümet değil. Kim o zaman?..

Şimdi Fenerbahçe başkanına, yönetim kuruluna hatta bu başkanın tasfiye ettiği, başkan olmak üzere kapıda bekleyen rakibine bakın. Sonra bütün kuvvet komutanlarının niye otomatik olarak FB'li olduğunu düşünün (otuz saniye). Tamam, böyle bir takım son maçta şampiyonluğu, on milyon dolar etmeyen bir Anadolu takımına verir miydi o "eski" zamanlarda. Ah, nerede o eski zamanlar... İki soru; Bursa nasıl şampiyon oldu; Baykal'a komplo kimin eseri.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kömürleşmiş sanayi devrimi artıkları

Cemil Ertem 21.05.2010

Hepsi yalan bu sahi. Zonguldak yine ağlıyor. Bu bir çaresizlik; yıllardır süren vurdumduymazlığın sonucu. Türkiye'nin öteki, çaresiz resmi. Babacan, dün Forum İstanbul açılış konuşmasında Avrupa Merkez Bankası Başkanı Trichet'in son bir yılda yaşlandığından bahsederken, AB ülkelerinin içinde bulunduğu durumu Türkiye'yle karşılaştırmak istiyordu aslında. Babacan, AB'nin en büyük zaafı olan para ve maliye politikaları uyumsuzluğunu iyi yakalamış. Bu alanda Türkiye şimdi bir adım önde.

Türkiye 2001 krizi sonrası yağmacı ekonomi-politikalarından, tam anlamıyla, liberal para ve maliye politikalarına geçti.

Burada liberal para ve maliye politikalarının nihai çözüm olduğundan bahsetmiyorum. Ama yağmacı bir devletçilikten çıkış için çok önemli bir adımdı. Bugün Türkiye, büyük ölçüde, bu adım sayesinde, IMF'ye gerek duymuyor.

Türkiye'nin kaynaklarını, bu kaynakları yağmalayan oligarşinin denetiminden çıkarmak önemli ama yetersiz. Bu yetersizlik işte Zonguldak'ta yüzümüze vurdu. Büyüme ve kalkınma arasındaki farkı tam da burada anlamamız gerekiyor.

İktisadi büyümenin görünürdeki en önemli nedeni, yatırımlar ve teknolojik gelişme yoluyla kişi başına fiziki sermaye ve beşeri sermaye (eğitim) düzeylerinde ve verimlilikte sağlanan artışlardır. Aslında gerçek anlamda büyüme ve kalkınmanın da tanımı budur; ama burada beşeri sermaye dediğimiz insan kaynağının teknolojiye hâkim olması hatta onu üretmesi için eğitimin, yaygın, herkese ulaşabilir olması gerekir ki; bunun için de büyüme sonucu elde edilecek gelirin adil dağılımının olması şarttır. Bugün Türkiye bunu yapamadığı için işsiz kalan binlerce insan TTK'de, ölümüne iş bulduğu için, kendisini şanslı sayıyor.

TTK, niye zarar ediyor; 2009 zararı 338 milyon TL, bu kazalar niye oluyorsa ondan zarar ediyor. Kazanın olduğu Karadon işletmesi, TTK'nin çalışan sayısı ve üretim kapasitesi olarak en büyük işletmesi. Bu işletmede dört bine yakın işçi çalışıyor. Tam anlamıyla emek-yoğun bir üretim ve de çağdışı.

TTK'nin zararının en büyük kaynağı kazanın olduğu Karadon işletmesi. Aslında TTK birçok açıdan ömrünü tamamlamış bir kurum. Hükümetler, bütün zamanlarda, bu işletmeyi oy deposu olarak gördüler. Teknolojisi yenilenmedi ama gereğinden fazla işçi alımı yapılarak, bu işçiler olumsuz koşullarda yeraltına dolayısıyla ölüme gönderildiler. Tabii burada sendikaların da payı büyük. Gereksiz işçi alımı konusunda, ödenecek aidatları düşünerek ses çıkarmayan sendikalar, teknoloji yatırımı ve iş güvenliğini toplu sözleşmelerin birinci maddesi yapmayı düşünmediler. Taşeronlaştırma, kaçak işçi çalıştırma bu koşullara eklenince facialar kaçınılmaz oldu.

TTK'nin kuruluşu sanayi devrimine kadar gider. 19. yüzyılın ilk yarısından beri var olan bu kurum, ne yazık ki, bugün de sanayi devriminin ilk günlerindeki anlayışla çalışıyor.

Petrol ve doğalgazdaki fiyat istikrarsızlığı kömüre dayalı enerjiyi yeniden öne çıkartıyor. Kömür bugün dünya elektrik üretiminin yüzde 35'ini karşılıyor. Bu durum tüm dünyada maden kazalarını arttıran bir faktör ama Türkiye bu konuda en sabıkalı ülke.

21. yüzyıl enerjinin, sınırsız, ucuz ve güvenli üretiminin sağlanacağı bir yüzyıl olmak zorunda. Önümüzdeki 20 yıl içinde dünya enerji sektörüne 16 trilyon dolarlık yatırım yapılacaktır.

Türkiye ise 2020 yılına kadar 125 milyar dolarlık bir yatırım yapmak zorunda. Enerji üretimi ile bilgi teknolojileri birleşmek durumunda. Bunu yapabilmek için yalnızca büyümek ve bütçede gelir-gider dengesini, kısmen sağlayarak, borçlanma gereğini düşürmek yetmiyor. Artık ekonomik başarı bu değil.

Demokrasi ile sağlanacak istikrar, gelir dağılımı adaleti ve teknolojiyi yalnız kullanmakla yetinmeyip onu üretecek bir eğitim sistemi, ekonomik kalkınmanın ve başarının ilk anahtarı.

İnfomag dergisi son sayısında çok ilginç bir araştırmaya imza attı. 2011 seçimlerine girecek tüm muhalefet partilerine ekonomiyi sordu. Verilen yanıtlar içler acısı. Muhalefet partileri kazara iktidara gelseler, yapacakları hiçbir şey olmadığı gibi, şimdiye kadar yapılanları da bir çırpıda yerle bir edecek potansiyel taşıyorlar. Dünyayı,

yaşanılan büyük dönüşümü hiç bilmiyorlar. Hâlâ sanayi devriminden kalma kalkınma anlayışına sahipler. Ama bu anlayış Zonguldak facialarının nedeni.

Sanayi devriminden ve soğuk savaştan kalma siyaset, kasetlerle, Bizans entrikalarıyla uğraşırken, bu entrikalar için 21. yüzyıl teknolojisi kullanılırken, işçiler 19. yüzyıl şartlarında can veriyor. Ellerinde öyle teknoloji varmış (ki) görüntünün sahte olduğunu ispat etmişler. Ya aslında siz hepiniz 19. yüzyıl görüntüsünüz ve sahtesiniz. Size söylüyorum sanayi devrimi ve soğuk savaş artıkları, işçilerin katilleri size...

Teknoloji ağırlıklı, beşeri sermayeye önem veren, dolayısıyla eğitim düzeyini arttırarak genel refahı arttıracak bir döneme geçmek zorunda Türkiye. İşte o zaman 19. yüzyıldan kalma bu siyasi mevtalar, işçiler yerine, yerin yedi kat dibine gider!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aya İrini'de Farjad dinleyen kızlar...

Cemil Ertem 25.05.2010

Bu operasyon da bitti işte. Bu operasyonun ilk sonucu CHP'nin kapsayıcılığının genişlemesi oldu. Artık CHP'den medet umanlar cephesi oldukça geniş. Bu cephe devletin asker-sivil bürokrasisinden yağmacı medyaya, oradan da utangaç "CHP'li" sola kadar uzanıyor.

Cephe, anayasa referandumunda ve 2011 seçimlerinde birlikte hareket edecek.

İlk önce bu operasyonun, gelecekteki ilk sonuçlarını ele alalım. Zaten bu sonuçlar operasyonun kim(ler) tarafından tezgâhlandığını da bize anlatacak. Daha önce söylediğimiz gibi bu operasyon, Baykal ve çevresindeki faşist CHP yönetimineydi. Bu yapı tasfiye edildi. Parti Meclisi'ne bu yapının bir kaç temsilcisinin girmesi önemli değil.

Şimdi bu operasyonla; bir, Ak Parti'ye karşı darbe ve bu darbe yolunu açacak Ergenekon operasyonları dışında "siyasi" bir alternatif oluşturuldu. İki, 2011 seçimleri garanti altına alındı. Bu şu demek; mesela Baykal ve ekibinin doğrudan hedefi bir CHP-MHP koalisyonu idi. Ordu-yargı ve Ergenekon destekli bu koalisyon bir darbe dönemi hükümeti gibi düşünülmüştü.

Anayasa referandumu ve seçim sürecinde Doğu'da terör ve operasyonlar arttırılacak, hatta büyük şehirlerde sansasyonel eylemler, ses getirecek suikastlarla desteklenerek, yaratılacak kaos ve terör ortamından bir CHP-MHP koalisyonu çıkartılacaktı. CHP-MHP koalisyonu, bütün bu süreçte askerlere ve devletin terör örgütlerine (Ergenekon) açılan davaları hızla sonuçlandıracak, Ak Parti'nin son sekiz yılda açtığı gedikleri mümkün olduğunca tamir (!) eden bir ara dönem hükümeti olacaktı. Tabii bu senaryo bir "kadife" darbe süreci olarak düşünülmüştü ama senaryonun modellemesinde yine "dışarı" eksikti.

Şu artık çok açık; dünya küresel sistemi, ABD önderliğinde, ama ABD'nin de gücünün tartışılacağı ve paylaşılacağı, siyasi bir küreselleşmeye gidiyor. 2012 yılı önemli, çünkü bu yılın sonunda ABD başkanlık seçimleri var ve Obama'nın yeniden seçilmesi gerekiyor. Hem Obama'nın yeniden seçilmesi hem de seçildikten sonra aynen yoluna devam etmesi için Türkiye çok önemli.

ABD'nin, bırakın Ak Parti'nin yaptıklarını geriye götürecektir bir ara dönem hükümetini, yeni düzene entegrasyon konusunda bocalayan bir Ak Parti'ye bile tahammülü yok. Bu aslında Türkiye için de iyi bir şey. Tabii burada hangi Türkiye diye sorabilirsiniz; Kürtler, çalışanlar, işsizler, kısaca Türkiye'nin yoksulları için de iyi bir durum olduğunu söyleyeyim.

Aslında Türkiye, bütün bu süreçte yarım kalan 1908 devrimini tamamlamaya çalışıyor. 1908 devrimi, 1923'te İngilizlerle birlikte bitirildi. CHP, bu bitişin ürünüdür.

Yine "güne" dönelim; şimdi terör ve kaos sürecinin sonunda gerçekleşecek bir CHP-MHP hükümeti senaryosunu, senaryonun modellemesinde model dışında bırakılan "dışarı" bozdu. Lider, evine yollandı. Böylece ABD için 2012 ve sonrası riski en aza indirilmiş oldu. Yani bu operasyonla risk sıfırlanmış olmadı ama risk derecesi oldukça düştü. Kılıçdaroğlu, faşist bir Cumhuriyet için ısrar edecek lider olmayacak; zaten böyle biri değil. Tarih ve güncel ve gelecek tam burada birleşiyor... 1923'ün CHP'si bitiyor; Türkiye 1908'de bıraktığı yerden devam edecek. 2011'de artık AKP ya da CHP çok fark etmeyecek; Ergenekoncular yine yanlış ata oynamasın... CHP şüphesiz sağcı-devletçi bir parti; "sol" görünüp değişime karşı çıkacak. Ama artık Türkiye'nin değişim yolunu tümüyle kesme şansını yitirdi.

Farid Farjad bildiğiniz gibi yaşayan en önemli keman virtüözlerinden; geçen hafta Aya İrini'de bir konser verdi.

Ümraniye'den, İkitelli'den, Bağcılar'dan Farjad dinlemeye gelen başörtülü genç kızlar, Aya İrini'yi doldurdu. Ve ellerini dizlerinin üzerine koyarak Farjad dinlediler; pür dikkat.

Aya İrini'nin yaşlı duvarlarına çarpan Farjad nameleri onların uçsuz bucaksız dünyalarına bir başka yerleşti...

Osmanlı onları oraya sokmadı çünkü orası sarayın bahçesiydi, Cumhuriyet onları oraya sokmadı çünkü Aya İrini gibi yerler ancak Cumhuriyet elitlerinin ve müzikten anlamayan burjuvaların(!) mekânı idi.

Farjad dinlerken yanıma oturan iki başörtülü küçük kıza takıldı gözüm; ellerini dizlerinin üzerine koymuşlar, merakla hafif öne eğilmişler ve karşılarındaki çelimsiz adamın kemanla yarattığı bir başka dünyanın içine düşmüşlerdi. Sonra 1908'den beri bu topraklarda süren ama bir türlü açığa çıkmayan değişim sancısını bu kızlar aklıma getirdi.

1906 yılının kışı Erzurum... İki Ermeni genç kız boylarınca karı yararak ayaklanmanın başı Hacı Arif Ağa'ya bir ulak götürüyordu... Bu ulak, 1908 devrimine giden yolu açtı. Peki, niye 1908 devriminde Müslümanlarla birlikte ayaklanan "azınlıklar" sonradan memleket düşmanı(!) olup memleketlerinden sürüldüler. 1923'te aslında ne oldu; devrim, 1908 miydi, 1923 mü... CHP niçin ve neyin devamı olarak kuruldu?

Bu bir yolculuk; başlıyoruz... Aya İrini'de Farjad dinleyen kızların zamanı geliyor...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnci kefali nöbeti

Cemil Ertem 28.05.2010

Van Gölü'nün sodalı suyunda yaşayan mucize bir canlı, inci kefali. Ama yanlış ve bilinçsiz avlanma yüzünden yok olma tehlikesi ile karşı karşıya. İnci kefalinin, göç yolunda, yumurta bırakmadan avlanması, soyunun tükenmesine yol açıyor. Geçen gün çok ilginç bir haber vardı; Van Gölü'nde göç eden inci kefalleri, bundan böyle asker korumasındaymış. Haberin görüntüleri ise daha da ilginçti. Coşkun suda zıplayarak yolunu

bulmaya çalışan kefallere tam donanımlı G-3 piyade tüfekli askerler elleri tetikte eşlik ediyordu. Gerçekten çok güzel bir uygulama bu. Aynı zamanda askerin en anlamlı nöbeti olmalı bu inci kefali nöbeti.

Türkiye çok kritik bir eşikte. Doğu'da çatışmalar artıyor. PKK'nın ay sonu itibariyle "meşru savunma" konumunu bırakacağı beklentisi yaygın. Bu, çatışmaların ve cenazelerin artacağı anlamına geliyor. Bunun önüne geçilebilir mi; yani askerlerin Doğu'da yalnız "inci kefali" nöbeti tuttuğu bir aşamaya gelebilir miyiz? Bu sorunun muhatabı tabii ki ilk önce hükümet sonra TSK ve sonra da hepimiz, yani Türkiye.

Şu açılım meselesi, çeyiz sandığı değildi. Öyle birdenbire açılır açılmaz içinden ciciler çıkacak. Bir süreçti; halkların giderek ortak olacağı, konuşmaya başlayacağı bir süreç. Ama militarizm yanlısı güçler açılım meselesini, özellikle bir süreç değil, anlık sorunları birdenbire çözecek bir Gordion keskin vuruşu olarak anlattılar. Böyle olunca her iki taraf da "nerede bu açılım" diye sormaya başladı. Binlerce insanın öldüğü ve otuz yıldan fazla süren bir örtülü savaşı öyle paketlerle falan bitiremezsiniz; ancak adım atabilirsiniz. Ve barış sürecini başlatırsınız. Hükümet adım atmaya niyetliydi. Zaten bu "niyet" öyle sübjektif bir irade değil; hükümet için, küresel koşullar gereği, "objektif" bir durumdu. Türkiye'nin, önemi giderek artan, "komşularla sıfır problem" tezi gereği, atılması gereken en önemli adım buydu.

Ama şimdi, bu adım, bu ay sonu itibariyle yarım kalma tehlikesi ile karşı karşıya.

Sanıyorum burada bir "iktidar" sorunu da yaşandı. Çünkü sivil iradenin inisiyatifi dışında operasyonlar tüm hızıyla sürdü. Burada devletin geleneksel bakışı şudur: "Dağda bana saldırmaya hazır silahlı adamlar var; ne açılımı, ne barış süreci... Benim işim onları yok etmek." Bu bakış açısı, Şeyh Sait isyanı dâhil, bütün ayaklanmaların niye katliamla bastırıldığını anlatır. Bu değişmeyen, değiştirilemez bir yasadır. Aslında bir ulus-devlet kanunudur.

Şimdi bu "kanunu" değiştirmek için hâkim ulusun tüm unsurlarının ortak iradesi gerekir.

Ama yetmez, aynı zamanda bu iradenin siyasallaşması zorunludur. Ak Parti böyle bir siyasallaşmayı yapacak kadar güçlü değil. Ya da arkasında böyle bir toplumsal uzlaşa yok. Bütün bu süreçte bu "katliam kanununun" işlemesi ve barış sürecinin tıkanması için iki şey oldu, (yapıldı). Birincisi, savaştan yana olan devlet ve "sivil" siyasi yapılar süreci tıkadılar ve provoke ettiler. Operasyonları, inadına arttırdılar. Bir dakika diyen sivil iktidara da; "ne yapalım karakolları basmalarını mı bekleyeyim; istihbarat aldık temizleyeceğiz" diyerek yukarıdaki değişmez ulus-devlet yasasını hatırlattılar. İkincisi, başta CHP olmak üzere, tüm parti ve kurumlar, açılım meselesini anlık bir radikal "çözüm" olarak anladılar ve anlattılar. Buna BDP de dâhildir. Tabii CHP ve faşist yapılar açılımın, çözüm değil, Türkiye'nin bölünmesini getireceğini yaygınlaştırdılar. Bunun da amacı çatışmaları İstanbul, İzmir gibi metropollere, sonra da Anadolu kentlerine taşımaktı. Muğla aynen böyle bir provokasyondur. Ve arkasında objektif olarak CHP zihniyeti vardır.

Şimdi bu noktaya geldik. Ama bu fırsatı kaçırsak ben bu işin nasıl biteceğini size üstü kapalı olarak anlatayım.

Birincisi bu sorun, artık başta ABD olmak üzere, yeniden yapılanan küresel siyasi sistemin İran meselesinden sonra en önemli sorunlarından birisidir. Saddam'dan önce bütün bu bölgede küresel sistem için sorunlar daha karmaşıktı; çünkü sisteme doğrudan direnen bir ulus-devlet vardı. Şimdi bu yok. Ama Türkiye'nin bu sorunu bahane ederek bölgeye müdahale olasılığı ve bölgenin yeniden yapılanmasında ayak sürüyüp mızıkçılık etme ihtimali var. Üstelik bu sorun İran ve Türkiye'yi askerî olarak birbirine yaklaştırıyor. Kürt sorunu durdukça, ABD'nin istemediği ulusdevlet formu, Türkiye ve İran'da var olacak. Bu konudaki çözümsüzlük Türkiye'yi İran'ın yanına savurur. Türkiye'nin en büyük riski artık budur.

Türkiye'de militarizm yanlıları çok yanılıyor. Tek başlarına değiller. Buraya yazıyorum en çok 2013'ün sonuna kadar bu iş "çözülmüş" olacak. Türkiye çözümsüzlükte ısrar ederse adres NATO.

Daha fazlasını tarih yazsın... İyi nöbetler...

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Katliamcı bir Golem

Cemil Ertem 01.06.2010

İsrail büyük bir bölgesel savaşın peşinde. Silahsız yardım gemilerinin uluslararası sularda vurulması, gemilerin bayrağını taşıyan ülkeye, örtülü savaş ilanı anlamına gelir.

Bu çok açık olarak bir “*casus belli*” durumudur. İsrail bu operasyonda katliamcı “*Şayet 13*” birliklerini kullandı. Bu birliklerin katıldığı hiçbir operasyonun kansız bitmeyeceği bilinir. Bunun dışında İsrail yaptığı operasyonu, hiç kaçınmadan, canlı olarak yayınlanmasına izin vermiştir. Yani yayını, teknik imkân olduğu halde engellememiştir. Bunun da anlamı Türkiye’ye çok açık meydan okumadır. Peki, İsrail neden bölgesel bir savaş istiyor; bugün bu savaşın sonuçları ne olabilir.

İlkönce şunu söylememiz gerekiyor. İsrail ilkönce bölgesel bir savaş sonra da küresel savaşı isteyen güçlerin son ve en eli kanlı temsilcisidir.

Bu anlayış, Bush döneminde ABD’de doruk noktasına varmıştı. Şimdi İsrail ABD’nin bu anlayışını ondan ödünç alarak sürdürmek istiyor.

Madeleine Albright, Dışişleri Bakanıyken, “*Güç kullanmak zorundayız, çünkü biz Amerika’yız*” diyordu. Yani ABD, uluslararası hukuku çiğneyerek sistemin bekası için savaş çıkartabilir bu da meşrudur anlamına gelen bu anlayış, ABD yıllardır sürdürdü. Bu anlayış, sürekli savaş halini anlatır aynı zamanda. İkinci savaşa kadar savaş, ulus-devletler arasında güç mücadelesinin silahlı hali olarak anlaşılmıştır. Ancak ikinci savaştan sonraki ABD egemenliği, savaş olgusunu, hâkim ulus-devletlerin çatışması olmaktan çıkartarak, emperyal hegemon gücün (ABD) inisiyatifinde, küresel ve sürekli bir şiddet hâkimiyetine dönüştürmüştür. Ve bir müddet sonra dünya sistemi, refah devletinden (welfare state) savaş devletine (warfare state) geçmiştir. Bu şu anlama geliyor; ulus-devletler, ABD egemenliğinde, insan haklarını, hatta mülkiyet haklarını ihlal eden ve şiddetle, terör yaratarak egemenliklerini sürdüren bir aşamaya geçmişlerdir. Bu geçişin tarihi, 1970’lerin başıdır. Bu tarih, aynı zamanda dünya kapitalist sisteminde sonuçlarını bugün gördüğümüz sistemik krizin başlangıç tarihidir. Böylece hâkim ulus-devletler, neoliberal politikalara geçerken, aralarında Türkiye’nin de bulunduğu azgelişmiş ülkelerde de darbe ve faşizm dönemleri başlamış oluyordu. Latin Amerika’da askerî faşist diktatörlükler ve insan hakları ihlalleri, sürekli savaş hali, Ortadoğu’da İsrail saldırganlığı hep bu dönemde doruğa çıkmış ve bugüne kadar durmamıştır. Yine bu dönemde Türkiye, 1971 ve 1980 olmak üzere iki kere faşist askerî darbeye maruz kalmış ve devlet, yalnız şiddet ve savaş üzerinde örgütlenerek çok tipik bir “*warfare state*” oluşturmuştur. Dünya kapitalist sistemi, işte bu sürekli savaş halinin bir sonucu olarak devlet terörizmi ile tanışmıştır. Devlet terörizmi, bir sürekli savaş biçimidir.

Bu savaş biçimini, en iyi uygulayan ve yapan bugün İsrail’dir.

Sürekli savaş halinin amaçladığı mutlak bir *küresel bioiktidar* halidir. Yani nükleer teknolojinin vardığı aşamada bu savaş teknolojisini elinde bulunduran ulus-devlet, yalnız güncel-bölgesel düşmanlarını değil, tüm insanlığı bitirmekle tehdit ederek bir *yok etme-ölüm iktidarı* kurar.

Bu gücü ve pervasızlığı elinde tutan sürekli savaş ister ve savaşı yaratır. Tabii bir müddet sonra da bölgesel savaşlarla yetinmez. ABD, Bush döneminde bu pervasızlığın doruğundaydı; küresel sistemi sürekli savaş hali ile götürceğini ve bunun da "tarihin sonu" olduğunu sanıyordu. Ancak 11 Eylül 2001'de bu kırıldı. Yaratılan terör bir müddet sonra onu da vuruyordu. Çünkü çok büyüktü ve üzerine gelen terörü kontrol edemiyordu. Zaten hemen beş yıl sonra gelen küresel kriz, bu anlayışın ekonomik olarak çok maliyetli olduğunu ve devam edemeyeceği gösteriyordu. ABD, 2008 kriziyle ve Obama ile kontrol mekanizmalarını yeniden biçimlendiriyor. Bu mekanizmaların oluşturacağı sistemde, terörist ulus-devletlere yer yok. Yani ulus-devletlerin üç ana aşaması bitti. Birinci aşama, çıkış ve örgütlenme, pazar kapma, savaş aşaması idi. İkinci aşama, refah devleti aşaması (welfare state) olarak gerçekleşti. Nihayet üçüncü aşama, *savaş-terör ulus-devleti* (warfare state) aşamasıdır.

İşte bu aşamadan Latin Amerika çıktı, Türkiye çıkmaya çalışıyor; ama İsrail, konumu ve baştan beri yapılanması gereği hâlâ bu aşamanın en dip noktasında.

Şu andaki İsrail kabinesi, şimdiye kadar gelen en faşist ve katliamcı kabine. ABD, bu terör devleti batağından çıkmak zorundaydı çünkü bu işi götürmeyecek kadar büyümüştü.

Şimdi İsrail faşist bir terör devleti olarak insanlığın kucağında.

İsrail bir *Golem*'dir.

Golemi, düşmanlardan korunmak için bir Haham kilden yaratmıştır. Ama Golem, intikam ve savaşın şiddeti ile ayırım gözetmeden tüm insanlığa saldırır. Haham, şaşkındır; "*kurtarmak için yarattık onu ama hepimizin kanını döktü*" der. İsrail, yalnız Türkiye'ye değil bir *golem* olarak insanlığa savaş ilan etti. Onu barışla yok edelim.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Savaş riski devam ediyor

Cemil Ertem 04.06.2010

Savaş riski devam ediyor

İsrail'in yeni katliamı ve bunun doğrudan Türkiye'ye yönelik olması aslında yaşadığımız süreci sadeleştirdi ve açığa çıkardı. Bu saldırı önümüzdeki sürecin ayrıntılarını, aktörlerini ve cephelerini ortaya koyuyor. Ancak hemen söylemeliyiz ki, önümüzdeki günlerde bir savaş riski var ve bu devam edecek.

ABD'nin İsrail'e yönelik tavrı belirgin değil. Örneğin Başkan Yardımcısı Joe Biden, açıktan İsrail'i destekledi. İsrail lobisinin doğrudan üyesi olan Biden gibilerin ABD'nin dış politikasındaki etkinliği ortada. Ancak Obama da, işbaşına geldiğinden beri, Netanyahu ile bir kere bile el sıkışırken fotoğraf vermedi. Bu, Obama yönetiminin, ağırlıklı olarak, Netanyahu kabinesinden kurtulmak istediğini anlatıyor. Zaten Obama, artık Netanyahu iktidarından kurtulmadan bölgede Türkiye'ye zor söz geçirir. Bunun farkında ve Obama'nın ilk işi Netanyahu'yu göndermek. Hatta bu sorun, ABD için İran sorunundan daha öncelikli bir sorun. Bunun için Obama Yönetimi elindeki tüm siyasi, diplomatik ve ekonomik araçları kullanacak. Ancak Netanyahu iktidarının savaş ve istikrarsızlık üzerine kurulu politik hattı İsrail'de mutlaklaşırsa, ABD, Türkiye'ye, "oraya savaş gemileri eşliğinde yardım gemisi yollama" demeyecek. Bu, Akdeniz'de büyük bir bölgesel savaşın ilk kıvılcımlı demek.

Bu ne yazık ki, şu an bir olasılık. ABD'nin kaygısı, bu bölgesel savaşta İran faktörü ve bu yüzden bu savaşı süre ve yaygınlık olarak denetleyememek.

Eğer İran kenarda durursa, böyle bir çatışma ihtimal dâhilindedir ve ilk sonucu, Netanyahu iktidarının sonudur. Ama bu aynı zamanda K. Irak dâhil, bölgede yeni bir Türkiye hâkimiyeti anlamına da gelir. Zaten bu olasılık, İsrail basınının da aklına geldi ve İsrail'in elindeki "rehineleri" bırakmasına yol açtı. Peki, bu olasılık yalnız İsrail'in endişesi ya da aklına gelen bir seçenek mi? Tabii ki hayır; bu savaş olasılığı dünya küresel sisteminin koridorlarında şu an konuşuluyor ve bununla ilgili hamleler yapılıyor. Örneğin AB Komisyonu'nun genişleme ve komşuluk politikasından sorumlu üyesi Stefan Füle'nin sözcüsü Angela Filote; "Türkiye'nin bölgede aktif ve etkili politikasının üyelik sürecini hızlandıracaklarını, Türkiye'nin "komşularla sıfır problem" tezini desteklediklerini ve bunu dikkatle takip ettiklerini" söyledi. Bu açıklama iki anlama da geliyor; birincisi Türkiye yalnızca barış içinde bölgede aktif olsun arkasındayız; ikincisi olası bir çatışmada, AB'nin tercihi, Türkiye'den yanadır çünkü müstakbel üyemizdir. Aynı şekilde, küresel İsrail lobisi de katillerin sözcüsü olarak Joe Biden'i konuşturdu.

Şunu unutmayalım; savaş, ulus-devletlerin vazgeçemeyecekleri önemli bir siyasi araçtır.

Hele, bu konjonktürde, eksen ve hegemon ulus-devletler, aynı zamanda, (hâlâ) terör ve savaş devleti olarak varlıklarını devam ettirmektedirler.

Dünya küresel sistemi, terör ve savaş ulus-devletleri sürecinden küresel-bölgesel federal devletler sürecine geçiş aşamasında.

Bu geçiş, iki türlü olabilir. Birincisi, ilkönce hegemon ulus-devlet ve onu takip eden devletler ve eksen devletler, küresel sermayenin isteği ve çıkarı doğrultusunda egemenliklerini yavaş yavaş hâkim küresel yönetim aygıtına (ya da aygıtlarına) devrederler. (Ki, bu G-20'nin kurumsallaşmış hali olacak yakında.)

Bunun böyle olacağı işaretlerini yakın zamana kadar gördük. AB ülkeleri ulusal paradan ve ulusal Merkez Bankası egemenliğinden vazgeçti. Merkez Bankası'nın ulusal egemenliğinden de, Türkiye gibi "eksen" ulus-devletler, Washington uzlaşısı çerçevesinde, süreç içinde vazgeçtiler. Hegemon ulus-devlet (ABD) Obama iktidarı ile egemenliğini kontrollü olarak G-20'ye devretmeye hazırlanıyor. Bu süreç, 2012'den sonra, ikinci Obama döneminde daha da hızlanacak. Böylece süreç içinde yavaş ve devam eden bir ekonomik krizle birlikte savaş ve terör ulus-devlet yapıları ortadan kalkacak. Obama iktidarı ile bu sürecin işaretlerini almıştık. Türkiye'de darbe süreçlerinin açığa çıkması ve Ergenekon operasyonları bu sürecin Türkiye'ye yansıyan gelişmeleri idi. Ama bu süreç yarıda kesilebilir ya da çok uzayabilir.

O zaman bir buzkıran olarak savaş "çözümü" devreye girecek. Yani, terör ve savaş ulus-devletlerin siyasi küreselleşme karşısında direnmesinin sonucu bölgesel savaşlardır. Siyasi küreselleşme doğrultusunda daha fazla çıkarı olan eksen ulus-devletler, bölgelerinde direnen terörist ulus-devletlere operasyon yaparlar. Eğer gerçekleşirse Türkiye-İsrail çatışması bu yönde bir çatışma olur; yine G. Kore - K. Kore çatışması bu yönde bir çatışmadır.

Bu süreç, aynı zamanda, (eski) terör ulus-devleti içindeki terör ve savaş yanlısı sermayeyi, medyayı, kurumları ve kişileri de deşifre eder. Şimdi bakın Türkiye'de kimler (utangaç) İsrail yanlısı, kimler Biden'in açıkça söylediğini kıvrarak söylüyor. İşte onlar İsrail terör devletinin Türkiye bayileridir. Ergenekon ve darbeciler aslında kim(miş) hadi bir kere daha yüksek sesle söyleyelim. Çünkü onların medyası hâlâ ayakta.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstanbul, Diyarbakır, Beyrut...

Gerçekten olan biten baş döndürücü. İlk önce en güncel olandan başlayalım. Türkiye'nin ev sahipliğini yaptığı Asya İşbirliği ve Güvenlik Zirvesi, (CICA) içeriği ve amacından çok, katılımcı devletlerin şu andaki stratejik konumu itibarıyla çok önemli.

Amerika'ya rağmen bir Türkiye-Rusya-İran yakınlaşması bekleyenler bence yanılıyor. Bu üç ülkenin bundan sonra atacağı adımlar Obama yönetimine rağmen olmayacak. ABD, şimdilik yapılan nükleer anlaşmaya itiraz eder görünse de, bu konuda Türkiye ve İran'ın çok üzerine gitmeyecek. Bu zirve, esasında Ortadoğu ve Kafkaslar ile AB ve ABD arasında kurulacak yeni siyasi ve ekonomik oluşumun ilk adımı olarak okunabilir.

Bunun için Türkiye, birçok açıdan anahtar ülke konumunda. Bu tabloda bir tek İsrail yok. Zaten bu son Mavi Marmara katliamı olmasaydı da İsrail bu tabloda olmayacaktı. Çünkü hem ABD'nin hem de AB'nin "yeni dünya düzeninde" İsrail'in bu haliyle yeri yok. Bu açıdan İsrail'in hâlâ kendini Bush dönemindeki dünyada sanıp buna göre hareket etmesi, yalnız Türkiye'nin değil, herkesin işini kolaylaştırıyor. Şimdi başını İran, Rusya ve Türkiye gibi belirleyici eksen devletlerin çektiği bu gibi zirveler, esasında 2013'ten itibaren hızla oluşmaya başlayacak siyasi küreselleşmenin hazırlıkları.

Çok açık olarak önümüzde yeni bir paylaşım durumu var. Ortadoğu haritası yeniden çizilecek. K. Irak'tan başlayan bu yeniden biçimlendirmede en etkin güçlerden birisi artık Türkiye. Barzani Türkiye'ye, *"Yeni kurulacak Kürdistan'ın lideri ancak ben olabilirim zaten bir tek ben başınızı ağrıtmam ama siz de Kürdistan'ı tanıyacaksınız, bu kaçınılmaz"* demeye geldi. Ve bunun da karşılığını aldı. Bir dahaki Asya güvenlik buluşmasında muhtemelen Barzani de olacak. Türkiye'nin "komşularla sıfır problem siyaseti" aynı zamanda sınırların sıfır seviyesine inmesi siyasi sürecidir. Böyle olunca, Rusya ve İran sınırlarına kadar olan tüm bölge Türkiye'nin ekonomik ve siyasi yönlendiriciliğinde bütünleşecek. İstanbul'un finans merkezi olması, Rusya ile kotarılan enerji projeleri, Suriye ile sınırların gevşetilmesi ve İran'la yapılan nükleer takas anlaşması bu "sınırsızlaşma" sürecinin önemli başlangıç adımlarıdır. İstanbul'da yapılan Asya güvenlik zirvesine, belirleyici devletler dışında, Afganistan, Filistin, Ukrayna, Azerbaycan ve Kırgızistan da katıldı. Bu ülkelerin tümü bölgesel savaşların ya da iç savaşların yaşandığı-yaşanacağı ülkeler. Ancak öyle görülüyor ki, yeni dönemde, bütün bu bölge ve ülkelerde yaşanan sorunları ele alacak bölgesel bir üst örgütlülük oluşturulacak. İşte bu üst örgütlülük, *Yeni Avrasya Devletler Topluluğu*'nun ilk adımı sayılabilir.

Bu sefer Ortadoğu'dan başlayacak yeni paylaşım, ulus-devletlerin paylaşımı olmayacak. Ya da İngiltere ve Amerika gibi hâkim güçlerin sınırları ve işbölümü belirlemesi ile de olmayacak. Tam aksine sınırların mümkün olduğunca aşağıya çekileceği, bölgesel ticaretin ve karşılıklı bağımlılığın artacağı, ticari denetimin, gümrük duvarları ile değil, standartların oluşması ile sağlanacağı bir dönem başlayacak. İşte bu dönemin ekonomisinin kesintisiz işlemesi, enerji ve ticari ağlarının sorunsuz inşa edilmesi ve yürümesi için tüm hinterlandta ilkönce İsrail gibi artık terörist durumuna düşmüş ulus-devletlerin gardının aşağıya çekilmesi gerekiyor. Tabii sonraki adım da Afganistan'dan Pakistan'a, Irak ve Türkiye'ye kadar tüm çatışma alanlarının ortadan kaldırılması olacak. *Bunun için NATO'nun 2013'ten sonra devreye gireceğini söyleyebiliriz. Eğer bu tarihe kadar Türkiye'deki Kürt sorunu çözülme yoluna girmezse Türkiye'nin doğusunda üniformaların rengi değişebilir.*

Aslında şimdi ortaya çıkıyor ki, bir zamanların Türkiye'si ile şimdinin İsrail'i aynı ülkeymiş. Bizdeki darbeciler nasıl, bütün planlarını, programlarını ve stratejilerini eskiye göre yaparak, hâlâ 12 Eylül örneği ya da 28 Şubat misali bir darbe yapacaklarını sandıysa, İsrail'de hâlâ elindeki silah ve nükleer teknoloji ile istediğini yapacağını sanıyor. Aslında bu Gazze olayı bütün dünyaya İsrail'in elindeki nükleer silah teknolojisinin İran'dan daha tehlikeli olduğunu öğretti. Şimdi ABD dâhil bütün dünya İsrail'e ses çıkarmadan yaklaşılmaya çalışıyor. Çünkü

İsrail artık yaralı bir hayvan. Onun, etrafa ve kendisine en az zarar vermesini sağlayarak süreci yönetmek çok önemli.

Ama... Öte yandan; Diyarbakır'dan başlayıp Beyrut'a kadar uzanan bir halka var. Burada yoksullar, kimlikleri yok sayılanlar, dinlerinden, inançlarından, dillerinden, kültürlerinden dolayı militarist-terörist ulus-devletlerin baskısında olanlar artık yeni bir "üst" örgütlülükle haklarını arayacaklar. Bu, aynı zamanda şimdiye kadar görmediğimiz ama insanlık tarihinin bütün ayaklanma anlatılarını barındıran ve de tam oradan bize yeni bir dünyayı müjdeleyen bir başlangıç olacak.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki denklem ve çözümü

Cemil Ertem 11.06.2010

Bütün bu olan biteni sadeleştirirsek denklem yumağı içinden, herkesin çözülmesini beklediği, Türkiye ve dünya ile ilgili, iki denklem çıkıyor. Bu iki denklemin çözümü de bir diğerinin çözümüne bağlı. Birinci denklem, AB ve ABD'den başlayarak tüm sistemin yeniden yapılanması; ikinci denklem Türkiye'nin doğusundan Çin'e kadar olan büyük hinterlandta düşük yoğunluklu iç savaşların varlığı.

Tabii her denklem bir eşitliği ve "pata" durumunu anlatıyor. Bu iki ana denklemin çözümü bize, kendiliğinden diğer tali denklemlerin çözümünü de veriyor. Şimdi birincisinden başlayarak anlatmaya başlayalım.

AB'nin krizi yalnız finansal ve ekonomik bir kriz değil. AB, bu krizi öngörmüş ve hem Lizbon stratejisi çerçevesini hem de AB Anayasası ile bütünleşme perspektifini geliştirmişti. Ama Almanya ve Fransa gibi merkez ülkelerinin, süreci dayatmacı bir yaklaşımla tıkamaları sonucu bütünleşme, tam da kriz öncesi, yarıda kesildi. AB'nin bütün organları, parasal birliği sağlamanın tek başına bir "şey" olmadığını biliyor. İktisat politikası derslerinde ilk öğretilen para ve maliye politikalarının ortaklığıdır. Tek bir merkez bankası ve tek bir para olacak ama her ülkenin ayrı maliye politikası olacak; bunun olmayacağı anlaşıldı. Zaten Maastrich kriterlerinin de, bütünlüklü bir maliye politikası olmadan, ayakta kalamayacağını, AB şimdi öğrenmiş oluyor. Şimdi denklemin (krizin) çözümü için ilk adımlardan biri maliye politikalarının ortaklaşması. Bunun için de, ulus-devlet yapılarının parasal egemenliklerinden sonra mali egemenliklerinden de vazgeçmeleri gerekiyor.

Yani vergi toplama ve harcama, sonuçta bütçe ortak olacak. Bu olmadan denklem (kriz) çözülmez. Bunun anlamı çok hızlı bir siyasi bütünleşmedir. Siyasi bütünleşmenin imkânsız olduğunu ya da belirsiz bir gelecekte (ancak) olacağını iddia edenlere 19. yüzyılın sonunu hatırlatırım. 20. yüzyılın ilk çeyreğine gelmeden üç büyük imparatorluk (Avusturya-Macaristan, Osmanlı ve Rus) tarih olmuştu. İşte şimdi bu kadar hızlı bir geçiş aşamasındayız. Bugün Almanya ve Fransa ulus-devlet kalma dirençlerinden vazgeçmek zorundadırlar.

AB, hem bu bütünleşmeyi yapmak hem de Ortadoğu, K. Afrika ve Rusya ile komşu olmak durumundadır. Bunun için Türkiye, Ukrayna ve Gürcistan'ın üyelikleri artık yalnız süreç meselesidir. Yine bu anlamda hem ABD'de bu süreci okuyamayan ve hâlâ soğuk savaş kodları ile düşünen "resmî" görevlilerin, hem de bizdeki "illa ulus-devlet" sözcülerinin iddia ettiği gibi, Türkiye, İran'a yaptırımlara "hayır" oyu vererek eksen değiştirmedir.

Tam aksine bu denklemin çözümü doğrultusunda çok stratejik bir karar verdi. BM'nin hegemon ulus-devlete (ABD) bağlı yapısı sona eriyor. Kaldı ki, ABD'nin, bütün bu süreçte, tek bir tavrı olmayacak. ABD, ancak ikinci

Obama döneminde eski reflekslerinden sıyrılacak. İran'ın Türkiye üzerinden barışçı bir geçişle sisteme dâhil edilmesi, Obama yönetiminin 2012'den sonra ortaya çıkacak "gizli" ajandasında vardır.

Şimdi ikinci denklem, Türkiye'nin doğusundan başlayan, K. Irak'tan geçip Filistin üzerinden Çin'e kadar uzanan coğrafyadaki savaş alanlarının varlığıdır. Bu denklemin de iki ana değişkeni var:

Birinci değişken, savaş ulus-devlet oligarşileri; ikinci değişken ise bu oligarşilerin sınırlarla çizdiği, ablukaya aldığı ve savaşla, terörle bastırdığı açık hava hapishanelerine direnen halklar.

Burada determinist tarihsel çözüm, halkların iradesinin gerçekleşmesidir. Ancak bütün bu süreçte, paradoksal olarak, tüm direniş hareketleri, ulus-devletlerin bir diğer yüzüne dönüşerek gericileşmişler ve soğuk savaşın kodlarından sıyrılamamışlardır. Filistin ve El Fetih çok somut bir örnektir. Bugün İsrail, bir Hamas'a bin El Fetih tercih eder. Demek ki El Fetih, zaman içinde, İsrail ulus-devletinin bir parçası olmuş. Yani şunu demek istiyorum; savaş ulus-devletlerine karşı ayaklanan örgütlenmeler, savaşın bir parçası olmuşlar.

Ama çok hızlı olarak, küresel yeniden yapılanma gereği, hem savaş-terör ulus-devletlerinin tasfiyesi hem de bunların "karşısında görülen" güçlerin tasfiyesi gerekiyor.

O zaman kısa vadede denklemin çözüm kümesi, yeni bir dünya güvenlik konsepti inşasını içerecek. Bunun için, BM'nin yeniden örgütlenmesi, NATO'nun ulusal orduların yerini alacak şekilde yeniden yapılanması ve ulusal ordulardaki tüm konvansiyonel ve nükleer silah envanterlerinin açıklanarak NATO nezdinde denetime alınması gerekir. Silah sistemlerinin yazılımlarının tek bir merkeze bağlanması, sorunu büyük ölçüde çözer. Ve tabii fiili ve potansiyel düşük yoğunluklu tüm savaş alanlarına doğrudan NATO müdahalesinin yapılması gerekir. Çözüm budur. Kısa vadede başka bir çözüm olmayacağını herkes yaşayarak görecektir.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sınırlara sığmayan bir siyaset

Cemil Ertem 15.06.2010

Bugün güncel iki konumuz var.

Almanya Anayasa Mahkemesi, Almanya'nın 750 milyar avroluk güvenlik paketine katkı yapmasının önünü açarken aslında oldukça tarihi bir karar alıyordu. Mahkeme, Almanya'nın AB'nin selameti için bu pakete katkıda bulunmasına onay verirken, bunun Almanya maliyesi için bir sakınca olmadığı notunu ekledi.

Bu, bence Almanya'da bile Anayasa Mahkemesi gibi ulusal organların artık AB çıkarı doğrultusunda bölgesel düşündüklerini ortaya koyuyor ki, bunu bizim Anayasa Mahkemesi'nin durumu ile karşılaştıralım. Orada bizde olanın tam tersi oluyor. Alman ulusalcılığını savunan Merkel hükümeti, içe kapanmayı ve soğuk savaş dönemindeki Almanya'yı geri getirmeye uğraşırken, Anayasa Mahkemesi dışı açılmanın, liberalizmin ve AB'nin önünü açıyor. Ama tam burada ilginç bir nokta var. Alman Anayasa Mahkemesi'nin 16 üyesini de Alman Parlamentosu atıyor. Yani Alman Anayasa Mahkemesi gücünü "temsil"den alan demokratik bir kurum. İşte Türkiye tam da bunun için uğraşiyor şu sıralar.

Türkiye'nin yargı vesayetinden kurtulması, yargı ve asker bürokrasisi yerine halkın "temsili de" olsa iradesini yansıtan parlamentonun öne çıkması demokratikleşme sürecinin başlaması anlamına geliyor. İşte bu anlamda

önümüzdeki süreç, hem referandum hem de seçimleri kapsayacak bir siyasallaşma (ayrışma) süreci olarak gündeme gelecek.

Bu süreç, aynı zamanda, Türkiye'nin yeni siyasi aktörlerini ortaya çıkaracak. Bu siyasi aktörler yalnızca, siyasi partiler ve onların liderleri olmayacak. Hatta bu geleneksel siyasi partilerden onların liderlerinden daha çok, sivil toplum örgütleri, sivil toplum ağları, dayanışma örgütleri siyasete damgasını vuracak ve yönlendirecek. Bu dinamizmin ilk müjdecisi İHH oldu.

İHH, yalnız Türkiye sınırları içine hapsolmuş bir sivil toplum örgütü değil, bölgesel hatta küresel bir örgütlenme. İHH'nin ideolojisini ya da kendini ifade ediş biçimini benimsemeyebilirsiniz, ama bundan sonra geleneksel sol ya da sağ kalıpları aşan, İHH gibi örgütler bir buzkıran gibi yeni bir siyasetin temellerini atacak.

Peki, bu siyasetin çıkış noktası nedir? Bence bu siyasetin çıkış noktası **"muhatapsızlıktır."**

Bu şu anlama geliyor; bu (yeni) örgütlenmeler, taleplerini ulusal iktidara yapmıyorlar, yani ulus-devleti muhatap almıyorlar. Artık ondan bir beklentileri yok. Kendi bildikleri bir yol, inandıkları bir güçleri var bu yola ve güce güvenerek önlerindeki bütün duvarlara delik açmaya çalışıyorlar.

İHH'nin İslami referanslardan yola çıkan bir örgüt olması "geleneksel" İslami çevreleri çok tedirgin etti. Şimdiye değin onu ciddiye almamışlardı. Ama Gazze meselesi sonuç aldı ve dünyanın siyasi gidişatını etkiledi. İşte tam burada, sistem içinde, sisteme dokunmadan ve sistemin bir parçası olmayı kabul ederek âdeta bir "işadami" gerçekliğiyle İslam'ı birleştirmeye çalışan küresel çevreler bundan çok rahatsız oldular ve endişelerini dile getirdiler. Bu "endişe" bundan sonra da devam edecek. Aslında bu durum Mehmet Altan'ın "*kent dindarlığı*" adı altında formüle ettiği bir nevi İslam laisizmidir. Yani aynı geleneksel Batı laisizmi gibi dini, bireyin vicdanına sokar ve orada bırakır. Batı'da laiklik, dini, bireyin vicdanı olarak yerleştirmiş ve bu Batı modernizminin, ahlakının temeli olmuştur. Türkiye'de ise laiklik, tam tersine, dini, bireyin vicdanından, özelinden alıp, devletin içine sokarak, oradan topluma –kesinlikle bireye değil- deforme edilerek empozesi olarak kabul görmüştür.

Mehmet Altan, "Kent Dindarlığı'nda" bunu Şeyh Galip-Usame metaforuyla ifade eder. Yani İslam'ın kentleşmesi, onun seçkin değerlerinin ortaya çıkması anlamına gelir ki; İslam kırdan ve kırım yozluğundan kurtulup, üretime, özgün-entelektüel birikimini, ahlakını katsın.

Ama ben önümüzdeki yıllarda İslam'ın ilkönce bulunduğumuz coğrafyada sonra da tüm kürede güçlü bir direniş hareketi olacağını ve siyasi dengeleri değiştireceğini düşünüyorum.

İslam, bu anlamda ne Şeyh Galip'tir ne de Usame.. Tam burada sonsuza giden seçenekler vardır; ama hemen diyorum ki; niye Ali Şeriatî aklınıza gelmiyor.

İşte tam bu noktada, yukarıda bahsettiğim "endişe" yalnız ülke dışında değil, ülke içindeki siyasi partilerde de var. İktidar partisinde, başbakanın da içinde bulunduğu bir çevre durumun farkında. Saadet Partisi çok temkinli; genel başkan yardımcısı Ahmet Demircan, zulme direnmenin İslam'ın özünde olduğunu söyleyerek İHH'ya destek veriyor; ancak hükümetin de önlem alması gerektiğini söylüyor. SP, eleştirilerine rağmen anayasa paketine "evet" oyu verecek.

Bu tartışmaya devam edeceğiz, yalnız iki not: Grup Yorum konserinde İHH çizgisinde çok sayıda Müslüman genç vardı. Diyarbakır'a gittiğimde gördüm ki genç-muhallif Kürtlerin büyük çoğunluğu Kürt kimliği yanında Müslüman kimliğini de öne çıkartıyor.

İslam öyle kente-ulusa falan sığmaz artık Mehmet Hocam...

Bütün olan bitenin kısa özeti

Cemil Ertem 18.06.2010

Anlaşıldı bu yaz tatil falan hak getire... Tamam tatil yapmayacağız, ancak bu yaz çıldırmayalım yeter. Ama bütün bu olan biten karşısında tartışılanlara ve bazı medya organlarına baktığınızda çıldırmamak elde değil. Mesela geçen gün şöyle bir haber vardı: *"ABD'de, Türkiye NATO'dan atılsın sesleri"*; aynen bu manşet. Üçüncü sınıf bir spor gazetesinde bile göremeyeceğimiz artık modası geçmiş manşetler vardır ya, tıpkısı...

Gerçekten gazetecilik diye bir şey varsa bu arkadaşlar nasıl var oluyorlar. Bu nasıl bir dezenformasyondur. Çarpıtmanın da, dezenformasyonun da bir ahlakı, ciddiyeti entelektüel bakışı vardır ki; "dezenformasyon" olsun. Ama buradan şu sonuç ortaya çıkıyor; "medyanın" bir bölümü, yıllardır bunu yapmış bu ülkede; Türkiye'nin aleyhine, başka ülkelerin, birtakım karanlık çevrelerin maşası olarak bu halkı, Türkiye kamuoyunu "aptal" yerine koyarak böyle manşetler atmış, yönlendirmeye çalışmış. Türkiye'nin karanlık ve kanlı tarihinden de anlıyoruz ki maalesef başarılı olmuşlar. Şimdi bunlara şu ülkenin ajanı falan demek tabii gerçek bir durum değil. Ama Türkiye'de bu geçiş aşamasında, sermayenin medyadan başlayarak çok ciddi bir "bölünme" yaşayacağını ve bu bölünmenin önümüzdeki dönemin siyasetini belirleyeceğini söyleyebiliriz. Bu "bölünme" hangi ekonomik ve siyasi aktörler, araçlar eliyle olacak ve bu saflaşmanın ekonomi-politiği ne; şimdi ona bakalım.

Birincisi, Türkiye bu süreçte çok hızlı bir AB ile bütünleşme ivmesi yakalayacak. Bu durum ister istemez "yerleşik" bazı kurumları yerlerinden edecek. Türkiye gibi merkez ve kendi bölgesinden başka tüm küreyi ekonomik ve siyasi olarak belirleyecek bir ülkenin kaderi öyle, gerçeklikleri kendinden menkul 10-11 kişinin eline bırakılmayacak. Bu gibi kurumlardan başlayarak oligarşinin bürokratik kanadı çözülecek. Oligarşinin bu kanadına bağlı olarak ayakta duran "yerleşik" sermaye güçleri de mecburen yeni gelmekte olanlarla yer değiştirecekler. Mesela ben, Gaziantep, Kayseri, Malatya kökenli ve şimdi artık küresel olan sermaye güçlerinin, hızla birinci ve ikinci sıraları en çok beş yıl içinde alacağını söyleyebilirim. Bu sermaye güçleri, Türkiye ile de kalmayacaklar hem Avrupa'da hem de Asya'da ve Afrika'da enerji, iletişim, medya, bilgi teknolojileri, eğitim, sağlık, perakende, inşaat alanlarında önemli yatırımlar yapacaklar ki, zaten şu an bu güçlerin büyüme temposunu buralarda yapmaya başladıkları yatırımlar sağlıyor. İkincisi, iddia edilenin aksine, Türkiye'nin, kriz sonrası oluşacak yeni düzende rolü ve ABD ile ilişkisi, bir eşitler birlikteliği olarak gerçekleşecek. Stratejik derinlik budur ve bu derinlik aslında, sınırların tedrici olarak kalkması anlamına gelir. Yine tam burada, bütün ekonomik ve siyasi gücünü "sınırların" olduğu bir dünya ile biçimlendiren güçler artık yenilmeye mahkûm ve bu güçler bu bölünmenin en saldırgan tarafı. Çünkü sınır demek savaş ve savaş ekonomisi demektir. Sınırlar ne kadar az olursa o kadar az silah ticareti olur. Yine bu güçler, AB'nin bu krizden dağılarak çıkmasını istiyorlar. Çünkü AB'nin dağılması demek yeni bir dünya savaşına giden ilk adım demek.

Yine bu güçlerin yatırımları, bir önceki dönemi anlatan militarist endüstriyel kompleks çerçevesinde ve tam da bu nedenle yeni doğmuş bir köpek yavrusunun anasına bağlı olduğu kadar İsrail'e, ABD'de neoconlara ve onların bu şekilde devamına bağlı.

Gördüğünüz gibi Türkiye'deki çatışma (bölünme) küresel bir mücadelenin yansıması. Petro-kimya, demir-çelik ve militarist-askerî sanayi kompleks gibi 19.-20. yüzyıldan kalma kontrol sanayileri ile bilgi ve iletişim teknolojileri merkezli yeni ekonominin mücadelesi, özünde bu. Bu mücadele hiç şüphesiz, siyaseti, siyasi

kurumları ve siyasi tavır alışları belirliyor. Türkiye’de Kürt sorunundan, anayasa referandumuna oradan İsrail-Türkiye çatışmasına kadar olan bütün güncel politik saflaşmanın okuması budur. Bu şüphesiz eksen kayması falan değil, ama yeni bir eksendir; hem de eskiyi Osmanlı tokadı ile yerle bir edecek yeni bir eksen. Bu tabii, aynı zamanda, içine Türkiye’yi de alan yeni bir Avrupa’dır.

“Eski yerel ve ulusal kendi kendine yeterliliğin ve içe kapanıklığın yerini çok yönlü ilişkiler, ulusların çok yönlü karşılıklı bağımlılığı almaktadır. Üstelik yalnızca maddi üretimde değil, zihni üretimde de. Tek tek ulusların yarattığı zihni ürünler herkesin ortak malı olmaktadır. Ulusal dar kafalılık her geçen gün olanaksızlaşırken, burjuvazi, bütün üretim araçlarının hızla yenilenmesi için iletişimini son derece kolaylaştırmakta ve sonunda bütün ulusları, hatta en barbarları bile uygarlığın bağrına çekmektedir.” Bu satırlar 1848 yılında Avrupalı bir hayalet tarafından yazılmış ve o hayalet şimdi yine Avrupa’nın tam üstünde. Ama şimdi buradaki barbar uluslar konusunda bir şüphe yok; ancak uygarlığın bağı neresi; bu soru 21. yüzyılın sorusu.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye’nin iki yolu

Cemil Ertem 25.06.2010

Türkiye doksanlı yıllarda Kürt sorununu, operasyonlarla, savaşla, faili meçhul cinayetlerle, “çözmeye” çalışırken, dünya İrlanda sorununu bitirmeye çalışıyordu. Blair’in, IRA’nın siyasi kanadı, Sinn Fein ile yaptığı görüşmelere ABD destek veriyor, Clinton yönetimi de Sinn Fein’le görüşüyordu. Powell, defalarca Gerry Adams’la görüştü hem de Dublin’deki “örgüt evlerinde.” Clinton da Adams’la görüştü. Öte yandan Blair, ABD’nin bu çabaları karşısında ilkönce utangaçça sonra da açıktan süreci eline aldı. Çünkü İrlanda AB üyesiydi ve İngiltere AB topraklarında sorun çıkaran bir devlet olarak tarihe geçmek üzeriydi.

Blair, o “eski” günlerin geride kaldığını Giddens’den az çok öğrenmişti öğrenmesine ama imparatorluktan sonra emperyal ulus-devletin başbakanı olmak da başka bir şeydi. Bunun için Blair, bütün bu süreçte “iki arada bir derede” işleri yürütmeye çalıştı. Hatta ortağı ve nöbetleşe başbakanlık sözü verdiği Brown’dan bile birçok “görüşmeyi” ve adımı gizledi.

Blair, Sinn Fein’e IRA tutuklularının bir yıl içinde serbest bırakılacağı sözü verdi ama bunu kamuoyuna iki yıl olarak açıkladı. Sonuçta AB ve ABD’nin, çok kararlı olarak, devreye girmesiyle de sorun çözüm noktasına geldi. ABD yönetiminin ve İngiltere’nin IRA ile yürüttüğü bu süreç sonunda, ne Clinton ne de Blair “terörle” işbirliği yapan siyasetçiler olarak tarihe geçtiler. Blair’in terörle bir işbirliğinden tarih bahsedecekse, IRA’ya değil ama Bush ve neoconlara verdiği destek yeterli olur sanırım. Hem Powell’ın hem de Clinton’ın ise devri iktidarlarında yaptıkları en anlamlı şey, İrlanda’daki barış sürecine aktif destekleri olmuştur. Onları da tarih böyle hatırlayacak.

Şunu hep söylüyorum, artık Kürt sorunu Türkiye’nin sorunu değildir. İrlanda sorunu, doksanlı yıllarda AB’yi ve ABD’yi ne kadar ilgilendiriyorsa şimdi Kürt sorunu hem AB’yi hem de Obama yönetimini İrlanda’dan daha fazla ilgilendiriyor. Bundan dolayı Türkiye için bu aşamada iki yol var: Birincisi var olan hali devam ettirmek. Operasyonları arttırırsınız, hatta terör medyasının kışkırtmalarına bağlı olarak, savaşı batıya doğru yaymaya çalışırsınız. Ama bunu en çok 2013 ortasına kadar yaparsınız. Sonra başta ABD ve AB olmak üzere, dünya devreye girer. O zamana değin, bir dünya ordusu niteliği daha da açığa çıkacak olan NATO’nun bir askerî seçenek olarak devreye girmesi gündeme gelir. Savaşı yaymaya çalıştığınız bu iki ya da üç yıllık bir süreçte ise

Türkiye, kriz sonrası yeniden yapılanacak yenedünya düzeni için tüm pazarlık şanslarını ve bölge pazarları üzerindeki ekonomik ve ticari şanslarını kaybeder.

Türk burjuvazisi kendi doğusunda yeni yeni oluşturmaya başladığı yatırım alanlarından çekilmek zorunda kalır. Türkiye, iki yıl gibi kısa bir sürede yeniden inişe geçerek, savaşa birlikte daha büyük bir işsizliğin, yoksulluğun içine düşer. Savaşı yürütmek ve yaymak isteyenlerin işbaşına getirmek istedikleri CHP-MHP iktidarı, bu iktidarı isteyen terör medyasını bile iflasın eşiğine getirir. Terör medyası, "vergi cezalı" bir Ak Parti iktidarını mumla arar olur. Sonuçta, savaşı isteyenlerin bile kaybettiği bir süreç yaşarız ve bu sürecin sonunda çözümün inisiyatifi ve çözüm sonrasının haritası için Türkiye tümüyle devreden çıkar. Şunu unutmayalım; Blair, yukarıda anlattığımız süreci, gecikerek de olsa, ele almasaydı, bir zamanların üzerinde güneş batmayan imparatorluğu İngiltere bile, İrlanda sorununda devre dışı kalacaktı. Şimdi Türkiye'nin "ulusal dar kafalılık" dışındaki çözümü ise açılımı, takvimlendirerek ve sivilleştirerek devam ettirmesidir. Bu şu anlama geliyor. Hükümet, bu konuda bir yasal ve idari önlemler silsilesi hazırlamalı ve bunu takvimlendirmelidir. Örneğin TMK mağduru çocuklar yasasından, BDP'ye yönelik soruşturmaların durdurulmasına kadar tüm yasal ve idari reformların zamanlaması kamuoyuna duyurulmalıdır. Burada Blair'in yaptığı gibi ufak yalanlar(!) söylenebilir. Ama işin özü değişmez. Bunun dışında, sivil toplum güçlerinin bu sürece müdahil olmasının önü açılmalıdır. İmralı ile bu bağlamda diyalog kurulmalıdır. Meselenin sivilleşmesi, inisiyatifi barış ve demokrasi güçlerine bırakmakla olur. Tam burada Avrupa ve dünya kamuoyu desteği de önemlidir. Barış cephesini yalnız ulusal sınırlar içinde düşünmemek gerekir.

Temmuz ayı içinde AYM'nin referandum sürecini durdurması çok ama çok az bir ihtimal; bu cümleden olmak üzere, referandum süreci, bir barış ve demokrasi süreci olarak düşünülmelidir. Eğer ki Türkiye bu süreci kendi dinamikleri ve sivil gücüyle, bu yılsonuna kadar barışla sonlandırır, kazanan ilk önce bu topraklar üzerinde yaşayan herkes sonra da tüm insanlık olur. Bu arada şunu ekleyelim; barışın yolu savaşı isteyenlerin bile kazanacağı bir yoldur. Brecht ne demişti; *"Savaş istiyoruz!" / En önce vuruldu/ Bunu yazan/*

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

12 Eylül Anayasası kimleri temsil ediyor

Cemil Ertem 29.06.2010

Yarıda kalmış ya da "geriye dönmüş" bir devrim kadar tehlikeli şey yoktur bir toplum için.

Fransa tarihi bu konuda çok ilginç ve öğretici deneyimlerle doludur. 17. yüzyıldaki İngiliz devriminin yüz yılda yaptığını bir gecede yapmaya çalışan genç Fransız burjuvazisi, 1848'de işçi sınıfının başkaldırısını aristokrasinin tembel iktidarından daha tehlikeli bulunca, devrimci ruhunu, aristokrasinin sefahat âlemlerinden kalmış ihtiyar kollarına bırakıverdi.

Fransa Cumhuriyeti, Mayıs 1849'da kralcı partilerin "cumhuriyetine" dönerken, Avrupa da savaşa dayalı bir yeni paylaşımaya doğru yol almaya başlamıştı.

Monarşist Fransa, burjuva devriminin en önemli anayasal maddesini çiğneyerek Roma'ya saldırdı. Bu madde şöyleydi; *"Fransız Cumhuriyeti, hiçbir zaman kuvvetlerini herhangi bir halkın özgürlüğüne karşı kullanamaz."* Anayasa'nın bu 5. maddesi burjuva devriminin ve burjuvazinin, aslında küresel egemenliği ulus-devletin silahıyla değil de, pazarın sonsuz yıkıcı ve aynı zamanda yapıcı hâkimiyeti ile gerçekleştirmek istediğini anlatır.

Ama o zaman da burjuvazinin en gerici kesimi, aristokrasi ile işbirliği yaparak, yalnız tek bir ulusa ve sınırlara dayalı cumhuriyeti, burjuva demokrasisinin tehlikelerle dolu sularından çekip aldı. Böylece Fransa'dan başlayan ulusal gerici dönem, Prusya ve Rusya'ya da sıçrayarak birinci savaşa giden kanlı bir paylaşımın yolunu açtı. Fransa'da geriye dönen devrimi, gerici bir ulus-devlet hâkimiyeti yaratmak için ele alan Louis Bonaparte, yalnız Fransız burjuvazisinin en gerici kesimini temsil etmiyor, bu kesime ve aristokrasiye dayanan bankacıları, borsa soyguncularını, kömür madeni ve demir endüstrisi egemenlerini, toprak-mali aristokrasisini ve bütün bunlardan beslenen asker, yargı bürokrasisini temsil ediyordu.

Mali aristokrasisi egemen hale geldikçe savaşın finansmanı kolaylaşıyor ama bu aynı zamanda savaşa dayalı sanayi burjuvazisinin işine geliyordu. Tam burada devletin borçlanması, gücünü savaştan alan bu sınıfları daha da zengin ediyordu. Spekülasyon, devletin soyulması zenginleşmenin başka bir kaynağı idi. Devletin bütçe açığı bu soygunun bir göstergesi olarak gerçekleşiyordu. Açık, her yıl yeni ve daha fazla bir istikraz (borçlanma) ile kapatılıyordu. Böylece devlete borç veren mali aristokrasi daha da palazlanıyor ve savaşı rahatça finanse ediyordu. Mali aristokrasiyle bütünleşmiş savaş endüstrisi, silah sanayiini, yeni topraklar için demiryollarını geliştiriyor ve ulus-devletlerin kanlı kavgasının yollarını açıyordu. Böylece monarşi, soyguncu finanstan, demir-çelik sanayiine, silah tüccarlarına ve toprak-rantiye aristokrasisine kadar eli kanlı tüm kesimleri içinde barındıran bir ahtapot A.Ş. olarak var oluyordu.

Tabii bu monarşinin en büyük temeli, yargı ve asker bürokrasisi idi. Kanlı bir kalkınmayı, kendi yaptığı anayasayı çiğneyerek ve başkalarını ezerek, onlara savaş açarak gerçekleştiren bu yol, ulus-devletlere dayalı sermaye birikimini bu zamana kadar devam ettirdi.

Geç kalan ve İngiltere'ye, Fransa'ya yetişmeye çalışan Almanya gibi diğer uluslar ise daha kanlı yollar seçtiler. Çünkü daha az zamanda daha fazla sermaye temerküzü gerekiyordu. *Şimdi bu model size yabancı gelmiyor değil mi; işte budur "muasır medeniyet denilen tek dişi kalmış canavar".*

Türkiye bir yol ayrımında; ya, 1800'lü yıllardan kalma toprağa dayalı rantıye, savaşa dayalı demir-çelik, petrol, kimya gibi geri sektörlerin sermayedarlarının ve bunların mali oligarşisinin elinde, bürokratik faşist bir savaş devleti olarak, parça parça edilip yok olana kadar, kendini cumhuriyet sanarak, bu gerici yola devam edecek ya da, demokrasinin yolunu seçecek.

Bu temmuz ayı bunun için önemli. Türkiye, artık zehirli finans ve ondan beslenen tekellerin elinden kurtulup, okyanusla buluşmak istiyor. Bunun da ilk adımı 12 Eylül Anayasası'ndan kurtulmak. Hatta bu anayasayı delik deşik edip işlevsizleştirmek bile önemli.

Başta dedik ya yarıda kalmış bir devrim kadar tehlikeli bir şey yoktur diye; bu, reformlar için de geçerlidir. Artık bir adım attığınızda iş bitmiş demektir. Çünkü bu reformlar yüzünden yüz yıllık çıkarlarından olacak çevreleri uyandırmış olursunuz ve bundan sonra artık onlarla kesinlikle uzlaşamazsınız. Bugün Türkiye'de referandum sürecine karşı çıkan, Kürt sorununda hâlâ, kör gözüm parmağına, silahı savunan güçlerle tüm köprüleri atmanız, hatta onların güçlerini elinden almanız gerekir ki, yolunuza devam edin. Yoksa onlar yapacaklarınıza uyanıp, şimdiye kadar elde ettikleri tüm güçlerini, "geri dönüş" için kullanırlar. Bu herkes için bir felaket olur. Fransa'da, Louis Bonaparte gericiliği böyle bir şeydir ve yalnız Fransa değil, tüm Avrupa kaybetmiştir.

Aman dikkat! Onlar durumun farkında... Şunu unutmayalım; kendi gücünü başkalarının özgürlüğünü yok etmek için kullanan asla burjuva anlamda bile demokrasiye ulaşamaz.

Şimdi ve gelecekte karşılığınız yok

Cemil Ertem 02.07.2010

Evet, krizden çıkışın ilk işaretlerini almaya başladık.

Amerika'dan gelen ama gözden kaçan bir haber var. Belki de gözden kaçmamıştır ama detaylı yorumlandığını sanmıyorum. Fortune 500 araştırması, ABD'nin en büyük 500 şirketinin kârlılık durumlarını ortaya koyuyor. İlginç ve önümüzdeki dönemi anlatan sonuçlar var. İlk sonuç, krizden çıkışın ABD'de başladığını ortaya koyuyor.

2009 yılı, ABD'deki ilk 500'ün kârlarında 56 yıldan beri en büyük ikinci artışa sahne oldu. Tam yüzde 355 bir artışla 391 milyar dolara sıçrayan kârlar, 2008 yılındaki eksi 925,9 milyar dolardan geldi. Ancak bu olağanüstü kâr artışı yine olağanüstü bir istihdam azalışı sayesinde oldu. ABD'li ilk 500 şirket tam 821 bin kişiyi işten atarak istihdamda 3,2'lik bir azalmaya neden oldu. Ancak satışların dibe vurması ve işten çıkarmaların başlamasından altı ay geçmeden verimlilik artmaya başladı. ABD Çalışma Bakanlığı'nın verilerine göre, emek maliyetleri yüzde 4,6 oranında azaldı. Yani Amerika, bir birim mal üretmek için daha az adam çalıştırmaya başladı. Ama işinden olmayan şanslı Amerikalılar, işten çıkarılmadıkları için dua ederken, bir ücret arışı ile de karşılaştılar. Yani artan verimlilik çok az da olsa ücretlere yansdı. Öte yandan ABD'de, ileri teknoloji içeren ürünlerinin üretim payı 1995 ile 2005 yılları arasında yüzde 14'lerden yüzde 54'lere çıkmıştı. Ama bu sıçrama, Bush'un yüksek faiz, güçlü dolarla desteklediği demir-çelik, petro-kimya ve bunlardan beslenen militarist ekonomiye rağmen kendini gösteremedi. ABD, ileri teknoloji içeren malları, güçlü dolar yüzünden dünyaya satamadı. Aslında ABD, kendisini finanse eden Çin ve Asya'yı bütün Bush dönemi boyunca, doları ve faizleri yüksek tutarak destekledi. Onlar da dünyaya ve ABD'ye ucuz emek ve ucuz parayla mal satarak, kazandıklarıyla dolar aldılar ve ABD'yi finanse ettiler. ABD'nin hâlâ en büyük şirketi olan Wal-Mart, ucuz Çin ve Asya malları ile dolduruldu ve bu mallar yüksek kârlarla, ABD halkına kredi kartları ile satıldı. Böylece banka sistemi de ucuz Çin mallarından "süper" kârlar etti. Ama burada olan ilkönce, ayda 100 dolar alıp günde 12 saat çalışan Çin halkına sonra da o halkın ürettiği malları Wal-Mart gibi yerlerden hem fahiş fiyattan hem de kredi kartıyla alarak borç batağına batan Amerikalılara oldu. İşte bu Amerikalıların bir bölümü şimdi işsiz, bir bölümü de vadesi gelen trilyonlarca dolar kredi kartı borcunu nasıl ödeyeceğini düşünüyor. Yine aynı şekilde ABD'li orta sınıfa ucuz mal üreten ve ABD devletini finanse eden Çinliler de şu sıralar artık yeter deyip, Çin'deki Avrupa ve Japon fabrikalarında greve başladılar.

Öte yandan Bush'un sektörlerini temsil eden petrol, otomotiv, demir-çelik şirketleri olağanüstü kâr düşüşleri yaşayarak ilk sıralardaki yerlerini terk ettiler. Bu şirketlerin dayandığı emtia fiyatlarındaki düşüş altı enerji, petrol rafineri, boru hattı şirketini ilk 500 listesinden çıkartırken, 2008 yılında bir numara olan Exxon Mobil yeni lider Wal-Mart'ın çok gerisinde kaldı.

General Motors, 2008 yılında 6. sıradaydı 2009'da ise, batmaktan zor kurtularak, kendine ancak 15. sırada yer bulabildi. Şimdi ABD'de finans, sağlık, yeni teknoloji sektörleri öne çıkıyor ve bunların kârları 2009'un ikinci çeyreğinden itibaren artmaya başladı.

Bütün bunları iki şey için anlattım aslında.

Birincisi, kapitalizmin yasaları işliyor. Düzeltme ABD'den başladı, düşen kâr oranları ilkönce emeğe sonra da yeni gelen teknolojiye dayanarak yeniden yükselmeye başladı. Şimdi ABD'nin mali durumu düzelmeye

başlayacak. Daha az cari açık ve bütçe açığı verecek. Onu geçmişte halkanın kafasına basarak finanse eden Çin gibiler ise, ister istemez makas (eksen demiyorum dikkat!) değiştirecek. Yani "içeriye" bakan yeni bir büyüme dönemine geçecek. ABD halkı AB halkıyla birlikte daha az harcayacak, daha çok çalışacak ve borçlarını ödeyecek. Ama bu sefer onların yerine Çinliler ve Asyalılar harcayıp borçlanacak. Ama bu, yeni ve daha küresel bir kapitalizmi ortaya çıkaracak. Dünyanın tepesi değişiyor. Bu durum Türkiye gibi ülkeleri devreye sokacak. Türkiye ilk önce Ortadoğu ve Afrika'ya sonra Asya ve Latin Amerika'ya daha çok mal satacak. Hatta Çin, Türkiye'nin en önemli pazarlarından olacak. Türkiye'de bu yılın ilk çeyreğinde yakalanan ve iç yatırımlara, tüketime bağlı büyüme, bir müddet sonra (iki çeyrek) dışa (Doğu'ya) dönük ihracat artışı ile desteklenecek. Öte yandan Doğu'ya ve Güney'e Türkiye üzerinden gitmek isteyen AB tam üyelik sürecini hızlandıracak.

İkincisi, tüm bunlara bağlı olarak, bizim Ergenekon tayfasının çok güvendiği neoconlar ve onların sektörleri, gördüğünüz gibi, göçmüş durumda ve hiç şansları yok. İkinci Obama iktidarı kaçınılmaz.

Kıssadan hisse: Şu temmuz sığağında yanlış ata oynamayalım. Tamam, mevzi dolaşmak, ayakta durmak, Kocatepe pozu özentisi.. bunları anlıyorum; kim bilir ABD'de Exxon Mobil, GM'de neler hayal ediyordur. Ama gördüğünüz gibi hiç şansınız yok. Yani gelecekte karşılığınız yok; onun için açın şu ülkenin önünü. On bir kişi deyince bizim aklımıza 2010 Dünya Kupası'nı alan takım gelsin, şu temmuz da Hasan Hüseyin'in "Temmuz"u kadar güzel olsun.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sigara tekelleri, referandum süreci ve bir şaşkın

Cemil Ertem 06.07.2010

Bu hafta yargı haftası olacak. Anayasa Mahkemesi'nin vereceği karar, gündemi, hatta Türkiye'nin önümüzdeki günlerini belirleyecek. Ben Türkiye'nin referandum sürecine gireceğini, yani AYM'nin sürecin önünü açacağını düşünüyorum. Niye böyle düşündüğümü anlatmadan önce bir başka önemli konuya, –aslında bu konuyla bağlantılı-, değinmek gerekiyor.

Şu kapalı alanlarda sigara içilmesi yasağı meselesi yalnızca bir sağlık sorunu değildir. Bu mesele, Türkiye için bir demokratikleşme sorunudur. Çünkü, sigara tekelleri, Türkiye'yi geçmişte olduğu gibi, bugün de, "satın alınabilecek" bir pazar (ülke değil) olarak görüyor.

Sigara endüstrisi artık, kriminal bir sektör olarak, demokrasinin olmadığı, piyasa mekanizmasının, tekellerin ve yağmacı devletin elinde olduğu azgelişmiş ülkelerde kendine yer bulmaya çalışıyor. Türkiye burada da bir sınav veriyor.

Türkiye'de at koşturan ve sigara yasağının kalkması konusunda lobi faaliyeti yürüten sigara tekelleri, eskiden ilkönce soluğu TBMM'de alırdı. İşler burada biterdi. Şimdi oradaki kapılar yüzlerine kapanıyor. Peki, başta İngiltere olmak üzere, bütün gelişmiş ülkelerde haklarında, kaçakçılıktan rüşvet vermeye kadar yüzlerce dava açılmış bu tekellerin Türkiye'deki son kapısı ve umudu nerede? Türkiye'yi bu tekellere, demokrasinin olmadığı bir muz cumhuriyeti gibi anlatan ve burayı yağmayabilirsiniz kararını da kimin verdiğini biliyoruz.

Bu tekellerin Türkiye'de geçmişte verdikleri rüşvet belgelerine internetten ulaşabiliyorsunuz.

Tütün tekelleri, Clinton döneminde, ABD’de hükümete, “bize kanser nedeniyle yönelen davaları ve bu davalar sonucunda verilen milyarlarca dolarlık cezaları engelleyin” diye başvurmuşlar. Başvuruları kabul edilmiş, ama iki önemli yaptırıma tâbi tutulmuşlar; birincisi 375 milyar dolar tazminat ödemişler, ikinci ama daha önemli yaptırım da, “kozmetik” arşivlerinin kamuoyuna açılması olmuş. Şimdi internetten bu arşivlere girince bu tekellerin insanlığa yaptığı tüm ayıplara ve suçlara ulaşabiliyorsunuz. Örneğin, Türkiye’de yağmacı hükümetlere verdikleri rüşvet belgelerine ya da TEKEl’in yağmalanmasına giden yolda, kimleri nasıl satın aldıklarına kadar olan tüm belgeler burada. Savcılar buralara baksınlar, zaman aşımı olmadıysa, çok malzeme var.

Bugün Türkiye’de sigara yasağı ve vergi artışları sonucunda sigara satışları yüzde 15 düşmüştür. Aynı durum Doğu Avrupa’da da söz konusudur. Sigara tekelleri bunun üzerine hükümetleri kaçakçılıkla tehdit edip fabrika kapattılar. Bu stratejinin ilk aşamasıydı.

BAT, İzmir tesislerini kapatırken, Philip Morris, Romanya’da yürürlüğe giren maktu vergideki yüksek artışın sigara kaçakçılığını gündeme getirdiğini iddia ederek Romanya üretimini durdurdu. Demek ki sigara tekelleri benzer bir stratejiyi dünyada yürürlüğe koydu. Şimdi kriminal sigara endüstrisi, Türkiye için bu stratejinin ikinci aşamasına geçti. Ama nelerin döndüğünü, nerelere rüşvetler verildiğini, suç lobilerinin nerede kurulduğunu yakında öğreneceğiz. Bakın, geçmişte bunların yağmacı hükümetlere verdikleri rüşvetleri şimdi öğreniyoruz. Ama bu sefer inanın daha erken öğreneceğiz.

Şimdi gelelim haftanın hatta ayın konusuna: Türkiye’de şu an referandum ve arkasından gelecek seçim sürecinin, yarıda kesilmesi, yukarıdaki sigara tekelleri gibi akbabalara, savaş endüstrisine, neocon artıklarına, uyuşturucu tacirlerine *Türkiye’yi yağmalayın, biz daha iktidardayız* demek anlamına gelir. Bu, yalnız Türkiye’de demokrasi ve barış sürecinin yarıda kesilmesi anlamına gelmez, başta Ortadoğu olmak üzere, Türkiye’nin, siyaseti ve ekonomisiyle etkilediği bütün hinterlandın felce uğraması anlamına gelir. AB’nin krizi derinleşirken, Obama yönetiminin bütün stratejileri altüst olur. İsrail gibi terörist devletlerin ve onları besleyen uyuşturucu, silah, sigara tekellerinin günleri başlar. İşte bu gerçeğin yalnız hükümet değil, Türkiye’de TSK dahil, devletin bir çok kurumu artık farkına vardı.

Tabii farkına varamayan kurumlar, yapılar da var. Mesela “önderi” ile mevzi gezen lider(!) farkında olmayan bu şaşkınlık arasında. Gerçekten insanın bu arkadaşına bakınca içi acıyor. Baykal buna Meclis koridorlarında dümdüz gidiyormuş; ben Baykal’a yazacağım en ağır eleştirileri yazdım ama buna bir şey yazmak olmaz; faşist bile olamaz bu.

Sonuçta devlet, yukarıda yazdığım çerçevenin farkında ve AYM de devletin en önemli kurumu. Bu yüzden bence sonuç belli gibi. Ancak, AYM’nin kararından sonra nasıl bir süreç bizi bekliyor; 12 eylülde 12 Eylül Anayasası’ndaki en büyük deliği demokrasi adına bu ülke açabilecek mi; bilinemez ama bu sürecin Türkiye’de solu ve sağı yeniden dizayn edeceği çok açık.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Referandum süreci-1

Cemil Ertem 09.07.2010

Türkiye, Cumhuriyet tarihinin en önemli iki ayını yaşayacak. Bu süreç, yalnızca bir referandum süreci değil bundan sonrasının temel dinamiklerinin ve aktörlerinin belirleneceği bir geri dönüşsüz yol aynı zamanda.

Şimdi, şu saate kadar, çok tartışıldı ama AYM'nin aslında ne yaptığından başlayayım. AYM, tamam esasa girdi ama aslında pakete dokunmadı, dokunduğu hususlar öz'e sirayet etmeyen son derece teknik detaylar. Bu, AYM'nin, şimdiye kadar olan çizgisine ve ideolojik-politik duruşuna söz söyletmemek için bir "zevahiri" kurtarma taktiğidir.

Salı günü, yani AYM kararından bir gün önce şöyle yazmıştık: *"Türkiye'de şu an referandum ve arkasından gelecek seçim sürecinin yarıda kesilmesi, sigara tekelleri gibi akbabalara, savaş endüstrisine, neocon artıklarına, uyuşturucu tacirlerine 'Türkiye'yi yağmalayın, biz daha iktidardayız' demek anlamına gelir. Bu, yalnız Türkiye'de demokrasi ve barış sürecinin yarıda kesilmesi anlamına gelmez, başta Ortadoğu olmak üzere, Türkiye'nin, siyaseti ve ekonomisiyle etkilediği bütün hinterlandın felce uğraması anlamına gelir. AB'nin krizi derinleşirken, Obama yönetiminin bütün stratejileri altüst olur. İsrail gibi terörist devletlerin ve onları besleyen uyuşturucu, silah, sigara tekellerinin günleri başlar. İşte bu gerçeğin yalnız hükümet değil, Türkiye'de TSK dahil, devletin birçok kurumu artık farkına vardı. (...) Sonuçta devlet, yukarıda yazdığım çerçevenin farkında ve AYM de devletin en önemli kurumu. Bu yüzden bence sonuç belli gibi. Ancak, AYM'nin kararından sonra nasıl bir süreç bizi bekliyor; 12 eylülde 12 Eylül Anayasası'ndaki en büyük deliği demokrasi adına bu ülke açabilecek mi; bilinemez ama bu sürecin Türkiye'de solu ve sağı yeniden dizayn edeceği çok açık."*

İşte şimdi tam buradan devam edelim. Bu iki ay gibi kısa süreye, sol taraftan başlamak üzere, temel ideolojik kalıpları parçalayacak bir süreç sıkışacak. Türkiye'de yeni bir sivil toplum dinamiği bu süreçte ortaya çıkarken devletin kurumları, yine bu süreçte kendilerini –zorunlu olarak- yenileyecekler.

Mesela TSK'nin komuta kademesi yine bu süreçte değişecek. TSK, bu süreçte 19. yüzyıldan kalma ordu anlayışı ile devam edemeyeceğini anlayacak ve vizyonunu, stratejisi, yeni komuta kademesiyle birlikte sorgulayacak. TSK'nin, soğuk savaştan ve darbe süreçlerinden kalmış, Pentagon'un soğuk savaşta "azgelişmiş ülkelere" müdahale için geliştirdiği belgelerden kopyalanmış iç hizmet talimat kitapçıkları artık çöp olmak zorunda. TSK, iç tehditten ziyade dış tehdide dönük olarak yeni stratejilerini oluşturacak ama bu stratejiler yeni NATO konseptine uygun olacak. Belki çok şaşıracaksınız ama, bu süreçte, bu hızlandırılmış "demokratikleşmeye" en hızlı ayak uyduracak kurumlardan birisi TSK'dır. Çünkü TSK, yargı gibi, yalnız milli sınırlar içine hapsedilmiş bir müessese olmadı bütün bu tarih boyunca. NATO süreci TSK'nin, özellikle komuta kademesinde, dışarıya açık yüzünü oluşturdu.

TSK, Türkiye'nin NATO üyeliği sürecinde daima temel NATO stratejilerini takip etmiştir. Bir Ege Ordusu sorunu dışında çok büyük sorun olmamıştır. Soğuk savaş döneminde Sovyetler "kapitalist olmayan yol" teziyle, egemenlik alanı içindeki azgelişmiş ülkelere doğrudan müdahaleyi resmî politika yaparken, ABD'de, NATO'ya bağlı ulusal orduların, kendi ülkelerinde, darbe yapmalarını bir strateji olarak geliştirmişti. Bu yüzden TSK'nın tüm darbeleri ABD icazetli ve örtülü NATO doktrinlerine uygundur. Ama doksanlı yıllardan sonraki darbe planları ve teşebbüsleri bu konseptin dışında iç faşist (Ergenekon) örgütlenmesidir. TSK, işte şimdi NATO'nun yeni konseptine uygun olarak, Türkiye'nin "içinden" ziyade, Irak'tan başlamak üzere, Ortadoğu ve Kafkaslarda bir NATO ordusu olarak yeniden örgütlenecek. Ve buralardaki enerji hatlarının, lojistik, ticari alanların ve yolların güvenliğini sağlayacak bir profesyonel orduya dönüşecek.

Bu süreçte en büyük depremlerden birisi de yargıda olacak. Yargının demokratikleşmesi, devletin oligarşi kaynaklı çıkarlarını değil de, yurttaşın doğrudan çıkarlarını koruyan demokratik bir kurum olmaya başlaması bu süreçle birlikte başlayacak.

Yine bu süreç, Türkiye'nin AB üyeliğini hızlandıracak ve tam üyelik gerçekleşmesini yalnız zaman unsuruna indirgeyen gelişmelere sahne olacak.

Bu süreç, Kürt sorununun çözümü konusunda, hem ülke içinde hem de ülke dışında demokrasi ve sivil toplum güçlerinin devreye gireceği ve başarılı adımlar atacağı bir süreç olacak aynı zamanda.

Bu süreç, Türkiye’de sağ ve sol siyasi partilerin tam ortasına bir saatli bomba gibi düşecek ve tam 12 Eylül’de patlayacak. Sağda ve soldaki bütün Ergenekon partileri, 12 Eylül 2010’da dayandıkları bütün ideolojik, politik temellerini kaybedecekler. Politik kurumlar olmaktan çıkarak, devletin, bir önceki ideolojik yönelimlerinin ayaklı mevtaları olarak, oldukları yerde, çürüyene kadar, sallanmaya başlayacaklar. (Devam edeceğiz...)

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Referandum süreci -2

Cemil Ertem 13.07.2010

Avrupa’da 1970’li yılların başında başlayan ve İspanya, Portekiz, Yunanistan faşizmlerinin son bulmasıyla gelişen dalga, AB için çok önemli ve yeni bir siyasi ufuk açıyordu. Bu dalga, burjuva demokrasisinin, ulus-devlet(ler) olmadan –ancak- gerçek temelleri üzerine oturacağını Avrupa’ya anlatan bir dalgaydı.

İspanya’da Frankocu rejim, orduya dayanan kurumsal ve askerî bir faşizmi içeriyordu; hem bu özellik, hem de “ayrılıkçı” kalkışma ve ETA’nın süreci yanlış okuması İspanya’da, Yunanistan ve Portekiz’e göre, faşizmden çıkış sürecini uzattı. İspanya’daki faşizmin, orduya bağlı kurumsal direnişini, ayrılıkçı hareketlerin gereksiz yere uzayan silahlı eylemleri çok kolaylaştırdı. (*Burada Türkiye’ye ve bugüne gelelim.*)

İspanya NATO’ya 1982 yılında girdi. Bu tarihe kadar İspanya ordusu içe kapalı ve faşizmin baskıcı yüzünü oluşturduğu gibi onun ideolojik yanını da inşa ediyordu. İspanya’nın AB üyeliği ise üçüncü genişleme dalgasına tekabül eder. Bu dalga, aslında, 1981’deki Yunanistan üyeliğini de buraya katarsak, ikinci büyük genişleme dalgasıdır. Ama bu dalganın daha büyük özelliği Avrupa’daki ordulara dayanan askerî faşizmlere son vermesidir. Bu büyük dalgayı, Avrupa’nın büyük beyaz dalgası olarak da anlatabiliriz; çünkü bu dalga, 1989’da Berlin Duvarı’nın yıkılmasıyla buluşarak, bugün Türkiye’yi de içine alan, büyük siyasi bütünleşme ve “demokratikleşme” tsunamisine dönüşmek üzeredir. Yine bu büyük “beyaz dalga” özellikle İspanya, Portekiz, Yunanistan ve İtalya’da soğuk savaş için inşa edilen NATO’nun kontr-gerilla örgütlenmelerini de boğmuştur.

Özellikle İspanya’nın faşizmden çıkmasını sağlayan iki önemli dinamik vardır; birincisi güçlü sol direniş ve ayaklanma geleneği ikincisi de AB’nin genişleme dinamiği. Bu iki dinamik yetmişli yılların sonunda, en güçlü dönemlerinde birbirlerini yakalayarak güçlü bir “demokratikleşme” iradesi oluşturmuşlardır. Böylece İspanya’daki temel siyasi akımlar geniş bir anti-faşist cephede buluşmuşlar ama bu çok ciddi bir yenilenme dinamiği ile olmuştur. Bugün demokratik Anayasa’nın etrafındaki geniş mutabakat bunun sonucudur. (*Burada Türkiye’ye ve bugüne gelelim- Niye yavaş gidiyoruzun yanıtı.*)

Ancak Türkiye, tam da yetmişli yılların başında, Akdeniz Avrupası’yla ayrışarak içe kapanmış ve bu ülkeler ikinci büyük dalgayla AB ile buluşurken Türkiye, bu ülkelerden önce NATO üyesi olmasına rağmen, ABD’nin bölgedeki yeni sömürgesi olarak, Latin Amerika ile birlikte, askerî faşizmler ve bu faşizmin devamcısı “sivil” hükümetler dönemine girmiştir. Türkiye’nin yetmişli yılların başındaki bu ikinci büyük dalgayı, hem ABD’nin tercihleri hem de içteki oligarşinin buna denk düşen ekonomik ve politik yönelimleri doğrultusunda teğet geçmesinin sonuçlarını şimdiye kadar yaşadık. Özellikle 1971 askerî darbesiyle başlayan ve 1976’da ilkiyle tanıştığımız Milliyetçi Cephe hükümetleri ve iç savaşla devam eden ve 1980 faşist askerî darbesiyle son bulan

süreç, bugün demokratikleşmeye direnen yapıları ve güçleri üretmiştir. Ama tabii ki bu güçlerin ekonomik temelleri de Cumhuriyet’le birlikte oluşmaya başlamıştı.

Yetmişlerin başında İspanya gibi ülkelerde bizim şimdilerde yaşamaya başladığımız süreç, ilk tohumlarını ortaya atarken, biz askerî bir faşizmin kurumlarını yaratmakla meşguldük.

Şimdi bakın geçen hafta sonu Saadet Partisi kongresi oldu. SP, referandum sürecinde pakete evet diyecek partilerden birisi. Ama nasılsa İslam’la ulusalcı-faşist bir ideolojiyi birleştirme becerisini (!) göstermiş ve geçmişte kanlı bir iç savaşa yol açan MC hükümetlerinin mimarı “eski” politik bir figür birdenbire ortaya çıktı ve SP’deki değişime el koymaya çalıştı. Aynı şey diğer “sol” ve sağ partilerde de oldu şu son iki yıldır. Ergenekon (ki, Ergenekon olgusu, yukarıda anlattığımız faşizmin ideolojik, kurumsal tüm yanlarını kapsar) şu an seçimlere girecek tüm geleneksel sağ ve sol partilerde operasyon gerçekleştirdi. Şimdi şu Anayasa oylamasında hayır diyecek tüm yapı ve kurumlara bakın, bunlar, Türkiye’de başından beri devletçi-baskıcı rejimi yaratan ve bu rejimin güçlenerek devam etmesi için yetmişlerin başında inşa edilen faşizm sürecinin çocuklarıdır. Tabii bunların ortaya çıkmasında o dönemin –1947’den sonra özellikle- ABD politikaları da etkin rol oynamıştır.

Sol yapılar için de, aynı şeyi söylersek, inanın çok indirgemeci bir yaklaşım olmaz. Mesela EDP yeni kurulan bir sol parti. EDP’nin ortaya çıkışı biraz da, yukarıda anlattığımız, Ergenekon operasyonlarının sol içindeki yoğun ideolojik ve operasyonel müdahalelerine tepkinin sonucudur. Demokratikleşme ve barış için gerçekten mütevazı bir başlangıç sayılabilecek EDP, şu sıralar kendi içindeki demokrasi ve sol dışı unsurlarla boğuşuyor. Ben EDP’nin, teslim olmayarak, yeni bir sol anlayışın inşasına devam edeceğine inanıyorum.

Bu süreç, yalnız bir referandum değildir; Türkiye’nin faşizmden çıkış mücadelesidir. Bu süreç, Türkiye’nin karanlık geçmişi ile hesaplaşma sürecidir.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Referandum süreci -3 (yakın gelecek)

Cemil Ertem 16.07.2010

İçinde bulunduğumuz ay önümüzdeki günleri belirleyen gelişmelere sahne oluyor. Ekonomide ve siyasetteki gelişmeleri birbirine bağlarsak yakın gelecekle ilgili önemli ipuçlarına ulaşırız.

Başbakan’ın parti liderleriyle görüşmesi Kürt sorununda bundan sonra atılacak adımların devlet politikası olacağını anlatmasıdır özünde. Türkiye şunun farkında; çok kısa bir sürede bu sorunu çözecek siyasi iradeyi üretemezse ve bu siyasi irade kamuoyunu ürettiği çözüm konusunda ikna edemezse, bu sorun Türkiye’nin çözüm kümesinin dışına çıkacaktır.

Bu, K.İrak’ın, siyasi ve ekonomik yapılanmasında, bölgenin siyasi yapılanmasında Türkiye’nin pazarlık gücünün azalması anlamına gelir.

2013 kritik tarih, çünkü bu tarihte ikinci Obama iktidarı başlayacak. Amerika’nın kriz sonrası “düzeni,” çok daha radikal araçlar üreterek yerine oturtmaya çalışacağı bir döneme gireceğiz. BM’den Dünya Bankası’na IMF’ye kadar tüm uluslararası kurumlar yenilenerek artık “uluslararası” olmaktan çıkacak ve küresel nitelik

kazanacaklar. NATO'nun etkinliği ve yaptırım gücü artacak. AB, çok hızlı toparlanarak siyasi bütünleşme adımlarını hızlandıracak. İkinci savaş sonrasında daha yoğun bir ABD-AB ilişkisi başlayacak.

Burada Obama yönetiminin stratejisi, Türkiye'nin, en kısa sürede tam üyeliğini sağlayarak, AB'nin K.Afrika ve Ortadoğu içine doğru uzanmasıdır. Ortadoğu, Kafkaslar ve Rusya'daki enerji kaynaklarının ulusal olmaktan çıkartılarak, küresel piyasalara bağlı hareket etmesi ve buralardaki ekonominin "piyasa" mekanizmasına tâbi olması hem ABD'nin hem de AB'nin yakın gelecek hedefidir. Bu, kapitalizmin tarihindeki en büyük "piyasa" hamlesi olacaktır ve bunun için siyasi risklerinden arındırılmış ve "istikrarlı" Türkiye'ye ihtiyaç var.

ABD burada, Türkiye devletinin net ortaklığını sağlayamazsa, 2017'ye kadar, bu konudaki hamleleri yapması ve başarılı olması tehlikeye girer. Bu da krizi uzatır ve dünyaya maliyeti çok yüksek olur. İşte bundan dolayı Türkiye'nin, bu referandum sürecini sorunsuz geçmesi ve Kürt sorununun çözümü konusunda güçlü adımlar atarak, önümüzdeki dört yılı garantileyecek bir seçim sonucu alması lazım. Bu seçim sonucunun ne olması gerektiğini yazmayacağım ama ne olmaması gerektiği çok açık: CHP-MHP koalisyonu kesinlikle olmayacak. (Tabii burada tam olarak şunu söylemek istiyorum: Bu koalisyon, Türkiye'de, bu koalisyonu isteyen çevrelerin bile çıkarlarına aykırıdır; herkesin hep birlikte kaybedeceği bir sonuç olur bu.)

Son iki ayda Doğu'da savaşın yeniden başlaması dışında bu gidişi durduracak bir olumsuzluk yaşanmadı. Aslında çatışmaların artmasının sorunu, Türkiye'nin seçimden önce çözmesi konusundaki iradeyi de açığa çıkarttığını söylemek gerek. *(Geçen ay Diyarbakır'da bir Kürt genci bana; ne zaman Doğu'da silahlar konuşmaya başlarsa siz Batı'da o zaman Kürt sorunu demeye başlıyorsunuz dedi; lütfen bunu herkes düşünsün.)*

Şimdi Kürt sorununun demokratikleşme çerçevesinde çözüm yoluna girmesi ve bu konuda toplumsal mutabakat sağlanması gerekiyor. Bunun tamamlayıcısı da, AB'nin toparlanmasına bağlı olarak Türkiye'nin tam üyelik sürecinin kısılması ve bu konuda tarafların güçlü adımlar atmaya başlaması olacaktır.

Türkiye'nin K.Irak'tan başlamak üzere, doğuya doğru etkinliğinin siyasi ve ekonomik olarak artmaya başlaması ve bu etkinliğin Doğu'ya piyasa ve onun "demokrasinin" ihracı olarak gerçekleşmeye başlaması, enerji hatlarının, Rusya dâhil olmak üzere, devreye girmesinin hızlandırılması ve bunlara bağlı olarak Türkiye'nin "komşularla sıfır problem" tezinin derinleştirilmesi, sınırların tedrici olarak aşağıya indirilmesinin hızlandırılması da bu gelişmelere bağlı olarak gündeme gelecektir.

Ancak burada şunu önemle belirtmek gerekir ki; bu adımlar hem ABD hem de AB'nin yakın gelecek planlarıdır ama Türkiye'de yaşayan halkların, aynı zamanda çıkarlarına da uygundur. Bu olabilir mi demeyin; bu tür büyük değişimler, yüzlerce yıllık değişim dalgalarının üstünde gelir ve bu değişimleri yönlendiren egemen güçlerin yenilenmesi büyük çoğunluğın uzun dönemli çıkarlarını da arkasına alabilir. İnsanlık tarihindeki bütün geri dönüşsüz alt-üst oluşlar ve devrimler bunun örnekleri ile doludur. Üç büyük burjuva devrimi (Amerikan, Fransız ve İngiliz) aynen budur.

Şimdi referanduma geelim: Buradaki tezim şu; referandum iki aydan az bir süreç ama bu süreçte alınan siyasi pozisyonlar, bize bundan sonrasının siyasi yapılanmasını da ortaya çıkartıyor. Ben Ergenekon'u, geride kalmakta olan, devlet yapılanmasının ideolojik-siyasi tarihsel bloğu ve bu bloğun tüm yapı ve araçları olarak anlıyorum. İşte bu Ergenekon son iki yıldır, küçük-büyük bakmaksızın tüm siyasi partilere operasyon çekti. Son Saadet Partisi operasyonunda başarılı olamadılar. Şimdi Ergenekon operasyonu geçirmiş bütün partiler "hayır" diyerek 12 eylülde 12 Eylül rejiminin devamına evet diyecekler. Böylece bu siyasi duruş, onları tarihteki gerçek yerine göndermiş olacak. (Devam edecek...)

Referandum süreci -4 ('Hayır'cılarının tarihsel kökeni)

Cemil Ertem 20.07.2010

Türkiye'nin siyaseti, şimdilerde ortaya çıkmaya başlayan bölgenin yeni ekonomik yüzüne bağlı olarak şekillenmeye başladı. Referandum sürecindeki politik duruşlar da bu şekillenmenin içeriğini dolduracak yeni dinamiği yaratacak. Türkiye siyasetinde, şimdiye kadar hem aşağıdan faşizmi savunan ve geliştiren hem de devletin bu yönde örgütlenmesini sağlayan ve bunun ideolojik temellerini oluşturan parti ve kurumların giderek marjinalleştiği, ulus-devletin ırkçı ideolojisinin gerileyeceği yeni bir döneme gireceğiz. Böyle olunca, şimdiye kadar Türkiye'de temel bir siyasi alan olan bu yapı güç kaybı ve parçalanma sürecine girecek.

Bu yapının Türkiye siyasi tarihinde açıktan savunucusu ve yürütücüsü sağ tarafta MHP oldu. Ancak MHP'nin açıktan ve militanca üstlendiği bu misyona, kimi zaman kendilerini utangaçça açık ederek kimi zaman da hiç açık etmeden, radikal soldan sosyal demokratlara kadar birçok parti, meslek örgütlenmesi ve oluşum katıldı.

İşte referandum süreci Türkiye siyasetinde, şimdiye kadar yeraltında olan, bu cepheyi yerin üstüne çıkardı. Ama aynı zamanda bu cephenin yerin üstüne çıkmasıyla parçalanma ve erime süreci de başlamış oldu. Kemalizm'in tekçi, yalnız tek bir ulusun çıkarları doğrultusunda işleyen ve "diğerlerini" yalnız işine geldiği ve yaradığı ölçüde kabul eden ideolojik anlayışı artık marjinal bir emekli siyaseti oluyor.

Bu aslında bir dönemin kökleri ta III. Selim'e kadar uzanan uluslaşma sonra da Cumhuriyet'le devam eden Türkleştirerek merkezileşme sürecinin de sonudur. III. Selim'in askerlik ve o zamanın askerî teknolojisinin en üst düzeyde uygulandığı alanlardan birisi olan topçuluğa merakı öyle Abdülhamit'in marangozluk merakı gibi hobi işi değildi. III. Selim'in Nizam-ı Cedit'i ulus-devlete ve onun ideolojisine giden ilk adımlardan biriydi. Bu yeni "nizam" aynı zamanda eski Osmanlı –Türk dışı- devşirme sisteminin de sonuydu. Aslında Nizam-ı Cedit Osmanlı'nın Türkleştirmeye ilk adımıydı. Yeni ordu, düzenli, Türk köylerinden toplanacak gençlerin eğitimi ile oluşacak, "talimli birliklerin birliği" idi. Bu konuda, III. Selim'in Meşveret Meclisi'nin görüşü, orduyu ta siyasetin içine sokarak onu askerî bir örgütlenmeden ziyade, yeni sistemin ideolojik ve politik fabrikası yapmaktı.

Geleneksel Osmanlı sistemi din, devlet ve ordu sacayağı üzerine kurulmuştu ama bu sacayağı 1700'lerin sonundan itibaren kendi "özgün" ideolojisini de "asker" bürokrasisi üzerinden üretecekti artık. *"Askerlik ocağı, devletin yönetici tabakasının yetiştirileceği bir folluktur. Bunlar kullardan ya da kölelerden devşirilir; fakat eğitimi sadece profesyonel askerlik eğitimi değil, elite tabaka kadrosu eğitimi olmalıdır. Savaş ve savaş sanayiine ayrılanlar kul; yönetici tabakaya yükselenler padişaha kul, reayaya hâkimdir."* (Berkes, 1978: 91)

İşte Berkes'in anlattığı bu temel hiç değişmemiştir. Bugün Türkiye'de orduyu yoksul halk çocukları oluşturur söylemi de, bu tarihsel gerçeği örten bir demagojidir. Cumhuriyet'ten önce bu çocuklar padişaha kul olmak üzere devşiriliyordu; Cumhuriyet'le birlikte ise seçkin azınlık için aynı şey geçerli olmuştur. Peki, III. Selim'in 1794'te kurulan Nizam-ı Cedit'i niye ayakta duramadı; çünkü ulusal ordunun ilk adımı olan bu girişim ulusal bir ekonomiye dayanmak zorundaydı. Nizam-ı Cedit ordusunun kuruluşundan bir yıl sonra, Nizam-ı Cedit'in finansmanı için oluşturulan İrad-ı Cedit, bu finansmanı sağlayamadı. Tımarlı ordusunun finansmanını Hazine değil, tımar-zeamet sisteminin kendisi sağlardı. Nizam-ı Cedit, tımar sistemini bitirecek, onu önemsizleştirecek bir adım olduğu için âyanlar ayaklandı. Osmanlı'nın bütün dengeleri bozulmaya başladı. İçerde ademimerkeziyetçi unsurların direnişi ile karşılaşan Osmanlı, dışarıdan da, özellikle yayılmacı Fransa'dan tepki gördü ve "uluslaşma" politikalarında yalnız bırakıldı.

Sonuçta, ulusal pazarın dinamikleri ve lokomotif sınıfı olmadan "bağımsız" ulus-devleti askerden başlayarak kurmak mümkün olmayacaktı; nitekim öyle oldu. Ama ayrı bir tartışma konusu olan, Cumhuriyet'in "kuruluşu" yarım kalan Nizam-ı Cedit projesini tamamladı.

Asker "ocağı", aynı zamanda siyasetin soldaki ve sağdaki temel duruşlarını, giderek ideolojilerini üretti. İşte şimdi son bir gayretle 12 Eylül 2010'da, "hayır" diyecek tüm kurum ve yapılar bu Nizam-ı Cedit (asker) ideolojisinin devamcılarıdır. Bunlar, medya olarak bu topraklarda savaşı savundu ve savaş ortamı yarattı; siyasi parti olarak iç savaş kışkırtıcılığı yaptı, katliam yaptı; suikastlar düzenledi. Yine siyasi parti ve siyasi hareketler olarak, solun halkın kendisiyle buluşmasını önleyecek sektör ve halktan kopuk politikaları savunup, "sol" diye yaydılar. Dünyada ulusal pazarlara dayalı ekonomiler devri bittiği gibi, ulusal ordular devri de bitiyor. Hele ulusal orduların tekçi-ırkçı, milliyetçi ideoloji fabrikaları tüm dünyada çoktan kapanmıştı; işte Türkiye'de de kapanıyor.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Varto için evet ama yetmez

Cemil Ertem 23.07.2010

Geçen hafta Varto Belediyesi'nin düzenlediği festivalde konuşmacı olarak Varto'ya davet edildim. Varto, hemen Muş Ovası'nın kıyısında Murat Suyu'nun ihsanıyla yemyeşil küçük bir kasaba. Çok göç veriyor Varto; gençlerin çoğu Avrupa metropollerinde büyümüş. Varto, Türkiye'nin baskı, savaşla örülü yıllarında hep dışarıya göç vermiş. 12 Eylül nedeniyle Avrupa'da doğanlar ilk siyasi göç dalgasının çocukları, sonra doksanlı yılların başı var; şimdi bu göç Türkiye'nin metropollerine sürüyor. Varto, Murat'ın hayat verdiği Muş Ovası'nın getireceği refaha âdata sırtını çevirmiş, küsmüş öyle yeşillikler arasında boynu bükük duruyor şimdi. Dışarıya seksenli ve doksanlı yıllarda gidenler çocuklarına hep Kürtçe isim koymuş, İstanbul-Muş uçağında Rojinlerle, Newrozlarla ve Mizginlerle sohbet ederek Muş'a indik. 20 ila 30 yaşları arasında olan bu gençler Avrupa'nın çeşitli kentlerinden Varto'ya festival için geliyorlardı. Tabii bir de Ferhat Tunç'un konseri için. Ferhat Tunç'u çok seviyorlar. Çünkü Ferhat onlardan biri olarak onların sesi olmuş. Şimdi Paris'te muhasebecilik yapan ve 20 yaşında olan Mizgin Paris'te doğmuş, yanındaki kardeşleriyle Fransızca konuşuyor. Fransızcadan sonra iyi sayılabilecek Kürtçe ve Türkçe biliyor. Uçakta Mizgin'le *Taraf*'ın bulmacısını birlikte çözmeye çalıştık; benden iyiydi.

Varto insanı süreci, Türkiye'nin durumunu ve bundan sonrasını çok iyi görüyor. Belediye bahçesinde, sürece ilişkin oldukça akademik sayılabilecek bir söyleşi ve tartışma yaptık. Tabii ki ortak dilek barış; yalnız barış Varto için yalnız silahların susması ve iş-aş sorununun çözülmeye başlaması değil. Çok daha fazlası... *Dillerini, kültürlerini binlerce yıldan bugüne getirip kurumsallaştırmak ve kendi topraklarında bunu çocuklarına özgürce aktararak, kendi gelecekleri ile ilgili kararların, kendilerince verileceği bir yönetime sahip olmak...* Biliyorum şimdi tam da bu cümle birilerini yerlerinden sıcratacak; ama bakın size tavsiyem buna kendinizi alıştırmın, çünkü dünya buraya gidiyor. Bunu, üniter ulus-devletimiz elden gidiyor diye ayağa kalkan emeklilere de söylüyorum: Sizden geçtiyse bile çocuklarınızın ve torunlarınızın geleceği burada. Şimdi generalin oğlunun Kürt –üstelik de PKK'lı- arkadaşı varmış; öyle mi? Ne iyi; bırakın sizin elinizin tersiyle ittiğiniz ve bu ülkenin en verimli ovalarından birinin kıyısında kurulmuş olan Varto'da doğan çocukların PKK'ya bakışını, oraları ancak festivallerde gören, Paris gibi yerlerde doğmuş Kürt çocukları acaba PKK'ya nasıl bakıyor biliyor musunuz? Tabii

biliyorsunuz; bırakın orada kendini solda sayan çocukları, günde beş vakit namaz kılan gençler bile kendini dağa atmak için fırsat kolluyor. Bunun nedeni de sizsiniz; siz savaş çağırtnları!

Tabii ki olacak artık generallerin çocuklarının bile Kürt arkadaşları; aferin Murat sen yüreğin kime isterse ona sarıl, bakma bu savaş çğırtkanı Türkiye hainlerine. Bu topraklar sizin değil artık Muratların, Newrozların ve onların barışının; bittiniz siz, bunu kabul edin.

Bakın İspanya 1978 Anayasası'na: 2. maddesinde *"İspanyol ulusunun ayrılmaz birliği, bütün İspanyolların bölünmez anayurdu"* ifadesi vardır.

Ama aynı anayasa, ulus kavramını genel bir çatı kavram olarak kabul eder. Anayasa, Baskları, Katalanları bu çatı altında bölgesel olarak özerk yaşayabilecek, kendilerini yönetebilecek unsurlar olarak kabul etmiştir. Bölgeler, özerk statü ile oldukça büyük yetkiler kazanmışlardır. Bölge parlamentoları kurulmuş ve bu parlamentolar eğitimden, güvenliğe kadar tüm idari düzenlemeler ve kurumlar için bütçe yetkisine sahiptir. Yani eğitim ve güvenlik yerel özerk bölgelerin elindedir. Resmî dairelerde İspanyol bayrağı ile özerk yönetimin bayrağı gönderdedir. Bugün İspanya krizden çok etkilendiyse bunun nedeni, 1975'e kadar uzayan faşist Franko yönetimidir.

Bu sisteme, İspanya eğer seksenlerin başında değil de, yetmişlerin başında geçseydi şimdi daha zengin bir İspanya vardı.

Türkiye bu sefer treni kaçırmayacak. Ama bu treni kendi çıkarları için, durdurmak isteyen o kadar çok güç var ki.

Varto'dayken Ferhat Tunç bu cephenin ne kadar geniş olduğunu bir örnekle anlattı: *"Mesela, 1 Mayıs alanı, enternasyonalist anlamı ve özündeki sınıf kardeşliği gereği herkesin sesinin dillendirileceği bir alan olmalıydı."*

Türk, Kürt, Laz, Ermeni işçilere kendi seslerinden hitap edilmeliydi. Ancak kürsüden 1 Mayıs Marşı'nın farklı dillerde okunması önerisi veya Kürtçe bir şarkının söylenmesi şeklindeki talebimiz KESK dışındaki sendikaların direnişiyile karşılaştı. Başta Türk-İş olmak üzere sağda duran sendikalar ikna olmasına rağmen, sol bir sendika olarak bilinen DİSK'in farklı dillerde 1 Mayıs'ın söylenmesi konusundaki direnişinin oldukça üzücü olduğunu ifade etmeliyim 1 Mayıs 2010 yılında DİSK yöneticilerinin sebep olduğu bu ayıbın tarihe bir not olarak düşeceği kesin."

Bugün Ferhat Tunç'un hakkında açılmış, onlarca yıl hapis istenen davalar sürüyor. TMK mağduru çocuklar yasası geçti ama yetmez; sanatçıların "terörist" diye yargılanmadığı bir ülke için *"evet ama yetmez"*.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Askerle 'siyasi istikrar' olmaz!

Cemil Ertem 27.07.2010

Küresel kapitalizmin anahtar kavramlarından birisi siyasi istikrar, siyasi istikrar kavramının demokrasi ile doğrudan ilişkisi yok; demokrasinin olmadığı bir yerde de siyasi istikrar olabilir. Bu teorik olarak böyle; ama günümüzde, küresel ekonominin geldiği an itibarıyla artık siyasi istikrar ile demokrasi arasında güçlü bir ilişki var. Soğuk savaş döneminde siyasi istikrar, ABD'nin ve Sovyetlerin egemenlik bölgelerinde sorunsuz ve onlara

bağlı siyasi iktidarlar anlamına geliyordu. Ulus-devletlerin baskıcı ve ulusal sınırları dikenli tellerle çevirerek sürdürdükleri oligarşik yönetimler, bu dönemde, ABD için bir siyasi istikrar abidesiydi. Güçlü ulusal ordular yoğun bir iç sömürünün ve baskının güvencesi ve sürdürücüsü olarak örgütlenmişlerdi. Devletin ve militarist yapının etrafında kümelenmiş yarı-burjuva unsurlar baskıcı ve militarist “siyasi istikrarın” devamı için, güçlenseler bile, bu güçlerini ordu ve devletin bürokrasisi ile bölüşüyorlardı. Bu dönemde ekonomi, sermaye birikiminin gereği kadar “küreselleşebilirdi” ama siyasi küreselleşme istenmeyen bir şeydi.

Çünkü Batı’da istikrarın sağlayıcısı, piyasa ve onun “demokrasisi” iken, bu, Doğu’da piyasa dışı her şey ve faşizme varan askerî yönetimlerdi. Bundan dolayı ulus-devletler ve onların dikenli telli, mayınlı sınırları bütün bu dönemin siyasi tercihi ve siyasi istikrarı idi. Ama bu, kapitalizmin doğası gereği, böyle sonsuza kadar süremezdi.

Sermaye, doymak bilmeyen ve her boşluğa sızan, sürekli yeni alanlar arayan akıllı ve azgın bir sudur. İşte bu su, 1989’da Berlin’de en büyük siyasi barajın duvarlarını patlattı. Aslında Sovyetlerin bitmekte olan egemenliğine nihai bir darbe gibi gözükken bu beyaz devrim, ABD’nin yeni sömürgeci dönemini de sonlandırıyordu. Siyasi küreselleşme dönemi başlamıştı.

Avrupa’nın siyasi küreselleşmeye uyumunun taşları ise çoktan döşenmişti. AB’nin seksenli yılların başında başlayan ikinci büyük genişleme dalgası, 1989’la buluşup, Sovyetlerin en militarist kalesi olan Doğu Almanya’yı içine alırken, kimse bunun Türkiye’ye yirmi yıl sonra darbeci ve Amerikancı generalleri cezaevine yollayacak bir büyük dalga olarak ulaşacağını düşünemezdi. 1989 nihayet Türkiye’ye ulaştığında artık geri dönülemez bir sürece girdiğimizi anladık. Çünkü Türkiye, Sovyet egemenliğindeki Doğu Avrupa’dan bile katı, yıkılması güç bürokratik ve askerî vesayet rejimi ile örülmüştü yıllardır. Yüzyılın başında Türkiye, oligarşinin banka ve finans kriziyle sarsılırken “piyasanın” olmazsa olmazı tam da buradan başlayarak kendini dayatmaya başladı. Askerî vesayet rejiminin finans sermayesi ve medya ile iç içeliğinin onarılmaz sonuçlarını Türkiye ve dünya ilk defa 2001 banka kriziyle gördü. Ama bu, küresel sermayenin Türkiye’deki yenilenme iradesi olarak sonuçlarını gösterdi ve Türkiye’deki banka sistemi, inanılmaz bir hızla yenilendi. Ancak bu sistemin kırk yıllık soyguncuları bir bir dökülürken siyasi yağmacılar, faşist katliamcılar, savaş ağaları, bunlara yamanmış “sol”, lümpen “devrimci” sendika başkanları hâlâ ortaldıydı.

Bu referandum bu ikincilerin askerî vesayet rejimiyle nasıl iç içe olduğunu göstermesi açısından da tarihî bir fırsattır. Artık bu referandumun sonucu çok önemli değil.

Sonuç ne olursa olsun, Türkiye’deki süreç durmayacak. Türkiye, siyasi istikrarın demokrasi ile sağlanacağı bir döneme artık adım attı. Bu dinamiği, eski oligarşik yapının hayır oylarının galebe çalması durduramaz.

TESEV’in Türkiye’de askerî-iktisadi yapı çalışması bize hem geldiğimiz yeri anlatıyor hem de bu sürecin ne denli güç çözüleceğini ortaya koyuyor. Bu konuda uzun bir süredir çalışan İsmet Akça’nın kaleme aldığı çalışma, Türkiye’de pretoryen militarizmin hâkim olduğu sonucundan hareket ediyor. Pretoryen militarizm tanımını Türkiye için genişletmemiz gerekir: *Ordunun askerî güvenlik alanıyla birlikte, siyasal, iktisadi, kültürel, ideolojik alanlara uzanan politik ve ideolojik hâkimiyeti ve bunun sağ ve sol siyasetin tüm unsurlarını sarması* tanımını Türkiye tipi pretoryen militarizm için yapabiliriz. Bu aynı zamanda, şimdiye değin, Türkiye’de siyasi istikrarın ana unsuruydu. İşte şimdi bu, referandum süreciyle açığa çıktı ve çözülüyor.

Aynı çalışma, Askerî Sınai Üniversiter Kompleks’in (ASÜK) üç ayağına vurgu yapıyor; savaş sanayii şirketleri, ihale süreçlerini kontrol eden askerî ve/veya sivil bürokrasi ile siyasi iktidarlar. Bu, hem sistemin kendini yenilemesinin hem de “maddi” yeniden üretiminin buradan başladığını anlatıyor. OYAK bu anlamda eşî bulunmaz bir örnektir.

OYAK'ın iştiraki olan Bolu Çimento Kamu İhale Kurulu'nun kararı ile mali ayrıcalıklarını kaybetme tehlikesi ile karşılaşınca Genelkurmay devreye girdi ve OYAK yönetimi, mali ayrıcalıklar sürsün diye TBMM'de görüşmeleri süren torba kanuna ek madde ile müdahale edilmesini istedi. Şimdi bu "piyasa" kurallarının geçerli olduğu bir ülkede olur mu? Daha çok yolumuz var!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir dönem bitiyor işte

Cemil Ertem 30.07.2010

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Örgütü (UNCTAD) ve Uluslar arası Yatırımcılar Derneği (YASED) tarafından hazırlanan 2010 Dünya Yatırım Raporu, Türkiye'nin Doğrudan Yabancı Yatırımlarda geçen yıla göre gerileme gösterdiğini ortaya koyuyor.

2009 yılında Türkiye, en çok yatırım çeken ülkeler arasında 32. sırada yer aldı. Türkiye, 2008 yılında genel sıralamada 20. sıradaydı. Dünyada UDY yatırımlarında, 2009 yılında, bir önceki yıla göre, yüzde 37 oranında azalma var. Yani yatırım sermayesi ihracı kriz nedeniyle önemli bir gerileme göstermiş. Krizin belirginleştiği 2008 yılında da yatırımcı sermaye ihracı bir önceki yıla göre yüzde 18 düşmüş. Demek ki 2009 küresel sermayenin kabuğuna çekildiği bir yıl olmuş. Ama işin ilginç tarafı 2009, ABD'den başlayarak karların yükselmeye başladığı bir yıl da oldu. 2009 yılı, ABD'deki ilk 500'ün kârlarında 56 yıldan beri en büyük ikinci artışa sahne oldu. Tam yüzde 355 bir artışla 391 milyar dolara sıçrayan kârlar, 2008 yılındaki eksi 925,9 milyar dolardan geldi.

Uluslar arası Doğrudan Yatırımlarda, 2009 yılında gelişmekte olan ülkeler gelişmiş ülkelere göre daha avantajlı oldu. Sermayenin hem giriş hem de çıkış merkezleri 2009 yılında gelişmekte olan ülkeler oldu. Hem ABD'de karların yükselmeye başlaması hem de gelişmekte olan ülkelerin sermayenin yeni yatırım ve hareket alanı olması 2010 yılında krizin, Asya'dan başlayarak çözülmeye başladığını ve ABD'nin de buna hızla ayak uyduracağını bize gösteriyor. Burada sorun, Doğu Avrupa'dan başlayan ve içine Türkiye'yi alarak Hindistan'a uzanan büyük hinderland. Burada hızla piyasaya bağlı istikrarın oluşturulması gerekiyor.

Cameron Türkiye'den sonra Hindistan'a gitti. Cameron'un bu turu, aslında İngiltere'nin de durumunu ortaya koyuyor. İngiltere'nin tek çıkışı, Türkiye'nin de içinde olduğu bu bölgenin küresel kapitalizmin pazarına dâhil olması. ABD ve İngiltere, ikinci savaştan sonra bir kez daha dünyayı, yeni bir kapitalizm için, toparlamaya çalışıyorlar.

İkinci savaş sonrası toparlanmanın ve yeniden inşanın merkezi Avrupa'ydı. Şimdi bu toparlanmanın merkezi Türkiye'den başlamak üzere Asya. Bunun için, bu topraklarda "piyasaya" ya bağlı siyasi istikrar çok önemli.

ABD ve İngiltere bunu yapabilecekler mi; bu önümüzdeki günlerin en önemli sorularından birisi. Ancak hem Obama'nın hem de şu an Cameron'un stratejisi belli: *Türkiye'yi en kısa zamanda AB üyesi yaparak AB'nin "demokrasiye" bağlı siyasi istikrarını bütün bu coğrafyaya Türkiye üzerinden ihraç etmek.*

Çünkü AB'nin ve İngiltere'nin yalnızca tasarruf tedbirleriyle bu krizden çıkamayacağı çok belli

FED Başkanı Bernanke, Avrupa'nın yarım trilyon avroyu aşan tasarruf tedbirlerini abartması halinde, Keynesgil bir tasarruf paradoksunun söz konusu olabileceğini tekrarlayıp duruyor. Avrupa'nın yeniden kriz öncesi harcama düzeylerine dönebilmesi için, çok ciddi bir yeniden yapılanma ve bu yapılanmaya bağlı yeni pazarlar gerekiyor.

Avrupa sermayesi, Asya ile daha fazla bütünleşmeli, ama bunu, içine Türkiye'yi de alacak bir siyasi bütünleşmeyle gerçekleştirmeli. İşte ABD ve İngiltere'nin stratejisi bu kadar basit ama kısa zamanda gerçekleşmesi zor bir strateji. Ancak ABD ve İngiltere bunu başarmak için bütün ekonomik ve siyasi güçlerini kullanacaklar. Aslında bu stratejiye temkinli de olsa Almanya ve Fransa'da yatmaya başladı. Çünkü bu iki ülkede krizi, düşük avro ve tasarruf tedbirleriyle sonsuza kadar idare edemeyeceklerini biliyorlar. Bunun için Sarkozy ve Merkel, giderayak Türkiye'den yana tavır alacaklar; nitekim bunun işaretleri de var. İşte tam da bundan dolayı AB, Türkiye'nin Anayasa referandumunda "evet" demesini istiyor.

Yani dünya Türkiye'nin gözünün içine bakıyor ve Türkiye'de siyasi kaos istemiyor. Peki, ABD ve İngiltere başka olmak üzere AB ülkelerini de birçoğunun istediği istikrarın, demokrasi ile sağlandığı, yabancı yatırımları üzerine Çin gibi çeken bir Türkiye, bölge halklarının da çıkarına mı; kesinlikle evet.

Bu, Türkiye'de, başta Kürt sorunu olmak üzere, birçok kangren olmuş sorunun hal yoluna girmesi anlamına gelir. Şu an dünyada hakim küresel güçlerin çıkarları ile bölge halklarının çıkarları örtüşüyor. Bu, tarihsel perspektiften baktığımızda olabilecek bir şey.

Amerikan devrimi, sınırlara sığmayan Kuzey burjuvazisinin eseri idi ama köleler içinde özgürlük anlamına geliyordu.

Cameron, Türkiye çok hızlı büyüyecek ve önemli bir küresel güç olacak derken, bunu diplomatik nezaket olsun diye söylemiyordu; küresel bir stratejinin sonucunu dile getiriyordu sadece.

Ama tabii ki Türkiye'nin, önemli bir bölümünün bu siyasi küreselleşme projesine direndiğini söylememiz lazım. Bunun nedenlerini artık biliyoruz. Ergenekon olgusunun tarihsel bir blok olduğunu daha önce yazdım. Bu blok, şimdi referandumda evet oyu çıkmasın diye elinden gelini ardına koymuyor; provokasyonlara başladılar, eğer güçleri yeterse ve göze alırlarsa kentlerde katliamı bile göze alacaklarından şüphemiz olmasın; çünkü bir dönem kapanıyor, kolay değil.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Ulusal Birlik Hükümeti' öyle mi

Cemil Ertem 03.08.2010

Türkiye hızlandırılmış bir tarih yaşıyor. Onlarca yıldır birikmiş pislikler ortaya çıkarken bu pislikleri halının altına süpürmekle görevli ideoloji ve kamuoyu oluşturma fabrikaları ve fabrikatörler zavallı emeklilere dönüşmüş durumda. Şimdi bu fabrikatörlere bakınca inanamıyorsunuz değil mi; yıllardır bu toplumu bu adamlar yönlendirdi; kamuoyu oluşturdu. Yüz binlerce satan gazetelerin başköşelerinden ahkâm kesip egemen ideolojiyi okuldan camiye kadar her yerde yaydılar.

Şimdi yakından bakın bu adamlara; hiçbir alanda uzmanlığı olmayan, dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir kurumunda bir gün bile çalıştırılmayacak, zekâ ve bilgi birikimi en alt seviyede olan adamlar bunlar. Bu toplum içe kapalı, azgelişmiş, çaresiz oldukça bunlar yerlerini korudular. Kendilerine benzeyen parti liderlerini işbaşına getirip al gülüm ver gülüm yıllardır bu ülkeyi soydular. Hâlâ bu parti liderlerine akıl veriyorlar.

Geçen gün Kılıçdaroğlu nihayet kim olduğunu itiraf etti. Ona, kim akıl veriyse, Hükümet giderse “terör” bir günde biter deyiverdi; arkasından da “esas” baklayı ağzından çıkardı: “Ulusal Birlik Hükümeti kurulsun.” Bu, “ben Kenan Evren'im” demektir.

Biliyorsunuz 13 Eylül 1980 günü, o günlerde “sağ-sol çatışması diye nitelenen ama aslında küçük çaplı örtülü bir iç savaş olan süreç bıçakla kesilir gibi kesilmiş; Kenan Evren’de “işte gördünüz mü ‘terör’ü bir günde bitirdik” diye anlatmaya başlamıştı. Bu, bir günde biten “terör” 12 Eylül cuntasının temel savunusu argümanlarından biri olarak yıllarca 12 Eylülcüler tarafından kullanıldı. Şimdilerde ortaya çıkıyor ki; iç savaşı yaratan, her türlü provokasyonu yapan ve Türkiye’yi adım adım 12 Eylül karanlığına götüren güçler ile 12 Eylül’ü yapanlar aslında aynıymış. Sokak ortasında öldürülen gazeteciler, aydınlar patlayan provokasyon bombaları tek bir merkezden tezgâhlanmış. O günlerde bu “merkez”le hangi partinin işbirliği yaptığını; ama başta CHP olmak üzere diğer partilerinde bu tezgâhı görmezden gelip yol verdiklerini artık biliyoruz. Şimdi o “merkezin” partisi değişti. Kendilerini, devlet elden gidiyor propagandasına bağlı olarak, “devletin partisi” ile yedeklediler bu sefer. Tıpkı silahlı bir örgüt ve onun “sivil” partisi gibi ortalıkta dolaşıyorlar.

Şimdi Kılıçdaroğlu, “terörün” bir günde biteceğini söylerken herhalde onun kaynağı hakkında da bir fikir sahibidir. Kılıçdaroğlu, “terörü” bir günde bitirdikten (!) sonra atılacak adımı “ulusal birlik hükümeti” diye açıklıyor. Bunun adı siyasi literatürde faşizmdir.

Mussolini’nin hikâyesi ve İtalya’da faşizm iktidara gelmesinin stratejisi tam da buydu. Mussolini, partisini ilkönce militer-ulusal parti olarak örgütlemiş, İtalyan sanayisinin en gerici unsurlarını arkasına alarak, terörü ve militarizmi bir tehdit unsuru olarak kullanmıştır. Mussolini aynı zamanda eski bir “sosyalist” ve gazeteciydi. Medyanın önemini ve onu kullanmayı biliyordu. O halde faşizmin babasının geliştirdiği stratejinin temel formülünü şöyle açıklayabiliriz: *Ulusal faşist parti + Terör ve militarizm + Medya*. Ama Mussolini, liberal hükümetin öngörüsüzlüğünden ve faşizm belasını bilmemesinden de yararlandı. Liberal hükümet, seçimlere giden süreçte, Faşist Parti’yle seçim koalisyonu oluşturmuş, Mussolini dâhil 35 faşistin meclise girmesini sağlamıştı. Liberal hükümet, Mussolini’nin mecliste olursa terörü terk edeceğini, milisleri tasfiye edeceğini düşünüyordu. Ama tam aksi oldu. Mussolini’nin çeteleri Roma’yı işgalle tehdit edecek kadar terörü ve terör örgütlenmesini ileri göturdüler. Kaos ve terör liberal hükümeti götürürken, faşizmin tehdidinden korkan Kral, Mussolini’yi Başbakan olarak atadı. Faşizm iktidardaydı artık.

Kral, Roma’ya yürüyüşe geçen faşist çetelerin üzerine orduyu yollamayı düşünüyordu ama gördü ki, ordu da bu çetelerin elinde. Faşizmle pazar paylarını artıracaklarını düşünen sanayiciler, onların beslediği bürokratlar ve askerler Mussolini’nin terörü önleyeceği konusunda kamuoyunu ikna ettiler. Tabii ki terörü yaratan iktidara gelince terör bitecekti.

Mussolini iktidara geldiğinde oy oranı yüzde 20’yi bulmuyordu ama bunun için de strateji hazırды: *Büyük İtalya için “Ulusal Birlik*.

Bu ulusal birlik için faşizmin ideoloji fabrikaları iş başına geçti. Mussoli’nin faşizmi, militarizm ve ulusal birlik üzerine temellenmişti.

İtalyan faşizmi, ulus-devletlerin güçlendiği 1929 krizinden ikinci savaşa giden yolda en etkin dönemini yaşadı ve Türkiye’deki tek parti rejimine de model oldu. 22 Mayıs 1932’de Başbakan İsmet İnönü, İtalya’ya giderken,

Cumhuriyet Gazetesi'nin manşeti şöyleydi: *"Kemalist Türkiye'den faşist İtalya'ya selam..."*

İşte Kılıçdaroğlu şimdi bize bu hikâyeyi anlatıyor; ipliği pazara çıkmış generallerle ve postal yalayıcı sünger beyinli "başyazar" bozuntularıyla birlikte. Hadi ordan! 1930'ların İtalyasına ışınlanın siz!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kahverengi nasyonal sosyalist cephe

Cemil Ertem 06.08.2010

YAŞ kararları iki türlü okunabilir. Birincisi, hükümetin çok önemli bir direniş gösterdiği ve buna bağlı tarihsel bir adımın atıldığı söylenebilir. İkincisi ise, aslında emekli edilmesi gereken generallerin hâlâ yerlerinde durmaları hatta yeni görevlere atanmaları, sivil hükümetlerin asker karşısındaki geleneksel boyun eğişinin devamı diye okunabilir.

Ancak yetersiz de olsa bugün geline nokta önemli; ama geline bu nokta, bu oyuncularla ve bu siyasi kompozisyonla gelebileceğimiz son yer. Bundan sonrası için Türkiye'deki siyaseti belirleyen tüm oyuncuların niteliksel bir sıçrama yapmaları gerekiyor. Eğer bu yapılamazsa Türkiye tam bu noktada patinaj yapmaya başlar ki bu geriye "süratli dönüş" tehlikesini yaratan bir durumdur.

Bu geriye dönüşün ideolojik yapısı ve unsurları ekonomik ve siyasi düzlemde bugün yeni bir cepheyi oluşturdu. Şu tarihe kadar bu cephenin unsurları, farklı yerlerde durarak, hatta birbirleriyle mücadele ederek, sistemin kaotik bütünlüğünü sağlıyordu.

Sağ ve sol, Rousseau'cu bir "genel irade" çatısı altında devletin yurttaşları olarak varoldu. Cumhuriyet Halk Fırkası'nın 1931 ve 1935 programları, Türkiye'de sağ ve "solu" inşa etmiştir. 1931 programı meşhur altı ilkeyi ortaya atar; bu altı ilke türdeş toplum mitini ve bireysel irade yerine "yurttaş olmuşların" genel iradesini vazeder. CHF'nin Avrupa'da faşizmin ideolojik egemenliği sırasında oluşturduğu ve Kemalist türdeş "halkçılığa" dayanan program, egemenliği Tanrısal iradede çıkarıyor ve "halka rağmen halk için" anlayışını Meclis'e taşıyarak "demokratikleştiriyordu" Aslında buradaki halkçılık kavramı Kemalist seçkinlerin ulusal egemenliği ve ulusal kalkınmayı "halka ulaşarak" onu "aydınlatarak" gerçekleştirme stratejisi olarak ortaya atılmıştı. Bu anlamda, Cumhuriyet ve Türk halkı bir tarihsel çıkar birlikteliği içindedir. O zaman halk aynı zamanda ulus olarak anlaşılmalıdır. Tam burada iki aynılaştırma vardır: Birincisi, Türk ulusunun çıkarları, aynı zamanda, diğerlerinin de çıkarları olacaktır; eğer olmuyorsa bu ulusal bütünlüğü bozacağı için "halkın" genel iradesi ve çıkarlarına aykırıdır ve tasfiyesi gerekir. Öteki yoktur tek bir halk vardır ve o da Türk halkıdır.

Ulus (halk) ise ulusal "kurtuluş" hareketinin sembolü ve devletin kurucusu parti tarafından temsil edilir. Halkın iradesi Rousseau'cu "genel iradedir". Burada ikinci aynılaştırmaya geliriz: O da halkın (ulusun) çıkarları ile Kemalist elitin (daha sonra oligarşinin) çıkarlarının aynı olduğu savıdır. Rousseau, "genel irade halkın tümünün iradesidir" der; ama halkın düşüncelerinin ve kararlarının her zaman doğru olmadığını vurgulayarak, onun kararlarının her zaman genel iradeyi yansıtmayacağını söyler. Bu anlamda genel irade, tek tek bireylerin

demokratik iradesi değildir, yurttaşın iradesidir. Birey yurttaş, halk da Meclis'te temsil edilen seçkin iradeye dönüşmelidir. Halkı aydınlatmak, ulusal bütünlük, ve halkı oluşturan bilinçsiz bireyleri yurttaş yapma eylemidir. Okullar ve camiler bunun için vardır. İşte tam da bundan dolayı laiklik, Batı'daki gibi dini bireyin vicdanının içine sokmak değildir. Tam aksine dini, devletin içine alarak yozlaştırmak ve içeriğinden kopararak ulusal bütünlüğü sağlamanın bir aracı olarak "ehlileştirmektir". Kemalist laiklik dini devletten ayırmaz, onu içine alarak denetler sadece. Bu anlamda laik değildir. Bütün bunlardan sonra şunu söylemek zorundayız:

Avrupa birinci savaşı takip eden büyük kriz sonrası faşizmler dönemine adım atarken, Türkiye hiç de bu süreçten ayrı değildi. Böylece Kemalizm'in "bağımsızlıkçı" faşizm rüyası ikinci savaşı birlikte bitti; pragmatist Kemalizm Amerikan yeni sömürgeciliğine teslim olurken, ırkçı ve "bağımsızlıkçı" ideolojisini halının altına saklıyordu. Bu "bağımsızlıkçı" ve "halkçı" ideoloji, ulus-devletin "sol" tarafı olarak, bugüne değin, sendikalarda, üniversitelerde, CHP'de ve diğer "sol" partilerde, nihayet TSK'da korundu. İşte İdris Hoca tam da bu tarihsel gerçek nedeniyle "Türkiye'de sağ soldur sol da sağdır" dedi.

Şimdi tam buradan devam edecek olursak karşımıza şöyle bir cephe çıkıyor: İkinci savaş sonrası inşa edilen Amerikan "yeni sömürgeciliği" Bush'la bitti. Böylece 1947'de ABD'ye teslim olan Kemalizm'in "sol" tarafı, ayrıştığı ırkçı-milliyetçi tarafı ile buluşuyor. Bir eski MHP'li bakan var; şu sıralar TV'lerde "12 Eylül'de solcu kardeşlerimizle Mamak'ta Mamak tatlısı yapardık; ne kötü günlerdi" diye anlatıyor ya (sanki Türkiye'yi 12 Eylül'e götüren süreci askerler, CIA ve bunun partisi birlikte tezgâhlamadı) işte tam da bu yeni cepheyi anlatıyor bu arkadaş.

Kılıçdaroğlu hâlâ YAŞ kararlarına siviller karışmamalıydı gibi şeyler söylüyor. İşte bundan böyle TSK değil ama CHP ve onun etrafında kümelenecek nasyonal sosyalistler bu ülke için en büyük tehlikedir. Faşizmin kahverengisi ile referandum için "Hayır" kampanyası yapan bu nasyonal sosyalist cephe dağılmadan Türkiye günyüzü görmez.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Görünmez elin" yeni beyaz devrimi

Cemil Ertem 10.08.2010

Türkiye'deki olan biten, yalnız "içeride" "durumlarını" kaybetmekte olanları "derin" endişeye boğmuş değil. Bush döneminde son ama en parlak dönemlerinden birini yaşayan neocon cemaati ve ona bağlı İsrail merkezli savaş lobileri "durumu" anlamaya çalışıyorlar.

Bundan bir süre önce ABD Temsilciler Meclisi'nde Dış ilişkiler Komisyonu yalnızca Türkiye'yi ele alan bir toplantı yaptı. Toplantının görünürdeki amacı, Türkiye'nin son günlerdeki dış politikasını masaya yatırmak ve şu ünlü "eksen kayması" meselesini açığa çıkarmaktı. Eksen kayması meselesi, tahmin edileceği gibi, tartışmacıların boylarını aşan bir mevzuu olduğu için açıklığa kavuşturulamadı ama Türkiye'nin İsrail ve İran ilişkileri hararetle tartışıldı. Dış ilişkiler komisyonu başkanı, ilk kez Türkiye'yi ele alan bir oturum yaptıklarını söylerken, Türkiye'nin son aylarda iyice belirginleşen ve İsrail, İran gibi ülkelerle ilişkisiyle somutlanan dış politikasından "kaygı" duyduğunu söylüyordu. Şimdi bu "kaygı" içeride de, "Türkiye-ABD ilişkileri yeni ve daha hassas bir döneme girdi; Obama yönetimi artık Ak Parti'yi gözden çıkardı" yorumlarına kaynaklık ediyor. Daha

doğrusu öyle umuluyor. Şimdi ABD’de yapılan ve bundan sonra daha da yapılacak olan bu tür toplantılar, Türkiye’yi anlamaktan ziyade Obama yönetimine, “bak Türkiye ‘şeytanla’ işbirliği yapıyor”u anlatma çabası.

Ama zaten burada tam da “kimi kime anlatıyorsun” durumu var. Bir kere şunu söylemek gerek; ABD’nin 2012 sonuna kadar Ortadoğu’da var olan durumu stabilize etmek ve İsrail’i kontrol ederek İran’ı izlemek gibi taktiksel bir amacı var. İsrail geri çekileceğini biliyor; bunu ABD Netanyahu’ya anlattı; zaten Obama, anlamadığınız takdirde Türkiye var diyor. İsrail eskisi gibi devam edemeyecek bu kesin.

Bu İsrail cephesi; İran’a gelince şu an ABD için İran’daki müthiş ekonomik potansiyel her şeyden önemli. Bu potansiyelin küresel sisteme “kazandırılarak” kontrollü bir geçiş ilk tercih. Zaten şu an İran’daki siyasi istikrarı, ekonomik iyileşmeye bağlı dinamikler sağlıyor.

Tam burada Türkiye çok önemli ikili bir kontrol mekanizması sağlıyor. İsrail’le ilişkileri gererek, İsrail’i Ortadoğu’da bulunduğu yere çiviliyor; bu inanın Obama’nın arayıp da bulamadığı şey. İran’la da ilişkileri geliştirerek İran’daki siyasi istikrarı hem kontrol ediyor hem de ekonomik gelişmeye bağlı “istikrara” katkıda bulunuyor. Bu da Obama’nın arayıp da bulamayacağı bir şey. Mesela geçen ay İran’da yabancı bankaların kurulması ve faaliyete geçmesi hakkındaki kanun kabul edildi. Bu, İran’a sermaye akışının bundan sonra düzenli olacağı anlamına geliyor. Bunun ilk sonuçlarından birisi İran’daki bütün rafinerilerin hızla yenilenmeye başlaması ve İran’ın sisteme dâhil olmaya başlamasıdır. İran, şu sıralar Türkiye gibi, et fiyatlarının düşmesi için et ithalatına izin veriyor ve artan elektrik tüketimi için santrallerin özelleştirmesini gündeme getiriyor. Ambargoya rağmen İran’ın AB ile olan ticaret hacmi artıyor ve bu artışta bundan sonra Türkiye’nin payı daha çok olacak. Türkiye ve İran’ın doğuda kuracakları ortak sanayi bölgesi çok önemli bir adımdır. Bütün bu işaretler bize şunu anlatıyor: İran Türkiye üzerinden yumuşak bir geçişle sisteme dâhil olmaya hazırlanıyor ve bu değişimi Obama şimdilik üstü örtülü olarak destekliyor. Bu değişim iradesi, ancak ikinci Obama döneminde resmi politika olarak gündeme gelecektir. Bu aynı zamanda yeni bir Ortadoğu demektir. Rusya’da bu değişime yeşil ışık yakıyor; çünkü enerjinin sorunsuz AB pazarına geçişi bölge istikrarına bağlı; ayrıca İran’ın dışa açılıp zenginleşmesi Rusya’nın işine gelir. Bölge çok hızlı bir ekonomik- siyasi bütünleşmeye doğru gidiyor. Bu, AB’nin bundan sonraki yolunu da bize anlatıyor. Böylece, önümüzdeki on yıl içinde AB’nin Türkiye’yi içine alması üçüncü büyük genişleme dalgası anlamına geldiği gibi, kapitalizmin tarihindeki dördüncü büyük burjuva devrimidir. Amerikan, İngiliz ve Fransız devrimleri, ulus devletleri ve buna bağlı sömürgecilik- emperyalizmi ortaya çıkardıkları için, burjuvazinin küresel iştahının nihai ilacı olamamışlardır. Çünkü pazarı bölmüş ve ancak ulus-devletlerinin çıkarlarının izin verdiği ölçüde “piyasayı” geliştirmişlerdir.

Oysa şimdi Türkiye’yi de içine alacak dördüncü büyük burjuva devrimi, siyasi küreselleşmenin ve piyasanın devrimi olacaktır. Doğu Avrupa’dan Çin’in bozkırlarına kadar uzanacak bu beyaz devrim dalgası yeni bir dönemi başlatıyor.

Bunun için hızlandırılmış bir tarih yaşıyoruz. Şu an olan biten bütün gelişmelere bu perspektiften baktığımızda düğümü yakalarız. YAŞ kararlarını ya da ABD’de yapılan Türkiye konulu oturumu bu açıdan anlamlandırdığımızda değişimi ve bu değişime direnenleri de görürüz. YAŞ’ta isimlerin önemli olmadığını, yapılmak istenenin “bundan sonrası böyle olacak” meselesini anlatmak olduğunu herkesin anlaması gerekiyor.

Kimse merak etmesin her şey “görünmez elin” tasarladığı gibi gidiyor.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir felaket senaryosunun halkaları

Cemil Ertem 11.08.2010

Rusya'nın buğday ihracatı için aldığı yasak küresel piyasalarda buğday fiyatlarını hızla yukarıya çekti. Ama zaten buğday fiyatları, birçok ticari meta gibi, uzun bir süredir artma eğilimdeydi.

Şimdi Rusya'nın bir nevi provizyonizm sayılacak kapitalizme hiç ait olmayan kararını bir kenara bırakalım ve şu soruya yanıt arayalım:

Önümüzde bir gıda krizi var mı; ya da bugünkü kriz, gıda, enerji ve çevre üçgeninde bir "reel" krize dönüşür mü; işte bu sorulara yanıt aramamız gerekiyor. İlk önce şu "buğday" denklemini çözelim. Buğday fiyatları son iki aydır küresel piyasalarda yüzde seksene varan bir artış gösterdi. Artış, aşırı sıcaklar ve kuraklık tehlikesine bağlı olarak, rekoltenin düşeceği ve stokların yetersiz kalacağı endişesine dayanıyor. Ancak bu durumun şu an bir krize dönüşmesi beklenemez. Çünkü başta ABD olmak üzere üretimi ve tüketimi belirleyen birçok ülkede stoklar yeterli; hatta ABD'deki stokların şu an son 23 yılın en üst düzeyinde olduğu belirtiliyor.

Bilindiği gibi küresel faiz oranları çok düştü; birçok güçlü fon küresel piyasalarda yatırım yapacak risksiz mali alan bulamıyor. Böyle olunca buğday, pamuk gibi temel gıda ve tarımsal endüstri emtia pazarlarına fonlar yöneliyor; bu da kısa vadede fiyatları hızla yukarı çekiyor.

Ancak, orta ve uzun vadede kapımızda çok ciddi bir gıda krizi tehlikesi var.

Çünkü hızla değişen iklim, bu ürünlerin doğal, geleneksel üretim yöntemleriyle dünyanın ihtiyacını karşılayacak düzeyde üretilmesine olanak tanımıyor.

Tabii bu işin görünür yanı, daha derine indiğimizde ise karşılaştığımız tablo çok daha vahim. Kapitalizm, dört temel alanda sistemik sorunla karşı karşıya bugün: Sistemik finansal çürüme, gıda güvenliği, küresel tedarik zincirlerinde kopma ve enerji fiyat artışı riskleri... Buna yaklaşan iklim temelli çevre krizini de eklersek tablo belirginleşir.

2008 krizi, finansal çürüme temelli ortaya çıktı, eğer ki, en çok 2020'ye kadar Ortadoğu, Afrika ve Asya'da piyasa mekanizması çalıştırılmazsa ve enerji başta olmak üzere, ulaşım ve lojistik ağlarının güvenliği tehlikede olursa ikinci kriz halkası devreye girecek.

Sistemin bütün tedarik zincirleri kopacak. Zaten bu olduğu zaman çok ciddi bir kriz üçgeniyle karşı karşıya kalacağız. Rusya'nın şimdi yaptığını herkes yapacak ve gıda fiyatları çıldıracak, enerji fiyatları bunu takip edecek ve ekonomiler, hızla militerleşerek yerel iç savaşların yolunu açacak. Bu savaşlar çevre krizini tetikleyecek.

Peki bu kötümser senaryo nasıl gerçek olabilir; hemen söyleyelim: 1) AB genişlemesinin durması ve AB'nin siyasi bütünleşme doğrultusunda adım atmayarak gerilemesi 2) Türkiye'de darbeci-ulusalcı geleneğin iktidara gelmesi ve Türkiye'nin doğusundan başlamak üzere çatışmaların Ortadoğu'ya yayılması 3) İsrail'in dünyadan tamamen koparak bölgede yayılmacı bir strateji izlemesi 4) Buna bağlı olarak İran'daki rejimin sertleşmesi 5) ABD'de Obama'nın yeniden seçilememesi ve yeni neocon iktidarı.

Şimdi bu felaket zincirinin yukarıdaki halkaları bir araya gelirse bizi gıdadan çevreye uzanacak bir reel kriz bekliyor. O zaman bu kriz tabii ki bugünkü gibi olmayacak. Açlığın ve ölümün her yerde olduğu yeni bir "ortaçağ" ile tanışmış olacağız.

Bugün küresel gıda krizine vurgu yapan birçok örgüt, trilyonlarca dolarlık tarımsal desteklerin zengin çiftçilere, tarım ve gıda tekellerine gitmesine seyirci kalıyor. ABD'nin tarımsal desteklerinin yüzde 68'ini gıda tekelleri kullanıyor. Öte yandan Çin-ABD ticaret dengesi ABD'yi finanse ederken, Çin'i dolar zengini yapıyor ve Çin bu

dolarlarla küresel piyasalara girip temel gıda talebini ve fiyatını yükseltiyor. Aslında kapitalizmin finans, gıda, enerji gibi ayrı alanlarda ürettiği krizler sonuç olarak birbirine ve kapitalizmin özüne bağlı. Ancak, bu krizleri sürekli kılan ve çözümsüzlüğe iten hatta kapitalizmin aşılmasını önleyen de ulus-devletler.

Çin-ABD arasındaki akıl dışı ticaret dengesinden, akan suları barajlarla zincirleyip kirliliğe ve su krizine yol açma ahmaklığına kadar bütün marifetler ulus-devlet kapitalizminin işidir.

Evet, bugün insanlık bir eşikte; ülkemiz ve bölgemiz bu eşiği aşarsa yeni bir dünya ile tanışacak. Ama bu gecikirse ve yukarıda saydığımız "kötülük zincirinin" 5 halkası iç içe geçerse bizi kötü günler bekliyor. Bunun için ulus-devlet kapitalizmini savunanların aynı zamanda bir gıda, enerji ve çevre krizini de savunduğunu unutmayalım. Bugün ulusalcılık-milliyetçilik denen illet insanlık düşmanı bir ideolojidir. Solundan da sağından da uzak duralım.

Bu kötümser yazıdan sonra iki umut verici gelişme; birincisi "yetmez ama evet" platformu İstanbul'da ilk toplantısını yaptı. Artık Türkiye'de vicdanın sesi ve muhalefeti yükseliyor. DSİP ve EDP'ye dikkat! Yalnız Türkiye'de değil bütün bu coğrafyada solun yeni ve önemli merkezi olacak bu iki parti. İkincisi Ramazan barış umudu ile geldi; ne güzel, ne aydınlık!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Çocuk, bunlar jandarma, polis partisidir!'

Cemil Ertem 13.08.2010

Tam seksen yıl önce dün Ali Fethi Bey, Mustafa Kemal'in onayıyla, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kurdu. Bilindiği gibi parti, aynı yıl "emirle" kapandı. Bu hikâye artık biliniyor. Ama bu hikâyenin bugünü de anlatan çok önemli yanları var. Serbest Fırka'yı kapatan "emir" tam bugünlere kadar yargı ve asker vesayeti olarak iktidarda kaldı. Serbest Fırka'nın cumhuriyetçilik, milliyetçilik ve laiklik dışında CHP'den ayrılan yanı, yabancı sermayenin ülkeye girmesini istemesi ve ekonomide sürekli devlet müdahalesine karşı duruşu "sessizce" öne çıkarmasıydı.

Türkiye, 1927'de tarımsal ürünlerin fiyatlarının düşüşü ile 1929 kriziyle tanışmıştı. Anadolu köylüsü vergi ve tefeci kiskacında can çekişirken, dışarıdan mal talebi ve kredi akışı duran tüccar ve toprak egemenleri de homurdanmaya başlamıştı. M.Kemal, genel sekreteri Hasan Rıza Soyak'a... "Bunalyorum çocuk, her taraf derin bir yokluk, maddi perişanlık içinde, her gittiğimiz yerde şikâyet dinliyoruz" derken yüzlerce yıl boynu bükük duran Anadolu köylüsünü pek dert edinmiyordu herhalde... M. Kemal'i asıl bunaltan şey, sermayeyi yeniden, yeni döneme göre, biçimlendirecek tüccar ve geleceğin sanayicisi olacak alan toprak egemenlerinin isyan etmesiydi. Bu kesim, İsmet Paşa'nın hükümetinden memnun değildi; iktidarda daha fazla yer isteyen ticaret sermayesi ve toprak egemenleri iktidarın devletçi ve bürokratik yönelimine karşı Anadolu'daki muhalefeti örgütlemeye hazırlanıyordu. M. Kemal'in en büyük endişesi, köylünün homurtusunun örgütlü bir güce, arkasına feodal beyleri ve ticaret sermayesini alarak dönüşmesiydi. İşte bundan dolayıdır ki Serbest Fırka'nın M. Kemal'in emriyle kurulması, iktidarını bugüne değin sürdürecekt oligarşinin ilk harcıdır. Yani M. Kemal, İsmet Paşa'nın aksine, askerin ve bürokrasinin, yerli sermaye güçleri ile uzlaşmasını ve "tarihsel bir blok" kurarak 1929 krizini öyle aşmayı düşünüyordu. İsmet Paşa, hükümeti ise İtalya ve Almanya'daki faşist-devletçi egemenliği örnek alıyor ve devletin demir yumruğunun kendi sanayisini yaratacağını düşünüyordu.

CHP'den ayrılıp SCF'ye katılan tüm mebusların ortak özelliği, M. Kemal'in yakın dostu olması ve İsmet Paşa yönetimine de karşı olmalarıydı. SCF, kısa sürede, ticaret burjuvazisi ve yerel eşraf içinde hükümetin

uygulamalarına karşı olanları mıknatıs gibi çekti.

SCF, 1908 devrimine dayanan aydın-halk birlikteliğini ve yoksulluktan demokrasi ile kurtulma perspektifini, onu kuranların ummadıkları bir şekilde, toplumsal güce dönüştürmeye başladı.

SCF'nin üye sayısı, ilk haftada 10 bin ikinci haftada 13 bine ulaşmıştı. SCF, M. Kemal'in onayıyla aynı yıl belediye seçimlerine katıldı. Seçimlerde umulmadık bir başarı elde eden SCF, CHP'ye kök söktürmüştü. SCF yöneticileri seçimlere hile karıştırdığını iddia ediyorlardı. Yine Hasan Soyak'ın hatıratında şu geçer: "M. Kemal, Soyak'a 'hangi fırka kazanıyor' diye sorar; Soyak 'tabii bizim fırka Paşam' cevabını verir; bunun üzerine M. Kemal: 'Hayır öyle değil, kazanan idare fırkasıdır, çocuk! Yani Jandarma, polis, nahiye müdürü, kaymakam ve valiler, bunu bilesin.'"

SCF aynı yıl kapandı; çünkü M. Kemal'in düşündüğü "milli blok" (oligarşi) harcı, SCF ile olmamıştı. Hatta tam aksine, bir ayrışma yaşanmıştı. Bunun dışında dünya konjoktürü de İnönü'den yanaydı.

Türkiye, Cumhuriyet'ten hemen sonra kendi dinamikleri ile kapitalizmi ve onun temel sınıflarını, kurumlarını yaratamadı. CHP bir devlet partisi olarak, M. Kemal'in Soyak'a dediği gibi, Jandarma'nın, polisin, bürokrasinin iktidarını ve buna bağlı yağmacı devlet sermayesini yarattı. Bu kesimin, zorunlu olarak, oligarşi çatısında ticaret sermayesi, eşraf ve feodal beylerle buluşması ancak 1945'ten sonra Amerikan "yeni sömürgeciliği" dönemiyle oldu. Ama 1945'e kadar olan süreçte, devlet bütün ideolojik çatısını oluşturmıştı. Oligarşi, bu ideolojik "Türkçü" çatıda kendini korur ve var etti. 1960'ların başında ordunun ihsanıyla tekelleşen sermayesine dönüşen ticaret burjuvazisi, iç pazarı, ulusal sınırları ve faşizme varan baskıyı istiyordu ki, hem enflasyoncu finansla palazlansın hem de dünyaya satamayacağı her malı yüksek fiyattan iç pazarda satsın. Türkiye'nin en büyük grupları, 1945'ten sonra, Amerika'nın ihsanı ve asker korumasında devleti ve iç pazarı yağmalayarak "en büyük" oldular. Tabii onların "koruması" da bu büyük gruplarla yarışacak bir sermaye gücü ile ödüllendirildi: OYAK.

Aslında M. Kemal'in Soyak'a dediği gibi, "çocuk, Jandarma, polis ve vali partisi kazandı". İşte bu parti şimdilerde karşısına dikilen, emirle değil ama toplumun dinamikleriyle kurulmuş, yapı ve partileri kapattırsa bile iktidar olmalarını önleyemiyor. Bu partinin ve devletin yarattığı bütün ideolojik yapı ve kurumlar şimdi seksen yıllık iktidarlarını kaybetme telaşı içindeler. Bunun içinde sol parti ve sendikalarda var. Bu parti, baskının, faşizmin, yoksulluğun, geri kalmışlığın Türkiye'deki ifadesidir. Artık, kurucusunun bile bunlar, Jandarma, polis partisidir dediği bu partinin ve onun yandaşlarının dediği olmasın bu ülkede.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Halk kendi siyasetine sahip çıkıyor, artık dönüş yok'

Cemil Ertem 17.08.2010

Giderek hızlanıyoruz; PKK'nın ateşkes kararı alması, bütün bu tarihte ilk defa olan bir şey değil ama bu "ateşkesin" birçok ilki var. Bundan önceki çatışmasızlık durumlarında savaştan yana güçler hızla devreye giriyor ve savaş kısır döngüsü yeniden başlıyordu. Tabii ki şimdi de aynı şeyi istiyorlar ama bunu yapacak eski güçleri yok. Yaptıkları her hamlenin kendi başlarını yaracak bir bumerang olduğunu biliyorlar. Kendi yarattıkları terörü destekleyen medyanın eski hâkimiyeti yok; tam aksine bütün bu kirli çamaşırları ortaya çıkaracak yeni bir medya doğdu; internet gibi yaygın ve giderek yaygınlaşan bir araç var.

Savaşın, terörün, yağmanın iktidarını sürdüren ve onun ideolojisini yayan kurum ve kişilerin de ne denli çapsız, yetersiz olduğu da bu süreçte ortaya çıkıyor. Çünkü dürüst, namuslu akademisyenlerin, gazetecilerin sesleri en az onlar kadar çıkıyor artık. Osman Can bunlardan biri. Osman Can, yeni çıkan “Darbe Yargısının Sonu” kitabında yargının, bu toplumda Cumhuriyet öncesinden beri süregelen vesayetini ve bu vesayeti var eden ideolojik hâkimiyeti anlatıyor. Kitap ve kitaptaki tezler, geçmişle gelecek arasında bir köprü kuruyor. Aslında Osman Can’ın yazdıkları, bugün şu TV’lerden gazete köşelerine oradan sokağa taşınan tüm güncel tartışmalara ve kavramlara bir yanıt. Kitapta Türkiye’de faşizmin birçok boyutunu okuyacaksınız ama aynı zamanda kitap bize faşizmden çıkışın ipuçlarını ve referandum sonrasını da anlatıyor. Can, Türkiye’de bir tasfiye sürecinin başladığını söylüyor.

Şimdi bu tasfiyeyi, tasfiye edilenler “sivil darbe” gibi uyduruk kavramlarla açıklamaya çalışıyorlar ama kitapta bu sivil darbenin de ne olduğu anlatılıyor. Can’ın kitabından devam edelim:

“Bürokratik iktidarın tasfiye süreci aşağı yukarı 2007’lerden itibaren başladı. Bürokrasi, siyaset yapıcı olmaktan çıkacak ve siyasetin uygulama aracı olmaya razı olacaktır. Sadece görevlerini yerine getirecekler. Görevlerinin dışında siyaseti tabii ki yapacaklar ki bu zaten temel bir haktır. Bir yargıç görev yaparken siyasetin dışında, ama görevini bitirip cübbesini astığı andan itibaren demokratik çerçevenin izin verdiği ölçüde siyasal etkinlikte bulunabilecektir. Bunu birbirinden ayırabilecektir. Öyle bir noktaya doğru geleceğiz. Asker teknik olarak sadece askerliğini yapacaktır. Bürokratik iktidarın bir siyasi iktidar odağı biçiminde çalışabilme imkânı artık bütünüyle bitiyor. Ve darbeci siyasal geleneğin taşıyıcısı rolünü üstlenmiş bulunan, daha doğrusu henüz siyasi parti olamamış siyasi partiler de çok hızlı bir şekilde ya tasfiye sürecine girecekler ya da kendi içlerinde demokratik bir dönüşüme uğrayarak, demokratik muhalefet partileri olarak çalışacaklar, hatta kimi zaman iktidarda olabileceklerdir.(...)”

Ekonomik ilişkiler çoklu bir iktidar alanı yarattığı için burjuvalaşan bir toplum içerisinde sermaye ve sermaye ilişkilerinin siyaseti çok önemli ölçülerde belirleyeceğini söyleyebiliriz. Çünkü bu bir burjuva devrimidir. Bir burjuva kültürü yaratılıyor.”

Artık öyle anlaşıyor ki, referandum sonrası, Türkiye’nin tüm alt ve üst yapısı hızla yeniden şekillenecek. İlk önce keskin bir ayrışma ve hızlı bir bütünleşme yaşayacağız. Sonra bu bütün patlayarak Türkiye’nin yeni siyasi aktörlerini ve oyuncularını yaratacak; tıpkı big-bang gibi.

Türkiye’nin demokratikleşmesinden çıkarı olan ve bunu isteyen güçler bu referandumda önemli bir blok oluşturdular. Bu blok, sonraki süreçte dağılarak Türkiye’nin faşizm dışındaki sağını ve solunu oluşturacak.

Yağma ve devletten beslenen ekonomi çözüldükçe, Türkiye’de dünya ile rekabet eden, yalnız 19. yüzyıldan kalma bir emek verimliliğine ve devlet yağmasına sırtını dayamayan yeni bir burjuva sınıfı hâkim olacak. Darbelere ve onların yarattığı yağmacı ekonomiye sırtını dayayan yarı burjuva unsurlar tarihe karışacak; zaten bu süreç başladı.

Tam buradan başlarsak referandum sonrası hızlanacak başlıca gelişmeleri şöyle sıralayabiliriz:

Türkiye’de ilk defa geleneksel sağ ve sol kavramlarının önemli olmadığı bir seçim sürecine gireceğiz. Bu seçim süreci, Türkiye’nin faşist geçmişi ile hesaplaşmanın öne çıktığı bir seçim süreci olacak; yani referandum süreci devam edecek. Öte yandan ekonominin yeniden yapılanmasının ve sorunlarının tartışıldığı bir dönem başlayacak ve Türkiye’nin bundan sonrasına damga vuracak yeni burjuva sınıfı süreçteki hâkimiyetini belirginleştirecek.

TSK’nin seçim sürecini ve dinamiklerine müdahalesi söz konusu olmayacak.

Saadet Partisi, sağ tarafta merkeze doğru hareket ederken, CHP'nin geleneksel etkisi hızla atomize olacak;

EDP'nin yanına bir parti daha gelebilir.

Öcalan sorunun çözümü konusunda daha aktif olacak ve bunun yolları uluslararası destekle sağlanacak.

Sonuçta Osman Can'ın kitabının bitiş cümlesinin öne çıkacağı bir döneme adım atıyoruz:

Halkın kendi siyasetini yaratacağı ve ona sahip çıkacağı zamanlar başlıyor; artık dönüş yok.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'İktisatçıların' raporları ve Schacht çözümü üzerine

Cemil Ertem 18.08.2010

Hem ABD'den hem de AB'den gelen haberler pek iyi değil. AB'nin büyüme hızının önümüzdeki birkaç yıl, sürünme şeklinde olacağı artık belli oldu. Ernst&Young'ın son raporu, oldukça karamsar. Rapor, avro bölgesinde büyüme ve istihdam konusunda umut vermiyor. Ama şunu hemen söylemek gerek: Bu tür raporlardan yüzlerce bulabilirsiniz ve son bir yıldır hemen hemen hepsi birbirinin aynı. Nedeni de şu: Yatırım bankalarının ve danışmanlık şirketlerinin iktisatçıları, yalnızca önlerindeki stabil ekonomik veriler üzerinden değerlendirme yapıyor, alternatif bir senaryo üzerinden konuşmuyorlar. Hâlbuki kriz dönemlerinde alternatif çıkış senaryolarının gerçekleşme olasılığı, var olan durumun devamından daha güçlüdür. Böyle olunca da, bu raporlar gereksiz bir karamsarlıkla malul oluyor.

Şimdi Ernst&Young'ın raporu, avro bölgesi büyümesi için, 2011 dâhil, yüzde 1-1,5 ortalamasını öngörüyor. Ama avronun da 1 dolar civarına geleceğini vurguluyor. Bu bir çelişki tabii. Avronun değer kaybı merkez Avrupa'yı daha fazla büyütebilir, ama ondan önce, doların avro ile eşitlenmesine ABD ne diyecek, diye de sormak gerekir. ABD'de 2009 yılında kârlar hızla yükseldi, ama bu henüz harcama ve yatırımlara yansımış değil ve tasarruf eğilimi yükselirken istihdamda hatırı sayılır bir yükselme yok. Üstelik, dış açık olduğu gibi duruyor. ABD'nin ihracatı da hız kesmiş durumda: Haziran ayında ihracatta yüzde 1,5 azalma var.

ABD, 1995'te "Ters Plaza" anlaşmasıyla, doların değerini yükseltip Japonya ve Almanya'ya yol verirken, çok önemli ve stratejik bir karar veriyordu. Bu karar, Bush iktidarını ve elbette Amerikan yayılmacılığının saldırgan finalini getirdi. Bu tarihten sonra ABD, kendisini yüksek faiz ve karşılıksız ama güçlü dolarla finanse ettirirken, sistemin ağababası olduğunu, militarist ekonomi ve trilyonlarca dolarlık savaş makinesi ile anlatıyordu.

İşte 2008 krizi, ABD'nin bu politik anlayışının batmasıdır. Böyle olunca, Obama kesinlikle 1995'te Clinton'un yaptığı hatayı yapmayacaktır. Yani güçlü dolar ve mali sistemi hareketsiz ve hasta bir kediye dönüştüren yüksek faizle devam etmeyecektir; edemez de zaten.

Çin, sonsuza kadar ABD'yi finanse etmeyecek. Bu durumda, AB nasıl toparlanmak için düşük avro istiyorsa, ABD de rekabetçi bir doları uzunca bir süre tercih edecek. Böylece, önümüzdeki dönemi, güçsüz "hard currency" dönemi olarak görebiliriz. Yerel paralar bu iki "hard currency" karşısında değerli olacaklar. Bu cümleden olmak üzere, Ernst&Young'ın düşük avro "umut" eden raporu bir temenni bence. ABD'nin ekonomiyi canlandırması, ancak dış açıklarını ve borçlarını aynı anda kapatacak bir ekonomi politikası ile gerçekçi olur. Yani doları düşük tutacaklar, yüksek katma değerli teknoloji ürünlerini ihraç edecekler, savaş

harcamalarını kısıp, içte dışsalılık yaratacak yatırımlara ağırlık verecekler ve istihdamı artıracaklar. Bunun böyle olacağına dair, FED’de güçlü işaretler var: FED, bilanço küçültmeyi erteliyor. 2012’de seçim olacağını da düşünürsek, Obama hiçbir kamu harcamasının önünü kesmeyecek.

Tabii bu değişimin bize kadar yansıyacak politik sonuçları olacak. ABD, AB’yi genişlemesi için zorlayacak; Orta Doğu ve Afrika, hatta Ön Asya’nın güvenliğinin AB’nin Türkiye’yi de içine alan büyümesi ile mümkün olacağını, bütün bu bölgenin siyasi-ekonomik güvenliğinin ancak böyle sağlanacağını Obama yönetimi biliyor ve bu, çok ciddi ve aynı zamanda da alternatifsiz bir yönelim ve politik strateji.

Şimdi bu stratejiyi önümüze koyarsak, Türkiye’de referandum sonrası neler olabileceğini düşünebiliriz. Türkiye’deki değişimin yalnız politik bir değişim olmayacağını da artık kavrayalım lütfen. Türkiye’nin sanayisi, öncü sektörleri, finans sistemi ve medyası, çok önemli bir eşikten geçerek hızla kabuk değiştirecek ve ardından özü bakımından da değişecek. Bugün Türkiye’deki makro ekonomik veriler dünya ile hızla yakınlaşıyor. Enflasyon ve işsizlik oranları buna en iyi örnek.

Bir de, işsizlik demişken bir şeyi söylemeden geçemeyeceğim: Malumunuz, işsizlik kapitalizmin sonuçlarından biri. İşsizliğin ve yoksulluğun olmadığı bir kapitalizm mümkün değil. Zaten bu olursa, o sistem kapitalizm değil, başka bir şeydir. Önceki gün açıklanan işsizlik rakamları bize, ekonomik büyüme ile istihdam arasında bir ilişkinin kurulduğunu gösteriyor. İlk çeyrekteki çift haneli büyüme, istihdamda da yaklaşık yüzde 7’lik bir artış sağlamış.

Şimdi CNN Türk, -işsizliğin, düşmesine rağmen aslında düşmediğini anlatacak ya- merdiven altı atölyelerde kaçak çalıştırılan, işinden olan insanları ekrana çıkartıp, işsizliğin (aslında) düşmediğini ispatladı(!) CNN Türk ekonomi servisine tavsiyem, Dr. Hjmar Schacht’ı okumaları. Bu onların derin ekonomi bilgisini daha da derinleştirir. Hitler’in ekonomi bakanı Schacht, bir mucize yaratarak(!), işsizliği 1939’a kadar makul seviyelere indirmiştir. 1933’te işsizlik Almanya’da işgücünün yüzde 50’sine denk geliyordu. Bu, Türkiye’de de olabilir. Biliyoruz sizin bunu istediğinizi, ha gayret!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Neyin kolektif iradesi

Cemil Ertem 20.08.2010

Chris Freeman, *Yenilik İktisadı* adlı kitabında, “Radikal teknik yenilikler, sadece üretim alanı içinde büyük bir karmaşa yaratmakla kalmaz, aynı zamanda, daha geniş bir alanda sosyal, kurumsal ve örgütsel sarsıntılar da getirir” der. Enformasyon teknolojisinin günümüzde oluşturduğu “yaratıcı tahrip fırtınaları” artık sınır tanımıyor. Bu “sınır” kavramını yalnızca “ulus sınırı” anlamında kullanmıyorum. İdeolojilerin de sınırları, barajları yıkılıyor ve yeni anlatıların zamanı geliyor. Çünkü yazıda, ABD’nin var olan “durumdan” çıkabilmesi için eski paradigmayı kesinlikle bırakması gerektiğini yazmıştık.

Eski paradigma, ABD’nin ulusal hegemonyasını kabul eden ve askerî güce dayanan emperyal ve devletçi ulus-devletler kapitalizmi idi. ABD, 1995’ten itibaren, hem çok radikal hem de politik hamlelerle, bu birikim rejimini 2008 sonuna kadar uzatmayı başardı. Ancak, Clinton döneminde uzatmaları oynamaya başlayan “rejim”, Bush döneminde son saldırgan hamlelerini yapıp sahneden çekildi. Aslında, tarihsel bir perspektiften baktığımızda, Bush saldırganlığı, Saddam rejimini ortadan kaldırırken çok stratejik bir bölgede önemli bir temizlik yapmış ve

Obama'nın önünü de açmış oldu. Çünkü Irak'ta Baas'çı rejimin bitirilmesi küreselleşmenin siyasi dönemi için piyasaya yol verecekti.

Irak'ın ekonomik ve siyasi yeniden yapılanması, hem yeni bir devlet modelini ortaya çıkaracak, hem de bölgedeki ulus-devlet modelinin geçerli bir yol olmadığını bölge halklarına ve onların temsilcilerine anlatacaktı. Mesela şimdi Kürtler ve Filistinliler, sonu ulus-devlete varacak, sınırları düşmanlarla çevrilmiş bir ülke amaçlamıyorlar. Bölgedeki bütün rejimler, sınırlarını aşağıya indirip, küresel sisteme nasıl entegre olacaklarının hesabını yapıyorlar. Yani Orta Doğu'daki savaşa ve ulusal sınırlara dayalı model bitiyor. (Orta Doğu'da emperyalizmin güdümündeki ulus-devlet kapışması insanlığın en büyük dramlarından biridir ve bu dramı anlatan en dokunaklı kitaplardan birini de, bölgeyi çok iyi bilen Ayşe Karabat yazdı: *Kudüs'ün Gönüllü Sürgünleri*'ni okumanızı öneririm.)

Şunu artık kesinleşmiş bir gelecek bilgisi olarak söyleyebiliriz: Yeni Orta Doğu'nun ortaya çıkmaya başlaması Türkiye'ye doğrudan bağlı. Suriye'den İran'a kadar bütün bölge ülkeleri, küresel sisteme Türkiye üzerinden dâhil olacaklar. Önümüzde, birbirinin içine geçmiş iki küresel-bölgesel yapılanma modeli var. Birincisi, AB'nin üçüncü büyük genişleme dalgası ile oluşacak yeni büyük Avrupa; ikincisi ise, AB ile Türkiye köprüsüyle birleşecek ve Çin'e kadar uzanacak büyük Avrasya. (Birinci dalga, AB'nin siyasi bütünleşme hedefi ile oluşması; ikinci dalga ise, Yunanistan, İspanya ve Portekiz faşizmlerini bitiren ve 1989'da büyük bir liberal dalgaya dönüşen "beyaz devrim"; nihayet üçüncü büyük dalga, merkez Avrupa'da siyasi bütünleşmeyi öne çıkartan - Avrupa Anayasası- ve Türkiye'yi içine alarak Rusya'ya kadar gelen "Avrasya" bütünlüğüdür.)

Burada, bölgesel devletler ve bunlara bağlı eksen devletler bu iki büyük birliğin idari ve hukuki üst yapısını oluşturacak. Türkiye, hem büyük Avrupa birliğini ekonomik ve siyasi olarak sürükleyen, hem de Avrasya bütünlüğünü yeniden yapılandıracak bir güçtür artık. Şimdi bütün bunlardan, siyasi küreselleşmenin tam da buradan ve bu bölgeden başlayacağını çıkartabiliriz. Ama bunun için ilk önce, Türkiye'de sistemin tümüyle kendini yenilemesi ve bu büyük bütünleşmeye hazır olması gerekir. Buradaki en büyük sancı, gerici ulusal yargı sistemidir. Hep yargı ve asker vesayetinden bahsedilir Türkiye için, ama yargı vesayetinin, bugün askerden daha güçlü bir iktidar yapıcısı olduğunu görüyoruz. Yargı, asker gibi yalnızca iktidar koruyucusu değildir, aynı zamanda iktidar yapıcısı ve var olanı sürekli geriye doğru koruyan bir güçtür de.

Rosa Luxemburg, 1918'de demokratik bir Almanya için, "majestelerinin bütün yargıçlarını tasfiye edeceksiniz, tek bir yargıcı yerinde bırakırsanız demokrasi için bir adım atmış sayılmazsınız" demiştir. 1919'da Rosa Luxemburg, Alman militaristleri tarafından öldürülürken, Almanya'da solun, "vatan savunması" demagojisi ile ulus-devlet batağında emperyalist savaşa hizmet ettiğini haykırıyordu, ama tabii çok geçti. Şimdi de Türkiye'de "solun kolektif iradesinden ayrılmayacağız" diyen arkadaşlara şunu söylemek zorundayım: O kolektif irade, 20. yüzyılın başına kadar geri geri gider. Rosa'nın kafasındaki kurşunda bulabilirsiniz mesela o kolektif iradeyi.

Sonuçta şunu söylemek istiyorum: Kolektif irade bundan sonra oluşacak. Yukarıda anlattım işte: Ulus sınırları ile "Yalova Kaymakamı" artık aynı "şey." Onun için, Berlin'den Tokyo'ya kadar bütün bu hinterland hızla bütünleşirken, o dönemin faşizmlerinin bir versiyonu olan Kemalizm'den temellenmiş devletçi solu hâlâ sol belleyip oradan bir irade çıkarmak, yalnız yukarıdaki yarını değil, tarihi de hiç dikkate almamak değil mi?

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kim kimin arkasında, bilelim

Sanıyorum, önümüzdeki günlerde temel tartışma konularından birisi, Türkiye’de sermayenin yeniden biçimlenişi olacak. Bugün siyasetin görünürdeki kavgaları, sermayenin bu büyük değişiminden kaynaklanıyor aslında. Türkiye’de hâkim sermayenin yapılanmasında, bilindiği gibi, çok kritik dönemeler vardır. Şimdi içinde bulunduğumuz keskin viraj, başta 1980 dönemeci olmak üzere, bütün kabuk değişimleri ve yenilenmelerden daha köklü ve kalıcı sonuçlar doğuracak. Sanayi ve finans sermayesinde başlayan el değiştirme süreci o kadar önemli ki, bu değişim, şu an tartıştığımız referandum, seçim gibi siyasi duraklarda sonuç ne olursa olsun, karşımıza yeni bir Türkiye’yi çıkaracak.

Yaşadığımız sürece dair şunu söylemek mümkün: Türkiye’deki birikim rejimi, bu süreç sonunda “sürekli kriz” hâinden çıkarak, küresel kapitalist dinamiklerle buluşacak. İşte tam da buradan bakarak, TÜSİAD’ın bugünkü duruşunu da anlayabiliriz: TÜSİAD’da temsil edilen sermaye, her ne kadar TÜSİAD 1970’lerin başında kurulmuş olsa da, oligarşi içindeki hâkim yerini 27 Mayıs sürecinde almıştır. TÜSİAD sermayesi, içe kapalı ve kaotik bir ortamdan beslenerek palazlanmıştır. Dışa açılma ve göreceli “istikrar” ise, ancak bir askerî diktatörlükle tercih edilmiştir. Askerlerin iktidarı, sadece örgütlü emek gücünü zincirleyerek ücretleri düşük tutmak için gerekli değildi; iç yağmanın ve devlete dayalı zenginleşmenin de devam etmesi gerekiyordu. Bunun için, oligarşi içindeki dengeler asker ve yargı bürokrasisi lehine korunurken, Doğu’da feodal yapı da korunmuş ve baskı artırılarak, 12 Eylül ile birlikte bölgede savaşın bütün koşulları yaratılmıştır.

24 Ocak’ta başlayan süreci, birçok açıdan, homojen ve kesintisiz bir süreç olarak niteleyemeyiz. Bu süreç, bütün Cumhuriyet boyunca süren devletçi yağma ile harmanlanmış, ölçsüz ve kurlsız bir “liberalleşme” ve kriz sürecidir. Doksanlı yıllarla gelen koalisyon hükümetleri, özelleştirmeler ve banka vurgunları tam anlamıyla bir mafya burjuvazisi ortaya çıkarmıştır. Bu kesimin gemi azya alan iktidarı, Doğu’daki kirlı savaş, uyuşturucu kaçakçılığı ve korucu ekonomisiyle birleşerek, Cumhuriyet oligarşisinin en kanlı ve en çürümüş yüzünü açığa vurmuştur. 1994 krizi ve onu tamamlayan 2001 krizi ise, bu çürümüş yağma ve finans sermayesini hallaç pamuğu gibi atmıştır. Türkiye’nin geleneksel zenginleri ve aileleri, bu süreçten daha da güçlenerek çıkmanın yollarını aradılar. Siyasi krizler yarattılar ve bu krizleri, Doğu’daki savaşa ve “şariat geliyor” korkusuna dayandırarak, sürekli ekonomik krize dönüştürdüler. Çünkü Türkiye geleneksel sermayesi, ancak sürekli kriz ortamında kendini var edebilir.

Bugün Kılıçdaroğlu’nun “Korkmayın, biz geliyoruz, arkanızdayız!” dediği sermaye, işte bu sermayedir.

Zaten siyasi olarak, CHP ile temsil edilen asker ve yargı bürokrasisi, oligarşi ittifakı içinde buraya ortaktır. Öte yandan, dünyanın hiçbir yerinde olmayan bir şey daha var bu yapı içinde. Ona da vurgu yapmadan geçmek olmaz: Bu yapı gereği, CHP’nin ortak olduğu banka şimdiye dek Türkiye’de finans sermayesinin kalbi olmuş, asker de bu sermaye yapısı içinde OYAK ile güçlü bir yer edinmiştir. Bu modeli, kapitalizm ve onun piyasası Türkiye’den başka hiçbir yerde görmedi. Her şey açık, değil mi? Formül şöyle: Finans ve güdük sanayi sermayesi + asker ve yargı bürokrasisi + Doğu’daki militer, feodal yapılar + siyasi yapı (CHP, DP, sonrasında AP, DYP, MHP, MSP ve devamı. Bu yapının tarihsel has unsurları olan Demirel ve Erbakan’ın bugün niye böyle direndiğini anlıyorsunuz, değil mi?

Anayasa referandumu, bu oligarşinin dağılması yönünde önemli bir adımdır. TÜSİAD da etkinliğini kaybedecek. Artık hiçbir kıymetleri kalmadı. Türkiye’nin yeni sermaye yapılanmasını ve bunun birikim rejimini, Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) içinde örgütlenen birlikler omuzlayacak. TİM’i bugün yalnızca ihracatçı birlikleri olarak görmemek gerekir. Buradaki sermaye gücü, siyasi ve ekonomik istikrarı demokrasi ile gerçekleştirmek isteyen ve dünya ile rekabet ederek bütünleşme tercihinı öne çıkartan yeni bir yapıdır. Halbuki, geleneksel “büyük” sermaye”, şimdiye dek, istikrarı diktatörlükle sağlamaya çalışmıştır. Bu, çok önemli

bir ayrımdır. Türkiye; kaos, kriz ve bunun sonucunda baskı üreten, güçsüzlüğünü devletle takviye eden yağmacı sermaye yapısını nihayet sırtından atıyor.

Kılıçdaroğlu, işte bu geleneksel sermaye yapısına “Korkmayın, arkanızdayım!” diyor. Onlar da, ellerindeki medya gücüne güvenerek (hangi medya olduğu belli!), Kılıçdaroğlu’na “Ha gayret, biz de senin arkadayız!” diyorlar. Bu cepheye bugüne dek kaosu ve onun ekonomisini, siyasetini oluşturan unsurlar da hem soldan hem de sağdan dâhil oldular.

Şimdi bunlara iyi bakın! Bunlar, Türkiye’nin soygun, kan, gözyaşı ve yoksullukla örülmüş kanlı tarihinin ta kendisidirler ve hep birlikte tarih oluyorlar. Ne güzel!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Büyük tehlike’nin farkına varalım!

Cemil Ertem 25.08.2010

Avrupa’nın büyüme rakamları geliyor. Almanya dışında bir hareket yok. Alman ekonomisi, avronun dolar karşısında ilk iki çeyrekte yüzde 15 gerilemesine bağlı olarak, AB ortalamasının üzerinde bir büyüme yakaladı. Geçen yıl yüzde 4,7 oranında daralan Almanya için, yüzde 3’e yaklaşan büyüme çok önemli bir gelişme. Fransa da pozitif büyümeyi yakalayacak, ama Almanya’nın yanına bile yaklaşması beklenmemeli. AB’nin sorunu, PIIGS ülkeleri; yani İspanya, İtalya, Yunanistan, İrlanda ve Portekiz. Burada İrlanda ve Yunanistan çok önemli değil, ama İspanya, İtalya ve Portekiz, hem hacimleri hem de dünya ekonomisi ile ilgili bağlantıları nedeniyle çok önemli. İngiltere ise durumu anlamaya çalışıyor ve burada ekonominin yeni-öncü sektörler etrafında bütünleşmesi gerekir, ki bu uzun bir süreç. Sadece İngiltere, ABD gibi, yeni dönemin nasıl şekilleneceğinin farkında ve buna yön vermeye çalışıyor.

Şimdi tam burada duralım. Yukarıdaki paragraftan, Almanya’nın büyümeye başladığını, İngiltere ve kara Avrupa’daki diğer ülkelerin ise bir müddet daha krizden çıkmanın çarelerini arayacağını çıkartabiliriz. Ama bu, görünürde böyle; işin arka planı daha karmaşık ve bize başka bir paradigmayı anlatıyor. AB’den gelen büyüme rakamları çok aldatıcı bir kere, bunun altını çizelim. Bu kriz, sanayiye dayalı kalkınma paradigmasını da bitiren bir kriz. Sınaileşmecilik ekonomik büyümeye, yani çıktının maksimizasyonunu sağlamaya dönük bir olgudur. Şimdiye kadar, gelişme ve kalkınma denince, daha fazla ve devasa yatırımlar, kilometrelerce uzunluğunda fabrikalar, düzenli çalışma saatleri, sınırlı ve denetimli teknoloji ile sınırsız emek verimliliği (sömürüsü) anlaşılmıştır. Kapitalizmin modernitesi ve ideolojik yapısı da bu temel üretim ilişkisi üzerinden bina edilmiştir. Artık bunun sonuna geldik.

Sınaileşmecilik yerini enformasyonalizme bırakıyor. Bu da teknolojik gelişmeye, yani bilginin biriktirilmesine, bilginin işlenmesine ve işlenmiş bilginin yaygınlaşarak maddi güce dönüşmesine dayanıyor. Sınaileşme insanı metalaştırıp, sömürünün temel unsuru olarak değerlendirirken, enformasyonalizm insanı bilgi üretiminin temel öznesi yapıyor. İnsanın şimdiye kadar ortaya çıkardığı tüm öğretiler, dinî anlatılar, sanatsal yapıtlar maddi üretimin temel öznesi (bilgisi) durumuna dönüşüyor. Sanayi toplumunda üretim bandında gerekli bilgi endüstriyel, parçalanmış teknik bilgi iken, enformasyon toplumunda bilgi bütünüyle gerekli oluyor. Bilgiye ulaşmak yetmiyor, onu bütün olarak, neden ve sonuçlarıyla ele almak, yorumlamak da esas oluyor. Teknoloji üretimi ve inovasyon, çamaşır makinesi motorunun turunu arttırmak değil artık; insanlığın biriktirdiği bütün bilgi hazinesinden işine yarayacak olanları bulup, bunlardan yola çıkarak, hiç ortaya çıkmamış olanları

yaratmak ve onunla da kalmayıp, bunu kullanım değeri olacak şekilde tüm insanlığın hizmetine yaygınlaştırmak. Bunun için, tarihten dinî anlatılara, müziğe, resme ve uzaya bile yazılmış olsa tüm insanlığın bilgilerine ihtiyacımız var. Kapitalizmin bunaltıcı sanayileşme paradigmasından çıkıyoruz artık.

Kapitalizmin artık, tarihler boyunca yaratılmış bütün bilgilere ihtiyacı olduğu gibi, yerkürenin en ücra köşelerine de ihtiyacı var. Tek karış toprak parçası bile bundan böyle "piyasa"nın gözünden kaçamayacak. Ağ toplumu ve ağ ekonomisi, bütünleşik ve her yere ulaşan bilgiyi öne çıkardığı gibi, piyasayı dünyanın her yeri kılıyor ve bu bilgiyi, kalbin kanı bütün hücrelere dağıtması gibi, istisnasız her yere dağıtıyor. Böyle olunca, üretim çıktılarını en çoklaştırmaya çalışan büyüme modelleri ve büyüme rakamlarının pek kıymetiharbiyesi yok.

Bugün borç batağında görünen İngiltere'nin geleceği, krize rağmen üretimini ve büyümesini arttıran Almanya'dan daha iyi bence. Çünkü bu paradigma ile, Almanların yüz yıl çalışarak elde edecekleri geliri, enformasyon toplumuna adım atmış bir İngiltere beş yılda elde edebilir. Yine ABD'de, ileri teknoloji ve enformasyon alanında yatırım yapan şirketler, 2009'dan başlayarak öne çıkmaya ve kârlarını arttırmaya başladılar. İngiltere, emek-yoğun sanayilerini Asya ve Afrika'ya kaydırırken hiç korkmadı. Çünkü 17. yüzyılda da, büyük burjuva devriminde, toprağa bağlı zenginlikten başka zenginlik bilmeyen asilzadeler tasfiye olurken, şimdikinden daha fazla kriz sesleri ve gürültü çıkmıştı. Ama o gürültü bir yüzyıl sonra bir dünya imparatorluğu yarattı.

O zamanlar Avrupa'da, sonra da Amerika'da olan büyük dönüşümler şimdi dünyanın her yerinde, içinde bulunduğumuz coğrafyadan başlamak üzere gerçekleşiyor. Şimdinin Türkiye'sinde bu değişime gözlerini kapayan, zenginliğin işçinin kafasına basarak ve yalnız emek sömürsünden geleceğini sanan, inovasyonu çamaşır makinesinin motor turunu arttırmak zanneden, enformasyon deyince internet üzerinden reklamı ve fiyat teklifi vermeyi anlayan bir sermaye yapısı var. Türkiye, tam da buradan değişmeye başladı aslında.

Silah tüccarları, petrol rafinerisi sahipleri, hazine bonosu bankacıları ve bunların medyası... Tehlikenin farkına varın!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şu 'cemaat' meselesi

Cemil Ertem 27.08.2010

Bu referandum süreci çok öğretici oldu. Birtakım kavramlar ortaya çıktı; insanlar bu kavramlar üzerinden tartıştılar, sorular sordular ve bir hükme vardılar. Hatta bazı kavramlar siyasi tartışmalarda ve cepheleşmede belirgin bir yere sahip oldu. Mesela, benim dikkatimi çeken iki formül kavram var böyle: Sivil dikta (darbe) ve cemaat sermayesi. "Laik" ulusalcı cephenin icat ettiği ve olur olmaz her yere sokuşturduğu bu iki kavramdan birincisini gerek siyaset bilimi ve gerekse de mantık açısından pek tartışmaya gerek yok sanıyorum; zaten Osman Can son kitabında bunu anlatıyor.

Bu gibi kavramların ve formülasyonların ne olduğunun tartışılmasından çok, bunların nasıl bir zekâ ve yaratıcılık sonunda yaratıldığını insan merak ediyor. Hayır, hadi mantık sınırlarını ve siyaset bilimi literatürünü geçtik; bu gibi uyduruk kavramlar üzerinden köşe yazısı yazmak, TV'lerde bilirkişi olarak tam buradan bütün argümanlarını kurmak cesareti nereden geliyor; bunu hiç anlayamıyorum. Tabii, ben bir iktisatçı olarak, en çok şu "cemaat sermayesi" meselesinden sıkıntı çektiğimi söylemeliyim. Mesela, yeni dönemde sermayenin birikim

rejimi üzerine bir yazı yazıyorsunuz; mail geliyor: "Nerede cemaat sermayesi?" İşte tam burada sakin olacaksınız ve içinizden 10'a kadar sayacaksınız. Ben de böyle yaptım ve sonra da, affınıza sığınarak bu yazıyı yazmaya karar verdim.

Kapitalist toplumda sermaye denince ilk bakılacak kaynak, Marx. Kapital 'in özellikle ikinci ve üçüncü ciltleri, sonra başta Grundrisse olmak üzere birçok çalışma ve makale, sermaye kavramı üzerine. Bugün görüyoruz ki Marx, sermaye kavramını bütün bu çalışmalarda çok eksik ele almış. Mesela, Kapital 'de sermaye ile ilgili birçok başlık var ama Baba, Vatikan sermayesi ya da Yahudi sermayesi üzerine yazmayı unutmış. Yahudi sermayesi meselesini anlıyorum; zaten kendisi Yahudi'ydi, görmezden gelmiş olabilir; bir de, o zamanlar Yahudiler, boğazlanacak kadar zengin olmamıştı. Peki, koca Marx burnunun dibindeki Vatikan'ı nasıl görmez?

Neyse, şaka bir yana, ulusalcı, vatansever ve "Solcu" arkadaşları yormayayım: Evet, arkadaşlar, cemaat olur ama cemaat sermayesi diye bir şey olmaz. Cemaat örgütlenmesi, iktisadi olarak kapitalizm öncesi bir sosyolojik olgudur ve yine iktisadi olarak kapalıdır, açılırsa cemaat olmaz. Piyasa ve cemaat ekonomisi (değiş-tokuşu) aynı anda birarada olamaz. Avrupa'da 16. yüzyıldan itibaren piyasa gelişmeye başlayınca, üretimi ve dağıtımı kendi içlerinde yapan cemaatler hızla dağıldılar. Artan üretim kapalı cemaat yapılarında yeterli talebi bulamayınca, ulusal pazarlar ve homojen ulus yapıları doğdu. Bugün bazı gruplar dinî referanslarla ticari faaliyetlerde bulunuyorlarsa bu, ulusal ekonomiyi parçalama (feodal yapılar) yönünde tehdit oluşturmaz. Tam aksine, ulusal ekonomiyi küreselleşme yönüne zorlar ve toplumu kendi niyetinden bağımsız olarak sekülerleştirir. Zaten, şimdilerde şu cemaat, bu cemaat denen yapılar, gerçek anlamda dinî ve ideolojik örgütlenmeler değil, ticari yapılardır. Bu gruplar için din meselesi de, bir şirket ya da grup etiği anlayışıdır; o kadar! Nasıl Coca-Cola Company'nin yüz yıldır biriktirdiği bir grup geleneği, etiği ve yönetim anlayışı varsa, dinî referanslarla faaliyet yürüten bazı grupların da (grup diyorum, çünkü bunlar iktisadi, sosyolojik ve tarihsel olarak cemaat değildir), dini temel alan, din ahlakını öne çıkartan yönetim, büyüme ve yönetim anlayışları vardır.

Şimdi gelelim, "Bunlar devlette, poliste, şurada burada örgütleniyor" meselesine. Eh, örgütlenir, gücü yeterse. Bu ülkede sigara, tütün tekelleri, silah tüccarları devlet içinde örgütlenmedi mi? Başbakanlara, bakanlara pazar payları için rüşvet teklif edip, bakanları adamları yapmadılar mı? Kapalı, teokratik-din toplumu mu burası? Sonuçta, kapitalist bir ülke; gücü yeten, her yerde örgütlenir. Sen de örgütlen! Zaten örgütlüydün, ama şimdiye kadar içine ettin ülkenin.

Sonuç itibarıyla, kapitalist üretim ilişkileri çerçevesinde üretim, hizmet ve ticari faaliyetlerde bulunan gruplar, güçleri oranında, kapitalist devlet içinde örgütlenirler. Bunun önüne geçemezsiniz. Bütün kurumlarıyla demokratik bir devlet inşa etmişseniz ve burjuva demokrasisini ülkede hâkim siyasi rejim olarak yerli yerine oturtmuşsanız, hiçbir grup devlet içinde ayrı devlet olamaz. Devlete bir grubun, "cemaat"ın sermaye fraksiyonunun tümüyle hâkim olması, ancak diktatörlüklerde mümkün olur. Hem yanlış bir şekilde son, laik, bağımsız Türk devletini "şeriatçı cemaatler" ele geçiriyor diye yaygara yapacaksınız, hem de demokratik bir devlet için en büyük adım olan ve yargı oligarşisini kaldırmaya yönelik bir reform niteliği taşıyan Anayasa oylamasında "hayır" diyeceksiniz.

Devlet içinde örgütlü bu faşist yapı, şimdiye kadar kaç kritik davayı zamanaşımına uğrattı? 16 Mart, Kemal Türkler, şimdi de Yüksekova... Bunlar bildiklerimiz. Bu çeteler kaç katili, katliamı akladı böyle?

Devlet içinde cemaatler örgütlenecekmiş de, ülkeye şeriat gelecekmiş de... Lütfen, lütfen, yeter artık!

(Okuma önerisi: Türkiye'de sermaye ve sermaye kavramı üzerine bkz.: Fuat Ercan, Praksis dergisi, sayı 19, 2009.)

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Temsilî demokrasi' mi dediniz

Cemil Ertem 31.08.2010

Türkiye "evet" ve "hayır" diye ikiye bölünmüş görünüyor, ama bütün o tartışmalarda ortak bir kelime var: demokrasi. Her iki taraf da, diğerinden daha fazla demokrasi istediğini söylüyor. Hele yeni CHP yönetiminden birini dinleseniz, yalnız Türkiye'de değil, dünyada demokratikleşememiş, geri kalmış ne kadar ülke, bölge varsa, orada başa bir demokrasi misyonu gibi geçmesi gerektiğini düşünürsünüz. "İşçi sınıfının doğrudan yönetimi" falan gibi komün kalıplarını TV'lerde savunan CHP PM üyelerine bile rastladım. Aslında iyi bir şey bu. Demokrasi fukarası bu ülkede herkesin birdenbire demokrat kesilmesi, ellerini açarak yağmur duasına çıkmış gibi "demokrasi... demokrasi..." diye bağırırmaya başlaması, önemli ve sevindirici bir gelişme. Sıkıyönetim, isyanları katliamla bastırma, her türlü yasağı yaygınlaştırıp kurumsallaştırmak için arkasındaki yargı gücünü harekete geçirme konularında şampiyon olan bir partinin böyle aniden demokrasi yönünde mutasyona uğraması çok daha sevindirici. Ama galiba, en azından temsilî demokrasinin günümüzde hangi şartlarda gerçekleşeceğini bilmemiz gerekiyor.

Temsil, ulus-devlette cumhuriyetin yönetsel ağırlığını "herkes" adına yönetici azınlığa teslim eder. Temsil, aynı zamanda, çokluğu dolaylı da olsa yönetime bağlar. Yani temsil, mekanizması doğru kurulursa ve devletin kurumları demokratikleşirse, çoğunluğun iradesini iktidara taşır. Bu yüzden, burjuva devrimleriyle oluşan ulus-devlet egemenleri, demokratik temsili hem istemiş hem de ondan korkmuştur. Temsil, onlar için, mutlak demokrasinin tehlikelerine karşı bir aşıydı. Ama bir yere kadar: Demokrasi mikrobunun çoğalması, cumhuriyeti tehlikeye atabilirdi. 18. yüzyılda burjuva devrimlerinin politik egemenliğini ve ideolojisini oluşturan birçok yazar, "demokrasi" yerine "cumhuriyetçilik" kavramını bu yüzden tercih etmişti. Mesela Rousseau, "Demokrasi yalnız tanrılar içindir; insan böyle bir yönetime uygun değildir" der. Büyük "devrimci" Rousseau'nun bu söylemi size yabancı gelmiyor, değil mi?

İdeal bir cumhuriyet için, bütünün değil, ulusun birliğinin iradesi öne çıkmalıdır. Ulusun birliği ise, pazar ve hâkim ırkın birliği ve önceliği anlamına gelir. Aynı argümanlar, ABD Anayasası'nı kaleme alanlarca da dile getirilmiştir. Örneğin Madison'ın demokrasi tanımı, halkın (egemen ulusun üyeleri!) yönetimidir. Madison'a göre, bu bile rejim için tehlikeli bir durumdur. Madison, bir azınlık hizbinin demokrasi için tehlike yaratmadığını, çünkü çoğunluğun bunu kontrol edebileceğini, ama çoğunluk hizbini kontrol edecek mekanizmaların demokraside bulunmadığını söyler. Madison'a göre demokratik çoğunluk, farkların örgütlenmesini sağlayacak zekâ, basiret ve erdemden yoksundur. Farklar çatışma ve baskıya dönüşür. (Hard, Negri: 2004, s. 259.) Madison, çoğunluğun baskısına karşı en etkili ilacın, ABD Anayasası'ndaki temsil olduğunu da savunur. Burada, "temsil" ile "temsili edilen" arasındaki ilişkinin doğrudan olmaması, bürokratik mesafelerin olması gerekir. Temsil sistemi bu anlamda, bu kurumsal ve bürokratik mesafeyi oluşturmuş ve burjuva devrimini tamamlamış ülkelerde işletilmiştir.

Türkiye gibi ülkelerde temsil işletilmemiştir. Bu yüzden Türkiye'de, temsilî demokrasi önemli bir demokratik talep olmuştur. Temsilî demokrasinin işletilmemesi, yalnızca parlamentoyu ortadan kaldırarak ya da işlevsizleştirerek olmaz; temsil edenlerle temsili edilenler arasına bürokratik duvarlar örerek de bunu yaparsınız. Nitekim Türkiye'de bu, iki şekilde de olmuştur. Cumhuriyetin ayakta kalması için yapılan temsil aşısının dozu kaçıp rejimi tehdit eder bir mikropa dönüştüğünde, bütün temsil kurumu iptal edilmiş ve faşist bürokrasinin kendisi temsil kurumunun yerine geçmiştir (darbeler ve sonrasında oluşturulan danışma meclisleri). Temsilî demokrasinin "Batılı" anlamda hiçbir zaman işlememesi, –Madison'ın dediği gibi– tehlikeli olmaması için de, halkın temsile ulaşmaması için bürokrasi duvarı örülmüş, ülkeyi gerçekte MGSB (Milli Güvenlik Siyaset Belgesi) ile bürokrasi partisi yönetmiştir. CHP iktidarda olmadığında asker ve yargı gücünü arkasına alan bürokrasi

partisi, "derin devlet" ile birlikte ülkeyi yönetmiştir. Bu üstyapı, tekelci sermayenin başını çektiği bir ekonomik altyapıya bağlı çalışmıştır.

Türkiye bugün, burjuva nitelikte temsil mekanizmasının işleyeceği bir tarihî fırsatı yakalamış görünüyor. Bu temsil mekanizmasını işletecek demokratik kurumları öncelikle yargı ve bürokrasiyi baş aşağı ederek oluşturursanız, hiçbir sermaye fraksiyonu ve cemaat devletin tümüne hâkim olamaz. Elbette etkisi olur, ama bu da kaçınılmazdır zaten.

"CHP gelecek, halkın yönetimi gelecek" diyen toy CHP PM üyesi arkadaşları gülerek izliyorum, çünkü CHP, "temsili" ortadan kaldıran yapının tarihsel sorumlusu ve ideolojik temsilcisidir, bu değişmez; değişirse CHP olmaz zaten.

"Cemaatler devlete hâkim oluyor" diyenleri de gülerek izliyorum, çünkü esas bu düzen sürerse, şimdiye kadar olduğu gibi, devletin tümüne herhangi bir sermaye fraksiyonu hâkim olabilir.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz bitti! Dönüşüm başlıyor...

Cemil Ertem 01.09.2010

Ekonomi yorumcuları ve gazetelerin ekonomi sayfaları daha iki gün önce ABD'den dünyaya yayılacak bir resesyondan bahsediyorlardı; ancak çabuk fikir değiştirdiler. Amerikan Merkez Bankası'nın (FED) 27 ağustostaki toplantısı ve Bernanke'nin yaptığı konuşma bunda etkili oldu; ama ne olursa olsun bu hızlı fikir değiştirmeler, krizin hâlâ anlaşılamadığını ortaya koyarken bundan sonrası ile ilgili ortalıkta pek hatırı sayılır fikir kırıntısı olmadığını bize gösteriyor. Şimdi FED'in son kararını tartışmadan önce bu krizin nereden gelip nereye gittiği hususunda bir-iki şey söylemek gerekiyor; çünkü şu referandum sonrası ekonomi tartışmalarına da bu değerlendirme ışık tutabilir. Bir kere bu kriz öyle 30-40 yıldır devam eden bir birikim dalgasının ya da neoliberalizmin krizi falan değil. Bu kriz aynı zamanda bir dönüşüm ve yaklaşık 250 yıllık egemenliğin sonu. Yani kesin olarak bir bitiş; tabii biten kapitalizm değil ama kapitalizmin bütün tarihindeki en büyük tarihsel kesitin (birikim rejiminin) sonu.

Bu krizle birlikte ulus-devlet kapitalizmi bitiyor. Tabii birçokları bunu kapitalist devletin bitmesi olarak anlıyor ama öyle değil; Almanların, Fransızların, Amerikalıların, Türklerin vs.. kapitalizmi ve devletlerinin sonuna geldik. Şimdi bu devasa konuya, Bernanke'nin 27 ağustostaki konuşmasından yola çıkarak geleyim. FED Başkanı'nın en önemli vurgusu tabii ki FED'in "bilanço" büyüteceği ve gerekirse enflasyon önceliğini bırakacağı idi. FED bilanço büyütmeyi (aktif ve pasif hacmini arttırmayı) daha önce de 1,7 trilyon dolarla yaptı. Ama o zaman Bernanke'nin durgunluk konusunda bu kadar önemli vurguları yoktu. Şimdi FED iki trilyon dolarlık bir hacimle bilançosunu büyütecek. Daha önceki büyütme sorunlu mortgage tahvillerini alma amaçlıydı. Şimdiki yaklaşık iki trilyonluk genişleme ise reel sektöre destek vermek amaçlı ama bu sektörler daha önce Bush döneminde yüksek faiz ve güçlü dolar yüzünden dışarıyla rekabet edemeyen yeni ekonomi sektörleri. FED, 2009 yılında gerçekleşen yüzde 900 civarındaki kâr artışlarının ekonomiye dönmesini istiyor. Ayrıca FED'in pasifindeki 900 milyar dolara yaklaşmakta olan banka zorunlu karşılıklarının aktifi destekleyecek ve çoğaltacak başka bir borç kalemiyle değiştirilmesi gerek. Çünkü bu paranın da bankalar tarafından FED'in pasifinde park edilmesinin anlamı yok. Şimdi FED kriz boyunca düşen varlık kalitesini aktiflerine sorunsuz varlıkları alarak düzeltmeyi ve

bilanço bu yolla büyötmeyi deneyecek. FED, dünyadaki dolar talebinin artık bu kadar üst seviyede olmasını istemiyor. ABD'nin borçlanma kapasitesini arttıran dolar talebi, ABD'nin yeni ekonomik ve siyasi tercihlerine ters; dolar talebi sürdükçe ABD açıklarını kapatamaz. Para basmak tehlikeli bir durum. O zaman FED rezerv kredilerini genişleterek para yaratacak ve pasifi büyütecek. Bu süreçte swap mekanizması daha sık işletilecek, bir noktadan sonra Avrupa Merkez Bankası (ECB) FED ile para politikalarında birleşecek. Bu kriz sürecinde ECB, bilançosunu yüzde 60'ın üzerinde arttırdı. Ama aynı süreçte FED kendisini üçe katladı. Ancak ECB çok daha likit hatlar açarak hem avronun düşük kalmasını sağladı hem de durgunluğun daha üst seviyelere tırmanmasını önledi. Ama ECB de bu süreçte avro basmadı ve tahvil, altın satarak likit hatları açtı. Sonuçta ECB, FED'le aynı patikada yürümeye daha baştan başlamıştı, başka da çaresi yoktu. Bütün bunlar MB'larının teknik kriz operasyonu değil; yeni bir para ve birikim rejiminin oluşmasının ilk adımları.

Bundan sonra hızla –iki ayrı banka olsalar bile- ECB ve FED'in ortak bir yola girdiğini göreceğiz. Bu, Dünya Merkez Bankası'nın ilk harcı. İkincisi önümüzde, yeni ekonominin sektörlerinde hızlı bir büyümenin olacağı ve bu büyümenin Asya'dan kalkacağı bir süreç var. Asya'nın artık yalnız daha fazla ürettiği değil daha fazla da tüketeceği yeni bir sürece giriyoruz. Türkiye, Vietnam gibi yeni yatırım ülkeleri hızla Çin'in yerini alacaklar. FED ile ECB'nin ortak para politikası ve FED'in düşük dolar ve yatırım yapılacak tüm alanlarda sıfır faize yakın oranlarda yeni ekonomi sektörlerini öne çıkaracak politikası, bütün bu sürece çok önemli bir destek verecek. Böylece artık önümüzde bir krizden ziyade, bir dönüşüm var. Kriz ise bu yeni birikim rejiminin arkaya iteceği sektörlerde olacak.

Şimdi ben gerçekten Türkiye ekonomisini şimdiye kadar omuzlayan büyük grupların bu süreci böyle okumalarını dilerdim. Çünkü süreci daha fazla istihdam ve büyüme yaratarak karşılardı ve bunun hepimize faydası olurdu; ama bilenen nedenlerden dolayı yapamadılar. Ve tam da bundan dolayı TUSİAD referandumda geri bir noktada durdu. Eğer hızla bu sürece ayak uyduramazlarsa bu elde ettikleri kârlar son büyük kârları olur.

Dünya hızla siyasi bütünleşmeye doğru gidiyor. Bunun adı siyasi küreselleşme; bu dinamiğin merkezlerinden birisi Türkiye. Siyasi küreselleşme demokrasi (dün anlattığımız temsilî demokrasi) ile istikrarı öne çıkaracak. Daha önceki "istikrar" paradigması ulus-devletlerin savaşı ve sınırları üzerine oturtulmuş bir istikrardı. Türkiye'nin "evet"i de terör, baskı, savaş yerine demokrasiyi öne çıkaran bir istikrarı başlatacak.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Alternatif 'cemaat' yazısı

Cemil Ertem 03.09.2010

Geçen gün krizin bittiğini yazmıştık; peki kapitalizmin tarihindeki en önemli dönüşümlerinden birinin sonuçları üzerine oturan böyle bir kriz bıçakla kesilir gibi biter mi? Tabii ki hayır, ama tam burada hemen şunu söylemek gerekir; bu krizi, 19. yüzyılın sonundaki ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinin sonundaki büyük krizlerden ayıran en önemli özellik, bu krizin aynı zamanda, kapitalizm için çok radikal bir dönüşümü gerçekleştiriyor olması. Her kriz yeni bir başlangıçla son bulur. Şimdi ve bundan sonra bu başlangıcı yaşamaya başlıyoruz. Daha önceki büyük krizler ilk önce ekonomi ve finans alanlarında önemli değişimleri getiriyor, bu değişimler ise siyasi rejimlerinin çehresini değiştiriyordu. Egemenlik ilişkileri, ülkeler hiyerarşisi ve kurumlar da krizin arkasından gelen paylaşım savaşları sonunda yeniden belirleniyordu. Ancak her kriz sonrası ulus-devletler daha da

güçleniyordu. Hiyerarşinin en üstünde olanlar refahla, altlarda olanlarsa zorla tahkim edilerek sistemin devamı sağlanıyordu.

“Refah” devletleri ve faşist devletlerin (diktatörlüklerin) yan yana sistemin devamını sağlamaları ve birbirlerini tamamlamaları da bu sürecin en önemli paradokslarından biriydi. Kapitalizmin eşitsiz gelişimi, piyasadan daha çok ulus-devletler arasındaki hiyerarşiye ve sömürü ilişkilerine bağlı olarak şekillendi ve sürdürüldü. Bu sistemin iktisadi alanda en önemli ideolojik harcını oluşturan neoliberalizm, aslında –Ortodoks solun sandığı gibi- sermayenin hiçbir düzenlemeye tabi olmadığı bir rejim değil, sermayenin küresel hareketini ve kâr etmesini kolaylaştıran bir ulus-devletler düzeneği ve sistematığıdır. Neoliberal politikalar bu anlamda sürekli bir çatışma halini ifade eder. Ulus-devletler arasında savaş halinin gereksizliği durumunda neoliberal ideologlar, uygarlıklar arası çatışma tezini ortaya atmışlardır. Askerlerin dört elle sarıldığı yeni savaş tezlerinin babası Huntington, soğuk savaşla son bulan ulus-devletler çatışması yerine, uygarlıklar çatışması tezini ortaya atar. Aslında bu tez, soğuk savaşta gibi ulus-devletleri “dost” ve “düşman” bloklara, uygarlıklar üzerinden, ayırarak savaşla ve terörle sistemin devamını sağlamaya dayanır. Amaç var olan statükoyu, eşitsizliği ve ulus-devletler hiyerarşisini sürdürmektir. 2001 eylülü, Huntington gibilerinin ilacı olmuştur. Ama bu aynı zamanda bir bitişti de. Çünkü zaten 1970’lerin başında başlayan çöküşün sonuna geldiğimiz noktada Huntington’ın tezleri tartışılmaya başlanmış ve 2001 eylülü ortaya çıkmıştır. 2008 krizi bütün bu tezlerin kaynaklandığı birikim rejimine son darbeyi, geri dönülmez olarak vurmuştur.

Ancak bugün hâlâ bu tezlerin sahipleri İran üzerinden “eski”yi devam ettirme niyetinde. ABD devleti içinde en güçlü “cemaatlerden” biri olan ve bizdeki Ergenekoncuların has akrabası neocon cemaati, şu sıralar İran’ı Türkiye üzerinden sıkıştırarak bir taşla iki kuş vurmak istiyor. ABD’li bir heyetin Türkiye’de Bankalar Birliği ve DEİK gibi kurumları tehdit ziyaretleri yaptığı söyleniyor. Heyet, İran’a ambargonun banka sistemi üzerinden sıkılaştırılması ve Türkiye’deki bankaların İran bankalarıyla iş yapmamasını istiyor. Ama öte yandan da İran, geçen ay yabancı bankaların ülke içinde serbestçe faaliyette bulunması ve şube açması için gerekli olan yasayı Meclis’ten geçirdi. Küresel finans sisteminin, ABD’li bu neocon heyetini hiç takmayacağını önümüzdeki günlerde İran’da pıtrak gibi küresel banka ve finans merkezlerinin açılacağını söyleyelim. Bizimkiler de bu ABD’li heyeti “tamam, tamam” deyip yollayacaklar. Bunların elinde iş yapılmaması gereken İran bankalarının listesi var. Ama çok yakında birçok banka Tahran’da şube açacak ve sermaye akımı buralardan kontrol edilecek.

Yani ABD bir yandan bu, bizdeki bazı “emeklilere” ve terör medyası köşe yazarlarına benzeyen neocon cemaati üyelerini, ambargo kontrolü “resmî” heyeti diye ortalığa salıyor; bir yandan da İran’da küresel finans sisteminin yeniden yapılanmasının, İran yönetimi ile örtülü olarak anlaşılarak, yolunu açıyor. Şimdi Yahudi cemaati ile zorunlu ve konjonktürel ittifak yapan neocon cemaati bu tür tehdit temasları çerçevesinde Türkiye’ye çok sık uğruyor. Amaçları Türkiye ve İran’ı aynı anda tehdit edip, “uygarlıklar çatışmasını” bu topraklarda yeniden ateşlemek. Ama tabii bu cemaat üyelerinin bu kadar masum ziyaretler yaptığını da zannetmeyin bunların silahlı-külahlı versiyonu da var. Onlar da referandum öncesi “hayır” cephesi ile sıkı ilişki içindeler. Bulunan patlayıcılar, dezenformasyon bombardımanı ve “hayır” pazarlık-operasyonları, ortaya çıkan “teorik, belgesel” kitaplar bu cemaatlerin işi.

Neocon cemaati, Kemalist-Ergenekon cemaati ve terörist Yahudi cemaati kollarının altında da babaları Huntington’ın kitabı... 13 eylül sabahına kadar buralardalar; alternatif-muhafazakar cemaat arayanlar kaçırmasın giriversin kollarına; belki hep birlikte bir 12 Eylül 80 cehennemi daha yaratırsınız...

12 eylül, 6-7 Eylül'ü bitirme fırsatıdır

Cemil Ertem 07.09.2010

Bugünleri tarihçiler nasıl anlatacak mesela tam 55 yıl sonra; çok uzun zaman herhalde her şey açıklığa kavuşmuş olur diye düşünmeyin. Biz bugün, tam 55 yıl sonra, şu 6-7 Eylül utancını anlatabiliyor muyuz; resmî ideolojiyi üreten tüm kurumlarda, hayır. Ama resmî olanı bırakın, bugün bu toplumun tüm kesimlerince tartışılması gereken bu olaylar siyasi konumlanışa göre hâlâ çarpıtılıyor, özü atlanarak çok farklı yerlere götürülüyor. Böylece bu toplumun, her an bir 6-7 Eylül daha yaşaması mümkün oluyor. Zaten şu günlerde tam da böyle bir ortam var. Yani her an birileri (çoğunlukta ve baskın olan birileri) azınlıkta olan ötekileri yine şiddet ve zorla kovmaya, olmadı yok etmeye kalkabilir. Bugün, eğer demokratik bir dikkat ve direnç geliştiremezsek bu pekâlâ mümkün.

İlkönce şu tesbitle başlamamız gerekiyor: Türkiye’de şimdiye değin yerleşik sağ ve sol artık evrensel anlamda sağ ve sol değil. Referandumdaki “evet” “hayır” konumlanışları bundan sonrasının sahici sağ ve sol yerleridir. Cumhuriyet’in temel ideolojik pozisyonları artık hızla terk ediliyor. Ömer Laçiner, gelinen noktanın bir bitiş noktası olduğunu söylüyordu geçen hafta. Çok doğru, geleneksel sol için bu, bitiş noktasıdır ve iktidar partisine olan kızgınlık solun geleneksel iktidar kızgınlığı değildir. AKP, Laçiner’in dediği gibi, halk kitlelerindeki bin yıllık sindirilmişliğe eklenen yüzyıllık horlanmaya duyulan insani tepkiye tercüman olabilmeyi başaramıştı. Geleneksel sol, devletin şiddet ve hor görme anlayışının karşısına, tam da bu anlayışı “soldan” tersinden öne çıkararak, çıkmıştır. Böylece geleneksel-radikal sol, doksanlı yıllara kadar bu politik duruşu, – belki- farkında olmadan ama doksanlı yılların sonundan itibaren de Kemalist ideolojinin katkısıyla da, temel muhalefet alanını devletten dine kaydırarak bilinçli ve farkında olarak geliştirmiş ve bugüne gelmiştir. Doğan Avcıoğlu, “devrimci-milliyetçi” bakış açısıyla Milli Devrimci Kalkınma Modeli’ni anlatırken, “kalkınmaya yönelmiş savaş ekonomisini” öne çıkartır ve ekonomi modelinin merkezi yapar. Avcıoğlu’nun bakışı açısından bu doğrudur. Çünkü bu model Nazi Almanyası’ndan, ABD emperyalist devletine kadar “bağımsız” kapitalist devletlerin temel kalkınma modelidir.

Zaten Avcıoğlu bu bölümde, ABD’den sayılarla örnekler verir. Avcıoğlu’nun *Türkiye’nin Düzeni* yapıtı geleneksel sol için hiç güncelliğini yitirmedi. Soğuk savaşın bitmesi, Anglosakson ulus-devlet egemenliğinin sonuna gelmesi, siyasi küreselleşme döneminin başlaması falan... Bütün bu devasa tarihî gelişmeler bizim sol tarafımızdan teğet geçerek dünyanın öteki taraflarına gitti. Böyle olunca karşımıza bugünkü devletin en gerici tarafının aparatı durumuna dönüşmüş bir “sol” çıktı. Öyle ki, artık bu solla devletin bu en gerici kesimleri pekâlâ yeni bir 6-7 Eylül tezgâhlayabilirler. Bugün 6-7 Eylül’e baktığımızda, 1955’e Türkiye’nin, Cumhuriyet’ten önce başlayan ama Cumhuriyet’le resmileşen bir süreç sonunda geldiğini görürüz. Bu süreç, üç temel alanda “Türkleştirme” politikaları ile götürülmüştür. Birinci alan bürokrasinin ve ekonominin Türkleştirilmesidir ki bu süreç 1955 6-7 Eylül ile taçlanmış. İkincisi dilin Türkleştirilmesidir. İmparatorluğun bütün iktisadi, kültürel ve tarihî bağlarıyla ilişkisinin koparılması için, Farsça-Arapçayı içine alan, çok zengin ve geniş bir ifade-anlaşma imkânı sunan Osmanlıca öldürülmüştür. Bununla, aynı zamanda, tarihle ve o tarihteki Türk olmayan ama Müslüman olan yapı ve unsurlarla bağın koparılması da amaçlanmış.

Üçüncüsü, kültürün ve eğitimin Türkleştirilmesidir. Bu alanda olanlar Hitler’in kitap yakma seanslarını bile aratan uygulamalardır ve ne yazık ki bugünlere kadar sürmüştür. Bu üç temel alandan hareket eden Türkçü faşist anlayış, yüzyıllarca hüküm sürmüş ve kültürleri, halkları birleştirmiş İmparatorluğun bütün birikimlerini yok sayarak, insanlığın en önemli uygarlıklarından birini, Etyen Mahçupyan’ın dediği gibi bir “Ahmaklar Evi”ne hapsederek neredeyse yok etmiştir.

6-7 Eylül'ü yapan işte bu anlayış ve onun devletidir. Peki, bu devletin o günkü aparatları neydi; bunu istatistikler söylüyor: Selimiye Kışlası'ndaki 977 tutukludan 607'si işçiydi ve bunların çoğu sendika üyesiydi. Olaylardan sonra olaylardaki etkinliği nedeniyle 34 sendika Örfi İdare tarafından kapatılmıştır. Bu şunu gösteriyor; işçi sınıfının örgütlülüğü Türkiye'de, bir dönem ve bazı istisnalar dışında, başından beri devletin güdümünde olmuştur. Bugün de öyledir.

Şimdi Türkiye'nin bu büyük dönüşümünde her şey yerli yerine oturuyor. Bakın bugün TOBB ve TÜSİAD'ın tavrı, aslında 6-7 Eylül'le son bulan olaylarla yaratılan yağmacı- iç pazara dayalı sermayenin tavrıdır. Bugün geleneksel "solun" tavrı, Avcıoğlu gibileri yaratan dilin, kültürün, eğitimin Türkleştirilmesinin ve bizi ulus-devlet ahmaklığına mahkûm eden sürecin bir sonucudur. Bu süreç, 6-7 Eylül'ü yaratırken, Osman Can'a, Adalet Ağaoğlu, Ferhat Kentel, Roni Margulies'e... saldıran ulus-devlet ahmaklarını da ortaya çıkarmıştır. İşte şimdi 12 eylülde bu süreci bitirebiliriz!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Savaş lobisinin hayırlı adam(lar)ı

Cemil Ertem 08.09.2010

Bugün dünyada et fiyatlarının yükselmesine bağlı olarak gıda krizi üzerine yazmaya karar vermiştim. Ama şu Kılıçdaroğlu'nun bir İsrail TV'sinde neocon tezlerini savunmasının görüntülerini izleyince biraz dış politikadan bahsetmek elzem oldu.

Ulusalıcı ve "solcu" bir lider olan Kemal Kılıçdaroğlu'nun İsrail TV'lerine çıkıp neocon tezlerini savunması aslında KK için normal sayılmalı ama ulusalcılık konusunda KK'dan aşağı kalmayacak olan Baykal bu duruma düşmezdi. Baykal da hepimize milliyetçi söylemleriyle saç baş yolduruyordu ama sonunda dünyayı algılayabiliyordu. Bush ve Obama arasındaki farkı, İsrail-Türkiye ilişkilerini, küreselleşme mevzuunu kendince biliyor ve yorumluyordu. CHP'liler bence İsrail TV'sindeki KK'yı seyretsinler; durumu görsünler ve Baykal'a referandumdan sonra ricaya gitsinler. Hatta bu söyleşiyi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, Dışişleri başta olmak üzere, bütün birimleri seyretsin ve T.C'nin başbakan adayını görsün.

Bundan bir süre önce ABD Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komisyonu, yalnız Türkiye başlıklı bir oturum düzenledi. Bu oturum, komisyonun Türkiye-ABD ilişkilerini Türkiye başlığı altında ele alması çerçevesinde bir ilkti. Aslında oturumu, "Türkiye, dış politikada eksen değiştirdi; İran-Rusya falan ne verdiyse kayıyor, gidiyor; bakın görün" diyen neocon ve Yahudi lobisi organize etmişti. Nitekim oturumdaki konuşmacılar, Türkiye'nin ABD ile ilişkilerinin bir daha eskisi gibi olmayacağını, Türkiye'nin, eksen değiştirerek "şer" eksenine kaydığını akşama kadar anlattılar durdular. Bizim Dışişleri de bu oturumu ciddiye almadı tabii. Çünkü dile getirilen tezler, Obama ekibince, Joe Biden dışında, dikkate alınmadı. Aslında, İran-Türkiye-Brezilya anlaşmasının Obama ekibinin, Türkiye ile birlikte kotardığı, örtülü bir proje olduğu bu toplantıyı düzenleyenler tarafından biliniyordu ve toplantı bu anlamda bir taşla iki kuş vuruyordu. Birincisi Türkiye'nin "şer" eksenine kaymasını dünyaya anlatıyordu(!) ikincisi Türkiye ile örtülü operasyonlar yapan Obama'ya el altından mesaj veriyordu. Bu toplantı, dikkate alınmadı ama neocon ve İsrail lobisi Türkiye-İran nükleer anlaşmasının içine etmeyi başardı. Çünkü bunlar, bölgede ve giderek dünyada bütün barış çözümlerinin önünü tıkamak için yemin ettiler; eh, çıkarları da bu yönde tabii; silah, petro-kimya, petrol ve faiz lobisi bir yerde bunlar. Kanla besleniyorlar. Ortadoğu'da savaş çıkmasını istiyorlar. İşte Türkiye'nin ana muhalefet lideri ve geleceğin başbakan adayı KK, İsrail TV'lerinde bu kanlı lobinin tezlerini savundu. Tıpkı eli kanlı neoconlar gibi Türkiye eksen değiştiriyor falan diyerek. Baykal

bunu yapmazdı, o da savaş yanlısı ve milliyetçi değil mi; evet ama en azından "akıllı". Biraz da akademisyenlik zamanlarından kalma düşünme ve analiz yeteneği var. Ama bunda hiçbir yok. İşte lütfen hem CHP'liler hem de devletin bütün birimleri ortaya çıkardıkları bu başbakan adayını şu İsrail TV'lerinde seyretsinler de eserlerini görsünler. Şimdi hem KK için hem de onun ayakta uyuyan danışmanları için bir iki not düşüp gıda krizine geçelim. Birinci not: ABD-Türkiye ilişkileri bütün dönemlerin en önemli dönüşümünü yaşıyor; doğru ama bu, ilk defa iki tarafın da uzlaşması ve iradesiyle oluyor. İkinci not: ABD, gerek Ortadoğu gerekse Rusya sınırlarına kadar olan tüm bölgede Türkiye olmadan adım atmayacak. Bu artık siyasi olduğu kadar iktisadi bir gereklilik de. Üçüncü not: ABD-İngiltere-AB Türkiye ile birlikte G-20 çerçevesinde yeni Ortadoğu politikası konusunda anlaştılar. Buna Irak'ın yeni yapılanması da dâhil. Bunun ipuçları 2012 sonuna kadar iyice belirginleşecek.

Aslında küresel et fiyatlarının yükselmesi ve gıda krizi olasılığı bütün bu yukarıda anlattığımız gelişmelere de bağlı. Çünkü ABD'de neoconlar, İsrail savaş lobisi ve Türkiye'de KK'yı ortalığa süren "hayır" cephesi bölgede savaş istiyor. İlkönce referandumdan "hayır" çıkartacaklar; 20 eylülde yeniden Kürt çatışması başlayacak; sonra bu savaşı Türkiye'nin içine sonra da K. Irak'tan başlamak üzere Ortadoğu'ya yayacaklar. Böylece 2011 seçimleri için hem hükümeti yıpratacaklar hem de baskıcı bir içe kapanmayı gündeme getirip bölgedeki barış adımlarını boğacaklar ve Türkiye'nin "komşularla sıfır problem stratejisi"ni boşa çıkartacaklar. İşte bu, bölgemizde ve giderek dünyamızda gıda ve çevre krizleriyle sonlanacak ve insanlığı militarist bir ortaçağa sürükleyecek sürecin ilk adımıdır.

Bugünkü et krizinin görünürdeki nedeni, büyük et üreticisi ve ihracatçısı ülkelerin gelişmekte olan ülkelere gelen yüksek talebe yetişememeleri ve buna bağlı stokların olmaması. Ayrıca son üç yıldır iklim değişiklikleri, ekonomik kriz nedeniyle dünyada endüstriyel hayvan yetiştiriciliğinin ve ticaretinin önemli ölçüde arz sorunu yaşaması. Hayvan yetiştiriciliğinde geleneksel küçük üretimin yok olması ve bunun yerini büyük endüstriyel üretimin alması talep ve talebe yanıt vermede önemli sorunlara yol açıyor. Bu sorun, diğer temel gıda ürünlerine yayılarak, çok kısa sürede, bir gıda krizine dönüşebilir. Ama önüne de geçilebilir; yeter ki dünyada ve bölgemizde savaşa dayalı yönetimler yerlerini demokratik yapılara bıraksın...

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir politik muhalefet olarak İslam

Cemil Ertem 10.09.2010

Avusturya'da faşist Avusturya Özgürlük Partisi 26 eylüldeki yerel seçimlere İslam'ı hedef alan bir kampanya ile hazırlanıyor. Avusturya faşistleri, en son cami minarelerini ve ezan okuyan müezzinleri hedef alan bir bilgisayar oyununu seçim propagandası için geliştirdi.

Kısa adı FPÖ olan faşist parti, bir Avusturya şehri silüetinde arka arkaya beliren cami minarelerini ve müezzinleri hızla vurma üzerine programlanmış oyunu ile çok övünüyor. Bilgisayar başındaki oyuncu hızla beliren minareleri arka arkaya vurma becerisini gösteremezse ekranda "oyunu kaybettiniz Viyana minareleriyle doldu" ibaresi beliriyor ve arkasında da "gerçek hayatta minarelere karşı oyunu kaybetmemek için seçimlerde FPÖ'yü destekle" cümlesi oyunu tamamlıyor. Demek ki "İslam gelecek bizim renkli hayatımız bitecek" korkusu yalnız ülkemize ait bir şey değil. CHP'nin de, yakında Türkiye'de mütedeyyin kesimlerden oy alma umudunu tümüyle yitirdiğinde, böyle kampanyalar düzenleyeceğinden şüphemiz olmasın. Zaten bunu çok merkezî olmasa da yapıyorlar. Avcılar afiş skandalı bunun küçük bir örneği.

Peki, bu Batı'da ve bizde giderek pompalanan İslam düşmanlığının temel nedeni ne; hemen söyleyelim:
Giderek artan bu politik düşmanlığın İslam'ı ve Müslümanları ötekileştirmenin birçok ekonomik-politik nedeni var ama birincisi başta Türkiye sonra da Ortadoğu olmak üzere tüm "laik" rejimlerde dini (İslam'ı) "millileştirerek" "ehlileştirme" politikasının sonuna geldik.

Türkiye'de İslam'ı millileştirerek ehlileştirme ve ilkönce ulusal egemenliğin sonra da emperyalizmin bir parçası yapma projesinin tipik ve tarihsel örneği Erbakan ve onun "milli" görüşüdür. Ortadoğu'da bütün laik ve Baas rejimleri bu temel anlayış üzerine bina edilmişti. Bu anlamda bütün bu coğrafyada "milli din" aynı zamanda, ulus-devlet ve onun bekası sayılmıştır. Böyle olunca İslam'ın temel çıkış noktası olan ümmet yok sayılmış onun yerine ırka bağlı aidiyet, İslam'la güçlendirilerek ulusal egemenliğin ve baskının temel ideolojik yapısı olmuştur. Türkiye'de, şimdiye değin faşist ideolojinin temelini, bundan dolayı, "Türk-İslam sentezi" bulamacı oluşturmıştır. Türk-İslam sentezi, bu anlamda ne yalnız Türk ne de İslam'dır; hatta İslam hiç değildir. Doğrudan Amerikancı-faşist ve güdük bir ideolojidir. Şimdiye değin, Ortadoğu'daki bütün Baas rejimleri, Kemalist Türkiye, Nasır'ın ve Mübarek'in Mısır'ı, Esat'ın Suriye'si, Fas, Ürdün ve Körfez'in bütün aile krallıkları ve, ve... İran... Bütün bu rejimler, özellikle ikinci savaş sonrası, İslam'ı "millileştirerek" soğuk savaş "düzeninde" Amerikan ekseninde yer almışlardır. Baas rejimleri, milliyetçi ama aynı zamanda İslam vurgusu güçlü olan rejimlerdi. Diktatörler dinî önderler gibi davranıyor, bütün konuşmalarına besmele ile başlıyorlardı. Türkiye'de ise laisist düzen, din devletin içine alınarak gerçekleştiriliyor ve Diyanet İşleri en büyük bütçeli "laik" birimlerden biri oluyordu. Ama Türkiye'de, aynı zamanda, aşağıdan gelen İslam muhalefetini bu çembere almak için İslam referansı partiler kurduruluyor, bunlar 'Milliyetçi Cephelerin' ortağı yapılıyor ve çember tamamlanıyordu.

Bütün İslam coğrafyasında millet oluşumu ve milliyetçi ideoloji, aynı Türkiye'de olduğu gibi, İslam'la birleştirilerek sağlanmıştır. Ortadoğu'nun kan ve ateşle Türkiye'nin de asker çizmeleriyle kalkınma yolu aradığı 60'lı yılların başında Habib Burgiba, milli kalkınmayı "cihad" olarak gösteriyordu. Ziya Gökalp içinse kalkınma, Türkleştirme ve Türkleşme ile aynı anlama geliyordu ama Gökalp, İslam'ı ulus-devletin temellerinden biri olarak görmekte ve bu anlamda bir "İslamlaşmayı" reddedememekteydi. Kemalist devlet kurulduğunda aynen bu yola devam etmiş, ulus vurgusunu tanımayan ve hiçbir zaman da tanımayacak, tarikatlara, medreselere ve gerçek İslam entelektüellerine acımasız bir terör uygulayarak onları yok etmiştir. Ama öte yandan aynı devlet, Mustafa Kemal'e de hutbe okutmuştur. Kemalist devletin amacı ile mesela Nasır'ın hatta İran Ayetullahlarının amacı arasında pek fark yoktur: *İslam'ı gerçek özünden, ümmet'ten uzaklaştırarak ulus-devletin dikenli tellerinin arasına sokmak ve orada ilkönce Jokaben bir küçük burjuva diktatörlüğü sonra da "milli burjuvazi" gelişince içe kapalı faşist bir diktatörlük kurmak.*

Bu anlamda, faşist Kemalist Türkiye ile Ayetullahların İran'ı aynı ülkelerdir. (Ey Kemalist faşistler, Türkiye İran olacak diye korkmayın zaten şimdiye kadar aynı ülkelerdi.) Bütün bu ülkelerde gerçek anlamda İslam ve sol muhalefetler boğulmuş hele hele özgürlükçü solla İslam'ın yan yana gelmesi çok büyük provokasyonlarla önlenmiştir. (Mesela Türkiye'de Uğur Mumcu'dan, A.Taner Kışlalı'ya, Bahriye Üçok'a kadar olan suikastların asıl amacı budur.)

Peki, şimdi niye ABD'de Kur'an yakmaktan, AB'de faşist partilerin seçim propagandasına kadar yoğun ve kesif bir İslamofobi geliştiriliyor; çünkü yukarıda anlattığımız hikâye, 11 Eylül 2001'de bitti. Türkiye'de de İslam'la milliyetçilik arasındaki evlilik 28 Şubat'ta bitti. Hemen hemen bu durumun aynı zaman kesitine yansımaları da çok ilginçtir.

Bütün İslam âleminin Ramazan Bayramı mübarek olsun! Ama bütün bunları bayram diye yazmadım artık farkına varmamız gereken gerçekler olduğu için yazdım.

Doğrudan demokrasi ile İslam'ın bu topraklarda buluşacağı zamanlara giriyoruz.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Fidel'in zamanlaması

Cemil Ertem 12.09.2010

Tam otuz yıl önce yine böyle güzel bir eylül gününü kâbusa çeviren anları saat saat hatırlıyorum; o gün neler yaptığımı, kimlerle buluştuğumu, neler konuştuğumu... Ama hayatımın o günden sonra nasıl değişeceğini faşist generalin uğursuz sesini radyodan dinlerken, açıkçası, pek tahmin edemiyordum. Bugün otuz yıl sonra 12 eylülde sıra bizde... Bundan sonrasına inanıyorum; bundan sonra, zor ve güç de olsa hep iyiye ve aydınlığa doğru gideceğiz. Çünkü Türkiye'nin on yıl gecikmeyle takip ettiği Latin Amerika'da da böyle oldu. Biraz kargaşa, biraz şüpheyle de olsa atılan ilk adımların arkası çorap söküğü gibi geldi. Otuz yıl önce nasıl başka ve karanlık bir Türkiye'ye uyandıysak yarın da aydınlık bir Türkiye'nin ilk adımlarına uyanacağız; buna inanıyorum. Onun için bugün umut verici "şeylerden" bahsedeyim.

Fidel Castro'nun "Küba modeli bitti" gibi şeyler söylediği malumunuz. Tabii bu, Küba'nın, aykırı ve Castro ile birlikte tarihe gömülecek son "komünist" ülke olduğunu sananlar için "eh, biz yıllardır söylüyorduk" rahatlamasına yol açtı; ama bence hemen rahatlamasınlar çünkü durum pek sandıkları gibi değil. Bu kesim hâlâ sosyalizm deyince, militarist devlet, politbüro, bir ayağı çukurda liderler ve sınırları dikenli tellerle çevrilmiş halkı yoksullaştırırken durmadan silahlanan ülke anlıyor. Ama şimdi Castro'nun bu söyledikleri karşısında adeta dehşete kapılan, "ya baba ne dedin sen, zamanıymıydı" tepkisi veren, hatta Fidel ölseydi de bunu söylemeseydi diye dövünen Japon askeri "solcular" da var. Bu "solcuların" bugün ne halt yediğini biliyorsunuz. İşte bu "solcular" da sosyalizm deyince, aynı soğuk savaştan kalma faşistler gibi, merkezî planlama, tek parti diktatörlüğü, güçlü ve durmadan silahlanan devlet, parti komiserleri, tek tip eğitim ve tek tip halk anlıyorlar. Bunlar için Fidel şu sözleri söyleyene dek, Küba tek ve son kaleydi; Türkiye'de devrimi biraz yoluna koyup kapağı Havana'nın ılık "ortamına" atmak hayattaki tek idealleriydi bu arkadaşların. (Ama eğer Fidel bunamadıysa, döndü mü ne arkadaşlar?)

Neyse durum şu: Fidel'in kastettiği, Küba için oluşturulmuş ve Küba kadar üreten, planlayan devlet işletmelerinin Küba'nın ve insanının geleceği için sürdürülebilir olmadığı. Küba modelinin bu yanı bitmiştir. Küba modelinin iki temel ayağı vardır; birincisi Küba için üretim yapan, planlayan devlet işletmeleri. Bu işletmeler yıllardır ambargoya bağlı tedarik-teknoloji sorunu nedeniyle verimlilik sıkıntısı çekerler ve sürekli açık verirler. Bu işletmelerin dünya pazarlarına mal vermeleri ve kendilerini yenilemeleri de bu nedenle mümkün olmamaktadır. İşte biten, Küba modelinin bu akıldışı devlet kapitalizmi yanısırdır. Ama Küba modelinin bir diğer ikinci yanı da, eğitim ve sağlık gibi alanlara yapılan yatırımlarla dünya standartlarının çok üzerinde olan inanılmaz bir kamusal ekonomiyi barındırmasıdır. Eğer ki, bu ikinci yanı modeli de, dünya piyasasına açılan, rekabet eden dolayısıyla kâr eden kamusal-rasyonel iktisadi işletmelerle birleştirmiş olsaydı Fidel ve arkadaşları, şimdi bu modelin bittiğini değil, yeni başladığını söylemiş olacaktı.

Aslında bu model, yani dünya ile rekabet eden, dışa açık işletmelerin eğitim-sağlık ve çevreye yapılan yatırımlarla birleşmeleri ve devasa bir kamusal dışsallık yaratmaları çok özgün ve yeni bir kalkınma modelidir. (Burada kamusal derken kesinlikle devleti kastetmiyorum.)

Şimdi Fidel ve arkadaşlarının bunu yapamamaları üzerine yüzlerce "şey" söylenebilir; en başta ABD ve yıllarca süren ambargo falan... Ama tam da şimdi Küba'nın ikinci bir şansı vardır. İşte bu anlamda Fidel'in bu itirafı çok önemli ve hem Küba için hem de insanlık için umut verici ve tarihsel bir konuşmadır.

Aslında solu ve sosyalizmi devlet kapitalizminin bir biçimi zanneden ve Türkiye'de de bunu yıllardır savunan ve bugün de işi, devletin faşist yüzünü savunmaya kadar varıran "Türk solu"nun düştüğü duruma Fidel şu sözleri, bu yaşında, söyleyerek düşmedi.

Piyasa deyince bunun tek alternatifinin merkezî planlama olduğunu sanan, sosyalizmi hâlâ "tek ülkede" devrimle yapacaklarını iddia eden, bu zamanlarda 100 dolara kıtalararası uçup evinde bozulan musluğa bir ay tamirci bekleyince isyan etmeyecek, "yönetebileceği" bir halkı hayal eden "solcular" bence artık kabilelerle gidip ölmeden Fidel'i bir dinlesinler.

Aslında Fidel'in bu konuşmasını tıpkı soğuk savaştan kalma sünger beyinli faşistler gibi anlayan solla yine soğuk savaştan kalma sağın bugünkü buluşması çok anlamlı. Bakın aynı konuşmayı her iki kesim de, aynı şekilde anlıyor. Birisi üzülüyor diğeri seviniyor. Ama Fidel bu Japon askerlerinin anladığını anlatmadı ki, onun anlattığı Küba modelinin, soğuk savaştan kalma devlet sosyalizmine (kapitalizmine) dayanan yanının bittiği.

Çok iyi oldu bu; Fidel'in zamanlaması harika! Onun için bunların dediğinin bundan sonra tam tersini yapalım! 12 Eylül generalleri ne diyorsa tam tersini, 12 Eylül yargıçları ne diyorsa tam tersini... Bugün ve yarın ve daima...

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Üç büyük korku üzerine...

Cemil Ertem 14.09.2010

Orhan Pamuk, Dostoyevski'nin *Cinler* romanının bize korkutucu bir sırrı fısıldadığını söyler; bu sır, sizinle aynı dili konuşmayan, aynı görüşü paylaşmayana duyulan sonsuz öfke ve çaresizliktir. Öyle ki bu çaresizlik, farklı olanı, farklılaşanı ortadan kaldırmaya kadar varan bir tahammülsüzlükle son bulur. Tahammül edememek ve sonunda yok etmek bireysel bir sapkınlığın sonucu olmayabilir sadece. Bir grup, kapalı bir cemaat hatta toplum da bu tahammülsüzlük sapkınlığına düşebilir. Hele "içinizden" biri hızla farklılaşırsa ve o zamana kadar yapılanların yanlış olduğunu söylemeye başlarsa "en tehlikeli düşman en yakın düşmandır" kuralı gereği ilk yok edilmesi gereken "unsur" olur. Orhan Pamuk, kendi deyimiyle, insanoğlunun yazabildiği en sarsıcı yedi-sekiz romandan biri olan *Cinler*'in Türkiye'de ve sol içinde yok sayıldığını kendisine sormuş. Yanıtı da bu büyük "sır."

Evet, *Cinler* insanlığın en büyük dramlarından birini dile getiren sarsıcı bir roman ama en çok "ötekileştirme" ve tahammülsüzlük kültürü üzerine bir faşizm geliştiren Türkiye toplumu için radikal bir ayna aynı zamanda. *Cinler*'in ana temasını oluşturan cinayeti, Türkiye solu o kadar çok gördü ki; üniversite kampusları, cezaevleri, hücre evleri farklılaşanların, "öteki" olanların yok edilme hikâyeleri ile dolup taşar. Türkiye'deki toplumsal cinnetler ve faşist ayaklanmalar da aslında böyle bir şeydir. Bunlar da farklı olacak olanı önceden bulup yok

etme kalkışmalarıdır. Bu sapkın "ötekileştirme" psikolojisi, Türkiye'yi karıştırmak isteyen "derin" yapılar tarafından her zaman kullanılmıştır.

Merkez medya denen yapı ilkönce "yerleşik" olana "öteki"ni işaret eder; bu işaret "öteki"yi farklılaştıracak bir uydurma haber de olabilir. Mesela 6-7 Eylül'de "Atamızın evi bombalandı" manşeti böyle bir şeydir. İşte bu andan itibaren "en yakın düşman en tehlikelidir" kuralı işlemeye başlar. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan beri dış düşmanlarla çevrilmiş bir ülkedir ama en büyük düşman bunlarla işbirliği yapan ya da yapma potansiyeli olan "iç-bizden" mihraklardır. Cumhuriyet'in bütün güvenlik stratejisi, hukuk yapısı, kurumları bu ana "güvenlik" temelli anlayıştan türetilmiştir. Bu ana anlayış, kendi sağını ve solunu da aynı sapkın ideolojiyle donatmış ve farklı olanı tanımadığı gibi farklılaşmaya da izin vermemiştir. Radikalleşme paradoksal olarak bu sapkın devlet ideolojisini yeniden üretecek bir yoldur aynı zamanda. Ama zaten ulus olma ve bir ırka dayalı ulus-devlet inşa etme meselesi en çok bunu gerektirir.

İşte tam burada duralım ve Cumhuriyet için, başından beri, farklı olan, öteki olan ve farklılaşacak olanların şöyle bir listesini yapalım: Birincisi, dinî aidiyetin, ulus-devletin zorunlu kurucu aidiyeti olan ırk aidiyetinin önüne geçmesi tehlikesine bağlı olarak Müslümanlar. Bunun için başından itibaren din, devletin içine alınarak "laik" olan inşa edilmeye çalışılmıştır. Şimdi "sapkın" bu laiklik anlayışı, baskıcı Cumhuriyet'in en temel kurucu müesseselerinden biridir ve aslında bu çözülüyor. Bu toplum artık bu laiklik anlayışını reddediyor. "Evet" oylarının sosyolojik tahlili bize bu sonucu verir.

İkincisi azınlıklar; Türkiye'de azınlıklara karşı uygulanan ve katliamlara varan baskı ve sindirme politikası ortadadır. Türkiye'nin AB bütünleşme süreci ve bunun dinamikleri, demokratikleşme adımları, ekonomik ve siyasi dışa açılım, azınlıklara karşı şimdiye kadar olan "resmî" politikanın değiştirilmesine yol açıyor. 12 Eylül 2010 adımı bu gerçeği dolaylı olarak teyit ediyor.

Üçüncüsü Kürtler; Kürtleri, asimilasyonu bile aratacak, yok etme ve yok sayma politikalarının da sonuna geldik. Kürtleri yok sayarak baskıcı bir cumhuriyet kurma politikası devamcılarının artık tek umudu 20 eylülde çatışmasızlık ortamının bozulmasıdır. Bunun için bugünden itibaren her şeyi yapacaklarından şüphenez olmasın. Aslında 12 Eylül 2010, Kürtler için de önemli bir başlangıçtır.

İşte 12 Eylül 2010, baskıcı cumhuriyetin bütün baskı gerekçelerini ortadan kaldıracak bir adım olarak görülmelidir. Türkiye toplumu bu baskıcı ideolojiyi yeniden üretecek "korku" makineleri ile donatılmış bir toplumdu. Bu ideoloji aygıtları, tarihsel olarak, "ötekiler" üzerinden üç temel korku üretmişlerdir. Birinci korku şeriat gelecek korkusudur. Bu, yukarıda anlattığımız Müslüman ötekileştirmesi aracılığıyla üretilmiştir. İkinci korku, komünizm gelecek korkusudur. Bu korku bir soğuk savaş korkusudur ama izleri hâlâ vardır. Yabancılar, dış mihraklar, azınlıklar bu korkunun üretilmesinde temel araç olarak kullanılmıştır. Üçüncü güncel büyük korku bölünme korkusudur. Bu da Kürtler üzerinden üretilmiştir.

İşte 12 Eylül 2010 değişikliği, Türkiye toplumunun bu üç büyük korkuyla yüzleşerek demokratikleşme adımlarının ilkidir. Bu adımlar, farklılaşmaya, sorgulamaya izin vermeyen devlet solunun da sonudur. Dostoyevski'nin Verhovenski'sini bu sol artık üretmemeli. Ama bir dakika, Verhovenski çok zekidir; bizim soldaki abi müessesesi ise geri zekâlılıkla maluldür. Onun için aslında pek sorun yok burada. Korku cumhuriyetinin geri adım atmasında hâlâ yargı en büyük sorun.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bütün ordulardan daha güçlü

Cemil Ertem 17.09.2010

Şu günler, Türkiye'nin geleceğini belirleyecek, geleceğin ipuçlarını ayrıntılarında saklayan ve bunları bize gösteren günler. Dünyanın hegemonya merkezi değişiyor. Bu değişim beraberinde bir "kaos" dinamiğini getiriyor. Kaos dinamiği, aslında kendi içinde sistematik bir üretkenliğe sahip. Bu üretkenlik bize hiç yabancı olmayan, daha önce reddettiğimiz, bu gerçekleşmez, olmaz dediğimiz olguları hızla gündeme taşıyor ve gerçekleştiriyor.

Böylece "eskinin" hızla tarihe karışmasını izlerken "yeni" olanın onun yerini aldığını gözlemliyoruz. Mesela şu an yaşadığımız bütün gelişmeler yaklaşık on yıl önce de önümüzdeydi; ama bunlar, o günlerin "olmazları" ve marjinal durumları olduğu için dikkat etmiyorduk. Kaos sistemi hızlandırılmış ve içiçe geçmiş bir tarih aslında; doğmuş olanları hızla olgunlaştırıp önümüze getiriyor. Eskiye de çok hızlı olarak geriye atarak marjinalleştiriyor.

Örneğin dünya hızla siyasi küreselleşmeye doğru gidiyor. Bunun için, savaş alanları ve savaşlara yol açacak "sınır" olgusu hem fiziki olarak hem de ideolojik olarak geriye gidiyor. Batı'yla Doğu'nun buluştuğu yerde anti-militarist söylemler ve yapılar hızla öne çıkmaya başlıyor. Silahlanmanın ve silahla çözümün suç sayılacağı, silahı reddetmenin ise erdem olacağı günlere yaklaşıyoruz. Silahın erdem ve güç sayıldığı bir dünyadan bilginin güç ve erdem sayılacağı (olacağı) bir dünyaya hızla geçiyoruz.

Bu seneki Hrant Dink ödülleri bu anlamda bir nokta atışı. Bize insanlığın bundan sonraki hızlandırılmış tarihindeki önemli dönüşümleri anlatan bir kırılma noktasıdır bu ödüller ve Türkiye'de olması anlamlıdır. İki ödülün birini alan Baltazar Garzón tam bu dönüşümü anlatan bir hukukçu. İnsanlık suçu işleyenlerin dünyanın neresinde olursa olsun, ne kadar zaman geçerse geçsin cezalandırılması gerektiğine inanıyor ve aslında bunu bir hukukçu olarak da biliyor. Garzón, Şili darbecisi Pinochet'in evrensel hukuk normlarına ve insan haklarına dayanarak cezalandırılmasını sağladı. Evrensel insan hakları artık tek anayasa ve insanlığa karşı işlenmiş suçların zamanı ve yeri ne olursa olsun cezalandırılması esasının ilk çıkış noktası. Bu, bize ulus-devlet anayasalarını aşan bir üst yapıyı anlatıyor.

İşte Garzón, insanlığın 62 yıl önce "resmîleştirdiği" bir metni, tüm dünyada uygulanabilir ve yaptırımı olan bir üst hukuk çatısına dönüştürmek üzere ilk adımı atanlardan biridir.

Şu an "birilerinin" ülkemizde "cahil" halkı dış güçlerin kandırması olarak okuduğu ve anlattığı hikâyenin özü budur ve ekonomi-politik olarak da, kapitalizmin ulus-devletçi birikiminin son evresini ve kırılmasını anlatır aslında. Bu son evre, ABD hegemonyası ile şekillenmiştir ve şimdi "Hayır", "Hayır" diye kendini tuzlu sulara atanlar gerçek ve son Amerikancılarıdır. Şöyle ki:

1948 yılı savaştan çıkışın yılı olduğu gibi, faşizmin yenildiği ve insanlığın bundan önemli dersler çıkardığı bir yıldır. Ama bu yıl aynı zamanda savaştan galip çıkan Amerika'nın hegemonyasının başlayacağı sürecin ilk adımıydı. ABD hegemonyası, bütün "itirazsız" hegemonya dönemleri gibi kısa sürdü. Wallerstein, hegemonik gücün ciddi bir meydan okumayla karşılaşmaksızın iradesi ve "düzen"ini sürdürdüğü hegemonya dönemlerinin kısa dönemler olduğunu söyler. Çünkü bu dönemler bir büyük birikimin son aşamasıdır. Modern dünya sistemi tarihi içinde kesin ve kısa hegemonik dönemlerin üç örneği vardır. 17. yüzyıl Avrupa (Birleşik Eyaletler), 19. yüzyıl Britanya ve 20. yüzyılın ortasından sonuna kadar ABD. Bütün bu dönemlerden sonra kapitalizmin yeni ve kaotik dönemi başlamış ve istikrar ancak yeni meşruiyet alanları oluşturarak sağlanmıştır. 17. yüzyılda Felemenk hegemonyası biterken ulus-devletlerin sömürge sistemi başlıyordu. Bu sistem Britanya

İmparatorluğu'nu ve kapitalizmin en acımasız ulus-devlet dönemlerini doğurdu. Pazar kapışmaları ve ulusal sanayilerin, finans-kapitali arkasına alarak faşizmler dönemi yaratması insanlığın en acımasız en kanlı savaşlarını –iç savaşlarını bizim önümüze koydu. Britanya, 1930'da kesin olarak çökmüştü ama yerini ABD'ye bırakması için bir savaş daha gerekiyordu.

21. yüzyıl başlarken ABD hegemonyasını yerle bir edecek iki önemli gelişme oldu; 2001 Eylül ve 2008 krizi. 2001 Eylül bir sonuçtur, 2008 krizi de öyle; ikisi de 250 yıllık bir büyük dalganın kıyıya vurduğu zaman çıkardığı sestir sadece.

Ama bu, aynı zamanda, ulus-devlet hegemonyasının sonunu da ilan ediyordu.

Şimdi imparatorluklara geri dönmeyeceğiz ama imparatorlukların büyük okyanuslarında insanlığın kaybettiği, bulduğu ve yeniden faşizmlerle kaybettiği bütün bilgileri, değerleri, dinlerin sonsuz barışını, adil bir dünya için kütüphanelerde ömrünü geçiren ve bu birikimi toplayan, yorumlayan filozofların aklını yeniden keşfedeceğiz. Bunun için barışa ve silahsızlanmaya ihtiyacımız var. İşte bundan dolayı Hrant Dink ödüllерinin ikincisini alan Vicdani Ret Platformu artık marjinal-isyankâr gençler değildir. Onlar savaşız yeni bir dünyanın ilk çocuklarıdır ve artık silahlı ordular kadar güçlü ama onlardan daha meşrudurlar ve bize bundan sonrasını Hrant'la birlikte anlatmaktadırlar.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Akılsızlığın merkezi

Cemil Ertem 19.09.2010

Yarın önemli bir gün; ama bir tekrar aynı zamanda; ateşkes, bildiğimiz ama ısrarla “karanlık” dediğimiz güçlerin marifetiyle bitebilir. Yine yarından itibaren tam 30 yıldır dinlediğimiz teraneleri yeniden dinlemeye başlayabiliriz. Ancak her şey ortada; Türkiye'nin bu karanlık dehlizden çıkması için yapması gerekenler de ortada.

Şunu herkesin anlaması gerek: Türkiye, tek bir ırka dayalı ulus-devlet modelini geride bırakıyor. Ama dünyada bu model, başta gelişmiş ülkelerde olmak üzere, devam ediyor diyenlere söylenecek şey de şudur; devam edebilir, bu topraklar ulus-devletle geç tanıştı ve tam da bundan dolayı bu yapı erken yaşlandı ve çürüdü, bu bir, ikincisi kapitalizmin yeni birikim rejiminin ekonomik ve politik gerekleri, siyasi küreselleşmenin, Doğu Avrupa, Türkiye, Ortadoğu, K.Afrika hinterlandında başlayacağını söylüyor bize. Bu kesin. Artık bu gerçeği kabul edip kendi lehimize çevirmenin yollarını aramalıyız. Ya da bu cümleyi daha “sınıfsal” bir perspektiften kuracak olursak, her kesim, kendi sınıfsal çıkarlarını, kapitalizmin bu gerçeğinden yola çıkarak, en çoklaştıracak kalıcı kazanımlara dönüştürmenin yollarını aramalıdır. Ama Türkiye'de kesimler –en kaba olarak burjuvalar ve çalışanlar diyelim- bu gerçeği görmezden geldikleri için ortalıkta, burjuvanın (ve onun devletinin) çıkarını savunan “işçi” örgütleri olduğu gibi, belki kapitalizmin tarihinde ilk defa sınıfsal çıkarının nerede olduğunu farkına varmayan “şaşkın” bir burjuva sınıfı da dolanıp duruyor.

Şimdi tam seksen küsur yıldır “Türk” sermayesi yaratmaya çalışan ve bunun için tarihinin çeşitli dönemlerinde faşizme başvuran bir devlet yapısını ve anlayışını savunmaya kadar şaşkınlığı vardırıan solu referandum sürecinde gördük; bunlar artık büyük siyasi mevta olan bu devletin partisinin yanında küçük siyasi mevtalar olarak “zombi” yaşamlarına devam edecekler; yapacak bir şey yok. Biz de onların bu hallerine bakıp

eğleneceğiz. Bu konuda Roni ve Ümit Kıvanç çok öğretici ve eğlenceli yazılar yazdılar; hem öğrendik hem eğlendik, elleri dert görmesin.

Şimdi ben durumun farkında olmayan başka bir yerden, bürokratik, tutucu devlet yapısından bahsetmek istiyorum. Bunun için şu son günlerdeki Merkez Bankası tartışmaları çok iyi bir araç.

Bilindiği gibi Merkez Bankası'nın, tanımlanmış ve kanunla belirlenmiş "bir" görevi var. "Fiyat istikrarını korumak" Bu görev aslında seksenli yılların sonunda "gelişmekte olan" ülkelerde Merkez Bankalarının bağımsızlaşması süreciyle birlikte gündeme gelmiştir ve neoliberal politik hattın anayasası sayılacak "Washington Uzlaşısı"nın (Consensus) sonuçlarından biridir.

TCMB'nin, özellikle 1996 yılından itibaren, piyasalarda ortaya çıkabilecek kısa süreli fiyat hareketlenmelerini önlemeye ve belirsizlikleri azaltmaya yöneldiği bilançolarının incelenmesinden anlaşılmaktadır. Merkez Bankası, parasal büyüklüğün artış hızını kontrol etmeye çalışarak istikrarı sağlamaya çalışmaktadır. Yani Merkez Bankası, fiyat istikrarını, emisyon hacmini daraltarak döviz rezervi kadar parayı piyasada tutarak sağlamaya çalışmaktadır. (Bu, Washington uzlaşısının mali disiplin kriterine denk gelmektedir.) Burada en önemli mekanizma, "dalgalı kur rejimi" adı altında yüksek faiz politikasıdır.

Tam burada iki iddia var; birincisi bu tam anlamıyla serbest piyasadır, ikincisi Merkez Bankalarının "bağımsızlığı" ulus-devlete karşı liberalizmin bir operasyonudur. İkisi de doğru değildir. Bir kere bu modelde hem kur hem de faiz aynı anda piyasa tarafından belirlenmiyor. Bu modelde, reel faizler yüksek tutularak bankanın bir nevi örtülü faiz hedeflemesi yapması sağlanıyor. Böylece kısa vadeli sermaye girişleri kuru aşağıda tutuyor. Yani her şeyi "ulusal" para sistemi ve onun "merkezi" belirliyor; piyasa değil. İkincisi, Washington Uzlaşısı, neoliberal soygunun ulus-devletler üzerinden devam etmesini sağlayan ve yağmacı ulus-devleti devam ettirmek isteyen bir paradigmayı anlatmaktadır. Şimdi bizim Merkez Bankası, benim yolumu aç, dünya pazarlarında rekabet etmek istiyorum diyen burjuva sınıfına; *"hayır ben döviz rezervlerimi arttırmam, arttırsam emisyon hacmi de artar, fiyat istikrarı bozulur"* diyerek kriz öncesinde kalan bir ezberi tekrarlıyor. Neden; çünkü geride kalmakta olan ulus-devletin bir parçası o; o'na kanunla bu görev verilmiş; seçilmiş hükümet, yükselen sesler o'nun kulağına gitmez; çünkü o yüksektedir ve devlettir. Şimdiye kadar Başbakan'dan iş dünyasının çeşitli örgütlerine kadar geniş bir kesim Merkez Bankası'nın bu geçilmez durumunu şikâyetle dile getirdi; ama burada sonuç almak zor.

İşte Merkez Bankası üzerinden ulus-devlet paradigmasının nasıl burjuvazinin bile çıkarlarına aykırı olduğunu gördük. Ama doğuda savaşı devam ettirmek isteyen devletin "silahlı ve külahlı" güçleri de bu kategoride. Bunlar artık kendilerinden başka kimsenin çıkarını temsil etmiyorlar; yalnız geride kalmış olanı bize anlatıyorlar. Bunlar, aynı zamanda, geride kalmakta olan ulus-devlet akılsızlığının merkezidir; bunların sağı-solu yoktur.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ergenekon Cumhuriyeti'nden çıkış -1

Cemil Ertem 21.09.2010

Dün kalıcı barış için biraraya gelen ve "ölmeden barışı görmek istiyoruz" diyen "yaşlılar" heyeti girişiminin toplantısı devam ederken KCK'nın "eylemsizliğin" süreceğine ilişkin açıklaması geldi. Çok farklı görüşten ve kesimlerden gelen, bu tarihin her türlü musibetini görerek "görmüş-geçirmiş" ve çile çekmiş insanların artık

yeter diye ayağa kalkması anlamlı. Kürtlerin bir kısmı bu büyük dönüşümün farkında; yalnızca bunu çabuklaştırmak ve durumu hem Türk tarafına hem de hâlâ doksanlı yılların karanlığında devam edeceğimizi sanan “diğer” Kürtlere anlatma sıkıntısı çekiyorlar.

Abdullah Öcalan’da durumun farkında; bundan sonra, eğer bir hata yapılmazsa, sürecin çok hızlı gelişeceğini biliyor. Ben bunu elinin altındaki kitaplara bakıp söyleyebilirim. Öcalan, 2008 krizini ve kapitalizmin bu büyük dönüşümünü evrensel boyutta anlatan yazarları okuyor. Bu okumaların, zamanın çok yavaş ilerlediği cezaevi koşullarında, vakit geçirme okuması olmayacağı çok belli. Nitekim bu durum, yaklaşık iki yıldır görüş notlarının satır aralarında var. Bu yazarları takip ettiğim için orada yakaladığım bir kelimedenden bile ertesi görüşte neler söyleyeceğini kestiriyorum ve doğru da çıkıyor. Demokratik özerklik ve dördüncü aşama tezleri bu okumaların sonucudur. Şiddet ve onun siyasallaşması zamanlarını geçtik.

Artık dönüşümün bu evresinde bu imkânsız. Barışın hızla siyasallaşması ve kurumsallaşması en çok Kürtlere yarar bundan sonra.

Bundan dolayı, Kürtler şiddetle gelebileceği son yere geldi; şiddette ısrar, şimdiye kadar elde olanı da alıp götürür. Zaten Türkiye’nin içe kapalı bir oligarşik cumhuriyet olarak devam etmesini isteyenler Kürtlerin şiddeti arttırmasını istiyorlar. Geride kalmakta olan Ergenekon Cumhuriyeti unsurlarının en büyük umudu, Kürtlerin kör bir şiddetin batağında çırpınarak batması ve Kürtler batarken kendilerinin Kürtlerin üzerine basıp kıyıya çıkmaları. Kürt tarafı bu tuzağı geç de olsa gördü.

Bundan sonraki hikâye belli. Ama tarihin o devasa adımlarıyla belli. Bu adımların ne denli büyük olduğunu vurgulamak için mesela bir adımın bir insan ömrü olabileceğini söyleyerek anlatmak istediğimizi örnekleyelim. Türkiye ekonomide ve siyasette şimdikinden çok farklı, neredeyse niteliksel bir değişime adımlarını atmaya başladı. Bu değişimin sancısını en çok Kürt sorununda hissediyoruz; çünkü bu sorunun “sorun” olduğunu savaşa anladık; savaş çok yoğun ve hızlandırılmış bir siyaset zamanıdır. Ne yazık ki böyledir. Ama aynı sancıları ekonomide de yaşıyoruz. Kurumların durumu, yol haritasının yokluğu, Türkiye’deki büyük grupların artan kârlarına karşın süreçten duyduğu endişe bize bu değişimin hızlı ve yoğun olacağını anlatıyor.

Lafı uzatmayacağım gidiş ekonomide ve siyasette şudur: Türkiye, merkezî, arkaik siyasi bir yapılanmadan ayrılarak dünya ile bütünleşiyor. Ama bu bütünleşme bugünkü seçim sistemi ve bu sistemin getirdiği siyasi yapı ile olmaz. Bu yapı sürdükçe hem ekonomide hem de siyasette benzer sorunları yaşıyoruz.

Turgut Özal, Türkiye kapitalizmi için erken bir adamdı. Özal, bu değişimi daha seksenli yılların başında gördü ve Ankara’nın hem ekonomide hem de siyasette ağırlığını azaltacak ve federal bir başkanlık sistemine gidecek adımları atmak istedi. Bunu en yakın çevresiyle paylaştı. Özal, Kürt sorununun çözülmeye başlamasının çok güçlü bir yerel yönetimler reformu ile olacağını ama bu reform adımının devam ederek bölgelerin siyasette etkinliğinin artacağı yeni bir demokrasi ile sonlanması gerektiğini keşfetmişti.

Bu demokratik başkanlık sistemidir. Kalkınma ajansları ve özerk güçlü belediyelerle donatılmış bir başkanlık sistemi, Türkiye’yi dünyanın yeni merkezi yapar. Daha seksenli yıllarda Musul ve Kerkük petrollerinin bu merkezden tüm dünyaya dağılacaklarını yine Özal keşfetmişti. Ama böyle bir güce, ancak doğrudan demokrasiye yaklaşarak ve bölgedeki tüm halkları, renkleri, dinî ve etnik güçleri demokrasi potasında eriterek ulaşabilirsiniz.

Özal’ın ölmeden hemen önce bu gerçeği bu kapsamda keşfedip keşfetmediğini bilmiyorum; ama en azından ucundan yakalamıştı. Ancak ne acıdır ki, ucundan yakaladığı bu “gerçek” Türkiye için çok erkendi ve onun ölümüne neden oldu.

Kürt sorununun gerçek anlamıyla çözülmeye başladığı gün yerel yönetimler reformunun Meclis’ten geçtiği gündür. Ancak bu 2011’den sonra olacak. Bu, aynı zamanda merkezî yönetimin demokratikleşmesinin ilk

adımıdır.

Artık çağdışı kalmış ve demokrasi ile hiçbir ilgisi olmayan siyasi partilerin ve onların yönetiminin değişmesi de nispi temsile dayalı sistemin değişmesiyle başlar.

Meclis adaylarını, parti başkanlarının değil, her bölgenin tüm seçmenlerinin seçmesi ve bölgelerin kendi özgür iradeleriyle vekillerini belirleyeceği bir sistem, Türkiye'nin geleceğidir.

Bugün şu anki sistemle ekonomide de siyasette de atacağımız son adımlara geldik.

Bu araba ancak bir sürücü ve bir yolcuya göre yapılmıştı. Oysa şimdi hep birlikte hem yolcu olacağımız hem de direksiyonunda olacağımız bir arabaya ihtiyacımız var. Barış, bu demokrasi aracını hep birlikte inşa etmeye başladığımız gün kazanılmış olacak.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ergenekon Cumhuriyeti'nden çıkış -2

Cemil Ertem 24.09.2010

Bu yazının başlığındaki nitelemeyi doğrulayacak iki önemli gelişme oldu. Birincisi Özal'a suikast meselesinin aslında ne denli tarihsel ve derin bir olay olduğunu bize anlatan açıklamalar çorap söküğü gibi geldi. Ama işin ilginç, o zaman bu "işlerde" adı geçen Özel Harp Dairesi generalinin bu işlerin nasıl yapıldığını ağızından kaçırmasıdır. Şöyle diyor Yirmibeşoğlu: *"Eğer bir yerde halkın galeyana gelmesini bir mukavemet hareketini göstermesini arzu ederseniz sizin saygın değerlerinize düşmanın, karşı tarafın bir şey yaptığını, küçültücü hareket yaptığını gösterirseniz, halkı galeyana getirirsiniz. Özel Harp'te bir kural vardır; halkın mukavemetini artırmak için düşman yapmış gibi bazı değerlere sabotaj yapılır. Bir cami yakılır. Kıbrıs'ta cami yaktık biz. Cami yakılır mesela."* Biz onların bu marifetlerini biliyorduk; yıllardır da yazıyoruz ama şimdi onlar köşeye sıkışınca itiraf ediyorlar. Bu cami yakma, bombalama meseleleri çok tanıdık tabii. Sonra Özal suikastıyla birlikte, Eşref Bitlis'in uğradığı kazanın artık kaza olmadığı da ortaya çıkıyor. JİTEM'ci Albay Arif Doğan'ın itirafları malumu doğruluyor. İşte Ergenekon terör örgütünün derinliklerinde bunlar var ve tüm bu karanlık geçmiş şu anki Ergenekon dosyalarıyla irtibatlı.

Tekrar etmekten bıkmayacağım: Ergenekon denen "şey" kriminal olarak bir terör örgütüdür; tamam ama Ergenekon, Türkiye için bundan çok daha öte bir durumdur. Bu, tarihsel bir bloktur. Bu tarihsel bloğun sol ve sağ tarafı olduğu gibi Ergenekon Tarihsel Bloku, laik-"dindar" olarak da derinleştirilmiştir. ETB'nin bu yüzleri, çeşitli konjonktürlerde ve bu konjonktürlerin kriz anlarında ittifak yapmışlardır.

Şimdi Ergenekon Cumhuriyeti başlığını haklı çıkartan ikinci önemli güncel gelişmeye geliyoruz: Saadet Partisi'nin fiilî olarak kapatılması meselesi. Erbakan siyasi bir figür olarak ETB içinde, ETB'nin "dindar" tarafını temsil eder. Erbakan siyasi figürü, ilk önce Milliyetçi Cephe hükümetleriyle öne çıkmış ve yukarıda söylediğimiz kriz ittifakını, ETB'nin ön önemli unsurlarından olan, Demirel'le yapmıştır. Demirel-Türkeş-Erbakan bir sacayağıdır ve ETB'nin sağ tarafıdır. Ama bu sağ taraf kendi içinde laik-"dindar"-ırkçı (Türkçü) olarak ayrılır. Bu sacayağı 12 Eylül faşizmine giden yol için biraraya getirilmiştir. Şimdi bu üçlünün devam ettiricileri de bu geleneği aynen sürdürmek istiyorlar. Bu üçlüyü, ETB'nin sağ tarafı olarak destekleyen, arkasını dolduran ve tabii yıllardır iktidarda tutan asker ve yargı oligarşisidir. Türkiye'de hem MC hem de Demirel iktidarları bu "derin" bürokratik yapı tarafından kotarılmış iktidarlardır. Şimdi DP diye bir parti var; burayı Demirel

bırakmıyor. Ergenekon sanıklarının partiye başkan yapmak için formüller arayıp duruyorlar. Haberal'ın başkan olacağı yazıyordu geçen gün bir yerde; yapabilirler. Ama aynı şeyi SP'de yapamadılar; çünkü İslam dinamiği artık çok farklı bir dinamik ve bunu Numan Kurtulmuş ve ekibi biliyor. Bunun için SP'yi kapatmaktan beter edip saf dışı bıraktılar. Erbakan ve Demirel aynı adamlardır. SP olayı, bize aynı zamanda ETB içindeki yargı etkinliğini göstermesi açısından da örnek bir olaydır.

ETB'nin sağ tarafının ilkönce Özal ve sonra 28 Şubat süreciyle dağılması Ergenekon Cumhuriyeti'nden ilk tuğlaların sökülmeğe başlamasıdır aynı zamanda. Burada Özal'ın rolü büyüktür ve Özal'ın (denetlenemezse) etkisizleştirilmesi hep gündemdeydi. Kartal Demirağ suikastı gerçek suikast değil, uyarıydı sadece. Ama Özal aynen devam edince arkası geldi.

ETB'nin sağ tarafını felç eden Özal'ın partisi de hızla yok edildi. Ama tabii ki tarihin de diyalektiği var; 28 Şubat, Erbakan ve Demirel gibilere rağmen, kendi karşıtını Ak Parti olarak ortaya çıkardı. ETB'nin sağ taraftaki felç durumu devam edecek; buraya yargının müdahalesi yalnız geciktirici etki yapar. Ama esas olan sağ tarafın 12 Eylül-Özal ve 28 Şubat sürecinde dağılmasıyla ETB'nin ortaya çıkan "sol" tarafıdır. Burada, zaten bir devlet partisi olan ve başından beri ETB'nin en büyük aparatı olan CHP'yi bir kenara koyun, ETB'nin bu sol yanının çok ama çok "derin" olduğunu bu süreçte gördük. Bütün bu süreçte CHP dışında "sol" diye bilinen yapı ve partiler Ergenekon operasyonları ile ajanlaştırıldı. 12 Eylül öncesinde devlete "karşı" olan bu yapılar, devlet içindeki Ergenekon üslerinin ve oligarşisinin savunucu durumuna getirildi. 12 Eylül öncesi krizinde laik-"dindar"-Türkçü olarak tasnif edilen ETB yapıları nasıl MC çatısında ittifak yaptıysa şimdi de neoconlarca geliştirilen İslamofobi ivmesiyle CHP çatısında Kemalist-"sol" bir ittifak geliştiriliyor. 2011 seçimlerinde bu "solun" Kılıçdaroğlu'yu desteklemesi sağlanacak. ETB'nin sağ ittifakının ideolojik harcını başından beri Türk-"İslam" sentezi oluşturdu. Ama buradaki İslam'ın İslam'la hiç alakası olmadığını anlayanlar şimdi SP'den tasfiye edilmek isteniyor; edilemezse de parti fiilen kapatılıyor. ETB'nin laik-"sol" tarafının ideolojik harcını da nasyonal-sosyalizme varan tekçi-darbeci bir Kemalizm anlayışı oluşturdu. Bu anlayış, Kadro ve Avcıoğlu tezleriyle antiemperyalist, bağımsızlıkçı soslarla çeşitlendirilerek bugüne getirildi.

Ergenekon Cumhuriyeti'nden çıkışın ilk adımı, bütün bu yapının ne olduğunu ve daha neler yapabileceğini bilmektir.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP'ye pazar günü akılları

Cemil Ertem 26.09.2010

Türkiye'nin yol haritası belli oluyor. Başbakan'ın dünkü konuşması 2011 sonrasının yeni anayasa ile başlayacağını ortaya koyuyor. İktidar partisinin referandum değişiklikleri ile yetineceğini, aslında demokratik bir anayasa istemediği propagandası yapan CHP şimdi de yeni anayasa için 2011 sonrasını beklemeyelim; hemen bu Meclis yeni anayasayı yapsın diye ortalığa atıldı. İnsanın etrafında olup bitenler konusunda balık hafızalı olması bir yere kadar anlaşılır ama kendi söylediklerine balık hafızalı olması artık bir hastalık olmalı. Başta eski ve yeni genel başkanları olmak üzere, konuşabilen tüm CHP'li milletvekilleri, en az bir kere, bu Meclis'in, anayasada değişiklik yapacak meşruiyeti yok; bu Meclis'in meşruiyeti tartışmalıdır, ilkönce bu seçim sistemini değiştirelim öyle seçime gidelim ve yeni Meclis anayasayı yapsın; gerekirse öyle referanduma gideriz demiştir. Tabii şimdi CHP'ye Kılıçdaroğlu'yla birlikte dâhil olan, sol literatüre hâkim arkadaşlar var; onlar,

“somut durumun somut tahlilini” yaparak; *“aman Başkan bunlar yeni anayasa konusunda kararlı, biz de hemen, şimdi diyelim hem bir adım öne geçeriz hem de 12 Eylül Anayasası’nı istemediğimizi cümle âleme ilan etmiş oluruz”* demiş olabilirler. CHP bu komik durumlara daha çok düşecek; CHP’den sol, demokrat bir parti olmaz.

CHP, nasyonal-sosyalist bir parti; tam anlamıyla bu; ne bir fazla ne bir eksik. Söylemi, tarihsel geçmişi, PM’sinin bileşimi, örgütlenme tarzı bize bunu anlatıyor. Bence CHP’liler bunu kabul ederlerse daha ciddi ve kalıcı adımlar atabilirler. Mesela şimdi MHP “biz ne olacağız” telaşında. MHP’nin referandumda başına gelenler az bile. 2011 seçim sürecinde ve sonuçlarında MHP’nin yaşayacağı hüsrân katlanacak. Bunun iki temel nedeni var; MHP’nin kendisini var ettiği tek ırka dayalı ulus-devlet modeli ve bu modeli, Türk usulü, çatışmayla yaşatma dönemi bitiyor. MHP’nin arkasındaki hâkim sınıf(lar) onu terk ediyor.

İkinci temel neden, ulus-devleti eskisi gibi yaşatmak isteyen kesimler bütün ağırlıklarını artık CHP’ye veriyorlar. Böylece, MHP’nin marjinalleşme süreci, ondan “bazı” cemaat desteklerinin çekilmesiyle değil, geçmişte onu destekleyen yapıların desteklerini CHP’ye kaydırmasıyla hızlanıyor. İşte tam da bu yüzden MHP’nin kızgınlığının, mütedeyyin kesimlere değil, CHP’ye ve MHP’den geleneksel desteği çekip CHP’ye yönelen kesimlere olması gerekir. Aynı şekilde, CHP’nin de artık takiye yapmaktan vazgeçip doğrudan *“tamam kardeşim ben faşist bir partiyim, başından beri tek ırka dayalı ulus-devleti savunuyordum; bundan sonra da savunacağım; bu cumhuriyetin böyle devam etmesi bundan sonra da en büyük amacımız”* diyerek öyle yeni demokratik anayasa işlerine hiç dalmaması ve MHP’nin yüzde 10-15 arası gezinen oylarını tırtıklamaya başlaması çok akıllıca olur.

Hesap ortada; MHP’nin, milliyetçi-ırkçı rüzgârın en çok olduğu yıllarda bile oyları yüzde 17 falan olmuştur. (Öcalan yakalandığında mesela) Milliyetçi-ırkçı rüzgârın dindiği yani barış, demokratikleşme ve buna bağlı istikrar dönemlerinde ise MHP yüzde 8-9’lara geriler. Eğer Başbakan’ın dün anlattığı süreç gerçekleşirse, MHP 2011’de Meclis’e giremez. Çünkü çatışma, kan ve bunun sonucunda doğan milliyetçi dalga olmazsa MHP yüzde 7’lere kadar geriler. Böylece, yaklaşık yüzde 10 kadar MHP’den kopan ve CHP’ye gidecek oy olur bu durumda. İşte CHP, öyle entel-dantel yorgun demokrat taklidi yapmazsa, doğrudan ve harbiden ben demokrasi değil, yalnız misak-ı milli sınırları içinde, şimdiye kadar olduğu gibi, tek ırka dayalı bir ulus-devlet istiyorum derse, MHP’nin bu yüzde 10’a yaklaşan milliyetçi oylarını alır. Ha, tabii belki solcu taklidi yaparak alacağı bazı oyları kaybedebilir; ama bunlar öyle yüzde ile ölçülecek oylar değil; binde 5-6 falan. O zaman gerçekten Kılıçdaroğlu, en büyük rakibi Baykal’a fark attırır. Attırır gerçekten. Yani bu durumda ben, yüzde otuzlara yaklaşan bir CHP bekliyorum hayırlısıyla.

Ama CHP’nin kendisi için çok doğru olacak bu strateji yerine, yine hepimizin gözünün içine bakarak, demokratik anayasa istiyoruz hemen, darbelere (tabii ki ne de) karşıyız falan diyerek tam tersi bir strateji izleyeceğini ve oylarını yüzde 20’nin de altına düşüreceğini biliyorum. Ya bir de şunu söylemeden geçmeyeceğim; Kılıçdaroğlu’nun şu Avrupa seyahati beni çok eğlendirdi. Tekrarını bekliyorum. Avrupa solunun zaten dönek Kautsky’den beri düştüğü durumu biliyorduk. Bu anlamda çok anlamlı ziyaret oldu bu. Bundan sonraki adımları tek bir AB Anayasası ve devleti olan şu dönek Kautsky’nin torunlarına tek millet, tek bayrak, tek dil dersleri vermenin önemini anlıyorum ve devamını diliyorum.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir dakika; ufak bir sorun var yalnız...

Siyasetin yoğun gündemi ekonomiyi hepimize unutturdu. Aslında siyasette olandan daha yoğun bir dönüşüm de ekonomi alanında oluyor. Esasında buradaki dönüşüm olmasaydı biz bugün bütün bu önemli siyasi altüst oluşu konuşuyor olmazdık. Kalıcı bir barışın hemen arifesindeyiz. Bu noktaya gelmemizde, bölgedeki ekonomik ve sosyal gelişmelerin payı büyük. Bütün bu süreçte Doğu merkezli sivil toplum ve iş örgütleri inisiyatif aldılar, barış için ciddi girişimlerde bulundular. Bölgede, Türk sermayesinden bağımsız bir Kürt burjuvazisinin oluştuğunu söylemek çok abartılı bir tesbit olur ama bölgede, yalnız Türk iç pazarına bağlı olmayan, kendi doğusuna ihracat yapan, buralarda yatırım yapmaya hazırlanan işletmeler var. Gaziantep Türkiye'nin doğusunu dünyaya bağlayan önemli bir merkez oldu bile. Gaziantep'teki birçok firma artık dünyaya teknoloji yoğun mal ihraç ediyor. Yakında Diyarbakır da hızla bu seviyeye gelecek. Bölgede başta endüstriyel tarım, hayvancılık, lojistik, perakende ticaret, eğitim, sağlık, inşaat gibi bölge dışına da iş yapacak sektörler öne çıkacak ve bu alanlara güçlü sermaye yatırımları gelecek. Gaziantep ve Diyarbakır Türkiye'den Ortadoğu, Asya ve Afrika'ya gidecek malların üretim, lojistik merkezi olacak. Adıyaman gibi GAP şehirlerinin de hızla büyüyeceğini söyleyebiliriz. Türkiye GAP'ı bir asimilasyon ve suyu zapt edip komşularını tehdit projesi olarak inşa etmişti; ama artık GAP gerçek anlamda bir kalkınma projesi oluyor. Yalnız bu bile başlı başına doğudaki değişimi sürükleyecek önemde bir olgu. Doğudan başlayan bu hızlı ekonomik dönüşüme hazır olalım; çünkü bu hızlandırılmış tarih, Türkiye'nin merkezindeki ve batısındaki çürümüş yapıları ve siyasi anlayışları yerle bir edecek, onların şaşırmasına bile fırsat vermeden onları hızla bir an önce gitmeleri gereken yere yollayacak. Bu anlamda 2011 seçimlerinin sonucunu, Orta Anadolu, Güneydoğu ve Doğu belirleyecek. Çünkü değişimin merkezi buralar.

Çok ilginç bir tarih yaşıyoruz aslında, dünya da benzer bir süreç yaşıyor. Küresel değişimin merkezleri gelişmiş ülkeler ve onların metropollerini değil, Doğu Avrupa'dan başlayan ve içine Türkiye ile birlikte K.Afrika, Ortadoğu, Ön Asya ve Asya'yı alan büyük hinterland.

Daha önce hammadde, ucuz emek, ucuz enerji deposu olan bu bölgelerde şimdi devasa Ar-Ge merkezleri, endüstriyel yatırım havzaları kuruluyor. Bu bölgelerdeki ülkelerin rejimleri de ya değişiyor ya da rejimi elinde tutan güçler, telaşla değişim sözü veriyorlar, sınırlarını açıyorlar ve istikrarı baskı ile değil demokrasi ile sağlayacaklarına vurgu yapıyorlar.

Başta ABD olmak üzere gelişmiş ülkeler de eskisi gibi ekonomik ve siyasi hegemonyalarını devam ettiremeyeceklerini anlıyorlar. ABD, hegemonyasını, kontrollü bir süreçte G-20'ye devretmeye hazırlanıyor. Doların tek bir para olarak sonsuza kadar ABD'nin açıklarını finanse edecek bir araç olmayacağını artık biliyoruz. Ama bunu en çok ABD biliyor. 1995'te doları değerlendirip Bush iktidarının yolunu açan Clinton'dan çok farklı bir demokrat var ABD'nin başında ve Obama ABD'nin militarist gücüyle değil, silikon vadisi geleneği ile yürümesi gerektiğini daha işin başına gelmeden "öğrenmişti".

Şimdi tam burada hiç konuşmadığımız bir gerçeğe gelelim; bütün bu devasa (tarihsel) değişimler olurken Türkiye, hâlâ 2001 krizini tamir etmek için IMF ile Derviş'in kotardığı, artık arkaik sayılacak, ekonomi programı ve onun paradigması ile idare ediyor. Çok şaşırtıcı değil mi; Türkiye'de devlet böyle bir şey; bir şey kanunlaşmışsa onu değiştirmek çok zor.

Bu program aslında Merkez Bankası'nın yeni "görev tanımının" içine yedirilerek Türkiye'nin üstüne yapıştırıldı. Bu programın temel anlayışı, kamu borçlanma gereğini, faiz dışı fazla ile düşürmeye ve para politikasında da görece yüksek reel faiz ile hem kuru hem de enflasyonu kontrol etmeye dayanır. Merkez Bankası, emisyonu döviz rezervlerine bağlayarak hem faizleri yukarıda tutar hem de yalnız parasal araçlarla enflasyonu kontrol

etmeye amaçlar. Bu aynı zamanda kuru bastırır ve kısa vadeli girişleri özendirerek açığı kontrolsüz finanse eder.

Maliye politikasında bize cendereye sokan ve son derece gereksiz olan faiz dışı fazla anlayışını terk ettik; ancak IMF-Derviş programının para politikasını, Merkez Bankası inatla sürdürüyor.

Şimdi soruyorum; en geç 2011 başından itibaren devasa yatırımları üzerine çekecek ve bir sanayi, enerji ve finans merkezi olacak Türkiye, bu tempoyu bu programla mı karşılayacak?

Buna, başta ekonomi yönetimi ve Merkez Bankası'ndan olmak üzere, evet diyen iktisatçı var mı acaba; çok merak ediyorum.

Şu an başta Doğu olmak üzere Türkiye'nin birçok bölgesine enerji, sanayi ve tarım yatırımları geliyor. Dünyanın yalnız Sabancı ve Alarko'nun yatırım açıklamaları bunu teyit ediyor. IMF-Derviş arkaik, iktisat dışı programıyla bu dalgayı göğüsleyemezsiniz, yalnız siz değil hepimiz altında kalırsınız.

Türkiye'nin yeni büyüme ve kalkınma programına ihtiyaç var. Hemen şimdi; demokrasi ile istikrarı ve barışı kotarmanın ve kalıcı hale dönüştürmenin en büyük adımı bu olacaktır.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avcı'nın ortaya çıkardığı üç tarihsel sonuç

Cemil Ertem 01.10.2010

Öyle bir zaman ki bu; geçmişte aydınlatırken geleceği de bize anlatıyor. Şu Avcı meselesi bir tarihsel ve önemli zinciri ortaya çıkardı bence. Avcı'nın kitabını basan yayınevinden, "Devrimci Karargâh" örgütüne kadar kurduğu tüm ilişkiler ve DK'nın (Öcalan'ın vurgusundaki) "denetlemeyen" bir şehir unsuru olarak solda silahlı bir truva atı yapılması projesi, bize bir sonucu anlatıyor. Devletin Ergenekon kanadı, zaaf ve başından beri mafyatik ilişkileri olan bazı sol yapılara sızarak (ki bu yapıların Kürt hareketine yakınlığı da avantaj olarak kullanılmış) radikal "sol" üzerinden yeni bir post-ergenekon yapılanması yaratmak istemiş. Şu açık; Avcı'nın ortalıkta olan ve gününün yarısını "solculuk" yaparak yarısını da mafyatik para-pul ilişkileri ile geçiren zaaf bazı unsurlardan "özür" dilemesiyle başlayan ilişki ve süreç, öyle anlaşılıyor ki DK gibi bir yapıya kadar varmış. Karşımızda uzun ve inceden inceye planlanmış bir süreç var. Şimdi bu açığa çıkıyor. Cemaat mi ortaya çıkartıyor, Emniyet mi, CIA mi çok umurumda değil, açıkçası. Ama bu kadar zaaf ve artık her anlamda "iş" bitmiş unsurlarla kurulan "kullanma" ilişkilerinin açığa çıkmaması beklenemezdi. Ama işin ilginç tarafı, bu kadar açık olan bu zinciri, başta şu çok seyredilen haber kanalları olmak üzere, basın bir cemaat operasyonu olarak anlatması ve de tabii ortaya bir mağdur çıkarması.

Bu işte benim ilgilendiğim olgular şunlardır ve bunlar tarihsel sonuçlardır: Birincisi, Türkiye'de radikal sol - devlet ilişkisi öyle münferit sızma meselelerinden ibaret ilişkiler değildir. Yani karşımızda bir Mahir Çayan - Mahir Kaynak ilişkisi yok. Ama bu, hastalıklı ilişkiler ve solun bazı kesimlerinin, Ergenekon yapılanmasının bir parçasına dönüştürülmesi doksanlı yılların başından itibaren başlayan bir süreçtir. Burada örgüt ve isim vermeyeceğim; ama bu örgütler ve isimler ortadadır. DK'nın ortaya "çıkarılması" operasyonu bu sürecin

zirvesidir; çünkü DK, Türkiye solunun geleneksel yapılarından ayrı plastik bir örgüt olarak var edilmek istenmiştir ancak, konjonktür gereği, –Avcı gibilere rağmen- başarılı olamamıştır. Ama sonuçta, Avcı, kurduğu ilişkiler ve Avcı’ya yaptırılmak istenenler, bunlara dâhil olanlar ortaya çıkarmıştır ki; Türkiye’de radikal sol denen yapılanma, tam bu operasyonun başladığı doksanlı yılların başında, teorik ve ideolojik olarak bitmişti ama operasyonel olarak bitiş noktalarından birisi de budur. Artık tam burada ve bu bataklık karşısında bir nokta koymak ve oyun bitti demek zorundayız.

İkinci tarihsel sonuç; Türkiye devleti ile ilgilidir. Devlet, bu işleri bırakıyor. Devletin artık Avcı gibi, “kurallar ve kanunlar” dışında çalışacak unsurlara ihtiyacı yok; bu anlamda Avcı olayı, devletin bu yeni yönelimini ve örgütlenmesini anlatan bir gelişmedir. Siz AB’nin herhangi bir ülkesinde Avcı gibi bir Emniyet müdürünü bırakın bir Emniyet mensubu bulabilir misiniz; Avcı başından beri görevi ile örtüşmeyen bilgilere sahip ve bunları, çok ilginç zamanlarda, devletin içinde olmadığı ya da onu çemberin dışına çıkaran kanatlarına karşı kullanıyor. Dünyanın herhangi bir burjuva demokrasisinde böyle bir figür olmaz ama kazara olursa da saniyede uçururlar. Yani Avcı olayı gösteriyor ki devlet, herhangi bir burjuva demokrasisi çerçevesinde davranmaya karar vermiş.

Üçüncü tarihsel sonuç; Türkiye’de basın durumudur ve basın, ne yazık ki, devletin bu yeni yöneliminin gerisindedir; hatta ona direnmektedir. DK plastik ve post-Ergenekon örgütlenmesi, sanıldığı kadar basit, ilkel bir örgütlenme değildir. DK ve Bostancı’daki operasyon yalnızca aysbergin su üstündeki kısmıdır. Bu örgütlenmenin basın ayağı vardır; buralarda ciddi ilişkiler vardır. Türkiye’de her şeyin eskisi gibi devam edeceğini sanan bazı kişi ve kurumlar bilerek ya da bilmeyerek bu yapılanmaya destek vermişlerdir. Bunu da kabul edelim. Bence bu olay eğer derinleşirse Türkiye’de basının da yeniden yapılanma fırsatı olabilir.

Şimdi bu üç tarihsel sonucun bize yakın gelecekle ilgili yansımaları olacak tabii. Türkiye’de bu gelişmeden bazı dersler çıkarma aklını gösteren siyasi yapı ve kurumlar önemli adımlar atacaklar. Ama tabii ki bu olayı bir cemaat hesaplaşması gibi gören ve at gözlüklerini çıkarmak istemeyenler bulundukları yerleri bir müddet sonra terk etmek zorunda kalacaklar.

Hem referandum sonuçları hem de hemen arkasından gelen barış ve uzlaşma süreci, CHP’yi ve onun takipçilerini yeni bir stratejiye itiyor. Burada büyük resim tabii budur. Yani Avcı olayı, yukarıda anlattığımız sonuçları itibarıyla bu resmi tamamlamaktadır. CHP’yi var olan yağma statükosunun ve baskıcı üniter devletin devamı için destekleyenler, darbe, post-darbe, iç savaş seçenekleri boşa çıkınca, CHP’yi bu sefer AK Parti’ye iktidar ortağı yapıp süreci kendilerince denetlemeye ve geciktirmeye çalışma stratejisini seçtiler. CHP’nin başörtüsünden yeni anayasaya kadar gündeme getirdiği ve daha da getireceği tüm konular bu stratejinin parçasıdır.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bugün Brezilya’ya bakalım!

Cemil Ertem 03.10.2010

Bugün Brezilya’da seçimler var. Seçimde öne çıkan iki aday var. Lula’nın adayı (İşçi Partisi’nin) Dilma Rousseff. Rousseff eski bir kadın gerilla. Diktatörlüğe karşı yıllardır örgütlü olarak direnmiş bir siyasi figür.

Lula iktidarda olduğu dönemde çok önemli değişimlere imza attı. Lula iktidarı, baskıcı ve yağmacı devlet geleneği ve askerî diktatörlük çemberinden çıkış sürecini Brezilya'da üstlendi. Bu, şu an Türkiye'nin yaşadığı sürece benzer bir süreç aslında. Brezilya'da Topraksız Köylüler Hareketi (MST) bütün bu süreçte hem radikal bir muhalefet üstlendi hem de süreci demokrasi yönünde derinleştirmek için elinden geleni yaptı. Aslında şunu söyleyebiliriz, MST Lula'ya muhalefet yaparak onun işini kolaylaştırdı. Çünkü MST'nin yaptığı muhalefet, bizdeki "solun" ya da nasyonal-sosyalist CHP ve benzerlerinin yaptığı gibi bir muhalefet değildi. MST, İşçi Partisi'nin reformlarını destekledi. Nitekim bugün MST lideri Stedile, Lula'nın adayı Rousseff'un seçilmesi halinde sosyal reformların devam edeceğini, aksi durumda yani Brezilya Sosyal Demokrasi Partisi'nin adayı olan Jose Serra'nın seçilmesi halinde neo-liberalizme geri döneleceğini savunuyor. MST lideri burada neo-liberalizmi çok doğru anlıyor; çünkü neo-liberalizm, sanayi burjuvazisi ve toprak sahiplerini birleştiren baskıcı devlet kapitalizminin ta kendisi Stedile için. Stedile, Brezilya Sosyal Demokrasi Partisi'nin seçimi kazanması halinde, Brezilya'da sanayi burjuvazisi ile büyük toprak sahiplerini birleştiren en önemli sektör olan biodizel endüstrisinin bir numaralı temsilcisi olan Katia Abreu'yu ekonomi yönetiminde çok stratejik bir yere getireceğini vurguluyor. Nitekim Serra, Abreu'yu finans koordinatörü olarak atayacağını açıkladı bile. Bu arada aslan sosyal-demokratların adayı Serra (tabii ki) sol bir söyleme sahip.

MST, Brezilya'nın dünyanın 8. büyük ekonomisi olmasına rağmen refah sıralamasında 72. sırada olmasını sorguluyor. MST lideri Stedile, bugün dünyanın 500 büyük şirketinin dünya GSMH'sının yüzde 52'sini ürettiğini ama dünya işçi sınıfının yüzde sekizini çalıştırdığını söylüyor. Stedile'e göre bu, baskıcı ulusal hükümetlerle yapılan işbirliği, militarizm ve sürekli askerî çatışmalarla sağlanıyor. MST, Lula'nın yaptığı reformları, özellikle insan hakları, ifade hürriyeti konusunda atılan adımları küçümsemiyor ve destekliyor; ancak gerçekten demokratik bir yönetimin, kamusal alanın genişlemesi ve onun yönetiminin demokratikleşmesiyle olacağını vurguluyor. Şöyle diyor Stedile, "Brezilya'da 16 milyon okuma yazma bilmeyen nüfus var. Bunları eğitmek 10 milyar doları bile bulmayacak bir bütçe ile mümkün. Ancak bu para sağlanmıyor; oysa bu para Brezilya'nın iki haftalık dış borcunun faizi. Ayrıca bugün 10 milyon evsizimiz var; yollar, köprüler yapıp duruyoruz ama evsizlere çözüm üretmiyoruz." MST'ye göre bu, ulus-devlet egemenleri ile neo-liberal küresel soygunun işbirliğinin sonucu. Ancak MST, bu gerçeği kabul etmekle birlikte, baskıcı politikaların ve içe kapalı bir diktatörlüğün temsilcisi olan Cordoso'yu Lula ile karşılaştırmıyor bile; Lula'nın bu anlamda tercih edilebilir olduğunu kabul ediyor.

Stedile, doların hâkimiyetinin, ikinci savaş sonrası kurulan düzenin devamını sağladığını şimdi bunun çözülmeye başladığına vurgu yaparak, Lula'nın politikalarının da bu çözülmeyi kolaylaştırdığını vurguluyor. Örneğin, Latin Amerika Bankalar Birliği'nin (ALBA) IMF'nin yerine geçebileceğini, bölge ülkelerinin bu yolla dolara olan bağımlılığının kalkacağı Stedile'nin vurgularından biri. MST, Brezilya Sosyal Demokrat Partisi adayı Serra'nın, Sao Paulo burjuvazisinin, geri kalmış toprak sistemi egemenlerinin ve bunlarla işbirliği içindeki neocon küresel sermayesinin temsilcisi olduğunu savunuyor. Lula'nın adayı olan Dilma'nın ise, demokrasi ile birlikte gelişmeye başlayan, demokratik reformları destekleyen, ileri teknolojiyi geliştirip dünyaya açılan yeni burjuvazinin ve bu burjuvazi ile uygunluk sağlayan örgütlenmiş işçi sınıfının adayı olduğuna vurgu yapıyor MST; tabii MST için Dilma ehven-i şer.

MST lideri Stedile, başta devlet bürokrasisi olmak üzere, yerel yönetimler ve hükümet düzeyinde bir muhalefet geliştirdiklerini vurguluyor. MST, kurumsal mücadele ile politik mücadeleyi birlikte ele alan Gramsci'ci bir bakış açısına sahip.

Şimdi MST'nin yukarıdaki perspektifini Türkiye'ye uyarlayacak bir sol var mı ülkede; bunu soralım. Size Sao Paulo burjuvazisi, gerici toprak egemenleri ve neocon (askerî-sanayi küresel yapı) ittifakı neyi hatırlatıyor; ya da bunlarla işbirliği yapan bir sosyal-demokrat lider, medya ve bu yapının ürettiği plastik "sol" neyi hatırlatıyor.

Sakin gerici İstanbul burjuvazisi, doğudaki savaş ve toprak egemenleri ve bunlarla işbirliği yapan yargı-asker bürokrasisi, neoconlar gibi bir yapı gelmesin aklımıza. Sonra bu yapı, kendine çalışacak ve Lula'nın yaptıklarını yapan bir partiye şeriat geliyor(!) diye karşı çıkacak plastik bir Ergenekon "solu" ve bu solu manipüle edecek polis şefleri yaratmasın; aman ha!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kapitalizmin yeni şantiyeleri

Cemil Ertem 05.10.2010

 Kapitalizmin yeni şantiyeleri Dünyada şu an merkez bankalarının kurlar aracılığıyla yürüttüğü krizden çıkış stratejisi aslında bize yeni bir para sistemini ve bununla birlikte gelecek yeni bir kapitalizmi anlatıyor. Bu kapitalizmin şantiyesi kuruldu. Bu şantiye, bugün dünyanın 21. yüzyılını belirleyecek merkezlerinde çalışıyor. Geçen hafta Clinton Türkiye'deydi. Clinton, yapmak istediklerinin tam tersini yapmak zorunda kalan bir başkandır. Özellikle doksanlı yılların başı bugün yaşayacağımız krizi ortaya çıkaran adımlarla örülüdür. 1950 ile 1970 arasında başta ABD olmak üzere, kapitalizmin ana merkezlerinde kârların yüzde 50'ye yakın düşmesi hemen yetmişli yılların başında kendini kriz olarak göstermişti.

Seksenli yıllara damgasını vuran arz-yönlü neo-liberal politikalar, doksanlı yıllarda üretim merkezlerinin yer değiştirmesi, (Asya, Afrika ve Latin Amerika'ya kayması) ve finansallaşma ile devam etti. ABD zaten, seksenlerin sonunda, net borçlu haline gelmişti. 1985'teki plaza anlaşması doları, yen ve marka göre aşağıda tutarak ABD sanayiinin verimliliğini ortaya çıkardı ve ihracatını arttırdı ama Japonya'yı bitirdi. ABD'de kârlar yukarı çıkarken, hammadde, enerji fiyatları kârlardan hızlı artmaya ve finansallaşmanın da etkisiyle faizler düşmeye başladı. 1995'e kadar Clinton bu balonun üstünde oturdu ve bugün Obama'nın yapmaya çalıştığı hiçbir şeyi yapmadı. Finansallaşma ve kaydî paranın hızlı artışı ABD, Avrupa ve Japonya dışında mini krizlere neden oldu. Meksika, G.Kore, Rusya ve Türkiye krizleri bize bugünkü krizi anlatan öncü krizlerdi aslında. Bu krizler, Merkez Bankalarının bağımsızlığı operasyonlarına paralel olarak, 2008 krizini geciktirmek için geçici para politikası çerçevesinin oluşturulması fırsatını ortaya çıkardı. Mesela, Türkiye'nin şu sıralar tartıştığı "enflasyon hedeflemesi" böyle bir şeydir. Clinton'ın bugün yeni dönemin öncüsü olarak anlattığı ve içlerinde Türkiye'nin de olduğu gelişmekte olan ülkeler, krizi geciktirmek için başvuru olan yanlış neo-liberal politikalarının kurbanı oldular ve çok önemli bedeller ödediler. Türkiye hâlâ bu yanlış para politikasının izinden gidiyor. Clinton, şimdi kapitalizmin şantiyelerinden birisi olarak Türkiye'yi görüyor görmesine ama yaptığı hataların hâlâ farkında değil.

Clinton 1995'teki "Ters Plaza" anlaşması dâhil, attığı her adımda, Bush iktidarını hazırladı aslında.

1995'te FED, "Ters Plaza" anlaşmasıyla doları değerlendirirken ABD'nin açık vermesine izin veriyordu ama bunun karşılığında Japonya'yı ve AB'yi kurtarıyordu. Ancak ABD, güçlü dolar ve yüksek faize güvenerek bu açıklarını kapatmayı düşünürken dolar arzını denetleyemeyeceğini ve bu arzın 2008'de ilk önce mortgage şirketlerinin aktiflerindeki zehirli varlıklar olarak patlayacağını pek hesap etmemişti. Aslında Greenspan bunu biliyordu. Yaşlı Kurt'un son yıllardaki sıkıntısı tam da buydu. "Bu iş çökecek ve hepimiz altında kalacağız" türünden cümleler çok sık ağzından çıkmaya başlamıştı. Greenspan, özellikle Çin'in sonsuza kadar ABD'yi dolar olarak finanse etmeyeceğini ilk söyleyen ABD'li yetkilidir. Bu açıdan FED'in şimdilerde "gerekirse enflasyon

olsun" türünden açıklamaları durgunluk kaygısından çok ABD'nin açıkları ile ilgilidir. Sonuçta, yukarıda vurguladığımız gibi bir paradigma bitiyor. Şimdi işin ilginç tarafı, FED, değerli dolar ve göreceli yüksek faiz döneminde (ki bu dönem Clinton ve Bush dönemlerini içerir) yürüttüğü para politikasından tümüyle vazgeçmişken, gelişmekte olan ülkelerin Merkez Bankalarına yutturulan ve teori açısından da tam bir ucube olan "enflasyon hedeflemesi" çerçevesinin bizim Merkez Bankası tarafından devam ettirilmesidir. Aşağıdaki grafikte FED'in bütün bu kriz döneminde nasıl bilanço büyüttüğünü görüyorsunuz.

Bu bize yeni bir dönemi anlatmaktadır. Şu sıralar bütün kriz dönemlerinin baş göstergesi olan talep yetersizliği sorunu kurlar üzerinden yürütülen bir savaşla çözülmeye çalışılıyor. Ama bu sürdürülebilir bir durum değil ve çok geçmeden yerini ilkönce yeni bir para sistemine ve yeni bir dünya parası tasarımına bırakacak. Clinton, geçen haftaki konuşmasında, bu değişimin reel tarafını anlattı aslında. Clinton, değişimi omuzlayacak ülkeleri bir bir saydı. Çünkü Clinton, yapması gerekenleri yapamayan bir ABD Başkanı olarak, bugünkü durumu en az Obama kadar biliyor ve seziyor. Ama birçok politikacı gibi dönemindeki hataları atlıyor.

Clinton, Çin, Hindistan, Brezilya, Meksika, Nijerya, G.Afrika, Vietnam, Endonezya, Polonya ve Türkiye'yi dile getirdi. Şimdi bu on ülkede kapitalizmin yeni şantiyesi kuruluyor.

İşte bundan dolayı Türkiye'nin hiçbir kurumu, devlet ya da sivil, 21. yüzyıl kapitalizminin şantiyelerinin kurulduğu ülkelere birinde olduğunu unutmasın.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki eksen: Yeni anayasa - yeni ekonomik program

Cemil Ertem 08.10.2010

20. yüzyılın tamamında ve yeni yüzyılın da ilk on yılında devam eden paradigmanın ya da dünya sisteminin sonuna geldik. ABD'nin siyasi ve askerî gücüyle ayakta tuttuğu para sistemi çöküyor. Bugün birçok habercinin ve iktisatçının "kur savaşları" diye anlatmaya çalıştığı kaotik durum, yalnızca ulusal ekonomilerin, kapitalizmin geleneksel hastalığı olan iç pazardaki talep yetersizliğine çare bulmak için yerel paralarının değerini düşürme operasyonu değildir. Bu, işin görülen, dolayısıyla var olan gerçekliği pek anlatmayan yanıdır.

Vietnam savaşının hemen ardından Nixon doların altına olan bağımlılığını kaldırınca, (1 ons altın=35 dolar) herkes doların yerine ne geleceğini konuşmaya başlamıştı ama Nixon'ın Hazine Bakanı John Connally, dünyaya tarihe geçen şu sözü söyledi: *"Dolar bizim paramız ama sizin probleminiz."* Connally'nin şımarıkça meydan okumasında, doların arkasında ABD siyasi gücünün olduğu vurgusu vardı. Yetmişli yıllar ABD için kâbus dolu geçti ama seksenlerde ABD, arz yönlü iktisat ve neo-liberal dönüşümle yeniden hegemonik üstünlüğünü ilan etti. Seksenlerde başlayan bu dönemin siyasi tarafı, saldırgan militarizme, askerî müdahaleciliğe ve üçüncü dünyada diktatörlükleri desteklemeye dayanıyordu.

1980'de bir ons altın bütün zamanların en yüksek değeri olan 875 dolara çıkmıştı ama bunun ABD açısından pek önemi yoktu. Faiz oranlarını yükselterek ve vergi kolaylıkları sağlayarak sermaye akışını hegemonyanın merkezinde toplamayı başaran ABD, alternatif bir para biriminin olmamasından da yararlanarak karşılıksız dolarla borçlanmayı sürdürdü. Dünyanın ağası artık dünyanın en borçlu ülkesiydi. Ama işin komik tarafı, ağanın dünyadan borç olarak istediği parayı kendisinin basmasıydı. Bunun sürdürülebilir olması ve zincirin kopmaması için ABD, özellikle doksanlarda, dünyayı finansal serbestleşme için ikna etti. Finansallaşma, kaydî paraya

dayanan (ki bu büyük oranda dolar) ve geometrik olarak çoğalan küresel bir menkul kıymet ağı olarak karşımıza çıktı. ABD kâğıtları ve dolar olarak rezervlerini güçlendiren ulusal Merkez Bankaları, trilyonlarca dolarlık naylon varlığın hızlı giriş çıkışına karşı kendilerini, karşılığı olmayan, ABD kaynaklı değerlerle koruyorlardı. Merkez Bankalarının bağımsızlığı ve enflasyon hedeflemesi ucubesi, tam bu konjonktürde bu durumu sürdürmek üzere ortaya atıldı. Merkez Bankaları, ellerindeki dolar rezervlerini hızla boşaltmadıkça burada bir sorun yoktu. Ama tam burada asıl büyük sorun (gerçek) unutuluyordu: Çin gibi cari fazla veren ve baş finansör olan ülkelerin bu işe sonsuza kadar razı olmayacağı ve değişen üretim dengeleri çerçevesinde Vietnam'dan Türkiye'ye kadar birçok ülkenin de var olan "azgelişmişlik" çemberinden çıkıp kendi yollarına gideceği gerçeği. Tabii bu arada, 2008 krizi de, sürekli şişirilen finansal balonlarla, ABD başta olmak üzere, merkez ülkelerin de devam edemeyeceğini göstermişti.

Bugün geldiğimiz noktada somut bir durumla karşı karşıyayız: Karşılıksız dolara dayalı sistemin sonuna geldik. Bu, ABD'nin militarizme dayalı siyasi hegemonyasının bittiğini bize anlatıyor. ABD'nin şu an tek amacı, sisteme zarar vermeden açıklarını makul seviyeye indirmek ve yeni bir para sistemi için gerekli desteği vermektir. Yakın gelecekte çoklu bir rezerv-kur sistemiyle tanışabiliriz. Bu sistemin, temel rezerv paraları dolar, avro ve yuan olabilir.

Türkiye gibi hâlâ durumun farkına varmayan ve Merkez Bankası'nın, enflasyon hedeflemesi adı altında, bu bitmiş para sistemini desteklediği ülkeler de hızla yeni bir para ve ekonomi programına geçtiklerinde bunun olası sonuçları bizi şaşırtabilir: Yarım kalan parasal birlik süreçleri hızlanacak ve bunlar hızla bölgesel siyasi birliklere dönüşecektir. Örneğin Türkiye hızla AB üyesi olup avro para birimine dâhil olduğu gibi, birlik üyesi olmayan birçok ülke, Türkiye üzerinden (Ortadoğu, K.Afrika ve Kafkasya) fiili olarak bu para sistemine dâhil olacaktır. Eğer bu, dolara dayalı para sisteminin çöküşüne paralel bir zamanda gerçekleşemezse, ülkeler arasında para birlikleri fiili olarak oluşabilir. Örneğin TL ya da Rus Rublesi bu kriling anlaşmaları için bölgede elverişli paralar olabilir.

Sonuç olarak ortada bir kur savaşı falan yok; ABD'nin yeni dönemi okuması ve karşılıksız dolardan tedrici olarak vazgeçme durumu var. Burada önemli olan, ABD'nin vazgeçmeye başladığı dolardan bizim vazgeçip vazgeçemeyeceğimiz. Ama başta Türkiye olmak üzere, Clinton'ın kapitalizmin yeni şantiyesi olarak saydığı on ülke, dolara dayalı bu para sistemini ve onun altyapısını oluşturan ekonomik-siyasi paradigmayı aşmak üzereler. Türkiye'nin burada çok az yolu kaldı; Merkez Bankası bu paradigma çerçevesinde hiçbir şey yapamaz. ***Türkiye'nin, Merkez Bankası'nı da yeniden yapılandıracak yeni bir büyüme-kalkınma programına ihtiyaç var. Yeni anayasa ile birlikte bu büyüme ve kalkınma programı da tartışılmalı ve Türkiye bu iki temel tartışma ekseninde seçime gitmelidir.***

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bitişi kabul etmenin erdemi...

Cemil Ertem 10.10.2010

Çin ve Türkiye'nin aralarındaki ticareti ulusal paralarıyla yapacaklarını açıklamaları bu haftanın en önemli ekonomi haberi idi. Gözlerimizin önünde bir para sistemi çöküyor. Ortalık toz duman tam; peki böyle bir durumda, yarım asırdır, her gelişmede "bir dakika ben buradayım" diyen IMF niye ortada yok. Çünkü artık işi bitti. IMF'in temsil ettiği ve bekçiliğini yaptığı sermaye birikim rejimi son buluyor.

IMF Başkanı Kahn, gerçekten akli başında, içinde bulunduğu durumu anlayacak mesleki ve entelektüel birikime sahip bir figür. Dominique Strauss Kahn, eski bir sosyalist. Ama Kahn "eski" olduğunu kabul etmiyor; Türkiye'deki ayakkabılı protestodan sonra; "atan sosyalist mi, ben de sosyalistim keşke konuşsaydık" demişti. Kahn, Fransa'da 1997-98 yılları arasında sosyalist Jospin Hükümeti'nde ekonomi bakanlığı yaptı. Kahn'ın ekonomi bakanlığı sırasında özelleştirmeler ve hızlanan büyüme dikkat çekti. Kahn, çok zor bir dönemde yani 2007'de IMF'e başkan oldu. Ama bütün bu kriz boyunca içinde bulunduğu durumu ve gerçeği kabul etti. Gerçek, IMF'in, ilkönce bir Bretton-Woods kurumu olarak sonra da, 1950-1990 arası ABD kaynaklı ekonomi politikalarını, üçüncü dünyada uygulayan bir küresel "düzenleme" kurumu olarak artık işinin bittiği idi. Kahn, göreve geldiğinden beri IMF'in başta Türkiye olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde hiçbir şey yapamayacağını biliyordu. Bunun için şartları zorlamadı. Mesela IMF'in son aylardaki Türkiye ile ilgili öngörü ve tesbitlerine bakın. IMF, bizim ekonomi yönetiminin bile zor kabul edeceği gerçeği artık kabul etti. Türkiye'nin bu yıl yüzde 8'e yaklaşan bir büyümeyi yakalayacağını ve bundan sonra da performansının AB ortalamasının çok üzerinde olacağını teslim etti. Yani IMF, "benimle anlaşma yapmadınız çok kötü oldunuz ve olacaksınız" demedi. Bu bir teslimiyet mi; hayır ama bir gerçeği kabul etmek. Ancak Kahn daha da ileri giderek, G-20 içinde olan Türkiye gibi ülkelerin, IMF yönetimindeki ağırlığının artması gerektiğini söyledi. Aslında Kahn'ın bu vurgusu, ABD'nin şu andaki değişim politikaları ile de örtüşüyor. ABD de gücü ve hegemonyayı kontrollü olarak G-20'ye devretmeye hazırlanıyor. Aslında Kahn, IMF'in bu haliyle son başkanı. Bunu biliyor ve bu tarihsel işlevi yerine getiriyor. Tarihsel bilinç önemlidir ve bu gibi kurumların başında olanların tarihsel bilinçle donanması insanlığın işini kolaylaştırır. Mesela Kahn, IMF'in temelini White Planı olduğunu bilir.

White Planı temelde, IMF ve Dünya Bankası gibi kurumların çatısını oluşturacağı ve doların altına karşı konvertibilitesinin korunduğu, dolar merkezli bir "sabit kur" sistemini öne çıkarmıştı. Bu da, çok açık olarak, ABD'nin ekonomik hegemonyasıydı. White Planı, ancak dış ödemeleri açık veren ülkelerin kur ayarlaması yapması gerektiğini örtük olarak kabul eder. Yani ABD'nin açık vereceğini öngörmemiştir. İşte IMF yıllarca, White Planı'na göre, açık veren ülkelerin paralarını, açığı kapatmak üzere, belli oranlarda devalüe etmelerini sağlama ve denetleme kurumu olarak çalıştı. Bu açıdan ortodoks IMF reçetelerinin ilk çıkışı daima iç fiyatlarla dış fiyatların aynılaştırılması noktasıdır. Ama bu bitti. ABD'ye, onun parası dolara dayalı sistemin bittiğini kabul edelim.

Şimdi yine Bretton-Woods'ta Keynes'in geliştirdiği ve küresel bir kapitalizmin para mekanizmasını hedefleyen plana daha yakınız.

Bu planda, bir tür dünya merkez bankası rolü oynayacak Kriling Birliği'nin kurulması öngörülmüş ve birliğin temelleri; "bancor" adı verilen ve dünya parası yerine geçecek yeni bir hesap birimi ile ticari işlemlerin yapılmasına dayandırılmıştı. Keynes'in bancoru da altına bağlı idi. Keynes Planı, küresel kapitalizmin temelidir. Ama burada şöyle bir şey var; küresel para sistemi konusunda Keynes'in görüşlerine yakın bir noktaya gelmemiz sistemin, post- Keynesçi bir çıkışa yönlendiği anlamına gelmiyor. Keynes'in sistemi, özünde ulusal ekonomilere dayanıyordu. Altın standardı, sömürgeci ulus-devlet sistemini karşılayan bir modeldir. Şimdi yeni bir Bretton-Woods, G-20 uzlaşısına dayanacak. Bu uzlaş, krizden çıkışı üstlenecek Türkiye gibi ülkeler için bir sıfır noktası şansı doğuruyor. Aslında Türkiye, Rusya gibi ülkeler, bütün bu süreçte, mesela herhangi bir AB ülkesinden daha avantajlı da gözüküyor. Kahn'ın IMF'i bu gerçeği kabul ediyor. Ortadoğu ve Kafkaslar'ın yeniden yapılanması ve enerji geçişlerinin merkez ülkeleri Türkiye ve Rusya. Bu ikiliye İran'ı da eklerseniz küresel kapitalizmin yeni yapılanmasının coğrafi sınırlarını ve aktörlerini tahmin edebilirsiniz.

Berlin'den Pekin'e kadar olan hinterlandın tek pazar olarak şekillenmesi küresel kapitalizmin geleceği için artık

kaçınılmaz gözüküyor. Bütün bu alanda parasal birlikler, ticari anlaşmalar ve bu yeni ortaklıkların doğuracağı çok yönlü siyasi bütünleşmeler gelişecektir.

Tam burada, bir zamanlar dünya ekonomisini yöneten kurumunun tarihsel işlevinin bittiğini kabul eden bir Kahn'la, Türkiye halkının yönetimden uzak tutmaya çalıştığı, ama kendi değil fikri sürekli iktidar olan CHP ve onun fikirleri hiç değişmeyen yöneticilerini karşılaştırmak ister istemez insanın aklına geliyor...

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AB ve 'ekonomi yönetimi' sorunu

Cemil Ertem 12.10.2010

Dün ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı Ali Babacan, Orta Vadeli Programı açıklarken "gelişmiş ülkelerin çoğunda bir yönetim sorunu var" dedi. Burada Babacan, daha çok, AB merkez ülkelerini kastediyor sanıyorum. Almanya, Fransa hatta İngiltere'de bir ekonomi yönetimi sorunu var mı Babacan'ın dediği gibi; buna bakalım.

Bu, şimdiye değin vardı. Ancak Avrupa ve Japonya şu an var olan durumu okuyorlar. Bunun işaretlerini görmeye başladık, bundan sonra da daha fazla ve radikal önlemleri ardına göreceğiz. ABD'ye gelince; FED çok radikal ve köklü önlemler alıyor; bundan önceki yazılarda bundan bahsettim. Şimdi bunun için biraz Avrupa'ya bakalım...

Avrupa Merkez Bankası (ECB) şimdilik FED'in radikal adımlarına ve doların değerinin düşmesine karşı bir atak geliştirmiyor. Çünkü Avrupa, sorunun, para değerinde olmadığını, Avrupa'nın gerçek sorununun, Lizbon stratejisini gerçekleştirememesinde ve para politikalarını destekleyecek ortak bir maliye politikası olmamasında olduğunu biliyor.

İşte bunun için hem AB'nin karar alıcı organları, hem de ECB, meseleyi bir kur ve pazar kapma savaşı olarak görmüyor.

Avrupa bu filmi gördü ve bu filmin tekrar oynamayacağını biliyor. Çünkü ulus-devlete dayanan ekonomilerinin yeni pazarlar yaratma mücadelesinin sonunun topyekûn savaş olduğunu en iyi Avrupa biliyor. Zaten AB, böyle bir kanlı kapışmayı önlemenin birliğidir ilkönce.

Polanyi başyapıtı *Büyük Dönüşüm*'e 19. yüzyıl uygarlığı çöktü diye başlar. Sonra 19. yüzyıl uygarlığının dört kurum üzerine oturduğunu söyler: *Büyük devletler arasındaki savaşın çıkmasını önleyen güç dengesi, altın standardına dayanan ve Britanya'nın idare ettiği para ve ticaret sistemi, sömürgeleştirmeye dayanan piyasa ve liberal devlet sistemi.*

Bu devlet sistemi, liberal anlayışın ve piyasanın devamını güvence altına alan ama aynı zamanda, fetheden, sömürgeleştiren bir anlayışa oturuyordu. 20. yüzyıla girerken bu uygarlık kendisini ayakta tutan bu dört kurumla birlikte çöküyordu.

İmparatorluklarının dağılarak ilkönce ulus-devleti inşa etmeleri, faşizmlerle ve soğuk savaşla örülü devlet kapitalizmi düzeninin oluşması bir krizler ve savaşlar dönemine yol açacaktı.

Bu, bir yüzyılı aşkın devam eden süreç, insanlık tarihinin, en çok toplu ölüm getiren ve kitlesel imha silahlarına dayalı bir düzeni öne çıkartan dönemi olmuştur.

Tam burada Polanyi'nin 19. yüzyıl uygarlığı diye anlattığı dört kuruma yakından tekrar bakalım. Bu sistemde birbirlerini pazar için yiyen ve tek bir ırkın üstünlüğü anlayışına göre kurulmuş ulus-devlet yapıları yoktu; bugünkü krizin en büyük kaynaklarından birisi olan kaydi paraya dayalı bir sistem yerine altın standardı vardı. Sweezy'nin kapitalizmin tarihinde yalnız 40-50 yıllık bir dönemde geçerli olduğunu söylediği piyasa, Polanyi'nin 19. yüzyıl uygarlığı dediği kapitalizmin bu döneminde, ayağa kalkmaya çalışan ama hiçbir zaman kalkamayan bir kurumdu. Marx, bu sistemin, temel dinamikleri itibarıyla, çok geçmeden kendi karşıtına dönerek tarihe karışacağını söylemişti. Bu tesbit doğrudu ama sistem kendi karşıtına değil, bir ucubeye dönüştü ve insanlığın boğuna kanlı bir hançer gibi saplandı. 19. yüzyıla ve 20. yüzyıla damgasını vuran düşünce akımları, ulus-devlete ve onların kanlı kavgasına, diktatörlüklere dayalı bu sistemi eleştirmişler ve geçici olduğunu vurgulamışlardı. İşte şimdi bu gerçekleşiyor.

Bu anlamda AB, 19. yüzyıl uygarlığının hem bittiği hem de yeniden başladığı bir tarihsel oluşumdur.

Yine bu anlamda AB, kesinlikle gelip geçici bir oluşum değildir. Tam aksine ulus-devletler gelip geçicidir.

Bu açıdan şu andan itibaren AB'de olacakları dikkatle izleyelim. Mesela AB, şu sıralar ortak maliye politikasını masaya getirmeye ve bu perspektifle, yarım bıraktığı Lizbon stratejisini tamamlamaya çalışıyor. AB, üye ülkelerin bütçelerini ortaklaştırmak için çok sıkı bir denetim mekanizması üzerinde çalışıyor. Maastrich Kriterleri'ne uymayan ülkelerin, ortak fon havuzunu ve bu çerçevede oluşmuş kaynakları kullanmasını önlenecek önlemler üzerinde konuşuluyor.

Ancak AB, ortak maliye politikası için, ortak bir anayasa ve AB'nin her yerinde ekonomik verimliliğin aynışması gerektiğini de biliyor. Bunun için AB'nin bundan sonraki hedefi, yeni ve ortak maliye politikası olduğu kadar, yarım kalan Lizbon stratejisini de tamamlamak olacaktır. Çünkü Lizbon stratejisi, ortak verimliliği sağlayacak çok önemli araçları geliştiriyor.

Şimdi tam burada Türkiye'ye gelecek olursak; Türkiye bugün Maastrich Kriterleri anlamında birçok AB ülkesinden daha avantajlıdır. ***Ancak Türkiye'nin bu yeni dönemi karşılayacak, Lizbon stratejisine cevap verecek ve onu tamamlayacak bir büyüme-kalkınma programı yoktur. Sayın Babacan kusura bakmasın ama OVP, Derviş-IMF programının üzerine oturtulmuş eklektik bir hedefler bütünüdür; program falan değildir. Rakamları da "ciddi" değildir.***

Yine Sayın Babacan yine kusura bakmasın ama AB'de falan değil; bizde bir ekonomi yönetimi sorunu var gibi geliyor bana.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

ABD'nin son tercihi ve AB'nin 'derin' gündemi

Cemil Ertem 15.10.2010

Amerika'nın tercihini herhalde şu FED tutanakları anlatıyor. Amerika, siyasette bir dönemi kapattığını Obama'yı işbaşına getirerek anlatmıştı. Obama iktidarı bu anlamda herhangi bir demokrat iktidar değildir. Yani Amerika son seçimde geleneksel Cumhuriyetçi-Demokrat alternatiflerinden çok ayrı bir seçim yapmıştır. Siyasette tek başına bundan sonrasını götüremeyeceğini anlayan ABD, ilkönce İngiltere'yi yanına alarak devam etti; ancak

değişen üretim dengeleri ve buna bağlı olarak artan siyasi küreselleşme baskısı bütün yolları tıkadı. Belki bu anlamda 2008 krizinin kendisi değil ama hızlandırılması kurguydu.

Amerikan Merkez Bankası görüldüğünden daha büyük bir güçtür. FED, küresel mali sermayenin en önemli karar organı ve belirleyici gücüdür. FED'in 21 eylül toplantı tutanakları ortaya koyuyor ki, Obama'yı işbaşına getiren dinamik artık bu küresel finans merkezinin tam ortasında ve oraya tümüyle hâkim. FED'in, daha doğrusu, hâkim küresel finans sisteminin bu noktaya gelmesinde kriz ve krizin yenileyici gücünün etkisi büyük tabii.

Krizler, Schumpeter'in şu **"yaratıcı yıkım"** dediği dinamiği harekete geçiren dinamolardır.

FED'in 21 eylül tutanakları, Obama'nın misyonuna artık küresel kapitalizmin kalbinin ayak uydurmaya başladığını gösteriyor. Obama göreve geldiğinde eski hataları görüp yeni döneme ayak uyduracak bir ekip bulma sıkıntısı çekti. FED'in yeni dönemi okuması ve hızlı kararlar alması Hazine'yi geriye itti. Bundan yaklaşık iki yıl önce Obama göreve başlarken ekonomi konusunda "kaybedecek bir dakikamız bile yok" diyordu. Obama söylediğinin aksine çok vakit kaybetti. Çünkü bu küresel değişikliği Clinton döneminden kalma kadrolar anlamadı ve ayak sürüdü. Bundan dolayı da Obama ile başlayan ekonomi yönetimi ekibi tek tek görevden ayrıldı.

FED'in, Obama yönetimini bile yarı yolda bırakan bu değişikliği, Washington Consensus'unda ortaya çıkan neoliberal politikaların tam tersi genişlemeci ve reel sektörü destekleyici politikalar aslında. İşte bu değişiklik Demokratların Greenspan'le birlikte kotardıkları para ve maliye politikalarının da tam tersini işaret ediyor.

Bu anlamda aslında FED'in son açıklaması son derece öğreticidir. Bundan dolayı artık kimse eskisi gibi güçlü dolar ve elindeki silahla düzeni sağlamaya çalışan bir ABD beklemesin. **İşte bu önemli değişikliğin, Türkiye'ye yansıması ise silahla ve askerle, yargı bürokrasisi ile istikrar yerine demokrasi ile istikrar seçeneğinin gündeme gelmesidir. Zaten bunun işaretlerini görüyoruz.**

Şimdi gelelim işin AB yanına... Bugünlerde Türkiye'de, AB konusunda yine şu gına gelen **"eksen kayması"** tartışması başlatıldı. Başlatıldı diyorum; çünkü Türkiye'nin AB'den uzaklaşıp yüzünü doğuya döndüğü savı kadar uydurma ve maksatlı ikinci bir dezenformasyon olamaz herhalde. Türkiye'nin başta Suriye, İran olmak üzere gelişen ekonomik ve siyasi ilişkileri bu uyduruk sav için kullanılıyor. Aslında tam tersine, Türkiye'nin doğusuna doğru geliştirdiği bu ilişkiler, Türkiye'nin AB üyeliğini çabuklaştıran çok önemli bütünleşme adımları sayılmalıdır. Zaten şu sıralar AB, sanıldığıının aksine, bütünleşme ve tek pazarın derinleştirilmesi doğrultusunda çok önemli adımlar atmak üzere.

AB, 2020 yılına kadar hem Lizbon stratejisinin gerçekleşmesi için hem de ortak bir AB bütçesi geliştirmek doğrultusunda üç temel öncelik belirledi. Bunlar; istihdamın, verimliliğin artırılması-homojenleştirilmesi ve Tek Pazar'ın derinleştirilmesi. AB'de şu an en büyük sorun işsizlik. 2008 yılından bu yana AB'de 6,3 milyon kişi işini kaybetti. Bunun için AB, bütünlüklü yeni bir sanayi politikası için düğmeye basarken, sanayi, finans ve enerjiden başlamak üzere, en geç 2020'ye kadar **"Tek Pazar"** hedefliyor. Ama bunun için ortak bir bütçe ve ülkelerin borçluluk oranlarının düşürülmesi şart. Bundan dolayı, borç limitini aşan ülkelere yeni yaptırımlar geliyor. Kamu borçları, GSYİH'nin yüzde 60'ını geçen ülkelere başta tarım fonları olmak üzere yüklü fonların kesilmesi yaptırımı uygulanacak. Ayrıca verimliliği arttırmak ve ülkeler arasındaki verimlilik farkını ortadan kaldırmak için AB, **"Rekabet Karnesi"** uygulamasına geçiyor. Buna göre, üye ülkelerin makro-ekonomik verileri izlenecek ve **"kırmızı çizgileri"** geçen ülkeler uyarılacak. AB'nin bütün bu radikal bütünleşme çerçevesine geçebilmesi için, Türkiye'nin üyelik sürecini hızlandırması hatta üyelikten önce pazar bütünleşmesi konusunda inandırıcı adımlar atması gerekiyor. İşte AB'nin bütün bu adımlarının ve bunlar

sonucunda varılmak istenen Lizbon stratejisi, ortak bütçe ve AB Anayasası hedeflerinin, yeni ve büyük bir genişleme dalgası olmadan gerçekleşmesi imkânsız.

Bu genişleme dalgası da Türkiye’den başlıyor. Bunun için önümüzdeki günlerde yine çok önemli gelişmelere tanık olacağız. Türkiye sanayiden medyaya ve devletin tüm kurumlarına kadar büyük bir kapışmaya hazır olsun!

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekim Devrimi ve Buharin’in kâbusu

Cemil Ertem 17.10.2010

Evet, unutmayalım aylardan ekim ve şimdilerde, ne kadar gözden düşerse düşsün, 1917 Bolşevik Devrimi, John Reed’in o ünlü yapıtında anlattığı gibi “dünyayı sarsan” ve hatta ondan sonra da 20. yüzyılı belirleyen insanlığın en önemli adımlarından biridir. Bu değişmeyecek ama tabii 1917 ekiminden çıkaracağımız dersler değişecek. Ancak 20. yüzyılda olan birçok tarihsel olay ve gelişme gibi Ekim Devrimi de “resmî” ideolojilerin arasında boğulup kalmıştır. Stalin’le birlikte Sovyetler, Ekim Devrimi’ni ve ondan sonra Lenin’in ölümüyle biten 1924’e kadar olan süreci, “resmileştirerek” ne kadar çarpıttıysa Soğuk Savaş döneminde de ABD’nin hegemonyasındaki kapitalizm Ekim Devrimi’ni o kadar çarpıtmıştır. Aslında bütün Soğuk Savaş döneminde birbirini, bir paranın iki yüzü gibi, tamamlayan ABD ve Sovyetler, devrim hakkında farklı görünen aynı yalanı anlatmışlardır. Bu yalan, devrimin ancak bir devlet egemenliği ile tamamlanacağı safatasıdır. Bir tarafa göre bu egemenlik bürokratik ve totaliter bir rejimken diğer tarafa göre de bu doğrudan işçi sınıfının egemenliği idi. Bugün bu yalana hâlâ inananlar var. Tabii bu yalana inananlar, kendilerini solun mirasçısı gibi görseler de, aslında bu koca Soğuk Savaş yalanının mirasçıları.

Bu Soğuk Savaş mirasçılarının, Türkiye’de şu sıralar düştükleri durumu biliyorsunuz; darbecileri solcu zannetme faslını bırakıp faşistlerle ve darbecilerle kol kola yüzde 42’yi bile inşa ettiler. Tabii bu işbirliğinin içinde yalnız darbeci generaller yok; seksen öncesi bir yığın cinayetin ve katliamın sorumlusu bir parti ve birçok devrimcinin, aydının yargısız infazını örgütleyen ve şimdilerde ipliği pazara çıkmış kocakulaklı polis şefleri de var. Bakın *Sabah* gazetesi dün çok önemli bir iş yaptı; bir yargısız infaz hikâyesini manşete taşıdı. İşte şimdi bu yüzde 42 “solcuları” bu yargısız infazları yapan polis şeflerinin kitaplarını basıyor, onlara yataklık yapıyor.

İşte tam burada, Türkiye solunun ideolojik birikiminde çok önemli bir yeri olan *Birikim* dergisi de bu çarpıtılmış “gerçeklikle” tüm bağlarını kopardı. *Birikim*’in “artık buraya kadar” diyen başyazısı, Türkiye’de Ergenekon solunun tarihsel olarak da marjinalleşme ve açığa çıkma sürecinin başlangıcıdır.

Şimdi gelelim yine Ekim Devrimi’ne; Bolşevik Devrimi, halka rağmen silahlı güçlerin Almanya başta olmak üzere kışkırtmasıyla gerçekleşen jakoben bir ayaklanma olarak anlatılmıştır. John Reed, Menşeviklerin ve sosyalist devrimcilerin devrim sırasında Bolşeviklere ve Lenin’e “Alman ajanı” diye nasıl saldırdığını gerçek anekdotlarla anlatır. Ama tabii işin aslı öyle değildir; eylül ayında yapılan Duma seçimlerinde Bolşevikler oyların yüzde 52’sini almışlardı. Ama tabii o zamanın “gerçek devrimcileri” olan Menşeviklere göre bunun bir önemi yoktu. Halk dediğin nedir ki zaten; akıllı, profesyonel devrimciler varken... Menşeviklere göre oyların yüzde 52’sini alan Bolşevikler ve Lenin Alman ajanı idi. Bugün de biliyorsunuz Türkiye’de birçok Amerikan ve AB ajanı liberal

cirit atmaktadır. Bu solcu kılığındaki liberaller başta Soros olmak üzere, Gülen cemaati ve önlerine ne gelirse, sermayenin yeşili, kırmızısı bakmadan beslenmekte ve Türkiye'yi satmaktadırlar.

1917'de de bu "devrimcilerin" dedelerinin dedeleri Lenin'in bütün Almanya'yı kurşungeçirmez bir trenle geçip Almanlardan para aldığını iddia ediyordu. Ama siz sakın bu arkadaşların dedelerinin dedelerinin 1917'de, Bolşevik Devrimi'nde yenildiğini sanmayın. Halkın yüzde 52'lik iradesi Lenin ölene kadar sürdü. Ondan sonra bunların dedesinin dedesi Stalin ipleri eline aldı. Aslında Stalin'in gelişini bir başyapıtla anlatan Protazanov'u burada anmak gerek. Protazanov, eleştirel Sovyet sinemasının en önemli isimlerinden. Onun ilk filmi bütün bu hikâyeyi bilim-kurguyla anlatan bir yapıt: *Aelita*.

Sovyet sinemasının az bilinen ama içerdiği simgesel mesajlar itibarıyla önemli yapıtlarından biri olan *Aelita* filmi aynı anda birçok şeyi anlatmayı başarır. İşçi sınıfının aslında iktidar olmadığını ve bürokratik anlayışla hiçbir zaman olamayacağını fantastik bir hikâyeye anlatır Protazanov.

Hikâyede, filmin kahramanı Los'un uğradığı acıyı ve yenilgiyi yaşayan sahici bir adam var: Nikolay Buharin. Buharin, 1924'ten sonra yaptığı teorik çalışmalarda çok önemli tesbitler ve açılımlar yapmıştı. Buharin, Stalin'in aksine küçük meta üretiminin ve köylülüğün yumuşak bir geçiş için korunması gerekliliğini düşünüyordu. Stalin ise tarımdan sanayie kaynak aktarımının yoğun ve hızlı olması gerektiğini, kapitalizmle yarışmanın, onu başka bir biçimde, diktatörlükle taklit ederek mümkün olacağını savunuyordu. Bu yaklaşım, Sovyet rejiminin, işçi sınıfını buzluğa koyan bir diktatörlüğe dönüşmesine yol açtı.

Buharin 1938'de idam edildi. Protazanov aslında *Aelita*'da, Los'un kâbusunu anlatırken Buharin'in dramını ve kâbusunu anlatmıştı. Buharin'in kâbusu hâlâ başımızda; bu kâbus geçerli oldukça "solcuyum" diyen birtakım adam ve kadınların devlet merakı hep devam edecek.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anadolu Yeni Türkiye'nin şantiyesi

Cemil Ertem 19.10.2010

Türkiye, ağır aksak da olsa, siyasi ve hukuki yapısını değiştiriyor. Türkiye'nin geleneksel siyasi yapıları ve figürleri marjinalleşme ve giderek yok olma eğiliminde; artık bu gerçeği, bu yapıların doğrudan içinde olanlar dışındaki, herkesin kabul etmesi gerekir.

Geçen haftasonu zeytin hasadı dolayısıyla Akhisar'daydık. Akhisar, zeytinin önemini giderek anlayan ve bu alana yatırım yapan bir merkez. Akhisarlı üreticiler 42 ülkeye ihracat yapıyor. Hiçbir üretici yalnız iç pazarı düşünerek yatırımını ve geleceğini kurgulamıyor. Akhisar'da zeytin üreticilerinden en çok duyduğum kavram "**sürdürülebilir ihracat**" kavramı idi.

Zeytin gibi endüstriyel bir tarım ürününü, dünya ile rekabet ederek üretmek ve bunu sürdürülebilir bir büyüme ve ihracat hedefi ile yapmaya girişmek önemli. Ama daha da önemlisi, Akhisar gibi, zeytin konusunda, mesela Gemlik, Ayvalık kadar bilinmeyen bir merkezin kısa zamanda bu bilinci ve donanımı yakalaması. İşte şimdilerde Türkiye'nin siyasetinde, hukuki yapısında hızlanan değişimin arkasında Anadolu'nun bu dinamiği yatıyor. Anadolu'da sermaye gücünü elinde tutan sanayici şu soruyu soruyor: "**Biz hızla dışa açılıyoruz ve buna bağlı olarak çok önemli bir büyüme potansiyelini barındırıyoruz. Önümüzdeki talep çok büyük ama buraya**

yatırım yapacak yabancı sermaye de var. Hem bu talebi karşılayacak hem de gelen yabancı ile rekabet edecek dinamikleri nasıl yaratacağız?" Anadolu var olanla yetinmeyeceğini artık biliyor. Akhisar'daki bu hızlı değişim aslında Anadolu'nun her yerinde var. Nasıl olmasın ki; kim ne üretirse üretsün ürettiği ürünün dünya fiyatını artık ânında biliyor. Mesela, Çin geçen haftasonu dünya pamuk piyasalarını altüst etti. Çin, bütün tarımsal endüstri ürünlerinde ve temel emtialarda açığını önceden belirleyerek, piyasalara giriyor ve yüklü alımlar yaparak bu ürünleri hem ucuza alıyor hem de talebi yükselttiği için fiyatları arttırarak, kendisinden sonra alım yapacakların yüksek fiyattan mal toplamasına yol açıyor. Bu küresel ticaret savaşına Türkiye'nin de ayak uydurması gerçeğini Anadolu'daki sermaye anladı ve bütün yatırımlarını, stratejisini buna göre yapıyor; sesini buna göre yükseltiyor.

Türkiye'nin doğusu da bu dinamiğe, barış süreci kalıcılaştırılırsa hızla ayak uyduracak; bunun için Diyarbakır'daki dava çok önemli.

Şimdiye değin Türkiye'nin hukuki ve siyasi üst yapısı Anadolu'daki bu değişime ayak uyduramadı; hatta bunu görmedi bile. Ama artık bu dinamik öyle bir gürültü çıkartıyor ki görmemek imkânsız.

Türkiye'de Anadolu dünyalı olarken, Ankara buna direniyor; işin özeti bu. Ben mesela hem şu HSYK meselesine hem de Diyarbakır'daki KCK davasına bu perspektiften bakıyorum. HSYK gibi bir yapının, nasıl olursa olsun, çözülmesi Türkiye'nin ekonomik değişime ayak uyduramayan hukuki yapısının değişmeye başlamasının ilk işaretidir. **Aynı şekilde barışın önünü tıkayacak ve ekonomik dinamiğin Doğu ile buluşmasını önleyecek KCK gibi zorlama davaların da hiç olmaması gerektiğini düşünüyorum.**

Dünyanın yeni düzeni artık Doğu'dan başlayarak kurulacak. Çin ve gelişmekte olan Asya yeni dünya düzeninin ekonomik yanını belirlemeyle çoktan başladı bile. Aynı şekilde, yeni dünya düzeninin siyasi olarak stratejik ülkelerinden birisi olan Türkiye'deki değişimin de Anadolu'da başladığını görüyoruz. Anadolu'nun, şimdiye değin içe kapalı olan kasabalarında bile Avrupa'ya, Asya'ya ihracat yapmaya çalışan ticari yapılar boy gösteriyor.

İşte şimdi bu dinamik, Türkiye'nin siyasetinin bundan sonrasını belirleyecek.

2011 seçimleri, bu yapıyı ve Anadolu'nun bu yeni dinamiğini siyasi olarak ortaya çıkaracak.

İşte bu anlamda şaşkın CHP'nin inanın hiçbir şansı yok. CHP çırpınıyor; anlıyorum ama yapacakları hiçbir şey yok. Çünkü, çok başka, onların dışında ve onlara rağmen, bir Türkiye aşağıdan kuruluyor. Bu Türkiye'nin çok azı İstanbul'da; Ankara'da ise bu yeni Türkiye'nin kırıntısı bile yok.

O zaman tamam 2011 seçimlerinin sonucu az çok belli gibi; ondan sonra ne olacak diye soracak olursanız ben size hemen bir adres vereyim: **Adalet, özgürlük ve refahı öne çıkartan, ama aynı zamanda bütün bu dinamiğin bin bir rengini içine alacak yeni partiler gündeme gelecek. Numan Kurtulmuş ve ekibinin partisi böyle bir parti olabilir mesela.**

Öyle anlaşıyor ki Kurtulmuş ve ekibi, demokrat, bu değişimi anlayan özgürlükçü- dürüst yeni yüzlere yer verecek. Kurtulmuş ve ekibinin, sanıldığının aksine, dini, bir vicdan sorunu olarak gördükleri ve vicdanın dışında siyasallaştırmayacakları anlaşıyor.

Bu ekip, 2011'de olmasa bile, 2015'te Türkiye'nin yeni iktidar adaydır; bunu bir kenara not edin. Ben solda, eğer hata yapmazlarsa ve içlerindeki dinozorları ayıklarlarsa, EDP'nin de benzer bir şansa sahip olduğunu düşünüyorum. Ama Kurtulmuş ekibinin şansı çok daha fazla.

Bütün bu ipuçları, bize yeni demokratik bir cumhuriyetin haberini şimdiden veriyor.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Post-Ergenekon senaryolarından G-20 senaryolarına

Cemil Ertem 22.10.2010

Hiçbir şey kolay olmayacak bu anlaşılıyor. Çocukları ilkokula başörtüsü ile yollayan aileler Hizbullah denen örgütle bağlantılı çıkmış. Şimdi Türkiye siyasi tarihinde sağda ve "solda" bu tür zamanlarda bu tür örgütlerin ortaya çıktığını biliyoruz. Mesela TİT hem 12 Eylül öncesi hem de sonrası böyle bir örgüt olarak boy gösterdi ve birçok cinayete imza attı.

Şu Hizbullah denen örgütün de doksanlı yıllarda Doğu'da işlediği cinayetlerin çetelesi ile JİTEM'in işlediği cinayetlerin çetelesi herhalde birbirinin benzeridir; ve hangi cinayetin JİTEM hangi cinayetin Hizbullah kökenli olduğunu anlayamazsınız. Daha doğrusu JİTEM'in Hizbullah naylon örgütünü kullanarak birçok cinayeti işlediğini söylemek abartılı bir yaklaşım olmaz. Şimdi bu yapı yine işbaşında gözüküyor. Sanıyorum Devrimci Karargâh denen Post-Ergenekon yapı çökertilmeseydi bugünlerde çok iş yapacaktı.

Çok yakında mesela bu Hizbullah'ın yanına şehirlerde bir iki bombalama eylemi yapacak ve laik kesimle milliyetçi hezeyanı birleştirecek bir ismi duyulmayan örgüt de pekâlâ çıkabilir. Böylece bir yeni Ergenekon prodüksiyonu ile karşı karşıya kalabiliriz: İlkokula türbanla girmeye çalışan minik öğrenciler, sözüm ona Kürtler adına sağda solda patlayan bombalar, Ergenekon solunun gördünüz mü HSYK camiye döndü hezeyanları, tabii finalde şu "Cumhuriyetin Kazanımları Çetesi'nin laikliğe şu aykırı bu aykırı açıklamaları... Bütün bunlara bildiğimiz medya da "Türkiye elden gidiyor; son Türk devleti ve Cumhuriyet yıkılıyor" diye destek verir. Ama tabii bu medyanın bugünlerde çok ayrı dertleri var. Onlar Goldman-Sach'tan gelecek hayırlı haberi bekliyorlar.

Herhalde dünyanın hiçbir ülkesinde ve hiçbir tarihinde böyle bir kör gözüm parmağına tezgâh olmadı ve daha da olmaz: İlkönce başörtülü ilkokul prodüksiyonu (Hizbullah örgütü kalıntısı yoksul aileler eşliğinde) kotarıyor sonra Ergenekon "solu" yazmaya başlıyor; HSYK camiye döndü diye, bu arada CHP birdenbire işi yokuşa sürmeye başlıyor Kılıçdaroğlu'yu Baykal gibi konuşturmaya başlıyorlar. Sonra da final: Bunların ağababaları, "bütün bu olanlar laikliğe aykırıdır; uzlaşırsanız görürsünüz" diye ülkeyi faşizmle tehdit ediyor.

Türkiye bu tezgâhların üstesinden gelecek mi; yoksa Ergenekon Cumhuriyeti'nin bu aşağılık yaratıkları bu ülkeyi en az bir on yıl daha teslim mi alacaklar; bugünkü soru budur.

Türkiye bunlarla uğraşırken bugün Güney Kore'de G-20 toplantısında, Türkiye'yi de ilgilendirecek çok önemli senaryolar gündeme geliyor. Aslında bugün başlayan G-20 toplantısına ve ona ev sahipliği yapan G. Kore'ye baktığımızda Türkiye'ye şu oligarşik cumhuriyeti layık gören ve bu ülkeyi yıllarca yağmalayan güçlerin nasıl bir hainlik içinde olduğunu daha iyi anlıyorsunuz.

G-20'nin senaryoları, önümüze hızlandırılmış bir tarihi koyuyor. ABD'nin şu anki tercihleri ve Obama yönetiminin temel politikaları dünyayı hızla yeni bir birikim rejimine götürüyor ama, öte yandan, Obama yönetimi, 2 kasımda yapılacak Senato ve Temsilciler Meclisi seçimlerinde çoğunluğu kaybetmek tehlikesiyle karşı karşıya. **Ben bu seçimlerde, böyle bir sonuç olsa bile, ABD'nin neocon politikalarına döneceğini sanmıyorum. Obama'nın 2012 sonunda yeniden seçilmesi için ABD'de çok ama çok şey olabilir. ABD**

böyle bir devlettir. Ama Obama gidiyor; gördünüz mü neoconlar geri gelecek diye en çok yaygara yapan ve buna sevinen kim biliyor musunuz; yukarıdaki tezgâhın içinde olan bizim Ergenekon Solu...

Neyse bugün G-20’de masaya şu senaryolar geliyor: 1) IMF nezdinde yeni bir parasal denetim mekanizması oluşturulması, 2) Kur sorunu ve bu yolla yapılan yapay müdahalelerin önlenmesi için ortak uzlaşi noktaları 3) Çin-ABD arasında yeni uzlaşışların sağlanması 4) Yeni korumacılığın ortaya çıkmaması için yapılacak reformların derinleştirilmesi... Açıkçası dünyanın, başta gelişmiş ülkeler olmak üzere, yeni bir para ve kur politikası çerçevesine geçmesi ve bu politikanın yeni bir para sistemini yaratması doğrultusunda kurumsal adımların atılması. 5) Yeni ticari uzlaşının sağlanması doğrultusunda rezerv paralar ve ulusal-yerel paralar arasındaki eşgüdümün sağlanması ve denetimsiz kriling birliklerinin oluşmasının önüne geçilmesi

Türkiye’nin, bu yoğun gündeme, özgün para ve maliye politikalarıyla ve ihracatı, sanayii gözeten, yatırım ortamını iyileştiren, sıcak parayı değil Doğrudan Yabancı Yatırımları çeken bir sanayileşme ve kalkınma programıyla yanıt vermesi ve öncü olmasının zamanı gelmiştir

G-20’nin bu önemli gündemi ortaya koyuyor ki, dünya ekonomik sistemi, yeni bir küresel dizayn için hareket ediyor.

Türkiye eğer yukarıdaki post-Ergenekon senaryolarına yenilmez de G-20’nin senaryolarında barışı, refahı ve demokrasiyi savunan ve uygulayan bir güç olarak yer alırsa, bütün insanlık kazanır. Tabii bunun sonucunda da Obama’yı yenmeye çalışan neoconlar ve onların yerli işbirlikçilerinin esamisi okunmaz.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kösemenlerin dramı ve Obama, G-20 meseleleri...

Cemil Ertem 24.10.2010

Bilirsiniz “kösemen” sürünün başındaki “önder” koça denir. Kösemen öyle bir mübarek hayvandır ki; kendisini gidip uçurumdan aşağıya atarsa bütün sürü de arkasından aşağıya atlar.

Makineleşmeye geçmeyen çoğu mezbaha da bir “kesim yolu” vardır. Bu kesim yolu ancak bir hayvanın geçeceği darlıkta yapılır; yolun sonunda ellerinde bıçakları ile kasaplar bekler ve sırayla gelen hayvanları keserler. Kesim yolunun sonlanmasına yakın bir yerde yalnız bir hayvanın sığacağı bir cep vardır. İşte o cep kösemen koçunun yeridir. Kösemen, sürüyü kesim yoluna sokar ve “kösemenin yerine” kadar getirir. Sonra birdenbire o cebe girerek sürünün önünden çekilir ve sürü tek tek kasapların bıçağına gelir. Tabii kösemen sürü kesildikten sonra cepten çıkarak yeni sürüyü alıp kesim yerine yeniden getirmek için geri döner. Ama tabii ki kösemen koçunun da bir ömrü ve kesilme zamanı vardır. Kösemen koçu elden ayaktan düşünce, kocayınca yerine yeni kösemen getirilir. Yine bir gün bizim kocamış kösemen, sürüsünü alıp kesim yoluna sokar ama bekleme cebine geldiğinde bir bakar ki orada genç bir koç duruyor; yeni kösemen odur. Kocamış kösemen ne yapar biliyor musunuz; hiç itiraz etmez, cepte bekleyen genç kösemene şöyle bir bakar ve sürünün en önünde yolun sonundaki ilk kasabın bıçağına boynunu uzatır. Sonra cepte bekleyen yeni kösemen, ilk sürüsünü bıçağa götürmek üzere cepten çıkar ve...

Şimdi bir adam çıkıyor (ki bu kösemen gibi mübarek ve muhterem bir zattır), Türkiye, tam başörtü gibi artık demokratikleşmeyle, yargı ve asker vesayetini sembolik olarak geriye atmayla ilişkilendirilmiş bir sorununu hâl

yoluna koyacakken, bir gün önce, "bu konuda uzlaşırsanız hepinizi kapatırım" diyen diğer "muhteremin" ekmeğine yağ sürercesine "cübbeli" bir toplantı düzenliyor.

Bu kösemenler biliyoruz ki, Türkiye tarihinde çoktur ve bunların gerçek sahipleri eli bıçaklı mezbaha sahipleridir. Bu kösemenler hem sağda hem de solda var; bunların içinde, başbakanlık, cumhurbaşkanlığı yapmış, Türkiye'nin yakasından yıllardır düşmemiş soyguncu "babalar" olduğu gibi, çeşitli örgütlerin "abileri," yarı mafya siyasiler de önemli bir yer tutarlar.

Kösemenler kendilerinden çok emindir; sürünün hep arkalarından geleceği sanır; sürüden ayrılanlar olursa buna çok kızarlar. Zaten bunlardan birisi (galiba en yaşlılarından) geçen gün açıktan açığa "sürüden ayrılanı kurt kapar" dedi.

Descartes, 17. yüzyılın başında aklın ve onu kullanmayı beceren bireyin egemenliğini düşünsel olarak ilan etmişti. Ama akli kullanmak ve insan akıyla insanlığın buluşması ve aklın egemenliği o kadar kolay olmadı. Türkiye'de ise bugün siyasetin, büyük bir bölümünün, hem sağ tarafı hem de sol tarafı hâlâ Descartes öncesi dönemi yaşıyor. Ulus-devlet ideolojisinin yarattığı sağ ve "sol" kösemenler "derin" devletin ayaklı ideolojik organları gibi çalışıyor.

BDP Eşbaşkanı Gültan Kışanak, geçen hafta ulus-devlet yaklaşımının insanlığa karşı bir tehdit oluşturduğunu ve birarada yaşama projesi olan "demokratik özerkliği" tüm Türkiye için önerdiklerini tam da bu ulus-devletin "sol" abilerinin (kösemenlerinin) olduğu bir toplantıda, onların önünde, söyledi. Bilmiyorum anlamışlar mıdır?

Sonuç olarak şunu söylemek gerekiyor: Türkiye, bütün ülkeyi sürü zanneden bu kösemenlere bir süre daha katlanacak; ta ki bu ülke bir mezbaha olmaktan çıkana kadar.

Şimdi gelem şu 2 kasımda Obama büyük yara alacak; bakın neoconlar geliyor meselesine... Demokrat Parti'nin 2 kasımda Temsilciler Meclisi'ndeki çoğunluğu kaybetmesi bekleniyor. Bu, beklenen, olağan bir sonuç. Ama buradan kalkarak Obama yönetiminin 2012 sonundaki seçimleri kaybedeceğini şimdiden söyleyemeyiz.

Aslında hem İsrail lobisinin hem de tüm dünyadaki neocon sermayesinin ve onun ortaklarının şu andaki propagandası tam da bu. Bizde de başta yukarıda anlattığım sağ ve soldaki kösemen şefler olmak üzere tüm ulusalcı cemaatin şu sıralar en çok sevdiği ve yaydığı konu bu. Yani Obama dönemi bitecek, yeni bir neocon dönemi başlayacak ve ulus-devletlerin çözülme süreci yarıda kesilecek. Bu sohbetleri kendi aralarında yaptıkları gibi hararetle yazıp yayıyorlar.

Bu meselenin, hiç de onların sandığı gibi, olmayacağını ayrıntılı yazacağım ama, olabilir de tabii böyle bir şey. Üçüncü Napolyon dönemini hatırlamak gerek. Ancak burada sağlıklı sollu şu Ergenekon cemaatinin Godot'yu bekler gibi yeni bir neocon iktidarı beklemesine dikkat edin diyorum.

G-20 meselesine çok az yerimiz kaldı ama şimdilik Güney Kore'deki toplantıda öne çıkan üç önemli başlık olduğunu söyleyebiliriz. Birincisi, IMF'nin hızla yeniden yapılanması.

IMF'de, başta Türkiye olmak üzere, gelişmekte olan ülkelerin etkinliği kesinleşti. Bunun Türkiye içinde önemli sonuçları var. İkincisi, "rekabetçi devalüasyonlardan" kaçınılması gerektiğinin altı çizildi. Burada Çin ve ABD uzlaşısına dikkatinizi çekerim. Üçüncüsü ise, yeni korumacılığın önlenmesi... Bu konuları hafta içinde tartışacağız.

Neoconlar geri dönebilir mi

Cemil Ertem 26.10.2010

Şu sıralar ABD’de gücünü giderek arttıran bir siyasi hareket var. Bu hareket 2 kasımda yapılacak Temsiler Meclisi ve Senato seçimlerini bekliyor; bu seçimlerde Demokratların ağır bir yenilgi alması ve çoğunluğu kaybetmesiyle birlikte, başta silah ve petro-kimya sanayii olmak üzere, Bush döneminde son parlak yıllarını yaşayan eski ekonomi sektörleri, İsrail savaş lobisi, ırkçı-yabancı düşmanı siyasi çevreler bu yeni neocon hareketini ayağa kaldıracak. Şimdilerde “Obama gidiyor” propagandasını, neoconları başından beri destekleyen basın ve yazarların üzerinden yapan bu yeni neocon hareketi, 2 kasımdan sonra 2012 sonuna kadar sürecek bir seçim kampanyasına küresel düzlemde başlayacak. Bu gerici ve savaş yanlısı hareket başarılı olur mu; yani ABD’de Obama değişimi, 2012’de yarıda kesilip yerini yeni neoconlara bırakır mı; bu şimdilik zor gözüküyor. Obama’nın ekonomi yönetimi ilk yıl bocaladı ve Fed’le birlikte durumu karşılama, krize yanıt verme konusunda gecikti. Şu an Obama’nın düşen oy oranı bu bocalamanın sonucu. Clinton döneminden kalan ekonomi yönetimi, yeni dönemi anlamakta zorluk çekince çözüldü; ancak Fed bir müddet sonra dizginleri ele aldı ve şu ünlü 21 Eylül toplantısında yeni dönemin çizgilerini belirleyerek “eski” olanı bir çizgiyle geride bıraktı. Fed’in 2008’den beri yaptığı bilanço genişlemesi aslında 21 eylüldeki temel değişimi tam anlamıyla anlatmıyordu. Fed, bu tarihe kadar yalnızca finans kesimindeki krizin derin ve içinden çıkılmayacak bir resesyona dönüşmesini engelleyecek adımlar atmış ve bilançosunu “zehirli bazı varlıkları” koruma yönünde büyüttü. Böyle olunca reel kesime dönük destekler tavsadı, istihdam yaratacak ve orta sınıfların kriz acısını dindirecek adımlar atılamadı. ABD, hem dış açığını makul seviyeye indirmek hem de kredi kartı ve kredi borçları ikinci bir krize yol açacak düzeye gelen orta sınıfı rahatlatmak işini ancak ihracatı arttırıp, genişlemeci ve sıfıra yakın faizlerle taçlandırılmış bir para politikası ile yapabiliyordu. Şimdi bunu hızla devreye sokuyorlar; zaten burada Fed son derece kararlı ve güçlü duruyor. Ayrıca ABD, “Ters Plaza” anlaşmasının yapıldığı 1995 yılından 2005 yılına kadar olan on yılda ileri teknoloji katma değerini tüm dünyanın üzerinde gerçekleştirmiş, ancak bunu, aşırı değerli dolar ve göreceli yüksek faiz nedeniyle ihraç edememişti.

ABD, bütün bu dönemde karşılıksız dolar yaratarak açık vermiş ve kendisini dünyaya finanse ettirmişti. Son neocon iktidarı, bu anlayışa ve bu anlayışın arkasındaki militarist saldırganlığa dayanmaktaydı. Şimdi hem AB’nin hem de ABD’nin durumuna ve şimdilerde oluşturdıkları krizden çıkış stratejisine bakınca “eskiye” dönmenin çok zor olduğu görülüyor.

Son G-20 toplantısı ve hemen arkasından gelen açıklamalar pek neocon cemaatini umutlandıracak gibi değil. Her ne kadar şu sıralar “G-20 toplantısı bekleneni vermedi” söylentileri etrafta dolaşıyorsa da buna kulak asmamak gerekiyor; ne yani G-20 “kriz kıran” mı; beklenen kararlar alındı işte. Ayrıca Çin ve ABD arasında ciddi bir uzlaşma sağlandı; Çin daha fazla inat etmeyecek.

G-20’den hemen sonra ABD Hazinesi’nin başındaki Geithner, Çin ile ilgili çok önemli iki şey söyledi. Geithner, Çin gibi fazla veren ülkelerin para birimlerinin kademeli olarak değerlendirilmesi gerektiğine vurgu yaptı, ama bundan daha önemlisi **Geithner, Çin’in büyüme stratejisinin değişmesi gerektiğini söyledi**. Şimdi bu önemli; çünkü Geithner’in bu vurgularını G-20’nin sonuç bildirisiyle birleştirdiğimizde karşımıza çıkacak tablo

bize, şimdiye kadar olandan, çok başka bir paradigmayı anlatıyor. Bu paradigmanın ilk harcını zaten G-20'nin sonuç bildirisinde görüyoruz:

Rekabetçi ve piyasadan çok devletlerin belirleyeceği korumacı kurallar ve bu kuralların bir parçası olan değersiz yerel paraya dayalı ulusal para politikaları G-20 sonuç bildirisinde “kırmızı çizgi” ile reddedildi.

Ayrıca gelişmiş ekonomilerin, döviz kurlarında aşırı oynak ve düzensiz hareketlere karşı daha ihtiyatlı olması çağrısı da yapıldı.

Bütün bunları şimdiye kadar çokça söylenmiş yuvarlak laflar diye geçiştirebilirsiniz ancak

G-20'de IMF ile ilgili alınan çok önemli kararları bu vurgularla birleştirecek yeni bir durum tesbiti yapmak kaçınılmaz oluyor: “G-20 ülkelerinin, daha etkin, güvenilir ve meşru bir IMF oluşturulmasına ve IMF'nin uluslararası ve finans sistemindeki etkinliğinin artırılması yönünde çaba gösterilmesine” vurgu yapıldı.

Bu vurgu, IMF'in bir Dünya Merkez Bankası gibi yeniden yapılanacağını bize gösteriyor. Ama bu yeni “Merkez Bankası” “eskiden” olduğu gibi, Anglosakson egemenliğini merkeze alarak oluşturulmuyor. Bu çok önemli bir ayrım. Türkiye gibi ülkelerin ve buralardaki “demokrasi ile istikrarın” önemi giderek artacak. Bu, barışa dayalı değişimin formülü...

Bütün bu gelişmeleri, AB'deki gelişmelerle birleştirdiğimizde yeni neoconların heveslerinin kursaklarında kalacağını söylemek gerekiyor.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasinin zamanı -1 (Aragon'un hayali)

Cemil Ertem 29.10.2010

Fransız şair Louis Aragon, “gelecekle ilgili öyle çok hayal kurdum ki; artık zaman zaman geleceği hatırlar gibi oluyorum” der. Gelecek tahayyülü, şüphesiz siyasal hedefle ilgili bir durum. Aragon, olmayan bir sosyalizmi hatırlıyordu. Çünkü zihninde “gelecek” çoktan kurulmuştu. Aynı Aragon daha sonra sosyalizmi ve o uğurdaki mücadeleyi içinde kül olunacak bir aleve benzetir. Tıpkı Nâzım gibi...

Aragon, demokratik devrimini yapmış bir ülkenin aydınıydı; onun hayali ve gelecek tahayyülü bundan dolayı burjuva demokrasisinden daha ileri bir sistemdi.

Ancak Türkiyeli aydınların ulaşılmaz hayali şimdiye kadar hep demokrasi oldu.

Sol, demokratik devrimi önüne bir hedef olarak koydu. Türkiye bugün demokrasi yolunu ararken bu, artık çok uzak bir gelecek tahayyülü değil; hemen ulaşabileceğimiz bir olgu.

Türkiye'deki rejim, şimdiye değin, burjuva anlamda da olsa bir demokrasinin dinamiklerini yaratamadı; daha doğrusu zaten rejim bu dinamikleri, başından beri, boğmak üzere kurulmuştu. Rejimin oligarşik bir yönetim olarak devam etmesini sağlayan dört temel ayağı vardı: Asker, yargı, idari bürokrasi ve korparatist meslek birlikleri.

Bugün şu an olan biten bütün siyasi gelişmelere ve Kürt sorunundan, başörtüsüne kadar bütün siyasi gerilimlere ve çatışmalara bakın; Cumhuriyet'in bu dört müessesesinin temel itirazlarının ortaklaştığını ve bu dört temel kurumun tek bir ideolojik çatı altında toplandığını görürsünüz. Örneğin bugün ordunun siyasi duruşu ile bir sivil (!) toplum örgütü sayılan meslek odalarının siyasi duruşu arasında pek fark yok.

İtalyan faşizmi korparatist meslek örgütleri üzerinden kendisini bina etmişti.

Şimdi Cumhuriyet'in temeli olan bu dört müesseseye bakalım; hem tarihsel olarak hem de şu an içinde bulunduğumuz an itibarıyla...

Türkiye asker vesayetinden daha yeni kurtulmaya çalışıyor. MGK'nın ürettiği Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'ne şimdiye kadar Türkiye'nin "gizli" anayasası diye bakıldı. MGSB'deki tehditlere ve kırmızıçizgilere göre, dış politika, siyasetin sınırları belirlendi. İdari bürokrasi bu belgeye dayanarak, seçilmiş hükümetlere rağmen, ülkeyi yönetti. Türkiye'nin hükümetler değişse de hiç değişmeyen bir dış politikası ve iç düşmanları vardı. Soğuk savaş dinamikleri ve ulus-devletin kendini koruma ve var etme içgüdüğü hiç değişmeyen bir iç politika çerçevesi oluşturdu. Aslında bu akıldışı ve tarih dışı durum, en geç doksanlı yılların başında çözülmeliydi. Ama Cumhuriyet'i temellendiren bu dört kurum iktidarlarını bırakmadı. Ordunun, yargının ve idari bürokrasinin rejimi koruma ve kollama konusundaki kanlı kararlılığını biliyoruz. Ama bugünlerde ortaya dökülen korparatist meslek örgütlerinin durumu bu tarihi tamamlayan bir tablo değil mi; kendisini sol ve sivil olarak tanımlayan odalara falan daha yakından bakın; bunların nasıl bir faşizm yarattığını ve Mussolini'nin meslek odalarından hiçbir farklarının olmadığını anlarsınız.

Bu korparatist meslek yapıları, devlet korumasında zorunlu üyeliğe dayanır ve böylece çok büyük kaynakların üzerinde otururlar. Buralardaki yolsuzluklarda, onların rejimi koruması karşılığında devletin onlara ve o dönemdeki yöneticilerine verdiği bir armağan olmuştur her zaman.

Şimdi bu yapıların çözülmekte olduğunu görüyoruz. Bu korparatist meslek yapıları çözülmeyen ve dağıtılarak yeniden yapılandırılmadan Türkiye'nin demokratikleşmesi çok zor.

Oligarşik cumhuriyeti şimdiye kadar ayakta tutan ve oligarşinin bu dört temel müessesesine payandalık yaparken, aynı zamanda, baskıcı rejimin ideolojisini üreten bir diğer önemli müessese de tabii medyadır. Bu medya, Türkiye'de yıllardır darbeleri desteklemiş, kanlı katliamların zeminini hazırlamış, terörü, iç savaşı kışkırtarak baskıcı bir rejimin temel statükosunu yaratmıştır. Bu medya şimdilerde "yabancılaşarak" bu kanlı tarihten kendini sıyırmaya çalışıyor. Son âna kadar iktidarla uzlaşma yollarını arayan ancak bütün yolların tıkalı olduğunu gördükten sonra (çünkü Türkiye'de gerçekten iktidar olmak isteyen bir hükümet bu medya ile uzlaştığı gün yukarıda saydığımız, oligarşinin dört müessesesine de teslim olmuş sayılır) "çekilmeye" karar veren bu medyanın "tarihsel" ama ortada görünmeyen yöneticileri artık ellerini ne kadar çabuk tutarlarsa o kadar kârlı olacaklarını seziyorlar.

Ama bu tarihsel sezgi ve bilinç, baskıcı tarihsel blokun diğer üyelerinde pek gözükmüyor. Bundan dolayı iç dinamiklerden ziyade dış dinamiklerin harekete geçirdiği demokratikleşme süreci tavsiyor ve tek bacakla yoluna devam etmek zorunda kalıyor.

Ama şunu söyleyebiliriz; bu yüzyılın başında Türkiye'ye ulaşan 1989 beyaz devriminin dalgaları, şimdilerde Türkiye'nin iç dinamiklerine kendisini bırakıyor.

Yüzünü dünyaya dönen ve dünyayla rekabet ederek ayakta kalacağını anlayan yeni bir burjuva sınıfı Anadolu'da ortaya çıktı; bu, kim ne derse desin, çok önemli ve tarihsel bir gelişmedir. Devletten ve yukarıda saydığımız (devletin) dört kurum(un)dan gücünü almayan bir sermaye sınıfı doğuyor. Ama bu sessiz bir demokratik devrim için yeterli değil. (Devam edeceğiz.)

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasi zamanı -2 (Bülent Hoca'nın yazdıkları..)

Cemil Ertem 31.10.2010

Türkiye'de 2011 sonrası demokratikleşmenin hızlanarak kurumsallaşmasının başlangıç noktası şüphesiz yeni anayasa olacak.

Ama ilk önce şunu tesbit etmek zorundayız: Türkiye'nin "gecikmiş" ama hızlandırılmış devrimi, tek bir ırka dayanan zihniyeti yerle bir etmeden gerçekleşmez. Tam bugünlere denk gelmesi tarihsel bir ironidir ve ilginçtir: Tek ırka dayanan, faşist bir ulus-devlet anlayışını, başından beri, temsil eden medyanın başyazarlarından biri kendinden geçiyor ve kusarcasına iktidara hakaret ediyor. Sonra, bu samimi "beyanından" dolayı pişman oluyor; sonu hızlandığını anlıyor, ama iş işten geçmiş; yanıt gecikmiyor: **"Ben bu zihniyetle mücadele etmem savaşırım."** Buradan şimdiye kadar uzlaşma-mücadele sarkacında gidip gelen ve iki ileri bir geri sallanan sürecin artık, yaklaşan seçimlerle birlikte, hızlanacağını anlıyoruz. Ama bu zaten böyleydi; yani süreç hızlanacaktı. Söz konusu medyanın sünger beyinli faşist ihtiyarı böyle yapmakla bunu hepimize duyurmuş oldu.

Türkiye'de kapitalizmin yukarıdan aşağıya –demokrasiyi atlayarak- inşası literatürde "Prusya tipi geçiş" olarak anlatılır. Prusya mutlakçılığı saldırgan bir rejimi kurarken buna uygun soyguncu ve aşağılık bir burjuvazi de yaratmıştı. **Marx**, Prusya mutlakçılığının yükselişini şu sözlerle tanımlamıştı: **"Küçük hırsızlıklar, rüşvet, mirası kapmak için el altından çevrilen işler vs. Bütün bu adice işler; Prusya tarihinin gelip dayandığı yer budur."**

İşte bu tarihin burjuvazisini de 1848'de **Engels** şöyle anlatıyordu: **"İngiliz ya da Fransız'dan sonsuz kere daha yüreksiz."** Ama **Marx** devlete dayanan soyguncu Alman burjuvazisini anlatırken daha da ileri gider: **"Fransa'da burjuvazi halkı alçaltmak için kazandı. Alman burjuvazisi ise, halkı kazandırtmamak için kendisi alçaldı."** 19. yüzyıl Alman devletinin saldırgan ve terörle örülü tarafını besleyen tarihsel durum tam da buydu; yani: Bu "alçak" burjuvazinin siyasal geri kalmışlığı ve feodal aristokrasinin süregelen hegemonyasının oluşturduğu gerici ittifak gelecekte Avrupa hatta insanlık tarihini belirleyecekti.

Nitekim, bu gerici ve devletçi burjuvazi, 1870'lerde Bismarck militarizmini 1933'te de Nazi faşizmini yaratacaktı.

Şimdi inanılacak gibi değil; yıllardır kendisini devletin ve terör medyasının korumasına alan ve öyle palazlanan, Engels'in, Alman burjuvazisi için dediği gibi, bugün bir İngiliz, Fransız ya da Amerikan burjuvazisinden sonsuz kere daha yüreksiz olan bizim "dernekçi" burjuvazimiz şimdi, yüzde 58'den sonra, referandum sonucunun "ileri demokrasinin" yolunu açtığını söylüyor.

Siz sayın hanımefendi gerçekten ciddi misiniz; ama siz şimdiye kadar tıpkı insanlığın başına bin bir bela açan Prusya-Alman burjuvazisi gibi, Türkiye halkı kazanmasın diye ne gerekiyorsa onu yaptınız; şimdiye kadar yalnız

siz kazandınız ama bundan sonra böyle olmayacak; kazandıklarınızı artık yağmacı devlet bürokrasisi ile değil, kamu ile yani halk ile paylaşmak zorundasınız.

Siz sayın hanımefendi, sizin iyi niyetinizi anlıyorum; ama iyi niyetinizin maddi bir karşılığı yok. Bakın en büyük üyelerinizden biri ceolarını toplayıp “Boş verin istihdamı, yatırımı.. Bir koyup üç alacak operasyonlar istiyorum sizden; gerekirse istihdamı üçte bir azaltın” diyebiliyor; sonra bu üyenizin bankası krizin en dip zamanında binlerce çalışanını işten atıyor. Referandumdaki “evet”ler madem ileri demokrasinin yolunu açacaktı; niye susup kaldınız... Bunlar çok “ekşi” hareketler(di) hanımefendi... Gerçekten durumu düzeltmek ve tamir etmek mi istiyorsunuz siz hanımefendi; o zaman Türkiye’nin en değerli bilim insanlarından biri olan –şimdi ne yazık ki aramızda olmayan- **Bülent Tanör’ün Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri** raporuna bakın; bu değerli anayasa hukukçusunun sizin için hazırladığı ama sonra hasıraltı ettiğiniz anayasa taslaklarını tekrar ortaya çıkarın... Sizin bunları kürsülerde “zarif” jestlerle hatırlatmanız durumu kurtarmaz. Bülent Hoca’nın o zamanlar yazdıklarını, darbe hazırlıkları yapan askerlere ve yargı bürokrasına –yani oligarşideki diğer ortaklarınıza karşı- “bakın ileri gitmeyin bizden daha fazla iktidar istemeyin yoksa AB’nin yanında oynarız” diye kullanıyordunuz. Sonra Ak Parti geldi; ABD paradigma değiştirdi; sizin eli kanlı ortaklarınızın başı inlerine sokuldu, siz de Bülent Hoca’nın yazdıklarını unutturdunuz değil mi; yok öyle... **Şimdi Bülent Hoca zamanı, çıkartalım yazdıklarını yukarıya...**

Aslında yukarıdaki örtülü bir “açık mektup” şeklindeki satırların ben de beyhude olduğunu biliyorum. Türkiye hâkim burjuvazisi, ne yazık ki; Marx’ın 19. yüzyılda Alman burjuvazisi için söylediklerinden fazlasını hak etmiştir. Bunların çoğu ceolarıyla gizli toplantılar yapıyor, bu toplantılarda kârları operasyonel olarak arttırmanın yollarını arıyorlar.

Çünkü 2011-2017 aralığında Türkiye’ye doğrudan yatırım olarak gelecek küresel sermayeyle rekabet edemeyeceklerini biliyorlar. Bunun için bu burjuvazi demokratikleşmeyi üstlenmeyecek.

Bir dahaki yazı demokratikleşmeyi üstlenecek yeni sınıflar.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avukat Konoli ve Çelik Blek Boston’a çıkarken...

Cemil Ertem 02.11.2010

Bugün Amerika’da Senato ve Temsilciler Meclisi ara seçimleri var. Silah ve petrol gibi “eski” ve militarizme dayanan sektör lobileri ve ırkçı akımlar hem bu seçimler hem de 2012 başkanlık seçimlerine giden yolda sıkı bir Obama muhalefeti için “Çay Partisi” adlı platform oluşturdular. “Çay Partisi” adı, ABD’nin 18. yüzyıl sonunda İngiliz sömürgecilğine verdiği savaş sırasında yapılan bir eylemden alınmış.

ABD’li kolonistler, Britanya’dan Boston Limanı’na gelen yüksek vergili çayları, Britanya’yı ve sömürgeci ticareti protesto için 16 Aralık 1773’te gemileri basıp denize döktüler.

Bu “anlamlı ve ticari” protesto eylemi Amerikan bağımsızlık savaşının dönüm noktası sayılır.

Bu önemli eylemi biz, şu bizim Avukat Konoli (Connoly) ve Çelik Blek’in örgütlediğini biliyoruz.

Britanya'ya ait Amerikan kolonilerinin bağımsızlık savaşının "gizli örgüt lideri" Avukat Konoli aslında Boston'da yaşayan kendi halinde bir istasyon şefidir. (Daha sonra bu istasyon şefleri Amerikan tarihinde çok önemli işler yapmışlardır.) **Ama Kuzey'in hızla gelişmesi kuzey burjuvazisinin Britanya'ya bağlı üç-beş koloninin sınırları içinde kavrulmaya yüz tutması, jakoben kanı damarlarında dolaşan Avukat Konoli'nin kanına dokunur. Zaten Boston'da olduğu için eski bir gemiye atlayıp hiç alakasız bir limana çıkıp kurtuluş savaşını başlatmasına gerek yoktur.**

Avukat Konoli, yöredeki avcı kasabalarını tek tek dolaşarak geliştirmekte olan kuzey burjuvazisinin İngiliz sömürgeciliğine karşı çıkması gerektiğini, avcılık ve toplayıcılık yaparak karnını doyuran ve Kızılderililerle o vakte kadar kürk, yakacak odun, at gibi ihtiyaçlarını değiş-tokuş yaparak kendince bir ekonomi kuran köylülere anlatır. Tabii ki bu avcı köyleri, kendi çıkarlarının yedi düvele ve İngiliz sömürgeciliğine karşı savaşmaktan geçtiğinin bilincine varıp, kendi içlerinden en kahraman olanları Konoli'nin gizli örgütüne verirler.

Böylece Avukat Konoli önderliğinde Çelik Blek, Prof. Oklitus ve Rodi'den oluşan "çelik çekirdek" örgüt kurulmuş olur. İşte bugün neoconların Çay Partisi adıyla Obama'ya karşı kurdukları direniş örgütünün tarihsel kökeni ve hikâyesi böyledir. Çelik Blek ve arkadaşları İngiliz sömürgeciliğine (kırmızı urbalılar) karşı 16 Aralık 1773 tarihine kadar zaten sıkı bir mücadeleye girmişlerdi. Boston Limanı'ndaki gemilerden İngiliz çaylarını dökme eylemi Avukat Konoli'nin talimatıyla örgütlenmiş olup bu eylemin hemen arkasından Kaptan Swing'in de katıldığı Boston ve Ontario kongreleri yapılmıştır.

Gerçekten şu ulus-devletlerin kurulması ve kurulurken de zavallı köylülerin durumu hiç anlamadan kendilerini helak etmeleri insanlık tarihinin en trajikomik hikâyelerini yaratmıştır.

Ama işin şaka yanı bir tarafa Amerika'da Kuzey'in gelişmesi ve giderek emperyal amaçları olan bir burjuva sınıfını doğurması insanlık tarihinin en önemli gelişmelerinden birisidir.

Tarihteki üç büyük burjuva devriminden biri olan (İngiliz, Fransız ve Amerikan) Amerikan devrimi tabii ki yukarıdaki gibi bir karikatür değildir. Ama inanın, şimdilerde Obama'nın üstlendiği değişime karşı çıkan ve bunun için bu devrimden kalma bir olayı kendisine isim edinen neoconlar böyle bir karikatürdür.

Bugün Obama yönetimi, ummadığı bir sonuçla karşı karşıya kalabilir. Ama Demokratlar'ın Temsilciler Meclisi'nde çoğunluğu kaybetmeleri bile, şu an ABD'nin, ağırlıklı olarak, Fed eliyle yürütmeye başladığı "genişlemeci" para politikalarını kesintiye uğratmayacaktır. ABD'deki makas değişikliği yalnız Obama yönetiminin değil, ABD devletinin hatta daha da ötesi küresel sermayenin tercihidir. **Bu tercihin tarihin çöp tenekesinden çıkmaya çalışan "Çay Partisi" karikatürleri ile değişeceğini kimse sanmasın.**

Bugün ABD çok önemli bir değişimin eşiğinde. Şu Silikon Vadisi bile, şu sıralar, hummalı bir değişimin tam ortasında. Silikon Vadisi, artık bilgi teknolojileri aşamasını geride bıraktı. Biyoteknoloji, yeşil teknolojiler insan-doğa ilişkisini yeniden oluştururken yeni bir ekonominin de temellerini atıyor. Stanford Üniversitesi'nden Prof. Miller, önümüzdeki 10-15 yıl içinde Silikon Vadisi'nin yapısının tamamen değişeceğini ve yeni teknolojilerin sürükleyici olacağını belirtiyor. Zaten ABD'de son on yılda ileri teknoloji katma değerinin, GSYİH içinde yüzde 13'lerden yüzde 54'lere çıktığını biliyoruz. Ama bu ileri teknoloji, yeni biyoteknoloji ve ağ ekonomisinin yaratıcısı olarak su üstüne çıkıyor.

Aslında ABD'deki değişim ve gelişmeleri Türkiye'de olan bitenin üstüne koyarsak çok anlamlı sonuçlara ve yorumlara varabiliriz. Amerikan Bağımsızlık Savaşı'ndan çaldıkları bir adla değişime direnen

“bağımsızlık” karikatürü neoconlar ne kadar bizim Kemalistlere benziyor değil mi; etrafınıza bakın ne çok Avukat Konoli, Çelik Blek, Prof. Oklitus ve Rodi var...

Sonuç olarak Obama’ya bir şey olmaz; ABD bu şekilde yola devam edecek. Seçimleri “Çay Partisi” üyeleri kazanırsa da onları zaten bir müddet sonra ABD devleti adına Avukat Konoli ikna eder...

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siz atomlarınıza kadar parçalanacaksınız!

Cemil Ertem 05.11.2010

Şuna inanın CHP’de koltuk çekişmesinden çok Amerika’daki Demokrat-Cumhuriyetçi çekişmesi Türkiye’yi daha fazla ilgilendirmeli. 2 kasım şokunu hem Obama yönetimi hem de piyasalar atlattı gibi; çünkü Fed’in krizden çıkış stratejisi bize neoconların anlayışının artık tarihe karışmakta olduğunu anlatıyor. Eksi faizli ve beş yıllık ABD tahvillerinin kapışıldığı bir piyasadan bahsediyoruz; bu, zayıf doların ve görece yüksek enflasyonun - düşük faizin önümüzdeki beş yılın temel beklentisi olduğunu anlatıyor bize. Obama yönetimi, bundan böyle içerde orta sınıfı destekleyen politikaları devreye sokarken, dışarıda da “sorunsuz” ve küresel entegrasyonu arttıran bir politik hattı daha fazla gündeme taşıyacak.

Kapitalizmin en büyük ittifakı ve bütünleşmesine doğru gidiyoruz; Anglosakson hâkimiyeti ile Kara Avrupa’sının ilk evliliği, ikinci savaş sonrası, zorunlu bir evlilikti. Almanya merkezli Avrupa faşizminin yenilgisi bu zorunluluğu doğurmuştu. Ama şimdiki bütünleşme savaştan ziyade barışın doğurduğu bir dinamik ve bu anlamda daha kalıcı ve doğurgan. Fransa ve Almanya’nın değişimi yeni başlıyor. Buralardaki Merkel ve Sarkozy gerici iktidarlara ilk seçimlerde yolcu. 2012 bu anlamda önemli bir tarih, çünkü mayıs ayında Fransa’da ve daha sonra ABD’de başkanlık seçimleri var. Fransa’da şimdiki IMF Başkanı Kahn’ın seçilmesi tıpkı Obama’nın seçilmesi gibi bir küresel etki yapar. Ama Fransa’daki yeni Sosyalist Parti iktidarı Türkiye’nin AB üyeliğini çok hızlandırır. AB’nin hem gecikmiş Lizbon hedeflerini gerçekleştirmesi hem de Anayasa sürecini tamamlayarak siyasi bütünleşmeye ulaşması 2012’deki Fransa ve ABD seçimlerine bağlı. Ama bununla birlikte, Türkiye’deki seçimler önemli. Türkiye, 2011 seçimlerine yeni anayasayı tartışarak gidecek. Eğer ki Türkiye’de 2011’de yeni demokratik anayasayı yapacak bir iktidar işbaşına gelirse, bu, AB’nin anayasal bütünleşme sürecinin de önünü açar. Böylece Türkiye ve AB ekonomik bütünleşme sürecinden siyasi bütünleşme sürecine geçerler.

AB’nin 2020’ye kadar Türkiye’yi de içine alarak anayasal bütünleşme sürecini tamamlaması, bize yeni bir dünyanın kapılarını açacaktır. İşte bunun için şimdilerde dünyayı yöneten kurumların değişimi ile Türkiye’nin kurumlarının değişim sancısı aynı şiddette gündeme geliyor. İkinci Savaş sonrası oluşturulan ekonomik ve siyasi kurumlar hızlı bir değişim sürecine girerken, Türkiye’deki kurumlar ve devlet de bundan payını alıyor.

Çarşamba akşamı Balçıçek İlter’in “Karşıt Görüş” programında MİT eski müsteşar yardımcısı Cevat Öneş konuştu; Öneş’in söyledikleri, çizdiği tablo ve Kürt sorunu konusundaki çözüm önerileri ile karşısındaki Sırrı Sakık’ın söyledikleri arasında çok önemli farklar yoktu. **Sonunda İlter; “bunları MİT bilmiyor muydu” diye sordu. Öneş, “bunları bireysel olarak biliyorduk ama kurumsal olarak bilmek önemliydi” diye yanıtladı.** Öneş, şimdiki Türkiye seksenli, doksanlı yıllardaki Türkiye değil derken MİT gibi kurumların da artık eskisi gibi olmadıklarını söyledi esasında.

Aslında tam buradan şunu söyleyebiliriz; tarihsel bir paradoks gereği, sistemin yürütücüsü ulus-

devletler artık bir ulus-devlet gibi değil; küresel sistemin yapıcısı bölgesel devletler gibi davranıyorlar. Amerikan devleti, şu an neoconlardan çok daha küresel ve rasyonel bir yerde duruyor. Aslında Amerikan devleti Obama'nın yanında. Aynı şekilde Türkiye'de, başta Kürt meselesi olmak üzere, demokratikleşme süreci, Başbakan'ın dediği gibi, artık bir devlet sorunu ve devlet burada çok kararlı. **Çok ilginçtir ki biz devleti kurduk diye övünen şaşkın CHP'liler o kurduklarını iddia ettikleri devletin şöyle seksen yıl falan gerisinde şu an. Aynı neoconlar ve ABD devleti gibi.**

Neoconların "saldıralım öyle ayakta kalalım" şeklinde formüle edilecek tezlerini, Amerikan devleti artık nasıl dikkate almayacaksa, CHP'li nasyonal sosyalistlerin de, "düşmanlaştıralım, statükoyu koruyalım" yaklaşımları da artık değişmekte olan devletin kurumları tarafından dikkate alınmayacak.

Yıllardır faşizmi içinde çörekletirmiş hatta onun kendisi olmuş bir devletin kendisini "otomatik" olarak demokratikleştirilmesi mümkün mü peki? Ben bu soruya sessiz bir demokratik devrimle mümkün diye yanıt verebilirim. Peki, bu demokratik dönüşümün (devrimin) yapıcısı bir sınıf var mı diye soracak olursanız; o da var. Başta ABD'de olmak üzere, yeni ağ ekonomisi, biyoteknoloji, nanoteknoloji ve bunların yaratıcısı-sürükleyicisi eğitim ve hizmet sektörleri muhteşem bir beşeri sermaye ve onun potansiyelini yaratmakla meşgul şu an. Ve bu yeni büyük güç, dünyanın istisnasız her yerinde boy göstermeye başladı. Bu büyük dalgayı karşılayan yeni sermaye sınıfı da Türkiye'den, Şili'ye tadar bütün "üçüncü dünya"da ortaya çıkarak şimdiden "üçüncü dünya"yı "yeni dünya"ya dönüştürmüş durumda. İşte bu sınıf ve onun giderek hızlanan dinamikleri, eski kurumları hızla dönüştürüyor, dönüştüremediklerini de hızla dağıtarak geleceği yeniden kuracak atomlara kadar parçalıyor.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Aşağıdan faşizm'in aktörleri 20. yy'dan hoş geldiniz!

Cemil Ertem 07.11.2010

Hayli eğlenceli ve öğretici bir hafta geçirdik; bunu kimse inkâr edemez. Önümüzde yeni anayasa tartışmalarıyla örülü bir seçim dönemi var. Türkiye'de iktidar partisinin hem muhalefet hem de iktidar olmaya çalıştığı bir dönemi geride bırakıyoruz. Öyle gözüküyor ki 2011 seçimleri, parlamenter iktidarla devlet arasındaki açığı daha da kapatacak bir sonuç üretecek. Öyle gözüküyor ki, 2011 seçimleri ile işbaşına gelecek iktidar, Türkiye'de –şu anki hükümet dâhil- bütün seçimle gelen iktidarlardan farklı bir iktidar olacak.

Türkiye bu dönemde yalnızca, yeni bir anayasayı oluşturmayacak; bu anayasa, baskıcı rejimin bir asrı geçen bir sürede ürettiği tüm kurumları yeniden biçimlendirecek bir temel olacağı için aynı zamanda bir başlangıç –sıfır- noktası da olacak ve bu dönemde Türkiye, içinde bulunduğu büyük hinterlandı yeniden biçimlendirecek büyük bir merkez olarak –adeta- yeniden doğacak. Şimdi hem şimdiye kadar olan tüm gelişmeleri hem de bundan sonra olacakları bu cümleden olmak üzere okuyabiliriz.

Bu hafta "ana muhalefet" partisinde olan biteni Türkiye'nin demokratikleşmesinde önemli bir dönemeç olarak okuyan ve Kılıçdaroğlu ekibinin yargı desteği ile Sav hizbini tasfiye etmesini demokratik bir muhalefet hatta iktidar olanağı olarak gören dostlar var. Ben tam aksini düşünüyorum.

Sav hizbi, tarihsel olarak darbeci-jakoben geleneği temsil eder. **Bu ekip, şimdiye değin, CHP'nin ana ideolojik harcını oluşturmuş, sol (Blankist) ve sağ (Frankocu) darbeci akımları Kemalizm çatısında**

birleştirmiştir. Sav hizbinin temel ideolojisini, sol tarafta Fransız Blanqui'nin (Blanki) görüşleri oluşturur. Jakoben anlayışa hayat veren Louis Aguste Blanqui (1805-1881) –Blanki'nin öldüğü tarihe dikkat!- bir ayaklanma, komplo teorisyeni idi. İktidarı ancak küçük bir azınlığın alabileceğini söyleyip durmuştur. Blankizm, iktidara gelmenin tek yolunun elit azınlığın darbe ile yönetime el koyması olduğunu söyler. Blanki, iktidara gelmek için, suikastları ve bunların yaratacağı kaos ortamını temel yol olarak anlatır. Şimdi Sav hizbine ve onun Kemalizm diye yıllardır sattığı anlayışa bakalım; Blanki'nin temel görüşleri hayatlarının merkezi olmuş değil mi? Şimdi bu gelenek konjonktür gereği tüm siyasi desteklerini ve güçlerini yitirdi. Dolayısıyla bu geleneğe bel bağlayan ve onların ipini tutan oligarşi bunların ipini çekti. Yargıtay'ın iki saatte "onay" verdiği başka bir "hukuki durum" hatırlıyor musunuz? Ancak Sav hizbi, bu kadar güçsüz ve ufak bir siyasi oluşum değildir. Bu tarihsel hizbin ideolojisi, Türkiye'de solun çizgisini önemli ölçüde belirlemiş, bu hizbin iktidarı ele geçirme ve iktidar olma yaklaşımı da, Kemalizm ambalajı ile darbeci ordu geleneğinin ideolojik ve politik çıkışı olmuştur. **Sav hizbinin sağ tarafı da Frankocu bir faşizme dayanır. Frankocu faşizm, Amerika'nın soğuk savaş konjonktüründe desteklediği askerî diktatörlük biçimidir ve gücünü Amerikan emperyalizmden alır. Türkiye'deki askerî darbelere de önemli ölçüde model oluşturan Frankocu anlayış, yine Kemalizm yerli ambalajıyla "millileştirilmiştir".** İşte tarihsel faşist Sav hizbinin ideolojik yapısı ve siyasi temelleri bunlardır. Türkiye'de oligarşinin gerici kanadı şimdi bu tarihsel hizbi –zorunlu olarak- tasfiye ediyor. Peki, Sav faşist hizbi tasfiye edilirken onun yerine gelen KK anlayışı bize demokrasiyi mi anlatıyor; hayır!

Poulantzas, faşizm konusunda bir başyapıt olan *Faşizm ve Diktatörlük*'te şöyle yazar: "*Faşistleşme süreci ve faşizm, küçük burjuvazinin siyasal bunalım durumuna ve faşist partilerin desteği ile gerçek bir toplumsal güç haline gelmesine denk düşer.*"

Alman ve İtalyan "aşağıdan faşizmleri" nihai olarak tekelci sermayenin en gerici kesimlerinin diktatörlüğüdür. Ama bu faşizmler, esasında demokrasiden umudunu kesen ve sınıfsal gelir ve itibar kaybına uğrayan – uğrayacak olan- orta sınıfların ve küçük burjuvazinin omuzlarında iktidar olur ve kitle desteği ile parlamentoyu ele geçirip işlevsizleştirerek faşizmin mutlak iktidarını tesis ederler. **İşte KK anlayışı, artık darbe ve Blankist yöntemlerle iktidarı ele geçiremeyeceği anlayan Türkiye oligarşisinin en gerici kanatları tarafından aşağıdan faşizmin yeni yüzü olarak ortaya sürülmüştür. Yargı ve asker, KK siyasetinin ilk yapıcıları olduğu gibi KK siyaseti onların son umududur.** Yargı darbesiyle CHP'den Blankist-Frankocu Kemalizm'i tasfiye eden Nasyonal-Sosyalist KK ekibi, hiç şüphesiz, yenidir; ama faşizmin yeni bir yüzü olarak yenidir. Bu, Neo-Nasyonal-Sosyalist hareketin ilk hedefi, (yukarıda anlattığımız) 2011 seçimleri sonrası, yeni anayasa süreci ile birlikte, inşa edilmeye başlanacak demokratik Türkiye oluşumunu önlemek ve Kürt sorunundan, başörtüsüne kadar atılacak tüm demokratikleşme adımlarını, tıpkı Nazi Partisi'nin yaptığı gibi, popülist-sol bir demagojiyle geciktirmektir. Bu (neo) Nasyonal-Sosyalist akımın, programatik ve ayrıntılı tahliline devam edeceğiz.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sahi bu Fed nedir ve ne yapmaya çalışıyor

Cemil Ertem 09.11.2010

Şu Fed'in (Amerikan Merkez Bankası) yapmaya çalıştığı meseleyi tartışmak aslında teknik bir konu gibi gözüküyor ama değil; bir kere bu Fed ve dolar konusu aslında ekonomik değil siyasi bir konu, ikincisi ise

ortada garip bir durum var; her gün şu “Amerikalılar trilyonlarca dolar basıyor, küresel enflasyon geliyor, ikinci kriz dalgası geliyor” nakaratını dinliyoruz ama dolar bazlı para arzı da ortada.

Buraya geleceğiz ama şu Fed denen “şeyin” aslında ne olduğunun altını çizmek gerek; çünkü bu yapı ve onun yapmak istedikleri, bize hem küresel ekonominin şimdiye kadar olan hikâyesini anlatıyor hem de bundan sonrasının ipuçlarını veriyor.

Fed’in sahibi Amerikan devleti değil; aslında şöyle söyleyebiliriz: Fed, küresel ekonominin, Bretton-Woods’tan beri, en büyük mabedi ve kalbi. Fed’in sahibi hâkim finans sermayesi.

Bu anlamda Fed aslında Amerikan devletinin sahibi. Fed denetlenemiyor ama bu yapının hem Temsilciler Meclisi’nde hem de Senato seçimlerinde milyar dolarlık kampanyalarla adayları belirlediği biliniyor.

Aslında Fed, 20. yüzyılın başında Avrupa ve Amerikan sermayesinin çocuğu olarak doğdu.

O tarihlerde finans sermayesini JP Morgan, Rothschild, Warburg gibi banker ve hanedan gruplar denetliyordu. Bu aileler, Almanya’da Kuhn, Amerika’da Rockefeller gibi sanayi devlerini finanse ediyorlar ve finans sermayesinin hâkimiyetini kesinleştirmek için, Avrupa’yı savaşa sürüklerken Amerika’yı da sermayenin güvenli limanı yapmaya çalışıyorlardı.

1913’te Başkan Wilson’un imzasıyla resmen kurulan Federal Reserve aslında, “*para basma yetkisi bütün yasaların üstündedir*” diyen Rothschild gibi ailelerin elinde doğdu.

İkinci Savaş sonrası uygulanan politikalar, Kennedy’nin yumuşama adımları ve buna bağlı olarak Fed’e “bir dakika” demesi, (*Kennedy, ilk önce Fed’in denetlenmesi gerektiğini düşünüyordu ve bankanın Hazine’ye faizle kredi vermesini yasaklamıştı ama öldürüldü*) soğuk savaş, Vietnam savaşı ve o sırada Nixon’un doların altına olan bağımlılığını kaldırması... Bütün bu dönemi anlatan bu gibi birçok olayın arkasında Fed, yani küresel finans sermayesi, vardır.

2008 krizinin nedeni değil ama büyüklüğü ve seyri tam anlamıyla bir Fed prodüksiyondur. Greenspan, krize giden yolda, belki yüzlerce defa bu duvar yıkılacak ve hepimiz altında kalacağız tütünden sözler etmiştir. Ama Greenspan bunu hiçbir zaman “ortaklarına” anlatamadı. Greenspan, 1995’teki “Ters Plaza” anlaşmasını Clinton’a niye yaptırttığını bugün kendisi bile anlatamaz. Ama Fed’de kapalı kapılar ardında kotarılan senaryo çok açıktı: **“Güçlü dolar ve yüksek faiz politikası devam edecek; başta Çin olmak üzere dünya bizi bir on yıl daha finanse edecek. Bunun için de ABD savaş makinesi ve o makineyi çalıştıracak bir katil iktidar gerekiyor: Neoconlar ve Bush...”** Fed ve onu yöneten finans sermayesi, 1995’ten 2005’e kadar olan on yılda, **yenilenmek ve çöküşü en az zararla atlattmak için gerekli sermayeyi fazlasıyla biriktirdi.** Bugün dünya ticaret hacmi 17 trilyon dolar civarında, dünya GSYİH’si ise 70 trilyon dolar ama Fed’in yarattığı dolar bazlı vadeli işlem açık pozisyon hacmi 1 katrilyona doğru gidiyor. Yine doların efektif olarak arzı, vadeli mevduatlar dâhil, 10 trilyon dolar civarında. O zaman buradan şu sonuç çıkıyor; Fed sanıldığı gibi para (efektif) basmıyor, ancak rezerv kredileri genişleterek para yaratıyor. **Eğer bu krediler gelişmekte olan ülkelerde ve ABD’de reel alanlara dönmeye başlarsa çok hızlı ve enflasyonsuz bir çıkış yaşarız. Ama bu ülkelerin bu durumu karşılayacak yeni bir ekonomi programı (başta Türkiye) geliştirmesi gerek.**

Şimdi bu durumun birçok anlamı var; birincisi küresel hâkim sermayenin, yani Fed’in bu yaptığı, çok amaçlı ve uzun vadeli bir stratejinin ilk adımı.

Fed, böyle yaparak, gelişmekte olan ülkelerdeki varlık ve emtia fiyatlarını arttırıyor. Yani, yaklaşık yirmi yıldır gelişmekte olan ülkelere yatırım yapan küresel sermayenin, krizle birlikte düşen kâr oranlarını yeniden toparlayıp buralardaki sermayeyi değerlendiriyor. Ama aynı şekilde başta ABD olmak üzere

gelişmiş ülkelerdeki büyük dalgalanın altında kalan “eski” batık yapıları da değersizleştirerek tasfiye ediyor. Yani Fed, yukarıda anlattığımız tarihine ve sermaye yapısına uygun davranıyor; bir “ulusal” merkez bankası gibi değil, küresel sermayenin merkezi gibi...

Şimdi sonuçlar: 1) Fed ve ona ayak uyduran (ECB, JOB ve Ç“K“P) yeni bir kapitalizm için anlaştı. **Öyle ikinci dip falan olmayacak.** Her şey şimdilik planlandığı gibi gidiyor. 2) Dolar güçsüz bir rezerv para olarak devam edecek bu durum dolar bazlı kaydı işlemlerde yavaşlamayı ve gerilemeyi getirecek. ABD’nin açıklarının azalmasıyla birlikte yeni bir dengeye gideceğiz. Yani kapitalizmin şişen finans alanı küçülürken, güdük kalan “reel yeni ekonomi” hızla yukarıya çıkacak. 3) Yeni dünya düzeninin kurucusu Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler olacak.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Yeni’ bir dünya kuruluyor; farkında mıyız

Cemil Ertem 12.11.2010

Bugün sanıyorum Seul’deki G20 toplantısından başlamamız gerekecek. Ama bundan önce, Dünya Bankası Başkanı Zoellick’in, bu konumdaki biri için, oldukça cesur sayılabilecek demeçleri gerçekten üzerinde durulmaya değer. Zoellick, ikinci bir Bretton-Woods’un gerekli olduğunu ve altını referans alacak yeni bir para sisteminin tartışılması gerektiğini söyledi. **Tabii tam “kur savaşlarının” konuşulduğu böyle bir ortamda, Zoellick’in söylediklerini “fantezi” olarak yorumlayanlar olabilir. Ama bence Dünya Bankası Başkanı fantezi ile uğraşacak ve akademik beyin jimnastiği yapacak durumda değil.**

1944’te Bretton-Woods’da ABD, savaşın galibi olarak, tüm dünyanın boyun eğeceği bir güçtü; daha 1931’de bayrağı yere bırakan İngiltere’nin de ABD’yi takip etmekten başka çaresi yoktu. İşte bu yüzden 1944’te Keynes’in, bütün çabalarına karşın, ABD’nin dediği oldu ve Keynes Planı’na karşı doların ve ABD’nin hâkimiyetini öne çıkaran White Planı kabul edildi.

2008 krizinin en önemli yanlarından birinin bir “genel eşdeğer” (rezerv para) krizi olduğunu artık biliyoruz.

Nobelli iktisatçı Robert Mundell, 2001’de IMF’de verdiği seminerde küresel para sisteminin nereye gittiğini soruyor ve avronun doğduğu o yıllarda IMF denetiminde yeni bir para birimi öneriyordu. Bu para birimi, üç temel gelişmiş bölgeyi temsil eden para birimlerine tam konvertibl olacaktı. Mundell, üç temel bölgeyi ABD, Japonya ve AB’yi merkez alarak tanımlıyordu. Böylece ilk aşamada dolara, yine ve avroya tam konvertibl IMF denetiminde yeni bir rezerv para doğacaktı. Mundell’in bu paraya verdiği isim de Dey’di. Dey; dolar, avro ve yenin baş harflerinden oluşuyordu. Ancak dey bir geçiş parasıydı. Mundell, geçiş sürecinin sonunda gerçek anlamda bir dünya parasının kaçınılmaz olduğunu vurgulayarak; Dünya Merkez Bankası’nın yaratacağı intor isimli bir hâkim para önerisini ortaya atıyordu.

Böylece Mundell, yeni para biriminin, ne kadar güçlü olarsa olsun, bir ulus-devlete dayanmayacağını, uluslararası olacağını ve gücünün de “siyasi” değil ekonomik olacağını intor adıyla anlatmak istiyordu. Intor’daki “altın” vurgusu paranın karşılığının ekonomik yani “gerçek” olacağını vurgusuydu.

Mundell’in bu tasarımının temel vurguları şimdi daha da geçerli. Ancak Mundell’in yeni para biriminin oturduğu temel, ABD, AB ve Japonya’ya dayanıyordu. Bugün artık bu temelin yetersiz olduğunu

söylemeliyiz. Dolar, avro ve yen temelli bir geçiş süreci yerine G20 ekonomilerini öne çıkartan yeni bir yapılanmaya ihtiyaç var. Bretton-Woods'da Keynes'in vurguladığı gibi, bir "Dünya Merkez Bankası"nın oluşturulması süreci, belki de IMF'nin bir dünya merkez bankasına dönüştürülmesi bundan sonra, G20 toplantılarının ana temalarından biri olacak.

Ama hemen bugüne dönecek olursak ABD ve Çin şu an anlaşmış gözüküyor. Çin elindeki dolar rezervlerini hızlı boşaltmayacak ama doların hızlı değer kaybını da ABD önleyecek; ancak güçsüz dolar dönemi artık başladı ve bu sürecek. Almanya burada itiraz ediyor ama onun bu itirazına dikkat ederseniz Avrupa Merkez Bankası aynı heyecanla katılmıyor. Bu anlamlı, çünkü AB, Fed'in izlediği politikanın küresel ve kalıcı olduğunu biliyor.

Fed'in bu büyük "genişleme" planını biz, siyasi küreselleşmenin ekonomik başlangıcı olarak görüyoruz. Bu yeni küresel New-Deal'dir. Gelişmekte olan ülkelere bundan sonra hem sermaye akışı hızlanacak hem de buralardaki varlıklar değerlendirilecek.

İşte Türkiye bu gerçeği görerek hareket etmelidir. Bu gelişmenin çok önemli siyasi sonuçları olacaktır. Almanya gibi ülkelerin itirazları da esasında bu gelişmenin siyasi sonuçlarına dönüktür. Çünkü bu yeni düzende Almanya ve Türkiye arasında hiçbir fark kalmayacak. AB ülkeleri arasında eşitsizlik bitecek.

AB'nin, Almanya ve Fransa dışında kalan kesimi işte bunun için Türkiye'yi içine alan bir siyasi bütünleşme isterken, Almanya ve Fransa buna direniyor. Ama Türkiye, Kürt sorununu hal yoluna koyarsa tek sığınacakları kapı Kıbrıs; Türkiye burada çok dikkatli olmalı.

O zaman özetlersek ABD'nin şu an yapmakta olduğu "doların değeri düşsün, ihracatımı arttırayım" hesabı değildir. **Ayrıca Fed bunu, daha çok, para basarak değil, rezerv kredileri arttırarak yapmaktadır.** İşte burada Türkiye gibi ülkeler, bu yeni genişleme dalgasını, kalıcı yatırımlar çerçevesinde içeriye çekmelidirler. Bu açıdan Türkiye'nin "ABD ne yapıyor; doların değeri düşmesin" şikâyeti bence yersizdir.

ABD'nin şu an yapmakta olduğu orta vadede Türkiye'nin işine gelir ama eğer ki; Türkiye bu genişleme dalgasının büyük bir değişim olduğunu anlar ve buna uygun politikaları hayata geçirmeye başlarsa... Bu politikaların başlangıç noktası, siyasi olarak, yeni bir anayasa ve ekonomik olarak yeni bir ekonomi programıdır.

İşte dünyanın gündemi bu; peki Türkiye bu gündemi nasıl takip ediyor; "yeni bir dünya" kurulduğunun farkında mıyız acaba?

Not: Bugün saat 9:30'da İsmail Beşikçi'nin İstanbul'da 11. Ağır Ceza'da duruşması var. Beşikçi'nin, yazdıklarından dolayı yargılanması Türkiye'nin ayıbıdır.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Geçmiş Türkiye'den şimdiki zaman manzaraları

Güzel bir tatil günü; bunun için bugün "derin" ekonomi-politik mevzularına girmeyelim isterseniz. Bugün size "geçmiş ve "geçmekte" olan Türkiye'den "şimdiki" zaman manzaralarından bahsedeyim. Cümle garip gelebilir ama inanın izafiyet teorisi açısından o kadar inanılmaz değil.

Hayatının bir bölümünü düşünce "suçlusu" olarak mahkemelerde geçirmiş biri olarak cuma günü sabah erkenden İsmail Beşikçi'nin 11. Ağır Ceza'daki duruşmasına gitmek için yola koyuldum. Beşiktaş'taki o çok bilinen yere geldiğimde giriş kapısında bekleyen muhabir ve kameraman arkadaşlarla karşılaştım. İsmail Beşikçi'yi değil; eski kuvvet komutanlarından birinin eşi ve kızı ifade için gelecekmiş, onları bekliyorlarmış. Kameraman arkadaşım İlhan, İsmail Beşikçi duruşmasından haberleri olmadığını söyledi. Demek ki, Türkiye'de belli başlı ajansların cuma günkü bülteninde Beşikçi davası yer almadı. Alması da beklenmemeli zaten; ana akım medya Beşikçi gibileri, şimdiye değin, hep görmezden geldi. Ana akım medya demişken, Ali Bayramoğlu'nun dünkü yazısı tarihî bir yazı bence. O yazıda bir tek isim var ama o isim üzerinden Türkiye'de terörün, dezenformasyonun, alçaklığın medyadaki izlerini bulabilir, terör medyasının gerçek yüzünü bir iki paragrafta okuyabilirsiniz.

Neyse bilgisayar çantamı kapıda kendisine "neden ben" diye sorarak, komutan kızı ve eşi bekleyen İlhan'a emanet edip, bir takım kafes gibi şeylerin içinden geçerek duruşma salonunun izbe bekleme yerine geldim. İsmail Hoca, Ufuk Uras'la köşede oturuyordu; Ufuk Uras'ın Meclis'te CHP'lilerle olan maceraları çok hoş; bunları her sefer tekrar tekrar dinlemekten müthiş zevk alıyorum; Ufuk da sağ olsun büyük bir keyifle anlatıyor. Bu sefer 10 Kasım maceraları gündemdeydi: *"CHP sözcüsü kürsüde konuşuyor: 'Biz, Atatürk'ün, Cumhuriyet'in mirasçılarıyız.' Ufuk: 'Başımıza ne geldiyse mirasyedilerden geldi.'"*

Bu CHP'lilerin sonunda Uras'ı dövecekleri kesin. **Bir de Kemal Kılıçdaroğlu'nun Avrupa turu sırasında Avrupalı parlamenterlere, sol parti üyelerine ve sosyalistlere anlattıklarının yankıları var. Uras, Avrupalı solcuların Kılıçdaroğlu'nu şaşkınlıkla dinlediğini, ilkönce anlayamadıklarını ama daha sonra, gelen bilgiler doğrultusunda, bir nasyonal-sosyalist olarak anlayabildiklerini söylüyor. Aslında Avrupa, CHP'yi gülerek ve bizden daha fazla anlayarak izliyor. Çünkü onlar aşağıdan faşizmi yaşadılar ve bu faşizmin "sol" popülist demagojiyle nasıl iktidara geldiğini biliyorlar.** CHP, Türkiye'nin geçmişinde yer alan, geçmiş olmuş zombi bir yapı ama şimdilerde kendisini yenilediğini iddia ediyor, bu iddiasını da arkaik koltuk kavgalarına dayandırıyor; ölür müsün, öldürür müsün işte...

Bakıyorum da, Ali Bayramoğlu'nun anlattığı medyanın ve o medyanın yarattığı, terörle, baskıyla örülü Türkiye'nin, devamcıları ne kadar da bel bağlıyorlar bu "yeni" CHP'ye. Gerçekten başka umutları kalmadı; hele 2011 seçimleri yeni bir anayasa ile taçlanacak olursa bunların asker ve yargı oligarşisi ile ilgili tüm umutları bitecek ve bütün güçlerini geçmiş Türkiye'nin şimdiki zombi yapılarına aktaracaklar; tabii bunların başında CHP geliyor.

Şimdi yine İsmail Hoca'nın duruşmasına dönelim; hayli küçük olan mahkeme salonuna girdik; avukatların ve izleyicilerin ancak bir bölümü oturabildi. Hoca savunmasında özetle şunu söyledi: *"Ben 60'lı yılların başında Doğu'da askerliğimi yaparken, birçok kilise, metruk, insansız yapı, yerleşim yeri görüyordum. O zaman sormuştun kendime bunların cemaati nerede, bu insanlar nereye gitti diye. Bir genç bilim insanı olarak bu bilincime çarptı, merak ettim; sonra Türkiye'de ve Ortadoğu'da dört-beş ülkeye yayılmış ve 40 milyonu bulan Kürtlerin niye devlet olamadığını ama mesela Avrupa'daki 30-40 bin nüfuslu Lihtenştayn, Monako, Lüksemburg'un nasıl devlet olduğunu kendime sordum; bu soruyu siz de eğer, bilimsel bir merakınız varsa, kendi kendinize sorarsınız."* **Bu sorunun yanıtı, 20. yüzyılda ulus-devletlerin, emperyalizmin çizdiği sınırlarda oluşturulmasının tarihinde gizlidir. Bu tarihte mesela Kürtler, Filistinliler yoktur. Yine bu sorunun yanıtı, emperyalizm öncesi sömürgecilik tarihinde gizlidir.** İşte Beşikçi, Kürtlerin, hem klasik sömürgecilik

teorilerine göre, hem de yeni emperyalizmin politikalarında sömürge bile olamadığını, yok sayılan ve yok edilmek istenen bir halk olduğunu bilimsel olarak yazmış, tartışmış ve bu gerçekler için 17 yıl cezaevinde yatmış bir bilim insanıdır. **Beşikçi duruşmada, Kürt aydınlanmasından Kürt kadınlarını örnek göstererek bahsetti.** Nâzım'ın, "sofrada yeri öküzümüzden sonra gelen kadın" vurgusunu hatırlatan Beşikçi, şimdi Kürt illerinde kadınların dilleri, kültürleri için ayağa kalktıklarını söyledi. **Beşikçi'nin dediği gibi, kadınların, "çağdaş yaşamı destekleme" zırvaları ve Kemalizm'in ırkçı modernizmiyle değil de, demokratik bir mücadelenin öznesi olarak bir aydınlanma hareketi yaratmaları çok önemli.**

İşte bu Beşikçi'yi Türkiye 17 yıl "içerde" yatırdı. Bütün bunların artık geçmişin bir parçası olması ve geçmişin karanlık günlerinden "şimdiki" Türkiye'ye, cuma günkü duruşma gibi, gelmemesi inanın bizim elimizde.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bayram ama hangi bayram...

Cemil Ertem 16.11.2010

Bugün bayram; bayramlar barışı ve eşitliği anlatır. Bayramların savaşı ve bir egemenliği anlatması, hatırlatması sözkonusu olamaz. Bu anlamda, askerî zaferler, ulusal egemenlik günleri kalıcı bayramlar değildir. Aslında böyle günler gerçek anlamda bayram bile değildir.

Dinî bayramlar insanlık tarihinin kalıcı barış günleridir. Hiçbir ulusal bayram yoktur ki; dökülen kanın arkasından ya da başka ulusların, halkların acılarının içinden çıkmamış olsun. Bunun için ulusal bayramlar, ulus-devletlerin egemenliği ve diktatörlüğü süresince vardır.

Avrupa'da faşizmler döneminde, dinî bayramların yanında, çeşitli uydurmalarla "resmî" ulusal bayramlar icat edilmiştir. Bu bayramlar, dinin, bir ırka, ulusa dayanmayan birleştirici etkisi yerine egemen ulusun etrafında zora dayalı bir bütünleşme oluşturma gayreti ile uydurulmuştur.

Mesela; 30 Ocak 1933'ten itibaren Almanlar, bütün Nazi dönemi boyunca bu tarihi "iktidar günü" olarak kutlamışlardır. Yine 16 Mart, Hitler iktidarının uydurduğu, "ulusal" kahramanlık günü bayramıdır. 20 Nisan Hitler'in doğum günüydü ve tabii ulusal bayramdı. Almanya'da 1 Mayıs bu dönemde "ulusal birlik" günü olarak kutlanmıştır. Bugün insanlık dinî bayramlar dışında yalnız ortak olarak 1 Mayıs'ı kutlamaktadır. Çünkü 1 Mayıs, barış ve eşitlik ile birlikte daha adil bir dünya isteminin günüdür artık. Avrupa, bugün ayrışmayı ve savaşı anlatan bütün ulus-devlet bayramlarını kutlamayı bırakıyor. Almanya, bırakın bu günleri kutlamayı toplumsal hafızasından silmeye çalışıyor. Bir ülke yenildiği ve silahlarını teslim ettiği günü kutlar mı; işte Almanya, geçmişte ulus-devlet saldırganlığı ile yaptıklarından o kadar çok utanıyor ki; zorunlu olarak 1. Dünya Savaşı'nın bitiş günü olan 11 Kasım kutlamalarına her yıl resmî olarak katılıyor. Hatta bu durum Fransa Cumhurbaşkanı Giscard d'Estaing'i rahatsız etmiş ve Fransız Cumhurbaşkanı, "bizim için, onurlu bir gün ama Almanlar için bir yenilgi, aynı birlik içindeyiz artık 11 Kasım kutlamalarını abartmayalım" demiştir. Evet, aynen böyledir; ulusal bayramları yaratan savaşlar olduğu için, o savaşın mutlaka, o gün için, bir galibi ve bir mağlubu vardır.

Ulus-devletlerin beşiği olan Avrupa, bugün bayram olarak, bir iki istisna dışında, yalnız Paskalya, Noel ve 1

Mayıs İşçi Bayramı'nı kutluyor. İspanyollar dinî bayramlar dışında Christoph Colomb'un Amerika kıtasını keşfini(!) milli bayram olarak, 12 Ekim'de, yıllardır kutlarlar. İşte ulusal bayramların çoğu böyle uydurulmuş "resmî" tarihlere dayanır. Bu yıl 12 ekimde sosyalist hükümet, bayram kutlama bütçesinde önemli bir kesintiye gitti. Bu arada bu 12 ekimde şöyle komik bir şey de oldu; Latin Amerika ülkelerinin İspanyol sömürgeciliğinden kurtulmalarının bu yıl 200. yıldönümü olduğu için resmî törenlere Arjantin, Şili, Venezuela, Kolombiya, Ekvator, Paraguay, Bolivya, Meksika çağrıldı. **Ulusal salaklığın ne olduğunu görüyor musunuz; bu ülkelerin topraklarını yağmalamak, insanlarını köleleştirmek için gemileri yolla; sonra onları sömürgeleştir, öldür, yağmala ve bu sömürgeciliğin başlangıcı sayılacak günü bayram ilan edip, "siz bizden kurtuldunuz iyi de yaptınız; gelin bu günü birlikte kutlayalım" diye resmî davet yolla.** Zaten bu ülkelerin hiçbirisi bu davete icabet etmedi; bir tek Venezuela bayrağının göndere çekilmesine izin verdi. Aslında bütün ulusal bayramlar böyle kör bir salaklıkla maluldür. Çünkü senin ulusal birlik, ulusal kurtuluş, ulusal kahramanlık diye kutladığın "şey" bir başka ulusun, halkın sömürgeleştirme, yok edilme, ezilme günüdür. Bugün Fransa'da 14 Temmuz bile artık çoğu Fransız'ın umurunda değil. Kaldı ki 14 Temmuz'un evrensel özellikleri ulusal yanlarından çok daha fazladır.

Avrupa'da faşizmler dönemi, dinî bayramların, ulusları, ırkları atlayarak geliştirdikleri birleştirici kültürel çimentoyu kırmak için ulusal günleri öne çıkartan gereksiz bayram ve kutlamalarla doldurulmuştu. Çünkü faşizm ve ulus-devlet, dini ve dinin birleştirici kültürel yapısını işine geldiği zaman ve çoğu kere deforme ederek kullanır.

Bütün faşizmlerin ortak özelliği, devlete dayalı bir laikliği, sekülerizmi öne çıkarmaları ve bunu, bütün sınıfsal yapıları atlayarak temel bir bütünleşme –modernleşme- paradigması olarak vazetmeleridir. Bu korporatist ve devletin silahlı gücüne dayanan zorunlu birlik anlayışı, ekonomik düzlemde sınıfsal alanı yok sayarken, kültürel ve sosyolojik olarak da dinî ve etnik farkları yok sayar ötekileştirir; hatta bir noktadan sonra, farklı dinde olanları, hâkim ulustan olmayanları ortadan kaldırır. Ulusların egemenliğini tarihi ve ulus-devletlerin tarihi, hâkim ulusun dininden ve etnik kökeninden gelmeyen ama aynı coğrafya içinde yaşayan "başka" halkların soykırımı, yok edilmesi, tehciri ve sürülmesi tarihidir.

İnsanlık, şimdi bu tarihi, dinî bayramların binlerce yıl öteden gelen barış ve eşitlik ülküsü ile silmeli ama bu tarihin kanlı derslerini de unutmamalıdır.

İyi bayramlar...

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir Goebbels senaryosu: Tek taşla kuş sürüsü vurmak!

Cemil Ertem 19.11.2010

Bugün NATO zirvesi var ve Lizbon en tarihî buluşmalardan birisine sahne oluyor. Ama bu önemli buluşmaya gelmeden önce şu CHP-BDP ittifakı meselesine değinmek gerekiyor.

Böyle bir gelişme beklenmeliydi çünkü tam da şimdi Kürtlerin asimilasyon süreci başlıyor. Kürt hareketi yoluna artık tek parça olarak devam etmeyecek. Kürt siyasetinde "idealizm" dönemi bitiyor; pragmatizm dönemi

başlıyor. Bu döneme uygun “adamları” zaten var. Şimdi onlar; “bu açılımı madem devlet yapıyor; devletin partisiyle de işbirliği yaparız” dönüşümünü savunmaya başladılar.

Bu dönemin Kürt asimilatörlerinin de kimler olacağı yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladı. CHP’nin bunlara milletvekilliği sözü vermesi çok güçlü ihtimal. Bu arada şu bizim “hayırcı” solun CHP ile seçim ittifakına gideceğinden kimsenin şüphesi olmasın; o pazarlık, daha Anayasa oylaması öncesi yapıldı.

CHP-BDP ittifakı, eğer gerçekleşirse, Kürtlerin şimdiye kadar kazandıklarını masa başında geri verecekleri bir süreç başlar. Tabii bu ittifakı başaranlar Öcalan’ın yakalanmasından sonraki en büyük –hatta ondan daha büyük- ikinci zaferlerine imza atarlar.

Bugün NATO zirvesindeki stratejik konsepte bakın; bu konsepte göre, ulusal orduların etkin siyasi güç olmasının bütün şartları ortadan kalkıyor. Bu, Türkiye için de Rusya için de geçerli. Lizbon’da, Füze Savunma Sistemleri ve Afganistan dışında tartışılacak en önemli maddelerden birisi, yeni NATO konseptine uygun, profesyonel orduya geçiş süreci. Şu an Türkiye’de tartışılan profesyonel ordu meseleleri NATO gündemi kaynaklı. Başbakan, “Füze Savunma Sistemi’nin komutasının bizde olması lazım” diyor; NATO yetkilileri bunu önemli bir ayrıntı olarak bile görmüyorlar; bu “komuta” sorununun sonra tartışılacağını söylüyorlar. **Bırakın Füze Savunma Sistemi’ni, bugün TSK’nın elindeki konvansiyonel silahlar dışındaki silahların komutası gerçekten TSK’nın elinde mi; yoksa yazılımını satın aldıkları ülkelerin elinde mi...** Bundan dolayı artık şu ulusal ordu, ulusal ekonomi hikâyelerini bırakalım; ekonomi ne kadar ulusalsa ordu da o kadar ulusal işte.

Bu cümleden olmak üzere, söylemek istediğim şey şu: Bugün başını kaldırıp Lizbon’daki NATO zirvesine şöyle bir bakan artık, Türkiye gibi ülkelerde, ordunun bırakın darbe yapmasını etkin bir siyasi aktör bile olamayacağını görür. İşte bundan dolayı, oligarşi içindeki etkinliklerini kaybetmek istemeyen, şimdiye değin, asker-yargı siyasi gücünden beslenen “derin” çevreler şimdi bütün siyasi “akıllarını” CHP’ye kaydırıyorlar. CHP, onlar için bu geçiş sürecini kazasız belasız atlattırarak yegâne siyasi kapı. **Bazı Kürt asimilatörleri de kapağı CHP yoluyla devlete atıp, en azından, şimdiki durumlarını koruyacaklarını zannediyorlar. Yani CHP, bu anlamıyla da süreci tam olduğu yerde tutacak bir statüko istasyonu olarak devreye giriyor.** Çünkü trenin Ak Parti elinde, kendi kontrolleri dışında ilerlemesi hem ekonomide hem de siyasette çok hızlı değişimleri ve kontrolsüz güç kayıplarını getirecek. **Çünkü yeni ve güçlü bir Ak Parti iktidarı muhtemelen, şimdiye kadar yapılmış tüm anayasalardan referans almayacak, yeni bir anayasa sürecini ve devletin tüm kurumlarının bu bağlamda yeniden yapılanmasını başlatacak.**

Çok basit örnek; TOBB’dan TMMOB’a oradan Barolara kadar kendisine sivil toplum kuruluşuyum diyen ama zorunlu üyelik sistemiyle, örtülü veya açık, sistemi yeniden üreten, devletin “sivil” aparatları bu süreçte yenilenecek ya da ortadan kalkacak.

Şimdi tabii ki, tam da bundan dolayı, bizim CHP’yi destekleyen ve birtakım “solcu” odalara kapılanan “devrimci” abilerle milyar dolarlık kaynakların üzerine oturan sermaye-bürokrasi “odalarının” yönetimleri aynı adamlardır.

Yine aynı şekilde şimdiye kadar vergi kaçırarak, devlet ihaleleriyle, devlet kayırmasıyla ve devlet soygunuyla sermaye biriktiren yağmacı finans ve sanayi sermayesi, CHP ile süreci durdurmak isteyecektir.

Bu çevrelerin şu an tek umutları, bir AKP-CHP koalisyonudur. Bu koalisyonu muhafazakâr ve “sol” ittifakı olarak kurgulayıp asimilatör Kürtleri CHP’nin içine sıkıştıracaklar ve yeni-demokratik bir Kürt muhalefetini de böylece boğmuş olacaklar. Tek taşla bir kuş sürüsü indirmek buna denir işte!

CHP değişiyor diyenlere ben o zaman CHP'yi şu tarihten vazgeçirin derim: Haziran 1933; Hitler, Türkiye'nin verdiği ulusal kurtuluş mücadelesini kendisine örnek seçtiğini söylüyor (Werner Daitz, 1938, s.28, Berlin). Aynı tarihlerde Goebbels; *"Avrupa'nın yeni düzenini şüphesiz Nasyonal Sosyalizm ve onun kardeşi Kemalizm kuracak; Türkiye, Almanya ile birlikte Avrupa'nın bu düzeni içinde yer alacaktır"* diyordu (agy). Tek Parti dönemi dâhil CHP politikalarına egemen olan temel bir ideoloji vardır. Bu ideoloji, sınıfsız, imtiyazsız, tezatsız, kaynaşmış millet yaratma doğrultusundaki nasyonal-devletçiliktir. Bu, Birinci Savaş'tan sonra Avrupa'da gelişmeye başlayan faşizmin temel anlayışıdır. CHP, 1931 programından ve bu tarihten utandığını, vazgeçtiğini söylesin hep birlikte CHP'li olalım; Tabii siz de olun Sayın Baydemir.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Lizbon'un ve NATO'nu anlattıkları...

Cemil Ertem 21.11.2010

NATO bir savaş örgütü; silahlanmaya son verme sivil kurumu değil; bu anlamda NATO ile silah sanayii arasında ilişki kurmak totoloji sayılabilir. Füze savunma sistemleri gibi büyük silah projelerinin silah sanayiini ayakta tutacağını söylediğimiz zaman Lizbon "tarihî" buluşmasını değerlendirmiş sayılmayız. NATO Lizbon sonuç bildirgesinin önsüzünde, dünyanın değiştiği ve yeni tehditlerin oluşmakta olduğunun altı çizilerek, bütünleşmenin ve AB'nin önemine vurgu yapılıyor. Aslında NATO'nun Varşova Pakti'ndan sonraki hikâyesine baktığımızda bir dünya silahlı gücü yaratma çabasını görürüz. Yeni bir Avrupa, dahası dünya savaşının çıkmaması için ulusal orduların, bütünleşmeye paralel eritilmesi yeni NATO stratejisinin temelini oluşturur.

Lizbon belgesi bu açıdan çok açıklayıcıdır. Buradaki tehdit, birlik (bu birlik AB gibi oluşmuş yapılar olacağı gibi bundan sonra oluşacak yeni BM konsepti de olabilir) dışında kalan ulus-devletlerdir. Yani tehdit sıralamasında İran'ın adının geçmemesi Türkiye'nin başarısı olarak değerlendiriliyor ama yeni NATO konsepti tek tek ülkelerle ilgilenmiyor. Onun ilgilendiği "denetim dışı" ulus-devletler. Bu, bugün İran olur yarın dünyanın herhangi bir yerinde söz dinlemeyen darbeci bir ordu hareketi ya da ulusalcı iktidar olabilir.

Geleneksel olarak savaş, ulus-devletler arasındaki silahlı çatışma olarak nitelendi şimdiye değin. Ancak bugün hâkim ulus-devletler de dâhil bütün ulus-devletlerin egemenliğinin azalması ve bunun yerine yeni bir ulusüstü egemenlik biçimi olan küresel imparatorluğun ortaya çıkması ölçüsünde, savaşın ve siyasal şiddetin koşulları ve doğası da zorunlu olarak değişiyor. Savaş küresel ve bitmek bilmez bir olgu haline geliyor. (Hard, Negri; 2004,21) Bugün Asya'nın ya da Afrika'nın herhangi bir bölgesinde bir aşiret-kabile kavgasının topyekûn bir iç savaşa dönüşme olasılığı her an var; bunun dışında başta Ortadoğu olmak üzere, birinci savaştan sonra emperyalizmin masa başında yarattığı ulus-devletlerin parçalanma süreçleri yeni bir savaş tehdidi oluşturuyor. Ama bu savaş tehdidi, bugün teknolojinin yatay yaygınlaşması sonucu konvansiyonel silahlarla sınırlı olmayabilir. İşte tam da bundan dolayı, çok uzun bir tarih boyunca insanlık, yaratmak istediği bu kapitalist imparatorluk içinde savaş halinden kurtulamayacak. 11 Eylül 2001 bize bunu gösterdi ve 11 Eylül yeni NATO konseptinin başlangıç tarihidir. Yine Negri, 11 Eylül için şöyle der; *"11 Eylül'deki saldırılar yeni bir savaş çağını açtı; aynen 23 Mayıs 1618 tarihinde kutsal Roma İmparatorluğu'nun iki kral naibinin Prag'daki Hradcany şatosu'nun penceresinden atılmasının Otuz Yıl Savaşları'nı ateşlemesi gibi."* Bu savaş hali, kimi zaman dinler, mezhepler arasında, kimi zaman etnik gruplar arasında gibi gözükabilir ama hepsi dağılmakta olan eski egemenliğin unsurları olarak yeni egemenlikten pay almak isteyen yapılardır ve bu savaşların kökeni sınıfsaldır.

İkinci savaş sonrası ABD'nin Ortadoğu'da oluşturduğu sistem bozulmasaydı Usame ortaya çıkmazdı ve 11 Eylül olmazdı. İşte bu anlamda NATO için tehdit tek başına İran falan değildir. Mesela eğer ki Türkiye'de "dar kafalı ulusalcılar" (bu dar kafalı ulusalcı tabiri bana ait değildir. İlk defa Marx *Komünist Manifesto*'da kullanmıştır) 2002-2007 sürecinde bir darbe yapsaydı ve iktidarlarını dünyadaki şu değişime rağmen sürdürmeye alıřsalarđ Türkiye İran'dan daha önce gelen tehditti. NATO'ya envanterini amayan ve NATO için hayli tartışmalı olan, keza NATO'nun da lağvedilmesini beklediği Ege Ordusu, başta Kenen Ev ren olmak üzere çok mümtaz şahsiyetlerin komutasında çok önemli işler yapmıştır. Ege Ordusu'nun hemen hemen bütün komutanları bir darbe planının içinde olmuştur.

şunu söyleyebiliriz; ABD'nin soğuk savaşla birlikte biten yeni smrgecik dönemi, ulus-devletleri denetleyen, onları belli sınırlarda tutan bir Pax-Amerika'ydı. ABD ulus-devleti hegemonyasındaki bu sistem, Kara Avrupası'yla (yarı) barışık bir Anglosakson ulus-devletler düzenini idi (hiyerarşisiydi).

Bu sistemin bitmesi, bir anlamda, **denetlenen** ulus-devletler düzeninin de bitmesi anlamına geliyor. **İşte bu anlamda, denetlemeyen ve sistem dışında kalan ulus-devletler an az Usame Bin Ladin'in El Kaide'si kadar hatta ondan daha büyük bir tehdit. Bu tehdidi tesbit etmek, sınırlamak ve gerekirse ortadan kaldırmak artık NATO'nun işi. NATO, bundan böyle, bir dünya silahlı gücü ve aynı zamanda bir siyasi yapı. Bu siyasi yapı, Türkiye'nin AB yeliğini yeni savunma stratejisinin olmazsa olmazı olarak görüyor. Lizbon'da ortaya çıkan en önemli sonuçlardan birisi de budur.**

Sonuçlar: 1) NATO, bugün evrim halinde çok önemli bir yapıdır. NATO tahlilleri eski ezberler üzerinden olmamalıdır. 2) NATO yalnız ABD güdümünde bir yapı değildir; hatta AB'nin etkinliği giderek artmaktadır. 3) NATO yeni kurulmakta olan kapitalist imparatorluğun silahlı gücüdür. 4) Küresel sisteme göbekten bağlı olmayan devletler dönemi bitiyor. Bu devletler ve yapılar doğrudan tehdittir. 5) Herkes ayağını buna göre denk alsın.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Frankocu faşist eskilerine tarihî sorular

Cemil Ertem 26.11.2010

Başbakan'ın Lübnan ziyaretinin birçok açıdan tarihî özellikler taşıdığı inkâr edilemez. Ancak bu ziyaret bize yeni bir egemenlik biçimini anlattığı gibi yeni Ortadoğu'nun da ipuçlarını veriyor. Lübnan ziyaretini doğru yorumlamak için iki tarihî belgeye atıfta bulunmak ve bunlarla ilgili sorular sormak gerekiyor. Bu belgelerden birisi 1918 Mondros Ateşkes Antlaşması diğeri ise Misak-ı Milli (Milli Ant) 1920'dir. Ben tarihi değilim; bundan dolayı burada yalnız sorularım olacak.

Birincisi, 1918'deki Mondros Mütarekesi, aynı zamanlarda imzalanan Avusturya-Macaristan ve Almanya antlaşmalarıyla birçok açıdan paralel ve benzer bir ateşkes antlaşmasıdır. Yenilen tarafların savaşa devam etmemesini sağlayacak silah teslim şartları ve stratejik noktaların işgali tabii ki standarttır. Osmanlı ateşkesini diğerlerinden ayıran sadece Doğu illerinde, tehcirden dönecek Ermenilere direniş gösterilmesi halinde, itilaf devletlerine buraları işgal hakkı veren 24. Madde'dir. Antlaşmada Osmanlı Devleti'nin sınırlarına ve statüsüne ilişkin bir hüküm, ifade yoktur. Esasında Mondros'un geçici bir durum olduğunu kabul etmek gerekir. Nitekim 1919'da Paris Barış Konferansı, Mondros'a aykırı olarak Yunanlıların İzmir'i işgaline cevaz verdi. Bundan sonra

Osmanlı ülkesi ve Anadolu itilaf devletlerinin işgaline uğradı. **Soru şu: 1918 Mondros - 1919 Paris Barış Konferansı arasında ne oldu da itilaf devletleri Mondros dışında davrandı?**

Şimdi gelelim Misak-ı Milli'ye. Misak-ı Milli'yi son Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı ortaya çıkarmıştır. Mondros Mütarekesi sonrası Meclis-i Mebusan, seçimlere gitmek üzere, 12 Aralık 1918'de feshedilmişti. Ancak M. Kemal ve arkadaşları ilkönce seçimlere katılmama kararı almışlar ancak daha sonra Meclis'i kontrol etmenin daha doğru olacağı kararına varmışlardı. Ayşe Hür'ün anlattığına göre bu pek gerçekleşmedi. Seçimlerden sonra Ocak 1920'de, Meclis açılışında, M. Kemal'in tebrik mesajı okunmayacaktı. Vahdettin'in önerisiyle Meclis'te Falah-ı Vatan (Vatanın kurtuluşu) grubu kurulmuş; ama buna M. Kemal'in tepkisi sert olmuş ve bu grubu Fellah-ı Vatan olarak nitelemişti. İşte Misak-ı Milli'yi onaylayan meclis bu meclistir ve Misak-ı Milli'nin birinci maddesi şöyle başlar: *"Osmanlı devletinin münhasıran Arap çoğunluğunun yaşadığı (M. Kemal niye kızınca **Fellah-ı Vatan demiş**) ve Mondros Mütarekesi'nin yapılması sırasında düşman ordularının işgali altında kalan kısımlarının geleceği, halkının serbeste bildirecekleri oylara göre belirlenmek gerekeceğinden adı geçen anlaşmanın içinde din, ırk ve amaç bakımından birleşmiş ve birbirinden karşılıklı saygı ve fedakârlık duygularıyla dolu ırk hukuku ve sosyal haklarıyla çevre şartlarına bütünüyle saygılı Osmanlı-İslam çoğunluğunun oturduğu kısımların hepsi gerçekten veya hükme bağlı olarak hiçbir sebeple parçalanamaz bütündür."*

Misak-Milli'nin 4. maddesi azınlıkların haklarını garanti altına alır. Esasında Ayşe Hür'ün dediği gibi Misak-ı Milli, birçok açıdan çelişkilerle doludur. Araplara ve Türklere kendi kaderlerini (oy hakkı) belirleme hakkı tanınmasına rağmen Kürtleri atlaması ya da kendi kaderini belirleme hakkı ile birlikte Osmanlı bütünlüğünden bahsetmesi gibi...

Ancak Osmanlı tam da böyle bir şeydir. Yani halkların özerk yönetimi anlayışı Misak-ı Milli'de devam ettirilmiştir. Ayrıca Misak-ı Milli kesin sınır çizmez ve bunu belirsiz bırakır.

Sonuçta Misak-ı Milli Osmanlı'nın dünyaya sunduğu bir yeniden başlangıç teklifidir. Ama işin içinde Ortadoğu egemenliği vardır. Batı, Arapların Osmanlı hâkimiyetinde "kendi kaderlerini belirlemesini" kabul edemezdi. Nitekim Lord Curzon Lozan'da, Misak-ı Milli'yi yerin dibine sokmuştur. Ama bu konuda M. Kemal de Curzon gibi düşünür. Lozan'a gidecek İzmit Milletvekili Sırrı Bey, M. Kemal'e "Misak-ı Milli'yi kaleme alanlardan biri benim" der; M. Kemal kestirip atar: "Keşke yazmasaydınız!"

Soru: Osmanlı'yı parçalayıp, Ortadoğu'da Arapları bölerek yağmalamak Batı'nın 20. yüzyıl planıdır; peki bunun için mi Osmanlı'dan sonra yalnız tek bir ırka (Türklere) dayalı kavruk bir ülkenin, Misak-ı Milli'yi Lozan'da yerle bir edip, kurulmasına izin verdiler? Son "bağımsız" Türk devleti gerçekten bağımsız olarak mı kuruldu?

Şimdi bugüne gelelim. Anglosakson hâkimiyeti, esasında 20. yüzyılla birlikte bitti. Şimdi küresel kapitalizm yeni bir döneme giriyor. Bu dönem toprak, silah, karşılıksız "para" ve ulus-devletler üzerinden egemenlik yerine ülkelerin, yatay yayılan teknolojiyi ve entegrasyonu yakalamaları, sağlamaları ölçüsünde, ülkeler arasında eşitlenmeyi ve bu eşitlenmenin egemenliğini getiriyor. **Böylece barışı ve demokrasiyi öne çıkaran ülkelerin ekonomik sınırları genişliyor. Askerî diktatörlükler sonrası Latin Amerika ülkelerinin başarısı budur. Yine Türkiye'nin Ortadoğu'da yeni bir güç olması ve yeni Ortadoğu'nun Türkiye üzerinden yapılanması böyle bir dinamiktir.**

Türkiye'de sivil irade ilk defa suç işleyen askerlere dokunurken, aynı Türkiye, Lozan'da çizilmiş sınırları yırtıyor ve masa başında, işgallerle, İsrail saldırganlığı ile oluşturulmuş Ortadoğu'yu 20. yüzyılın çöplüğüne yollayacak dinamiği ayağa kaldırıyor.

Hâlâ suç işleyen askerlere dokunmayı "sivil" darbe olarak anlatan Franco kafalı faşist eskileri bu değişimi anlayabilir mi?

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

20. yüzyılın kucağıımıza bıraktığı sorunlar

Cemil Ertem 28.11.2010

Bu hafta bütün bu toz duman arasında, biri dışarıda diğeri içerde, çok önemli iki gelişme öne çıktı. Bu iki gelişme, aslında birbirinin içine geçerek adeta bir gordion düğümü olan sorunları ayrıştırıyor ve olası sonuçları da ortaya çıkartıyor. Birinci gelişme tabii ki K. Kore sorunu. İkinci gelişme de "içerde" generallerin açığa alınması ve bunu CHP'nin "sivil" darbe olarak değerlendirmesi. Bu iki önemli gelişmenin, tarihsel ve epistemolojik olarak, kökeni aynı. Yani 20. yüzyılın kucağıımıza bıraktığı iki sorun bu. K. Kore gibi bir "şey" ile CHP gibi nasyonal-sosyalizmden korparatist devletçiliğe kadar birçok 20. yüzyıl musibetini bünyesinde barındıran zombi bir yapının amorf ideolojisinin ürettiği sorunların kökeni, bir anlamda, aynı aslında.

K. Kore özünde bir sorun olmaktan ziyade bir "sorunsal". Yani tek başına süreci belirleyecek ve çözümü ile sürecin diğer sorunlarını çözme doğrultusundaki dinamikleri harekete geçirecek tarihsel bir problem K. Kore.

K. Kore'nin ABD Başkanlık seçimlerine yakın bir tarihte saldırması beklenen bir gelişme idi. Bu zamanlama, K. Kore'nin, sanıldığı gibi, hiç de yalıtılmış, yalnız bir ülke olmadığını anlatıyor bize.

Ben K. Kore'nin yalnız hareket ettiğini sanmıyorum. K. Kore, aslında 20. yüzyıldan kalma bir ülke. Yani tam da Bush'la birlikte iktidardan düşen ve ilk sırayı bilgi teknolojilerine bırakan silah, petrokimya gibi eski kontrol sanayilerini ayakta tutan bir devlet K. Kore. İşte bu devlet ve bu devletin silahlanmaya dayalı ekonomisi, Obama'nın işbaşına gelmesiyle telaşa kapılan silah sanayiine dayanıyor ve hem silah sanayiini besliyor hem de ondan besleniyor.

Bu cümleden olmak üzere, K. Kore'nin artan tehdidi ve son saldırısı kesinlikle bu ülkenin tek başına yürüttüğü bir operasyon değildir. K. Kore, Bush'la birlikte iktidardan düşen neocon siyasi yapısının doğal bir uzantısıdır ve buraya bağlı olarak hareket etmektedir.

Bu yapı, doların güçlü bir rezerv para olarak devam etmesini istemektedir. K. Kore saldırısının hemen arkasından AB krizinin ayyuka çıkartılması ve doların güçlenmeye başlaması sizce tesadüf mü; bence hiç değil. ABD devleti ve Obama yönetimi, yeni bir paradigmaya geçmek istiyor. Bu küresel kapitalizmin geleceği için gerekli. Ama silah, petrokimya, demir-çelik gibi geri kontrol sanayileri ve başta İsrail olmak üzere "terörist" yapı ve devletler buna karşı direniyor.

Sonuçta K. Kore saldırısı da budur; Türkiye'de hâlâ çözülmeyen ve direnen asker-yargı oligarşisi ve bunların sözcüsü siyasi yapılarda aynen budur. İşte bu anlamda K. Kore bugün insanlık için çok büyük tehdittir. Ama gerçek tehdit bu "terörist" ülkenin arkasında olan silah ve petrokimya sanayiine dayanan neocon yapısıdır.

Bu yapının Avrupa'daki karşılığı Sarkozy gibi siyasi liderlerdir. Bunlar da Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkarken, gerçek tehdidi saklamakta ve İran'ı Türkiye üzerinden tehdit olarak göstererek bir taşla iki kuş vurmaya

çalışmaktadırlar.

Ancak tam burada Almanya makas değiştirmeye ve Türkiye'nin AB üyeliğini destekleyerek bu yapıdan kopmaya çalışıyor. Çünkü Almanya artık hasta Avrupa'nın yükünü omuzlamaya niyetli değil. Çok yakında Almanya'nın, Merkel'e rağmen, Türkiye'nin AB üyeliğini desteklediğini göreceğiz.

Lizbon'da Türkiye'nin NATO içindeki önemi ve gücü arttı ve dediği oldu; bu aynı zamanda Türkiye'nin AB üyelik sürecinin kısılması anlamına geliyor.

Ama önümüzde K. Kore örneğinde olduğu gibi çok çetrefil ve hayli geri dönüşleri olan bir süreç var. Bu süreç, 2012 ABD Başkanlık seçimlerini de belirleyecek. Dolayısıyla Obama işbaşına gelmesin diye yine K. Kore ve "meçhul" terörist saldırılar görebiliriz.

Şimdi tam burada "içeriye" dönelim. Başbakan'ın Lübnan ziyareti önemlidir. Bu, İsrail'e ve yukarıda anlattığımız yapıya rağmen yeni bir Ortadoğu oluşturma iradesidir. Bu irade, aynı zamanda, asker vesayetine dokunan iradedir. Burada CHP gibilerinin düştüğü durum, Ortadoğu'da İsrail'in ve Sarı Deniz'de K. Kore'nin düştüğü durumdan farklı değildir.

Bu arada nasyonal-sosyalist CHP'nin marjinal kopyalarına da değinmek gerekiyor.

Mesela bir sahte T"K"P var. Bu yapı 12 Eylül sonrası, kotarılan "derin" operasyonlardan birisidir ve aynı zamanda dünya siyasi tarihinin en büyük sahtekârlığıdır. Yani T"K"P bir 12 Eylül çocuğudur. Dünya komünist partilerinde kongre geleneği vardır. Yani partiler geleceklerine kongrelerle karar verirler. Gerçek TKP yaptığı son kongrede TBKP adını almıştır. TBKP'nin hikâyesi ise ayrıdır. Şimdi bu sahte T"K"P 90. yıl kutlamaları falan yapıyor ya; kesinlikle doğru değil. Onların hikâyesi 12 Eylül'de başlar.

Bu haftanın bir diğer sürprizi ise Mehmet Baransu'nun Hanefi Avcı'yı **gerçekten** anlatan kitabı oldu. Baransu'nun kitabını okuyun; orada solun bir kısmının hazin hikâyesi de var.

İşte 12 Eylül, arkadaşlarının katilini öven, onun kitabını basan 12 Eylül çocukları yarattığı gibi sahte "komünist" partileri de yarattı.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mesleği olmayan gazetecilerin ve diplomatların terörü

Cemil Ertem 03.12.2010

Böyle bir yazıyı ne zamandır yazmak istiyordum ama gazeteci olmasam da, neredeyse bütün çevrem bu işle iştigal ettiği için, alınan olur diye yazamıyordum; WikiLeaks bu fırsatı verdi. Gazeteciliğin aslında bir meslek olmadığını, bir "iş" olduğunu öteden beri utangaçça savunur dururum. Bu konu gerçekten tartışılırdı şimdiye değin. Ama artık WikiLeaks'ten sonra bunun tartışılacak bir yanı da yok. Gazetecilik, diplomatlık gibi "işler" şimdiye değin, bir meslek sahibi olunmasa bile, bu işlerin, pratikte ve biraz da, belli disiplinlerden araklanarak, oluşturulan kuralları, öğretileri çerçevesinde yapılabilirdi.

Ama WikiLeaks hiçbir şey ortaya çıkarmadıysa, yeni bir medyanın –gecikmiş- temellerini ortaya attı. Bu

medya düzeninde artık bir meslek sahibi olmadan iş tutmanız; yani gazetecilik denen “şeyi” yapmanız imkânsız. Aynı şey diplomatlık gibi icracı işler için de geçerli. Örneğin askerlik mesleğine sahipsiz ama diplomatlık yapıyorsunuz ya da tıp doktorusunuz ve bir gazetenin sağlık sayfasının editörüsünüz. Artık böyle; kimse kusura bakmasın. Ben kendi mesleğimden biliyorum; bizim ekonomi basınında GSYİH ile GSMH’yı birbirine karıştıran ekonomi editörleri var. Google’a girmeden mesela altın standardını, Bretton-Woods’u, White Planı’nı yazacak, anlatacak ekonomi müdürü var mıdır; bilmiyorum. Tabii bu arkadaşların çoğu şu an yüz binlerce basan gazetelerin ekonomi sayfalarını yönetiyor ve bu sayfalarda altın çıktı; dolar düştü yorumlarına rastlıyorsunuz. Bu arkadaşları şimdiye kadar yuttuk; ama o yıl hangi ürünü ekeceğine dünya tahıl ve endüstriyel tarımsal ürün borsalarını takip ederek karar veren ve ürün fiyatları için devletin değil dünya piyasalarının fiyatları ile tüccarla pazarlık eden çiftçiler çoktan ekonomi sayfalarıyla dalgalarını geçiriyorlar.

Artık ham habere internet üzerinden mezralar bile ulaşıyor. Önemli olan bu haberin nedenini ve olası sonuçlarını yazabilmek. Eğer bu haberle ilgili bir meslek sahibi değilseniz öyle cesur gazeteci ayakları falan da para etmez; rezil olursunuz. Bundan sonra sizden bu talep edilecek. Bu talebi de ancak meslek erbabı gazeteciler karşılar. Bu meslek sahibi olmayan gazetecilerden biri “WikiLeaks duymak istemiyorum” diye yazmış dün; e, tabii duymak istemezsin çünkü WikiLeaks sonrası yeni medya düzeninde ancak dedikodu yazarsın. Bakın mesleği olmayan şaşkın Amerikalı diplomatlar da aynen bunu yapmış. Neyi duyarsa tutup, Bekçi Murtaza gibi merkeze yollamışlar.

Şu birkaç gündür izliyorum; basında neoconcu diplomatlarla diğerlerinin yorumlarını ayırtıran sonra bunları mesela Fuller’in, Brzezinski’nin kitaplarıyla, tezleriyle karşılaştırıp, o zamanki ABD tezlerinin neden-sonuçları ile tartışan var mı; sakın gazete sayfaları akademik hakemli dergi yeri değil demeyin; artık tam da öyle olması lazım yoksa size para vermezler. Çünkü diğerlerini, mesela taksi şoförleri aynı zamanda bilgisayar ekranına dönüşen navigasyon cihazından bulabilir. Yani ben şu gazetenin siyasi editörüyüm diye geçinen “gazeteciden” daha donanımlı taksici arkadaşlar cennetidir İstanbul şehrimiz.

Medya ilkönce bağımsız girişimcilerin oluşturduğu kamusal bir iş olarak ortaya çıktı. Haber alma özgürlüğü kapitalizmin serbest rekabeti ve demokrasiyi ortaya çıkardığı yıllarda bir özgürlük bayrağı gibi öne çıktı. “Daha sonra, gerek sanayi devriminin yarattığı ve farklı sektörlerin içi içe girdiği sermaye birikim düzeni, gerekse sömürgeci miras üzerine yükselen küreselleşme odaklı, aşırı kâr odaklılık, medyanın sermaye ve sahiplik yapılarını değiştirdi. Bilgi giderek ticari amaçlı bir silaha dönüştü. Endüstriyel medya ortaya çıktı ve medya sahipliği oligopollerin, büyük grupların eline geçerek tekelleşti. Bu gruplar medya dışında ciddi hacimli işlerle meşgul oldu ve medyayı medya uzantıları çıkarlarını korumanın, istedikleri siyasal yapıyı yaratmanın bir aracı kıldılar. “Kitle iletişim araçları” dediğimiz teknolojik sıçrama da bu düzeni sağlamlaştırdı ve etkisini arttırdı. Şimdi bu düzen yıkılıyor...” (Ö. Uçkan, 2010)

WikiLeaks’i ortaya çıkaran koşullar, 2008 krizini, Obama’yı, yeni Ortadoğu yapılanmasını, Türkiye’de asker ve yargı vesayetinin gerilemesini de ortaya çıkarmıştır ve WikiLeaks’i ortaya çıkaran koşullar yine Türkiye’de Ak Parti gibi muhafazakâr iktidarın bütün bu değişimi omuzlamasını sağlamıştır. Bu kapitalizmin en büyük ardışık Kondratieff dalgasının kıyıya vurduğu yerdir ve siber bir paylaşım - yeniden yapılanma savaşının başlangıç fisesidir.

Yeni dünya düzeni, ulus-devletlerin ve onların diplomasisinin, istihbaratının, medyasının çözüldüğü, askerî-sanayi yapının, petro-kimya gibi geri kontrol sanayileriyle birlikte gerilediği bugünlerde başladı. Bundan sonra bu geri sanayilerin ve onları finanse eden zehirli banka sermayesinin marifetlerini öğreneceğiz.

Kapitalizm yeni bir dünya kuruyor; bu dünyada, geçmiş dünyada terörü ve onun karanlığını yayan “cahiliye

devri” gazetecileri ve diplomatları olmayacak; WikiLeaks ilkönce onları tasfiye etti.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Geçmişin ışıklarının zamanıdır...

Cemil Ertem 05.12.2010

Bu, tam anlamıyla tarihin zembereğinin boşalması; yakın gelecekte hatta dünden başlıyor, sonsuz geçmişe kadar gidiyor, bütün karanlık perdeler arka arkaya açılıyor; karanlığın oyuncularını açık ederken 21. yüzyıla geçmişin ışıklarını, iyiliklerini de bırakıyor.

Hayır, WikiLeaks değil bütün bunları yapan o yalnızca bütün bu ışıklı sürecin çok ufak bir noktası; ama iyi bir adım. Aslında bu adımın benzerini, biliyorsunuz ki *Taraf* da attı.

Bunlar çoğalacak; geçmişin ışıklarını ortaya çıkaran yazarlar, romancılar, sinemacılar bundan sonra karanlık geçmişin içinden sizi şaşırtan ışıklar olarak çıkacaklar.

Herkesin beklediğinin tersine gelişmeler de olmaya devam edecek. Örneğin herkes şu komutanlar konusunda yürütmeyi durdurma bekliyordu; ama tersi oldu. Artık Türkiye’de devlet, Meclis’in koyduğu yasalara, bütün Cumhuriyet tarihi boyunca ilk defa, uyma iradesini gösteriyor.

Çünkü Türkiye artık Amerikan yeni sömürgesi değil; Amerika’nın ikinci savaşıyla birlikte inşa edilen yeni sömürgecilik döneminin son kalıntıları işte WikiLeaks belgelerinde. Burada ortaya çıkan belgelerin, tarihi ne olursa olsun anlattığı dönem, 1944-2008 arasındaki ABD yeni sömürgeciliğidir.

Türkiye bu açıdan da çok şansız bir tarih yaşadı; çünkü 1944’e kadar bu ülke tek parti döneminin karanlığını zaten yaşamıştı; tek parti karanlığı ile birleşen ABD hegemonyası bu topraklara, insanlık tarihinin en sinsisi, en kanlı faşizmlerinden birini yaşattı. Türkiye, hiç korkmadan, Almanya ve Avrupa Nazi dönemiyle nasıl yüzleştiyse, bu dönemle de yüzleşecek. Tek parti dönemiyle birleşen ABD destekli devlet faşizminin toprağa gömdüğü değerlerini yeryüzüne çıkaracak.

Mesela Türkiye çok yakında vizyona gidecek olan *Hür Adam* filmi vesilesiyle Said Nursi’yi (Bediüzzaman) tartışmaya başlayacak. Said Nursi’nin hayatı bize 1960 ihtilaline kadar olan zamanı –adeta- anlatır. 1877 yılında Bitlis’in Nurs köyünde başlayan Said Nursi’nin hayatı, çok ironik bir şekilde, 1960 yılında biter. 23 Mart 1960’da Urfa’da vefat eden Said Nursi’nin naaşı, 12 Temmuz 1960’da Urfa Halil-ur Rahman Dergâhı’ndan alınarak bilinmeyen bir yere götürüldü. (Isparta olduğu söylenir.) Bu arada nasıl bir hınçsa askerî yönetim naaşı ortadan kaldırmakla yetinmez, mezarı da yıkar. Amerikancı ve darbeci askerlerin Said Nursi’ye duydukları öfke ve yok etme hırısı aslında bu ülkenin gayri resmî tarihine duydukları öfkedir. Çünkü Said Nursi’nin “Eski Said” olarak nitelendirilen dönemi ve bu dönemdeki mücadelesi, Türkiye’de 1908 devrimi ile 1923 arasındaki farkı anlatır. **Ama bundan öte, Eski Said dönemi, tek bir ırka dayalı baskıcı bir rejimin, halka ve onun temel inançlarına rağmen, bu topraklara dayatılmasına karşı da mücadeledir.**

Said Nursi 1908 devriminde İstanbul’daydı. İkinci Meşruiyet’in yeni imkânlar yarattığına inanıyordu. Kurucusu olduğu İttihad-ı Muhammed Fırkası 1909’daki 31 Mart Vakası’ndan sorumlu tutuldu. Aslında dönemin bir çok İslamcı aydını gibi Said Nursi de, 1908 devriminin gerçekte Anadolu halkına dayandığını, yani aşağıdan gelen bir hareket olduğunu ve bundan dolayı önlerine, önemli ölçüde, siyasi mücadele imkânı açtığını düşünüyordu.

Aykut Kansu'ya göre, 1908 devrimi bir Anadolu ayaklanmasıydı. 1908, Anadolu'da azınlıkların ve Müslümanların birlikte, daha o zamanlarda ortaya çıkmaya başlayan, baskıcı ve tek bir ırka dayalı toplum kurma iradesine karşı ayaklanmasıdır.

1906 yılının kışı Erzurum... İki Ermeni genç kız boylarınca karı yararak ayaklanmanın başı Hacı Arif Ağa'ya bir ulak götürüyordu... Bu ulak, 1908 devrimine giden yolu açtı. Peki, niye 1908 devriminde Müslümanlarla birlikte ayaklanan "azınlıklar" sonradan memleket düşmanı(!) olup memleketlerinden sürüldüler. 1923'te aslında ne oldu; devrim, 1908 miydi, 1923 mü... CHP niçin ve neyin devamı olarak kuruldu?(Ertem; 2009) Sanıyorum Said Nursi'nin "Eski Said" olarak nitelediği ve 1923 yılına kadar süren döneminde bu önemli "gayri resmî tarih" sorusunu gündeme getireceğiz ve cevabını arayacağız.

Said Nursi Cumhuriyet'le birlikte "yeni" bir döneme adım atar ve doğduğu topraklara geri döner. Bundan sonra, fiili siyasetten daha çok, yazmak ve yazdıklarını yaymak, anlatmakla örülü bir yaşamı tercih eder. Ama bu yaşam, özünde "Eski Said" döneminden daha tehlikeli bir kapıyı açar ona. Çünkü baskıcı yönetim resmî ideoloji dışında her şeyi düşmanlaştırarak, o yıllarda hızla faşizme giden Avrupa ile birlikte, diktatörlüğün bütün tuğlalarını yerine koyuyordu. Said Nursi için bu dönem, baskı, hapis ve sürgün demektir. Zaten öğretileri 163. Madde ile yasaklanır. Ama bu dönemde, Türkiye'nin solcu aydınları da sınırsız zulüm gördüler ve hiç durmayan uydurma davalarla başlarını kaldıramadılar. Rejim tıpkı "Komünizmle Mücadele Dernekleri" gibi, "Nurculukla Mücadele Komiteleri" kurdu. Askerî vesayet rejimi kimi zaman da doğrudan askerî diktatörlüklerle, ABD hegemonyasını arkasına alarak ülkeyi işbirliği içindeki yerli sermaye güçleriyle yağmalarken, ülkenin solcu ve İslamcı aydınları "hain" ilan edildi ve hapislerde çürütüldü. Hatta rejim bunların mezarlarına bile tahammül edemedi. Nâzım'ın mezarı bir türlü vasiyet ettiği gibi memleketinde ulu bir ağacın gölgesini göremedi. Said Nursi'nin mezarı ise hâlâ ortada yok. **Şimdi zamanıdır bu ışıkların gün yüzüne çıkmasının...**

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni Osmanlıcılık tartışmalarına 'eskiden' yanıt

Cemil Ertem 10.12.2010

Bir süredir şu yeni Osmanlıcılık tartışmaları gündemde. *Washington Post* gazetesinde bu yönde yapılan değerlendirmeler de bizde yeni bir tartışma kapısı açtı. Ama sanıyorum yine bu tartışma çok yanlış bir tarihsel ve metodolojik çerçevede yapılıyor. Aslında *Washington Post* yazarının yazısı dikkatlice okunsa öyle "Osmanlı Milletler Topluluğu" gibi bir ütöpik durumu anlatmadığını da anlarız. *Washington Post*'taki değerlendirme çok somut gelişmelerden hareket eden bir dış politika yazısı aslında. Yani bizdeki yeni Osmanlı tartışmalarıyla alakası yok. **Yazıda Türkiye'nin bölgede (Ortadoğu) barış ile istikrarı sağlama yönünde adım attığına vurgu yapılarak gerek enerji gerekse pazar olarak AB ile Ortadoğu'nun Türkiye üzerinden bütünleşmesi tartışılıyor.**

Başbakan Erdoğan'ın son Lübnan ziyareti ve İsrail ile ilişkilerde tavizsiz ama barışçı tutum, sanıyorum ABD'de Ortadoğu konusunda kafa yoran "çevrelerin" önemli ölçüde dikkatini çekiyor. Mesela bir ayrıntı; Erdoğan'ın Lübnan'da gidip konuşma yaptığı köye Başbakan Hariri'nin elini kolunu sallayarak girebileceğini sanmıyorum. Ama öte yandan *Washington Post*'taki yazıda da belirtildiği gibi, Erdoğan Hizbullah lideri Nasrallah'tan Lübnan halkı hatta tüm Ortadoğu halkları için daha çekici bir lider.

Bu, aslında bölge halkının neredeyse Osmanlı egemenliğinin çözülmesinden bu yana hiç tanışmadıkları istikrar ve barış özlemini de anlatıyor. İşte hem Batı basınında hem de Ortadoğu'daki Osmanlı tartışmalarının kaynağı ve nedeni budur. Yoksa kimse yeni bir Osmanlı egemenliği ya da yeni bir sömürgecilik dönemi falan istemiyor. Şimdi okuduğunu anlayamayacak kadar biçare olan bazı "teorisyen yazarlarımız" bu yeni Osmanlıcılık üzerinden, Osmanlı Milletler Topluluğu gibi kavramlar üzerinde tepinerek tefrika makaleler yazmaya çalışıyor. Biraz tarih, tarih metodolojisi, ekonomi-politik ve onun tarihsel diyalektiğinden haberi olan biri çıkıp "Acaba yeni bir Osmanlı İmparatorluğu olur mu; bir dakika, olmaz, çünkü izin vermezler hayal kurmayalım" diye yazı yazmaz.

Kapitalizm, bırakın sömürgeci imparatorluklar zamanlarını ulus-devletler zamanlarına son vermek üzere. Şimdi ben şu yeni Osmanlıcılık tartışması yapan herkese İkinci Meşrutiyet'e giden yolda, yani 1876 Anayasası'ndan 1914'e kadar olan tartışmalara bakmalarını tavsiye ederim.

1876 Anayasası'nın 108. maddesi vilayetlere yetki genişliği tanır. (1876 Kanun-u Esasi'sinin Avrupa'nın en tutucu anayasaları örnek alınarak hazırlandığını da unutmayalım.) Yani bir ölçüde adem-i merkeziyetçiliği öne çıkartır. Ama tam da burada kıyamet kopar; yalnız tek bir ırka (Türk) dayalı bir ulus-devlet kurmak isteyen İttihat-Terakki'nin Türkçü kanadı ile Müslüman aydınlar ve liberaller arasında bugünleri de önemli ölçüde anlatan tartışmalar başlar. **Mesela Prens Sabahattin ile İT'in ırkçı "aydınları" arasındaki tartışmalar bugüne ışık tutar. Burada Prens Sabahattin'in liberal, barışçı ve adem-i merkeziyetçi görüşlerine Said Nursi'nin destek verdiğini görüyoruz.**

Burada tarih bize şunu söylüyor: 1908 devrimi, meşruti monarşiyi tesis etmiştir ancak liberal demokratik bir yönetim geleneğini öne çıkarmak amacı vardı. O zaman tek bir ırka dayalı ulus-devlet kurmak isteyen İT'in Türkçülerinin gönlünde tabii ki bir Ortadoğu'yu ve K. Afrika'yı içine alacak bir Turan imparatorluğu vardı. Ama bırakın imparatorluğu, sınırları masa başında İngilizlerle birlikte belirlenecek bir kavruk ulus-devleti ancak kuracaklarını biliyorlardı. Nitekim İT'in pragmatist kanadı bunu "başardı".

Şimdi tam burada yeniden Washington Post'un yazısına dönelim. Yazı demokratik bir Irak ve nükleersiz bir İran özleminin ancak Türkiye üzerinden olabileceğini biraz utangaçça söylüyor ki bu doğru bir tesbit. Tam burada demokratik bir Türkiye'nin eskisinden daha zorlu ama daha iyi bir müttefik olduğunun da altı çiziliyor. Niye eskisinden daha zorlu; bunu şu an 2008 krizi sonrası yeniden biçimlenmekte olan yeni dünya düzeninde bulabilirsiniz. **ABD, ikinci savaştan beri süregelen hegemonyasını kontrollü olarak G-20'ye devrediyor. Artık Türkiye gibi ülkeler gerçekten müttefik; öyle "bizim çocuklar" değil; düğmelerine basınca darbe yapacak!** Şimdi yine tam burada ABD kaynaklı "yeni Osmanlıcılık" söylemlerinin ana nedenine geliyoruz: Hem Anglosakson egemenliği hem de merkez Avrupa Türkiye üzerinden Ortadoğu'da, şimdiye kadar olduğunun tersine, barış ile istikrarı sağlamaya çalışıyor. Bunu İsrail bile anladı ve biliyorsunuz nasıl özür dilesem diye düşünüyor ama bizim kalın kafalı ulusalcılar (liberal ve solcu kılığındakiler dâhil) henüz bunu anlamadı. Batı basınında bu konuda çıkan yazıları bunların bir kısmı "bakın Türkiye eksen değiştiriyor" diye okuyor bir kısmı da "aaa, Batı Osmanlıya övgü düzüyor" diye okuyup "Osmanlı Milletler Topluluğu'nun niye olmayacağını(!) anlatıyor.

Evet, bir zamanlar Prens Sabahattin gibi liberal dürüst aydınların, Said Nursi gibi, bugüne ışık tutan Müslüman düşünürlerin demokrasi ve adem-i merkeziyetçilik tezlerini ve önerilerini tam da bugün tartışmalıyız...

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devrim ve sol şimdi nerede

Cemil Ertem 12.12.2010

Biliyorsunuz şu gece geç saatlerde yayınlanan şov programlarına çeşitli üniversitelerden genç arkadaşlar katılıyor. Geçen akşamki Beyazıt Öztürk'ün programında Öztürk, "WikiLeaks sonrası dünya değişecek diyenler alkışlasın" dedi; stüdyoda yaklaşık 500 kişi falan vardı, bir kişi alkışladı. Yani bu ülkenin en mürekkep yalamış kesimi şu WikiLeaks meselesini kavramamış gözüküyor. Şimdi bu tür programlara katılan gençlerin genellikle politikayla fazla ilgili olmadığı yönünde bir itirazda bulunabilirsiniz ama politik olan üniversite gençliğinin de dünyayı değiştirme algısı 20. yüzyıldan ileri gitmiş değil. Bakın 20. yüzyıl diyorum; 19. yüzyıl demiyorum; 19. yüzyıl Marx'ın yüzyılıdır ve Marx, *Fransa'da Sınıf Savaşmaları*'nda niye dünyanın, kendisinin ve Engels'in öngördüğü biçimiyle değişmediği anlatır. Marx ve Engels'in 1848'den 1870'e kadar yapmak istedikleri şey; demokratik bir Avrupa devrimiydi ve o günün koşullarında olabilecek yegâne değişim yolu bu. Engels, *Fransa'da Sınıf Savaşmaları*'nın girişinde aynen şöyle der: "Şubat devrimi patlak verdiği zaman biz hepimiz, koşulları ve devrimci hareketlerinin gidişini kavrama bakımından, geçmiş tarihsel deneyimin, özellikle Fransa deneyiminin büyüklü etkisi altındaydık. Genel altüst oluş işareti, 1789'dan bu yana bütün Avrupa'nın tarihine hükmetmiş olan, Fransa'dan başlamamış mıydı bir kez daha? Onun için, 1848 şubatında Paris'te ilen edilen toplumsal devrimin, proletarya devriminin niteliği ve gidişi hakkındaki fikirlerimizin, 1789 ve 1830 modellerinin anılarının damgasını taşıması doğal ve kaçınılmaz bir şeydi." Burada bir yenilginin özeleştirisi olduğu kadar bundan sonraki değişimlerin böyle olmayacağını da örtülü ifadesi var. Açıkça Marx ve Engels, kendi deyimleriyle, modern zamanların bütün devrimlerini, 17. yüzyılın İngiliz devriminden başlamak üzere, kendilerine örnek aldılar ama öncü sınıf rolünü burjuvaziden alıp proletaryaya verdiler. İşte, kendilerinin de ifade ettiği gibi en büyük yanlış buydu. **Burjuvazinin devrimleri, sermaye birikiminin gereği olduğu gibi, üretim araçlarını (sermayeyi) elinde bulunduran "zengin" sınıfın eseridir. Bütün devrimler ve değişimler bu sınıfsal temele oturur ve gerçekleştikten sonraki yolları bellidir.** Ama 19. Yüzyıl Avrupası'nda 1848'den 1871'e dek ayaklanan işçi sınıfının yolu belli değildi; çünkü dünyayı tümüyle değiştirecek bir "zenginliği" burjuvazi gibi kontrol etme aşamasına gelmemişti.

E, diyecekseniz devrim ve değişim zengin olmayanların isteği ve isyanıdır; evet öyle ama devrimin ve değişimin kalıcı olması için de o tarihsel dönemdeki üretim gücünü kontrol etmeniz yani sermaye birikimini yönetmeniz gerekir. 20. yüzyıl bu gerçeğin çeşitli defalar kanıtlandığı zamanları anlattı bize. Başta Rusya olmak üzere, ayaklanan halklar, iktidarı kapitalizmin çizdiği ulusal sınırlar içinde elde ettiler ama hiçbir zaman bu iktidarlar kapitalizm sonrası bir dünyanın kapılarını açmadı insanlığa. **Özetle şunu söyleyebiliriz; insanlık tarihinde gerçek anlamda bütün dönüşümler, üretimi kontrol etmeye başlayan ve bunun kültürünü, siyasetini yaygınlaştıran yeni "egemen" sınıflar tarafından yapılmıştır. Üç büyük burjuva devrimi aynen budur. Tam burada bir paradoks var gibi duruyor; o zaman sol nasıl sol olacak; hem değişimi isteyeceksin hem de değişim için "zenginliğe" ihtiyaç duyacaksın. Evet, aynen böyle ve bu bir paradoks değil; öyle görünse bile.**

Solun şu anki durumu yalnız Türkiye'ye ait bir durum değil; Avrupa'da da böyle, giderek marjinalleşen bir sol ile karşı karşıyayız. **Solun marjinalleşmesinin temel tarihsel nedeni, başından beri, iktidarı, aynen burjuvazinin aldığı gibi almak istemesi ama burjuvazi gibi, üretim gücünü kontrol edecek kolektif bir zenginliği ortaya çıkaramaması idi. İşte bugün önümüzde bu tarihsel fırsat ve onun olanakları var. WikiLeaks değişimi bize teknolojinin, artık denetlemez bir evrim içinde, yatay gelişiminin süreceğini ve istisnasız- sınıfsız tüm insanlara, toplumlara, cemaatlere, örgütlere ama her yere ulaşacağını ve özgürce kullanılacağını söylüyor.**

Bu kolektif zenginliğin ilk adımıdır.

Bakın eskiden medya denen şey bir tekeldi; burjuvazi küresel iktidarının ideolojik ve kültürel ayaklarını oluşturmak için trilyonlarca dolar yatırarak medya imparatorlukları kurdu; inanın artık hepsi çöp. Medyada şimdi herkes; aklını ve bilgisini kullanan herkes dünyayı yerinden oynatacak bir Arşimet olabilir. Siz uranyumu yalnız İran'ın mı zenginleştirdiğini sanıyorsunuz; nükleer silahlar artık Pakistan dağlarının kuş uçmaz bir köşesinde imal ediliyor olabilir; teknolojinin yatay yaygınlaşması bu. **Biz İstanbul İkitelli'de ABD'nin yaptığı insansız uçağı yapacak teknolojiye sahibiz şu an.**

Evet, küresel bir devrimin eşiğindeyiz ama bu kolektif zenginliği ele geçirenlerin eseri olacak. Sol için yalnız buraya bakın; Avrupa'da burjuvaziye taklit eden sol yok oldu; **Türkiye'de ise burjuvazi olmadığı için İngiliz emperyalizminin masa başında çizdiği haritayı devrim sanan askerleri taklit eden sol ancak derin güçlerin kucağına oturur.**

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP ve Berlusconi üzerine...

Cemil Ertem 17.12.2010

Devletin bütçesi ekonominin doğrudan bir parçası gibi gözükür ama özünde bütçe politik bir kavramdır. Çünkü kaynakların tahsisi ve nereye yönlendirileceği politik olanı belirleyen en temel adımdır. Tam da bu nedenden dolayı bütün bütçe görüşmeleri derinlikli, alternatif politik tartışmalara sahne olur.

Bütçe görüşmelerinde böyle bir politik derinliği, muhalefet partisinden dolayı, hiç beklemeyin. Kılıçdaroğlu bazı "yolsuzluk" iddialarını gündeme getirdi; CHP seçim propagandasını sanıyorum bunun üzerinden yapacak. Zaten başka çaresi yok gibi. CHP'nin geleceğe dönük, Türkiye'nin 2011 sonrasını karşılayacak hiçbir öneri ve program getiremeyeceğini buradan iddia ediyorum.

Bütçe gibi politik bir tartışma imkânını bile kullanamadı CHP. Hâlbuki CHP'nin bütçeyi eleştirirken hem siyasi hem de ekonomik alanlarda alternatif çözüm önerileri getirmesi gerekirdi. Bir ekonomik program üzerine çalıştıkları biliniyor. "Sol" ve Keynesci diye basına sızdırmışlar. Keynes'le solun ne alakası olduğunu gerçekten merak ediyorum. Yani "Keynesci" ekonomi deyince kamu yatırımlarını ve sosyal devlet anlayışını öne çıkartan bir yaklaşım anlatılmak isteniyorsa şimdiden bu programın bir tutarsızlıklar abidesi olduğunu söyleyebilirim. Ama yine de eğlenmek için merakla açıklamaları bekliyorum. Mesela onlara hemen "Keynesci" bir maliye politikasının buna uygun bir para politikası olmadan etkin olamayacağını, böyle bir para politikasının ise bu Merkez Bankası yasası ile mümkün olmayacağını söyleyeyim. Ancak, CHP'de iyi iktisatçılar var; bunu akıl etmişler ve programa böyle radikal bir "çözümü" de koymuşlardır diye umuyorum. Ama o zaman başları, kendilerine şu sıralar çok bel bağlayan TÜSİAD'ın merkez kanadı ile biraz belaya girer. Çünkü Merkez Bankası'nın şu anki para politikası, bu kesimi hayata bağlayan tek halat.

Eğer bu halat koparsa, başta çevre ülkelere emperyal bir finansal iştahla girmeye çalışan tek "yerli" bankamız olmak üzere kârlarını banka sektörü kârları ile konsolide ederek koruyan "merkez" tekelci sermaye düştüğü yerden kalkamaz. CHP'nin dayandığı tek yer burası artık inanın. Zaten bu sermayenin en önemli tekellerinden birinin adı biliyorsunuz "ordu" diye başlıyor. **Bir de tabii CHP'li finans sermayesi ve "haki" sermaye, kesinlikle, gerçek anlamda sosyal demokrat ve eski refah devleti paradigmasını geri getirecek bir**

ekonomi programı görmek istemez. Yani böyle bir program, ilk önce neo-liberal para politikalarında keskin bir "U" dönüşünü gerektirdiği için CHP'nin dayandığı finans ve yağmacı yerli sermaye için kabul edilemezdir.

Zaten böyle bir program artık Soğuk Savaş zamanlarının küflü sayfalarında kaldı. CHP kongresinde de, göreceksiniz ekonomi dâhil, Türkiye'nin hiçbir temel sorunuyla ilgili bir söylem, iddia geliştirilemeyecek. Yalnızca var olanın hamaset yüklü eleştirisi, pelesenk olmuş yolsuzluk iddiaları eşliğinde ısıtılıp kamuoyunun, yerse diye, önüne bırakılacak.

Oysa dünya Avrupa'dan başlayan yeni bir depreme hazırlanıyor. Almanya'nın endişelerinin giderek artacağını söyleyebiliriz. Yunanistan, İrlanda gibi ekonomileri kurtarmak kolaydı. Bunun için merkez Avrupa'nın şimdiye değin yalnız başı ağrıdı. Ama İtalya, Portekiz ve tabii İspanya gibi ekonomiler, şimdilerde görüldüğü gibi, çok derin haldeki paradigmayla aşılamaz sorunları barındırıyorlar. Bu gerçek, artık geri dönüşsüz olarak ortaya çıktı. İtalya'daki sorun yalnız Berlusconi sorunu değildir. Markalaşmaya dayalı bir entegrasyon üzerine oturan İtalyan ekonomisi bu dinamiğini kaybetmek üzere. Birçok ünlü İtalyan şirketinin ciolarından daha çok borçları var ve bunlar Berlusconi ticari-finans mafya ağı sayesinde ayakta duruyor. İşe onca skandala rağmen Berlusconi'nin ayakta kalmasının nedeni budur. **Berlusconi, geride kalmış bir paradigmanın temsilcisi ama giderse bütün yapı hızla çöker; CHP de böyle bunun için yavaş yavaş gidecek.**

AB baştan aşağı değişmek ve yeniden yapılanmak durumunda. Şimdi yeniden birbirleriyle savaşılan ulus-devlet paradigmasına AB'nin dönme ihtimalinin olmadığını *(Bu konuda iflah olmaz ama bir o kadar da kör ulusalcılar tam tersini iddia etse de; tarihin nehri okyanusa akar; o okyanus da küresel yeni bir kapitalizmdir.)* söylersek geriye AB'nin zorunlu genişlemesi seçeneği kalıyor. Almanya bu yükü daha fazla kaldıramayacağı için, yakında Türkiye'nin tam üyelik sürecine destek verecektir. Öte yandan Ortadoğu'nun yeniden yapılanması ve Asya'nın hızla piyasalaşması sürecini, AB'nin yeniden yapılanması ve genişlemesi süreçleriyle birleştirecek, 2011'den itibaren ekonomik ve siyasi olarak yeni bir Türkiye'nin içinde kendimizi bulacağımızı söylememiz zor olmaz. Enerji, pazar, işgücü ve yeni sanayileşme dinamikleri için AB'nin Türkiye üzerinden dünya ile yeniden buluşması gerekiyor. Rusya'nın enerji hamleleri aynen budur. ABD'nin ise bu çok önemli değişime destek vermekten başka çaresi yok.

İşte Türkiye'nin ana muhalefet partisi CHP bu dünya şartları altında örtülü bir hizip kongresi yapıyor. Sizce iktidar şansı var mı?

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Muhtariyetten Demokratik Özerkliğe...

Cemil Ertem 19.12.2010

Diyarbakır'da Demokratik Özerklik Çalıştay'ının açılış konuşmasında Ahmet Türk, "Artık alternatif bir tarih yazmak gerekiyor" derken hem yeni bir demokrasi ihtiyacını ortaya koyuyordu hem de bu demokrasinin köklerinin bizim tarihimizde, bu topraklarda saklı olduğunu söylüyordu. Bundan böyle bugün yaşadığımız gibi birçok "fiili durum" yaşayacağız. Ancak bu fiili durumlar bize yeni bir dünyanın kapılarını açacak.

Sanıyorum artık Türkiye'nin, şu geldiğimiz aşamada, üç önemli dinamiği birlikte değerlendirmesinin zamanı geldi. Bu üç önemli dinamik, şu anda, Türkiye'nin yeni demokratik bir cumhuriyete adım atmasının tarihsel katalizörleri olarak işlev görüyorlar. **Bunlardan birincisi tabii AB dinamiği (Burada AB dağılıyor, kriz falan demeyelim lütfen; yeter artık bu berber muhabbeti) ikincisi Kürt hareketi ve üçüncüsü Ortadoğu'yu da içine alan İslam...**

Aslında haftanın son günü, Genelkurmay'ın da katıldığı "dil" tartışması bize Kürt hareketinden başlamak üzere, bu üç dinamiği ele alma fırsatını veriyor.

Dilin egemenliği aynı zamanda ulusal egemenliktir; dil, mutlakıyetçi ve patrimonyal devletten ulusal devlete geçişi politikleştiren ve meşrulaştıran çok önemli bir araçtır. Bu araç, aynı zamanda, İngiliz ve Fransız devrimlerinde görüldüğü gibi, modern egemenlik kavramını yani burjuvazinin rızaya dayalı diktatörlüğünün meşruiyetini sağlamıştır.

Bu meşruiyete dayalı her üniter ulus-devlet yapısı, özünde, diktatörlük demektir.

Rosa Luxemburg, Doğu Avrupalı bir göçmen olmasına rağmen, Polonya'nın "kendi kaderini belirleme" hakkına karşı çıkarken bunun gerekçesini ne kapitalist modernleşme eleştirisine ne de ulus örgütlenmesinin işçi sınıfını bölecek olmasına bağlıyordu. Luxemburg, çok açık ve doğrudan söylüyordu: **Ulus-devlet diktatörlük demektir ve hiçbir demokrasi deneyimi ya da örgütlenme çabası ile bağdaşmaz. Ulusal egemenliğin, dil bütünlüğü ile sağlanan topraksal bir egemenlik olduğunu ve kriz anlarında bu egemenliğin faşizme dönüşerek hâkim ulusun kayıtsız şartsız diktatörlüğünü tesis edeceğini artık biliyoruz.**

Bundan dolayı hâkim ulusun en saldırgan ve genellikle silahlı olan güçleri dil hâkimiyetinin kılına dokundurtmak istemezler. Avrupa'da faşizmler dönemi ve bu dönemi hazırlayan ilk savaş öncesi ve sonrasındaki ulusçu modernitenin tesisi zamanlarında dil birliği, yalnız pazar bütünlüğü değil, "öteki"leri ortadan kaldırmanın kültürel sopası işlevini de görüyordu.

İşte ulus-devletlerin Avrupa'sından birleşik Avrupa'ya giden yolda en yoğun direnişi iktisadi olarak ulusal para sistemleri ve politik olarak da ulusal diller göstermiştir.

Bu anlamda avroya geçiş aslında çok geç ve zor olmuştur. Yine tam da bundan dolayı Avrupa'da milliyetçi akımlar, her kriz yoğunlaşmasında, mutlaka avrodan vazgeçelim yaygarası koparırlar.

Yine her kriz döneminde, Avrupalı faşistler, "kara kafalı" göçmenleri bir Avrupa dili öğrenmedi diye aşağılayıp sınır dışı etmeye kalkarlar. Ama Avrupa, şu an yaşanan büyük krize rağmen, ulusalcı söylemleri terk etme doğrultusunda adım atıyor. Çünkü yeniden ulus-devletler dönemine tornistan etmenin anlamını Avrupalı çok iyi biliyor; bu, bitmek bilmeyen ulus-devlet savaşları ve daha fazla yoksulluk demek. **Bundan dolayı Avrupa bu krizden ancak ve ancak ulus-devletten tümüyle vazgeçerek ve kendi doğusuna doğru genişleyerek çıkacak.**

Bu, Türkiye için bir fırsat ama artık Türkiye'nin tam üyeliği AB için daha büyük bir fırsat ve ekonomik bütünleşmeden sonra siyasi bütünleşmenin ancak böyle tamamlanacağını artık Avrupa biliyor. Bu birleştirici dinamiğin, yaşadığımız kriz ile yeni bir ivme kazanacağını söyleyebiliriz. Ama bu dinamiğini derinleştirecek ve buradan Avrupa'nın bir önceki dönemi anlatan modernitesini aşarak buradan yeni ve gerçek bir demokrasi deneyimi çıkaracak aşağıdan hareketler şimdilerde gündeme geliyor.

İşte bu dinamikle buluşacak ikinci dinamik Kürt dinamiğidir. Ama **Kürt dinamiği, yukarıda Luxemburg'un dediği anlamda, bir ulus-devlet kurgusu ve ısrarı ile elde ettiği kazanımları derinleştirmeye çalışırsa gerici Türk şovenizmine yalnızca su taşır.**

Burada, hem AB'deki ulusalcı geleneğin gerilemesi ve barışçı birleşik bir Avrupa'nın Türkiye'yi de içine alarak tarih sahnesindeki yerini alması için Kürt hareketinin demokratik- enternasyonal- özgürlükçü bir çizgiye oturması gerekir ki şartlar Kürt dinamiğine bunu dayatıyor zaten.

Türkiye, Kürtlerle birlikte adem-i merkeziyeti yeniden tam burada tartışmaya başlamalıdır. Adem-i merkeziyet tartışması, bizim ilk defa 1876 Anayasası'nda gündeme getirdiğimiz ama tek ırka dayalı bir ulus-devlet çizgisine geçince boğup bıraktığımız bir yeniden yapılanma çizgisidir.

Önümüzde yeni bir anayasa süreci var. Seçimlerden ziyade bu anayasa tartışması, yeni politik dönemi şekillendirecektir. Eğer bu 'Yeni Anayasa'yı demokratik bir başlangıç olarak ortaya çıkarabilirsek; 'Yeni Anayasa' ile birlikte yerel yönetimlerin etkinliği ve politik karar alma süreçlerinin yerel yönetimlere aktarılması yaşadığımız demokratik "fiili durumları" anayasal-demokratik bir çerçeveye oturtacaktır.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Denizyıldızları ve örümcekler –1

Cemil Ertem 24.12.2010

Diyarbakır'daki Demokratik Özerklik Çalıştayı'ndan beri tartışılanlara bakıp da yazıklar olsun dememek elde değil. Diyarbakır'da her görüşten, her kesimden yazarlar, aydınlar ve akademisyenler vardı. İki gün birçok tebliğ, BDP'nin ve Demokratik Toplum Kongresi'nin tezleriyle birlikte tartışıldı. Şunu açıkça söylemek gerekir ki; şimdi üzerinde kıyamet koparılan "demokratik özerklik" konusunda BDP de çalıştaya sunulan taslakları tartışıyor.

Adı üzerinde taslak işte. Zaten orada, benim de içinde bulunduğum, tebliğciler, taslakları eleştirdiler ve ikinci günün sonunda BDP Başkanı Selahattin Demirtaş toparlayıcı bir sunum yapmak zorunda kaldı. Açıkçası Demirtaş'ın, gün sonunda, yaptığı toparlama, taslaklardan daha somut, uygulanabilir ve açıklayıcı oldu.

Bakın tartışıyoruz; silahlar sustu ve bir masa etrafında oturup tartışıyoruz. Bu önemli bir gelişme değil mi; şimdi biliyorum birileri o masaları bir tekmeyle devirip yine çocukları ölüme yollamak ve şimdiye kadar beslendikleri gençlerin kanını yeniden içerek yaşamak istiyor. Silahların kan kusması ve gencecik insanların ölmesi onları bu tartışma kadar rahatsız etmiyordu. Çünkü onların ekonomik ve siyasi varlığı kana bağlı. Kanın durması onları o kadar rahatsız ediyor ki; yalnız bu yüzden şu demokratik özerklik, sanki yeni bir şeymiş gibi, hatta bu ülkeyi bitirecek bir ihanet belgesiymiş gibi sunulmak isteniyor. Hiç de öyle değil; bu mesele, ilk defa 1876 Anayasası'nda gündeme gelmiştir ve bu tartışma, Cumhuriyet'e giden yolda yapılan en ciddi tartışmalardan birisidir. İttihat Terakki'nin ırkçı kesimi ile Prens Sabahattin gibi liberal ayrımlar hatta Said Nursi gibi Müslüman düşünürler arasındaki "muhtariyet" tartışmaları bugünkü "demokratik özerklik" tartışmalarının nüvesini oluşturur.

Ama tam burada tarihin diyalektiğine başvurmamız gerekir. 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın hemen başı, imparatorlukların bittiği, ulus-devletlere dayalı sermaye birikiminin ve ulus-devlet paradigmasının başladığı zamanlardı. Birinci savaştan galip çıkan İtilaf Devletleri, tabii başta, küçülmekte olan imparatorluğunun sonuna geldiğini anlayan İngiltere, Osmanlı'nın, misak-ı milli teklifini geri çevirip, Batı'nın denetleyebileceği üniter bir ulus-devlet olarak devam etme seçeneğini Lozan'da hayata geçirdi. Zaten Anglosakson egemenliği, ikinci

savaştan sonra da, Ortadoğu'da İsrail'i bekçi yaparak kendine bağımlı Baas rejimlerini arka arkaya dizecekti. Bu yüzden, 1908 İkinci Meşrutiyet öncesinde ve sonrasında, Osmanlı topraklarında, liberal aydınların, Müslümanların dile getirdikleri muhtariyet ve buna dayalı bir yeni devlet biçimini ortaya çıkarmak tarihsel olarak çok zordu. Her şeyden önce böyle bir adım İngiliz emperyalizminin rakibi olacağı için, Batı ve onun o günkü temsilcisi İngiltere tarafından kabul edilebilir değildi. Bu anlamda tek bir ırka dayalı ulus-devlet modeli, yani Lozan mutabakatı, o günler için işin en kolayıydı ve o oldu.

Ama şimdi dünya yeni bir paradigmaya geçiyor; tek ırka dayalı ulus-devlet modelleri tıpkı imparatorluklar gibi geride kalıyor. Binlerce yıldır ulus-devletlerin baskısı ile dillerini, kültürlerini, dinlerini toprağa gömen halklar bu değerlerini, özlerini gömdükleri yerden çıkartıyorlar ve özgürlük istiyorlar. Buna tarihin diyalektiği diyoruz; bundan kaçış yok.

Bu anlamda, Diyarbakır'da tartışılan yalnız Kürt sorunu ile ilgili bir mesele değildir; bu, gelecekte demokrasi, refah ve adaletle kalkınan bir Türkiye'nin, Kürt sorunu olsun olmasın, mutlaka tartışacağı ve –bana göre de- gerçekleştireceği bir temel sorunsaldır.

Dünya adem-i merkeziyeti öne çıkartacak ve bu anlamda ulus-devlete sıkışmış olan "temsili demokrasiyi" aşacak yeni bir yol arıyor kendisine... İşte bu yolun temel taşlarını şimdilerde görmeye başladık. Örneğin teknolojinin ve internetin dünyanın her yerine girmesi yeni bir dönemi başlatıyor. Ori Brafman ve Rod A. Beckstrom, *Denizyıldızı ve Örümcek: Lidersiz Organizasyonların Önlenemez Başarısı* adlı ufuk açıcı kitaplarında bu durumu çok veciz bir şekilde açıklarlar: "Gayrı-merkezileşme binlerce yıldır uyuyordu. Ama internetin ortaya çıkışı bu gücü serbest bıraktı.(..) Bir zamanlar zayıflık olduğu düşünülen, yapı, liderlik ve biçimsel örgütlenmenin yokluğu şimdi önemli bir değer haline geldi. Oyunun kuralları değişti.*" Brafman ve Beckstrom, kitaba adını veren denizyıldızı ve örümcek metaforlarını şöyle konumluyorlar: örümcek, merkezileşmiş bir hayvandır; bacakları merkezî gövdesinden uzar; başını kesin, ölür... Denizyıldızı ise gayrı-merkezî bir ağıdır. Başı yoktur. Temel organları her bir kolda tekrarlanır. İkiye böldüğünüzde iki denizyıldızınız olur...

Amerika Vietnam'da direnişçileri kendisi gibi örümcek sandığı için yenildi. Oysa karşısında durmadan çoğalan ve başı belli olmayan "denizyıldızları" vardı. Sizin için çok geç "bay" örümcekler; biz denizyıldızlarının zamanı başladı.

* Brafman , Ori ve Beckstrom Rod A. (2006), *The Starfish And the Spider: The Unstoppable Power of Leaderless Organizations*, Penguin, 2006, sf. 5, 6-7

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Denizyıldızları ve örümcekler –2

Cemil Ertem 26.12.2010

Türkiye bu seçim süreciyle birlikte yeni bir anayasa tartışmasına başlayacak. Bu, yeni bir demokrasiyi ve onun anlayışını, kurumlarını ortaya çıkarmak anlamına geliyor.

Yeni anayasa tartışması, Türkiye'nin, şimdiye değin, sürüncemede bıraktığı, ertelediği bütün temel sorunları yeniden önümüze getirecek ve bu alanlarda çok önemli tartışmalar yaşayacağız.

Demokratikleşme eğer kurumsallaşırsa kalıcı olur; bu açıdan birçok kurumun yeniden yapılanması 2011 yılının sıcak gündemleri olarak önümüzde olacak. Burada, bütün bu değişimi belirleyecek, dört önemli dinamik var.

AB ve ABD'nin krizden çıkış stratejisinin belirleyeceği yeni ekonomik ve politik düzlem ve bu düzlemin ortaya çıkaracağı bütünleşik yeni bir Avrupa; bu Avrupa'nın siyasi güçleri ve kamuoyu, ilk belirleyici dinamiğimiz. İkinci dinamik, bütün bu süreçte ekonomik inisiyatifi eline alacak, dünya pazarlarından daha fazla pay almak isteyecek teknoloji ve ihracat ağırlıklı yeni burjuvazi. Üçüncü dinamik, şu sıralar yine yanlış bir şekilde gündeme gelen, Kürt dinamiği. Dördüncü dinamik, yalnız Türkiye'de değil, Türkiye'nin etki alanında olan bütün Ortadoğu coğrafyasında ve K. Afrika'da, Ön Asya'da siyasi gücünü arttıracak olan İslam.

Bu dört önemli dinamiğin de aslında, şu yaşadığımız süreçte, kesin bir tanımı ve belirlenmiş sınırları yok. Dolayısıyla bu dört dinamiğin belirleyici unsurları, bir önceki yazımızda, kullandığımız "denizyıldızı" metaforu olarak kendilerini ortaya çıkaracaklar.

Bu süreç, merkezî ulus-devlet yapıları ile merkeziz yeni dinamikler arasındaki mücadele olarak tarihe geçecek. Merkezî yapıların ve onları üreten ulus-devletlerin etkinliğinin giderek daha hızla azalacağı bir döneme girdiğimizi en çok 2011 yılında hissedeceğiz.

Bu açıdan 2011 yılını, Türkiye için yalnızca bir seçim yılı olarak tanımlayamayız. Seçim bütün bu gündemin aslında arkasında bile kalacak.

2011 ve sonrasını belirleyecek bu dört dinamiği niye "denizyıldızı" bastırmaya çalışacak ve bu dinamiklerin köklü bir dönüşüm yapmasını önlemeye çalışacak ulus-devletin ve onun ekonomik ve siyasi aparatlarının niye "örümcekler" olduğunu anlatalım.

AB'nin krizinin derinleşmesi AB'deki siyasi belirsizliği de, aynı oranda, artırıyor. ABD'nin toparlanması, eğer Obama'nın 2012'de yeniden seçilememesi gibi bir sorun olmazsa, çok daha kolay olurken, AB'nin toparlanması ancak AB'nin tam anlamıyla siyasi bütünleşmesinden geçiyor. İşe tam burada 2011 ve sonrası için en önemli eşiğe geliyoruz. Çünkü önümüzdeki yıl AB, siyasi bütünleşme doğrultusunda güçlü adımlar atacağını belli edemezse, bu alanda patinaj yaparsa AB krizi derinleşir ve bir müddet sonra da dünya 2008'den çok farklı ve derin bir krizle karşı karşıya kalır.

Tabii burada Türkiye'yi de ilgilendiren bir durum var. Çünkü AB'nin genişlemesi ve bu genişlemenin siyasi bir bütünleşme ile sürdürülmesi ancak ve ancak Türkiye'yi kapsayan bir derinleşme ile mümkün olacaktır. Bu bütünleşme ise yalnız Brüksel ve Ankara merkezlerine ve bunların diplomasine bağlı değildir. Türkiye'nin dinamikleri ile AB'de krizin ortaya çıkaracağı "yeni" dinamikler bu yolculuğu belirleyecektir.

Bu anlamda Türkiye'de AB ile entegrasyona "üniter-devleti kaybediyoruz" diye karşı çıkan güçler bu süreçte giderek daha merkezî ve geri bir siyasi tutum alacaklar, süreci provoke etmeye çalışacaklardır. Başta CHP olmak üzere, CHP'ye ve asker vesayetine yedeklenen ulusalcı sol AB bütünleşmesinin, ulus-devletin gerici aparatlarıyla birlikte, karşısında duracak "örümcekleridir".

Bu sürecin en önemli dinamiklerinden birisi İslam'dır. İslam'ın yalnız Türkiye için değil, Ortadoğu, Afrika ve Asya için giderek politik belirleyiciliğinin ve buna paralel meşruiyetinin artacağı bir döneme gireceğiz.

Geçmişte bütün bu coğrafyada, Anglosakson egemenliğinin baskıcı ulus-devletlerin içine hapsederek

böldüğü, deforme ettiği ve iktidarların eline vererek özünden uzaklaştırdığı İslam, dönüştürücü bir dinamik olarak, 21. yüzyılın “denizyıldızıdır”.

Bu gerçek, Türkiye’nin 2011’de başlayacak ekonomik ve politik dönüşümünde giderek artan bir etkinliğe sahip olacaktır. Bu cümleden olmak üzere, geçmişte Kemalist-ulusalcı partilere yedeklenmiş cemaatler hızla özlerine dönecek ve gerçek demokratik sivil toplum örgütleri olarak sürece daha fazla müdahil olacak ve süreci belirleyeceklerdir. Yine Türkiye-Ortadoğu siyasi bütünleşmesi bu siyasetin ortaya çıkaracağı dinamikler sayesinde olacaktır.

Bütün bu süreçte Kürt dinamiği, “bölücü” bir dinamik değildir. Kürt dinamiği ulusalcı “örümceklerin” iddia ettiğinin aksine barışçı ve demokratik bir dinamiktir. Çünkü Kürtler, yalnız Türkiye coğrafyasında değil, Talabani’nin vurguladığı gibi, bulundukları bütün coğrafyalarda siyasallaşma, dolayısıyla barış istiyorlar. Bunu herkes her zaman göreceği bir yere kazınsın. Bu açıdan Kürtlerin bütün önerilerini önyargısız ve soğukkanlılıkla karşılamalıyız.

Bütün bu süreci anlayan ve bu süreci uygun politik açılımlar üreten siyasi yapılar hızla “denizyıldızı” gibi merkezin gücünü “aşağıya” devreden bir süreçten geçerek kendilerini yenileyecek ve ancak böyle ayakta kalabileceklerdir. Örümcekler ise artık ölüdür.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2011 notları –1

Cemil Ertem 31.12.2010

Bir yıl daha bitiyor

İşte bu kadar duru, bu kadar yalın

Bu kadar el değmemiş

Sıradan bir gerçeği daha kolları bağlı hayatımızın

Bir şiire nasıl dâhil edilebilir bir yılın son günleri

Her sonda, her başlangıçta ve her defasında

Alır gibi başkasını karşımıza

Perdeler çekip, ışıklar söndürüp

Oturup yatağın içinde bir başımıza

Sorgulamak kendimizi

Öğrenmek ikizin anadilini, ikinci belleğimizi

Öğrenmek kendimizle hesaplaşmanın buzul ilişkilerini

Bu aynaların dehlizlerinde gezinirken görürüz

Karanlık günlerimizin kenar süslerini

Biterken yılın son günleri

Biliyoruz takvimler belirlemez değişimin mevsimlerini

Gençlik ikindilerini

Kargınmış bir çocuktuk büyüdüğümüzden beri.

Evet, Murathan Mungan'la başladık bu 2010'un son yazısına... Geçen yıl da 2010 notları yazmıştık tam dört gün... Ama bu sefer bugün ve pazar olmak üzere 2011 notları iki yazı olacak; ama bu 2011'in 2010'dan daha az hareketli geçeceği anlamına gelmiyor. Tam aksine, 2011 birçok açıdan belirleyici bir yıl olacak. Türkiye aynı zamanda "seçim yılına" da giriyor. Bu anlamda bizim bu yılımız dünyadan biraz daha ayrı ve hareketli olacak.

2010 yılına girerken, 2010 notlarında, 2011 seçim sonuçları belli diye yazmıştım; evet, bu koşullar altında, belli. Burada önemli olan Meclis'in niteliği; şunu hemen söyleyelim: 2011 seçimleri ile gelecek Meclis aslında bir Kurucu Meclis niteliği de taşıyacak. Ancak, eğer ki iktidar partisi bu milletvekili bileşimini büyük oranda değiştirmezse, istediği kadar anayasa yapacak çoğunluğu elde etsin, Türkiye'nin gereksinme duyduğu anayasayı yapamaz. Bu açıdan Ak Parti'nin yeni demokratik bir anayasa yapmak gibi bir niyeti varsa bu iradeyi milletvekili adaylarında belli etmesi lazım. **Yani 2011 seçimleri Ak Parti'nin son iktidarındır; bu iktidar yalnız anayasayı yapmayacak kendi içinden Türkiye'nin 2011 sonrası için siyasi yapılarını ve aktörlerini çıkaracaktır. Eğer ki; Ak Parti, bu bileşimi demokratik bir şekilde yansıtabilecek bir yapıyı Meclis'e taşımayı tercih etmezse Türkiye 2015'e zor varır.** İşte 2011 seçimlerinin en kritik sorusu budur. Yoksa MHP'nin baraj sorunu, CHP'nin yüzde 25'i geçip geçemeyeceği falan bunlar bu temel sorunun yanında konuşulması dahi abes meselelerdir. Ak Parti, Türkiye'nin bundan sonrasını belirleyecek temel demokratik dinamiklerini Meclis'e taşımak zorundadır. Bu dönüştürücü dinamiklerin neler olduğunu daha önceki yazılarımızda yazdık ama kısaca şunları söyleyebiliriz:

Türkiye bu ekonomi politikası ve bu politikanın ortaya çıkardığı oyuncularla yoluna devam edemez. Bakın, 2008 krizi Türkiye'nin dünyadan olumlu olarak ayrışmasına imkân veren koşulları ortaya çıkardı. Ama bu koşulları yapıcı dinamiklere dönüştürecek iradeyi henüz ortaya çıkartamadık. Bu irade, çok açık olarak, bu dönüşümü omuzlayacak yeni bir burjuva sınıftır. **Türk değil; Türkiyeli bir burjuva sınıfı.**

2011 yılı dünyada, yeni bir kapitalizmin kurumlarının ortaya çıkmaya başladığı ve bu kurumların politikalarının belirlendiği bir yıl olacak. **AB ve ABD yakınlaşması daha artacak ve AB'nin siyasi bütünleşmesinin sancıları yeni dönemi gösteren ipuçları olarak önümüze gelecek. Asya, Afrika, Ortadoğu ve Türkiye'den başlamak üzere hızlı bir değişimin başlangıcı yaşanmaya başlanacak.** Bütün bu büyük hinterlandta yatırım yapacak, içeriye sermaye çekecek ve buralara mal gönderecek yeni bir sermaye yapısı, 2011 yılında, bizce Türkiye'nin bu değişimini üstlenecek. **İşte tam burada bu durumu karşılayacak yeni bir ekonomi paradigmasına geçmemiz; buna uygun bütünlüklü bir ekonomi programını hayata geçirmeye başlamamız lazım. Bu yeni anayasa kadar önemli ve acil bir sorundur.**

Başta Ortadoğu olmak üzere, şimdiye değin ulus-devletlerin egemen olduğu bütün coğrafyalara, siyasi küreselleşmenin karşı konulamaz dalgası vardığında baskıcı ulus-devlet paradigmasının yarattığı bütün sorunlar hızla çözülme yoluna girecek ve şimdiye kadar uyuyan ya da baskıcı rejimlerin zor ve ideolojik olarak yönlendirdikleri dinamikler dönüştürücü demokrasinin örnekleri olarak yeniden yapılanacak ve ortaya çıkacaklar. Bunların en büyüğü İslam'dır. 2011 yılından itibaren İslami yapıların, cemaatlerin Türkiye'den başlamak üzere sürece daha fazla dâhil ve belirleyici olacaklarını göreceğiz.

CHP Genel Başkanı istediği kadar, din temelli ve etnik kimlikle siyaset yapmayacağım, Kürt demem, Alevi demem, Müslüman demem desin. Bundan sonra siyaset, bu kimliklerin, renklerin ortaya çıktığı, bastırılmış, gizlenmiş hakların, kimliklerin arandığı demokratik bir arena olacak. CHP hâlâ "imtiyazsız, kaynaşmış kitleyiz" faşizminde. Bu siyaset, şimdi bitmekle olan ulus-devletin kirli çamaşır sepetinde; 2011 yılı bu gerçeğin CHP gibi partilerin yüzüne çarptığı bir yıl olacak. Bu anlamda, yukarıda bahsettiğimiz temel dinamiğe Kürt hareketi "demokratikleşerek" ve çoğalarak eklenecek. Cumhurbaşkanı Gül'ün Diyarbakır ziyareti burada bize devletin 2011 sonrası politikasını anlatıyor. Gül, askerî bir tesiste ya da devlet konukevinde değil, diğer ziyaretçilere açık olan bir otelde kalıyor; bu bile tek başına çok şey anlatıyor. Pazar günü devam edeceğiz; herkese iyi yıllar...

2011 notları –2

Cemil Ertem 02.01.2011

2011 yılını bir "başlangıç" yılı yapacak temel ayrımlardan birisi de AB'nin krizden çıkış stratejisinin ekonomik ayağından sonra siyasi yanının belli olmaya başlaması olacak.

AB bu krizde şu gerçeği gördü; birlik olmak öyle iki arada bir derede kalarak olmuyor. Hem ulus-devletler var olacak, bunların ayrı siyasi çıkarları, ayrı maliye politikaları, aynı bütçeleri ve sonuçta aynı savaş harcamaları olacak ama siz ekonomik çıkarları çatışmayacak bir birlik olduğunuzu söyleyeceksiniz. Bu garip durum bizce 2010 yılına damgasını vuran ve krizi AB tarafından derinleştiren en önemli gelişmeydi. Gelişmeydi çünkü Yunanistan, Portekiz, İspanya gibi ekonomiler tam da bu yüzden krizi derinleştiren ülkeler olarak öne çıktılar. Avrupa, ortak bir para ve ortak para politikasını sürdürülebilir kılan iki önemli dayanağın, ekonomilerin verimlilik düzeyleri arasındaki farkın giderek azalması, eşitlenmesi ve ortak maliye politikası - bütçe olması gerektiğini yaşayarak öğrendi. İşte 2011, 2010 yılında öğrenilen bu sorunun ortadan kaldırılmaya çalışılacağı bir yıl olacak. Ama bu sorunun ortadan kaldırılması öyle basit bir adım değil; tam aksine çok köklü ve radikal bir siyasi dönüşümü gerektiriyor. **Bu siyasi dönüşüm, daha önce Lizbon stratejisinde ortaya çıkarılan AB'nin ekonomik ve teknolojik yeniden yapılanmasının siyasi tarafı. Bunun da adı bir AB Anayasası.** Daha önce AB Anayasası süreci, İrlanda gibi küçük ülkelerde yapılan referandumlarda reddedilerek tıkanmıştı. Burada bir diğer sorun da Anayasa'nın merkez Avrupa tarafından kotarılması ve neredeyse küçük ülkelere dayatılmasıydı. Şimdi hem İrlanda gibi ülkeler, bu krizle birlikte, birliğin siyasi bütünlüğünün tamamlanmamış olmasının sancısını çektiler hem de Almanya gibi verimliliği yüksek merkez ülkeler tam da bu yüzden krizin ekonomik yükünü omuzlamak zorunda kaldı. Böyle olunca, AB şu an, örtük de olsa, hızlı bir siyasi bütünleşmeden başka çaresi olmadığını itiraf ediyor. Çünkü Avrupa Merkez Bankası (ECB)'nin Fed'i takip etmesi ve krizden çıkış için, Fed'e göre utangaç bir genişleme politikası izlemek zorunda kalması, krizin yoğunlaştığı Akdeniz ülkelerinin ve İrlanda gibi küçük ülkelerin Avrupa'nın ekonomik ve siyasi bütünlüğünün bir parçası sayılarak "kurtarılacağını" bize gösteriyor. Yani AB, "doğası gereği" "her koyun kendi bacağından asılır" demedi geçen yıl. Bu politikanın bu yıl hızlanarak süreceğini söyleyebiliriz. Bu, çok açık olarak, yeni bir AB Anayasası ve yeni bir siyasi bütünleşme iradesinin ortaya çıkması anlamına geliyor. **Dolayısıyla 2011 ve sonrasını yalnız Türkiye için değil, AB için de anayasa yapma süreçlerinin başlayacağı zamanlar olarak ilan edebiliriz.**

AB'nin Lizbon stratejisini siyasi bütünleşme doğrultusunda tamamlama iradesi göstermesi en çok iki ülkeyi etkileyecek. Bunlar Almanya ve Türkiye. Almanya, geçtiğimiz yılın son günlerinde artık bu yükü daha fazla taşıyamayacağı gördü. Almanya, Yunanistan gibi ekonomilerin "kurtarılması" yükünün en çok kendi omuzlarında olacağını ve AB'nin siyasi ve ekonomik sistemi böyle devam ettikçe de her krizde bir Doğu Almanya birleşmesi kadar maliyetle karşı karşıya kalacağını görüyor. Merkel, bu yüzden son zamanlarda 'Avro'dan çıkmaktan bahsedip duruyordu. Ama Merkel'de biliyor ki bu imkânsız ve artık Almanya'nın yapması gereken, siyasi bütünleşmeye destek vermesi. **Ama Almanya'ya bu yetmez; Almanya artık pazar, işgücü, altyapı ve enerji olarak yanına onu tamamlayacak bir ortak isteyecek. İşte bu Türkiye. Almanya bu yıl, Türkiye'nin tam üyeliğini ilkönce sessizce sonra da yüksek sesle, tam da bu yüzden, savunacak.** AB'nin bu yıl genişleme stratejisinin aynı zamanda bir krizden çıkış stratejisi olmasıyla birlikte Türkiye'nin üyelik süreci

hızlanacak. Bunun için AB, yeni Meclis'i ve yeni anayasayı bekleyecek. **Eğer ki Türkiye bu yıl ufuktaki AB Anayasası'nı karşılayacak bir anayasayı yapmayı başarsa 2011 Türkiye'nin AB tam üyeliğinin tarihinin belli olduğu bir yıl olacak.** Bu gelişmeler Türkiye'nin hem iç hem de kendi doğusuyla ilgili politik durumunu belirleyecek kadar önemli. Çünkü bu süreç, aynı zamanda, Türkiye'de demokratikleşme süreci ile örtüşmeli. Yani Kürt sorununun çözüm haritası belli olmalı. Çünkü bu harita yeni Ortadoğu denklemini belirleyecek çok önemli bir çıkış stratejisidir aynı zamanda. **Çıkış stratejisidir çünkü Ortadoğu'da Baas rejimleri + İsrail terör devleti + İran diktatörlüğü + baskıcı Türkiye rejimi ile tamamlanan ve ABD'nin kontrol ettiği bir denklem vardı şimdiye değin. Burada Irak'tan başlayarak Baas rejimleri çözülürken Türkiye demokratikleşiyor; İran ve İsrail sorun gibi gözüküyor ama bunları çözecek olan da (yeni) Türkiye ve ABD'dir.** İşte Türkiye'de Kürt sorununun demokratik çözümü, yukarıdaki denklemin ilk ama en büyük düğümünün çözölmeye başladığı anlamına gelir.

İşte bu yıl, AB, Türkiye ve Ortadoğu denklemlerinin bu çerçevede çözüleceğı bir yıl olacak. Umarız böyle olur; çünkü bu yol aynı zamanda barışın da yolu.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşte şu an tam buradasınız!

Cemil Ertem 07.01.2011

Çok ilginç bir seçim süreci yaşayacağımız artık ortaya çıktı. Aslında Türkiye seçimi konuşmuyor seçim sonrasını konuşuyor. Siyasette ve ekonomide 2011 sonrasının temelleri atılıyor. Bu hafta açıklanan Sanayi Strateji Belgesi'nden Said Nursi tartışmalarına kadar olan bütün gelişmeler bize önümüzdeki günlerin işaretlerini veriyor. Türkiye'nin tek bacakla yürümesine rağmen gelişmiş dünyayı yakaladığı bir süreçteyiz. Eğer Türkiye'de CHP yerine demokratik bir muhalefeti örgütleyen, geliştiren bir yapı olsaydı şüphesiz bugün çok farklı, daha iyi bir yerdeydik. Bakın şurada seçime altı aydan az bir zaman kaldı; ana muhalefet partisi 2011 ve sonrası ile ilgili tek bir alternatif programı açıklayamadı. Bir ekonomi programı açıklayacaklardı ama bunu şu sıralar açıklayacaklarını sanmıyorum; çünkü bu dönemi karşılayacak bir program geliştirmenin ilk koşulu bu dönemi anlamaktan geçer.

Nasıl bir dönüşümün içindeyiz, dünya nereye gidiyor, ne başlıyor, ne bitiyor... Bu sorulara doğru dürüst yanıt veremeyen bir siyasi parti bırakın bir ekonomik program hazırlamayı artık var olamaz bile. Göreceksiniz bütün bu seçim sürecinde CHP yolsuzluk, yoksulluk üzerinden bolca hamaset yapacak ve orada kalacak. Aslında CHP'yi utangaçça takip eden ve kendilerine sol diyen birtakım yapı ve gruplar da aynı durumda. Şuna dikkatinizi çekmek isterim; Türkiye'de şu sıralar nitelikli siyasi tartışmalar siyasi partiler üzerinden yürümüyor. Yeni bir anayasa tartışmasını birçok sivil toplum örgütü ve sivil toplum platformu yapıyor. Bu yapıların siyasi partilerle doğrudan bir organik ilişkisi olmadığı gibi Türkiye'de şimdiye değin sol ya da sağ yelpazede yer almış "geleneksel" yapılar da başta anayasa tartışması olmak üzere yeni Türkiye tartışmalarına katılmıyorlar. **O zaman şunu söyleyebiliriz; bir yeni demokratik Türkiye şantiyesi kurulmuş durumda. Burada her kesimden, her görüşten, her dinden kişi ve kurumlar var. Ama "eskinin" olduğu gibi devam etmesini isteyen hiçbir kişi, kurum ve yapı yok.** İşte yeni Türkiye'nin yeni siyasi yapıları tam da buradan çıkacak. Bu aynı zamanda yalnız Türkiye yarımadasının yeniden siyasi ve ekonomik yapılanmasının başlangıcı değildir. Yeni bir Ortadoğu hatta bu Ortadoğu ve ön Asya ile birleşecek yeni bir Avrupa buradan başlayarak kuruluyor. Tam bu vurguyu anlatacak çok önemli bir veri olduğu için buraya aktarıyorum: İMKB ile Kardemir'in son bir yıllık

grafiklerini ve getirilerini yan yana koyduğumuzda çok önemli paralellikler görüyoruz. Kardemir, yüzde 23 getiri sağlarken İMKB'nin getirisi yüzde 28. Kardemir yalnız Türkiye'nin değil Asya'nın en önemli nitelikli çelik üreticilerinden. Türkiye'nin doğusuna nitelikli çelik ihracatı istikrarlı olarak artıyor. Şimdi Kardemir gibi şirketler, Irak'tan başlamak üzere Ortadoğu'nun yeniden inşasında çok önemli roller oynayacaklar ve önümüzdeki dönem Türkiye kendi doğusuna yoğun sermaye ihracına başlayacak. 2011 sonrası enerji ve inşaat alanında Türkiye'den Ortadoğu'ya çok önemli bir sermaye akımı başlarken, Körfez ülkeleri başta olmak üzere, tüm dünyadan da Türkiye'ye doğrudan yatırımlar artacak. Polonya'dan başlayarak Rusya'ya kadar olan büyük hinterlandın tek bir pazar olarak yeniden oluşturulduğunu göreceğiz. Zaten yalnız Güney Akım, Nabucco projeleri ve Samsun-Ceyhan hattı bu yeni yapının ekonomik büyüklüğünü ve önemini anlatmaya yeter. Başta Almanya olmak üzere, merkez Avrupa tam da bu yüzden Türkiye ile bütünleşmenin aynı zamanda bir krizden çıkış stratejisi olacağını kavrayacak. Yine tam da bu yüzden TL önümüzdeki dönem değerli kalacak. Aslında dünya ekonomisi dolar ve avro gibi rezerv paraların hem niteliklerini kaybedeceği hem de değersizleşeceği bir döneme de giriyor. **Bu süreç, güçlü eksen devletlerin paraları ile rezerv paraların bir birine eşitleneceği âna kadar devam edecek. Yani dünya ekonomisinde hızla "1"e doğru gidiyoruz.** Bu eşitliği yakaladığımız anda zaten fiili olarak kapitalizmin yeni bir evresine ve yeni bir para sistemine girmiş olacağız. Seksenlerin sonunda Bretton-Woods sistemini oksijen çadırında yaşatmak için icat edilen "Washington Uzlaşısı" ve bu çerçevede geliştirilen "bağımsız" ama "ulusal" Merkez Bankaları, enflasyon hedeflemesi gibi abuk neo-liberal şarlatanlıklar da böylece sona ermiş olacak.

İşte tam burada, geçmişte geçerli olan bütün para politikası ve maliye politikası ve ulus-devlet iktisadiyatı ile buna bağlı siyasi ezberleri unutalım.

Türkiye bu dönemi, yeni bir anayasa ve yeni bir ekonomi programı ile karşılayamazsa çok ciddi bir kriz yaşar.

Bu hafta açıklanan Sanayi Strateji Belgesi bu anlamda güçlü bir adımdır. Bunu devam ettirmek ve tamamlamak gerekir. Sanayi Strateji Belgesi bir ilktir. Çünkü bu stratejinin hazırlanmasında Sanayi Bakanlığı, sektör temsilcilerini, sivil toplum kuruluşlarını biraraya getirdi. Bu grupların önerileri bir havuzda toplanarak bütünleştirildi.

Türkiye'de bu gibi çalışmaların alternatifini yapacak bir demokratik muhalefet yok; bütün sorun da bu zaten.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sahi o jetleri niye uçurdunuz siz!

Cemil Ertem 09.01.2011

Türkiye bazı şeylerin kör gözüm parmağına olduğu ama bunları görmezden geldiğimiz bir ülke. Şimdi Yunanistan Başbakanı Türkiye'de sizin başbakanınızla birlikte bir spor merkezinde; belli ki barış mesajları verilecek ve bir zamanlar aynı imparatorluğun sınırlarında yaşayan iki halkın yıllardır niye birbirine düşürüldüğü tartışılacak ve sorgulanacak. Ama tam bu sırada, iki ülkenin başbakanları Erzurum'da "olimpiyat" ruhuyla barış konuşması yaparken Ege'de Türk savaş uçakları sorunlu suların üzerinde uçuyor. Bu uçuş rutin bile olsa, komşu ülkenin başbakanı sizin topraklarınızda ise eğer, bu uçuş iptal edilir. Ama kör gözüm parmağına, sanki yetmişli yıllardaymışız gibi, jetler sorunlu hava alanlarında uçuş yapıyor.

Bu durumda, Yunan Başbakanı'nın olaydan duyduğu endişeyi dile getirmesi ve sorunun Kıbrıs, AB meselesine kadar gelip dayanmasının o "uçuş" emrini veren zihniyetin istediği bir sonuç olduğunu söylemek zor değil. Türkiye'de şimdiye kadar diktatörlüklerini pervasızca devam ettiren güçler, küresel sistemin çok köklü bir değişiklik içinde olduğunu görmüyorlar, daha doğrusu görmezden geliyorlar.

Türkiye'nin komşularıyla kavgalı kavruk, yoksul bir diktatörlük olarak devam etmesi hâlâ en büyük hayalleri. Hayalleri diyorum çünkü dünyaları ve dünyanın yaratacağı tahayyülleri bu kadar. Akıntıya karşı kürek çekiyorlar ama bunun hepimize faturası çok ağır oluyor. Artık iktidarlarının ve o iktidarın dayandığı bütün kurgunun çöktüğünü göremiyorlar.

Yargı meselesi de özünde benzer bir meseledir. Sistem çökmüş işte; bunun çöktüğünü kabul etmezseniz öyle durumlar karşınıza çıkar ki, ne yapacağınızı şaşırırsınız. Tarihsel bir ironidir: Cumhuriyet'in en önemli ayaklarından biri olan yargı sisteminin çöktüğünü biz Hizbullah üyeleri serbest bırakılınca ancak anlıyoruz ve tartışmaya başlıyoruz. Aslında bu yargı sistemi, onu yıkmak için silaha sarılan bir örgüt hakkında bile gerekli delilleri biraraya getirip, cari hukuk çerçevesinde, cezalandıracak güce sahip değil. Kendisi için bile var olamıyor. Aynı durum siyasette, ekonomide, eğitimde ve birçok alanda var.

Mesela ekonomide Türkiye, seçimlerden sonra yeni bir ekonomi programına geçemezse, 2013-2014'te yeni bir içsel kriz yaşar ve yakaladığı tarihsel fırsatı kaçıır.

Bitti, battı, artık bizim ihtiyacımız yok dediğimiz AB, çok ciddi bir yeniden yapılanma içinde ve o uçakları Yunan Başbakanı'nın Türkiye'de olduğu gün adaların üzerinde uçuran zihniyet de biliyor ki, AB dinamiği hâlâ Türkiye'nin demokratikleşmesinde kilit önemde.

Bugün ABD ve AB yaşadıkları krize çok ciddi temel değişim politikaları ile yanıt vermeye hazırlanıyorlar.

AB, yalnız Merkez Bankası aracılığıyla krize müdahale etmiyor. AB, aynı zamanda, makro-ekonomik politikalara yönelik denetimi de genişletmeyi ve derinleştirmeyi planlıyor. Mesela bu amaçla oluşturulacak 'rekabet karnesi' ile üye devletlerin üretkenlik, birim emek maliyeti, istihdam, kamu borçları, özel sektör kredileri gibi makro-ekonomik göstergeleri değerlendirilerek, aşırı kredi büyümesi gibi durumlarda erken müdahale edilebilecek. Bu ciddi bir bütünleşme iradesi demek.

ABD'de ise krizden çıkış stratejisi yalnızca Fed'in para politikası çerçevesi değil. ABD öteden beri çok derinlikli bir yeniden yapılanma stratejisini hayata geçiriyor.

Clinton döneminde başlayan bu değişim Bush dönemiyle birlikte yarım kalmıştı.

Bu değişim; savunma, sağlık, enerji, çevre ve uzay alanlarında çok ciddi teknolojik yenilenmeyi ve yeniden yapılanmayı içeriyor. Savunma sanayi, üniversitelerin işbirliği ve karşılıklı fon aktarımı ABD'de 1995'ten beri artıyor aslında.

Gelişmekte olan Asya ise bütün bu değişimi karşılayacak sermaye birikimini ve siyasi istikrarı sağlamış durumda.

Peki, Türkiye ne yapıyor; el yordamıyla yapılmaya çalışılan bazı girişimler var sadece. Ama bunlar da bir iki adımdan sonra boğuluyor. Örneğin Sanayi Strateji Belgesi önemli bir adım ama bu haliyle tabii ki yetersiz. Geliştirilmesi ve bütünlüklü bir ekonomi stratejisine dönüştürülmesi gerekir. Ama Türkiye bunu tartışmıyor; daha doğrusu tartışılmıyor. İflas eden sistemin iflas görüntülerini bile, değişim karşısında, bir faşizm talebi olarak kullanıyorlar.

Türkiye’de şimdiye değin iktidar olan güçler, bu anlamda çok yoğun bir psikolojik harp yürütüyor. İşte Yunan Başbakanı Türkiye’de iken uçurulan uçaklar da bu kirli psikolojik harbin bir ifadesidir. Günlerce TV ekranlarında Hizbullah üyelerinin tahliyesini göstererek “*görün bakın nereye gidiyoruz; değişim dedikleri bu*” diyen medyanın da yaptığı bu psikolojik kirli harbin bir parçasıdır.

İşte Türkiye’nin ekonomiden siyasete, yargıya, eğitime kadar dünyanın kriz sonrası hızlanan değişiminden koparak yeniden içe kapalı bir diktatörlüğe dönüşmesini isteyenler şu sıralar tüm kozlarını oynuyorlar. **Çok ustaca çürüten sistemin ürettiği her sonucu değişim ve demokratikleşme talebinin bir sonucuymuş gibi göstererek faşizm isteklerini meşrulaştırıyorlar.**

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Güncel soru ve örneklerle yeni habercilik üzerine

Cemil Ertem 14.01.2011

Dünya yeni bir dengeye gidiyor; bu süreci anlatan onlarca gelişme oldu son günlerde; Türkiye’de, Ortadoğu’da, Avrupa’da ve dünyada. Ama bizim basınımız bunların bir kısmını haberden bile saymadı bir kısmını ise “işte öylesine” gördü.

Türkiye’de basının, önümüzdeki süreçte, TV haberciliğinden başlamak üzere kendini yenileyeceği bir döneme gireceğiz. **Burada artık izleyici ve haber talep eden yalnız görsel olanı istemeyecek, haberin nedenlerini ve olası sonuçlarını da sizden isteyecek.** Örneğin Borçlar Kanunu niye değişti ve bunun gündelik hayatımızdaki olası sonuçları ne olacak ama daha ötesi Türkiye’de yeni Borçlar Kanunu hangi sürecin sonucu olarak bugünkü halini aldı ve bu süreç nereye gidiyor. İşte gerçek haber bu soruya yanıt veren içeriktir. Basının önemli bir kısmı bu konularda yeterli bilgiye sahip olmayan “gazeteci” ve yazarla “dolu” olduğu için artık bu talep karşılanamıyor. Ama daha sakat olan durum ise, Türkiye’de basının bir yönlendirme ve dezenformasyon makinesi olarak kullanılması. İşte şu günlerde olan bütün tartışmalar cehalet ve dezenformasyon ikilemine sıkışıp kalıyor. Örnekleyerek devam edelim.

Türkiye, tek bacakla dünyaya yetişmeye hatta bölgesinde olan biteni belirlemeye, yönlendirmeye çalışan bir ülke bugün. İktidarı beğenin ya da beğenmeyin, bu yöndeki çabaları yok sayamayız. İşte içki tartışmasından, Ortadoğu’da oluşacak olan yeni düzeni belirlemeye dönük çıkışlara ve bu çıkışlar bağlamında Başbakan’ın bölgeye ziyaretine ve bu ziyaretlerde söylediklerine kadar herşey bu çerçevede ele alınmazsa eksik olur. Şu içki, sigara “yasakları” meselesinde, biraz başını kumdan çıkaran herkes, Türkiye’nin kendi başına bir şey yapmadığını görür. Bu uygulamalar, özellikle son yıllarda, AB ve ABD’yi bırakın, birçok gelişmekte olan ülkede gündeme gelen ve tartışılarak hayata geçirilmeye çalışılan uygulamalardır. Dünya Sağlık Örgütü, AB müktesebatı tavsiye ve içeriklerine bakan herkes bu uygulamaların, giderek artan küresel kamusal regülasyonlar olduğunu, yasakla falan alakası olmadığını görür. Ama ne yazık ki, şu an sağlık ve ekonomi editörlerinin çoğu, Dünya Sağlık Örgütü’nün yeni politikalarını ve vizyonunu bilmiyor. Bilseler bu meseleyi bu yönüyle de tartışıyor olurduk.

Hemen bir başka örneğe geçelim; Türkiye’de bu hafta çok önemli bir ekonomi haberi vardı. Halk Bankası ve Makine İhracatçıları arasında bir kredi protokolü imzalandı. Aslında haber olamayacak kadar sıradan bir gelişme değil mi; ama öyle değil işte. Bu protokol aslında hem bankacılıkta hem de sanayide önemli bir dönüşü anlatıyor. Çünkü Halk Bankası bu protokolle, fiilen Basel III’ün ana felsefesini uyguluyor. Bildiğimiz

klasik teminatları istemiyor. Kredi kullanan firmanın durumu, stratejisi ve pazardaki durumu banka için yeterli oluyor. Bunun için firmanın rating notu en önemli kredilendirme unsuru. Ama öte yandan ürün kredi teminatı yerine geçiyor. Yani kredi kullanan krediyi geri ödeyene kadar banka yatırımına ortak oluyor. **Bu, Türkiye’de banka sistemi için, 2001’den sonra ki en önemli makas değişikliği. Öte yandan bu adım, dış ticaret açığını azaltmaya dönük çok ciddi bir stratejinin başlangıcı sayılmalıdır.** Çünkü Türkiye’de sanayi firmaları, şimdiye değin, uzun vadeli ve ödemesiz dönemlerle desteklenen krediler yüzünden başta Uzakdoğu olmak üzere Çin, G. Kore makinelerini tercih ettiler. Bu, dış ticaret açığının artmasının en önemli faktörlerindendi. Tabii burada Türkiye’nin bu finansman sorunu yüzünden, bir kullanılmış makine mezarlığı olduğunu da burada belirtmek gerekiyor. Siz bu haberi bu yönüyle görmezseniz **yeni habercilik anlayışına** göre bu haberi yapmış sayılmazsınız.

Şimdi de dünyadan bir örnek; Çin geçen haftadan başlayarak başta İspanya olmak üzere zor durumda olan AB ülkelerinin tahvillerini almaya başladı. Bu haber ise bize, Çin, AB ve ABD arasında hayata geçmeye başlayan bir stratejiyi anlatıyor. Yalnız bu habere dayanarak doların kontrollü olarak avrodan daha az değer kaybedeceğini, Çin ve AB’nin Fed’in genişleme politikasını desteklemek zorunda kaldığını söyleyebiliriz. Bunun da çok önemli ekonomik ve siyasi sonuçları var. **Tek bir kapitalizme doğru gittiğimizi gösteriyor bu haber bir kere. Bunun sonuçlarını anlatabilenler artık ekonomi muhabiridir.** Yine sorularla devam edelim; **Körfez ülkelerinin yarım trilyon dolara varan yatırım projeleri bölgeyi siyasi ve ekonomik olarak nasıl değiştirecek... İran, petrolü küresel şirketlere satarken yalnız resmî hesapları mı kullanıyor; resmî olmayan hesaplardaki yüz milyarlarca dolar ne zaman ve nasıl dolaşıma girer; girerse Türkiye ve bölge ne olur?**

Peki, siz Türk Telekom’un “resmî” kayıtlarda bir inşaat firması olarak görüldüğünü, TOFAŞ’ın da bir ticarethane sayıldığını biliyor musunuz? Bu gerçek “resmî” istatistiklere nasıl yansır; bunu şimdiye kadar niye öğrenmediniz?

Bu soruları sayısız çoğaltabilirim ama yerim kalmadı; evet dinozorları CHP’ye yolluyoruz; bize bu gibi sorulara yanıt verecek yeni haberciler ve haber merkezleri lazım.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Lübnan ve Türkiye’deki hedef: (niye) Hizbullah

Cemil Ertem 16.01.2011

Bir haber kanalında Hizbullah davasının avukatı ile BDP Milletvekili Sırrı Sakık yayında. Sakık, ilkönce Hizbullah ve JİTEM bağlantısından dem vurarak Hizbullah’ın birçok faili meçhul cinayetin sorumlusu olduğunu ve devletle işbirliği yaptığını söylüyor. Arkasından söz alan Hizbullah avukatı Sıtkı Zilan ise yeni bir başlangıçtan ve Abdullah Öcalan’ı da içine alacak genel aftan bahsediyor; hatta Öcalan’ı anarken söze “sayın” diye başlıyor. Ama bu arada haberin moderatörü her iki konuğa da, ısrarla, geçmişteki gibi bir PKK-Hizbullah çatışması olup olmayacağını soruyor. Bu soruya yanıt verirken BDP’li Sakık endişeli, Hizbullah sanıklarının bırakılmasında yeni bir çatışma ortamı yaratmak isteyenlerin parmağı olduğunu, bir ölçüde, düşünüyor ve bunu ima ediyor. Ama Zilan bu konuda çok net; artık Kürtleri hiç kimsenin birbirine kırdırtamayacağını söylüyor ve yeni bir sayfa açtıklarından bahsediyor; Zilan’ın bu sözlerini Sakık anlıyor ve biraz sakinleşiyor ama haberin moderatörü henüz ikna olmuş değil; haklı da; çünkü Hizbullah geçmişte bölgede yalnız PKK’ya karşı değil, demokratik Kürt

hareketine, sivillerine karşı, devletin yürüttüğü baskıcı ve katliamcı politikalara paralel işler yaptı. Hatta, devlet tarafından, önemli ölçüde, kullanıldı.

Türkiye’de İslam, devletten ve onun siyasi aparatlarından bağımsız olarak henüz yeni doğuyor.

Şu günlerde bir ucubedir gidiyor ama ben size gerçek ucubelerden bahsedeyim: Türkiye’nin ideolojik iki büyük ucubesi vardır: Biri Kemalizm diğeri de Türk-İslam sentezi.

(Burada her türlü saptırmaya karşı bir not düşmek zorundayım: Kemalizm derken Mustafa Kemal’den ayrı hatta ona rağmen uydurulmuş bir ideolojiden bahsediyorum. İkincisi; Türk-İslam sentezi derken de; İslam’dan çok ayrı hatta ona karşı ve ona rağmen uydurulmuş bir ideolojiden bahsediyorum.) **Aslında bu iki büyük konjonktürel ideolojik ucube birbirini tamamlar, birbirini doğurur. Bugün Türkiye’de solun enternasyonal öze yani kendi gerçeğine dönememesinin en büyük tarihsel nedeni Kemalizm’dir. Yine aynı şekilde sağın bir türlü demokratikleşememesi ve dönüp dolaşıp faşist devlete dayanan bir diktatörlüğü savunuyor olması da onun genlerine işlemiş Türk-İslam sentezi ideolojisine dayanır.** Şimdi Türkiye’de iktidara gelen bütün sağ partiler, ne kadar demokrat olduklarını iddia ederlerse etsinler, Türk-İslam sentezi ucubesiyle doğdukları ve yetiştikleri için tam köklü makas değişikliği yapacakları anlarda, deyim yerindeyse, sapıtıyorlar. Çünkü bütün faşist ideolojiler gibi Türk-İslam sentezi ve Kemalizm bir sapkınlık halidir sonuçta. Ama bu sapkınlık haliyle tabii ki “düzen” içindeki ve iktidardaki siyasi partiler malul olmadılar. Sağda ve solda en radikal örgütler, yapılar da bu iki sapkınlık halinden kendini kurtaramadı ve objektif olarak devletin “kullanılan” aparatı durumuna düşürüldü.

Geçmişte Hizbullah’ın durumu aynen budur. Şimdi Türkiye’de yalnız Hizbullah değil, İslami referanslarla hareket eden “sağ taraf” önemli ölçüde bu gerçeğin farkına vardı.

Bunda Ortadoğu’da, özellikle Filistin’de Hamas ve Lübnan’da Hizbullah özelinde gelişen İslami başkaldırı hareketlerinin payı büyük. **Türkiye’de Müslümanlar, İslamiyet’in bir ümmet dini olduğunu, İslam’ın hiçbir sınıra, devlete, ırka sığamayacağını, İslam’ın ilk reddettiği “şeyin” ırkçılığa dayalı kölelik sistemi olduğunu (ilk ezanı neden siyah bir köle okumuştur) şimdi anlıyorlar.** Daha doğrusu bu büyük tarihsel gerçeği tam da bugünlerde politik hayata aktarıyorlar; işte bu, Türk-İslam sentezi denen ve devleti öne çıkaran faşist ideolojinin bu topraklardan silinmeye başlamasının ilk adımıdır.

Ama bu, aynı zamanda, İslam’ın barışçı, ümmetçi ve demokratik özünün bu topraklarda emeklemeye başlaması anlamına da gelir. Bakın şimdi Lübnan’da da benzer bir oyun oynanıyor. Nasrallah, artık Lübnan’da Şiilerle-Sünniler asla savaşmayacak derken oynanmak istenen oyunun farkında olarak bunu söylüyor. Sıtkı Zilan’ın artık Kürtleri birbirine kırdırtamayacaklar demesine paralel bir çıkıştır bu. Tıpkı Türkiye’de olduğu gibi Ortadoğu’da da, şimdiye değin, milliyetçi Baas rejimleri aracılığıyla, Müslümanları birbirine kırdıran emperyalist bir oyun vardı. Şimdi Lübnan’da ve Türkiye’de Hizbullah aracılığıyla bu oyunun bir parçası gündeme getirilmek isteniyor. Ama Lübnan’da Hizbullah çok temkinli.

Hariri suikastında BM Özel Mahkemesi bir neocon prodüksiyonudur. Bush zamanında hedef Suriye idi; şimdi Hizbullah’tır. **Hizbullah üzerinden Ortadoğu’da ve Türkiye’de İslam’ı yeniden terörist devletlerin milliyetçi aparatı yapmak yeni hedeftir; ama yine hem Türkiye’de hem de Filistin’de ve Lübnan’daki İslami hareketler özlerindeki meşruiyete dönerken, ulus-devletlerden bağımsızlaşarak demokratikleşiyorlar. Ve bu oranda da oynanan oyunun farkındalar.** Umarız bu oyunu, Ortadoğu’da saygınlığın zirvesinde olan ve hazıranda, büyük ihtimalle, iktidarını tazeleyecek olan, iktidar partisi de anlar ve demokratikleşmeden vazgeçmez.

Değişim değil; değişim karşısındakiler komplo...

Cemil Ertem 21.01.2011

Bu haftanın dış dünyada iki önemli gelişmesi var; birincisi tabii Tunus olayları ikincisi de Çin Devlet Başkanı Hu Jintao'nun ABD ziyareti. Bu ziyaret birçok açıdan görüldüğünden çok daha önemli. Çünkü Hu Jintao'nun ziyareti iki farklı kutupta duran iki farklı ülke başkanının biraraya gelmesi ile açıklanamaz...

Bu ziyaret, Çin ve ABD stratejik işbirliğinin, bir krizden çıkış stratejisi olarak, derinleşerek devam edeceğini bize gösteriyor. Jintao, ABD'ye gelmeden kısa bir süre önce Çin elindeki dolar rezervlerini zaten AB'nin kurtarılması için kullanmaya başlamıştı. Çin'in başta İspanya olmak üzere AB ülkelerini finanse etmeye başlamasının arkasında aslında ABD var. Çin, ABD'nin krizden çıkış stratejisini çok daha radikal bir biçimde uygulamasından ve bu uygulama sonucu doların fiili olarak bir rezerv para olmaktan çıkmasından çok korkuyor. Çünkü bu olursa Çin'in elindeki dolar zenginliği bir anda buharlaşacak.

Hu Jintao, 2005'ten başlattığı "yeni sosyalist kırlar" ve değişim çizgisini bir anda yitirebilir. Çünkü Jintao'nun bu çizgisi ilkönce kırdan başlayarak (Çin'de Mao'dan beri herşey ilkönce kırdan başlar) toplumsal refahı arttırmayı hedefliyordu. Çin yöneticileri yalnız ihracata dayalı bir dolar zenginleşmesiyle sonsuza kadar ayakta kalamayacaklarını biliyorlar. Çin, "sosyalist" piyasa ekonomisine inanıyor(!) ama bunun aslında pekâlâ "elitist" bir piyasa ekonomisi olduğunu da (gizliden) biliyordu. Yani kırdan başlayan bir "düzeltme"ye imza atmaya hazırlanan ABD ziyaretçisi Jintao, Çin'e özgü sosyalizm denen şeyin ABD'nin dolara ve militarizme dayalı egemenliği olduğunu pekâlâ biliyor. İşte Jintao'yu ABD'ye Obama'nın ayağına getiren budur. Yani Çin Devlet Başkanı sürecin kendilerine zaman kazandırması için daha yavaş gitmesini istiyor. Bunun için de hem elindeki dolarlarla AB'yi kurtaracak hem de yuanın gerçek değerine gelmesini sağlayacak. (İkinci savaş sonrası ABD, Avrupa'yı "bizzat" tamir etmişti; şimdi bu tamirâtı Çin ve Asya'ya yaptıracak.) Ama ABD de doların değerini hızlı düşürmeyecek ve Çin'e vakit kazandıracak. Çünkü Jintao yönetiminin 2005'te başlattığı içersini "iyileştirme" politikası henüz daha yolun başında. Şimdi Çin, Deng reformlarını yeni döneme uygun olarak yeniden yorumluyor ve içerde serbest piyasa ile birlikte "demokrasi" için de adım atmaya hazırlanıyor. Çin'in bundan sonraki adımı ücretleri sınırlı da olsa arttırarak iç pazarı genişletmek olacak. ABD, Jintao'ya bu zamanı verecek; zaten doların hızla fiili olarak rezerv para durumundan uzaklaşması küresel ekonomi için de bir felaket olur.

Bu Obama-Jintao mutabakatı, bize yenedünya düzeninin kuruluş ritmini de anlatıyor. Yani 21. yüzyıl, çok önemli değişikliklerin olduğu hatta yeni bir sistemin işaretlerini aldığımız bir yıl olacak ama bu değişiklikler bütün bir yüzyılı kapsayacak kadar ağır ve geri dönüşleri olan zikzaklarla gerçekleşecek. Ama son Tunus olayları ve değişiminden sonra şu gerçek artık herkesçe kabul edilmelidir: **Baskıcı yönetimlerin, diktatörlerin hiçbir şeyi saklamayacakları bir döneme girdik. Ortadoğu'da, Afrika'da, Asya'da bu gibi yapılar tam da bu nedenden dolayı hızla çözülecek. Buralarda sırtını küresel soygun düzenine dayamış korporatist, bonapartist diktatörlükler yok olma sürecine girdi.** Tunus'ta olayları tetikleyen, en önemli gelişmelerden birisi de 7 aralıkta Cablegaye yayınına düşen, 2008 haziran ayında ABD Tunus Başkonsolosluğu'ndan Dışişleri Bakanlığı'na gönderilmiş, "08TUNIS679" kodlu ve "Tunus'ta yolsuzluk: Senin olan benimdir" başlıklı bir belgedir. Belgede, Başkan Ben Ali'nin ailesi ve özellikle karısı Leila Ben Ali ve geniş ailesi –Trabelsiler- kastedilerek, ülkeyi bir "Aile"nin yönettiği, bu ailenin "pekâlâ bir mafya ailesi gibi görülebileceği" anlatılıyordu.

Leila Ben Ali'nin el koyduğu arazilerden birinde devlet yardımıyla inşa ettiği bir özel okulu Belçikalılara satarak elde ettiği ciddi kazançlar, Başkan'ın kayınbiraderinin Tunus Bankası başta olmak üzere, finans yönetiminde ağırlığı ele geçirerek çevirdiği dolaplar; Ben Ali ve Trabelsi ailelerinin siyasal nüfuzlarını kullanarak kurduğu geniş imparatorluk gibi gayet "renkli" ayrıntılar yer alıyordu bu belgede. Bütün bunlar Tunusluların bilmediği şeyler değildi. Ama böyle ortalığa dökülürmesi isyanın tetikleyici nedenlerinden biri oldu. Yalnız bu olay bile WikiLeaks'in artık sürekli ve çözücü bir olgu olduğunu gösteriyor bize. Bu gerçek artık herkes için mutlak bir gerçek. Bunun için Ortadoğu, Afrika, Asya artık bir domino oyunu. Tabii bu durumdan Türkiye'nin de azade olduğunu kimse sanmasın. İşte Balyoz'un "uydurma" olduğu kampanyaları başlarken ortaya dökülenler bunu ispatlıyor. İşin garip tarafı, bütün bu büyük, tarihsel değişimi kendilerine "solcu" falan diyenlerin görememeleri ve olan biteni iktidar komplosu saymaya devam etmeleri... **Ama tabii şöyle bir şey de var: Bu durum, gözü bağlı kesimlerin esasında başından beri kendilerinin bizzat komplo olduğunu da ortaya çıkartıyor.**

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İttihatçı liberalizm

Cemil Ertem 23.01.2011

Meselelerin böyle iç içe geçtiği, kördüğüm olduğu zamanlarda Marks'ın yöntemi ve yöntemin oluşturduğu çözümlemeler inanın size çok yardımcı olur. Tarihsel ve toplumsal diyalektiğe dayanan sınıfsal çözümleme, ilk bakışta indirgemeci görünse de, yaşanan andaki birçok kavramı yerli yerine oturtmanıza yardımcı olacaktır.

Örneğin şu demokrasi kavramı; **demokrasi bugün Türkiye'de neyi ifade etmekte ve ne adına savunulmaktadır; Türkiye'de demokrasiyi savunmak bugün kimlerin işidir?**

İşte **bu soruların yanıtlarını Marx'ın yöntemine başvurmadan çözemezsiniz.** Münir Ramazan Aktolga, demokrasiyi bir işletim sistemine benzetir. **Yani bir bilgisayara siz işletim sistemini** (Windows ya da Linux vb.) **dışarıdan monte edebilirsiniz ama toplumsal işletim sistemleri (demokrasi ya da diktatörlük) toplumsal gelişim sisteminin kendi içinde, onun dinamikleri ile oluşur. Bir toplum faşizmi demokrasi yerine tercih etmişse bu, ağırlıklı olarak, onun yapıcı dinamiklerinin sonucudur. Yani faşizm ya da demokrasi, bu dinamikleri belirleyen sınıfsal çelişkilerinin sonucu olarak tezahür eder. Bir topluma bilgisayara olduğu gibi, dışarıdan demokrasi ya da başka bir işletim sistemi ithal edemezsiniz.**

O zaman siz bir toplumda (ülkede) demokrasiyi tercih ediyorsanız onu yapan, talep eden dinamiklerin farkında olacaksınız ve gerekirse o dinamikleri –demokrasi hatırına- destekleyeceksiniz.

Bugün Türkiye'deki demokrasi mücadelesinin tarafları kimlerdir; nihai çözümlemede iki taraf var: Birincisi var olanın olduğu gibi devam etmesini isteyen, rejimin ana kurucu unsurları ve bunlara dayanan gerici sermaye yapıları. Bunların tercihi bir burjuva demokrasisi değildir. Çünkü bu kesim, iktidar gücünü Batı'daki gibi burjuvanın üretim gücünden almaz. Devlete dayanan yağma ve soygun düzeninden alır. Asker ve yargı vesayetine dayanan bu soygun düzeni, yine devlete dayanan kendine özgü burjuvaları(!) yaratmıştır. Bu kesim demokrasi değil diktatörlük yanlısıdır. Bu da normaldir; çünkü tarihsel çıkarları bu yöndedir.

Peki, Türkiye'de burjuva anlamda demokrasiyi kim ister; bunu, diktatörlüğün, yağma ve soygun düzeninin

karşısında olan, burada çıkarı olmayan küçük bir azınlık dışındaki herkes ister. Ama bu demokrasiyi, isteyen herkes kuramaz. Bunu kuracak olan toplumdaki (yeni) üretim araçlarını yapan, üreten toplumsal sınıflardır. Mesela **Türkiye’de şimdilerde eski yağma düzeninin savunucuları ile bu yağma düzeni yerine burjuva anlamda üretime ve rekabete dayalı bir sistem kurmak isteyenlerin mücadelesi var.** Öyle Anadolu sermayesi-İstanbul dukalığı gibi eskimiş ve artık işe yaramayan kavramlara başvurmayaacağım ama **şimdilerde Türkiye’de, İstanbul’da olsun, Anadolu’da olsun dünyanın dört bir yanına yatırım yapan, pazar arayan, teknoloji ağırlıklı yatırıma öncelik veren yeni bir sermaye yapısı oluşuyor. Bu sermaye yapısı, kendine özgü çalışan sınıfları da yaratıyor. Yani Türkiye’de, geleneksel terminolojiyle söylersek, yeni bir burjuva ve onun karşısına geçecek yeni bir işçi sınıfı doğuyor. Bu yapı, “eski” olandan daha fazla pay almak istiyor. Bunun da yolunun burjuva anlamda kurumsallaşmış bir demokrasiden geçtiğini biliyor.**

İşte tam burada siz şunu diyemezsiniz; “bu 'eski-yeni' mücadelesi beni ilgilendirmez; ben yalnızca demokrasi taraftarıyım.” Demokrasi, bir toplumsal devinimin, maddi olan gerçekliğin karşılığı olan bir şeydir; o öyle sizin paşa, liberal gönlünüz istedi diye olmaz.

Eğer ki siz, ben liberalim, aydınım ben demokrasi istiyorum, başka herşeye gözüm kapalı diye tuttursanız, bu, çok açık olarak, idealist-pozitivist ve Türkiye için söylersek İttihatçı bir “liberalizmdir”.

Demokrasi mücadelesi o demokrasiyi yapacak olan temel sınıftan bağımsız yürütülemez. Bugün Türkiye’de oligarşinin “cumhuriyetçi” yağmacı diktatörlüğüne karşı, yeni, küresel referansları olan yeni bir burjuva sınıfı ortaya çıkıyor. **Bu sınıfın şu anki desteği ve iktidar adresi de bellidir.**

Bu sınıf, şimdilerde bu topraklarda yapılmış, hiçbir anayasadan ve o anayasaları oluşturan dinamiklerden referans almayan yeni bir anayasa ve buna bağlı yeni bir demokrasi için kolları sıvadı. **Eğer ki siz, bu tarihsel-maddi toplumsal gerçekliği görmez ve iktidara muhalefeti, liberalizm adına da olsa, İttihatçı bir buyurganlığa indirerseniz; bu demokrasi mücadelesi olmaz; İttihatçı bir liberalizm olur.**

Ama tabii sizin liberalizmi de aşan tahayyülleriniz varsa bununla da yetinmeyebilirsiniz.

Ben öyle burjuva demokrasisi falan oralarda durmam; bana yeni ufuklar gerek dersiniz onun da çaresi var: **Kapitalizmi bugün ancak enternasyonal-komünal bir bilgi toplumu aşabilir.** Bunun küresel işaretleri var; 19. yüzyılın geleneksel sınıfsal yapıları tam da şimdilerde tarih olma sürecine girdi.

Ama zaten bu süreci görecektik kadar duruma vakıfsanız şu demokrasinin, tarihin hiçbir döneminde, aydınlar, kendinden menkul liberaller istedi diye gerçekleşmediğini de biliyorsunuzdur.

Not: Bu yazının fikir babası M. Ramazan Aktolga’dır.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır; nedenler ve sonuçlar...

Mısır aslında bütün bir 20. yüzyılı ve Ortadoğu tarihini anlatmak isteyen bir sosyal bilimci için laboratuvar. Şimdi olup bitenleri ise 20. yüzyılı anlatmadan anlatamayız.

Mısır meselesinin aslında öyle bir komplo ya da basit bir kışkırtma olmadığını baştan söyleyelim.

İkinci savaş sonrası Amerikan hegemonyasında oluşturulan Ortadoğu'da Mısır, başından beri İsrail'le birlikte tayin edeci bir role sahip olmuştur.

Bu açıdan bugün Mısır'da köklü bir rejim değişikliği, İsrail'in durumunu da sallayacağı hatta değiştireceği için Mısır değişiminin, bütün bu toz dumana rağmen, yavaş ve reformist bir çizgide olacağını söylemek gerek. Ancak tabii ki Mısır değişimi bütün Ortadoğu'nun yeniden biçimlenmesi anlamına da geliyor.

1945'ten bu yana Mısır, birbirini tamamlayan, üç farklı siyasi rejimle yönetilmiştir. Kral Faruk'un krallık rejimi (1945-52) Cemal Abdülnasır'ın 1970'deki ölümüne dek süren devletçi ve "reformcu" diktatörlüğü, Enver Sedat'ın 1981'e kadar sürdürdüğü "işbirlikçi" diktatörlük ve nihayet Enver Sedat'ın öldürülmesinden sonra işbaşına gelen Hüsnü Mübarek rejimi...

Mübarek, Nasır'ın "millileştirme" politikalarını ABD'nin "yeni dünya" düzeni doğrultusunda tamamen tasfiye edip, Kral Faruk döneminde (1945-52) palazlanmaya başlayan ve sırtını küresel sermayeye dayayan Mısır burjuvazisinin diktatörlüğü olarak işbaşına gelmiştir. Aslında Mübarek rejimi, Enver Sedat'ın 1974 yılında başlattığı "infithah ekonomisini" (dışa açılma) derinleştirerek devam ettirmiştir; bu anlamda Sedat rejiminin devamcisıdır.

Enver Sedat diktatörlüğü, Nisan 1974 tarihinde çıkardığı bir yasayla millileştirme ve devlet tarafından el konulma politikalarına son vermiş ve İsrail, dolayısıyla ABD ile uzlaşmacı bir siyasi çizgi de bu tarih itibariyle başlamıştır.

Sedat ve onun bir devamı olan Mübarek rejimi, doksanlı yılların başına değin, Arap Yarımadası'nın petrol gelirlerini ve yatırımlarını, ABD yardımlarını, İran'ın önünün kesilmesinden sonra da petrol gelirlerinin çoğunu elde ederek diktatörlüklerini –rahatça- sürdürdüler. Örneğin, 1979'daki İsrail Barış Antlaşmasından sonra Arap ülkelerinin boykotu devreye girince, ABD, Arap ülkelerinin yerini alacak sermayeyi Mısır'a akıtmaya başladı.

Mısır, yakın zamana değin, başta petrol gelirleri ve Arap dünyasının yatırımları ile ayakta kaldı. Ancak Mısır devleti bu yoğun sermaye akışını, savunma, gereksiz ithalat, konut yapımları ve tüketim alanlarında harcadı. Devlete dolayısıyla diktatörlüğe dayanan, bizim hiç yabancı olmadığımız, yağmacı-lümpen burjuvazi yarattılar.

Büyük miktarda dış sermaye akışı, devlette yüksek memur ücretleri, yüksek enflasyon, negatif reel faiz oranları ve aşırı derece değerli tutulan ülke parası yatırımları, sanayi ve dünya ile rekabet edecek öncü sektörler yerine spekülatif alanlara, konut yapımlarına, ulaşım, turizme kaydıldı.

Mısır'ın dış borçları bu ortamda doksanlı yıllardan itibaren katlanarak arttı. Çünkü petrol fiyatları düşüyordu ve dış sermaye girişleri de bu tarihlerde durma noktasına gelmişti. IMF'nin stand-by anlaşmaları 1980'lerin sonundan itibaren, çok sıkı olarak, devredeydi. Mısır'ın devlet destekli yağmacı burjuvazisi, tekstil, gıda, kimyasal maddeler, plastik ürünler, inşaat, turizm alanlarından çok ileriye gidemedi.

Görüldüğü gibi, dünyanın en verimli ve doğal kaynaklar açısından da en zengin ülkelerinden birisi, en önemli uygarlıkların beşiği olan Mısır, ikinci savaştan bu yana, dışarıyla işbirliği yapan yarı-askerî diktatörlerce yağmalanmış. Şimdilerde bizim ulusalcılarımız tarafından çok öykünülen Nasır dönemi de izlediği devletçi politikalarla, aslında Sedat ve Mübarek dönemlerini hazırlamış.

Tunus'ta başlayan ve bir domino oyunu gibi Ortadoğu ve K. Afrika'yı değiştirecek olaylar silsilesi aslında, yaklaşık 250 yıllık bir dönemi kapatan sonuçlardır. Bu açıdan, bu olayları, 2008 krizinden ve bu krizin ortaya çıkardığı, tetiklediği dönüşümden ayrı değerlendiremeyiz.

ABD, bu değişimin mümkün olduğunca, kontrollü ve yavaş olmasını sağlayacak politikaları öne çıkartacak ama bu değişimi hem AB hem de ABD istiyor ve destekliyor.

Artık dünyanın neresinde olursa olsun ülkesini yağmalayan diktatörlere, onları yöneten askerî bürokrasiye ve onların lümpen burjuvalarına ihtiyaç yok.

Kapitalizm eğer devam edecekse bunlar olmadan devam edecek. Ulus-devletlere dayanan sermaye birikim düzeni bitiyor.

Bu, bu formatta Taraf'taki son yazım. Bu süreçte benim kahrımı en çok sevgili arkadaşım Tamer Kayaş çekti. O'na çok şey borçluyum.. Bu köşe, hiç mütevazı olmaya gerek yok, tek ekonomi-politik köşesi... Yeni habercilik anlayışına uygun bir köşe yapmaya çalıştık.

Yani bir haberden yola çıkarak; onun nedenlerini, olası sonuçlarını Taraf'ın ilk gününden itibaren aksatmadan yazdık... Benim Taraf'tan ayrılmam mümkün değil; kendimi onun bir parçası hissediyorum, bundan dolayı bir veda yazısı yazmadım. Ama bu köşe artık farklı bir mecrada devam edecek. Taraf cesur bir buzkıran... ve hep böyle kalacak... Bu süreçte başta Ahmet Altan ve Yasemin Çongar olmak üzere, bütün çalışma arkadaşlarıma, bana gösterdikleri güven ve kazandırdıkları itibar için çok teşekkür ederim.

www.cemilertem.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)